Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शास्त्र संदेशमाला

संकलक : पू. मु. श्री विनयरक्षितविजय म.सा.

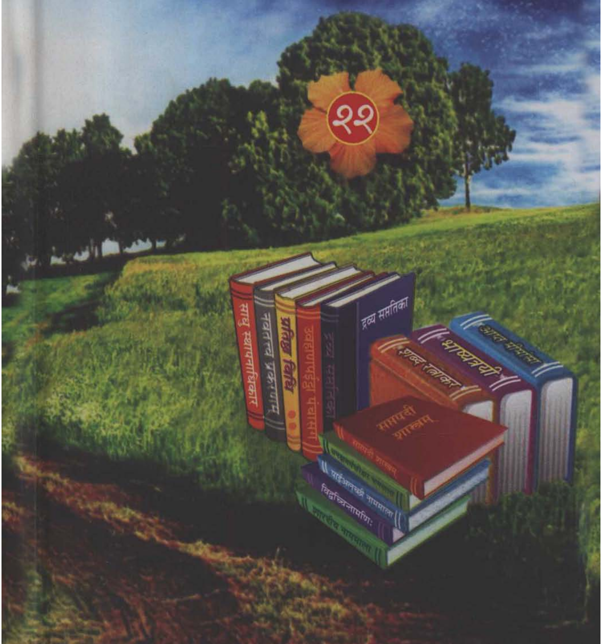

प्रकाशक
शास्त्रसंदेश, नवसारी

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शास्त्रसंदेशमाला - २२

आचार-प्रारम्भिक-नामामाला-व्याकरणशास्त्रनिकर:

ભાગ-૨૨

સંકલન

પ.પૂ.આચાર્ય ભગવંત શ્રીમદ્
વિજય રામચંદ્રસૂરીશ્વરજીના સામ્રાજ્યવર્તી
પૂ.પંન્યાસશ્રી બોધિરત્નવિજયજી મ.સા.ના
શિષ્યરત્ન
પૂ.મુ.શ્રી વિનયરક્ષિતવિજયજી મ.સા.

પ્રકાશક

શાસ્ત્રસંદેશ

૩, મણિભદ્ર એપાર્ટમેન્ટ, સુભાષચોક,
આરાધના ભવન માર્ગ, ગોપીપુરા, સુરત-૧

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

શાસ્ત્રસંદેશમાલા-૨૨
આચાર-પ્રારમ્ભિક-નામમાલા-વ્યાકરણશાસ્ત્રનિકર:

પ્રથમ આવૃત્તિ : વૈશાખ સુદ-૬, વિ.સં. ૨૦૬૫

કિંમત : રૂ. ૭૦ (પડતર કિંમત)

પ્રમાર્જના-શુદ્ધિ :
પૂ.મુ.શ્રી હિતરક્ષિતવિજયજી મ.સા.
પૂ.મુ.શ્રી શ્રુતતિલકવિજયજી મ.સા.
પૂ.સા.શ્રી ભદ્રજ્ઞાશ્રીજી મ.
પંડિતવર્ય શ્રી રતીભાઈ ચીમનલાલ દોશી

ટાઈપ સેટીંગ :
શ્રી સાંઈ કોમ્પ્યુટર્સ, અમદાવાદ-૪૬

આવરણ ડિઝાઈન :
ખુશી ડિઝાઈન્સ, અમદાવાદ-૧

મુદ્રક :
શિવકૃપા ઓફસેટ પ્રીન્ટર્સ, અમદાવાદ-૪

વિશેષ નોંધ :
શાસ્ત્રસંદેશમાલાના ૧ થી ૨૪ ભાગનું સંપૂર્ણ પ્રકાશન જ્ઞાનદ્રવ્યમાંથી કરવામાં આવેલ છે. તેની નોંધ લેવા વિનંતી.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

આભાર.... !

અનુમોદનીય.... !

અનુકરણીય....!

શાસ્ત્રસંદેશમાલા ના

બાવીસમા ભાગના પ્રકાશનનો સંપૂર્ણ લાભ

શ્રી જૈન શ્વેતાંબર મૂ. પૂ. તપગચ્છ સંઘ ટ્રસ્ટ

વર્ધમાનનગર, રાજકોટ

તરફથી શ્રી સંઘના જ્ઞાનદ્રવ્યની
નિધિમાંથી લેવામાં આવેલ છે. તેની
અમો હાર્દિક અનુમોદના કરીએ છીએ..!
શ્રી સંઘ તથા ટ્રસ્ટીગણના
અમો આભારી છીએ.. !

-શાસ્ત્રસંદેશ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પ્રકાશકીય

ચાર વર્ષ પૂર્વે પૂર્વના પૂર્વાચાર્ય -પુણ્યાત્માઓએ પદ્યમાં પ્રરૂપેલા ૪૦૦ થી વધારે પ્રકરણોના ૭૦,૦૦૦ હજાર શ્લોક પ્રમાણ સાહિત્ય શાસ્ત્રસંદેશમાલાના ભાગ ૧ થી ૨૦ રૂપે પ્રકાશિત કરેલ. તે પછી પણ પૂજ્યશ્રીએ આ સમયગાળા દરમ્યાન મળેલ બીજા ૧૩૭ પ્રકરણોના ૧૮,૦૦૦ હજાર શ્લોક પ્રમાણ સાહિત્ય સંકલન કરી આપેલ છે તે આજે ભાગ ૨૧ થી ૨૪ સ્વરૂપે પ્રકાશિત કરીએ છીએ.

આ ચાર ભાગમાં ૨૧માં ભાગમાં શતક, કુલક, ભાવના અને ચર્ચાને લગતા ગ્રંથો, ૨૨માં ભાગમાં આચાર, પ્રારંભિક, નામમાલા અને વ્યાકરણના ગ્રંથો, ૨૩માં ભાગમાં કાર્મગ્રન્થિક અને લોકપ્રકાશીય ગ્રંથો અને ૨૪માં ભાગમાં પૂ.આ.શ્રી હેમચન્દ્રસૂરીશ્વરજી કૃત નામમાલાઓના ગ્રંથોનો સમાવેશ કરેલ છે.

આ ચાર ભાગની પણ પ્રમાર્જન - શુદ્ધિ પૂર્વની જેમ જ પૂજ્યશ્રીઓએ કરી આપેલ છે તે માટે અમો તેઓશ્રીના આભારી છીએ.

નાદુરસ્ત તબિયત અને આંખોની નબળાઈ સાથે દરરોજ ૫ થી ૬ કલાક અધ્યયન કાર્ય ચાલુ રાખી આ ચાર ભાગનું સંપૂર્ણ પરિમાર્જન પંડિતવર્ય શ્રી રતીભાઈ ચીમનલાલ દોશીએ કરી આપેલ છે તે માટે અમો તેઓશ્રીના આભારી છીએ.

પૂર્વના ૨૦ ભાગની જેમ આ ચાર ભાગમાં પણ અલગ અલગ સંઘોએ પોતાના જ્ઞાનનિધિમાંથી લાભ લીધેલ છે તેની અમો ભૂરિ ભૂરિ અનુમોદના કરીએ છીએ.

-શાસ્ત્રસંદેશ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ अनुक्रमणिका ॥

अनु.	नाम	श्लोक	पाना नं.
१.	द्रव्यसप्ततिका	७१	१-६
२.	पाक्षिकसप्ततिका	७०	७-१२
३.	पाक्षिकपर्वसारविचारः	१८	१३-१४
४.	पाक्षिक गाथा विचार	१३	१४-१५
५.	बिम्बपरीक्षा	१५	१६-१७
६.	बिम्बपूजापरीक्षा	२७	१७-१९
७.	प्रतिमार्थं काष्ठपाषाणपरीक्षा	३	२०
८.	प्रतिष्ठासंग्रहकाव्यम्	७	२०-२१
९.	प्रतिष्ठाविधिः	५३	२१-२६
१०.	प्रतिष्ठाविधिः	१८	२६-२७
११.	जोगविहाणपयरणं	६८	२८-३३
१२.	योगोद्वाहिलक्षणावली	४	३३-३४
१३.	नवसूर्यपबृंहणाऽनुशास्ती	५५	३४-३८
१४.	पिंडालोयणाविहाणाओ पयरणं	७३	३९-४५
१५.	श्रावकविधिः	२४	४५-४७
१६.	पोषधविधि संग्रहणीगाथाः	१५	४७-४८
१७.	उपधानवाहिप्रशंसा प्रकरणम्	८	४९

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अनु.	नाम	श्लोक	पाना नं.
१८.	उवहाणपइट्ठापंचासग	५१	५०-५४
१९.	प्रतिक्रमण-समाचारी	३९	५४-५७
२०.	मालोपबृंहणा	९	५७-५८
२१.	नूतनगणिगच्छानुशास्तिः	१४	५८-६०
२२.	गणिगणिन्योर्लक्षणावली	८	६०
२३.	नव्यमहत्तराऽनुशास्तिः	२९	६१-६३
२४.	साधु स्थापनाधिकार	५९	६३-६८
२५.	रोहिणीज्ञातोपनयः	१६	६८-७०
२६.	आलोचनाविधान	३५	७०-७३
२७.	आलोचनाग्रहणविधिप्रकरणम्	६४	७३-७८
२८.	पञ्चकपरिहाणिः	६१	७८-८३
२९.	क्षपकस्याऽऽलोयनाऽन्ते भावना	१०	८४
३०.	आप्तमीमांसा	११५	८५-९४
३१	सम्यक्त्व स्तव	२५	९४-९६
३२.	स्थापना पञ्चाशिका	५३	९७-१०१
३३.	सप्तपदी शास्त्रम्	२८७	१०१-१२५
३४.	आरात्रिक-वृत्तानि	१२	१२६-१२८
३५.	नवतत्त्वप्रकरणम्	३०	१२८-१३०

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अनु.	नाम	श्लोक	पाना नं.
३६.	नवतत्त्वप्रकरणम्	१०७	१३१-१३९
३७.	जीवव्यवस्थापनाषट्त्रिंशतिका	३६	१४०-१४३
३८.	जीवाऽजीव कर्माष्टकप्रकरणम्	३७	१४३-१४६
३९.	दिक्चतुष्कजीवाल्पबहुत्वं	२	१४६
४०.	सर्वजीवशरीरावगाहनास्तवः	८	१४७
४१.	चैत्यवन्दनभाष्यम्	४२	१४७-१५१
४२.	गुरुवन्दनभाष्यम्	३१	१५१-१५४
४३.	प्रत्याख्यानभाष्यम्	४७	१५४-१५८
४४.	संयममंजरी	३५	१५८-१६१
४५.	जयन्तीप्रकरणम्	२८	१६१-१६३
४६.	पञ्चवर्गपरिहारनाममाला	१३४	१६४-१७५
४७.	शब्दरत्नाकरः	१०११	१७५-२६०
४८.	अभिधानचिन्तामणिशिलोञ्छः	१३९	२६०-२७२
४९.	एकाक्षरनाममाला	५०	२७२-२७६
५०.	एकाक्षरनाममालिका	२१	२७७-२७८
५१.	धनञ्जयनाममाला	२०५	२७९-२९६
५२.	अनेकार्थनाममाला	४६	२९६-३००
५३.	पाइअलच्छीनाममाला	२७९	३००-३२३
५४.	अनेकार्थ-निघण्टुः	१५४	३२३-३३६

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अनु.	नाम	श्लोक	पाना नं.
५५.	शारदीया नाममाला	४७४	३३७-३७७
५६.	विद्वच्चिन्तामणिः	१२६	३७८-३८८
५७.	विद्वत्प्रबोधशास्त्रम्	१४३	३८८-४०२
५८.	हैमविभ्रमः	२२	४०३-४०४
❖	परिशिष्ट-१		१-१२
❖	परिशिष्ट-२		१३-१४

❖ टोटल श्लोक संख्या - ४६३६

❖ संपूर्ण पृष्ठ संख्या - ८+४०४+१४

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वाचकश्रीलावण्यविजयविरचिता

॥ द्रव्यसप्ततिका ॥

सिरि-वीर-जिणं वंदिय, धम्म-गुरुं तत्त-बोहगं धीरं।
देवा-ऽऽइ-दव्व-तत्तं, सुआ-ऽणु-सारे णिरूवेमि ॥ १ ॥

ओहारण-बुद्धीए देवा-ऽऽईणं पकप्पिअं च जया।
जं धण-धण्ण-प्पमुहं, तं तद्-दव्वं इह णेयं ॥ २ ॥

भेया-वुड्डी-णासो गुण-दोसा पायच्छित्त-दिट्ठऽन्ता।
एएहिं दुवारेहिं, एअस्स परूवणा णेया ॥ ३ ॥

तं णेयं पंच-विहं चेइय-दव्वं च गुरुअ-दव्वं च।
णाणं साहारणगं धम्मं, पत्तेयं तं ति-विहं ॥ ४ ॥

अहिगारी य गिह-त्थो सुह-सयणो वित्तमं जुओ कुल-जो।
अ-खुद्दो धिइ-बलिओ, मइमं तह धम्म-रागी य ॥ ५ ॥

गुरु-पूआ-करण-रई, सुस्सूसा-ऽऽइ-गुण-संगओ चेव।
णायाऽहिगय-विहाणस्स, धणियमाऽऽणा-पहाणो य ॥ ६ ॥

मग्गा-ऽणुसारी पायं, सम्म-द्दिट्ठी तहेव अणु-विरई।
एएऽहिगारिणो इह विसेसओ धम्म-सत्थम्मि ॥ ७ ॥

जिण-वर-आणा-रहियं, वड्ढारंता वि के वि जिण-दव्वं।
बुड्डन्ति भव-समुद्दे, मूढा मोहेण अण्णाणी ॥ ८ ॥

समये सड्ढो चिंतइ चेइयमाऽऽई, व दु-त्थियं अण्णं।
उग्गाहिणी उ सययं, दव्वुव्वुड्डी ण अण्णहा ॥ ९ ॥

णो माया, णो पिया, णो भज्जा, ण सरीरं, णेव बांधवा।
पिच्छए तत्थ ठाणम्मि, जत्थ अत्थं तु पिच्छए ॥ १० ॥

अ-गिद्धो जो उ दव्वम्मि, जिण-ऽत्थं णेइ वित्थरं।
एएणं सो महा-सत्तो, वुच्चए जिण-सासणे ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दुविहं च देव-दव्वं, भोगुवभोगेहिं तत्थ दु-विहं पि ।
उचिएण वट्टिअव्वं, अण्णहा-भत्ति-भंगो य ॥ १२ ॥

भक्खेइ जो, उविक्खेइ, जिण-दव्वं तु सावओ ।
पण्णा-हीणो भवे जो य, लिप्पइ पाव-कम्मुणा ॥ १३ ॥

चेइय-दव्वं साहारणं च जो दूहइ मोहिय-मइओ ।
धम्मं च सो न याणइ, अहवा, बद्धा-ऽऽउओ नरए ॥ १४ ॥

आयाणं जो भंजइ, पडिवण्ण-धणं ण देइ देवस्स ।
गरहंतं चोविक्खइ, सो वि हु परिभमइ संसारे ॥ १५ ॥

चेइय-दव्व-विणासे, तद्-दव्व-विणासणे, दुविह भेए ।
साहू उविक्खमाणो, अणं-ऽत-संसारिओ होइ ॥ १६ ॥

रागा-ऽऽइ-दोस-दुट्ठो, जिणेहिं भणिओ विणासगो दुविहो ।
देवा-ऽऽइ-दव्व-पणगे, स-पक्ख-पर-पक्ख-भेएणं ॥ १७ ॥

चोएइ चेइयाणं, खित्त-हिरण्णे अ गाम-गोवा-ऽऽइ ।
लग्गंतस्स य जइणो, ति-गरण-सोही कहं णु भवे ? ॥ १८ ॥

भण्णइ इत्थ विभासा, जो एआइं सयं वि मग्गिज्जा ।
तस्स ण होइ विसोही, अह, कोइ हरिज्ज एआइं ॥ १९ ॥

तत्थ करेइ उवेहं जा, भणिया उ ति-गरण-विसोही ।
सा य ण होइ, अ-भत्ती तस्स, तम्हा-णिवारिज्जा ॥ २० ॥

एवं णाऊण, जे दव्व-वुड्ढिं णिंति सुसावया ।
ताणं रिद्धी पवड्ढेइ, कित्ती, सुक्खं, बलं, तहा ॥ २१ ॥

पुत्ता य हुंति भत्ता, सोंडीरा, बुद्धि-संजुआ ।
सव्व-लक्खण-संपुण्णा, सु-सीला, जण-संमया ॥ २२ ॥

जिण-पवयण-वुड्ढि-करं, पभावगं णाण-दंसण-गुणाणं ।
वड्ढन्तो जिण-दव्वं तित्थ-यरत्तं लहइ जीवो ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जिण-पवयण-वुड्ढि-करं, पभावगं णाण-दंसण-गुणाणं ।
रक्खन्तो जिण-दव्वं परित्त-संसारिओ होइ ॥ २४ ॥

एवं णाऊण, जे दव्वं वुड्ढिं णिंति सु-सावया ।
जरा-मरण-रोगाणं, अंतं काहिंति ते पुणो ॥ २५ ॥

देवा-ऽऽइ-दव्व-णासे, दंसण-मोहं च बंधए मूढो ।
उम्मग्ग-देसगो वा, जिण-मुणि-संघा-ऽऽइ-सत्तु व्व ॥ २६ ॥

चेइय-दव्व-विणासे, इसि-घाए, पवयणस्स उड्डाहे ।
संजई-चउत्थ-भंगे, मूल-ऽग्गी बोहि-लाभस्स ॥ २७ ॥

तित्थ-यर-पवयण-सुअं आयरिय-गण-हरं मह-ऽड्ढिअं ।
आसायंतो बहुसो अणं-ऽत-संसारिओ होइ ॥ २८ ॥

दारिद्द-कुलोप्पत्तिं, दरिद्द-भावं च, कुट्ठ-रोगा-ऽऽइं ।
बहु-जण-धिक्कारं, तह अ-वण्ण-वायं च, दो-हग्गं ॥ २९ ॥

तण्हा-छुहा-ऽभिभूई, घायण-वाहण-विचुण्णणत्ती य ।
एआइं अ-सुह-फलाइं विसीअइ भुंजमाणो सो ॥ ३० ॥

चेइय-दव्वं विभज्ज, करिज्ज कोई अ नरो सय-ट्ठाए ।
समणं वा सोवहिअं विक्किज्ज संजय-ऽट्ठाए ॥ ३१ ॥

एआ-रिसम्मि दव्वे समणाणं किं ण कप्पए घेत्तुं ? ।
चेइय-दव्वेण कयं मुल्लेण व जं सु-विहिआणं ॥ ३२ ॥

तेण-पडिच्छा लोए वि गरहिआ, उत्तरे किमंऽग ! पुणो ? ।
चेइय-जइ-पडिणीए जो गिह्णइ, सो वि हु तहेव ॥ ३३ ॥

चेइय-दव्वं गिह्णित्तु, भुंजए, जो उ देइ साहूणं ।
सो आणा-अण-ऽवत्थं पावइ, लिंतो वि दिंतो वि ॥ ३४ ॥

एकेण कयम-ऽ-कज्जं, पुणो वि तप्पच्चया कुणइ बीओ ।
साया-बहुल-परंपर-वुच्छेओ संयम-तवाणं ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जो जह-वायं ण कुणइ, मिच्छ-दिट्ठी तओ (हु) वि को अण्णो ? ।
वड्ढेइ अ मिच्छत्तं परस्स संकं जणेमाणो ॥ ३६ ॥

संजम-अप्प-पवयण-विराहणा-संभवो विहं णेओ ।
पवयण-हेला वि, तओ अवणेओ तस्स संसग्गो ॥ ३७ ॥

ववहार-सुद्धी धम्मस्स मूलं साहूण संगया ।
ववहारेणं तु सुद्धेणं अत्थ-सुद्धी जओ भवे ॥ ३८ ॥

अत्थेणं चेव सुद्धेणं आहारो होइ सुद्धओ ।
आहारेणं तु सुद्धेणं देह-सुद्धी जओ भवे ॥ ३९ ॥

सुद्धेणं चिय देहेणं धम्म-जोगो य जायइ ।
जं जं कुणइ किच्चं, तु, तं तं से स-फलं भवे ॥ ४० ॥

अण्णहा, अ-फलं होइ, जं जं किच्चं तु सो करे ।
ववहार-सुद्धि-रहिओ य, धम्मं खिंसावए सयं ॥ ४१ ॥

धम्म-खिंसं कुणंताणं, अप्पणो वा परस्स वा ।
अ-बोही परमा होइ इइ सुत्ते वि भासिअं ॥ ४२ ॥

जुआरि-वेस-तक्कर-भट्ठा-ऽऽयारा (-ऽऽइ) कु-कम्म-कारीणं ।
पासंडि-णिह्नवाणं, संसग्गं धम्मिओ चयइ ॥ ४३ ॥

तम्हा-सव्व-पयत्तेणं- तं तं कुज्जा विअक्खणो ।
जेण-धम्मस्स खिंसं तु, ण करेइ अ-बुहो जणो ॥ ४४ ॥

पक्खिय-चाउम्मासिय, आलोयण णियमओ य दायव्वा ।
गहणं अभिग्गहाण य, पुव्व-गाहिए णिवेएउं ॥ ४५ ॥

एत्थं पुण एस विही, अरिहो, सु-गुरुम्मि, दलइ अ, कमेण, ।
आ-सेवणा-ऽऽइणा खलु, सम्मं दव्वा-ऽऽइ-सुद्धस्स ॥ ४६ ॥

संविग्गो उ, अ-माई मइमं, कप्प-ट्ठिओ, अणा-ऽऽसंसी ।
पण्णवणिज्जो, सड्ढो, आणा-ऽऽयत्तो, दुक्कड-तावी ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तव्विहि-समुस्सुगो खलु, अभिग्गहा-ऽऽसेवणा-ऽऽइ-लिंग-जुओ।
आलोयणा-पयाणे जुग्गो, भणिओ जिणिंदेहिं ॥ ४८ ॥

आयारवमोहारव्वी, ववहारु व्वीलए, पकुव्वा य।
अ-परिस्सावी, णिज्जव, अ-वाय-दंसी गुरु भणिओ ॥ ४९ ॥

आयरिया-ऽऽई स-गच्छे, संभोइअ, इअर, गीय-पासत्थे।
सा-रूवी, पच्छा-कड, देवय, पडिमा, अरिह, सिद्धो ॥ ५० ॥

दुविहेण-ऽणुलोमेणं, आ-सेवण-वियडणा-ऽभिहाणेणं।
आ-सेवणा-ऽणुलोमं जं जह आ-सेविअं, विअडे ॥ ५१ ॥

आलोयणा-ऽणुलोमं गुरुग-ऽवराहे उ पच्छाओ विअडे।
पणगा-ऽऽइणा कमेणं जह जह पच्छित्त-वुड्ढी उ ॥ ५२ ॥

तह, आउट्टिअ, दप्प-प्पमाय, कप्पा, तहाय जयणाए।
कज्जे, संभम-हेउं, जह-ट्ठिअं सव्वमा ऽऽलोए ॥ ५३ ॥

दव्वा-ऽऽईसु सुहेसु देया आलोयणा, जओ तेसु।
हुंति सुह-भाव-वुड्ढी, पाएण सु-सहाओ सुह-हेउं ॥ ५४ ॥

दव्वे-खीर-दुमा-ऽऽई, जिण-भवणा-ऽऽई अ हुंति-खित्तम्मि।
पुण्ण-तिही-पभिई-काले, सुभोपयोगा-ऽऽइ-भावेसु ॥ ५५ ॥

आलोयणं च दाउं सई वि अण्णे तहऽप्पणो दाउं।
जे वि हु करंति सोहिं, ते वि स-सल्ला विणिद्दिट्ठा ॥ ५६ ॥

लहुआ,-ल्हा-ऽऽदि-जणणं, अप्प-पर-णिवित्ति, तह अज्जवं।
सोही, दुक्कर-करणं, आणा, निस्सल्लत्तं च, सोहि-गुणा ॥ ५७ ॥

मुह-पत्ति आ-ऽऽसणा-ऽऽईसु भिण्णं, जल-ऽण्णा-ऽऽईसु गुरु-लहुगा-ऽऽइ।
जइ-दव्व-भोगि इय पुण, वत्था-ऽऽइसु देव-दव्वं व ॥ ५८ ॥

साहारण-जिण-दव्वं जं भुत्तं असण-वत्थ-कणगा-ऽऽई।
तत्थाऽण्णत्थ व दिण्णे चउ-लहु चउ-गुरुअ छ-ल्लहुगा ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पमाय-मित्त-दोसेण जिण-रित्था जहा दुहं।
पत्तं संगास-सड्ढेण, तहा अण्णो वि पाविही ॥ ६० ॥

संकास, गंधिलावई, सक्का-ऽवयारम्मि चेइये, कह वि।
चेइय-दव्वुव्व योगी, पमायओ मरणं, संसारे ॥ ६१ ॥

तगराए इब्भ-सुओ जाओ, तक्कम्म-सेसयाओ य।
दारिद्दमऽ-संपत्ती, पुणो पुणो चित्त-णिव्वेओ ॥ ६२ ॥

केवलि-जोगे पुच्छा, कहणे बोही, तहेव संवेओ।
किं इत्थमुचिअम्मिह्नि, चेइय-दव्वस्स वुड्ढीत्ति ॥ ६३ ॥

गास-च्छायण-मित्तं मुत्तुं, जं किंचि मज्झं, तं सव्वं।
चेइय-दव्वं णेयं, अभिग्गहो जाव-जीवाए ॥ ६४ ॥

सुह-भाव-पवित्तीए संपत्ती, ऽभिग्गहम्मि णिच्चलया।
चेइय-हर-कारावण, तत्थ, सया-ऽऽभोग-परिसुद्धी ॥ ६५ ॥

इय सो महा-ऽणुभावो, सव्वत्थ ऽवि अ-विहि-भाव-चाएणं।
चरिऊं विसुद्ध-धम्मं, अ-क्खलिआ-ऽऽराहगो जाओ ॥ ६६ ॥

संकासो वि विभित्तूणं, कम्म-गंठि सु-णिव्वुडो।
जाहिही सो उ णिव्वाणं महा-सत्तो, ण संसओ ॥ ६७ ॥

जइ इच्छह णिव्वाणं, अह वा लोए सु-वित्थडं कित्तिं।
ता जिण-वर-णिद्दिट्ठे, विहि-मग्गे आयरं कुणह ॥ ६८ ॥

तह-विह-भवि-बोहण-ऽत्थं भणियं जं च विवरीयं इह गंथे।
तं सोहंतु गीय-त्था, अण-ऽभिनिवेसी अ-मच्छरिणो ॥ ६९ ॥

तव-गण-गयण-दिवा-यर-विजया-ऽऽइ-माण-सूरि-रज्जम्मि।
भाणु-विजय-बुह-सेवग-वायग-लावण्ण-विजयेण ॥ ७० ॥

गंथं-ऽतर-गाहाहिं, सम-ऽत्थिया दव्व-सित्तरी एसा।
भविअ-जण-बोहण-ऽत्थं, मंगल-मालं कुणउ णिच्चं ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

पू.आ.श्रीमुनिसुन्दरसूरिविरचिता

।। पाक्षिकसप्ततिका ।।

देविंदविंदवंदियपयपउमं वंदिउं जिणं वीरं।
आवस्सयस्स रूवं, समासओ किंपि जंपेमि ॥ १ ॥

सामाइयचउवीसत्थाइ जमवस्समेव करणिज्जं।
समणाइणा तमावस्सयंति सुत्ते जओ भणियं ॥ २ ॥

समणेण सावएण य अवस्सकायव्वयं हवइ जम्हा।
अंतो अहो निस्सिसा तम्हा आवस्सयं बिंति ॥ ३ ॥

तं दव्व - खित्तकाले भावं च पडुच्च दव्वओ तत्थ।
साहूसु साहुणीसु अ, सुस्सावयसावियासुं च ॥ ४ ॥

खित्तम्मि गुरुसमीवे सिरिवच्छालंकारमंडलीए य।
तव्विरहे ठवणाए तस्स च्चिय जं सुए भणियं ॥ ५ ॥

आवस्सयं पि निच्चं गुरुपामूलम्मि देसियं होइ।
वीसं पि हु संवसिओ कारणओ जदभिसिज्जाए ॥ ६ ॥

ठवणा वि य नियगुरुणो सुत्ते भंतेति जेण गणहारी।
आमंतइ तित्थयरं सेसा अप्पप्पणो य गुरू ॥ ७ ॥

काले पुण पंचविहं दिवसनिसापक्खियाइभेएण।
आरयणिपढमपहरा उ देसियं देसियं तत्थ ॥ ८ ॥

उग्घाडपोरिसिं जा राईयमावस्सयस्स चुण्णीए।
ववहाराभिप्पाया भणंति पुण जाव पुरिमड्ढं ॥ ९ ॥

पक्खियपडिक्कमणं पुण चउद्दसीइ तिहीइ कायव्वं।
तं जेण चउत्थेणं भत्तेणेवं सुआएसो ॥ १० ॥

अट्ठमछट्ठचउत्थं संवच्छरचउम्मासपक्खेसु।
न करेण सायबहुलत्तणेण जो तस्स पच्छित्तं ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तं पक्खियचुण्णीए महानीसीहे दसासुयक्खंधे ।
भणियं चउद्दसीए समराइच्चे इ फुडमेव ॥ १२ ॥

संवच्छरियं जह अट्ठमेण चउम्मासियं च छट्ठेण ।
तह पक्खियं चउत्थेण निव्वियारं सुआएसो ॥ १३ ॥

संवच्छरियं चउम्मासियं च सुत्तम्मि जह विणिदिट्ठं ।
चेईयजईण सव्वेसिं वंदणे पक्खियं पि तहा ॥ १४ ॥

आवस्सयचुण्णीए सव्वाणि वि चेईयाणि साहू अ ।
अट्ठमीचउद्दसीसु जं भणियं वंदियव्वत्ति ॥ १५ ॥

चेइयजइवंदण तवदिणम्मि पडिक्कमणत्थओ एइ ।
न य पुण सुत्ते दीसइ जह पंचदसीइ पडिक्कमणं ॥ १६ ॥

पाओसियकालेणं अणागएसु च चउसु दिवसेसुं ।
पज्जोसवणाकप्पम्मि कड्ढिए सव्वसाहूणं ॥ १७ ॥

कप्पइ पज्जोसवणा निसीहमाईसु जं फुडं भणियं ।
तं कह पंचदसीए जुज्जिज्जा पक्खपडिक्कमणे ॥ १८ ॥

पंचमीपज्जोसवणे पंचदसीए वि पक्खपडिक्कमणे ।
अह अज्जकालगाओ परओ जुज्जिज्ज एयं पि ॥ १९ ॥

एवं पि पज्जुसवणा चउत्थीदिवसम्मि तेण विहियत्ति ।
पत्ता जहा पमाणं किं नो तह पक्खपडिक्कमणं ॥ २० ॥

नूणं चउद्दसीए तमासि तस्सऽण्णहा कह घडिज्जा ।
पज्जोसवणाकप्पस्स कढणं दिणचउक्केण ॥ २१ ॥

चउम्मासगपडिक्कमणं सुत्ते अह पुण्णिमाइ निद्दिट्ठं ।
ता तयऽणुसाराओ पक्खियं जुज्जिज्ज पक्खंते ॥ २२ ॥

छट्ठेण चउम्मासिगमओ य तं पुण्णिमाएव घडिज्जा ।
एयं पुणोववासेण वण्णिओ चउद्दसीए सो ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चउम्मासगाणुसारा जइ पंचदसीइ पक्खपडिक्कमणं ।
ता कह न पंचमीए संवच्छरियाणुसारेणं ॥ २४ ॥

तह पज्जुसवण अट्ठम उत्तरपारणगनिमित्तभणणाओ ।
भद्दवयसेयपडिवायादिवसम्मि निसीहचुण्णीए ॥ २५ ॥

नज्जइ पक्खुववासो पंचदसीए न अत्थि साहूणं ।
कहमण्णहा घडिज्जा तहियं तम्मित्तनिद्देसो ॥ २६ ॥

अह ववहारे पक्खियदिणम्मि चेईयजईण वंदणयं ।
भणिओ य अभत्तट्ठो इमीइ गाहाइ वक्खाणे ॥ २७ ॥

किइकम्मस्स अकरणे काउस्सग्गे तहा अपडिलेहा ।
पोसहियतवे य तहा अवंदणे चेइसाहूणं ॥ २८ ॥

जीए वि पक्खियदिणे उववासाई तवो इहं सुत्ते ।
निव्विगइयाइ पक्खिय पुरिसाइविभागओ नेयं ॥ २९ ॥

तो तत्थ संकिज्जइ पंचदसी सा न हुज्ज मा कह वि ।
पक्खिअ ? (अत्रोत्तरम्) महानिसीहाइएहि तण्णो विरोहाउ ॥ ३० ॥

अह सव्वप्पामण्णं पुढो पुढो तेण न विरोहो वि ।
चउमासगं च एवं छट्ठेणं पक्खियं पि भवे ॥ ३१ ॥

अह होउ को विरोहो, अट्ठमछट्ठाइवयणओसण्णो ।
अह चउद्दसीइ पढमो बीओ पुण पक्खियम्मि भवे ॥ ३२ ॥

चउमासिगे वि एवं पावइ छट्ठं न जुज्जइ तत्तो ।
तं पुण सुत्ते भणियं छट्ठेणं पडिक्कमेयव्वं ॥ ३३ ॥

समणीणट्ठमीपक्खियवायणकाले सुसाहुवसहीए ।
गमणे चउद्दसीवंदणत्थगमणं विरुज्झिज्जा ॥ ३४ ॥

अट्ठमीपक्खिए मुत्तुं वायणाकालमेव य ।
सेसकालमइंतीओ नायव्वा अकालचारिओ ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पक्खियचाउम्मासे आलोयण नियमसो उ दायव्वा ।
गहणं अभिग्गहाणं पुव्वगहिए निवेएउं ॥ ३६ ॥

उत्तरकरणं एगग्गया य आलोइय चेइवंदणया ।
मंगलधम्मकहा वि य पव्वेसु तवो गुणा हुंति ॥ ३७ ॥

इच्चाइसु सुत्तेसु आलोअण पक्खिए धुवा भणिया ।
तप्पडिसेहो अ अमावसाइ, कह जुज्जइ जहुत्तं ? ॥ ३८ ॥

मुत्तुं दड्डतिहीउ अमावसीं अट्ठमीं च नवमीं च ।
छट्ठीं च चउत्थीं बारसीं च आलोअणं दिज्जा ॥ ३९ ॥

तम्हा चउद्दसी पक्खियं च वीसं न पुव्व दुगमेयं ।
सामण्णओ य पक्खियमाइट्ठं पक्खसंधीए ॥ ४० ॥

जह गेहं पइदिवसं सोहियं तह वि पक्खसंधीसु ।
सोहिज्जइ सविसेसं एवं इहयं पि नायव्वं ॥ ४१ ॥

चरमदुचरमतिहीणं रूढं जइ नाम पक्खसंधित्तं ।
सविसेसकिच्चभणणा चउद्दसी चेव सो जुत्तो ॥ ४२ ॥

दिवसाइं अह पण्णरस चउम्मासाउ चउद्दसीदिवसे ।
नो पुज्जंति तह कहमेईए पक्खपडिक्कमणं ? ॥ ४३ ॥

बाहुल्लवयणमेयं पक्खे जं हुंति पणरसदिणाइं ।
अण्णह पज्जोसवणाउ पक्खियं कह णु युज्जिज्जा ॥ ४४ ॥

लोगे वि सिद्धिमेयं जह किल वरिसम्मि छप्पक्खा ।
दिणचउदसगेण तहा समए वि फुडक्खरं भणियं ॥ ४५ ॥

आसाढबहुलपक्खे भद्दवए कत्तिए य पोसे य ।
फग्गुणवइसाएसु अ बोधव्वा ओमरत्ताओ ॥ ४६ ॥

पक्खो अ चंदसिद्धो न घिप्पइ वच्छरुव्व इह सुत्ते ।
किं पुण चउद्दसीओ तिहिओ सो चउद्दसीं जाव ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विज्जाणं परिवाडि पव्वे पव्वे य दिंति आयरिया ।
मासद्धमासियाणं पव्वं पुण होइ मज्झं तु ॥ ४८ ॥

पक्खस्स अट्ठमी खलु मासस्स य पक्खियं मुणेयव्वं ।
सुत्ते वि एयचुण्णीए पक्खियं चउद्दसी भणिया ॥ ४९ ॥

विज्जासाहणसुत्तम्मि पक्खियं चउद्दसी न सेसम्मि ।
जं पुण भणंति केई उग्गमोहग्गहो एस ॥ ५० ॥

आवस्सयचुण्णीए पक्खियदिवसम्मि पक्खपडिक्कमणं ।
भणियमह उ संसिज्जइ चउद्दसी पक्खपडिक्कमणं ॥ ५१ ॥

परिहारविहारीणं गीयत्थाणं च पुव्वसूरीणं ।
एस च्चिय आयरणा अलंघणिज्जा जओ भणियं ॥ ५२ ॥

आयरिय परंपराए समागयं जो उ आणुपुव्वीए ।
कोवेइ च्छेयवाइ जमालिनासं सनिस्सिहि ही ॥ ५३ ॥

जइ हुज्ज दुण्णि दिवसे चेइअजइवंदणोववासो अ ।
कस्स न हुज्जा ण मयं परं न सुत्तेण संवयइ ॥ ५४ ॥

जम्मि दिणे साहूणं जुत्तो सो तम्मि सावयाणं पि ।
पक्खपडिक्कमणविही न वाऽइतुल्लत्तभावाओ ? ॥ ५५ ॥

देवी पभावई जं पडिमाइ जियंतसामिणीइ पुरो ।
अट्ठमीचउद्दसीसु निट्टवहारं सयमकासी ॥ ५६ ॥

पुत्थयवायणमुववासकरणमट्ठमीचउद्दसीदिवसे ।
जिणदाससावओ कासी पोसहं पुण उदाइनिवो ॥ ५७ ॥

एयं पुण सविसेसं भणियं आवस्सयाइचुण्णीसु ।
पक्खियविसेसकिच्चं भण्णंता चउद्दसीदिवसे ॥ ५८ ॥

जो पुण अमावसाए उववसो सायवाहणनिवस्स ।
अंतेउरस्स सुव्वए संभवे नंदीसरस्सा वि ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अट्ठमीपंचद्दसीसु कत्थइ अट्ठमीचउद्दसीसुं पि ।
कत्थइ तिसु वि तिहीसुं जो सावगपोसहो सुत्ते ॥ ६० ॥

कत्थइ देसग्गहणं कत्थइ घिप्पंति निरवसेसाइं ।
उक्कमकमजुत्ताइं सुत्ताण विवित्तभावाओ ॥ ६१ ॥

पंचदसीइ जइ नाम पोसहो कह णु पडिक्कमणं ।
तमुवासेण चउद्दसीमुल्लंघेउं न सो जुत्तो ॥ ६२ ॥

अम्हाणमभिणिवेसो न कोइच्छइ परमण्णहासुत्तं ।
अघडंतं पिव पुव्वावरेण पडिहाइ किं करिमो ? ॥ ६३ ॥

जं जह सुत्ते भणियं तहेव जइ तव्वियारणा नत्थि ।
किं कालियाणुओगो दिट्ठो दिट्ठप्पहाणेहिं ॥ ६४ ॥

पुव्वावरेण भाविऊण सुत्तं पयासियव्वमिणं ।
जं वयणपारतंतं एयं धम्मत्थिणो लिंगं ॥ ६५ ॥

चउमासगाइपुव्वोइयम्मि दिवसे जमण्णहेयाणं ।
पायं छट्ठस्साऽसत्तिओ य आयरणउ वेगे ॥ ६६ ॥

परओऽज्जकालगाओ भद्दवए सेअपंचमीदिवसे ।
बारसियं संपयं पुण तेणेव कयं चउत्थीए ॥ ६७ ॥

उद्धरिय सव्वसल्ले पुव्वुत्तविसेसतवसमाउत्तो ।
तल्लेसो तच्चित्तो य भावओ कुणइ सव्वमिणं ॥ ६८ ॥

दव्वाइसुद्धमेयं वीरा आवस्सयं विहेऊण ।
पाविंति पावणिज्जं निरवज्जं मुक्खसुक्खंति ॥ ६९ ॥

मुणिचंदसूरिणा सुमरणत्थमिणमप्पणो पवयणाओ ।
उद्धरियं जुत्तिजुअं परेसि संबोहणत्थं च ॥ ७० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.मु.श्रीनयविमलगणिकृतः

।। पाक्षिकपर्वसारविचारः ।।

प्रणम्य पार्श्वनाथस्य, पादपद्ममभीष्टदं ।
वक्ष्येऽक्षराणि स्पष्टानि, भूतेष्टाया यथा श्रुतं ।। १ ।।

प्रकाशितं यथा पूर्वं, भव्याग्रे भद्रबाहुना ।
तथाऽहं प्रगटीचक्रे, जनानां हितकाम्यया ।। २ ।।

चैत्यप्रपाटी १ साधूनां, वन्दनं २ पौषधस्तथा ।
प्रतिक्रान्त्यु ४ पवस्त्रं ५ च, पञ्चकृत्यानि पाक्षिके ।। ३ ।।

पृथक् पृथग् ययैतेषां, वर्णा ग्रन्थेषु वर्णिताः ।
अङ्गोपाङ्गादिसद्वृत्ति, चूर्णिनिर्णीतवस्तुषु ।। ४ ।।

तथा सूत्रकृदङ्गेपि, पञ्चमाङ्गे तथा पुनः ।
ज्ञाताधर्मकथाङ्गे च, सप्तैकादशमेऽपि च ।। ५ ।।

गुम्फिता राजप्रश्नीयो,-पाङ्गदिषु सविस्तरं ।
व्याख्याता वृत्तिकारेण, वर्णाः पाक्षिकपर्वणः ।। ६ ।।

तथावश्यकचूर्णौ च, श्राद्धोदायिनभूपतेः ।
श्री कल्पसूत्रवृत्तौ च, नागकेतुकथानके ।। ७ ।।

श्री शत्रुञ्जयमाहात्म्ये, श्री धनेश्वरसूरिणा ।
अनादिसिद्धं व्याख्यातं, पर्वपाक्षिकमुत्तमं ।। ८ ।।

चरित्रे समरादित्या,-भिधाने हरिभद्रके ।
उक्तं चतुर्दशीपर्वं, न तु तत्पूर्णिमादिकं ।। ९ ।।

तथा श्राद्धप्रतिक्रमणा-वचूर्णौ वर्णिता स्फूटं ।
महानिशीथसूत्रे च, निशीथेऽपि तथोदितं ।। १० ।।

निशीथभाष्ये व्यवहारपीट, चूर्णौ तथा पाक्षिकसूत्रवृत्तौ ।
तत्त्वार्थवृत्तावुपदेशवृत्तौ, पञ्चाशके सम्मिति शास्त्रवृत्तौ ।। ११ ।।

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ज्यौतिष्करण्ड-प्रमुखाद्यनेक-ग्रन्थेषु सत्पाक्षिकपर्व मुक्तं ।
लोकप्रकाशेऽपि तथैव जंबू-द्वीपाद्युपाङ्गेष्वपि भावनीयम् ॥ १२ ॥

अनादिकालादारभ्य, पूर्णिमायां न पाक्षिकं ।
अतोऽर्हद्वदनाधारसारैः कार्या चतुर्दशी ॥ १३ ॥

कदाग्रहग्रहग्रस्तै, र्न पुनः पूर्णिमादिषु ।
विधेयं पाक्षिकं पर्व, चतुर्दश्यां हि तु बुधैः ॥ १४ ॥

निस्सीमधीमज्जनवर्णनीये, तपोगणे दिप्रतरप्रतापाः
सूरीश्वरा श्रीविजयप्रभाह्वा, जयन्ति सुद्धर्मधुराधुरीणाः ॥ १५ ॥

जगतिविदितकीर्तिश्चन्द्रवच्चारुमूर्त्ति-
र्विदलितदुरितार्त्तिस्साधितार्थप्रपूर्त्तिः ।
विनयविमलनामा पण्डिता शीतधामा,
जयति मुनिललामा विस्फुरद् ध्यानधामा ॥ १६ ॥

शिष्यस्तदीयःकविराजिमुख्यो, जागर्ति धीराद्विमलाभिधानः ।
निशम्य यद्वृत्तसुकीर्त्तिमुग्रामूद्भृतरोमाऽभवदत्र को न ? ॥ १७ ॥

समदृभदिहसारः पाक्षिकोयं विचारो,
नयविमलसुनामस्तस्य शिष्योऽभिरामः ।
गजनयनमुनीन्द्राः संमित्ते चारु वर्षे
मधुविशददशम्यां सद्गुरोर्दर्शितायाम् ॥ १८ ॥

॥ पाक्षिक गाथा विचार ॥

पंचाणुट्ठाणमयं पक्खियपव्वं जिणेहिं पण्णतं ।
ताइं चउद्दसीए आया दीसंति नण्णत्थ ॥ १ ॥

अट्ठमीचउद्दसीसु उववासो साहुणो सुए भणिओ ।
आवस्सयचुण्णीए चेइयजइवंदणा भणिया ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ववहारे पुण भणिया पक्खियसद्देण चउदसी चेव ।
आवस्सयम्मि पक्खियदिणम्मि पुण पक्खिपडिक्कमणं ॥ ३ ॥

भणिया निसीहमाइअ पक्खियदिवसम्मि सुद्धिपडिवत्ति ।
एवं चउद्दसीए पंचाणुट्ठाणभणणंति ॥ ४ ॥

जं पुण लोए रूढं कत्थ वि पण्णरसितिहि पडिक्कमणं ।
चउमासगपडिक्कमणं छट्ठतवेण सुए भणियं ॥ ५ ॥

तं च किल पुण्णिमाए तस्साणुसारेणं पक्खपडिक्कमणं ।
भुत्तु तवाइविसेसं पडिवण्णा सरिसभावाओ ॥ ६ ॥

सुअनाणपंचमी य अट्ठमी चउद्दसी उ चउमासं ।
संवच्छरियं पव्वा साहूण सया इमे पंच ॥ ७ ॥

एयं महानिसीहे भणियं पव्वेसु तिसु य उववासो ।
चउमासे पुण छट्ठं तह अट्ठमो पज्जुसवणम्मि ॥ ८ ॥

सुअनाणपंचमीए सूयपुआ सा य बोहिलाभा य ।
कम्मक्खयट्ठमट्ठमी उववासो चउद्दसीए पुणो ॥ ९ ॥

निस्सेससिद्धिलाभो चउम्मासगपज्जुसवणपव्वेसु ।
उत्तरकरणाइफलो तवो विसेसो जओ भणियं ॥ १० ॥

उत्तरकरणं एगग्गया य आलोयचेइवंदणया ।
मंगलधम्मकहा वि य पव्वेसु तवो गुणा हुंति ॥ ११ ॥

सुयनाणपंचमीए उववासो नाणपूअणं दुण्णि ।
उववास अट्ठमीए चेइयजइवंदणा तिण्णि ॥ १२ ॥

एए चउद्दसीए तिण्णि तहाऽऽलोअणा पडिक्कमणं ।
चउमासगवच्छरिएसु पंच एए अणुट्ठाणा ॥ १३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ बिम्बपरीक्षा ॥

अतीताब्दशतं यत्स्याद् यच्च स्थापितमुत्तमैः ।
तद् व्यङ्गमपि पूज्यं स्याद् बिम्बं तन्निष्कलङ्कवत् ॥ १ ॥

धातुलेप्यादिकं बिम्बं व्यङ्गं संस्कारमर्हति ।
काष्ठपाषाणनिष्पन्नं संस्कारार्हं पुनर्न हि ॥ २ ॥

गुलिऽंगुलीबाहुनासांऽह्रीणां भङ्गेऽप्यनुक्रमात् ।
शत्रुभीर्देशभङ्गश्च बन्धः कुलधनक्षयः ॥ ३ ॥

पीठयानपरीवार - ध्वंसे सति यथाक्रमम् ।
जनवाहनभृत्यानां नाशो भवति निश्चितम् ॥ ४ ॥

आरभ्यैकाङ्गुलाद् बिम्बं यावदेकादशाङ्गुलम् ।
गृहेषु पूजयेद् बिम्बं मूर्द्धपादजं (?) पुनः ॥ ५ ॥

प्रतिमाकाष्ठलेप्याश्म - दन्तचित्रायसां गृहे ।
मानाधिकपरिवार - रहिता नैव पूज्यते ॥ ६ ॥

रौद्री निहन्ति कर्त्तारं अधिकाङ्गा तु शिल्पिनम् ।
नासा द्रव्यविनाशाय स्वल्पाऽऽस्या भोगवर्जिता ॥ ७ ॥

वक्रनासाऽतिदुःखाय ह्रस्वाङ्गा क्षयकारिणी ।
अनेत्रा नेत्रनाशाय दुर्भिक्षाय कृशोदरी ॥ ८ ॥

जायते प्रतिमा हीन - कटिराचार्यघातिनी ।
जङ्घाहीना भवेद् भ्रातृ - पुत्रमित्रविनाशिनी ॥ ९ ॥

पाणिपादविहीना तु धनक्षयविनाशिनी ।
चिरं पर्युषिता वा तु नार्थतो व्यायतस्ततः ॥ १० ॥

अर्थहृत् प्रतिमोत्ताना चिन्ताहेतुरधोमुखी ।
आधिप्रदा तिरश्चीना नीचोच्चस्था विदेशदा ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अन्यायद्रव्यनिष्पन्ना परवास्तुदलोद्भवा ।
हीनाऽधिकाङ्गी प्रतिमा स्वपरोन्नतिनाशिनी ॥ १२ ॥

सर्वेषामपि धातूनां रत्नस्फटिकयोरपि ।
प्रवालस्य च बिम्बेषु चैत्यमानं यदृच्छया ॥ १३ ॥

ऊर्ध्वदृग्द्रव्यनाशाय तिर्यग् भोगस्य हानये ।
दुःखदा स्तब्धदृक् चाधोमुखी कुलविनाशिनी ॥ १४ ॥

प्रतिमायां दवरका भवेयुश्चेत्कथञ्चन ।
सदृग्वर्णा न दुष्यन्ति वर्णास्त्वन्ये तु दूषिताः ॥ १५ ॥

॥ बिम्बपूजापरीक्षा ॥

पित्तलसुवन्नरुप्प - रयणाणं चंदकंतमाइणं ।
कुज्जाओ लक्खणजुआ सत्तंगुलाजाव नो अहिआ ॥ १ ॥

गिहिपडिमाणं पुरओ बलिवित्थारो न चेव कायव्वो ।
निच्चनवणं तिअसज्झ - भच्चणं भावओ कुज्जा ॥ २ ॥

लेवोवलदंतयकट्ठलोह - वत्थूणं पंचपडिमाओ ।
नो कुज्जा गिहपडिमा कुलधणनासाइआ जम्हा ॥ ३ ॥

वेउव्वियसासयं मगलाओ आगासचित्तलिहआओ ।
वंदंति सेसाओ जिणपडिमाओ जणकयाओ ॥ ४ ॥

दालिद्दं दोहग्गं कुज्जाइ कुसरीर कुगइ कुमइओ ।
अवमाण रोगसोगा न हुंती जिणबिंबकारीणं ॥ ५ ॥

समयवलिसुत्ताओ लेवोवलकट्ठदंतलोहाणं ।
परिवारमाणरहिअं घरम्मि नो पूअए बिंबं ॥ ६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एकाङ्गुलं भवेत् श्रेष्ठं द्व्यङ्गुलं धननाशनम्।
त्र्यङ्गुलेन भवेत्सिद्धिर्वर्जयेच्यतुरङ्गुलम् ॥ ७ ॥

पञ्चाङ्गुलं भवेद्वित्तं उद्वेगं तु षडङ्गुले।
सप्ताङ्गुले तु गोवृद्धिस्त्यजेदष्टाङ्गुलं सदा ॥ ८ ॥

नवाङ्गुलं तु पुत्राय अर्थहानिर्दशाङ्गुले।
एकादशाङ्गुलं बिम्बं सर्वकामार्थसिद्धिदम् ॥ ९ ॥

नृपभयमत्यङ्गायां हिनाङ्गायामकल्पिता भर्त्तुः।
कृशोदरायां क्षुद्भयमर्थविनाशः कृशाङ्गायां ॥ १० ॥

आयुः श्रीफलजयदा दारुमयी मृन्मयी तथा प्रतिमा।
लोकहिताय मणिमयी सौवर्णी पुष्टिदा भवति ॥ ११ ॥

रजतमयी कीर्त्तिकरी प्रजावृद्धिं करोति ताम्रमयी।
भूलाभं तु महान्तं शैलप्रतिमाऽथवा लिङ्गम् ॥ १२ ॥

प्रासादतुर्यभागस्य समाना प्रतिमा मता।
उत्तमायुः कृते सा तु कार्यैकेनाधिकाङ्गुला ॥ १३ ॥

अथवा स्वदशांशेन हीनस्याप्यधिकस्य च।
कार्या प्रासादपादस्य शिल्पिभिः प्रतिमा मता ? ॥ १४ ॥

सर्वेषामपि धातूनां रत्नस्फटिकयोरपि।
प्रवालस्य च बिम्बेषु चैत्यमानं यदृच्छया ॥ १५ ॥

प्रासादगर्भगेहार्धे भित्तितः पञ्चधा कृते।
यक्षाद्याः प्रथमे भागे देव्यः सर्वा द्वितीयके ॥ १६ ॥

विनायक स्कन्ध कृष्णानां प्रतिमाः स्युस्तृतीयके।
पद्मा तु तुर्यभागे च लिङ्गमीशां न पञ्चमे ? ॥ १७ ॥

....
भागे तृतीयेऽर्हद्बिम्बं स्यात् द्वितीयेऽम्बिकादयः ॥ १८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

आसने वाहने चैव परिवारे तथा युधे ।
नखाभरणवस्त्रेषु व्यङ्गदोषो न जायते ॥ १९ ॥

नासामुखे तथा नेत्रे हृदये नाभिमण्डले ।
स्थानेषु व्यङ्गिताङ्गेषु प्रतिमां नैव पूजयेत् ॥ २० ॥

मण्डलं जालकं स्फोटं तिलकं शूलकं तथा ।
.... वज्रा तु सन्धिश्च महा - दोषः प्रकीर्त्तितः ॥ २१ ॥

वर्जयेदर्हतः पृष्ठि पार्श्वं ब्रह्ममधुद्विषोः ।
चंडिकासूर्ययो दृष्टिं सर्वमेव च शूलिनः ॥ २२ ॥

विभज्य नवधा द्वारं तत्षट् भागानधस्त्यजेत् ।
ऊर्ध्वे द्वौ सप्तमं तद्वद् विभज्य स्थापयेद् दृशम् ॥ २३ ॥

विश्वकर्ममते प्रोक्तं प्रतिमा दृष्टिलक्षणम् ।
द्वादशास्वाष्टिभिर्भागैरधः पक्षा द्वितीयके ? ॥ २४ ॥

मुक्त्वाऽष्टमं विभागं च यो भागः सप्तमः पुनः ।
तस्यापि सप्तमे भागे गर्जांशस्तत्र सम्भवेत् ॥ २५ ॥

प्रासादः प्रतिमा दृष्टिः नियोज्या तत्र शिल्पिभिः ।
अस्थाने निहिता सा तु सद्यो रिष्टाय जायते ॥ २६ ॥

दृष्ट्यायत्तं फलं सर्वं प्रोक्तं श्रीविश्वकर्मणा ।
तस्मात् सर्वं प्रयत्नेन तत्र यत्नो विधीयताम् ॥ २७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ प्रतिमार्थं काष्ठपाषाणपरीक्षा ॥

निर्मलेनारनालेन विष्टर्या श्रीफले न वा ।
विलिप्तेऽश्मनी काष्ठे वा प्रकटं मङ्गलं भवेत् ॥ १ ॥

मधुभस्म गुण व्योम – कपोतसदृशप्रभैः ।
माञ्जिष्ठैररुणैः प्रीतिः कपिलैः शामलैरपि ॥ २ ॥

चित्रैश्च मण्डलैरेभिरन्तर्ज्ञेया यथा क्रमम् ।
खद्योतो वालुकारक्तभेकाम्बुगृहगोधिका ॥ ३ ॥

पू.आ.श्रीचन्द्रप्रभसूरिकृतम्

॥ प्रतिष्ठासंग्रहकाव्यम् ॥

भूतानां बलिदानमग्रिमजिनस्नानं तदग्रे स्वयं
चैत्यानामथ वन्दनं स्तुतिगणः स्तोत्रं करे मुद्रिका ।
स्वस्य स्नात्रकृतां च शुद्धसकली सम्यक् शुचिप्रक्रिया
धूपाम्भःसहितोऽभिमन्त्रितबलिः पश्चाच्च पुष्पाञ्जलिः ॥ १ ॥

मुद्रा मध्याङ्गुलीभ्यामतिकुपितदृशा वामहस्ताम्भसोच्चै-
र्बिम्बस्याच्छोटनं सत्सतिलककुसुमं मुद्गरश्चाक्षपात्रम् ।
मुद्राभिर्वज्रताक्ष्याादिभिरथ कवचं जैनबिम्बस्य सम्यग्
दिग्बन्धः सप्तधान्यं जिनवपुरुपरि क्षिप्यते तत्क्षणं च ॥ २ ॥

कुम्भानामभिमन्त्रणं जिनपतेः सन्मुद्रया मन्त्र्यते
नीरं गन्धमहौषधी मलयजं पुष्पाणि धूपस्ततः ।
अङ्गुल्यामथ पञ्चरत्नरचना स्नानं ततः काञ्चनं
पुष्पारोपणधूपदानमसकृत् स्नात्रेषु तेष्वन्तरा ॥ ३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रत्नस्नानकषायमज्जनविधिर्मृत्पञ्चगव्ये ततः
सिद्धौषध्यथ मूलिका तदनु च स्पष्टाष्टवर्गद्वयम् ।
मुक्ताशुक्तिसुमुद्रया गुरुरथोत्थाय प्रतिष्ठोचितं
मन्त्रैर्दैवतमाह्वायेद् दशदिशामीशांश्च पुष्पाञ्जलिः ॥ ४ ॥

सर्व्वौषध्यथ सूरिहस्तकलनाद् दृग्दोषरक्षोन्मृजा
रक्षापुट्टलिका ततश्च तिलकं विज्ञप्तिकाथाञ्जलिः ।
अर्घोऽर्हत्यथ दिग्धवेषु कुसुमस्नानं ततः स्नाप(नं)निका
वासश्चन्दनकुङ्कुमे मुकुरदृक् तीर्थाम्बु कर्पूरवत् ॥ ५ ॥

निक्षेप्यः कुसुमाञ्जलिर्जलघटस्नानं शतं साष्टकं
मन्त्रावासितचन्दनेन वपुषो जैनस्य चालेपनम् ।
वामस्पृष्टकरेण वाससुमनो धूपः सुरभ्यम्बुजा-
ञ्जल्यस्मात्करलेपकङ्कणमथो पञ्चाङ्गसंस्पर्शनम् ॥ ६ ॥

धूपश्च परमेष्ठी च जिनाह्वानं पुनस्ततः ।
उपविश्य निषद्यायां नन्द्यावर्त्तस्य पूजनम् ॥ ७ ॥

पू.आ.श्रीजिनेश्वरसूरिकृतः

॥ प्रतिष्ठाविधिः ॥

घोषाविज्ज अमारिं रण्णो संघस्स तह य वाहरणं ।
विण्णाणियसंमाणं कुज्जा खित्तस्स सुद्धिं च ॥ १ ॥

तह य दिसिपालठवणं तक्किरियंगाण संनिहाणं च ।
दुविहसुई पोसहिओ वेईए ठविज्ज जिणबिंबं ॥ २ ॥

नवरं सुमुहुत्तम्मी पुव्वुत्तरदिसिमुहं सउणपुव्वं ।
वज्जंतेसु चउव्विहमंगलतूरेसु पउरेसु ॥ ३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तो सव्वसंघसहिओ ठवणायरियं ठवित्तु पडिमपुरो ।
देवे वंदइ सूरी परिहियनिरुवाहिसुइवत्थो ॥ ४ ॥

संतिसुयदेवयाणं करेइ उस्सग्गं थुइपयाणं च ।
सहिरण्णदाहिणकरो सयलीकरणं तओ कुज्जा ॥ ५ ॥

तो सुद्धोभयपक्खा दक्खा खेयण्णुया विहियरक्खा ।
ण्वहणगराओ खिवंती दिसासु सव्वासु सिद्धबलिं ॥ ६ ॥

तयणंतरं च मुद्दिय कलसचउक्केण ते ण्हवंति जिणं ।
पंचरयणोदगेणं कसायसलिलेण तत्तो य ॥ ७ ॥

मट्टियजलेण तो अट्ठवग्गसव्वोसहीजलेणं च ।
गंधजलेणं तह पवरवाससलिलेण य ण्हवंति ॥ ८ ॥

चंदणजलेण कुंकुम-जलकुंभेहिं च तित्थसलिलेणं ।
सुद्धकलसेहिं पच्छा गुरुणा अभिमंतिएहिं तहा ॥ ९ ॥

ण्हाणाणं सव्वाण वि जलधारापुप्फधूवगंधाई ।
दायव्वमंतराले जावंतिमकलसपत्थावो ॥ १० ॥

एवं ण्हविए बिंबे नाणकलानासमाचरिज्ज गुरू ।
तो सरससुयंधेणं लिंपिज्जा चंदणदवेणं ॥ ११ ॥

कुसुमाइसुगंधाइं आरोवित्ता ठविज्ज बिंबपुरो ।
नंदावत्तयवट्टं पूइज्जइ चारुदव्वेहिं ॥ १२ ॥

चंदणच्छडुब्भडेणं वत्थेणं छायए तओ पट्टं ।
अह पडिसरमारोवे जिणबिंबे रिद्धिविद्धिजुयं ॥ १३ ॥

तो सरससुयंधाइं फलाइं पुरओ ठविज्ज बिंबस्स ।
जंबीरबीजपूराइयाइं तो दिज्ज गंधाइं ॥ १४ ॥

मुद्दामंतण्णासं बिंबे हत्थम्मि कंकणनिवेसं ।
मंतेण धारणविहिं करिज्ज बिम्बस्स तो पुरओ ॥ १५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

बहुविहपक्कण्णाणं ठवणा वरवेहिगंधपुडियाणं ।
वरवंजणाण य तहा जाइफलाणं च सविसेसं ॥ १६ ॥

सागिक्खूवरसोलयखंडाईणं वरोसहीणं च ।
संपुण्णबलीइ तहा ठवणं पुरओ जिणिंदस्स ॥ १७ ॥

घयगुडदीवो सुकुमारियाजुओ चउ जवारय दिसीसु ।
बिंबपुरओ ठविज्जा भूयाण बलिं तओ दिज्जा ॥ १८ ॥

आरत्तियमंगलदीवयं च उत्तारिऊण जिणनाहं ।
वंदिज्जऽहिवासणदेवयाइ उस्सग्गथुइदाणं ॥ १९ ॥

अह जिणपंचंगेसु ठावेइ गुरू थिरीकरणमंतं ।
वाराउ तिण्णि पंच य सत्त य अच्चंतमपमत्तो ॥ २० ॥

मयणहलं आरोवइ अहिवासणमंतनासमवि कुणइ ।
झायइ य तयं बिंबं सजियं व जहा फुडं होइ ॥ २१ ॥

एवमहिवासियं तं बिंबं ठाइज्ज सदसवत्थेणं ।
चंदणछडुब्भडेणं तदुवरि पुप्फाइं विखिविज्जा ॥ २२ ॥

ण्हाविज्ज सत्तधण्णेण तयणु जीवंतउभयपक्खाहिं ।
नारीहिं चउहिं समलंकियाहिं विज्जंतनाहाहिं ॥ २३ ॥

पडिपुण्णवत्तसुत्तेणं वेढणं चउगुणं च काऊण ।
ओमिणणं कारिज्जा तुट्ठेहिं हिरण्णदाणजुयं ॥ २४ ॥

तो वंदिज्जा देवे पइट्ठदेवीइ कायउस्सग्गं ।
दिज्ज थुई तीए च्चिय ठविज्ज पुरओ उ घयपत्तं ॥ २५ ॥

सोवण्णवट्टियाए कुज्जा महुसक्कराहिं भरियाए ।
कणगसलागाए बिंबनयणउम्मीलणं लग्गे ॥ २६ ॥

सम्मं पइट्ठमंतेण अंगसंधीणु अक्खरण्णासं ।
कुणमाणो एगमणो सूरी वासे खिविज्ज तहा ॥ २७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पुप्फक्खयंजलीहिं तो गुरुणा घोसणा ससंघेणं ।
थिज्जत्थं कायव्वा मंगलसद्देहिं बिंबस्स ॥ २८ ॥

जह सिद्ध-मेरु-कुलपव्वयाण पंचत्थिकाय-कालाणं ।
इह सासया पइट्ठा सुपइट्ठा होउ तह एसा ॥ २९ ॥

जह दीव-सिंधु-ससहर-दिणयर-सुरवास-वासखित्ताणं ।
इह सासया पइट्ठा सुपइट्ठा होउ तह एसा ॥ ३० ॥

इत्थं सुहभावकए अक्खयखेवे कयम्मि बिंबस्स ।
सविसेसं पुण पूया किच्चा चिइवंदणा य तहा ॥ ३१ ॥

मुहउग्घाडणसमणंतरं च पूयाइ समणसंघस्स ।
फासुयघय-गुड-गोरस-णंतगमाईहिं कायव्वा ॥ ३२ ॥

सोहणदिणे य सोहग्गमंतविण्णासपुव्वयमवस्सं ।
मयणहलकंकणं करयलाओ बिंबस्स अवणिज्जा ॥ ३३ ॥

जिणबिंबस्स य विसए नियनियठाणेसु सव्वमुद्दाओ ।
गुरुणा उवउत्तेणं पउंजियव्वाओ ताओ इमा ॥ ३४ ॥

जिणमुद्द-कलस-परमेट्ठि-अंग-अंजलि-तहासणा-चक्का ।
सुरभी-पवयण-गरुडा-सोहग्ग-कयंजली चेव ॥ ३५ ॥

जिणमुद्दाए चउकलसठावणं तह करेइ थिरकरणं ।
अहिवासमंतनसणं आसणमुद्दाइ अण्णे उ ॥ ३६ ॥

कलसाए कलसण्हवणं परमेट्ठीए उ आहवणमंतं ।
अंगाइ समालभणं अंजलिणा पुप्फरुहणाई ॥ ३७ ॥

आसणयाए पट्टस्स पूयणं अंगफुसण चक्काए ।
सुरभीइ अमयमुत्ती पवयणमुद्दाइ पडिवूहो ॥ ३८ ॥

गरुडाइ दुट्ठरक्खा सोहग्गाए य मंतसोहग्गं ।
तह अंजलीइ देसण मुद्दाहिं कुणह कज्जाइं ॥ ३९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

घोसिज्जए अमारी दीणाणाहाण दिज्जए दाणं ।
पउणीकिज्जइ वंसो धयजुग्गो सरलसुसिणिद्धो ॥ ४० ॥

वट्टंतचारुपव्वो अपुच्चडो कीडएहिं अक्खद्धो ।
अद्दड्ढो वण्णड्ढो अणुड्ढसुक्को पमाणजुओ ॥ ४१ ॥

काऊण मूलपडिमाण्हाणं चाउद्दिसं च भूसुद्धिं ।
दिसिदेवयआहवणं वंसस्स विलेवणं तह य ॥ ४२ ॥

अहिवासियकुसुमारोवणं च अहिवासणं च वंसस्स ।
मयणफलरिद्धिविद्धी सिद्धत्थारोवणं चेव ॥ ४३ ॥

धूवक्खेवं मुद्दानासं चउसुंदरीहिं ओमिणणं ।
अहिवासणं च सम्मं महद्धयस्सिंदुधवलस्स ॥ ४४ ॥

चाउद्दिसिं जवारय फलोहलीढोयणं च वंसपुरो ।
आरत्तियावयारणमह विहिणा देववंदणयं ॥ ४५ ॥

बलिसत्तधण्णफलवासकुसुमसकसायवत्थुनिवहेणं ।
अहिवासणं च तत्तो सिहरे तिपयाहिणीकरणं ॥ ४६ ॥

कुसुमंजलिपाडणपुरस्सरं च ण्हवणं च मूलकलसस्स ।
खेत्तदसद्धामलरयणधयहरा इट्ठसमयम्मि ॥ ४७ ॥

सुपइट्ठपइट्ठाणंतखित्तवासस्स तयणु वंसस्स ।
ठवणं खिवणं च तओ फलोहलीभूरिभक्खाणं ॥ ४८ ॥

तत्तो उज्जुगईए धयस्स परिमोयणं सजयसद्दं ।
पडिमाइ दाहिणकरे महद्धयस्सावि बंधणयं ॥ ४९ ॥

विसमदिणे उस्सयणं जहसत्तीए य संघदाणं च ।
इय सुत्तत्थविहीए कुणह धयारोवणं धण्णा ॥ ५० ॥

स्थापनाचार्य प्रतिष्ठा

चोक्खंसुयकरचलणो आरोवियसयलिकरणसुइविज्जो ।
गरुडाइदलियविग्घो मलयजघुसिणेहिं लिंपित्ता ॥ ५१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अक्खं फलिहमणिं वा सुहकट्ठमयं च ठावणायरियं ।
काऊणं पंचपरमिट्ठिटिक्कए चंदणरसेण ॥ ५२ ॥

मंतेण गणहराणं अहवा वि हु वद्धमाणविज्जाए ।
काऊण सत्तखुत्तो वासक्खेवं पइट्ठिज्जा ॥ ५३ ॥

॥ प्रतिष्ठाविधिः ॥

अधिवासनाधिकारः

पुव्वं पडिमण्हवणं चिइ उस्सग्ग थुइ अप्पण्हवणयारेसु ।
रक्खा कुसुमाणंजलि तज्जणिपूयं च तिलयं वा ॥ १ ॥

मोगरमक्खयथालं वज्जं गुरुडो बली [ॐ ह्रीं क्ष्वीं] समंतेणं ।
कवयं दिसिबंधो च्चिय पक्खिवणं सत्तधण्णस्स ॥ २ ॥

कलसहिमंतणसव्वोसहिचंदणचच्चिबिंबमंतेणं ।
पंचरयणस्स गंठी परमेट्ठीपंचगं ण्हवणं ॥ ३ ॥

पढमं हिरण्णसह-पंचरयण-सकसायमट्टियाण्हवणं ।
दब्भोदयमीसं पंचगव्वण्हवणं च पंचमयं ॥ ४ ॥

सहदेवाईसव्वोसहीण वग्गो य मूलियावग्गो ।
पढमट्ठवग्ग बीयट्ठवग्ग ण्हवणं तहा नवमं ॥ ५ ॥

जिणदिसपालाहवणं कुसुमंजलिसव्वओसहीण्हवणं ।
दाहिणकरमरिसेणं जिणमंतो सरिसवोट्टलिया ॥ ६ ॥

तिलयंजलिमुद्दाए विण्णत्ती हेमभायणत्थग्घो ।
पुण दिसपालाहवणं परमेट्ठी-गरुडमुद्दाए ॥ ७ ॥

कुसुमजल गंधण्हाणिय वासेहिं चंदणेण घुसिणेण ।
पनरसण्हाणेसु कएसु दप्पणदंसणं पुरओ ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तित्थोदएण ण्हाणं कप्पूरेण च पुप्फअंजलिया ।
अट्ठारसमं ण्हाणं सुद्धघडट्ठुत्तरसएणं ॥ ९ ॥

सव्वव्विलेवणसूरी पुप्फाइं धूववासमयणफलं ।
सुरही पउमा पउमा अंजलिमुद्दाओ हत्थल्लेवो य ॥ १० ॥

अहिवासणमंतेणं कंकण तेणेव चक्कमुद्दाए ।
पंचंगफास पुण जिणआहवणं नंदपूया य ॥ ११ ॥

सत्त सरावा चंदणचच्चियकलसा सतंतुणो चउरो ।
घयगुलदीवा चउरो चउकलसा नंदवत्तस्स ॥ १२ ॥

सक्कत्थयअहिवासणसमए छाएहि माइसाडीए ।
सूरिमंताहिवासण–ण्हवणंजलि सत्तधण्णस्स ॥ १३ ॥

पुंखणयकणयदाणं बलिलड्डुयमाइ पुडिय आरतियं ।
चिइअहिवासण देवयथुइधारण सागयाईहिं ॥ १४ ॥

प्रतिष्ठाधिकारः

संतिबलि चिइपइट्ठा उस्सग्गो थी य भायणं नित्ते ।
वण्णसिरि वास कण्णे मंतो सव्वंगफास चक्केणं ॥ १५ ॥

दहिभंड मंत मुद्दा पुंखण पुप्पंजलीउ मंतेणं ।
भूयबलि लवणरत्तिय चिइ अक्खय धम्मकह महिमा ॥ १६ ॥

तइय पण सत्तमदिणे जिणबलि भूयबलि वंदिउं देवे ।
कंकणमोयणहेउं पइट्ठ उस्सग्ग मंत नसे ॥ १७ ॥

काउं पूयविसग्गो नंदावत्तस्स कंकणच्छोडे ।
पंचपरमेट्ठिपुव्वं मंगलगाहाओ पढमाणो ॥ १८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ.श्रीजिनप्रभसूरिकृतम्

॥ जोगविहाणपयरणं ॥

नमिऊण जिणे पयओ जोगविहाणं समासओ वोच्छं ।
पइअंगसुयक्खंधं अज्झयणुद्देसपविभत्तं ॥ १ ॥

जम्मि उ अंगम्मि भवे दो सुयखंधा तहिं तु कीरंति ।
सुयखंधस्स दिणेणं दोवि समुद्देसणुण्णाओ ॥ २ ॥

अह एगो सुयखंधो अंगे तो दिणदुगेण सुयखंधो ।
अणुण्णवइ अंगं पुण सव्वत्थ वि दोहिं दिवसेहिं ॥ ३ ॥

आवस्सयसुयखंधो तहियं छ च्चेव हुंति अज्झयणा ।
अट्ठहिं दिणेहिं वच्चइ आयामदुगं च अंतम्मि ॥ ४ ॥

दसयालियसुयखंधो दस अज्झयणाइं दो य चूलाओ ।
पिंडेसणअज्झयणे भवंति उद्देसगा दुण्णि ॥ ५ ॥

विणयसमाहीए पुण चउरो तं जाइ दोहिं दिवसेहिं ।
इक्केक्कवासरेणं सेसा पक्खेण सुयखंधो ॥ ६ ॥

आवस्सय-दसकालियमोइण्णा ओह-पिंडनिज्जुत्ती ।
एगेण तिहिं च निव्विएहिं णंदि-अणुओगदाराइं ॥ ७ ॥

एगो य सुयक्खंधो छत्तीस भवंति उत्तरज्झयणा ।
तत्थेक्केक्कज्झयणं वच्चइ दिवसेण एगेण ॥ ८ ॥

नवरि चउत्थमसंखयमज्झयणं जाइ अंबिलदुगेणं ।
अह पढइ तद्दिणि च्चिय अणुण्णवइ निव्विगइएणं ॥ ९ ॥

सव्वो वि य सुयखंधो वच्चइ मासेण नवहि य दिणेहिं ।
केसिं च मएण पुणो अट्ठावीसाइ दिवसेहिं ॥ १० ॥

जा अ-चउत्थ चउद्दस इगेगकालेण जाइ इक्किक्को ।
दो दो इगेगकालेण जंति पुण सेस बावीसं ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

आयारो पढमंगं सुयखंधा तेसु दोण्णि जहसंखं ।
अड-सोलस अज्झयणा इत्तो उद्देसए वोच्छं ॥ १२ ॥

सत्तय छ च्चउ चउरो छ पंच अट्ठेव होंति चउरो य ।
इक्कारस ति तिय दो दो दो दो नव हुंति इक्कसरा ॥ १३ ॥

बीयम्मि सुयक्खंधे उग्गहपडिमाणमुवरि सत्तिक्का ।
आउत्तवाणएणं सुयाणुसारेण वहियव्वा ॥ १४ ॥

आयारो य समप्पइ पण्णासदिणेहिं तत्थ पढमम्मि ।
सुयखंधे चउवीसं बीए छव्वीसई दिवसा ॥ १५ ॥

बीयंगं सूयगडं तत्थ वि दो चेव होंति सुयखंधा ।
सोलस-सत्तज्झयणा कमेण उद्देसए सुणसु ॥ १६ ॥

चउ तिय चउरो दो दो इक्कारस पढमयम्मि इक्कसरा ।
सत्तेव महज्झयणा इक्कसरा बीय सुयखंधे ॥ १७ ॥

सूयगडो य समप्पइ तीसाए वासरेहिं सयलो वि ।
पढमो वीसाए तहिं दिणेहिं बीओ तह दसेहिं ॥ १८ ॥

ठाणंगे सुयखंधो एगो दस चेव होंति अज्झयणा ।
पढमं एगसरं चउ चउ चउ तिग सेस एगसरा ॥ १९ ॥

समवाओ पुण नियमा सुयखंधविवज्जिओ चउत्थंगं ।
तिहि वासरेहिं गच्छइ ठाणं अट्ठारसदिणेहिं ॥ २० ॥

होंति दसा-कप्पाईसुयखंधे दस दसा उ एगसरा ।
कप्पम्मि छ उद्देसा ववहारे दस विणिद्दिट्ठा ॥ २१ ॥

अज्झयणम्मि निसीहे वीसं उद्देसगा मुणेयव्वा ।
तीसेहिँ दिणेहिँ जंति हु सव्वाणि वि छेयसुत्ताणि ॥ २२ ॥

निविएण जीयकप्पो आयामेणं तु जाइ पणकप्पो ।
तिहिं अंबिलेहिं उक्कालियाइं ओवाइयाइं चऊ ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

आउत्तवाणएणं विवाहपण्णत्ति पंचमं अंगं ।
छम्मासा छद्दिवसा निरंतरं होंति वोढव्वा ॥ २४ ॥

इत्थ य नय सुयखंधो नय अज्झयणा जिणेहिं परिकहिया ।
इगचत्तालसयाइं ताइं तु कमेण वोच्छामि ॥ २५ ॥

अट्ठ दसुद्देसाइं ८, दो चउ तीसाइं १०, बारसहिं एगं ११ ।
तिण्णि दसुद्देसाइं १४, गोसालसयं तु एगसरं १५ ॥ २६ ॥

बीए पढमुद्देसो खंदो तइयम्मि चमरओ बीओ ।
गोसालो पणरसमो पण पण तिग हुंति दत्तीओ ॥ २७ ॥

एया सभत्तपाणा पारणगदुगेण होयणुण्णवणा ।
खंदाईण कमेणं वोच्छामि विहिं अणुण्णाए ॥ २८ ॥

चमरम्मि छट्ठजोगो विगईए विसज्जणत्थमुस्सग्गा ।
अट्ठमजोगो लग्गइ गोसालसए अणुण्णाए ॥ २९ ॥

पनरसहिं कालेहिं पनरसदियहेहिं चमरणुण्णाए ।
लग्गइ य छट्ठजोगो पणनिव्विय अंबिलं छट्ठं ॥ ३० ॥

अउणावण्णदिणेहिं अउणावण्णाइ वावि कालेहिं ।
अट्ठमजोगो लग्गइ अट्ठमदियहे निरुद्धं च ॥ ३१ ॥
चोद्दस सत्तरस तिण्णि उ दस उद्देसाइ तह असी सट्ठी
पन्नासा चउवीसा बारस पंचसु य इक्कारा ॥ ३२ ॥

अट्ठावीसा दोसुं चउवीससयं च पणसु बत्तीसं ।
दोण्णि सया इगतीसा चरिमसए चेव छण्णउयं ॥ ३३ ॥

बंधी करिसुगनामं कम्मसमज्जिणण कम्मपट्ठवणं ।
ओसरणं समपुव्वं उववा-उव्वट्टणसयं च ॥ ३४ ॥

एगिंदिय तह सेढी एगिंदिय बेइंदियाण समहाणं ।
तेइंदिय चउरिंदिय असण्णिपणिंदिमह सहिया ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एएसिं सत्तण्हं जुम्मसयदुवालसाणि नेयाणि ।
आइदुगजुम्मवज्जं सण्णिमहाजुम्मि य सयाणि ॥ ३६ ॥

एयाइं इक्कतीसं चरमं पुण होइ रासिजुम्मसयं ।
पणवीसइमा आरा अभिहाणाइं वियाणाहिं ॥ ३७ ॥

इत्थ चउत्थम्मि सए अट्ठुद्देसा दुहा उ कायव्वा ।
अट्ठमसयवोलीणे सव्वो वि हु विसमयाई वि ॥ ३८ ॥

दोमासअद्धमासे विहिणा अंगे इमम्मिऽणुण्णाए ।
नामट्ठवणं कीरइ पुणरवि तह कालसज्झायं ॥ ३९ ॥

असुहभवक्खयहेऊ अच्चंतं अप्पमत्तपियधम्मा ।
पूरंति हु परियायं जावसमप्पंति कइवि दिणा ॥ ४० ॥

सट्ठाणे वोढव्वं होइ इमं तह सुयाणुसारेणं ।
आयारेऽणुण्णाए केई आलंबणाइरया ॥ ४१ ॥

सोहणतिहि-रिक्खाइसु विउलेसण-निरुवसग्गि खित्तम्मि ।
उक्खिवणमाइजोगाण काहि किच्चं निरवसेसं ॥ ४२ ॥

नायाधम्मकहाओ छट्ठंगं तत्थ दो सुयक्खंधा ।
पढमे इक्कसराइं अज्झयणाइं अउणवीसं ॥ ४३ ॥

बीए दसवग्गा तहिं उद्देसा दस दसेव चउवण्णा ।
चउपण्णा बत्तीसा बत्तीसा चउ चउ अडऽट्ठ ॥ ४४ ॥

नायाधम्मकहाओ तेत्तीसाए दिणेहिं वच्चंति ।
पढमे वीसं दिवसा सुयखंधे तेरस उ बीए ॥ ४५ ॥

सत्तमयं पुण अंगं उवासगदस त्ति नाम तत्थेगो ।
सुयखंधो इक्कसरा इत्थऽज्झयणा हवंति दस ॥ ४६ ॥

अंतगडदसाओ पुण अट्ठममंगं जिणेहिं पण्णत्तं ।
तत्थेगो सुयखंधो वग्गा पुण अट्ठ विण्णेया ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अंतगडदसाअंगे वग्गे वग्गे कमेण जाणाहिं ।
दस दस तेरस दस दस सोलस तेरस दसुद्देसा ॥ ४८ ॥

अहऽणुत्तरोववाइयदसा उ नामेण नवमयं अंगं ।
एगो य सुयक्खंधो तिण्णि उ वग्गा मुणेयव्वा ॥ ४९ ॥

उद्देसगाण संखं वग्गे वग्गे य एत्थ वोच्छामि ।
दस तेरस दस चेव य कमसो तीसुं पि वग्गेसुं ॥ ५० ॥

चोद्दस उवासगदसा अंतगडदसा दुवालसेहिं तु ।
सत्तहिं दिणेहिं जंति उ अणुत्तरोववाइयदसाओ ॥ ५१ ॥

वग्गस्साइल्लाणं उद्देसाणं तहिं तिमिल्लाणं ।
उद्देस-समुद्देसे तहा अणुण्णं करिज्जासु ॥ ५२ ॥

दिवसेण जाइ वग्गो उस्सग्गा तत्थ होंति नव चेव ।
छप्पुव्वण्हे भणिया अवरण्हे नियमओ तिण्णि ॥ ५३ ॥

पण्हावागरणंगं दसमं एगो य होइ सुयखंधो ।
तहियं दस अज्झयणा एगसरा जंति पइदिवसं ॥ ५४ ॥

चोद्दसहिं वासरेहिं पण्हावागरणमंगमिह जाइ ।
आउत्तवाणएणं तं वहियव्वं पयत्तेणं ॥ ५५ ॥

एक्कारसमं अंगं विवागसुयमित्थ दो सुयक्खंधा ।
दोसुं पि य एगसरा अज्झयणा दस दस हवंति ॥ ५६ ॥

कालियचउपण्णत्ती आउत्ताणेण सूरपण्णत्ती ।
सेसा संघट्टेणं ति-तिआयामेहिं चउरो वि ॥ ५७ ॥

निरयावलियभिहाणो सुयखंधो तत्थ पंचवग्गाओ ।
इक्किक्कम्मि य वग्गे उद्देसा दसदसंतिमे दु जुया ॥ ५८ ॥

चउवीसाइ दिणेहिं इक्कारसमं विवागसुयमंगं ।
वच्चइ सत्तदिणेहिं निरयावलियासुयक्खंधो ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ओ रा जी पण्णवणा सू जं चं नि क क पुप्फ वण्हिदसा ।
आयाराइउवंगा नेयव्वा आणुपुव्वीए ॥ ६० ॥

देविंदत्थयमाई पइण्णगा होंति इगिगनिविएण ।
इसिभासियअज्झयणा आयंबिलकालतिगसज्झा ॥ ६१ ॥

केसिं चि मए अंतब्भवंति एयाइं उत्तरज्झयणे ।
पणयालीस दिणेहिं केसि वि जोगो अणागाढो ॥ ६२ ॥

आउत्तवाणएणं गणिजोगविहीइ निसीहं तु ।
अच्छिण्णं कालंबिलपणयालीसाइ वोढव्वं ॥ ६३ ॥

एगसरं नव सोलस सोलस बारस चउ छ वीस तहिं ।
तेसीइं उद्देसा छज्झयणा दोण्णि चूलाओ ॥ ६४ ॥

कालग्गहसज्झायं संघट्टाईविहिं निरवसेसं ।
सामायारिं च तहा विसेससुत्ताओ जाणिज्जा ॥ ६५ ॥

नियसंताणवसेणं सामायारीओ इत्थ भिण्णाओ ।
पिच्छंता इह संकं माहु गमिच्छा सया कालं ॥ ६६ ॥

सामायारीकुसलो वाणायरिओ विणीयजोगीण ।
भवभीयाण य कुज्जा सकज्जसिद्धि न इहराओ ॥ ६७ ॥

जं इत्थ अहं चुक्को मंदमइत्तेण किं पि होज्जाहिं ।
तं आगमविहिकुसला सोहिंतु अणुग्गहं काउं ॥ ६८ ॥

॥ योगोद्वाहिलक्षणावली ॥

पियधम्मा सुविणीया लज्जालुइया तहा महासत्ता ।
उज्जुत्ता य विरत्ता दढधम्मा सुद्धियचरित्ता ॥ १ ॥

जियकोह-माण-माया जियलोहा जियपरीसहा निरुया ।
मण-वयण-कायगुत्ता एरिसया जोगवाहीओ ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

थोवोवहिओवगरणा निद्दजयाहारजयपहाणा य ।
आलोयणसलिलेणं पक्खालियपावमलपडला ॥ ३ ॥

कयकप्पतिप्पकिरिया सण्णिहिचाई गुरूण आणरया ।
अणगाढजोगिणो विहु अगाढजोगी विसेसेण ॥ ४ ॥

पू.आ.श्रीजिनप्रभसूरिविरचित

॥ नवसूर्यपबृंहणाऽनुशास्ती ॥

निज्जामओ भवण्णवतारणसद्धम्मजाणवत्तम्मि ।
मोक्खपहसत्थवाहो अण्णाणंधाण चक्खू य ॥ १ ॥

अत्ताणाणंताणं नाहोऽनाहाण भव्वसत्ताणं ।
तेण तुमं सुपुरिस ! गरुयगच्छभारे निउत्तोऽसि ॥ २ ॥

छत्तीसगुणधुराधरणधीरधवलेहिं पुरिससीहेहिं ।
गोयमपामुक्खेहिं जं अक्खयसोक्खमोक्खकए ॥ ३ ॥

सव्वोत्तमफलजणयं सव्वोत्तमपयमिमं समुव्वूढं ।
तुमए वि तयं दढमसढबुद्धिणा धीर ! धरणीयं ॥ ४ ॥

न इओ वि परं परमं पयमत्थि जए वि कालदोसाओ ।
वोलीणेसु जिणेसुं जमिणं पवयणपयासकरं ॥ ५ ॥

नाणाविणेयवग्गाणुसारिसिरिजिणवरागमाणुगयं ।
अगिलाणीएऽणुवजीवणाए विहिणा पइदिणं पि ॥ ६ ॥

कायव्वं वक्खाणं जेण परत्थोज्जएहिं धीरेहिं ।
आरोवियं तुममिमं नित्थरसि पयं गणहराणं ॥ ७ ॥

सपरोवयारगरुयं पसत्थतित्थयरनामनिम्मवणं ।
जिणभणियागमवक्खाणकरणमिव अणणुगुणजणगं ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अगणियपरिस्समो तो परेसिमुवयारकरणदुल्ललिओ ।
सुंदर ! दरिसिज्ज तुमं सम्मं रम्मं अरिहधम्मं ॥ ९ ॥

निच्चं पि अप्पमाओ कायव्वो सव्वहा वि धीर ! तुमे ।
उज्जमपरे पहुम्मि सीसा वि समुज्जमंति जओ ॥ १० ॥

वड्ढंतओ विहारो कायव्वो सव्वहा तहा तुमए ।
हे सुंदर ! दरिसण-नाण-चरणगुणपयरिसनिमित्तं ॥ ११ ॥

संखित्ता वि हु मूले जह वड्ढइ वित्थरेण वच्चंती ।
उदहिं तेण वरनई तह सीलगुणेहिं वड्ढाहि ॥ १२ ॥

सीयावेइ विहारं गिद्धो सुहसीलयाइ जो मूढो ।
सो नवरि लिंगधारी संजमसारेण निस्सारो ॥ १३ ॥

वज्जेसु वज्जणिज्जं निय-परपक्खे तहा विरोहं च ।
वायं असमाहिकरं विसग्गिभूए कसाए य ॥ १४ ॥

नाणम्मि दंसणम्मि य चरणम्मि य तीसु समयसारेसु ।
चोएइ जो ठवेउं गणमप्पाणं गणहरो सो ॥ १५ ॥

एसा गणहरमेरा आयारत्थाण वण्णिया सुत्ते ।
आयारविरहिया जे ते तमवस्सं विराहिंति ॥ १६ ॥

अपरिस्सावी सम्मं समदंसी होज्ज सव्वकज्जेसु ।
संरक्खसु चक्खुं पिव सबालवुड्ढाउलं गच्छं ॥ १७ ॥

कणगतुला सममज्झे धरिया भरमविसमं जहा धरइ ।
तुल्लगुणपुत्तजुगलगमाया वि समं जहा हवइ ॥ १८ ॥

नियनयणं जुयलियं वा अविसेसियमेव जह तुमं वहसि ।
तह होज्ज तुल्लदिट्ठी विचित्तचित्ते वि सीसगणे ॥ १९ ॥

अण्णं च मोक्खफलकंखिभवियसउणाण सेवणिज्जो तं ।
होहिसि लद्धच्छाओ तरु व्व मुणिपत्तजोगेण ॥ २० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ता एए वरमुणिणो मणयं पि हु नावमाणणीया ते ।
उक्खित्तभरुव्वहणे परमसहाया तुह इमे जं ॥ २१ ॥

जहा विंझगिरी आसण्ण-दूरवणवत्तिहत्थिजूहाणं ।
आधारभावमविसेसमेव उव्वहइ सव्वाणं ॥ २२ ॥

एवं तुमं पि सुंदर ! दूरं सयणेयराइसंकप्पं ।
मुत्तुंमिमाण मुणीणं सव्वाण वि हुज्ज आहारो ॥ २३ ॥

सयणाणमसयणाणं भूणप्पायाण सयणरहियाण ।
रोगिनिरक्खरकुक्खीण बालजरजज्जराईणं ॥ २४ ॥

पेमड्ढपिया व पियामहो ऽहवाऽणाहमंडवो वावि ।
परमोवट्ठंभकरो सव्वेसि मुणीण होज्ज तुमं ॥ २५ ॥

तह इह दुसमागिम्हे साहूणं धम्ममइपिवासाणं ।
परमपयपुरपहाणुगसुविहियचरियापवाइ ठिओ ॥ २६ ॥

संपाडिज्जऽज्जाण वि किच्चजलं देसणापणालीए ।
वज्जियसंसग्गीण वि तुममंतेवासिणीउ त्ति ॥ २७ ॥

तह दुविहो आयरिओ इहलोए तह य होइ परलोए ।
इहलोए असारिणिओ परलोए फुडं भणंतो य ॥ २८ ॥

ता भो देवाणुप्पिया परलोए हुज्ज सम्ममायरिओ ।
मा होज्ज स-परनासी होउं इहलोयआयरिओ ॥ २९ ॥

तह मण-वइ-काएहिं करिंतु विप्पियसयाइं तुह समणा ।
तेसु तुमं तु पियं चिय करिज्ज मा विप्पियलवं ति ॥ ३० ॥

निग्गहिऊण अणक्खे अकुणंतो तह य एगपक्खित्तं ।
साहम्मिएसु समचित्तयाइ सव्वेसु वट्टिज्जा ॥ ३१ ॥

सव्वजणबंधुभावारिहं पि इक्कस्स चेव पडिबद्धं ।
जो अप्पाणं कुणई तओ विमूढो हु को अण्णो ॥ ३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एवं च कीरमाणे होही तुह भुवणभूसणा कित्ती ।
एत्तो चेव य चंदं पडुच्च केणावि जं भणियं ॥ ३३ ॥

गयणंगणपरिसक्कणखंडणदुक्खाइं सहसु अणवरयं ।
न सुहेण हरिणलंछण ! कीरइ जयपायडो अप्पा ॥ ३४ ॥

अविणीए सासितो कारिमकोवे वि मा हु मुंचिज्जा ।
भद्द ! परिणामसुद्धि रहस्समेसा हि सव्वत्थ ॥ ३५ ॥

उप्पाइयपीडाण वि परिणामवसेण गइविसेसो जं ।
जह गोव-खरय-सिद्धत्थयाण वीरं समासज्ज ॥ ३६ ॥

अइतिक्खो खेयकरो होहिसि परिभवपयं अइमिऊ य ।
परिवारम्मि सुंदर ! मज्झत्थो तेण होज्ज तुमं ॥ ३७ ॥

स-परावायनिमित्तं संभवइ जहा असीअ परिवारो ।
एवं पहू वि ता तयणुवत्तणाए जएज्ज तुमं ॥ ३८ ॥

अणुवत्तणाइ सेहा पायं पावंति जोग्गयं परमं ।
रयणं पि गुणोक्करिसं पावइ परिकम्मणगुणेण ॥ ३९ ॥

इत्थ उ पमायखलिया पुव्वब्भासेण कस्स व न होंति ।
जो तेऽवणेइ सम्मं गुरुत्तणं तस्स सहलं ति ॥ ४० ॥

को नाम सारही णं स होज्ज जो भद्दवाइणो दमए ।
दुट्ठे वि हु जो आसे दमेइ तं सारहिं बिंति ॥ ४१ ॥

को नाम भणिइकुसलो वि इत्थ अच्चब्भुयप्पभावम्मि ।
गणहरपए पइपयं सव्वुवएसे खमो वुत्तुं ॥ ४२ ॥

परमित्तियं भणामो जायइ जेणुण्णई पवयणस्स ।
तं तं विचिंतिऊणं तुमए सयमेव कायव्वं ॥ ४३ ॥

सीसाणुसासणे वि हु पारद्धे अह इमं तुमं पि खणं ।
वण्णिज्जंतं जइपहु ! पहिट्ठचित्तो निसामेहि ॥ ४४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वज्जेह अप्पमत्ता अज्जासंसग्गिमग्गिविससरिसं ।
अज्जाणुचरो साहू पावइ वयणिज्जमचिरेण ॥ ४५ ॥

थेरस्स तवस्सिस्स वि सुबहुसुयस्स वि पमाणभूयस्स ।
अज्जासंसग्गीए निवडइ वयणिज्जदढवज्जं ॥ ४६ ॥

किं पुण तरुणो अबहुस्सुओ य अविगिट्ठतवपसत्तो य ।
सद्दाइगुणपसत्तो न लहइ जणजंपणं लोए ॥ ४७ ॥

एसो य मए तुम्हं मग्गमजाणाण मग्गदेसयरो ।
चक्खू व अचक्खूणं सुवाहिविहुराण विज्जो व्व ॥ ४८ ॥

असहायाण सहाओ भवगत्तगयाण हत्थदाया य ।
दिण्णो गुरू गुणगुरू अहं च परिमुक्कलो इण्हिं ॥ ४९ ॥

एयम्मि सारणावारणाइदाणे वि नेव कुवियव्वं ।
को हि सकण्णो कोवं करिज्ज हियकारिणि जणम्मि ॥ ५० ॥

एसो तुम्हाण पहू पभूयगुणरयणसायरो धीरो ।
नेया एस महप्पा तुम्ह भवाडविनिवडियाणं ॥ ५१ ॥

ओमो समरायणिओ अप्पयरसुओ हव त्ति धीरमिमं ।
परिभविहिह मा तुब्भे गणि त्ति एण्हिं दढं पुज्जो ॥ ५२ ॥

मोक्खत्थिणो हु तुब्भे नय तदुवाओ गुरुं विणा अण्णो ।
ता गुणनिही इमो च्चिय सेवेयव्वो हु तुम्हाणं ॥ ५३ ॥

ता कुलवहुनाएणं कज्जे निब्भच्छिएहि वि कहिं पि ।
एयस्स पायमूलं आमरणंतं न मोत्तव्वं ॥ ५४ ॥

किं बहुणा भणियव्वे जिमियव्वे सव्वचिट्ठियव्वे य ।
होज्जइ अईव निहुया एसो उवएससारो त्ति ॥ ५५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ.श्रीजिनप्रभसूरिकृतम्

।। पिंडालोयणाविहाणाओ पयरणं ।।

कयपवयणप्पणामो सत्तालीसाइं पिंडदोसाणं ।
वोच्छं पायच्छित्तं कमेण जीयाणुसारेणं ॥ १ ॥

पणगं तह मासलहुं मासगुरुं चउलहुं च चउगुरुयं ।
सण्णाओ नि पु ए आ उ जोगओ जाण कल्लाणं ॥ २ ॥

सोलस उग्गमदोसा सोलस उप्पायणाइ दोसाओ ।
दस एसणाइ दोसा संजोयणमाइ पंचेव ॥ ३ ॥

आहाकम्मे चउगुरु दुविहं उद्देसियं वियाणाहि ।
ओहविभागेहिं तहिं मासलहू ओहनिद्देसो ॥ ४ ॥

बारसविहं विभागे चहु उद्दिट्ठं कडं च कम्मं च ।
उद्देस-समुद्देसा देससमा देसभेएणं ॥ ५ ॥

चउभेए उद्दिट्ठे लहुमासो अह चउव्विहम्मि कडे ।
गुरुमासो चउलहुयं कम्मुद्देसे य नायव्वं ॥ ६ ॥

कम्मसमुद्देसाइसु तिसु चउगुरुयं भणंति समयण्णू ।
दुविहं तु पूइकम्मं उवगरणे भत्तपाणे वा ॥ ७ ॥

उवगरणपूइमासलहु मासगुरु भत्तपाणपूइम्मि ।
जावंतिय-जइ-पासंडि-मीसजायं भवे तिविहं ॥ ८ ॥

जावंतिमीस चउलहु चउगुरु पासंडि-सपरमीसम्मि ।
चिर-इत्तरभेएणं निद्दिट्ठा ठावणा दुविहा ॥ ९ ॥

चिरठविए लहुमासो इत्तरठवियम्मि देसियं पणगं ।
पाहुडिया विहु दुविहा बायर-सुहुमप्पयारेहिं ॥ १० ॥

बायरपाहुडियाए चउगुरु सुहुमाइ पावए पणगं ।
पागड-पयासकरणं ति बिंति पाओयरं दुविहं ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मासलहु पयडकरणे पगासकरणे य चउलहुं लहइ ।
अप्प-पर-दव्व-भावेहिं चउव्विहं कीयमाहंसु ॥ १२ ॥

अप्पपरदव्वकीए सभावकीए य होइ चउलहुयं ।
परभावक्कीए पुण मासलहुं पावए समणो ॥ १३ ॥

अह लोउत्तर-लोइयभेएणं दुविहमाहु पामिच्चं ।
लोउत्तरि मासलहू चउलहुयं लोइए हवइ ॥ १४ ॥

परियट्टियं पि दुविहं लोउत्तर-लोइयप्पयारेहिं ।
लोउत्तरि मासलहू चउलहुयं लोइए होइ ॥ १५ ॥

अभिहडमुत्तुं दुविहं सगाम-परगामभेयओ तत्थ ।
चरमं सपच्चवायं अपच्चवायं च इय दुविहं ॥ १६ ॥

सप्पच्चवायपरगामआहडे चउगुरुं लहइ साहू ।
निपच्चवायपरगामआहडे चउलहुं जाण ॥ १७ ॥

मासलहू सग्गामाहडम्मि तिविहं च होइ उब्भिण्णं ।
जउ-छगणाइविलित्तु भिण्णं तह दद्दरुब्भिण्णं ॥ १८ ॥

तह य कवाडुब्भिन्नं लहुमासो तत्थ दद्दरुब्भिन्ने ।
चउलहुयं सेसदुगे तिविहं मालोहडं तु भवे ॥ १९ ॥

उक्किट्ठ-मज्झिम-जहण्णभेयओ तत्थ चउलहुक्किट्ठे ।
लहुमासो य जहण्णे गुरुमासो मज्झिमे जाण ॥ २० ॥

सामि-प्पहु-तेणकए तिविहे विहु चउलहुं तु अच्छिज्जे ।
साहारण-चोल्लग-जड्डभेयओ तिविहमणिसिट्ठं ॥ २१ ॥

तिविहे वि तत्थ चउलहु तत्तो अज्झोयरं वियणाहि ।
जावंतिय-जइ-पासंडिमीसभेएण तिविकप्पं ॥ २२ ॥

मासलहु पढमभेए मासगुरुं जाण चरमभेयदुगे ।
इय उग्गमदोसाणं पायच्छित्तं मए वुत्तं ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धाईउ पंचखीराइभेयओ चउलहुं तु तप्पिंडे ।
चउलहु दूईपिंडे सगाम-परगामभिण्णम्मि ॥ २४ ॥

तिविहं निमित्तपिंडं तिकालभेएण तत्थ तीयम्मि ।
चउलहु अह चउगुरुयं अणागए वट्टमाणे य ॥ २५ ॥

जाइ-कुल-सिप्प-गण-कम्मभेयओ पंचहा विणिदिट्ठो ।
आजीवणाईपिंडो पच्छित्तं तत्थ चउलहुया ॥ २६ ॥

चउलहु वणीमगपिंडे तिगिच्छपिंडं दुहा भणन्ति जिणा ।
बायर-सुहुमं च तहा चउलहु बायरचिगिच्छाए ॥ २७ ॥

सुहुमाए मासलहू चउलहुया कोह-माणपिंडेसु ।
मायाए मासगुरू चउगुरु तह लोभपिंडम्मि ॥ २८ ॥

पुव्विं-पच्छासंथवमाहु दुहा पढममित्थ गुणथुणणे ।
मासलहु तत्थ बीयं संबंधे तत्थ चउलहुयं ॥ २९ ॥

विज्जा मंते चुण्णे जोगे चउसु वि लहेइ चउलहुयं ।
मूलं च मूलकम्मे उप्पायणदोसपच्छित्तं ॥ ३० ॥

संकियदोससमाणं आवज्जइ संकियम्मि पच्छित्तं ।
दुविहं मक्खियमुत्तं सच्चित्ताचित्तभेएणं ॥ ३१ ॥

भूदगवणमक्खियमिइ तिविहं सच्चित्तमक्खियं बिंति ।
पुढवीमक्खियमित्थं चउव्विहं बिंति गीयत्था ॥ ३२ ॥

ससरक्खमक्खियं तह सेडिय-ओसाइमक्खियं चेव ।
निम्मीस-मीसकद्दममक्खियमिइ पुढविमक्खियं चउहा ॥ ३३ ॥

तत्थ कमेणं पणगं लहुमासो चउलहू य मासलहू ।
दगमक्खियं पि चउहा पच्छाकम्मं पुरोकम्मं ॥ ३४ ॥

ससिणिद्धं उदउल्लं चउलहु चउलहु य पणग लहुमासा ।
वणमक्खियं तु दुविहं पत्तेयाणंतभेएणं ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उक्कुट्ठ-पिट्ठ-कुक्कुसभेया पत्तेयमक्खियं तिविहं।
तिविहे विहु लहुमासो गुरुमासोऽणंतमक्खियए ॥ ३६ ॥

गरहियइयरेहिं अचित्तमक्खियं दुविहमाहु साहुवरा।
गरहियअचित्तमक्खियदोसेणं लहइ चउलहुयं ॥ ३७ ॥

अगरिहसंसत्तअचित्तमक्खियम्मि वि लहेइ चउलहुयं।
निक्खित्तं पुढवाइसु अणंतर-परंपरं ति दुहा ॥ ३८ ॥

ठविए सचित्तभू-दग-सिहि-पवण-परित्तवणस्सइ-तसेसु।
चउलहुय-मासलहुया अणंतर-परंपरेसु कमा ॥ ३९ ॥

अइरपरंपरठविए मीसेसु य तेसु मासलहु-पणगा।
अइरपरंपरठविए पणगं पत्तेयणंतबीएसु ॥ ४० ॥

सच्चित्तणंतकाए अणंतर-परंपरेण निक्खित्ते।
चउगुरु मासगुरु कमा मीसे गुरुमास पणगाइं ॥ ४१ ॥

तह गुरुअचित्तपिहियं सचित्तपिहियं च मीसपिहियं च।
पिहियं तिहा अभिहियं चउगुरुयमचित्तगुरुपिहिए ॥ ४२ ॥

पिहिए सचित्तभू-दग-सिहि-पवण-परित्तवणसइ-तसेहिं।
चउलहुय-मासलहुया अणंतर-परंपरेहिं कमा ॥ ४३ ॥

अइरपरंपरपिहिए मीसेहिं य तेहिं मासलहु पणगा।
अइरपरंपरपिहिए पणगं पत्तेयणंतबीएहिं ॥ ४४ ॥

सच्चित्तअणंतेणं अणंतरपरंपरेण पिहियम्मि।
चउगुरु-मासगुरु कमा मीसेणं मासगुरु पणगा ॥ ४५ ॥

साहरिए सजियभू-दग-सिहि-पवण-परित्तवणसइ-तसेसु।
चउलहुय-मासलहुया अणंतर-परंपरपरेण कमा ॥ ४६ ॥

अइरतिरोसाहरिए मीसेसु उ तेसु मासलहु पणगा।
अइरतिरोसाहरिए पणगं पत्तेयणंतबीएसु ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सच्चित्तअणंतेसुं अणंतर-परंपरेण साहरिए ।
चउगुरु मासगुरु कमा मीसेसुं मासगुरु पणगा ॥ ४८ ॥

चउगुरु अचित्तगुरु साहरिए अह दायग त्ति थेराई ।
थेर-पहु-पंड-वेविर-जरियंधव्वत्त-मत्त-उम्मत्ते ॥ ४९ ॥

छिण्णकरचरणगुव्विणिनियलंदुयबद्धबालवच्छाए ।
खंडइ पीसइ भुंजइ जिमइ विरोलइ दलइ सजियं ॥ ५० ॥

ठवइ बलिं ओयत्तइ पिढराइ तिहा सपच्चवाया जा ।
साहारणचोरियगं देइ परक्कं परट्ठं वा ॥ ५१ ॥

दिंतेसु एसु चउलहु चउगुरु पगलंतपाउयारूढे ।
कत्तइ लोढइ पिंजइ विक्खिणइ पमद्दए य मासलहू ॥ ५२ ॥

छक्कायवग्गहत्था समणट्ठा णिक्खिवित्तु ते चेव ।
घट्टंती गाहंती आरंभंतीइ सट्ठाणं ॥ ५३ ॥

भू-जल-सिहि-पवण-परित्तघट्टणागाढगाढपरियावे ।
उद्दवणे वि य कमसो पणगं लहु-गुरुयमास-चउलहुया ॥ ५४ ॥

लहुमासाई चउगुरु अंतं विगलेसु तह अणंतवणे ।
पंचिंदिएसु गुरुमासाइ जाव कल्लाणगं एगं ॥ ५५ ॥

एगाइ दसंतेसुं एगाइ दसंतयं सपच्छित्तं ।
तेण परं दसगं चिय बहुएसु वि सगल-विगलेसु ॥ ५६ ॥

पुढवाइ जिउम्मीसे चउलहु पणगं च बीयउम्मीसे ।
मिस्सपुढवाइ मीसे मासलहुं पावए साहू ॥ ५७ ॥

चउगुरु सच्चित्तअणंतमीसिए मिस्सणंतओम्मीसे ।
मासगुरु दुविहं पुण अपरिणयं दव्व-भावेहिं ॥ ५८ ॥

ओहेण दव्वभावापरिणयभेएसु दुसु वि चउ लहुयं ।
दव्वापरिणमिए पुण जं नाणत्तं तयं सुणह ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अपरिणयम्मि छक्काए चउलहु पणगं च बीयअपरिणए।
मीसछक्कायापरिणयदोसे लहुमासमाहंसु ॥ ६० ॥

सच्चित्तणंतकाए अपरिणए चउगुरू मुणेयव्वं।
मीसाणंत अपरिणए गुरुमासो भासिओ गुरुणा ॥ ६१ ॥

चउलहुयं लहइ मुणी लित्ते दहिमाइ लित्तकरमत्ते।
छड्डियमिह पुढवाइसु अणंतर-परंपरं ति दुहा ॥ ६२ ॥

छड्डियसचित्तभू-दग-सिहि-पवण-परित्तवणसइ-तसेसु।
चउलहुय-मासलहुया अणंतर-परंपरेसु कमा ॥ ६३ ॥

अइर-तिरोछड्डियए मीसेसु य तेसु मासलहु पणगा।
अइर-तिरोछड्डियए पणगं पत्तेयणंतबीएसु ॥ ६४ ॥

सच्चित्तणंतकाए अणंतर-परंपरेण छड्डियए।
चउगुरु-मासगुरु कमा मीसे गुरुमासपणगाइं ॥ ६५ ॥

इय एसणदोसाणं पायच्छित्तं निरूवियं इत्तो।
संजोयणाइ चउगुरू अइप्पमाणम्मि चउलहुयं ॥ ६६ ॥

इंगाले चउगुरुया चउलहु धूमे अकारणाहारे।
घासेसणदोसाणं इय पायच्छित्तमक्खायं ॥ ६७ ॥

जं जीयदाणमुत्तं एयं पायं पमायसहियस्स।
इत्तोच्चिय ठाणंतरमेगं वट्टिज्ज दप्पवओ ॥ ६८ ॥

आउट्टियाइ ठाणंतरं च सट्ठाणमेव वा दिज्जा।
कप्पेण पडिक्कमणं तदुभयमिह वा विणिद्दिट्ठं ॥ ६९ ॥

आलोयणकालम्मि वि संकेस-विसोहिभावओ नाउं।
हीणं वा अहियं वा तम्मत्तं वावि दिज्जाहि ॥ ७० ॥

पच्छित्तऊण अहियप्पयाणहेउं च इत्थ दव्वाई।
अलमित्थ वित्थरेणं सुत्ताओ चेव जाणिज्जा ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इय पच्छित्तविहाणं जीयाओ पिंडदोससंबद्धं ।
जिणपहसूरीहिं इमं उद्धरियं आयसरणत्थं ॥ ७२ ॥

जं किंचि इत्थणुचियं अण्णाणाओ मए समक्खायं ।
तं मह काऊण दयं गुरुणो सोहिंतु गीयत्था ॥ ७३ ॥

कविराजश्रीधनपालेन विरचिता
॥ श्रावकविधिः ॥

जत्थ पुरे जिणभवणं समयविऊ साहु-सावया जत्थ ।
तत्थ सया वसियव्वं पवरजलं इंधणं जत्थ ॥ १ ॥

पडिबुद्धेण पहाए नवकारो सावएण सरियव्वो ।
संभरियव्वाइं तओ पंचेव अणुव्वयवयाइं ॥ २ ॥

पक्खालियकर-चरणो कडिल्लवत्थं चएइ सुइभूओ ।
घरपडिमाउ जिणाणं पमज्जए वयणकयकोसो ॥ ३ ॥

कुसुमेहिं पूइऊणं धूवं उग्गाहिऊण भावेण ।
विहिणा वंदेइ तओ पच्चक्खाणं तओ सरइ ॥ ४ ॥

पुणरवि कयसिंगारो धूव-क्खय-सुरहिकुसुमकयहत्थो ।
वच्चइ जिणिंदभवणे परिहरियासेसघरकम्मो ॥ ५ ॥

सव्वालंकार-सचित्त-वाहणाईणि सव्वचिंधाणि ।
मुत्तूण सीहवारे पविसइ कयउत्तरासंगो ॥ ६ ॥

जय जय जयं भणंतो नमेइ तिपयाहिणं करेऊणं ।
पुणरवि कयमुहकोसो करेइ पुयं जिणिंदाणं ॥ ७ ॥

उग्गाहिऊण धूवं पंचहिं सक्कत्थएहिं वंदित्ता ।
वंदेइ मुणिवरिंदे पच्चक्खाणं पुणो सरइ ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पुच्छेइ मुणिवराणं सुहराइयमाइयं सरीरविहिं ।
भूमिं पमज्जिऊणं उवविसइ साहुमूलम्मि ॥ ९ ॥

अपुव्वं जिणवयणं सुणेइ तत्ति करेइ जिणभवणे ।
पणरसकम्मादाणे वज्जेवि करेइ घरकम्मं ॥ १० ॥

भोअणकाले पूणरवि घरपडिमा पूइऊण कुसुमेहिं ।
उग्गाहिऊण धूवं नेवज्जं ढोयए सव्वं ॥ ११ ॥

तह साहू-सावयाणं दुत्थिय-दुहियाण बाल-वुड्ढाणं
भत्तिइ देइ दाणं विहिणा भुंजइ सपरिवारो ॥ १२ ॥

भुंजइ पुणो वियाले अट्ठमभाए दिणस्स नियमेण ।
नियपरिवारस्स तहा एस विहि दंसए निच्चं ॥ १३ ॥

जिणपडिमाण निसाए धूवं उग्गाहिऊण भावेण ।
पडिवज्जियसमभावी सज्झायं कुणइ भवभीओ ॥ १४ ॥

दुपय-चउप्पय-धण-धण्ण-वत्थु-दिसि-भोग-गहिय परिमाणो ।
दिण-वरिस-जम्म नियमो निउणं पइदियहमणुसरइ ॥ १५ ॥

तह साहु-सावयाणं दुत्थिय-दुहियाण वाल-बुड्ढाणं ।
पुच्छिंतो य समत्थं वेयावच्चं कुणइ हिट्ठो ॥ १६ ॥

पंचविह विसय सुक्खं उवभुंजइ परिमिएसु दिवसेसु ।
तिव्वाभिलासविरओ बंभरओ पंचसु तिहीसु ॥ १७ ॥

चिंतइ सयणम्मि ठिओ सुहज्झाणं इत्थ भवसमुद्दम्मि ।
कह वि भमंतेण मए लद्धो जिणदेसिओ धम्मो ॥ १८ ॥

ता संसारसमुद्दं तरेमि जिणधम्मजाणवत्तेण ।
अक्खयनिव्वाणपुरे सासयसुक्खं लहिस्सामि ॥ १९ ॥

इय पवरगुणड्ढयविरइयाइ पवराए सावगविहीए ।
संखेवेणा वि मए वागरियं मंदमइणा वि ॥ २० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एयं पि जस्स गरुअं गरुअं कम्माण संचयं तस्स ।
लहुअं पि धम्मकज्जं अइगरुअं गरुअकम्माणं ॥ २१ ॥

इय दारुणदुक्खिंधणवालय जिणचंदवंदचलणेसु ।
जो कुणइ परमभत्ती नित्थिण्णो तेण संसारो ॥ २२ ॥

जिणपूआ-भत्तीए सुसाहुजणपज्जुवासणाए य ।
उत्तरगुणसद्धाए अपमाओ होइ कायव्वो ॥ २३ ॥

इण्हिं विरला पुरिसा धम्मपरा पावकयवरविलित्तं ।
जे निव्ववंति लोअं जिणधम्मुवएससलिलेण ॥ २४ ॥

॥ पोषधविधि संग्रहणीगाथाः ॥

वत्थाइअ पडिलेहिय, सड्ढो गोसम्मि पेहिउं पोत्तिं ।
नवकारतिगं कड्ढिउमिय पोसहसुत्तमुच्चरइ ॥ १ ॥

सामाइयं पगिण्हिय कयपडिकमणो य कुणइ पडिलेहं ।
अंगपडिलेहणं पिय कडिपट्टय-ठवणायरिए ॥ २ ॥

उवहिमुहपोत्ति-उवहीपोसहसालाइपेहसज्झाओ ।
पुत्तीभंडुवगरणस्स पेहणं पउणपहरम्मि ॥ ३ ॥

चेइयचियवंदण-पुत्तिपेहणं भत्तपाणपारवणं ।
सक्कत्थय-भोयण-सक्कत्थयग-वंदणय-संवरणे ॥ ४ ॥

आवस्सियाइगमणं सरीरचिंताइ-आगमनिसीही ।
काऊं गमणागमणालोयणमह कुणइ सज्झायं ॥ ५ ॥

तह चरिमपोरिसीए विहीइ पडिलेहणंगपडिलेहे ।
कडिपट्ट-वसहिपेहा-ठवणायरिउवहिंमुहपोत्ती ॥ ६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तो उवहिथंडिले संदिसावइ कंबलाइ पडिलेहे ।
पुण मुहपोत्तिय-सज्झाय-आसणे संदिसावेइ ॥ ७ ॥

पढइ सुणेइ जाव कालवेलमह थंडिले चउव्वीसं ।
पेहिय पडिकमिउं जाममित्तमिह गुणइ विहिणाउ ॥ ८ ॥

राइयसंथारय-पुत्तिपेह-सक्कत्थएण उ सुवित्ता ।
सुत्तुट्ठिओ उ इरियं सक्कथयं कहिय मुहपोत्तिं ॥ ९ ॥

पेहिय विहिणा सामाइयं पि काउं तओ पडिक्कमइ ।
पडिलेहणाइपुव्वं च कुणइ सव्वं पि कायव्वं ॥ १० ॥

जो पुण रयणीपोसहमायरई सो वि संझसमयम्मि ।
पढमं उवहियं पडिलेहिऊण तो पोसहे ठाइ ॥ ११ ॥

थंडिल्लपेहणाई सो वि विहीए करेइ सव्वं पि ।
पारिंतो पुण पोत्तिं पेहित्ता दो खमासमणे ॥ १२ ॥

दाउं नवकारतिगं भणइ ठिओ एवमेव सामाइयं ।
पारेइ किं पुण 'भयवं दसण्ण' भणणे इह विसेसो ॥ १३ ॥

गुरुजिणवल्लहविरइयपोसहविहिपयरणाउ संखेवा ।
दंसियमेयविहाणं विसेसओ पुण तओ नेयं ॥ १४ ॥

आसाढाईपुरओ चउरंगुलवुड्ढिमाहओ हाणी ।
पहरो दु-ति-ति-ति-एगे सह छट्ठदसट्ठछहिं पउणो ॥ १५ ॥

एयाए गाहाए उवरि पोसहिएण पडिलेहणाकालो नायव्वो ति ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ.श्री जिनप्रभसूरिकृतम्

॥ उपधानवाहिप्रशंसा प्रकरणम् ॥

कल्लाणकंदकंदलकारणमइतिक्खदुक्खनिद्दलणं ।
सम्मद्दंसणरयणं सिवसुहसंसाहगं भणियं ॥ १ ॥

तस्स य संसिद्धिविसुद्धिसाहगं बाहगं विवक्खस्स ।
चिइवंदणमिह वुत्तं तस्सुवहाणं अओ वुत्तं ॥ २ ॥

लोए वि अणेगंतियपयत्थलंभे निहाणमाइम्मि ।
पुरिसा पवत्तमाणा उवहाणपरा पयट्टंति ॥ ३ ॥

किं पुण एगंतियमोक्खसाहगे सयलमंतमूलम्मि ।
पंचनमोक्काराईसुयम्मि भविया पयट्टंता ॥ ४ ॥

कप्पियपयत्थकप्पणपउणा वरकप्पपायवलया वि ।
पाविज्जइ पाणीहिं ण उणो चीवंदणुवहाणं ॥ ५ ॥

लाभम्मि जस्स नूणं दंसणसुद्धिवसेणनिमिसेणं ।
करतलगय व्व जायइ सिद्धी धुवसिद्धि भावस्स ॥ ६ ॥

धण्णा सुणंति एयं मुणंति धण्णा कुणंति धण्णयरा ।
जे सद्दहंति एयं ते वि हु धण्णा विणिद्दिट्ठा ॥ ७ ॥

कम्मक्खओवसमेणं गुरुपयपंकयपसायओ एयं ।
तुब्भेहिं सुयं मुणियं सद्दहियमणुट्ठियं विहिणा ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ उवहाणपइट्ठापंचासग ॥

नमिऊण वीरनाहं, वोच्छं नवकारमाइ उवहाणे ।
किं पि पइट्ठाणमहं विमूढसंमोहमहणत्थं ॥ १ ॥

जं सुत्ते निद्दिट्ठं पमाणमिह तं सुओवयाराइ ।
आयाराईणं जह जहुत्तमुवहाणनिव्वहणं ॥ २ ॥

वुत्तं च सुए नवकार-इरिय-पडिक्कमण-सक्कथयविसयं ।
चेइय-चउवीसत्थय-सुयत्थएसुं च उवहाणं ॥ ३ ॥

किं पुण सुत्तं तं इह जत्थ नमोकारमाइउवहाणं ।
उवइट्ठं आह गुरू, महानिसीहक्खसुयखंधे ॥ ४ ॥

एसो वि कह पमाणं नंदीए हंदि कित्तणाओ त्ति ।
जं तत्थेव निसीहं महानिसीहं च संलत्तं ॥ ५ ॥

अह तं न होइ एयं एवं आयारमाइवि तयण्णं ।
तुल्ले वि नंदिपाढे को हेऊ विसरिसत्तम्मि ॥ ६ ॥

अह दुब्बलिसूरीणं, पराभवत्थं कयं सबुद्धीए ।
गोट्ठेणं ति मयं नो इमं पि वयणं अविण्णूणं ॥ ७ ॥

पुट्ठमबद्धं कम्मं अप्परिमाणं च संवरणमुत्तं ।
जं तेण दुगं एयं तं विय अपमाणमक्खायं ॥ ८ ॥

सेसं तु पमाणत्तेण कित्तियं गोट्ठमाहिलुत्तं पि ।
इग-दुगपभेयए च्चिय जं सुत्ते निण्हवा वुत्ता ॥ ९ ॥

किंच न गोट्ठामाहिलकयमेयं नंदिसेणचरिए जं ।
कह भोगफलं भणिही अबद्धिओ बद्धपुट्ठं सो ॥ १० ॥

अह भूरि मयविरोहा पमाणया नो महानिसीहस्स ।
लोइयसत्थाणं पिव तहाहि तम्मी अणुचियाइं ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सत्तमनरयगमाईणि इत्थियाणं पि वण्णियाइं ति ।
तण्ण लिहणाइदोसा संति विरोहा सुए वि जओ ॥ १२ ॥

आभिणिबोहियनाणे अट्ठावीसं हवंति पयडीओ ।
आवस्सयम्मि वुत्तं इममण्णह कप्पभासम्मि ॥ १३ ॥

नाणमवाय-धिईओ दंसणमिट्ठं च उग्गहेहाओ ।
एवं कह न विरोहो विवरीयत्तेण भणणाओ ॥ १४ ॥

गइ-इंदियाइसु दारेसु न सम्मसासणं इट्ठं ।
एगिंदीणं विगलाण मइ-सुए तं चऽणुण्णायं ॥ १५ ॥

सयगे पुण विगलाणं एगिंदीणं च सासणं इट्ठं ।
न पुणो मइ-सुयनाणे तहेवमावस्सए वुत्तं ॥ १६ ॥

सीहो तिविट्ठुजीओ जाओ सत्तममहीओं उव्वट्टो ।
जीवाभिगममएणं मीणत्तं चेव सो लहइ ॥ १७ ॥

नायासुं पुव्वण्हे दिक्खा नाणं च भणियमवरण्हे ।
आवस्सयम्मि नाणं बीयम्मि दिणम्मि मल्लीस्स ॥ १८ ॥

छउमत्थप्परियाओ सड्ढछम्मास-बारससमाओ ।
मग्गसिर किण्हदसमी दिक्खाए वीरनाहस्स ॥ १९ ॥

वइसाहसुद्धदसमी केवललाभम्मि संभविज्ज कहं ।
इय सत्थेसुं बहवो दीसंति परोप्परविरोहा ॥ २० ॥

तस्संभवे वि आवस्सयाइँ सत्थाइँ जह पमाणाइँ ।
तह किं महानिसीहं घिप्पइ न पमाणबुद्धीए ॥ २१ ॥

अह पंचनमोकाराइयाणमुवहाणमणुचियं भिण्णं ।
आवस्सयस्स अंतो पाढाओ तहाहि सामइयं ॥ २२ ॥

नवकारपुव्वयं चिय कारइ जं ता तयंगमेसो ति ।
अण्णं च इत्थ अत्थे पयडं चिय कित्तिअं एयं ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नंदिमणुओगदारं, विहिवहुवग्घाइयं च नाऊणं ।
काऊण पंचमंगलमारंभो होइ सुत्तस्स ॥ २४ ॥

इय सामाइयनिज्जुत्तिमज्झमज्झासिओ इमो ताव ।
पडिकमणे य पविट्ठो इरियावहियाएँ पाढो वि ॥ २५ ॥

अरिहंतचेइयाण य वंदणदंडो सुयत्थओ य तहा ।
काउसग्गज्झयणे पंचमए अणुपविट्ठो ति ॥ २६ ॥

बीयज्झयणसरूवो चउवीसथओ वि जं विणिद्दिट्ठो ।
आवस्सयाउ न पिहो जुज्जइ ता तेसिमुवहाणं ॥ २७ ॥

आवस्सओवहाणे ताणुवहाणं कयं समवसेयं ।
कयओवहाणे य पिहो तक्करणे होइ अणवत्था ॥ २८ ॥

भण्णइ उत्तरमिहइं नवकारो आइमंगलत्तेणं ।
वुच्चइ जया तयच्चिय सामइयऽणुप्पवेसो से ॥ २९ ॥

जइया य सयण-भोयणनिज्जरहेउं पढिज्जए एसो ।
तइया सतंत एव हि गिज्झइ अण्णो सुयक्खंधो ॥ ३० ॥

इह-परलोयत्थीणं सामाइयविरहिओ वि वावारो ।
दीसइ नवकारगओ तदत्थसत्थाणि य बहूणि ॥ ३१ ॥

नवकारपडल-नवकारपंजिया-सिद्धचक्कमाईणि ।
सामाइयंगभावो इमस्स णेगंतिओ तम्हा ॥ ३२ ॥

पढमुच्चारणमित्ते वि ऽणुप्पवेसो हविज्ज सामइए ।
एयस्स सव्वहा जइ ता नंदणुओगदाराणं ॥ ३३ ॥

तदणुप्पवेसओ च्चिय तवचरणं नेय जुज्जइ विभिण्णं ।
दीसइ य कीरमाणं जोगविहीए य भण्णंतं [भिण्णत्तं] ॥ ३४ ॥

किं वा भिण्णत्ते सव्वहा वि सामाइयाउ एयस्स ।
काऊण पंचमंगलमिच्चाई अणुचियं वयणं ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इय भेयपक्खमणुसरिय जइ तवो कीरई नमोक्कारे।
ता को दोसो नंदणुओगद्दारेसु व हविज्ज ॥ ३६ ॥

इरियावहियाईयं सुयं पि आवस्सयस्स करणम्मि।
अणुपविसइ तम्मि तयण्णया य भिण्णं हि तेणेव ॥ ३७ ॥

भत्ते पाणे सयणासणाइसुत्तं पि जायइ कयत्थं।
तिण्णि वि कड्ढइ तिसिलोइयत्थुइच्चाइसुत्तं पि ॥ ३८ ॥

आवस्सए पवेसो जइ एसिं सव्वहा वि य हविज्ज।
तो पिहुपढणं एसिं सव्वेसिं कह घडिज्ज त्ति ॥ ३९ ॥

जं च इयरेयरासयदूसणमेवं च वुच्चइ इमाण।
पाढेण विणा ण तवो तवं विणा नेसिं पाढो ति ॥ ४० ॥

तं पि हु अदूसणं जह पव्वइउमुवट्ठियस्सऽणुण्णायं।
सामाइयाइयाणं आलावगदाणमतवे वि ॥ ४१ ॥

एवं जइ पढिएसु वि नवकाराईसु ताणमुवहाणं।
सविसेसगुणनिमित्तं कारिज्जइ को णु ता दोसो ॥ ४२ ॥

नियमइविगप्पियं पि हु कारिज्जइ मुक्खदंडयाइतवं।
सत्थुत्तं पि निसिज्झइ उवहाणं ही महामोहो ॥ ४३ ॥

मंतम्मि पुव्वसेवा जइ तुच्छफले वि वुच्चइ इहं ता।
मुक्खफले वि उवहाणलक्खणा किं न कीरइ सा ॥ ४४ ॥

एईइ परमसिद्धी जायइ जं ता दढं तओ अहिगा।
जत्तम्मि वि अहिगत्तं भव्वस्सेयाणुसारेण ॥ ४५ ॥

अह सक्कविरयणाओ सक्कथए नोवहाणमुववण्णं।
एयं पि केण सिद्धं जमेस सक्केण रइओ ति ॥ ४६ ॥

सक्कस्स अविरयत्ता जिणथुई जइ अणेणणुण्णाया।
ता तक्कउ त्ति सो वुत्तुमेवमुचियं कहं तम्हा ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

केवलिणा दिट्ठाणं उवइट्ठाणं च विरइयाणं च ।
नवकारमाइयाणं महप्पभावो व वेयाणं ॥ ४८ ॥

तिक्कालियमहवा सत्तकालियं सुमरणे निउत्ताणं
जुत्तं चिय उवहाणं महानिसीहे निबद्धाणं ॥ ४९ ॥

उवहाणविहीणाण वि मरुदेवाईण सिवगमो दिट्ठो ।
एवं च वुच्चमाणे तवदिक्खाईण वि निसेहो ॥ ५० ॥

इय भूरिहेउजुत्तीजुयम्मि बहुकुसलसलहिए मग्गे ।
कुग्गहविरहेणुज्जमह महह जइ मोक्खसुहमणहं ॥ ५१ ॥

पू.आ.श्रीजिनवल्लभसूरिविरचिता

॥ प्रतिक्रमण-समाचारी ॥

सम्मं नमिउं देविंदविंदवंदियपयं महावीरं ।
पडिकमणसमायारीं, भणामि जह संभरामि अहं ॥ १ ॥

पंचविहायारविसुद्धिहेउमिह साहू सावगो वावि ।
पडिकमणं सह गुरुणा, गुरुविरहे कुणइ इक्कोवि ॥ २ ॥

वंदित्तु चेइयाइं, दाउं चउराइए खमासमणे ।
भूनिहियसिरो सयलाइयार-मिच्छामिदुक्कडं देइ ॥ ३ ॥

सामइय पुव्वमिच्छामि ठाइउं काउसग्गमिच्चाइं
सुत्तं भणिय पलंबियभुयकुप्परधरिय परिहणओ ॥ ४ ॥

संजइ-कविठ्ठ-घण-लग्ग-लंबुत्तर-खलिणि-सवरि-बहु-पेहा ।
वारुणि-भमुहं-गुलि-सीस-मूय-हय-काय-नियलुद्धी ॥ ५ ॥

थंभाइदोसरहियं, तो कुणइ दुहूसिओ तणुस्सग्गं ।
नाभिअहो जाणुद्धं, चउरंगुलठविय कडिपट्टो ॥ ६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तत्थ य धरेइ हियए, जहक्कमं दिणकए अईयारे।
पारेत्तु नमुक्कारेण पढइ चउवीसथयदंडं ॥ ७ ॥

संडासगे पमज्जिय उवविसिय अलग्गवियबाहुजुओ।
मुहणंतगं च कायं, च पेहए पंचवीस इहा ॥ ८ ॥

उट्ठिय ठिओ ,सविणयं, विहिणा गुरुणो करेइ किइकम्मं।
बत्तीसदोसरहियं, पणुवीसावस्सगविसुद्धं ॥ ९ ॥

थद्ध-पविद्ध-मणाढिय परिपिंडिय - मंकुसं झसुव्वत्तं।
कच्छवरिंगिय टोलगइ ढड्ढरं वेइयाबद्धं ॥ १० ॥

मणरुट्ठ-दुट्ठ-तज्जिय, सढ-हीलिय-तेणियं पडणियं च।
दिट्ठ-मदिट्ठं सिंगं, करमोअण-मूण-मूयं च ॥ ११ ॥

मय-मित्ती गारव-कारणेहि पलिउंचियं भयं तं च।
आलिट्ठ-मणालिट्ठं, चूलिय चुडुलित्ति बतीसा ॥ १२ ॥

दुपवेसमहाजायं, दुओणयं पयडबारसावत्तं।
इग निक्खमंति गुत्तं, चउसिर नमणं ति पणुवीसा ॥ १३ ॥

अह सम्ममवणयंगो करजुय विहि धरिय पोत्तिरयहरणो
परिचिंतिए इयारे, जहकम्मं गुरुपुरो वियडे ॥ १४ ॥

अह उववि‍सित्तु सुत्तं, सामाइयमाइयं पढिय पयओ।
अब्भुट्ठिओमि इच्चाइ, पढइ दुह उट्ठिओ विहिणा ॥ १५ ॥

दाऊण वंदणं तो, पणगाइसु जइसु खामए तिण्णि।
किइकम्मं करियट्ठिओ, सड्ढो गाहातिगं पढइ ॥ १६ ॥

इह सामाइय उस्सग्ग-सुत्तमुच्चरिय काउसग्गठिओ।
चिंतइ उज्जोयदुगं, चरित्तअइयारसुद्धिकए ॥ १७ ॥

विहिणा पारिय सम्मत्तसुद्धिहेउं च पढिय उज्जोयं।
तह सव्वलोय अरिहंतचेइयाराहणुस्सग्गं ॥ १८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

काउं उज्जोयगरं, चिंतिय पारेइ सुद्धसम्मत्तो।
पुक्खरवरदीवड्ढं, कड्ढइ सुयसोहणनिमित्तं ॥ १९ ॥

पुण पणवीसुस्सासं, उस्सग्गं कुणइ पारए विहिणा।
तो सयलकुसलकिरिया-फलाण सिद्धाण पढइ थयं ॥ २० ॥

अह सुयसमिद्धिहेउं, सुयदेवीए करेइ उस्सग्गं।
चिंतेइ नमोक्कारं, सुणइ वदेइ व तीइ थुयं ॥ २१ ॥

एवं खेत्तसुरीए, उस्सग्गं कुणइ सुणइ देवथुइं।
पढिउं च पंचमंगलं, उवविसइ पमज्ज संडासं ॥ २२ ॥

पुव्वविहिणेव पेहिय पुत्तिं दाऊण वंदणं गुरुणो।
इच्छामो अणुसट्ठिं ति, भणिय जाणूहिंतो ठाइ ॥ २३ ॥

गुरुथुइ-गहणे थुइ तिण्णि वद्धमाणक्खरस्सरा पढइ।
सक्कत्थय थवं पढिय, कुणइ पच्छित्त उस्सग्गं ॥ २४ ॥

एवं ता देवसियं, राइयमवि एत्थमेव नवरि तहिं।
पढमं दाउं मिच्छा-दुक्कडं पढइ सक्कत्थयं ॥ २५ ॥

उट्ठिय करेइ विहिणा, उस्सग्गं चिंतिए य उज्जोयं।
बीयं दंसणसुद्धीए, चिंतए तत्थवि तमेव ॥ २६ ॥

तइए निसाइयारं, जहक्कमं चिंतिऊण पारेइ।
सिद्धत्थयं पढित्ता पमज्जसंडासमुवविसइ ॥ २७ ॥

पुव्वं व पुत्तिपेहण-वंदणमालोयसुत्तपढणं च।
वंदण-खामण-वंदण-गाहातिगपढणमुस्सग्गो ॥ २८ ॥

तत्थ य चिंतइ संजम-जोगाण न जेण होइ मे हाणी।
तं पडिवज्जामि तवं, छम्मासं ता न काउमलं ॥ २९ ॥

एगाइ इगुणतीसूणयंपि न सहो न पंचमासमवि।
एवं चउ ति दुमासं, न समत्थो एगमासंपि ॥ ३० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जा तंपि तेरसूणं, चउसइमाइ तो दुहाणीए।
जाव चउत्थं तो आयंबिलाइ जा पोरिसि नमो वा ॥ ३१ ॥

जं सक्कइ तं हियए, धरित्तु पारित्तु पेहए पुत्तिं।
दाउं वंदणमसढो, तं चिय पच्चक्खए विहिणा ॥ ३२ ॥

इच्छामो अणुसट्ठिं ति भणिय उवविसिय पढइ तिण्णि थुइ।
मिउसद्देणं सक्कत्थयाइतो चेइए वंदे ॥ ३३ ॥

अह पक्खियं चउद्दसिदिणम्मि पुव्वं व तत्थ देवसियं।
सुत्तंतं पडिक्कमिउं तो सम्ममिमं कमं कुणई ॥ ३४ ॥

मुहपोत्ती वंदणयं संबुद्धा-खामणं तहा लोए।
वंदण पत्तेय खामणाणि वंदणयमह सुत्तं च ॥ ३५ ॥

सुत्तं अब्भुट्ठाणं उस्सग्गो पोत्ति वंदणं तह य।
पज्जंति य खामणयं तह चउरो थोभवंदणयं ॥ ३६ ॥

पुव्वविहिणेव सव्वं, देवसियं वंदणाइ तो कुणइ।
सिज्जसुरी उस्सग्गे, भेओ संतित्थय पढणे य ॥ ३७ ॥

एवं चिय चउमासे, वरिसे य जहक्कमं विही णेओ।
पक्ख-चउमास-वरिसेसु नवरि नामम्मि नाणत्तं ॥ ३८ ॥

तह उस्सग्गुज्जोया बारसवीसा समंगलगचत्ता।
संबुद्धा खामणं ति-पण-सत्त-साहूण जहसंखं ॥ ३९ ॥

पू.आ.श्री जिनप्रभसूरिकृता

॥ मालोपबृंहणा ॥

सावज्जकज्जवज्जणनिट्ठुरणुट्ठाणविहिविहाणेण।
दुक्करउवहाणेणं विज्जा इव सिज्झए माला ॥ १ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

परमपयपुरीपत्थियपवयणपाहेयपाणिपहियस्स ।
पत्थाणपढममंगलमाला पयडा परमपसवा ॥ २ ॥

संतोसखग्गदारियमोहरिउत्तेण रुद्धविसयस्स ।
आणंद्पुरपवेसे वंदणमाला जियनिवस्स ॥ ३ ॥

अहवा दुजोह–मय–मोह–जोहविजयत्थमुज्जमपरस्स ।
जीवज्जोहस्सेसा रणमाला इव सहइ माला ॥ ४ ॥

समत्त–नाण–दंसण–चरित्तगुणकलियभव्वजीवस्स ।
गुणरंजियाइ एसा सिद्धिकुमारीइ वरमाला ॥ ५ ॥
माला सग्गपवग्गमग्गगमणे सोवाणवीही समा,

एसा भीमभवोयहिस्स, तरणे निच्छिद्दपोओवमा ।
एसा कप्पियवत्थुकप्पणकए संकप्परुक्खोवमा,
एसा दुग्गइदुग्गवारपिहणा गाढग्गला देहिणं ॥ ६ ॥

जह पुडपायविसुद्धं रयणं ठाणं वरं लहइ तह य ।
तवतवणुतवियपावो परमपयं पावए पाणी ॥ ७ ॥

जह सूरसमारुहणे कमेण छिज्जंति सयलछायाओ ।
तह सुहभावारुहणे जीवाणं कम्मपयडीओ ॥ ८ ॥

दाणं सीलं तव–भावणाओ धम्मस्स साहणं भणिया ।
ताओ एय विहाणे बहु पडिपुण्णाओं नायव्वा ॥ ९ ॥

॥ नूतनगणिगच्छानुशास्तिः ॥

धण्णोऽसि तुमं नायं जिणवयणं जेण सयलदुक्खहरं ।
तो सम्ममिमं भवया पउंजियव्वं सयाकालं ॥ १ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इहरा उ रिणं परगं असम्मजोगो अजोगओ अवगे ।
तो तह इह जइयव्वं जह इत्तो केवलं होइ ॥ २ ॥

परमो य एस हेऊ केवलनाणस्स अण्णपाणीणं ।
मोहावणयणओ तह संवेगाइ सयभावेण ॥ ३ ॥

उत्तममिमं पयं जिणवरेहिं लोगोत्तमेहिं पण्णत्तं ।
उत्तमफलसंजणयं उत्तमजणसेवियं लोए ॥ ४ ॥

धण्णाण निवेसिज्जइ धण्णा गच्छन्ति पारमेयस्स ।
गंतुं इमस्स पारं पारं वच्चंति दुक्खाणं ॥ ५ ॥

संपाविऊण परमे नाणाई दुहियतायणसमत्थे ।
भवभयभीयाण दढं ताणं जो कुणइ सो धण्णो ॥ ६ ॥

अण्णाणवाहिगहिया जइवि न सम्मं इहाउरा होंति ।
तहवि पुण भावविज्जा तेसिं अवणिंति तं वाहिं ॥ ७ ॥

ता तंसि भावविज्जो भवदुक्खनिवीडिया तुहं एए ।
हंदि सरणं पवण्णा मोएयव्वा पयत्तेणं ॥ ८ ॥

तं पुण एरिसओ च्चिय तहवि हु भणिओसि समयनीईए ।
निययावत्थासरिसं भवया निच्चं पि कायव्वं ॥ ९ ॥

तुब्भेहिं पि न एसो संसाराडविमहाकुडिल्लम्मि ।
सिद्धिपुरसत्थवाहो जत्तेण खणं पि मोत्तव्वो ॥ १० ॥

न य पडिकूलेयव्वं वयणं एयस्स णाणरासिस्स ।
एव गिहवासचाओ जं सफलं होइ तुम्हाणं ॥ ११ ॥

इहरा परमगुरूणं आणाभंगो निसेविओ होइ ।
विहला य होंति तम्मी नियमा इहलोग-परलोगा ॥ १२ ॥

ता कुलवहुनाएणं कज्जे निब्भच्छिएहिं वि कर्हिपि ।
एयस्स पायमूलं आमरणन्तं न मोत्तव्वं ॥ १३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नाणस्स होइ भागी थिरयरओ दंसणे चरित्ते य ।
धण्णा आवकहाए गुरुकुलवासं न मुंचंति ॥ १४ ॥

॥ गणिगणिन्योर्लक्षणावली ॥

सुत्तटत्थे निम्माओ पियदढधम्मोऽणुवत्तणाकुसलो ।
जाईकुलसंपण्णो गंभीरो लद्धिमंतो य ॥ १ ॥

संगहुवग्गहनिरओ कयकरणो पवयणाणुरागी य ।
एवंविहो उ भणिओ गणसामी जिणवरिंदेहिं ॥ २ ॥

गीयत्था कयकरणा कुलजा परिणामिया य गंभीरा ।
चिरदिक्खिया य वुड्ढा अज्जा य पवत्तिणी भणिया ॥ ३ ॥

एयगुणविप्पमुक्के जो देइ गणं पवत्तिणिपयं वा ।
जो वि पडिच्छइ नवरं सो पावइ आणमाईणि ॥ ४ ॥

वूढो गणहरसद्दो गोयममाईहिं धीरपुरिसेहिं ।
जो तं ठवइ अपत्ते जाणंतो सो महापावो ॥ ५ ॥

एव पवत्तिणिसद्दो वूढो जो अज्जचंदणाईहिं ।
जो तं ठवइ अपत्ते जाणंतो सो महापावो ॥ ६ ॥

लोगम्मि उड्डाहो जत्थ गुरू एरिसा तहिं सीसा ।
लट्ठयरा अण्णेसिं अणायरो होइ अगुणेसु ॥ ७ ॥

तम्हा तित्थयराणं आराहंतो जहोइयगुणेसु ।
दिज्ज गणं गीयत्थो नाऊण पवित्तिणिपयं च ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ नव्यमहत्तराऽनुशास्तिः ॥

उत्तममिमं पयं जिणवरेहिं लोगोत्तमेहिं पण्णत्तं ।
उत्तमफलसंजणयं उत्तमजणसेवियं लोए ॥ १ ॥

धण्णाण निवेसिज्जइ धण्णा गच्छन्ति पारमेयस्स ।
गंतुं इमस्स पारं पारं वच्चंति दुक्खाणं ॥ २ ॥

जइ वि तुमं कुसल च्चिय सव्वत्थ वि तह वि अम्ह अहिगारो ।
सिक्खादाणे तेणं देवाणुपिए ! पियं भणिमो ॥ ३ ॥

संपत्ता इय पयविं समत्थगुणसाहणम्मि गुरुययरिं ।
ता तीए उत्तरोत्तरवुड्ढिकए कीरउ पयत्तो ॥ ४ ॥

सुत्तत्थोभयरूवे नाणे नाणोत्तकिच्चवग्गे य ।
सत्ति अइक्कमित्ता वि उज्जमो किर तुमे किच्चो ॥ ५ ॥

सुचिरं पि तवो तवियं चिण्णं चरणं सुयं च बहुपढियं ।
संवेगरसेण विणा विहलं जं ता तदुवएसो ॥ ६ ॥

सण्णाणाइगुणेसुं पवत्तणेणं इमाण समणीणं ।
सच्चं पवित्तिणि च्चिय जह होसि तहा जइज्ज तुमं ॥ ७ ॥

नियगुणेहिं महग्घं सियबीयाससिकलं जह कलाओ ।
कमसो समल्लियंती पयई हिमहारधवलाओ ॥ ८ ॥

तह तुह वि तहाविहनियगुणेहिं अग्घारिहाए लोगम्मि ।
एयाउ समल्लीणा पयइसु धवलोज्जलगुणाओ ॥ ९ ॥

तम्हा निव्वाणपसाहगाण जोगाण साहणविहीए ।
सम्मं सहायिणीए होयव्वं सइ इमाण तए ॥ १० ॥

तह वज्जसिखला इव मंजूसा इव सुनिविडवाडी व ।
पायारु व्व हविज्जसु तुममज्जाणं पयत्तेणं ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अण्णं च विद्दुमलया मुत्तासुत्तीओं रयणरासीओं ।
अइमणहराउ धारइ न केअलाओं जलहिवेला ॥ १२ ॥

किं तु जह सिप्पिणीओ भेरीओ तहा वराडियाओ वि ।
जलजोणि त्ति समत्ता असुंदराओ वि धारेइ ॥ १३ ॥

एवं राईसरसिट्ठिपमुहपुत्तीओ पउरसयणाओ ।
बहुपढियपंडियाओ सवग्ग-सयणीओं जाओ य ॥ १४ ॥

मा ताओ चेव तुमं धारिज्जसु किं तु तदियराओ वि ।
संजमभरवहणगुणेण जेण सव्वाओं तुल्लाओ ॥ १५ ॥

अवि नाम जलहिवेला ताओ धरिउं कयाइ उज्झइ वि ।
निच्चं पि तुमं तु धरिज्ज चेव एयाओ धण्णाओ ॥ १६ ॥

अण्णं च दुत्थियाणं दीणाणमणक्खराण विगलाणं ।
ऊणहिययाण निब्बंधवाण तह लद्धिरहियाणं ॥ १७ ॥

पयइनिरादेयाणं विण्णाणविवज्जियाण असुहाणं ।
असहायाण जरापरिगयाण निब्बुद्धियाणं च ॥ १८ ॥

भग्गविलुग्गंगीण वि विसमावत्थगयखंडखरडाणं ।
इयरूवाण वि संजमगुणिक्करसियाण समणीणं ॥ १९ ॥

गुरुणीव अंगपडिचारिग व्व धावीव पियवयंसि व ।
हुज्ज भगिणीव जणणीव अहव पियमाइमाया व ॥ २० ॥

तह दढफलियमहादुमसाह व्व तुमं पि उचियगुणसहला ।
समणिजणसउणिसाहारणा दढं हुज्ज किं बहुणा ॥ २१ ॥

एवमणुसासिऊणं पवत्तिणिं; अज्जियाओं अणुसासे ।
जह एसो तुम्ह गुरू बन्धू व पिया व माया व ॥ २२ ॥

एए वि महामुणिणो सहोयरा जेट्ठभायरो व्व सया ।
तुम्हं देवाणुपियाण परमवच्छल्लतल्लिच्छा ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ता गुरुणो मुणिणो वि य मणसा वयसा तहेव काएणं ।
न य पडिकूलेयव्वा अवि य सुबहुमण्णियव्वाओ ॥ २४ ॥

एवं पवत्तिणी वि हु अखलियतव्वयणकरणओ चेव ।
सम्ममणुयत्तणिज्जा न कोवणिज्जा मणागं पि ॥ २५ ॥

कुविया वि कहवि तुम्हं सदोसपडिवत्तिपुव्वमणुवेलं ।
खामेयव्वा एसा मिगावई इव्व नियगुरुणी ॥ २६ ॥

एसा सिवपुरगमणे सुपसत्था सत्थवाहिणी जं भे ।
एसा पमायपरचक्कपिल्लणे पडुयपडिसेणा ॥ २७ ॥

तह निहुयं चंकमणं निहुयं हसणं पयंपियं निहुयं ।
सव्वं पि चिट्ठियं निहुयमहव तुब्भेहिं कायव्वं ॥ २८ ॥

बाहिं उवस्सयाओ पयं पि नेगागिणीहिं दायव्वं ।
वुड्ढज्जियाजुयाहि य जिण-जइगेहेसु गंतव्वं ॥ २९ ॥

॥ साधु स्थापनाधिकार ॥

इत्थंतरम्मि सड्ढो आसधरो नाम भणइ दुव्विअड्ढो अ ।
भयवं जहुत्तसाहू न संति गुरुणो कहं ते य ॥ १ ॥

पिंडविसुद्धिं न तहा कुणंति सव्वंपि नायरंति विहिं ।
पासत्थाईहिं समं चयंति नालंबणनमणाइं ॥ २ ॥

न परूवंति य सुद्धं न धरंति पमाणजुत्तमुवगरणं ।
थेवेसु वि रोगेसु जह तह सेवंति अववायं ॥ ३ ॥

इअ अट्ठारससीलंग-सहस्सधरणं विणा कहं समणा ।
हुंति गुरु तदभावे कह वा ते वंदणिज्जा य ॥ ४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भणिअं गुरुणा भद्दय ! मा साहूणं अभावमुल्लवसु ।
तदभावे धम्मस्सवि नूणमभावो तए इट्ठो ? ॥ ५ ॥

मिच्छत्तपउरयाए न नज्जईदाणिं देवनामंपि ।
किं पुण कालोचिअ सुमुणिविरहओ मग्गविण्णाणं ॥ ६ ॥

पिंडविसुद्धि न कुणंति जं च वुत्तं तयंपि हु न जुत्तं ।
निअसत्तिकालक्खित्ताणुसारओ तप्पवित्तीए ॥ ७ ॥

गिद्धिसढभावविरहा सुद्धी तदभावओ वि जं भणिअं ।
सुद्धं गवेसमाणो आहाकम्मे वि सो सुद्धो ॥ ८ ॥

कह नज्जइ अग्गिद्धी घरधणसयणाइं सव्वचागाओ ।
तं जेसि नासिपुव्विं ते कह नणु इत्थ चागीओ ॥ ९ ॥

सुकरो इच्छाचागो अभावओ वि अ तुमं न किं कुणसि ।
दीणुद्धरणाइ खमा तुज्झ विनोदी सएलच्छी ॥ १० ॥

नेवायरंति सक्कंपि जं च भणिअं तयंपि निस्सारं ।
आवस्सयाइं किं ते न कुणंति जमेवमुल्लवसि ॥ ११ ॥

अहविगइचागमणु-खणमुस्सग्गं कप्पविहरणाईअं ।
सक्कंपि नायरंती कह नज्जइ सक्कमेअमहो ॥ १२ ॥

सामत्थकालदोसा सक्कंपि कयाइ जायइ असक्कं ।
आयव्वयतुलणाए तदकरणे वि हु न तो दोसो ॥ १३ ॥

पासत्थाईसंगो नमणं च न संगयंति जं वयसि ।
तं पिहु मिच्छासिद्धंत - वयणओ तप्पवित्तीए ॥ १४ ॥

नणु सिद्धंतनिसिद्धं आलवणाई वि किं पुणो नमणं ।
ओसण्णो पासत्थो इच्चाई भूरि भणणाओ ॥ १५ ॥

सव्वमिमं ता सुत्ते वायनमोक्कारमाइ किं वुत्तं ।
परिआयपरिसपुरिसा द[दे]विक्खओ अ हतयं मूढा ॥ १६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जइ ते फुडं अजोगा ता-तण्णमणाइकीसाणुण्णायं ।
कारणमवि हु इहरा पासंडीणं पि तं होउ ॥ १७ ॥

अह ते नो जिणलिंगे का तदविक्खा हु भावसारत्ते ।
अणुअत्तणा य भणिआ तेसिं पि हु जेण वुत्तमिमं ॥ १८ ॥

अग्गीयादाइण्णे खित्ते अण्णत्थ ठिइअभावम्मि ।
भावाणुवघायणुवत्त-णाए तेसिं तु वसिअव्वं ॥ १९ ॥

इहरा सपरुवधाओ उच्छोभाईहिं अत्तणो लहुआ ।
तेसिं च कम्मबंधो दुगंपि एअं अणिट्ठफलं ॥ २० ॥

ता दव्वओ उ तेसिं अरत्तदुट्ठेण कज्जमासज्ज ।
अणुवत्तणत्थमेसिं कायव्वं किंपि उण भावाओ ॥ २१ ॥

न परुवंति य सुद्धं एअं पि य दूसणं जहाजोगं ।
पण्णवणं चिअ वुत्तं इहरा दोसो त्ति जं भणिअं ॥ २२ ॥

आम घडे निहित्तं जहा जलं तं घडं विणासेइ ।
इय सिद्धंतरहस्सं अप्पहारं विणासेइ ॥ २३ ॥

जोग्गाजोग्गमबुज्झिय धम्मरहस्सं कहेइ जो मूढो ।
संघस्स य पवयणस्स य धम्मस्स य पच्चणीओ सो ॥ २४ ॥

न पमाणजुत्तमुवहिं धरंति एअं पि तुच्छमाभाइ ।
असढोवदंसिअत्तेण तव्विहस्सुवहिनिवहस्स ॥ २५ ॥

इहरा बाहुठिअं पत्तं एगं तु पडलयच्छण्णं ।
पत्ता बंधकयं पुण बीअं मत्तं अगोअर उ ॥ २६ ॥

एगंगि अ रयहरणं भवे न इण्हिं विसिट्ठमुणिणो वि ।
तो एत्थपयत्थम्मि य पुव्वमुणिणो च्चिअ पमाणं ॥ २७ ॥

सेवंति य अववायं दुसणमेअंपि घडइ नो सम्मं ।
तव्विहसंघणयणाई विरहा सुत्तुत्ति उ तह य ॥ २८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सव्वत्थ संजमं संजमाओ अप्पाणमेव रक्खिज्जा ।
मुच्चइ अइवायाओ पुणो विसोही नयाविरई ॥ २९ ॥

काहं अच्छित्तं अदुवाअहीअं तवोवहाणम्मि अ उज्जमिस्स ।
गणंव नीईइव सारइस्सं, सालंबसेवी समुवेइ मोक्खं ॥ ३० ॥

सीलंगाण विभावो नाउं सव्वण्णुवयणओ चेव ।
कह भणिअमण्णहेमं बकुसकुसीलेहिं जा तित्थं ॥ ३१ ॥

कालाणुसारिकिरियारयत्ति चारित्तिणो पवुच्चंति ।
जह कप्परुक्खविरहे रुक्खा भण्णंति निंबा वि ॥ ३२ ॥

अह सम्म मा मुणियम्मि मुणिम्मि नमणाइ कीरइ कहं ति ।
वभिचार दंसणाओ एअंपि न सुंदरं जम्हा ॥ ३३ ॥

छउमत्थसमयवज्जा ववहारनयाणुसारिणी सव्वा ।
तं ववहारं कुव्वं सुज्झइ सव्वो वि समईए ॥ ३४ ॥

जइ जिणमयं पवज्जह ता मा ववहार निच्छए मुअह ।
ववहारनउच्छेए तित्थुच्छेओ हवइ जम्हा ॥ ३५ ॥

धम्मज्जिअं च ववहारं बुद्धेहायरियं सया ।
तमायरंतो ववहारं गरिहं नाभिगच्छइ ॥ ३६ ॥

ता दूसमाए दोसं-विउं जत्थ जं पलोएज्जा ।
नाणे व दंसणे वा चरणे वा तमुववूहेज्जा ॥ ३७ ॥

न विणा तित्थं निअंट्ठेहिं नातित्था य निअंठिआ ।
छक्कायसंजमो जाव ताव अणुसज्जणा दुण्हं ॥ ३८ ॥

तहा-जा संजमया जीवेसु ताव मूला य उत्तरगुणा य ।
इत्तरिअछेअसंजम-निग्गंथबउसा य पडिसेवी ॥ ३९ ॥

वीरपुरिसपरिहाणिं नाऊण मंदधम्मिआ केइ ।
संविग्गजणं हीलंति ताण पयडा इमे दोसा ॥ ४० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

संतगुणछायणा खलु परपरिवाओ अ होइ अलिअं च ।
धम्मे य अबहुमाणो साहुपउसे य संसारो ॥ ४१ ॥

जइ संपुण्णं एअं हविज्ज सिद्धी विना न वुच्छिज्जा ।
एअंपि नो मुणिज्जइ अहो महामोहमाहप्पं ॥ ४२ ॥

देवगुरुधम्मकिरिअं पुव्वं जुत्तो विआणिउं ते वि ।
हीलिज्जंति जइणो हीही अकयनु(ण्णु)ओ लोगो ॥ ४३ ॥

इय नरवर ! किव्विर-मबुहजीवदुव्विलसिअं निसामिहिसि ।
साहूहिं तो वि अपरो मोक्खावाओ धुवं नत्थि ॥ ४४ ॥

आगमतत्तं च नरिंद ! मुणेसु गयरागदोसमोहाणं ।
एगंतपरहिआणं जिणाण वयणं हिअं अमिअं ॥ ४५ ॥

दिट्ठंतजुत्तिहेऊ गंभीरमणेगभंगनयनिउणं ।
आईमज्झवसाणे सुदूरपरिचत्तवभिचारं ॥ ४६ ॥

सिवपहरयणपईवं च कुमयपवणप्पणोल्लणासज्झं ।
सज्झंव बहुविहाई सयतारतारानिवहजणणं ॥ ४७ ॥

इय देवम्मि गुरुम्मि अ आगमविसए य जायबोहस्स ।
संकाइदोसरहिआ पडिवत्ती होइ सम्मत्तं ॥ ४८ ॥

एयम्मि पावियम्मि नत्थि तयं जं न पावियं होइ ।
एयं मूलाउच्चिअमहल्लकल्लाणवल्लीओ ॥ ४९ ॥

अह नयणदत्तनरवइ-सुएहिं संजायपरमतोसेहिं ।
भणियं भयवं ! साहुप्प-सायओ पत्तरिद्धीणं ॥ ५० ॥

अम्हाणं पि हु पुरओ को एसो साहु दूसणं कुणइ ।
अहवा होअव्वं एत्थ पुव्वदुच्चरिअदोसेणं ॥ ५१ ॥

ता भयवं ! साहह को पुण एस पुव्वे भवम्मि हुंतोत्ति ।
मुणिवइणा जंपिअमेगमणसा भो ! निसामेह ॥ ५२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एसो सावत्थीए नयरीए गिहीवइस्स बंभस्स ।
पुत्तो नाम कुबेरोत्ति आसि पिउणो य सो दोसो ॥ ५३ ॥

संभूयगणिसमीवे पव्वइओ कियच्चिराणि वि दिणाणि ।
विणयनएहिं वड्ढिअ पच्छापरिवडिअ उच्छाहो ॥ ५४ ॥

आवस्सयाइएसुं आलस्सं पइदिणंपि कुणमाणो ।
गुरुणा सासिज्जंतो साहूहि य कोवमुव्वहइ ॥ ५५ ॥

एसिंपि साहुखलिअं पिक्खित्ता भणइ नियदुच्चरिअं ।
रक्खंति न थेवं पि हु परस्स पुण दिंति उवएसं ॥ ५६ ॥

बालगिलाणाईणं वेआवच्चं सया वि किच्चंति ।
गुरुणो वि परेसिं पण्णवंति न सयं पुण करंति ॥ ५७ ॥

एमाइ दूसणाइं वागरमाणो किलिट्ठमणवयणो ।
मरिउं असुरनिकाए, किब्बिसिआसु सुरिं पत्तो ॥ ५८ ॥

तत्तो चविऊं इण्हिं सावयभावं गओ वि एस इहं ।
पुव्वाणुवेह उच्चिअ पडुच्च मुणिणो इअ भणेइ ॥ ५९ ॥

॥ रोहिणीज्ञातोपनयः ॥

जह सिट्ठी तह गुरुणो जह नाइजणो तहा समणसंघो ।
जह वहुया तह भव्वा जह सालिकणा तह वयाइं ॥ १ ॥

जह सा उज्झियनामा उज्झियसाली जहत्थमभिहाणा ।
पेसणगारित्तेणं असंखदुक्खक्खणी जाया ॥ २ ॥

तह भव्वो जो कोई संघसमक्खं गुरुविइण्णाइं ।
पडिवज्जिउं समुज्झइ महव्वयाइं महामोहो ॥ ३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सो इह चेव भवम्मी जणाण धिक्कारभायणं होइ ।
परलोए उ दुहत्तो नाणाजोणीसु संचरइ ॥ ४ ॥

धम्माउ भट्ठं सिरिओववेयं जण्णग्गिविज्झाय-मिवप्पतेयं ।
हीलंति णं दुव्विहियं कुसीला दाढोद्धियं घोरविसं व नागं ॥ ५ ॥

इहेव धम्मो अयसो अ कित्ती दुण्णामधिज्झं च पिहुज्जणम्मि ।
चुअस्स धम्माउ अहम्मसेविणो संभिण्णचित्तस्स उ हिट्ठओ गई ॥ ६

जहवा सा भोगवई जहत्थनामोवभुत्तसालिकणा ।
पेसणविसेसकारित्तणेण पत्ता दुहं चेव ॥ ७ ॥

तह जो महव्वयाइं उवभुंजइ जीविय त्ति पालितो ।
आहाराइसु सत्तो चत्तो सिवसाहणिच्छाए ॥ ८ ॥

सो इत्थ जहिच्छाए पावइ आहारमाइ लिंगि त्ति ।
विउसाण नाइपुज्जो परलोगम्मी दुही चेव ॥ ९ ॥

जहवा रक्खियवहुया रक्खियसालीकणा जहत्थक्खा ।
परिजणमण्णा जाया भोगसुहाइं च संपत्ता ॥ १० ॥

तह जो जीवो सम्मं पडिवज्जित्ता महव्वए पंच ।
पालेइ निरइयारे पमायलेसं पि वज्जंतो ॥ ११ ॥

सो अप्पहिइक्करुई इहलोयम्मि वि विऊहिं पणयपओ ।
एगंतसुही जायइ परम्मि मोक्खं पि पावेइ ॥ १२ ॥

जह रोहिणी उ सुण्हा रोवियसाली जहत्थमभिहाणा ।
वड्ढित्ता सालिकणे पत्ता सव्वस्स सामित्तं ॥ १३ ॥

तह जो भव्वो पाविय वयाइं पालेइ अप्पणा सम्मं ।
अण्णेसिं वि भव्वाणं देइ अणेगेसि हियहेउं ॥ १४ ॥

सो इह संघपहाणो जुगप्पहाणो त्ति लहइ संसद्दं ।
अप्पपरेसिं कल्लाणकारओ गोयमपहु व्व ॥ १५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तित्थस्स वुड्डिकारी अक्खेवणओ कुतित्थियाईण ।
विउसनरसेवियकमो कमेण सिद्धि पि पावेइ ॥ १६ ॥

॥ आलोचनाविधान ॥

नमिऊण महावीरं गोयमसामिं च जंबुणामं च ।
आलोयणाविहाणं वोच्छामि गुरुवएसेणं ॥ १ ॥

आलोयण दायव्वा केवइ काला उ कस्स केणं वा ? ।
के अद्दाणे दोसा ? के य गुणा हुंति दाणम्मि ? ॥ २ ॥

कह दायव्वा य तहा ? आलोएयव्वं च किं [तहा?] गुरुणा ? ।
कह व दवावेयव्वा ? पच्छित्तफलं च दाराइं ॥ ३ ॥

पक्खिय चाउम्मासे आलोयण नियम सा उ दायव्वा ।
गहणं अभिग्गहाणं पुव्वग्गहिए निवेएउं ॥ ४ ॥

एमेव उत्तिमट्ठे संवेगपरेण सीयलेणावि ।
आलोयणावि देया जाणियजिणवयणसारेण ॥ ५ ॥

आगमओ सुयओ वा आगमओ छव्विहो विणिद्दिट्ठो ।
केवलि-मणोसहि-चउदस-दस-नवपुव्वी य बोधव्वे ॥ ६ ॥

कप्प-पकप्पधरो वि य आयारवमाइगुणगणोवेओ ।
सोहेइ भव्वसत्ते सोहीए जिणोवइट्ठाए ॥ ७ ॥

निज्जुत्ती सुत्तत्थे पीठधरो विय किलिट्ठजोगो त्ति ।
काउं पडुच्च नेओ जीयधरो जो वि गीयत्थो (दारं) ॥ ८ ॥

जाइकुलविणयनाणे दंसणचरणेहिं होइ संपण्णो ।
खंतो दंतु अमाई अपच्छयावी य बोधव्वे ॥ ९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सोहीए अभीएणं अपुणु करणुज्जएण दोसाणं ।
नो पडिवक्खजुएणं जमेस भणिओ अजोगो त्ति ॥ १० ॥

आकंपइत्ता अणुमाणइत्ता जं दिट्ठं बायरं च सुहुमं वा ।
छण्णं सद्दाउलयं बहुजणअव्वत्त तस्सेवी (दारं) ॥ ११ ॥

लज्जाए गारवेण व बहुस्सुयमएण वा वि दुच्चरियं ।
जे न कहिंति गुरूणं न हु ते आहार (आराह)गा हुंति ॥ १२ ॥

छत्तीसगुणजुएण वि जम्हा एसा अवस्स दायव्वा ।
परसक्खिय च्चिय सया सुट्ठु वि ववहारकुसलेणं ॥ १३ ॥

दंसणनाणचरिता-यारा अट्ठट्ठभेयभिण्णाओ ।
बारसविहतवजुत्ता छत्तीसगुणा य इय हुंति ॥ १४ ॥

वयछक्काई अट्ठारसेव आयारवाइ अट्ठेव ।
पायच्छित्तं दसहा आयरियगुणा उ छत्तीसं ॥ १५ ॥

तह पवयणमाया समणधम्म-वयछक्क-कायछक्काई ।
अट्ठ-दस-अट्ठारस-भेयओ गुणा हुंति छत्तीसं ॥ १६ ॥

आयारवमाईया अट्ठेव य दसविहो य ठिइकप्पो ।
बारस तव छावासय छत्तीस गुणा इमे अहवा ॥ १७ ॥

एवं जाणंतेण वि पायच्छित्तविहिमप्पणो सम्मं ।
तह वि य पागडतरयं आलोएव्वयं(यव्वयं) गुरुणा (दारं) ॥ १८ ॥

लहुयाहाईजणणं अप्पपरनियत्ति अज्जवं सोही ।
दुक्करकरणं आणा, निस्सल्लत्तं च सोहिगुणा ॥ १९ ॥

तो उद्धरंति गारव-रहिया मूलं पुणब्भवलयाणं ।
मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं च (दारं) ॥ २० ॥

वक्खेवविरहिएणं पसत्थदव्वाइ जोग सुदिसाए ।
विणएणमुज्जणा-सेवणाइ लोमेण छस्सवणा ॥ २१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दव्वाइया उ चउरो एक्केक्क दुहा पसत्थ-अपसत्था।
अपसत्थे वज्जेउं पसत्थएसुं च आलोए ॥ २२ ॥

अमणुण्णधण्णरासी अमणुण्णदुमा य हुंति दव्वम्मि।
खेत्तम्मि भग्ग-ज्झामिय-घरऊसरपमुहठाणाणि ॥ २३ ॥

काले दड्ढतिही तह अमावसा अट्ठमी य नवमी य।
छट्ठी य चउत्थी बारसी य दोण्ह पि पक्खाणं ॥ २४ ॥

तह संझागय-रविगय-पमुक्खनक्खत्त असुहजोगो य।
भावे य रागदोसा पमाय-मोहादओ अहवा ॥ २५ ॥

एएसुं नालोए आलोएज्जासु तव्विवक्खेसु।
दव्वेसु धण्णमाईसु खीरदुमाईसु आलोए ॥ २६ ॥

उच्छुवणे सालिवणे चेइयहरे चेव होइ खेत्तम्मि।
गंभीरसाणुणाए पयाहिणा वण्णउदए य ॥ २७ ॥

पुव्वुत्तसेसतिहिरिक्ख-करणजोगाइएसु कालम्मि।
भावे मणाइपसमो उच्चाइठिएसु य गहेसु ॥ २८ ॥

पाईणो दीणमुहो चेइयहुत्तो य सुहनिसण्णो य।
आलोयणं पडिच्छइ परोवयारेक्करसियमणो (दारं) ॥ २९ ॥

जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं व उज्जुयं भणइ।
तं तह आलोएज्जा मायामयविप्पमुक्को उ ॥ ३० ॥

नाणाइपंचरूवस्स भयवओ सुविहियाणुचिण्णस्स।
आयारस्सइयारा आलोएयव्वया हुंति ॥ ३१ ॥

इयरे य सुयाईया आलोयाविंति ते पुण तिक्खुत्तो।
सरिसत्थअपलिउंचिय-आगाराईहिं नाऊण ॥ ३२ ॥

आगारेहिं सरेहि पुव्वावरवाहयाहिं य गिराहिं।
पलिउंचियस्सरूवं कुसला जायंति पाएणं (दारं) ॥ ३३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दसविहपायच्छित्तं आलोयणमाइयं मुणेयव्वं ।
जो तत्थ जेण सुज्झइ, अइयारो तं तदरिहं तु (दारं) ॥ ३४ ॥

आलोयणाए पुव्वं जे चेव गुणा य वण्णिया इहइं ।
तमणंतरफलमुत्तं परंपरं सासओ मोक्खो ॥ ३५ ॥

पू.आ.श्रीजिनप्रभसूरिकृतम्

॥ आलोचनाग्रहणविधिप्रकरणम् ॥

कयसुयगुरुपयपूओ पियधम्माइगुणसंजुओसण्णी
इरियं पडिकमिय करे दुवालसावत्तकीकम्मं ॥ १ ॥

सुगुरुस्स पायमूले लहुवंदण-संदिसाविय विसोही ।
मंगलपाढं काउं ओणयकाओ भणइ गाहं ॥ २ ॥

जे मे जाणंति जिणा अवराहे नाणदंसणचरित्ते ।
तेहं आलोएउं उवट्ठिओ सव्वभावेण ॥ ३ ॥

तो दाओं खमासमणं जाणुठिओ पुत्तिठइयमुहकमलो ।
सणियं आलोइज्जा चउवीसं सयमईयारे ॥ ४ ॥

पण संलेहण पणरस कम्म नाणाइ अट्ठ पत्तेयं ।
बारस तव विरिय तियं पण सम्मवयाइं पत्तेयं ॥ ५ ॥

मुत्तुं दद्धतिहीओ अमावसं अट्ठमिं च नवमिं च ।
छट्ठिं च चउत्थिं वा बारसिं च आलोयणं दिज्जा ॥ ६ ॥

चित्ताणुराह रेवइ मियसिर कर उत्तरातियं पुस्सो ।
रोहिणि साइ अभीई पुणवसु अस्सिणि धणिट्ठा य ॥ ७ ॥

सवणो सयतारं तह इमेसु रिक्खेसु सुंदरे खित्ते ।
सणि-भोमवज्जिएसुं वारेसु य दिज्ज तं विहिणा ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इत्थं पुण चउभंगो अरिहो अरिहम्मि दलयइ कमेण ।
आसेवणाइणा खलु मंदं दव्वाइ सुद्धीए ॥ ९ ॥

कस्सालोयण १ आलोयओ य २ आलोइयव्वयं चेव ३ ।
आलोयणविहि ४ मुवरिं तद्दोसगुणे य ६ वोच्छामि ॥ १० ॥

अक्खंडियचारित्तो वयगहणाओ य जो भवे निच्चं ।
तस्स सगासे दंसण-वयगहणं सोहिगहणं च ॥ ११ ॥

आयारवमाहार ववहारोऽवीलए पकुव्वे य ।
अपरिस्सावी निज्जव अवायदंसी गुरू भणिओ ॥ १२ ॥

आगम सुय आणा धारणा य जीयं च होइ ववहारो ।
केवलिमणोहि-चउदस-दस-नवपुव्वाइं पढमोत्थ ॥ १३ ॥

कहेहि सव्वं जो वुत्तो जाणमाणो विगूहइ ।
न तस्स दिंति पच्छित्तं बिंति अण्णत्थ सोहय ॥ १४ ॥

न संभरइ जो दोसे सब्भावा न य मायया ।
पच्चक्खी साहए ते उ माइणो उ न साहई ॥ १५ ॥

आयारपगप्पाई सेसं सव्वं सुयं विणिद्दिट्ठं ।
देसंतरट्ठियाणं गूढपयालोयणा आणा ॥ १६ ॥

गीयत्थेणं दिण्णं सुद्धि अवहारिऊण तह चेव ।
दिंतस्स धारणा सा उद्धियपयधरणरूवा वा ॥ १७ ॥

दव्वाइ चिंतिऊणं संघयणाईण हाणिमासज्ज ।
पायच्छित्तं जीयं रूढं वा जं जहिं गच्छे ॥ १८ ॥

अग्गीओ नवि जाणइ सोहिं चरणस्स देइ ऊणहियं ।
तो अप्पाणं आलोयगं च पाडेइ संसारे ॥ १९ ॥

तम्हा उक्कोसेणं खित्तम्मि उ सत्तजोयणसयाइं ।
काले बारसवरिसा गीयत्थगवेसणं कुज्जा ॥ २० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

आलोयणापरिणओ सम्मं संपट्ठिओ गुरुसगासे ।
जइ अंतरा वि कालं करिज्ज आराहओ तह वि ॥ २१ ॥

जाइ-कुल-विणय-उवसम-इंदियजय-नाण-दंसणसमग्गो ।
अण्णणुतावी अमाई चरणजुया लोयगा भणिया ॥ २२ ॥

मुलुत्तरगुणविसयं निसेवियं जमिह रागदोसेहिं ।
दप्पेण पमाएण व विहिणालोएज्ज तं सव्वं ॥ २३ ॥

पढमं काले विणए बहुमाणुवहाण तह अणिण्हवणे ।
वंजण-अत्थ-तदुभये अट्ठविहो नाणमायारो य ॥ २४ ॥

नाणपडणीय निण्हव श्रच्चासायण तहन्तरायं च ।
कुणमाणस्सइयारो पट्टियपुत्थाइपडणीयं ॥ २५ ॥

निस्संकिय निक्कंखिय निव्वितिगिच्छा अमूढदिट्ठी य ।
उववूह थिरीकरणे वच्छल्लपभावणे अट्ठ ॥ २६ ॥

चेइयसाहू सावय विण उववूह उचियकरणिज्जं ।
जं न कयं तं निंदे मिच्छत्तं जं कयं तं च ॥ २७ ॥

बेइंदिया य जलुया सिमिया किमिया य हुंति पुंअरया ।
तेइंदिय मंकोडा जूवा मंकुणग उद्देही ॥ २८ ॥

चउरिंदिय मच्छिय विच्छिया य मसया तहेव तिड्डाय ।
पंचिंदिय मंडुक्का पक्खी मूसा य सप्पा य ॥ २९ ॥

अलिये अब्भक्खाणं दिट्ठीवंचणमदत्तदाणम्मि ।
मेहुणसुमिणासेवण कीडा अंगस्स संफासे ॥ ३० ॥

भत्तारअण्णपुरिसे केली गुज्झंगफासणा चेव ।
इत्थी पुरिसाणं पुण वीवाहण-पीइकरणाई ॥ ३१ ॥

तह य परिग्गहमाणे खित्ताईणं तु भंगमालोए ।
दिसिमाणे आणयणं अण्णस्स य पेसणं जं वा ॥ ३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सच्चित्तगं तु दव्वं पक्कासण-ण्हाण-पिवण-तंबोलं।
राईभोयणबंभं पाणस्स य संवरं वियडे ॥ ३३ ॥

वियडे अणत्थविसयं तिल्लाईणं पमाणकरणं तु।
पाओवएसं च तहा कंदप्पाई अवज्झाणं ॥ ३४ ॥

सामाइयफुसणाई दुप्पणिहाणाइ छिण्णणाईयं।
दंडगचालणमविहाणकरणं सव्वं च आलोए ॥ ३५ ॥

देसावगासियम्मी पुढविक्कायाइ संवरं न करे।
जयणाइ चीरधुवणे वितहायरणे य अइयारो ॥ ३६ ॥

पोसहकरणे थंडिल्ल वितहकरणं च अविहिसुयणं च।
बंभे य भत्तविसए देसे सव्वे य पत्थणया ॥ ३७ ॥

अतिहिविभागो य कओ असुद्धभत्तेण साहुवग्गम्मि।
सद्दहणं च्चिय न कयं सद्दहण-परूवणावि तहा ॥ ३८ ॥

साहू साहुणिवग्गो गिलाणओसहनिरूवणं न कयं।
तित्थयराणं भवणे अपमज्जणमाइ जं च कयं ॥ ३९ ॥

तवसंजमजुत्ताणं किच्चं उववूहणाइ जं न कयं।
दोसुब्भावण मच्छर तं पिय सव्वं समालोए ॥ ४० ॥

तह अण्णधम्मियाणं तेसिं देवाण धम्मबुद्धीए।
आरंभे य अजयणा धम्मस्स य दूसणा जाओ ॥ ४१ ॥

पायच्छित्तस्स ठाणाइं संखाइयाइं गोयमा।
अणालोयंतो हु इक्किक्कं ससल्लं मरणं मरे ॥ ४२ ॥

आलोयणं अदाउं सइ अण्णम्मि य तहप्पणो दाउं।
जे वि य करिंति सोहिं ते वि ससल्ला मुणेयव्वा ॥ ४३ ॥

चाउम्मासिय वरिसे दायव्वालोयणा व चउकण्णा।
संवेगभाविएणं सव्वं विहिणा कहेयव्वं ॥ ४४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ ।
तं तह आलोइज्जा मायामयविप्पमुक्को उ ॥ ४५ ॥

छत्तीसगुणसमण्णागएण तेण वि अवस्स कायव्वा ।
परसक्खिया विसोही सुट्ठु ववहारकुसलेण ॥ ४६ ॥

जह सुकुसलो वि विज्जो अण्णस्स कहेइ अत्तणो वाहिं ।
एवं जाणंतस्स वि सल्लुद्धरणं परसगासे ॥ ४७ ॥

आयरियाइ सगच्छे संभोइय-इयरगीय-पासत्थे ।
पच्छाकडसारूवी-देवयपडिमा-अरिहसिद्धे ॥ ४८ ॥

अप्पं पि भावसल्लं अणुद्धियं राय-वणियतणएहिं ।
जायं कडुयविवागं किं पुण बहुयाइं पावाइं ॥ ४९ ॥

लज्जाइ गारवेण व बहुस्सुयमएण वावि दुच्चरियं ।
जे न कहंति गुरूणं न हु ते आराहगा हुंति ॥ ५० ॥

न वि तं सत्थं च विसं च दुप्पउत्तो व कुणइ वेयालो ।
जं कुणइ भावसल्लं अणुद्धियं सव्वदुहमूलं ॥ ५१ ॥

आकंपइत्ता अणुमाणइत्ता जं दिट्ठं बायरं च सुहुमं वा ।
छण्णं सद्दाउलयं बहुजणअव्वत्ततस्सेवी ॥ ५२ ॥

एयद्दोसविमुक्कं पइसमयं वड्ढमाणसंवेगो ।
आलोइज्ज अकज्जं न पुणो काहं ति निच्छइओ ॥ ५३ ॥

जो भणइ नत्थि इण्हिं पच्छित्तं तस्स दायगो वावि ।
सो कुव्वइ संसारं जम्हा सुत्ते विणिद्दिट्ठं ॥ ५४ ॥

सव्वं पि य पच्छित्तं नवमे पुव्वम्मि तइयवत्थुम्मि ।
तत्तो चि य निज्जूढो कप्प-पकप्पो य ववहारो ॥ ५५ ॥

ते च्चिय धरंति अज्जवि तेसु धरंतेसु कह तुमं भणसि ।
वुच्छिण्णं पच्छित्तं तद्दायारो य जा तित्थं ॥ ५६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कयपावो वि मणुस्सो आलोइय निंदिय गुरुसगासे ।
होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरो व्व भारवहो ॥ ५७ ॥

आलोइए गुणा खलु वियाणओ मग्गदंसणा चेव ।
सुहपरिणामो य तहा पुणो अकरणम्मि ववहारो ॥ ५८ ॥

निट्ठवियपावपंका सम्मं आलोइउं गुरुसगासे ।
पत्ता अणंतजीवा सासयसुक्खं अणाबाहं ॥ ५९ ॥

आलोयणमिइ दाउं पडिच्छिउं गुरुविइण्णपच्छित्तं ।
दाऊण खमासमणं भूनिहियसिरो इमं भणइ ॥ ६० ॥

छउमत्थो मूढमणो कित्तियमित्तं पि संभरइ जीवो ।
इण्हिं जं न सरामी मिच्छामि दुक्कडं तस्स ॥ ६१ ॥

तत्तो गुरुभणियतवं पच्छित्तविसोहणत्थमणुचरइ ।
उववासंबिलनिव्विय-एगासणपुरिमकाउस्सग्गेहिं ॥ ६२ ॥

इगभत्तपुरिगनिवियंबिलेहिं चउ बार ति दुहिं उववासो ।
सज्झायदुसहसेहि य काउसग्गे च उज्जोया ॥ ६३ ॥

आलोयणगहणविही पुव्वायरियप्पणीयगाहाहिं ।
इय एस गिहत्थाणं जिणपहसूरीहिं अक्खाओ ॥ ६४ ॥

पू.आ.श्री जयसिंहसूरि विरचितम्

॥ पञ्चकपरिहाणिः ॥

सिद्धिसहयार-'मायावणि'-भवदव-मयणपडिभडाण कमा ।
कीरं सीरं नीरं वीरं नमिउं महावीरं ॥ १ ॥

वोच्छं पंचगणपरिहाणि-पगरणं पिंडसोहणविहीए ।
मुणिएण जेण मुणिणो भवंति गीयत्थमुणिमणिणो ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जइ वि विउसाण न मणो-रंजगमेयं भविस्सइ तहावि ।
मत्तो वि मंदमइणो जे तेसिमुवग्गहं काही ॥ ३ ॥

जीवा सुहेसिणो, तं सिवम्मि, तं संजमेण, सो देहे, ।
सो पिंडेण, सदोसो सो पडिकुट्ठो, इमे ते य ॥ ४ ॥

सोलस उग्गमदोसा सोलस उप्पायणाए दोसाओ ।
दस एसणाए दोसा संजोयणमाइ पंचेव ॥ ५ ॥

सोहिंतो य इमे तह जएज्ज सव्वत्थ पणगहाणीए ।
उस्सरसंतता(?)यरिऊ जह चरणगुणा न हायंति ॥ ६ ॥
सीसो पुच्छइ "भयवं ! नायव्वा सा कहं पणगहाणी ?"।
गुरुराह "सुणसु सुंदर ! जह भणिया जिणवरिंदेहिं ॥ ७ ॥

समयरकयविमलमइणा(णो), जइणो सुद्धं जिणिंदमयरइणो ।
पिंडं सेज्जं वत्थं पत्तं च पुरा गवेसंति ॥ ८ ॥

सुद्धा संपत्तीए पंचगच्छित्तलच्छियधिईए ।
तदसंभवे सदसगं तदभावे पंचदसगजुयं ॥ ९ ॥

तदसइ वीसगसहियं तव्विरहे भिन्नमाससंजुत्तं ।
तस्ससइ सलहुमासग-मेवं तरतमविभागेण ॥ १० ॥

ता नेयं जा च्छग्गुरु मुच्चिस्सं जेण सा तवोभूमी ।
छत्तीसपयनिबद्धा विण्णेया पणगपणिहाणी ॥ ११ ॥

तत्तो च्छेओ मूलं अणवट्ठप्पो य होइ पारिंची ।
तावत्थोयं पढमं सेविज्जइ लहु गुरुं पच्छा ॥ १२ ॥

जयणाए वट्टियव्वं न हु जयणा जेण भंजए अंगं ।
एसा जिणाण आणा ताएच्चिय सुज्झए जीवो ॥ १३ ॥

पुणरवि भणइ विणेओ "पच्छित्तं कम्मि कम्मि दोसम्मि ।
कयरं कयरं भयवं ! भणियं समयम्मि ?" गुरुराह ॥ १४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पंचगपरिहाणीए निसीहपमुहेसु च्छेयगंथेसु ।
दीसइ भणियं मूलं भवमूले मूलकम्मम्मि ॥ १५ ॥

पंचिंदियववरोवग-दायगदोसम्मि एगकल्लाणं ।
संकाए जं संकइ पावइ तं तस्स पच्छित्तं ॥ १६ ॥

अहकम्मे उद्देसिय चरमतिगे३ मीस चरिमजुयलम्मि २।
बायर पाहुडियाए१ संपइ १ भाविसु १ निमित्तेसु ॥ १७ ॥

सप्पच्चवाय परगामाहडदोसम्मि १ लोभपिंडम्मि १।
गाढपणिंदियतावग-दायगदोसम्मि १ अंगारे १ ॥ १८ ॥

साहारण१ विगलिंदियमारग ३ पगलंतकुट्टदाईसु १।
कट्टाइधाओया-रूढदायगे १ चित्त गुरुपिहिए ॥ १९ ॥

अव्ववहिय भणियसाहारण निक्खिविउं १ म्मीस १ पिहिय १ साहा(ह)रिये १।
अपरिणय१ छड्डिएसुं१ अचित्तगुरुदव्वसाहरिए १ ॥ २० ॥

वसहि बहि१ रंतरे वा १ दुविहे संजोयणाए दोसे वा ।
चउगुरुगं पच्छित्तं भणियं कम्मट्ठगहणेहिं ॥ २१ ॥

कम्मुद्देसिय जावंतियम्मि १ मीसस्स पढमभेयम्मि १।
पंचविहधाइदोसे ४ दुविहे दूइत्तदोसम्मि ॥ २२ ॥

मंत१वणीमग१विज्जा१ कोहा१हंकार१ जोग १ चुण्णे ओ १।
तीयनिमित्ते१ संबंधिसंथवे १ दव्वकीयदुगे २ ॥ २३ ॥

आजीवणासु पंचसु ५ तिविहे च्छेज्जे ३ णिसट्ठभेयतिगे ३ ।
भावायकीयदोसे १ लोइय पामिच्चदोसम्मि ॥ २४ ॥

पत्तेयजियाणंतर निक्खिविउ ६ पिहिय ६ साहारिय ६ (साहरिए) ।
अपरिणय६ छड्डिएसु ६ संकुचिउब्भिन्नगकवाडे १ ॥ २५ ॥

निप्पच्चवाय परगामाहड१दोसे पगासकरणम्मि ।
उक्कोसगमालोहड १ लोइय परियट्टदोसेसु १ ॥ २६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सच्चित्तकद्दमेणं पमक्खिए १ पुव्व १ पच्छ १ कम्मेसु ।
गरहियमज्जाइपमक्खियम्मि १ बायरतिगिच्छाए ॥ २७ ॥

संसत्तागरहियमक्खियम्मि १ संसत्त-लित्तहत्थम्मि १।
संसत्त-लित्तमत्ते१ पिहि पुहिण्णे १ सधूमम्मि १ ॥ २८ ॥

निक्कारणोवभुत्ते१ कारणसब्भावसंभवाभुत्ते १ ।
पत्तेयवणम्मीसे १ भणियपमाणाइरेगम्मि १ ॥ २९ ॥

अप्पहु १ वुड्ढ १ नपुंसग १ जरिय १ ऽव्वत्त१मत्तगु१म्मत्ता १।
छिण्णकर१ नियलबद्ध१ गह१ त्थंऽदुयबद्ध १ छिण्णपय(या) ॥ ३० ॥

वेविर १ कंडंती १ बाललहुगा १ गुव्विणी १ विरोलंती १ ।
भज्जंती १ पीसंती १ पाहुडिठविगो १ गोत्तयंतीसु १ ॥ ३१ ॥

पत्तेगेगेंदियमारिगाए तिविहं सपच्चवायाए ३।
संसत्तदव्वलित्तग-इत्थासत्ताइ दाईए १ ॥ ३२ ॥

साहारण-विगलिंदिय-चउक्कगइगाढतावणकरीए ५।
साहारण १ चोरियगं १ परमुद्दिसिउं १ ददंतीसु ॥ ३३ ॥

पंचेंदियजीवसरीरथोवपरितावगावराहे य १ ।
चउलहुगं पच्छित्तं भणियं जिणवर-गणिंदेहिं ॥ ३४ ॥

अज्झोयरचरिमदुगे २ मायापिंडम्मि१कहच्चउक्कम्मि ४ ।
विगलिंदियसाहारण ४ थोवगपरितावणकरीए ॥ ३५ ॥

साहारवणपरंपर निक्खिविओ १ मीस १ पिहिय १ साहरिय(ए)१ ।
अपरिणय १ छड्डिएसुं १ पंचेंदियघट्टणकरीए ॥ ३६ ॥

मीसाणंताणंतर निक्खिविउं१म्मीस १ पिहिय १ साहरिय(ए)१ ।
अपरिणयं १ छड्डिएसु १ पूइए भत्तपाणस्स १ ॥ ३७ ॥

पत्तेगेगेंदियजीवगाढपरितावदायगवराहे ।
तह अणंतमक्खिएसु य मासगुरुं होइ पच्छित्तं ॥ ३८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ओहुद्देसे१पागडकरणे १ परभावकीयदोसम्मि १ ।
लोउत्तरपरियट्टिय १ चिरठवणुवगरणपूईसु १ ॥ ३९ ॥

उद्दिट्ठचउक्के ५ वयणसंथवे १ सुहुमवेज्जकिरियाए १ ।
लोउत्तरपामिच्चे १ दद्दरगुब्भिण्णदोसम्मि ॥ ४० ॥

सग्गामाहडदोसे १ जहण्णमालोहडावराहम्मि १ ।
मीसगकद्दममक्खिय १ पढमज्झोयरयदोसेसु ॥ ४१ ॥

पत्तेयजियपरंपर निक्खिविउं १ म्माग १ पिहिय १ साहरिय(ए) १ ।
अपरिणय १ छड्डिएसुं १ भावापरिणयवराहम्मि १ ॥ ४२ ॥

मीसपरित्ताणंतर-निक्खिविउं १ म्मीस १ पिहिय १ साहरिय(ए) १।
अपरिणय १ छड्डिएसुं १ दउल्लकरमत्त१दोसम्मि ॥ ४३ ॥

हरियालं १ जण १ सेडिय १ मणोसिला १ लवण १ ऊस १ हिंगुलुय १।
गोराडिय १ गजाय १ सरियाहिं १ मक्खियकरामते ॥ ४४ ॥

पिहु १ कुट्टग १ कुक्कुस परित्तवण मक्खियावराहेसु ।
पत्तेणेगं(गेगें)दिय जीव-थोव ४ परित्तावणकरीए ॥ ४५ ॥

विगि(ग)लिंदियसाहारण ४ मंदारगदायगक्खदोसेण ।
पिंजंती रुव्वंती कत्तंती १ मद्दयंतीसु १ ॥ ४६ ॥

जो संसट्ठगलित्ते हत्थे मत्ते य होइ चउभंगी ।
तच्चरमभंगतिय ३ वट्टमाणदाईए नारीए ॥ ४७ ॥

अच्चित्तेऽचित्तस्स वि साहारणे चेव १ माणियं लहुयं ।
पच्छित्तमिणं भणियं जिणेहिं जियरागदोसेहिं ॥ ४८ ॥

इत्तिरिय ठावणाए १ ससिणिद्ध १ ससरक्खमक्खिय १ करेसु ।
बीएहिं उम्मीसे १ सुहुमाए पाहुडीयाए १ ॥ ४९ ॥

मीसपरित्तपरंपर-निक्खिविउं १ मीस १ पिहिय १ साहरिय (ए) १ ।
अपरिणय १ छड्डिएसुं १ तित्थेसरसमयभणिएसु ॥ ५० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मीसाणंतपरंपर-निक्खिविउं १ म्मीस १ पिहिय १ साहरिय (ए) १ ।
अपरिणय १ छड्डिएसुं १ साहारणे बीयकायुवरिं ॥ ५१ ॥

पत्तेगेगिंदियजीव-घट्टणादायपायपच्छित्तं ।
पत्तेए लहुपणगं गुरुपणगमणंतगे उ तहिं ॥ ५२ ॥

वय तव खवणायंबिल-एगासण पुरिमनिव्विगइयाणि ।
लहु लहुतराणि कमसो तहा तहा मूलपमुहाणि ॥ ५३ ॥

इइ सयलदोसविसयं पच्छित्तं जाणिऊण गीयत्था ।
गुरुलहुविभावणाए रक्खंति तणुं जिणाणाए ॥ ५४ ॥

पंचदसगाइकमेणं जइ वि पच्छित्तमागमे नत्थि ।
तह वि हु तिगाइ गणणा दस-पणदसगाइ विण्णेयं ॥ ५५ ॥

जोग्गं जइं पमोत्तुं रहस्समेयं न देयमण्णस्स ।
जेणाजोग्गविदिण्णे दोसोच्चिय होइ भणियं च ॥ ५६ ॥

"आमे घडे निहित्तं जहा जलं तं घडं विणासेइ ।
इइ सिद्धंतरहस्सं अप्पाहारं विणासेइ" ॥ ५७ ॥

तम्हा अपत्तावत्ता पत्ता परिणामगाइ परिणामि ।
पासत्थाइकुतित्थिय-गिहीण न सुयं पि निज्जेयं ॥ ५८ ॥

परिणामगे विणीए गुरुभत्ते उज्जुए असढभावे ।
आणारुइम्मि भवभीरुगम्मि देज्जा पयत्तेणं ॥ ५९ ॥

सुयसिंधुसुत्तिसूया धीवरपरिकम्मिया गुणविसाला ।
सुपया सुहक्खरतिहि सच्छाया वित्तसारपिया ॥ ६० ॥

मुत्तावली व रइया गाहाली साहुकंठभूसाए ।
मुत्तावणिएण व गत्थिएण जयसिंहगणवइणा ॥ ६१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ क्षपकस्याऽऽलोयनाऽन्ते भावना ॥

जे मे जाणंति जिणा अवराहे जेसु जेसु ठाणेसु ।
तेऽहं आलोएमी उवट्ठिओ सव्वभावेण ॥ १ ॥

छउमत्थो मूढमणो कित्तियमित्तं च संभरइ जीवो ।
जं च न सुमरामि अहं मिच्छा मे दुक्कडं तस्स ॥ २ ॥

जं जं मणेण बद्धं असुहं वायाइ भासियं जं जं ।
जं जं काएण कयं मिच्छा मे दुक्कडं तस्स ॥ ३ ॥

हा दुट्ठु कयं हा दुट्ठु कारियं अणुमयं पि हा दुट्ठु ।
अंतोअंतो डज्झइ हिययं पच्छाणुतावेणं ॥ ४ ॥

जं पि सरीरं इट्ठं कुडुंब-उवगरण-रूव-विण्णाणं ।
जीवोवघायजणयं संजायं तं पि निंदामि ॥ ५ ॥

गहिऊण य मोक्काइं जंमण-मरणेसु जाइं देहाइं ।
पावेसु पवत्ताइं वोसिरियाइं मए ताइं ॥ ६ ॥

साहू य साहुणीओ सावय-सावीओ चउव्विहो संघो ।
जे मण-वइ-काएहिं आसाईओ तं पि खामेमि ॥ ७ ॥

आयरिय उवज्झाए सीसे साहम्मिए कुलगणे य ।
जे मे कया कसाया सव्वे तिविहेण खामेमि ॥ ८ ॥

खामेमि सव्वजीवे सव्वे जीवा खमंतु मे ।
मित्ती मे सव्वभूएसु वेरं मज्झं न केणइ ॥ ९ ॥

अरिहं देवो गुरुणो सुसाहुणो जिणमयं मह पमाणं ।
जिणपण्णत्तं तत्तं इय सम्मत्तं मए गहियं ॥ १० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्रीमद्भगवत्समंतभद्रस्वामिविरचिता

॥ आप्तमीमांसा ॥

देवागमनभोयानचामरादिविभूतयः ।
मायाविष्वपि दृश्यन्ते नातस्त्वमसि नो महान् ॥ १ ॥

अध्यात्मं बहिरप्येष विग्रहादिमहोदयः ।
दिव्यः सत्यो दिवौकस्स्वप्यस्ति रागादिमत्सु सः ॥ २ ॥

तीर्थकृत्समयानां च परस्परविरोधतः ।
सर्वेषामाप्तता नास्ति कश्चिदेव भवेद् गुरुः ॥ ३ ॥

दोषावरणयोर्हानिर्निःशेषाऽस्त्यतिशायनात् ।
क्वचिद्यथा स्वहेतुभ्यो बहिरन्तर्मलक्षयः ॥ ४ ॥

सूक्ष्मान्तरितदूरार्थाः प्रत्यक्षाः कस्यचिद्यथा ।
अनुमेयत्वतोऽग्न्यादिरिति सर्वज्ञसंस्थितिः ॥ ५ ॥

स त्वमेवासि निर्दोषो युक्तिशास्त्राविरोधिवाक् ।
अविरोधो यदिष्टं ते प्रसिद्धेन न बाध्यते ॥ ६ ॥

त्वन्मतामृतबाह्यानां सर्वथैकान्तवादिनाम् ।
आप्ताभिमानदग्धानां स्वेष्टं दृष्टेन बाध्यते ॥ ७ ॥

कुशलाकुशलं कर्म परलोकश्च न क्वचित् ।
एकान्तग्रहरक्तेषु नाथ स्वपरवैरिषु ॥ ८ ॥

भावैकान्ते पदार्थानामभावानामपह्नवात् ।
सर्वात्मकमनाद्यन्तमस्वरूपमतावकम् ॥ ९ ॥

कार्यद्रव्यमनादि स्यात्प्रागभावस्य निह्नवे ।
प्रध्वंसस्य च धर्मस्य प्रच्यवेऽनन्ततां व्रजेत् ॥ १० ॥

सर्वात्मकं तदेकं स्यादन्यापोहव्यतिक्रमे ।
अन्यत्र समवाये न व्यपदिश्येत सर्वथा ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अभावैकान्तपक्षेऽपि भावापह्नववादिनः ।
बोधवाक्यं प्रमाणं न केन साधनदूषणम् ॥ १२ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ १३ ॥

कथञ्चित्ते सदेवेष्टं कथञ्चिदसदेव तत् ।
तथोभयमवाच्यं च नययोगान्न सर्वथा ॥ १४ ॥

सदेव सर्वं को नेच्छेत् स्वरूपादिचतुष्टयात् ।
असदेव विपर्यासान्न चेन्न व्यवतिष्ठते ॥ १५ ॥

क्रमार्पितद्वयाद् द्वैतं सहावाच्यमशक्तितः ।
अवक्तव्योत्तराः शेषास्त्रयो भङ्गाः स्वहेतुतः ॥ १६ ॥

अस्तित्वं प्रतिषेध्येनाविनाभाव्येकधर्मिणि ।
विशेषणत्वात्साधर्म्यं यथा भेदविवक्षया ॥ १७ ॥

नास्तित्वं प्रतिषेध्येनाविनाभाव्येकधर्मिणि ।
विशेषणत्वाद्वैधर्म्यं यथाऽभेदविवक्षया ॥ १८ ॥

विधेयप्रतिषेध्यात्मा विशेष्यः शब्दगोचरः ।
साध्यधर्मो यथा हेतुरहेतुश्चाप्यपेक्षया ॥ १९ ॥

शेषभङ्गाश्च नेतव्या यथोक्तनययोगतः ।
न च कश्चिद्विरोधोऽस्ति मुनीन्द्र ! तव शासने ॥ २० ॥

एवं विधिनिषेधाभ्यामनवस्थितमर्थकृत् ।
नेति चेन्न यथा कार्यं बहिरन्तरुपाधिभिः ॥ २२ ॥

धर्मे धर्मेऽन्य एवार्थो धर्मिणोऽनन्तधर्मणः ।
अङ्गित्वेऽन्यतमान्तस्य शेषान्तानां तदङ्गता ॥ २२ ॥

एकानेकविकल्पादावुत्तरत्राऽपि योजयेत् ।
प्रक्रियां भङ्गिनीमेनां नयैर्नयविशारदः ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अद्वैतैकान्तपक्षेऽपि दृष्टो भेदो विरुध्यते ।
कारकाणां क्रियायाश्च नैकं स्वस्मात्प्रजायते ॥ २४ ॥

कर्मद्वैतं फलद्वैतं लोकद्वैतं च नो भवेत् ।
विद्याऽविद्याद्वयं न स्यात् बन्धमोक्षद्वयं तथा ॥ २५ ॥

हेतोरद्वैतसिद्धिश्चेद्द्वैतं स्याद्धेतुसाध्ययोः ।
हेतुना चेद्विना सिद्धिर्द्वैतं वाङ्मात्रतो न किम् ॥ २६ ॥

अद्वैतं न विना द्वैतादहेतुरिव हेतुना ।
संज्ञिनः प्रतिषेधो न प्रतिषेध्यादृते क्वचित् ॥ २७ ॥

पृथक्त्वैकान्तपक्षेऽपि पृथक्त्वादपृथक्तु तौ ।
पृथक्त्वे न पृथक्त्वं स्यादनेकस्थो ह्यसौ गुणः ॥ २८ ॥

संतानः समुदायश्च साधर्म्यं च निरङ्कुशः ।
प्रेत्यभावश्च तत्सर्वं न स्यादेकत्वनिह्नवे ॥ २९ ॥

सदात्मना च भिन्नं चेत् ज्ञानं ज्ञेयाद् द्विधाऽप्यसत् ।
ज्ञानाभावे कथं ज्ञेयं बहिरन्तश्च ते द्विषाम् ॥ ३० ॥

सामान्यार्था गिरोऽन्येषां विशेषो नाभिलप्यते ।
सामान्याभावतस्तेषां मृषैव सकला गिरः ॥ ३१ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ३२ ॥

अनपेक्षे पृथक्त्वैक्ये ह्यवस्तु द्वयहेतुतः ।
तदेवैक्यं पृथक्त्वं च स्वभेदैः साधनं यथा ॥ ३३ ॥

सत्सामान्यात्तु सर्वैक्यं पृथग्द्रव्यादिभेदतः ।
भेदाभेदविवक्षायामसाधारणहेतुवत् ॥ ३४ ॥

विवक्षा चाविवक्षा च विशेष्येऽनन्तधर्मिणि ।
सतो विशेषणस्यात्र नासतस्तैस्तदर्थिभिः ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रमाणगोचरौ सन्तौ भेदाभेदौ न संवृती ।
तावेकत्राविरुद्धौ ते गुणमुख्यविवक्षया ॥ ३६ ॥

नित्यत्वैकान्तपक्षेऽपि विक्रिया नोपपद्यते ।
प्रागेव कारकाभावः क्व प्रमाणं क्व तत्फलम् ॥ ३७ ॥

प्रमाणकारकैर्व्यक्तं व्यक्तं चेदिन्द्रियार्थवत् ।
ते च नित्ये विकार्यं किं साधोस्ते शासनाद् बहिः ॥ ३८ ॥

यदि सत्सर्वथा कार्यं पुंवन्नोत्पत्तुमर्हति ।
परिणामप्रक्लृप्तिश्च नित्यत्वैकान्तबाधिनी ॥ ३९ ॥

पुण्यपापक्रिया न स्यात् प्रेत्यभावः फलं कुतः ।
बन्धमोक्षौ च तेषां न येषां त्वं नासि नायकः ॥ ४० ॥

क्षणिकैकान्तपक्षेऽपि प्रेत्यभावाद्यसंभवः ।
प्रत्यभिज्ञाद्यभावान्न कार्यारम्भः कुतः फलम् ॥ ४१ ॥

यद्यसत्सर्वथा कार्यं तन्माजनि खपुष्पवत् ।
मोपादाननियामोभून्माऽऽश्वासः कार्यजन्मनि ॥ ४२ ॥

न हेतुफलभावादिरन्यभावादनन्वयात् ।
संतानान्तरवन्नैकः संतानस्तद्वतः पृथक् ॥ ४३ ॥

अन्येष्वनन्यशब्दोऽयं संवृतिर्न मृषा कथम् ।
मुख्यार्थं संवृतिर्नास्ति विना मुख्यान्न संवृतिः ॥ ४४ ॥

चतुष्कोटेर्विकल्पस्य सर्वान्तेषूक्त्ययोगतः ।
तत्त्वान्यत्वमवाच्यं च तयोः संतानतद्वतोः ॥ ४५ ॥

अवक्तव्यचतुष्कोटिविकल्पोऽपि न कथ्यताम् ।
असर्वान्तमवस्तु स्यादविशेष्यविशेषणम् ॥ ४६ ॥

द्रव्याद्यन्तरभावेन निषेधः संज्ञिनः सतः ।
असद्भेदो न भावस्तु स्थानं विधिनिषेधयोः ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अवस्त्वनभिलाप्यं स्यात् सर्वान्तैः परिवर्जितम् ।
वस्त्वेवावस्तुतां याति प्रक्रियाया विपर्ययात् ॥ ४८ ॥

सर्वान्ताश्चेदवक्तव्यास्तेषां किं वचनं पुनः ।
संवृत्तिश्चेन्मृषैवैषा परमार्थविपर्ययात् ॥ ४९ ॥

अशक्यत्वादवाच्यं किमभावात्किमबोधतः ।
आद्यन्तोक्तिद्वयं न स्यात् किं व्याजेनोच्यतां स्फुटम् ॥ ५० ॥

हिनस्त्यनभिसंधातृ न हिनस्त्यभिसंधिमत् ।
बद्ध्यते तद्द्वयापेतं चित्तं बद्धं न मुच्यते ॥ ५१ ॥

अहेतुकत्वान्नाशस्य हिंसाहेतुर्न हिंसकः ।
चित्तसंततिनाशश्च मोक्षो नाष्टाङ्गहेतुकः ॥ ५२ ॥

विरूपकार्यारम्भाय यदि हेतुसमागमः ।
आश्रयिभ्यामनन्योऽसावविशेषादयुक्तवत् ॥ ५३ ॥

स्कन्धाः सन्ततयश्चैव संवृतित्वादसंस्कृताः ।
स्थित्युत्पत्तिव्ययास्तेषां न स्युः खरविषाणवत् ॥ ५४ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ५५ ॥

नित्यं तत् प्रत्यभिज्ञानान्नाकस्मात्तदविच्छिदा ।
क्षणिकं कालभेदात्ते बुद्ध्यसंचरदोषतः ॥ ५६ ॥

न सामान्यात्मनोदेति न व्येति व्यक्तमन्वयात् ।
व्येत्युदेति विशेषात्ते सहैकत्रोदयादि सत् ॥ ५७ ॥

कार्योत्पादः क्षयो हेतोर्नियमाल्लक्षणात्पृथक् ।
न तौ जात्याद्यवस्थानादनपेक्षाः खपुष्पवत् ॥ ५८ ॥

घटमौलिसुवर्णार्थी नाशोत्पादस्थितिष्वयम् ।
शोकप्रमोदमाध्यस्थ्यं जनो याति सहेतुकम् ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पयोव्रतो न दध्यत्ति न पयोऽत्ति दधिव्रतः ।
अगोरसव्रतो नोभे तस्मात्तत्त्वं त्रयात्मकम् ॥ ६० ॥

कार्यकारणनानात्वं गुणगुण्यन्यताऽपि च ।
सामान्यतद्वदन्यत्वं चैकान्तेन यदीष्यते ॥ ६१ ॥

एकस्यानेकवृत्तिर्न भागाभावाद्बहूनि वा ।
भागित्वाद्वाऽस्य नैकत्वं दोषो वृत्तेरनार्हते ॥ ६२ ॥

देशकालविशेषेऽपि स्याद्वृत्तिर्युतसिद्धवत् ।
समानदेशता न स्यात् मूर्तकारणकार्ययोः ॥ ६३ ॥

आश्रयाश्रयिभावान्न स्वातन्त्र्यं समवायिनाम् ।
इत्ययुक्तः स संबन्धो न युक्तः समवायिभिः ॥ ६४ ॥

सामान्यं समवायश्चाप्येकैकत्र समाप्तितः ।
अन्तरेणाश्रयं न स्यान्नाशोत्पादिषु को विधिः ॥ ६५ ॥

सर्वथाऽनभिसंबन्धः सामान्यसमवाययोः ।
ताभ्यामर्थो न संबद्धस्तानि त्रीणि खपुष्पषत् ॥ ६६ ॥

अनन्यतैकान्तेऽणूनां संघातेऽपि विभागवत् ।
असंहतत्वं स्याद् भूतचतुष्कं भ्रान्तिरेव सा ॥ ६७ ॥

कार्यभ्रान्तेरणुभ्रान्तिः कार्यलिङ्गं हि कारणम् ।
उभयाभावतस्तत्स्थं गुणजातीतरच्च न ॥ ६८ ॥

एकत्वेऽन्यतराभावः शेषाभावोऽविनाभुवः ।
द्वित्वसंख्याविरोधश्च संवृतिश्चेन्मृषैव सा ॥ ६९ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ७० ॥

द्रव्यपर्याययोरैक्यं तयोरव्यतिरेकतः ।
परिणामविशेषाच्च शक्तिमच्छक्तिभावतः ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

संज्ञासंख्याविशेषाच्च स्वलक्षणविशेषतः ।
प्रयोजनादिभेदाच्च तन्नानात्वं न सर्वथा ॥ ७२ ॥

यद्यापेक्षिकसिद्धिः स्यान्न द्वयं व्यवतिष्ठते ।
अनापेक्षिकसिद्धौ च न सामान्यविशेषता ॥ ७३ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ७४ ॥

धर्मधर्म्यविनाभावः सिद्धयत्यन्योऽन्यवीक्षया ।
न स्वरूपं स्वतो ह्येतत् कारकज्ञापकाङ्गवत् ॥ ७५ ॥

सिद्धं चेद्धेतुतः सर्वं न प्रत्यक्षादितो गतिः ।
सिद्धं चेदागमात्सर्वं विरुद्धार्थमतान्यपि ॥ ७६ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ७७ ॥

वक्तर्यनाप्ते यद्धेतोः साध्यं तद्धेतुसाधितम् ।
आप्ते वक्तरि तद्वाक्यात् साध्यमागमसाधितम् ॥ ७८ ॥

अन्तरङ्गार्थतैकान्ते बुद्धिवाक्यं मृषाऽखिलम् ।
प्रमाणाभासमेवातस्तत्प्रमाणादृते कथम् ॥ ७९ ॥

साध्यसाधनविज्ञप्तेर्यदि विज्ञप्तिमात्रता ।
न साध्यं न च हेतुश्च प्रतिज्ञाहेतुदोषतः ॥ ८० ॥

बहिरङ्गार्थतैकान्ते प्रमाणाभासनिह्नवात् ।
सर्वेषां कार्यसिद्धिः स्याद्विरुद्धार्थाभिधायिनाम् ॥ ८१ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नायाच्यमिति युज्यते ॥ ८२ ॥

भावप्रमेयापेक्षायां प्रमाणाभासनिह्नवः ।
बहिःप्रमेयापेक्षायां प्रमाणं तन्निभं च ते ॥ ८३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जीवशब्दः सबाह्यार्थः संज्ञात्वाद्धेतुशब्दवत् ।
मायादिभ्रान्तिसंज्ञाश्च मायाद्यैः स्वैः प्रमोक्तिवत् ॥ ८४ ॥

बुद्धिशब्दार्थसंज्ञास्तास्तिस्रो बुद्ध्यादिवाचिकाः ।
तुल्या बुद्ध्यादिबोधाश्च त्रयस्तत्प्रतिबिम्बकाः ॥ ८५ ॥

वक्तृश्रोतृप्रमातॄणां वाक्यबोधप्रमाः पृथक्।
भ्रान्तावेव प्रमाभ्रान्तौ बाह्यार्थौ तादृशेतरौ ॥ ८६ ॥

बुद्धिशब्दप्रमाणत्वं बाह्यार्थे सति नासति ।
सत्यानृतव्यवस्थैवं युज्यतेऽर्थाप्त्यनाप्तिषु ॥ ८७ ॥

दैवादेवार्थसिद्धिश्चेद्दैवं पौरुषतः कथम् ।
दैवतश्चेदनिर्मोक्षः पौरुषं निष्फलं भवेत् ॥ ८८ ॥

पौरुषादेव सिद्धिश्चेत् पौरुषं दैवतः कथम् ।
पौरुषाच्चेदमोघं स्यात् सर्वप्राणिषु पौरुषम् ॥ ८९ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ९० ॥

अबुद्धिपूर्वापेक्षायामिष्टानिष्टं स्वदैवतः ।
बुद्धिपूर्वव्यपेक्षायामिष्टानिष्टं स्वपौरुषात् ॥ ९१ ॥

पापं ध्रुवं परे दुःखात् पुण्यं च सुखतो यदि ।
अचेतनाकषायौ च बध्येयातां निमित्ततः ॥ ९२ ॥

पुण्यं ध्रुवं स्वतो दुःखात्पापं च सुखतो यदि ।
वीतरागो मुनिर्विद्वांस्ताभ्यां युञ्ज्यान्निमित्ततः ॥ ९३ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ९४ ॥

विशुद्धिसंक्लेशाङ्गं चेत् स्वपरस्थं सुखासुखम् ।
पुण्यपापास्रवौ युक्तो न चेद्व्यर्थस्तवार्हतः ॥ ९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अज्ञानाच्चेद्ध्रुवो बन्धो ज्ञेयानन्त्यान्न केवली ।
ज्ञानस्तोकाद् विमोक्षश्चेदज्ञानाद् बहुतोऽन्यथा ॥ ९६ ॥

विरोधान्नोभयैकात्म्यं स्याद्वादन्यायविद्विषाम् ।
अवाच्यतैकान्तेऽप्युक्तिर्नावाच्यमिति युज्यते ॥ ९७ ॥

अज्ञानान्मोहतो बन्धो नाज्ञानाद्वीतमोहतः ।
ज्ञानस्तोकाच्च मोक्षः स्यादमोहान्मोहितोऽन्यथा ॥ ९८ ॥

कामादिप्रभवश्चित्रः कर्मबन्धानुरूपतः ।
तच्च कर्म स्वहेतुभ्यो जीवास्ते शुद्ध्यशुद्धितः ॥ ९९ ॥

शुद्ध्यशुद्धी पुनः शक्ती ते पाक्यापाक्यशक्तिवत् ।
साद्यनादी तयोर्व्यक्ती स्वभावोऽतर्कगोचरः ॥ १०० ॥

तत्त्वज्ञानं प्रमाणं ते युगपत्सर्वभासनम् ।
क्रमभावि च यज्ज्ञानं स्याद्वादनयसंस्कृतम् ॥ १०१ ॥

उपेक्षा फलमाद्यस्य शेषस्यादानहानधीः ।
पूर्वं वाऽज्ञाननाशो वा सर्वस्यास्य स्वगोचरे ॥ १०२ ॥

वाक्येष्वनेकान्तद्योती गम्यं प्रति विशेषणम्ः ।
स्यान्निपातोऽर्थयोगित्वात्तव केवलिनामपि ॥ १०३ ॥

स्याद्वादः सर्वथैकान्तत्यागात्किंवृत्तचिद्विधिः ।
सप्तभङ्गनयापेक्षो हेयादेयविशेषकः ॥ १०४ ॥

स्याद्वादकेवलज्ञाने सर्वतत्त्वप्रकाशने ।
भेदः साक्षादसाक्षाच्च ह्यवस्त्वन्यतमं भवेत् ॥ १०५ ॥

सधर्मणैव साध्यस्य साधर्म्यादविरोधतः ।
स्याद्वादप्रविभक्तार्थविशेषव्यञ्जको नयः ॥ १०६ ॥

नयोपनयैकान्तानां त्रिकालानां समुच्चयः ।
अविभ्राट् भावसंबन्धो द्रव्यमेकमनेकधा ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मिथ्यासमूहो मिथ्या चेन्न मिथ्यैकान्तताऽस्ति नः ।
निरपेक्षा नया मिथ्या सापेक्षा वस्तु तेऽर्थकृत् ॥ १०८ ॥

नियम्यतेऽर्थो वाक्येन विधिना वारणेन वा ।
तथाऽन्यथा च सोऽवश्यमविशेष्यत्वमन्यथा ॥ १०९ ॥

तदतद्वस्तु वागेषा तदेवेत्यनुशासति ।
न सत्या स्यान्मृषावाक्यैः कथं तत्त्वार्थदेशना ॥ ११० ॥

वाक्स्वभावोऽन्यवागर्थप्रतिषेधनिरङ्कुशः ।
आह च स्वार्थसामान्यं तादृग्वाच्यं खपुष्पवत् ॥ १११ ॥

सामान्यवाग्विशेषे चेन्न शब्दार्था मृषा हि सा ।
अभिप्रेतविशेषाप्तेः स्यात्कारः सत्यलाञ्छनः ॥ ११२ ॥

विधेयमीप्सितार्थाङ्गं प्रतिषेध्याविरोधि यत् ।
तथैवादेयहेयत्वमिति स्याद्वादसंस्थितिः ॥ ११३ ॥

इतीयमाप्तमीमांसा विहिता हितमिच्छता ।
सम्यङ्मिथ्योपदेशार्थविशेषप्रतिपत्तये ॥ ११४ ॥

जयति जगति क्लेशावेशप्रपञ्चहिमांशुमान्
विहतविषमैकान्तध्वान्तप्रमाणनयांशुमान् ।
यतिपतिरजो यस्याधृष्टान्मताम्बुनिधेर्लवान्
स्वमतमतयस्तीर्थ्या नाना परे समुपासते ॥ ११५ ॥

॥ सम्यक्त्व स्तव ॥

जह सम्मत्तसरूवं, परूवियं वीरजिणवरिंदेण ।
तह कित्तणेण तमहं, पुणामि सम्मत्तसुद्धिका ॥ १ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सामि ! अणाइअणंते, चउगइसंसारघोरकांतारे ।
मोहाइ कम्मगुरुठिइ, विवागवसओ भमइ जीवो ॥ २ ॥

पल्लोवमाइ अहा-पवित्तिकरणेण को वि जइ कुणइ ।
पलियअसंखभागूण-कोडिकोडि अयरठिइ सेसं ॥ ३ ॥

तत्थ वि गंठी घणराग दोसपरिणइमयं अभिंदंतो ।
गंठिए जीवो वि हहा, न लहइ तुह दंसणं नाह ! ॥ ४ ॥

पहिलिय पिविलय नाएण, को वि पज्जत्तसण्णिपंचिंदि ।
भव्वो अवड्ढपुग्गल परिअत्तावसेससंसारो ॥ ५ ॥

अपुव्वकरणमुग्गर-घायलिहियदुट्ठगंठिभेओ सो ।
अंतमुहुत्तेण गओ, नियट्टिकरणे विसुज्झंतो ॥ ६ ॥

सो तत्थ रणे सुहडो व, वयरिजयजणियपरमआणंदं ।
सम्मत्तं लहइ जीवो, सामण्णेण तुह पसाया ॥ ७ ॥

तं चेगविहं दुविहं, तिविहं तह चउविहं च पंचविहं ।
तत्थेगविहं जं तुह-पणीयभावेसु तत्तरूइ ॥ ८ ॥

दुविहं तु दव्वभावा, निच्छं ववहारओ वि अहवा वि ।
निस्सग्गुवएसाओ, तुहवयणं विऊहिं निद्दिट्ठं ॥ ९ ॥

तुह वयणे तत्तरुई, परमट्ठमजाणओ वि दव्वगयं ।
सम्मं भावगयं पुण, परमट्ठवियाणओ होइ ॥ १० ॥

निच्छयओ सम्मत्तं, नाणाइमयप्पसुहपरिणामो ।
इयरं पुण तुह समये, भणियं सम्मत्तहेऊहिं ॥ ११ ॥

जल वत्थ मग्ग कुद्दव जराइ नाएण जेण पण्णत्तं ।
निसग्गुवएसभवं सम्मत्तं तस्स तुज्झ नमो ॥ १२ ॥

तिविहं कारग-रोअग दीवगभेएहिं तुहमयविऊहिं ।
खाओवसमो-वसमिय-खाइयभेएहिं वा कहियं ॥ १३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जं जह भणियं तुमए, तं तह करणम्मि कारगो होइ।
रोअगसम्मत्तं पुण, रुइमित्तकरं तु तुह धम्मे ॥ १४ ॥

सयमिह मिच्छद्दिट्ठी, धम्मकहाईहिं दीवइ परस्स।
दीवगसम्मत्तमिणं, भणंति तुह समयमईणो ॥ १५ ॥

अपुव्वकयति पुंजो मिच्छमुइण्णं खवित्तु अणुइण्णं।
उवसामिय अणियट्टि-करणाउओ परं खओवसमी ॥ १६ ॥

अकयतिपुंजो ऊसर, दवईलिय दड्ढरुक्खनाएण।
अंतरकरणुवसमिओ, उवसमिओ वा ससेणिगओ ॥ १७ ॥

मिच्छाइखए खइओ, सो सत्तगखीणि ठाइ बद्धाऊ।
चउतिभवभाविमुक्खो, तब्भवसिद्धी वि इयरो वा ॥ १८ ॥

चउहाओ सासाणं गुडाइवमणु व्व मालपडणु व्व।
उवसमिओ उ पडंतो, सासाणो मिच्छमपत्तो ॥ १९ ॥

वेयगजुअ पंचविहं, तं च तु दुपुंजखयम्मि तइयस्स।
खयकालचरमसमए, सुद्धाणुवेयगो होइ ॥ २० ॥

अंतमुहुत्तोवसमो, छावलिय सासाण वेयगो समओ।
साहिय त्तित्तीसायर, खइओ दुगुणो खओवसमो ॥ २१ ॥

उक्कोसं सासायण, उवसमिया हुंति पंच वाराओ।
वेयग खयग इक्कसी, असंखवारा खओवसमो ॥ २२ ॥

बीयगुणे सासाणो, तुरियाइसु अट्ठिगार चउ चउसु।
उवसमग खइग वेयगं, खाओवसमा कमा हुंति ॥ २३ ॥

तिसुद्धि लिंग लक्खण, दूसण भूसण पभावगागारा।
सद्दहण जयण भावण, ठाण विणय गुरुगुणाईयं ॥ २४ ॥

वित्थारं तुह समया, सया सरंताण भव्वजीवाणं।
सामिय तुहप्पसाया, हवेउ सम्मत्तसंपत्ति ॥ २५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ. श्रीपार्श्वचन्द्रसूरिविरचिता

॥ स्थापना पञ्चाशिका ॥

जयइ जियाजियवग्गो, समग्गलग्गोवदंसियसमग्गो ।
संपावियलोगग्गो, वीरजिणो जणियसुहसग्गो ॥ १ ॥

नाणभरकिरणविदलिय, अण्णाणतमस्स सुगुरुदिणमणिणो ।
उदएणं मह विहसउ, निच्चं मणकमलवणसंडं ॥ २ ॥

जिणवरपडिमाणं जो, वंदण आराहणा विसंवायं ।
जंपइ संपइ तं पइ, भत्तिसरूवं परूवेमि ॥ ३ ॥

जिणआणा भंगभयं, जइ वि न होहि तं तस्स किं भणिमो ।
अत्थि तुम्हाणं तब्भउ, तओ वि तुम्हे तं समं सुणह ॥ ४ ॥

उद्देस समुद्देसा, णुण्णा पुव्वो सुयम्मि अणुओगो ।
मुत्तुण तिण्णि तुरियं, कस्साएसा कुणह कहह ॥ ५ ॥

इय सच्चं जाणंता, वियक्खणा केइ समइगारविया ।
नंदिसुए पण्णत्तं, महानिसीहं न मण्णंति ॥ ६ ॥

कत्थ वि लेहगकुलिहिय, - दोसविरुद्धं, पयं पुरो काउं ।
जिणवयणाणुगयं पि हु, पयं न मण्णंति किं भणिमो ॥ ७ ॥

अइनिद्दोसं एयं, न हु मण्णिज्झइ परस्स दोसेणं ।
कण्णे पुट्ठे कडि चालणव्व, विउसाण नहु जुत्तं ॥ ८ ॥

अण्णम्मि पए संकं, दूसिज्झइ दोसदाणओ अण्णं ।
चरणामओय करहे, गयवरदहणं किमेयंति ॥ ९ ॥

निउणो जत्थ ससंको, सहसा कारेण तं न दूसिज्झा ।
जं जं जिणआणाए, तं तं सव्वं पमाणिज्झा ॥ १० ॥

अहवा चिट्ठउ एवं, जं सच्चं तस्स सक्खिया बहवे ।
ताणंताण य सिढिलो, लोए भणिओ सुहसहावो ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अह जाणितु परिण्णं, परस्स जिणपडिमहीलणासण्णं ।
तव्वावत्तिकएहं, किंपि परूवेमि नेहेण ॥ १२ ॥

अंगाणि उवंगाणि य, महापुव्वनिसीहवज्झिया छेया ।
नंदिअणुओगदारा, इयाय गंथा पमाणं भे ॥ १३ ॥

एए य जइ पमाणं, एसिं कत्ता तुमाण सम्मविऊ ।
जइ सम्मविऊ तो भे, पमाणमम्हाण वि तउत्तं ॥ १४ ॥

जं नाए सुय जिणहर, भणणं तं तह विऊण जुत्तयरं ।
जइ जुत्तयरं तो जिण,-पडिमाइ जिणाण तुल्लत्तं ॥ १५ ॥

भणियाउ अंगुवंगे, छत्ताइणं धराण पडिमाओ ।
जाओ य जिणं भत्ती, पंजलिउड-सेवमाणीओ ॥ १६ ॥

देवच्छंदि त्ति तहा, धूवं दाऊण जिणवराणं च ।
जिणउस्सेह त्ति पयं, किमजुत्तं तं व जुत्तयरं ॥ १७ ॥

जइ जुत्तं ता मण्णे, जिणपडिमा जिणवराण तुल्लत्तं ।
अहयंच सुत्त कारय, चित्ता-भिप्पाय भणिएण ॥ १८ ॥

जिणपडिमाणं विरहे, जिणाण सड्ढीण वितनावेण ।
जाणव असरिसभावं, जस्सुवएसेण तं कहह ॥ १९ ॥

सक्कत्थवाइ भणणं, अण्णेसिं चेइयाण नहु अत्थि ।
अरिहंतचेइयाणं, जिणव्व थुइ मंगलं तुल्लं ॥ २० ॥

जं तो तिहिं जिणाणं, हियसुहनिस्सेहसाणुगामित्तं ।
जाणिज्जइ भासिज्झइ, तहेव तच्चेइयाणं पि ॥ २१ ॥

इड्ढी सुरलोयम्मि य, जिणपडिमाणं जिणेहिं जा भणिया ।
सा चेव जिणवराणं, चेइयरूखा हि नाणाइ ॥ २२ ॥

उप्पण्णकेवलाणं, कीरइ देवेहिं सत्तिभत्तीहिं ।
चेइयजिणाण एवं, जिणभत्ताणं समो रागो ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चरियाणुवायठाणा, पुव्विं महिया सुरेहिं बत्तीसं ।
विहिवाया नमणिज्झा, पुव्वं पच्छा दुवे तत्थ ॥ २४ ॥

सम्मदिट्ठिसुराणं, मिच्छा नाणं न जुज्झए वुत्तुं ।
जिणभत्तिमया णंता, थुणंति थुत्तेहिं कहमेवं ॥ २५ ॥

जइ पुण इह लोगट्ठो, जिणपडिमा संथवं च मण्णंति ।
मुत्तसण्णा अमुत्ते, कुणंति थुइमंगलं केसिं ॥ २६ ॥

हियसुहपएहिं सरिसं, धण जिणपडिमाण जे फलं बिंति ।
भासग मिच्छा सम्म-ण्णाण-पहं ते न चिंतंति ॥ २७ ॥

जं मिच्छा तस्स सुए, पए पए अत्थि पयडपडिसेहो ।
जं सम्मं जिणदिट्ठं, विहिवाया सेवणं तस्स ॥ २८ ॥

वेयावच्चं थुइमंगलं च, दुण्णि वि भणितु विहिवाया ।
जइ जिणपडिमा निव्वुइ, पहहेउ निवारणं भणिया ॥ २९ ॥

ता एस सच्चं किज्झइ, तेहिं नायं जगति विक्खायं ।
अप्पा रुढा साहा, मोडिज्झइ किमिह कुसलेहिं ॥ ३० ॥

सकहा-सहासियाणं, देवाणं जिणवराण भत्तीए ।
नो विसयसेवं वुत्ता, विवाहपण्णत्ति अंगम्मि ॥ ३१ ॥

जिणसकहा जिणपडिमा, जिणवरनामाणुराग नमणिज्झा ।
जाणामि तेण तेसिं, सम्मत्तं सुगुरुवयणेणं ॥ ३२ ॥

अणुओगदार भणिया, सत्त समासा समत्त सद्दाणं ।
दु ति चउ पंचाइ पय, संजुत्ता ते हि किज्जंति ॥ ३३ ॥

अरिहंता भगवंतो, तेसिं जं चेइयाणि समयम्मि ।
अरिहंतचेइयाणि य, एस समासो य तप्पुरिसो ॥ ३४ ॥

पंचम अंगे भणिए, भिण्णे इह अरिहचेइयाणि त्ति ।
सद्दे सुणित्तु मुणिया, पडिमा जिणमय महणिज्झा ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चेइयवंदणसद्दो, अत्थि उवंगम्मि (श्री जीवाभिगमउपांगे) जस्स अहिगारे।
तत्थेव चेइयाइं, चारणसमणा पणिवयंति ॥ ३६ ॥

नंदणवणम्मि पंडगवणम्मि, तह चेइयाइं वंदंति।
पंचम अंगे एयं, सत्ता पडिमाणुवंगम्मि (जंबूदीवपण्णति उपांगे) ॥ ३७ ॥

वंदंति चेइयाइं, इह जं भणियं जिणेहिं तत्थेव।
तस्सुत्तरं उवंगे, (उववाइ उपांगे) चंपापुरि वण्णगे जाण ॥ ३८ ॥

अरिहंत चेइयाणं, वंदणयं अंबडस्स विहिवाया।
उववाइए उवंगे, नायं जिणवीर भणियंति ॥ ३९ ॥

चेइय वेयावच्चं, दसमे अंगे जिणेहिं पण्णत्तं।
विहिवाया ता जाणह, गुणाण उठंभणं एयं ॥ ४० ॥

गुरुणो य अणापुच्छा, पुव्वं न हु किंपि कप्पइ जइणं।
एयं भणियं सुत्ते, असद्दहंताण मिच्छत्तं ॥ ४१ ॥

आवस्सिया निसीही, अणुजाणणमुग्गहस्स तह काउं।
निक्खमणं च पवेसे, भंतेत्ति भणितु जं करणं ॥ ४२ ॥

निंदण गरिहण आलोयणाइ, तह वंदणं पडिक्कमणं।
इच्चाइ अप्पमाणं दीसइ विरहे विणा ठवणं ॥ ४३ ॥

आवस्सयस्स करणे, जे पुण किज्झंति बारसावत्ता।
तत्थ य कायप्फासो, गुरुं विणा पुत्तियाइणं ॥ ४४ ॥

जइ पुत्तियाइ फासो, सो खमणिज्झो कहिज्झए कस्स।
जइ खमणिज्झो ठहिउं, तो गुरुठवणा वि निब्भंतं ॥ ४५ ॥

वायणपमुहो भणिओ, जिणेहिं मुणिणा अवस्स करणिज्झो।
पंचविहो सज्झाओ, कम्माणं निज्झरट्ठाए ॥ ४६ ॥

तत्थ वि पुत्थयपुरओ, किज्झइ सिक्खिय ठियाइ गुरुवज्झं।
एवं पि कीरमाणे, भावावस्सयमिणं मुणह ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

थुइ मंगल वंदण वायणाउ, आवस्सय त्ति मण्णेह ।
दुण्हं ठवणायरणं, तइयस्स कहं तु पडिसेहो ॥ ४८ ॥

ठविउण उत्तरिज्झं, सनाममुद्दं तहेव समणस्स ।
जिणवीरस्स समीवे, पडिवज्झिय धम्मपण्णत्तिं ॥ ४९ ॥

विहरइ एगग्गमणो, नामेणं कुंडकोलिओ एवं ।
सत्तमअंगे दिस्सइ, किरिया गुरु ठवण अहिनाणं ॥ ५० ॥

जइ नणु न होइ ठवणा, ता कीस सुरेण धम्मविग्घकए ।
सा चेव झत्ति गहिया, वीरयबलनिरहिलासेण ॥ ५१ ॥

विहिए निपिट्ठपसिणे, तत्थेव ठवित्तुं तं गओ अमरो ।
एएणं संभवेणं, जिणगुरुठवणा पमाणं मे ॥ ५२ ॥

वेद मुणि तिहि सुवरिसे, (१५७४) पंडियसिरिसाहुरयणसीसेण ।
पासचंदेण विहिया, ठवणा पंचासिया एसा ॥ ५३ ॥

पू.आ. श्रीपार्श्वचन्द्रसूरि विरचितम्

॥ सप्तपदी शास्त्रम् ॥

वीरजिणं नमिऊणं, अमरिंदनरिंदपणयपयजुयलं ।
साहूण सामायारिं, सुयाणुसारेण वुच्छामि ॥ १ ॥

गच्छट्ठिइं संभोगा-संभोगविहिं मुणीण दिणचरियं ।
पंचपडिक्कमणविहिं, उदयतिहीए सरूवं च ॥ २ ॥

सड्ढाणुवहाणविहिं, उवएसविहिं सुयाणुसारेण ।
सुगुरूण वयणवयणं, सोऊणमहं पवक्खामि ॥ ३ ॥

गणहरइक्कारसगं, गणनवगं आसि वीरनाहस्स ।
सत्तण्हं च गणाणं, सत्तगणी वायणं दिंति ॥ ४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दो दो एगेगस्स य, गणस्स गणहारिणो जुगप्पवरा ।
दिंतिय वायणमेवं, गणगणहरसंखमाणंति ॥ ५ ॥

भेएण वायणाए, गणभेउ तेसिमिक्कसंभोगो ।
भणिउ दसासु पढमो, निसीहचुण्णीउ तह बीउ ॥ ६ ॥

संपइ विहरंत मुणी, सव्वे सीसा सुहम्मसामिस्स ।
अवसेसा निरवच्चा, वुच्छिण्णा गणहरा दस वि ॥ ७ ॥

एएण कारणेणं सुहम्म सामिस्स गच्छमणुलग्गा ।
अण्णुण्णमसंभोगा भिण्णायारा कहं हुंति ॥ ८ ॥

पणनिस्साठाणाइं, समणाणं जिणवरेण भणियाइं ।
ठाणंगे गणनिस्सा, चारिणो साहुणो तेणं ॥ ९ ॥

ठाणांगे ववहारे, गणट्ठिई धम्मवयण वयणेणं ।
चउभंगे सुपसत्थं, गणट्ठिई धम्मणुज्झणयं ॥ १० ॥

अहवा धम्म विरुद्धं, गणट्ठिंति उज्झिऊण धम्मस्स ।
अणुसरणे जे मुणिणो, वट्टंति न ते गरहणिज्जा ॥ ११ ॥

जे पुण पुव्वाइण्णं, गणठिंति छंडिऊं न सक्कंति ।
नऊ निंदिंति सुधम्मं, जिणआणाराहगा तेवि ॥ १२ ॥

जिण भणियगच्छमेरा, गोयममाईहिं सम्ममाइण्णा ।
सा नोल्लंघेयव्या, महानिसीहम्मि भणियमिणं ॥ १३ ॥

सम्मद्दंसणरत्ता, उज्झुत्ता चरण करण गुण गहणे ।
आगम मग्गणुलग्गा, भव भय भीया मुणी धण्णा ॥ १४ ॥

सिरिवीरजिणिंदेणं, गोयमपमुहाण एवमाइट्ठं ।
बारसवास सएहिं, गएहिं पण्णास अहिहेहिं ॥ १५ ॥

साहूणं अणुण्णं, भेउ होही न इत्थ संदेहो ।
मह सासणम्मि जाणह, महानिसीहम्मि भणियमिणं ॥ १६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तेणं संपइ दीसइ, पिहु पिहु गच्छेसु भिण्ण आयारो ।
तत्थ वि जं जिणवयणाणुसारउ तं पमाणंति ॥ १७ ॥

किज्झइ गच्छायारो, भण्णइ नियनिय गुरूहिं आइण्णो ।
नहु सुत्तं दूसिज्झइ, भूसिज्झइ तेहिं जिणधम्मो ॥ १८ ॥

जे पुण गच्छायारं, मण्णिय हीलंति सुत्त आयारं ।
ते हीलंति जिणाणं, नियगच्छं चेव मण्णंति ॥ १९ ॥

सुत्तत्थ गंथ निज्जुत्ति संगहणी पवयणस्स पंचंगी ।
एयाणुसारिणो सव्वे, गंथा अत्था पमाणं मे ॥ २० ॥

अंगाणं वित्तीसु, ठाणे ठाणे परूवियं एयं ।
सुत्ताणुवाइ सव्वं, तं सव्वं पुव्वसूरीहिं ॥ २१ ॥

सिरिवीरतित्थनाहस्स, पयभत्तो पंचमो य गणहारी ।
जा तेण समाइट्ठा, सामायारी य सा सुद्धा ॥ २२ ॥

बाहिं उवस्सयाउ, अवगाहाउव भणइ आवस्सियं ।
निक्खममाणो य सया, निसीहियं कुणइ पविसंतो ॥ २३ ॥

काउसग्गं च तवं, सज्झायं किंचि कज्झमण्णं वा ।
कुणमाणो आपुच्छइ, गुरुं ति आपुच्छणा तइया ॥ २४ ॥

चिंतिय कज्झंतरए, अण्णं वा किंचि कज्जमुववण्णं ।
तस्य य करणे पुणरवि, पुच्छइ पडिपुच्छणा एसा ॥ २५ ॥

आहार वत्थमाई, दव्वेहिं जहक्कमं निमंतिज्जा ।
गुरु साहम्मियवग्गं, विणएणं छंदणा एसा ॥ २६ ॥

कत्थ वि किंचि वि क्खलियं, सीसाणं जाणिऊण सुहगुरुणो ।
धम्मियचोयणपुव्वं, सारंति पुणो निवारंति ॥ २७ ॥

इच्छामो हियसिक्खं, सारणकरणेण णुग्गहो अम्हं ।
विहिउ एवं भणणं, इच्छाकारो भवे एसो ॥ २८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

हा दुट्ठकयं एयं, निंदिता अप्पणो अणायारं।
मिच्छाकारो य भवे, भणंति जं दुक्कडं मिच्छा ॥ २९ ॥

सज्झायम्मि निउत्ता, वेयावच्चम्मि तहय अण्णम्मि।
कज्जे गुरूहिं सीसा, तह त्ति एयं पवज्झं त्ति ॥ ३० ॥

दट्ठूणब्भुट्ठाणं, अंजलिकरणं च अभिमुहं गमणं।
रयहरणेणं सद्धि, पायाण पमज्झणं विहिणा ॥ ३१ ॥

कंबलि दंडग्गहणं, आसणरयणं च विणयकम्मं च।
नवमा सामायारी, गुरूपूआ नामओ भणिया ॥ ३२ ॥

गच्छंतरम्मि गंतु, नाणट्ठायरियपायमूलम्मि।
एवतियं कालमहं, चिट्ठिस्सं अंतिए तुम्हं ॥ ३३ ॥

इय भणिऊणं चिट्ठइ, एसा उवसंपया समायारी।
दसहा जिणिंदभणिया, सद्दहियव्वा पयत्तेणं ॥ ३४ ॥

एयं सामायारिं, विहिणा गच्छम्मि जो पवत्तेइ।
सो आयरियो सुगुरू, सयं तरइ तारए अण्णं ॥ ३५ ॥

जोउ प्पमाय दोसेणं, आलस्सेणं भएण य।
सीसवग्गं न चोएइ, तेण आणा विराहिया ॥ ३६ ॥

अह दिवसरयणिचरियं, साहूणं जिणसुयाणुसारेणं।
वुच्छामि गुरूवएसा, जहा सुयं पुव्व आयरियं ॥ ३७ ॥

सवियासे कमलवणे, पसरिय सूरप्पहा पभावेणं।
विद्धत्थे तिमिर भरे, तारगणे नट्ठ तेयम्मि ॥ ३८ ॥

दीसंति जत्थ सुहुमा, कररेहा उसहाय समयम्मि।
तम्मि खमासमण दुगं, दाउं पडिलेहणं कुज्झा ॥ ३९ ॥

संदिस्सावेमि तहा करेम्मि, इय भणिय पुत्तियं विहिणा।
पडिलेहणाउ वीसं, पण अहियातीइ कायव्वा ॥ ४० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पणवीस देहस्स य, कुज्जा पडिलेहणाउ पुच्छणयं ।
रयहरणं च निसिज्झा, खोमीइय पढम आएसे ॥ ४१ ॥

पच्छा दाऊण पुणो, दुक्खमासमणे गुरूण विहि पुव्वं ।
तणु पडिलेहणं करेई, पणवीसं चोलपट्टम्मि ॥ ४२ ॥

पुण एग खमासमणं, दाऊं गुरुणो य भत्तिअट्ठाए ।
भणइय भयवं ता मे पडिलेहणं पडिलिहावेह ॥ ४३ ॥

मुणिमंडलीए जिट्ठो, ठवणायरियं जयं पमज्जेइ ।
सेसा अणुक्कमेणं, गुरूण विणयं पउंजंति ॥ ४४ ॥

पच्छा दुक्खमासमणे, दाऊं उवहिं च दंड (म) पज्जंतं ।
पडिलेहिऊण सव्वं, दाऊण पुणो खमासमणं ॥ ४५ ॥

भयवं च पमज्जिमिय वसहिं, इय भणिय सुद्ध जयणाए ।
मिउदंड पुच्छणेणं, भणिएणं तइय अंगम्मि ॥ ४६ ॥

पंचट्ठाणे पंचण्ह, – मणंतरेणं च पुत्तियं वयणे ।
दाउं रयरक्खट्ठा, मुणिणो वसहिं पमज्जिंति ॥ ४७ ॥

सोहिय कज्जं जीवे, उद्धरिऊणं च छप्पयाउय ।
साहूणं च समप्पिय, विभज्जिऊणं सुगुरु वयणो ॥ ४८ ॥

सेसं परिट्ठवित्ता, विसुद्ध भूमीइ जंतुरहियाए ।
इरियं पडिक्कमित्ता, आलोएयंति गुरु पुरओ ॥ ४९ ॥

आपुच्छिऊण गुरुणो, वसहिं समताउ जाव हत्थसयं ।
अवलोइऊण नाऊं, वसही सुद्धा इय भणंति ॥ ५० ॥

काले पवेऊणं, सज्झायं पठविंति विहिपुव्वं ।
पंचविहं सज्झायं, गुरुणुण्णाया पकुव्वंति ॥ ५१ ॥

ता जाव होउ ऊणो, चउत्थ भागेण पोरिसीकालो ।
गुरुलहुकमेण लहुओ, सीसो उट्ठित्तु इय भणइ ॥ ५२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भयवुग्घाडा पोरिसि, इरियापडिक्कमण पुव्वगं विणया ।
इक्क खमासमणेणं, हवंति सव्वे वि उवउत्ता ॥ ५३ ॥

उट्ठित्तु आसणाउ, पिहु पिहु भणंति कयखमासमणा ।
संदिसिय भंडगाइ, बीए भंडं पडिलेहेमि ॥ ५४ ॥

एयं भणित्तु वयणं, भंडयपडिलेहणं तह कुणंति ।
भायण निस्सियर्याणं, उवगरणाणं च सत्तण्हं ॥ ५५ ॥

पडिलेहणाउ विहि रिसि, मभिनाऊणं च कालवेलाए ।
वंदिज्झ चेइयाइं, भत्तीइ विहारठाणम्मि ॥ ५६ ॥

तयभावे पुव्वुत्तर, दिसिम्मि होऊं ठवित्तु ठवणं च ।
अणुओगदारसुत्ते, भणियाण दसण्ह - मण्णयरं ॥ ५७ ॥

छेदग्गंथ महानिसीहपवरे तिक्कालिए चेइए
वंदिज्जा भणियं थवं थुइविहि काऊण भावुज्जुओ ।
नायाधम्मकहाउ बीयतइ उवंगम्मि पण्णत्तिए
जंबुद्दीव विवाहनाम पुरउ उत्तं जहा आगमे ॥ ५८ ॥

उद्धट्ठिएहिं थुइउ, सक्कथयं तहय उवनिविट्ठेहिं ।
भणिऊण काउस्सग्गांतर, थुइ लोगाइ थुइ रहियं ॥ ५९ ॥

एवं सुयाणुसारा, विहिणा चियवंदणं च कायव्वं ।
जं अण्णहा वि दीसइ, गच्छायरणाइ तं नेयं ॥ ६० ॥

अट्ठथुइ पंच सक्कथव, काउस्सग्गलोग सव्वाई ।
सिद्धंतो थुइ पाढो, सुत्ते चिइ वंदणं न इमं ॥ ६१ ॥

नाणाऽविरयसुरेसु, चेइय सद्दो न संमउ समए ।
नाणस्स सुरसुरीणं, नहु अरिहत्तं पि संभवइ ॥ ६२ ॥

चेइय वंदण समए, एएसिं इत्थ नत्थि अहिगारो ।
पढमोवंगे अंगे, तइए तह पंचमंगम्मि ॥ ६३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भणिउं काउस्सग्गो, पच्छित्तं दसविहम्मि पच्छित्ते ।
पच्छित्तिय खयट्ठाणे, किमागयं इत्थ पच्छित्तं ॥ ६४ ॥

सुत्तुत्तं मुत्तूणं, पुव्वायरियेहिं एयमायरियं ।
केणावि कारणेणं, तत्तं तु त एव जाणंति ॥ ६५ ॥

जे पुण आगमविहिणा, देवे वंदंति भावसुद्धीए ।
तेसिं च हीलणा जा, सा किं जुत्तत्ति तं भणह ॥ ६६ ॥

वंदित्तु चेइयाइं, मज्झण्हे पोरिसीए तइयाए ।
पत्ताइ भत्तपाणं, गवेसए दोसरहियं तु ॥ ६७ ॥

गोयर चरिया काले, काउस्सग्गं करित्तु उवओगं ।
भयवं भे कहिऊण, भत्तं पाणं गहिस्सामि ॥ ६८ ॥

आवस्सइ त्ति भणिए, गुरुणो विय आइसंति तेसि इमं ।
आउत्तं गहियव्वं, जह गहियं पुव्वसाहूहिं ॥ ६९ ॥

आहारं गिण्हिज्जा, उग्गम उप्पायणेसणासुद्धं ।
आदाय सव्वभंडं, जावद्धं जोयणं गच्छे ॥ ७० ॥

संजोइणाइं मंडलि,-दोसेहिं पंचहिं तु जो रहियं ।
भुंजिज्जा सुद्धमणो, सो समणो होइ नायव्वो ॥ ७१ ॥

काऊण थंडिलाए, सुद्धि सिद्धंत भासियं तु पुणो ।
तणडगलउग्गहेणं, उच्चाराई परिठवई ॥ ७१ ॥

उदीणाभिमुहो होऊं, दिवसे रत्तीइ दाहिणाभिमुहो ।
उच्चारं पासवणं, परिठविज्जा जयं साहू ॥ ७२ ॥

पत्ताई पोरिसीए, तुरियाई समुट्ठिऊण वंदित्ता ।
दाऊण खमासमणं, पडिपुण्णा पोरिसी भणइ ॥ ७३ ॥

एवं सुणित्तु सव्वे दुखमासमणे विहीइ दाऊणं ।
संदिसह निक्खिवामि, कुणंति स सभंड निक्खेवं ॥ ७४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वंदित्तु विणयपुव्वं, पच्छा साहू कुणंति सज्झायं ।
बाहिरमंगपविट्ठं, कालियमुक्कालियं वावि ॥ ७५ ॥

घडिया दुगेण ऊणा, पोरिसी जाव ताव काऊणं,
सज्झायं गुरुपुरओ, पडिक्कमित्ता तओ पच्छा ॥ ७६ ॥

कालं पडिक्कमित्ता, कुणंति पडिलेहणं विणयपुव्वं ।
पुत्तिदेहं पाउं, च्छणं च तत्तो रयहरणं ॥ ७७ ॥

दुत्थोभवंदणेहिं, अंगप्पडिलेहणं तओ कुज्जा ।
तत्थ य तणुसंबद्धं, पडिलेहित्ता पमज्जंति ॥ ७८ ॥

दाउं च खमासमणं, वसही पमज्जणं तओ कुज्जा ।
पाभाइएण विहिणा, जावय इरियापडिक्कमणं ॥ ७९ ॥

दाऊण छोभवंदण, मेगंति भणंति इच्छ कारेणं ।
संदिसह मज्झ भयवं, पडिलेहणयं पडिलेहेमि ॥ ८० ॥

ठवणायरियस्स तओ, विणयं कुज्जा पमज्जणा पमुहं ।
पंचनमुक्कारेणं, ठावित्ता तं जहाट्ठाणे ॥ ८१ ॥

गुरुणो ठवणायरिउ, गुरू य सेसाण जाण सो चेव ।
तस्स य पुरओ सव्वं, पमाणमाहू अणुट्ठाणं ॥ ८२ ॥

तत्तो पच्चक्खाणं, करंति दाऊण बारसावत्तं ।
वंदणयं सुयभणियं, नाऊण विहिं सुगुरुवयणा ॥ ८३ ॥

उग्गहमज्झे चिट्ठइ, गुरुपयफासं विणावि उद्धठिउ ।
जो साहू तस्स भवे, गुरूण आसायणा नूणं ॥ ८४ ॥

भणियाय वित्थरेणं, तित्तीसं ताऊ मूलसुत्तम्मि ।
दस पुव्व सुय क्खंधे, अण्णत्थ वि नाम पत्तेणं ॥ ८५ ॥

आवस्सयम्मि तइए, अज्झयणम्मि य पुणो तहा चउत्थम्मि ।
अंगम्मि तइय तुरिए, दसमम्मि समासओ एवं ॥ ८६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पवयणभणियकमेणं, पायपडिएण बीयवंदणयं।
दायव्वं जं अण्णं, गच्छायरणाइ तं नेयं ॥ ८७ ॥

उट्ठित्तु पमज्जंतो, उग्गहबाहिम्मि निक्खमंतो य।
आवस्सियं भणंतो, किरियाएसं च मग्गेइ ॥ ८८ ॥

कयपच्चक्खाण किरिउ, वंदणपुव्वं तु संदिसावित्ता।
उहोवग्गह उवहिं, तो पडिलेहंति अवसेसं ॥ ८९ ॥

आयरिए वंदित्ता, वसहिं पवेएमि थंडिलाइं पुणो।
पडिलेहेमुत्ति भणित्ता, कुणंति सोहिं तु वसहीए ॥ ९० ॥

बारस बारस च्चिय, पासवणुच्चारकालगहणाणं।
तीसं च मंडलाइं, पडिलेहित्ता पमज्जंति ॥ ९१ ॥

इरियं पडिक्कमित्ता, पुव्वुत्तविहीइ कालवेलाए।
वंदित्तु चेइयाइं, गोयरचरियाइ (झो) घोसंति ॥ ९२ ॥

आयरिय उवज्झाए, साहू वंदंति छोभवंदणया।
एगखमासमणेणं, तो देवसियं पडिक्कमणं ॥ ९३ ॥

ठावेमि त्ति भणित्ता, उद्धठिया हत्थगहियरयहरणा।
पडिवण्णजोगमुद्दा, भणंति उस्सग्गसुत्ताइं ॥ ९४ ॥

आवस्सय चुण्णीए, हरिभद्देहिं कयाइ वित्तीए।
पडिक्कमणविही एसो, भणिउ भणिउ समासेणं ॥ ९५ ॥

वंदणतियं भणियं, इह देसिय राइयम्मि पडिक्कमणा।
पंचम अज्झयणम्मि य, तुरिए चत्तारि भणियाणि ॥ ९६ ॥

एवं सुयवयणेणं चउदसपूव्वीण केवलीणं च।
भणियं सुत्तं भण्णइ, तं अण्णुण्णं च अविरुद्धं ॥ ९७ ॥

दीसइ इमं विरुद्धं, तम्हा एगस्स भासियं नेयं।
दुण्हं मयंतरंमिय, सुयाणुगं तं चिय पमाणं ॥ ९८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पाउसिय अड्ढरत्तं, कालदुगं होइ अड्ढरत्तम्मि ।
वेरत्तियं च तइयं च, तइय पाभाइयमिच्छ तुरियं च ॥ ९९ ॥

कालचउक्कम्मि जउ, पत्तेयं तिण्णि तिण्णि किइकम्मा ।
पत्तेयं पत्तेयं किइ-कम्मा सज्जाए इत्तिया चेव ॥ १०० ॥

पडिक्कमणदुगे अट्ठ य, पच्चक्खाणम्मि होइ सायमिगं ।
त्तित्तीसं किइकम्मा, मिलिया सव्वे इय हवंति ॥ १०१ ॥

कत्थ य तित्तीसं चिय, कत्थ य चउदस दिणम्मि राइए ।
इय अंतरं गुरुतरं दीसइ पच्चक्खमिणमेव ॥ १०२ ॥

तं चेव महप्पमाणं, जं गीयत्था निरीहभावेण ।
सुवियारिऊण सम्मं, पवयणसुद्धं परूवंति ॥ १०३ ॥

वंदणयतिगं भणियं, बहुसु सुत्तेसु वित्तिचुण्णीसु ।
कहमपमाणं किज्जइ, वारिज्जइ केण तं भणह ॥ १०४ ॥

पच्छाउत्तं बलियं, पुव्विं चत्तारि तिण्णि पच्छाय ।
एएण कारणेणं, पच्छाउत्तं पमाणंति ॥ १०५ ॥

एवं पडिक्कमित्ता, कालं पाउसियं पगिण्णंति ।
सुयभासियेण विहिणा, वसहिं कालं पवेयंति ॥ १०६ ॥

पच्छा ते उवउत्ता, सज्झायं पट्ठवित्तु सज्झायं ।
कुव्वंति जाव पत्तं, जाणंति य पोरिसं पढमं ॥ १०७ ॥

अह उट्ठित्ता एगो, बहुपडिपुण्णाय पोरिसी भयवं ।
इय भणिय गुरुं वंदिय, कुणंति चियवंदणं मुणिणो ॥ १०८ ॥

पडिक्कमिय पुव्वकालं, सज्झायं चेव अट्ढरत्तं तु ।
कालं गिणिय विहिणा, सुत्तसत्थं विचिंतंति ॥ १०९ ॥

धम्मज्झाणोवगया, उवउत्ता सव्वभावभावणिया ।
हियए धरंति अत्थं, जहगहियं गुरुसमीवम्मि ॥ ११० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अह आगयम्मि तइए, जामे तइयाइ पोरिसीए य ।
ठाणंगम्मि निदिट्ठं, कुणंति ते धम्मजागरियं ॥ १११ ॥

चउसुं पि उत्तरगुणे, निद्दामुखं ति तइयभागम्मि ।
उत्तरअज्झयणम्मि य, भणियमिणं साहुकरणिज्जं ॥ ११२ ॥

निद्दामुक्खस्सत्थं, निद्दावक्खाणिऊण वित्तीए ।
मुत्तूण पढमजामं, करणिज्जं, ण्णत्थ सा भणिया ॥ ११३ ॥

जं सुत्तम्मिय भणियं, तस्सत्थं चेव जत्थ वा म(स) रइ ।
वित्तिकरो तं विर्त्ति, सव्वे वि तह त्ति मण्णंति ॥ ११४ ॥

पुव्वावरविवरीयं, सुत्तं न हु होइ किंपि कइयावि ।
एएण कारणेणं, निद्दाकरणम्मि न तत्थ विही ॥ ११५ ॥

उत्तरगुणो य भणिओ, निद्दामुक्खो य धम्मजागरिया ।
तिण्णं पि सुयपयाणं, अत्थो निद्दा न संभवइ ॥ ११६ ॥

तइयाइ निद्दमुक्खं, जह तह निद्दंति इत्थ हुज्ज पयं ।
ता कोवि न संदेहो, मुक्खत्ति पयम्मि भयणा य ॥ ११७ ॥

मुक्कलकरणं परिवज्जं च, अण्णे बहूय मुक्खत्था ।
सुत्तम्मिय वित्तीए, सूईज्जंतीह जुत्तीहिं ॥ ११८ ॥

एगस्स वि सद्दस्स य, बहवो अत्था य संभवंतीह ।
समयोचियमेवत्थं, समयविऊ संपउंजंति ॥ ११९ ॥

निद्दं च अकुव्वंता, राईए पोरिसीए तइयाए ।
सिढिलायारत्ति जणे, मुणिणो केण वि न भण्णंति ॥ १२० ॥

अण्णं च सुत्तपोरिसिभणियं, किच्चं च जे न कुव्वंति ।
ते भण्णंति पमाइ, सिढिलायार ति लोए वि ॥ १२१ ॥

जिणवर उवएस विही, निद्दाए नत्थि अकरणे तीसे ।
ता नहु दोसोऽनत्थ वि सुयम्मि निद्दाइ पडिसेहो ॥ १२२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निद्दाविहि उवएसा, इतियमित्तासु सुत्तवित्तीसु ।
नहु अत्थि जिणवराणं, छउमत्थाणं कुतो भणिओ ॥ १२३ ॥

छउमत्थाणं दंसण, आवरणस्सोदया जइ वि निद्दा ।
होइ तहा वि जिणुत्त, विहीइ नहु सद्दहेयव्वा ॥ १२४ ॥

रयणीइ तइय जामे, पडिसेहो केवलस्स जइ हुज्जा ।
ता मण्णिज्जइ जम्हा, निद्दाए केवलं नत्थि ॥ १२५ ॥

छउमत्थस्स पमाओ, पमायलेसो वि नत्थि केवलिणो ।
दुण्हं को आणाए, कोय अणाणाइ आणाए ॥ १२६ ॥

जस्स इरियावहिया, रीयत्तिहा सुत्तमेव सो चेव ।
जस्स विय संपराई, सो णेयव्वो अणाणाए ॥ १२७ ॥

उवसंतकसायस्स य, खीणकसायस्स य तहारियावहिया ।
इयरस्स संपराइय, इय भणियं पंचमंगम्मि ॥ १२८ ॥

सत्तमदसमसयम्मि य, अट्ठारसमे सयम्मि इय नच्चा ।
जिणवरवाणी सच्चा, तं सुच्चा सद्दहेयव्वं ॥ १२९ ॥

उद्धट्ठिउ उवविट्ठस्स मवारण कारणे समुप्पण्णे ।
समणो तुयट्टिउमणो, जो सो संथारगं कुज्जा ॥ १३० ॥

संथारुत्तरपट्टो भणिउ जेणुग्गहम्मि उवहीए ।
नहु उहिओय एसो, जाणिज्जइ तेण कारणिओ ॥ १३१ ॥

संथारस्स य करणं छट्ठे अंगम्मि साहुवग्गस्स ।
पढमज्झयणे भणियं जाणह चरिओवएसेणं ॥ १३२ ॥

तस्स विही भूमिं पडंज्जिउणं, वत्थाण पमज्जणाउ चउवीसं ।
काउणं दिट्ठीए, न होइ पडिलेहणा एगा ॥ १३३ ॥

तत्तो य पत्थरित्ता संथार सड्ढ हत्थ दुगमित्तं ।
संकोडियसंडासो जयं सए जत्थ उवउत्तो ॥ १३४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इरियं पडिक्कमित्ता तप्पच्छा वंदिऊण आयरियं ।
दाउं दु खमासमणे संदिसणं वायणं कुज्जा ॥ १३५ ॥

उवविसिऊणुक्कुडुओ रयहरणेणं च अहव पुत्तीए ।
देहं च पमज्जित्ता सीसाईपायपज्जंतं ॥ १३६ ॥

उक्कुडुअठिएणं चिय, संथारं अक्कमित्तु पाएणं ।
वामेणं उवइट्ठो, गुरुणा य विही मुणेयव्वा ॥ १३७ ॥

लद्धं अलद्धपुव्वं, जिणवयणं सुभासिय अमियभूयं ।
गहिउ सुग्गइमग्गो, नाहं मरणस्स बीहेमि ॥ १३८ ॥

एयं सच्चुवएसं, जिणदिट्ठं सद्दहामि तिविहेणं ।
तसथावरखेमकरं, पारं निव्वाणमग्गस्स ॥ १३९ ॥

एवं तुयट्टमाणो, जागरमाणो य धम्म जागरियं ।
सम्मं जिणोवएसं, जयं सए सद्दहंतो त्ति ॥ १४० ॥

उवउत्तो बियकम्मो, - दयेण निद्दानिमीलयत्थो य ।
अप्पं पमायछलियं, नाऊण विचिंतए एवं ॥ १४१ ॥

जे बुद्धा उवउत्ता, केवलजुत्ता सुबुद्धजागरियं ।
जग्गंति जिणवरिंदा, धण्णा तेहं पणिवयामि ॥ १४२ ॥

होऊण चउदसपुव्वी, निद्दादोसेण बहुभवं भमिओ ।
अकहिंसु भवणभाणू, परिसाए पुव्वनियचरियं ॥ १४३ ॥

दिणचिंतयत्थ करणी, निद्दा थीणद्धिया भवे जस्स ।
गच्छइ स दुग्गइमहो, निद्दपमाओ महासत्तू ॥ १४४ ॥

करिवर दंतुक्खणणं कयं च निद्दप्पमायदोसेणं ।
मुणिणा सुव्वइ एसो, दिट्ठंतो बहुसु सत्थेसु ॥ १४५ ॥

एएण कारणेणं, निद्दा नहु होइ जिणुवएसेणं ।
तीए च्चिय परिहरणं, विहीए भणियं जिणंदेहिं ॥ १४६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इइ उट्ठित्ता इरियं, पडिक्कमित्ता करेति उस्सग्गं ।
निसिपच्छित्तविसोहण, कुसुमिणउहडावणट्ठाए ॥ १४७ ॥

ऊसासससयपमाणं, अडअहियं कारणं मुणेऊणं ।
सक्कत्थवं भणित्ता, गिण्णइ वेरत्तियं कालं ॥ १४८ ॥

पट्ठविऊण विहिणा, सज्झायं ता कुणंति सज्झायं ।
संवेगसमावण्णो, असंजया जह न जग्गंति ॥ १४९ ॥

अवसेसनिसिमुहूत्ते, गिण्णइ पाभाइयं मुणी कालं ।
तित्थोभवंदणेहिं, आयरियाईय वंदित्ता ॥ १५० ॥

ठावंति पडिक्कमणं, चउत्थएणं च वंदणेणं ति ।
राईए जह भणियं, सुत्तनिज्जुत्तिवित्तीसु ॥ १५१ ॥

आवस्सयचुण्णीए, पुव्वायरियेहिं विहियगंथेसु ।
केवलिवयणाणुगयं, जह भणियं तह य वक्खामि ॥ १५२ ॥

जारिसो पडिक्कमणविही इत्तियमित्तेसु गंथेसु ।
भणिओ तारिसो चेव आवस्सयजिट्ठवित्तीए ॥ १५३ ॥

देवसिए पडिक्कमणे, आयरणाए वि नत्थि उस्सग्गो ।
सुयखित्त देवयाए, सुत्ते वित्तीइचुण्णीए ॥ १५४ ॥

पक्खिय चाउम्मासिय, संवच्छरिए वि देविवुस्सगो ।
एगेसिं चिय भणिओ, विहिवाया न उण सव्वेसिं ॥ १५५ ॥

आयरणाइ कयाए, अकयाइ न आणभंगओ दोसो ।
आयरणं अण्णुण्णं, करंति केई नहु करंति ॥ १५६ ॥

नियनिय गच्छायरणा, सव्वेसिं भिण्णभिण्णभावेण ।
तह वि करंता पिहु पिहु, निंदिज्जंती न केणावि ॥ १५७ ॥

केइ तिण्णि थुईउ, केइ चत्तारि देवयाणं तु ।
उस्सग्गम्मि भणंति य, सावि हु सव्वेसि न पमाणं ॥ १५८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

देवीणं थुइ करणे, इह लोगट्ठो य दीसइ पयडो।
पभणंति जओ पाढं, नहु वंदणवत्तियाए त्ति ॥ १५९ ॥

तवमज्झठि उस्सगो, भुज्जो चिंतिज्जए नमुक्कारो।
अरिहंताई पंच य, जिणसमए वंदणिज्जा य ॥ १६० ॥

दसवेयालियसुत्ते, इह लोगट्ठा तवं च पडिसिद्धं।
नवमम्मि य अज्झयणे, नेयव्वं तत्थ पयडत्थं ॥ १६१ ॥

आवस्सय ठाणांगे, समवायंगम्मि पण्णवागरणे।
उत्तरअज्झयणम्मि य, इहलोगट्ठा तव निसेहो ॥ १६२ ॥

इग-वासर-परियाउ, वाससय-दिक्खियं बहुसुयं पि।
वंदिज्जा नहु अज्जं, साहु बालो अगी(अत्थ) उवि ॥ १६३ ॥

विरइधरं गुणनिलयं, नहु वंदइ सावियं पि ववहारा।
ता अविरय देवीउ, कहेह साहू कहं वंदे ॥ १६४ ॥

देवीथुइ आयरणा, एएण य कारणेण नहु सुद्धा।
आयरण लक्खणेण वि, नहु जुज्जइ जेण भणियमिणं ॥ १६५ ॥

तत्थ य जिणपडिसिद्धं, पडिसिद्ध-विहाणमेव सावज्जं।
लक्खण-विरुद्धमेयं आयरणं कहमिह पमाणं ॥ १६६ ॥

क्खित्तावग्गहकज्जे, क्खित्तसुरी-संथवं करंताणं।
साहूण वसहिदोसो, उप्पायणए इगारसमो ॥ १६७ ॥

इह जा सुत्तविरुद्धा सच्छंदमईइ - कप्पिया जो य।
गीयत्थेहिं कहिज्झइ, सा नहु किज्जइ मए नूणं ॥ १६८ ॥

इय निज्जुत्ति बलेण, पक्ख-चउम्मास, वरिस-पडिक्कमणं।
देवसियं च करिज्जइ, उस्सग्गा जीयकप्पाओ ॥ १६९ ॥

दिवसे सयमूसासा, राईए तेय हुंति पण्णासं।
पक्खम्मि य तिण्णिसया, चाउम्मासं पि पंचसया ॥ १७० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अ(ट्ठाहि) हडिय सहस्स मेगं, ऊसासा तहय वरिसए चेव ।
आवस्सयस्स एवं, निज्जुत्तीए य नायव्वं ॥ १७१ ॥

नवि अण्णो कोइ विही, पक्खियमाईण दीसई सुत्ते ।
वित्तीसु य जो भणिओ, सो वि न गच्छेसु सव्वेसु ॥ १७२ ॥

नियनियगच्छायरणा, सव्वेसिं अत्थि पुव्वसूरिकया ।
सायरणावि य आणा, जा पवयणमग्गमणुलग्गा ॥ १७३ ॥

चित्तसमाहीठाणा, दस य दसाखंधसुत्तपण्णत्ता ।
पक्खिय-पोसहिएसु य समाहिपत्ताण साहूणं ॥ १७४ ॥

अत्थय पक्खिय-सद्दो-चउद्दसी-वायगो मुणेयव्वो ।
जं पक्खिय परियाओ, एसो न हु पुण्णिमा भणिया ॥ १७५ ॥

भुज्जो भगवइ - अंगे, पढमुद्देसे य बारस-सयम्मि ।
पक्खियपोसह-सद्दे, चउद्दसी-संभवो अत्थि ॥ १७६ ॥

जम्हा पढमे दिवसे, बीण(य) पुण पोसहो य नो गहिओ ।
तम्हा एगदिणस्स य, आराहणमेव इह पयडं ॥ १७७ ॥

वित्तीए नो भणिउ, चउद्दसी-पुण्णिमाइ-सुविसेसा ।
एएण कारणेणं चउद्दसी-पक्खियं होइ ॥ १७८ ॥

कत्तिय अमावसाए, निव्वाणं वीरजिण-वरिंदस्स ।
संजायं तेण तया, पट्ठवियं पोसहं सुद्धं ॥ १७९ ॥

कासीकोसल-जणवय, निवेहिं अट्ठारसेहिं मिलिऊणं ।
गणरायेहिं पक्खिय, ममावासाए कउ तत्तो ॥ १८० ॥

भणियमिणं सुहवयणं, दसासुयक्खंध-अट्ठमज्झयणे ।
पुणरवि तत्थेव सुया, पक्खियारोवणा भणिया ॥ १८१ ॥

तग्गहणं पडिसुद्धं, अमावसाए न पक्खियं होइ ।
तेण य अमावसाए, न पुण्णिमाए वि नेयव्वं ॥ १८२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जम्हा पंचम-अंगे, पनरसमसयम्मि वीरनाहस्स ।
पडिवयदिवस-विहारो, चाउम्मासो य पढमदिणे ॥ १८३ ॥

तिण्णेव य चउम्मासा, नायव्वा पुण्णिमाइ तत्तो य ।
पक्खिय-चाउम्मासा, न एगदिवसम्मि जायंति ॥ १८४ ॥

अंगम्मि उवंगम्मि य, चउद्दसी अट्ठमी य उद्दिट्ठा ।
तह पुण्णिमा य एवं, चउपव्वतिहीण नामाइं ॥ १८५ ॥

बीयसूयगडंगे, वित्ती तेवीसगेए अज्झयणे ।
अट्ठमि-चउद्दसीउ, पयडत्थाउ य नायव्वा ॥ १८६ ॥

महकल्लाणतिहीउ, उद्दीट्ठाउ त्ति जिणवरिंदाणं ।
तिण्णेव पुण्णिमाओ, चउम्मासतिहीउ भणियमिणं ॥ १८७ ॥

एएण कारणेणं, चउद्दसि पक्खियं वियाणेह ।
जम्हा चउम्मास तिही, न पक्खियं पुण्णिमा किहवि ॥ १८८ ॥

अह पक्खियं चउद्दसि-दिणम्मि पुव्वं च तत्थ देवसियं ।
इय जोगसत्तअत्थे, भणियं सिरिहेमसूरीहिं ॥ १८९ ॥

चउम्मास-पडिक्कमणं, पक्खिय-दिवसम्मि चउव्विहे संघे ।
संदेहविसोसहिए, भणियं जिणवल्लहेहिं च ॥ १९० ॥

पक्खस्स अट्ठमी खलु, मासस्स य पक्खियं मुणेयव्वं ।
तत्थ य चउद्दसी-तिय, भणियसिरिपुव्वसूरीहिं ॥ १९१ ॥

अण्णं च जंबुद्दीव, प्पण्णत्ती चंदसूर-पण्णत्ती ।
भगवइ-अणुओगेसु य, अण्णत्थ वि अत्थि भणियमिणं ॥ १९२ ॥

पनरस-दिणेहिं पक्खो, दोपक्खा मास बारमासद्दो ।
एयं कालपमाणं, न पव्वमाणं इमं होइ ॥ १९३ ॥

एयाए गणणाए, न हुंति पव्वाइं तिण्णि गुरुआइं ।
पक्खो चउम्मासो वरिसो, जत्थेव पडिक्कमणं ॥ १९४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सावणमासे बहुल,-प्पडिवयाए तह अभीइ-नक्खत्ते ।
संवच्छरपारंभो, एसो भणिओ जिणवरेहिं ॥ १९५ ॥

जइ एवं च गणिज्जइ, आसाढी-पुण्णिमाइ-ता वरिसो ।
भद्दवय-सुद्ध पंचमिदिणम्मि एसो कहं हुज्जा ॥ १९६ ॥

बीए पक्खम्मि तहा, मासट्ठाणे कहं चउम्मासो ।
अट्ठसु मासेसु पुणो, दुवालसेसु य विरुद्धे सच्चे (व्वे) य॥ १९७ ॥

एवं सोऊण सुयं, दिणाण गणणाइ-पव्व-करणिज्जं ।
नहु संभवइ वयंतिह, गीयत्था तं चिय पमाणं ॥ १९८ ॥

चंदपण्णत्ति सुत्ते, सूरियपण्णत्ति नामुवंगम्मि ।
उदयतिहीय पमाणं, विवाहपण्णत्ति अंगम्मि ॥ १९९ ॥

अप्पतमेण तमेणं, उज्जल पडिवाय वुच्चइ कसिणा ।
अप्पुज्जोएणं चिय, कसिणं पि सियंति भासंति ॥ २०० ॥

एवं उदयतिही वि य नायव्वा कसिण उज्जल तिहिव्व ।
आवस्सय वेलाए, तिहिगहणं कत्थ वि न दिट्ठं ॥ २०१ ॥

पुणरवि जइ गीयत्था, दावंति य अक्खराणि एयाणि ।
ता ताणि मे पमाणं, तत्तं तु त एव जाणंति ॥ २०२ ॥

आवस्सय वेलाए, पव्वतिही हुज्ज तीइ पडिक्कमणं ।
तं पुव्वण्णे जायं, अवरण्णे वावि चिंतेह ॥ २०३ ॥

अवरण्णे तं जुत्तं, नो पुव्वण्णे तहावि सुतुत्तं ।
सेयं वा कसिणं वा, तं तं सव्वं मह पमाणं ॥ २०४ ॥

पढमं चिय होइ दिणं, तस्स य रयणित्ति तयणुगा ।
पच्छा जंबूसूरिय,-चंदपण्णत्तीसु य इमं भणियं ॥ २०५ ॥

तम्हा दिणावसाणे, पडिक्कमणं जुत्तमेव इय मग्गो ।
तम्हा पवयण भणियाइ, उदयतिहीए अभिरमेज्जा ॥ २०६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

समणाण सावयाण य, देसिय पमुहाण जाण पंचण्हं ।
पडिक्कमणाणं किरिया, सरिसा सुत्ताणुसारेण ॥ २०७ ॥

इरियं पडिकमित्ता, पडिलेहित्ताण धम्म उवगरणं ।
पुत्तीदेहप्पमुहं, पुणो वि इरियापडिक्कमणं ॥ २०८ ॥

सम्मं जयणा करणे, तत्तो दाऊण दोखमासमणे ।
भयवं सामाइयवयं, संदिस्सावेमि ठावेमि ॥ २०९ ॥

नवकार - भणण-पुव्वं, सामाइय-दंडगं समुच्चरइ ।
आवस्सय किरियाए, वेलं जाणित्तु संपत्तं ॥ २१० ॥

किरियंतराल काले, पडिक्कमंताण नत्थि उववसिणं ।
तत्तो आसणणुण्णा, एत्थण मेयंतु निर(वे)क्खं ॥ २११ ॥

कालम्मि किज्जमाणो, सज्झाउ जिणमयम्मि सुविसुद्धो ।
सज्झायस्स अणुण्णा, नत्थि अकाले जिणंदाणं ॥ २१२ ॥

आसण सज्झायाणं, पच्छा किरियाइ संभवो अत्थि ।
जइ गीयत्था भावं, एयं मण्णंति ता सव्वं(च्चं) ॥ २१३ ॥

हुज्जा सुत्तविरुद्धं, ता मिच्छादुक्कडं हवउ ।
मज्झं एएण कारणेणं, दुवालसावत्त-वंदणयं ॥ २१४ ॥

दच्चा पच्चक्खाणं, किच्चा तो चेइयाइ वंदित्ता ।
आयरियाइ साहू, ठाविय पकुणंति उस्सग्गं ॥ २१५ ॥

सेसं साहु-सरित्थं, एमेव य राइयम्मि नायव्वं ।
वयमुच्चरित्तु पच्छा, राईपच्छित्त-उस्सग्गं ॥ २१६ ॥

काऊणं चिय-वंदण-पुव्वं ठावंति तो पडिक्कमणं ।
एवं देसिय-राइय, - पडिक्कमणं सावयाणं च ॥ २१७ ॥

अण्णं च पुत्ति-पडिलेहणाए, दुवालसावत्त-वंदणम्मि दुगं ।
वारदुगं च सीसो,-वरियं कायं पमज्जिज्जा ॥ २१८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एवं देवसियम्मि य, स पच्चक्खाणाउ अट्ठवाराओ ।
पुत्तिपडिलेहणाउ, कायस्स पमज्जणाओ वि ॥ २१९ ॥

छव्वारं राईए, अप्पडिलेहित्तु पुत्तियं देइ ।
वंदणयं पच्छित्तं, तस्सुत्तं पुव्वसूरीहिं ॥ २२० ॥

वारं वारं कुज्झा, दिट्ठीइ नि(य) रक्खणेण पडिलेहं ।
पणवीसं पणवीसं, पुत्ती-देहाणुभयकालं ॥ २२१ ॥

सेसाइं तिण्णि आवस्सयाइं, कायव्वाइं साहुव्व निय ।
नियवयअइयारा, जहक्कमं चेव चिंतेज्झा ॥ २२२ ॥

आलोइऊण सम्मं, पडिक्कमित्ता तओ विसोहिज्झा ।
सव्वपडिक्कमणाणं, परमरहस्सं मुणेयव्वं ॥ २२३ ॥

अंगपविट्ठं सुयमंग, – बाहिरं तह य चेव आवस्सयं ।
आवस्सयवितरित्तं, कालियमुक्कालियं चेव ॥ २२४ ॥

ठाणांगे नंदीए, अणुओगम्मि य सुयस्स छब्भेया ।
एए जिणेहिं भणिया, अउपरं नत्थि किंचि सुयं ॥ २२५ ॥

पुच्छेमि पंचमंगल-नामेणं जो भवे महासुयक्खंधो ।
सो नहु लब्भइ कत्थ वि, पंचज्झयणेग – चूलाय ॥ २२६ ॥

पडिक्कमण-सुयक्खंधो, बीओ सक्कत्थवाभिहाणं तु ।
तइयमरिहंतचे(थे) इय,-थव-अज्झयणं चउत्थं तु ॥ २२७ ॥

पंचमगं नामथयं, छठं सुय-संथवं तह चेव ।
एवं अज्झयणाणि य चत्तारि य दो सुयक्खंधा ॥ २२८ ॥

भणियं दुवालसंगं, गणिपिडगं तत्थ कत्थ एयाइं ।
मण्णामि अहं भयवं, गीयत्था तं समाइसह ॥ २२९ ॥

एयं कुणह पसायं, चइत्तु सव्वं मणोगयं कसायं ।
जेणं उत्तमपुरिसा, पणयाणं वच्छला हुंति ॥ २३० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एतेसिं उवहाणं, महानिसीहम्मि सावयाणं जं ।
भणियं तेण न कप्पइ, आवस्सय-सुत्त-भणणं पि ॥ २३१ ॥

ता किल किं वत्तव्वं, किरियाए तस्स अणुवहाणस्स ।
नाणायार-विराहण-मावज्जइ तं पकुव्वंता ॥ २३२ ॥

विवरीय सद्दहाणं, सद्दयमाणा य दंसणायारं ।
स कलुस-किरिया-करणे, चरणायारं विराहेइ ॥ २३३ ॥

एएण कारणेणं आवस्सय-सुत्त-सुद्धउवहाणं ।
कायव्वं जमवस्सं, कायव्वं समणसड्ढेहिं ॥ २३४ ॥

इय सुत्ताणुसारेण समणाणं सावयाण तुल्ल त्ति ।
आवस्सयस्स किरिया, उवहाणं तस्स वि सरित्थं ॥ २३५ ॥

भणियं महानिसीहे, न होइ आवस्सयस्स उवहाणं ।
भणणं किरिया करणं, तं च विणा तस्स नहु जुग्गं ॥ २३६ ॥

आवस्सयम्मि एगो, सुयक्खंधो धम्मराय करिखंधो ।
छच्चेवज्झयणाइं, ताइ पुणो इक्क सरगाइं ॥ २३७ ॥

तेसिं छहिं दिणेहिं, उद्देसाई भवे अणुट्ठाणं ।
सुयक्खंध-समुद्देसो, कायव्वो सत्तमदिणम्मि ॥ २३८ ॥

अट्ठमदिणे अणुण्णा, एवं अट्ठहिं दिणेहिं उवहाणं ।
आवस्सयस्स सरियं, समणाणं सावयाणं च ॥ २३९ ॥

जम्हा अंतेवासी, जिणागमे जिणवरेहिं पण्णविया ।
उग्गा उग्गविहारी, समणा तह सावया चेव ॥ २४० ॥

पासत्थाई वि दुवे, सत्तम-अंगम्मि पंचमंगम्मि ।
आयारंगे वसुवा, अणुवसुवा इत्ति चिंतेह ॥ २४१ ॥

अज्जो इमिणा आमंतणेण, आमंतिय दुवे गुरुणा ।
देस जयणा य तम्हा, जाणह समणाणुगा सड्ढा ॥ २४२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सावय उवहाणविही, महानिसीहम्मि अत्थि जा भणिया ।
तं केई मण्णंति य, केई बहुआ न मण्णंति ॥ २४३ ॥

आवस्सग अट्ठदिणो-वहाण किरिया जईण सव्वेसिं ।
पढम-चरित्तधराणं, सुपमाणं गच्छवासीणं ॥ २४४ ॥

आवस्सगस्स अण्णो, उवहाण-विही न दीसई को वि ।
जं आयरिया तु सदा, कुणंति सिक्खं निरइयारं ॥ २४५ ॥

पाईणं पडिणं वावि, दाहिणोदीणमेवय ।
सुद्धमुणी विहरंतो, सुद्धं धम्मं वियागरे ॥ २४६ ॥

अहिंसा लक्खणो धम्मो, जिणंदेहिं पवेइओ ।
ववहार-निच्छएहिं, उस्सग्गा अववायओ ॥ २४७ ॥

विहिवा उवएसम्मि, नत्थि सावज्जमागमे ।
अववाए विही नत्थि, उवएसा जहट्ठिओ ॥ २४८ ॥

उस्सगो अत्थि विही, अईयणं ताण जिणवरिंदाणं ।
तह आगमिस्साण पुणो, संक्खाणं वट्टमाणाणं ॥ २४९ ॥

एसो जिणउवएसो, विहिवाएणं मुणीणं ।
सो चेव मुणिवरेहिं, सद्दहियव्वो पयत्तेणं ॥ २५० ॥

बीयंगे सूयगडे, बीयखंधम्मि बीयअज्झयणे ।
पक्खा तिण्णि य भणिया, धम्माऽधम्मा य मीसा य ॥ २५१ ॥

पक्खाण तिण्णि दोसुं, अवयारो धम्मऽधम्म पक्खेसु ।
सम्मदिट्ठी पढमे, मिच्छदिट्ठी य बीयम्मि ॥ २५२ ॥

अविरय मिच्छदिट्ठी, एगंतेणं अहम्मपक्खम्मि ।
सुयधम्म चरित्ताणं, तेसिं पि य नत्थि इक्को वि ॥ २५३ ॥

सम्मदिट्ठी विरया, दुहउविय हुंति धम्मपक्खम्मि ।
अविरय सम्मदिट्ठी, सम्मं पणिहाय धम्मम्मि ॥ २५४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मिच्छादिट्ठी विरया, चरित्तमुद्दिस्स तेय मीसम्मि ।
सम्मदिट्ठी विरया,-विरया पुण हुंति तत्थेव ॥ २५५ ॥

जे पुण मिच्छदिट्ठी, अविरइ विरई इ ते अधम्मम्मि ।
जम्हा तेसिं किंचिवि, न सव्वहा अत्थि सुयधम्मो ॥ २५६ ॥

जे पुण सम्मदिट्ठी, सव्वविरया य अविरया चेव ।
विरयाऽविरया य तहा, सव्वे ते धम्म पक्खम्मि ॥ २५७ ॥

चरित्तधम्मं पणिहायमीसो, जो निच्छएणं ववहारओ वा ।
तं पक्खमायाय मुणी विसुद्धो, न संधए नो हु निराकरेज्जा॥ २५८ ॥

अधम्मं पडिसेहेइ, धम्मपक्खं च संधए ।
तिण्ह धम्म पक्खाणं, एसा य वियारणा सुत्ते ॥ २५९ ॥

एएण कारणेणं, सावज्जलवो वि नत्थि उस्सग्गो ।
अववाए विहु करणे, सावज्जस्सेह नत्थि विही ॥ २६० ॥

छउमत्थाणं कत्थ वि, अववाउ दंसिउ जिणंदेहिं ।
कहमवि सयमुप्पज्जइ, जहट्ठिउ जोय जारिसओ ॥ २६१ ॥

तत्थ य जो निरवज्जो, सो जिण वयणाणुसारओ नेओ ।
विहिउवएसो तस्स य, इयरो य जहट्ठिउ होइ ॥ २६२ ॥

जो य चरियाणुवाउ, सोवि तिहाऽधम्म धम्म मीसो य ।
तत्थ वि साहुवएसो, पुव्विं भणिओ तहा नेऊ ॥ २६३ ॥

छट्ठं च पंचमंगे, वित्तीए अभयदेवसूरीहिं ।
दोवहि संखहिगारे, भणियं तं चेव नायव्वं ॥ २६४ ॥

एवं तिण्णुवएसा, विहिचरिय जहट्ठिया समक्खाया ।
ववहार निच्छएहिं, आदेयनेयहेया य ॥ २६५ ॥

धम्माधम्म वि मीसा, तिण्णि य पक्खा वियाहिया एवं ।
एकारस ठाणाइं, सुगुरुमुहाउ अ नायाइं ॥ २६६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पवयण अणुसारेणं, जहा य लिहियाइ संति तह चेव ।
गीयत्था अणुगिण्हह, काऊण पसायमेयाइं ॥ २६७ ॥

जइ जाणह अविरुद्धं, ता सुपमाणं करेह कारेह ।
इत्थ वि किंचि विरुद्धे, मिच्छा मे दुक्कडं तस्स ॥ २६८ ॥

अण्णं च किंचि वि पडिसेवंतो, जिणुत्तमुस्सग्गमेव मण्णंतो ।
नियकारणं कहंतो, विराहगो होइ नहु साहू ॥ २६९ ॥

आउत्तो चत्तारि वि, भासाउ तहय भासमाणो य ।
आराहओ य भणिओ, पण्णवणाए उवंगम्मि ॥ २७० ॥

एयाए वण्णियाए, दसासुठाणंग - पमुह-सुत्तेसु ।
अववायपया भणिया, जहट्ठिउ तत्थ उवएसो ॥ २७१ ॥

जम्हा नेव पवत्तइ एएसु विही जिणेहिं निद्दिट्ठो ।
अकरंतो एयाइं, विराहगो नो मुणी होइ ॥ २७२ ॥

नइउत्तरणुवएसो, जहट्ठिउ तव्विहीइ विहिवाओ ।
उत्तारो सावज्जो, उत्तर-विहीइ निरवज्जो ॥ २७३ ॥

जइ नइसलिले न कुणइ, एगं पायं तहा वि नहु दोसो ।
अह जइ थलम्मि न कुणइ, पविसंतो ता महादोसो ॥ २७४ ॥

एवं वियारिऊणं, गीयत्था जं कहंति तं सच्चं ।
इत्थं जाणामि अहं, जहट्ठिउ एस उवएसो ॥ २७५ ॥

तुल्लाए किरियाए, छउमत्थो केवली य नइ-सलिलं ।
जइ उत्तरंति तहविहु, उस्सुत्तं तह अहासुत्तं ॥ २७६ ॥

रीयंति इमं भणियं, भगवइसुत्तम्मि बहुसु ठाणेसु ।
सत्तमदसमट्ठारस-सएसु अत्थे अ णाणाए ॥ २७७ ॥

जइ विहि जिण उवएसो, ता इत्तियमंतरं कहं एयं ।
एएण कारणेणं, जिणोवएसो य निरवज्जो ॥ २७८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एसो उवएसविही, भणिओ य समासओ निरवज्जो ।
सिरिसाहुरयणगुरुणो, सुपसाएणं मए नाउ ॥ २७९ ॥

वरखरतरतवगच्छो, वएसु विसुद्धगच्छऊएसो ।
कोरंटचित्तगच्छा, मलहारिय पवरवडगच्छा ॥ २८० ॥

अंचलगच्छो तह नाणगच्छ, संडेरपल्लिपुरगच्छा ।
आगमपुण्णिमआई, धम्मघोसाभिहाणाय ॥ २८१ ॥

अण्णे वि गच्छवासि, जे जे वट्टंति संपई काले ।
ते ते सव्वे निय निय, परंपराए उवइसंति ॥ २८२ ॥

तत्थ य जिण आणाए, अणुसारेणं पवत्तए जं जं ।
तं तं मह प्पमाणं, नियआयरिएहिं भणियं पि ॥ २८३ ॥

जं पवयण-पडिसिद्धं, मए लिहंतेण होइ इह लिहियं ।
तस्स य संघसमक्खं, मिच्छा मे दुक्कडं होऊ ॥ २८४ ॥

ससि नंद तिहि पमाणे विक्कम-संवच्छराउ वरिसम्मि ।
कत्तिय-पुण्णिम-दिवसे लिहियमिणं पासचंदेण ॥ २८५ ॥

जुगं सुसाहु-वेरग्गियाणं, सिद्धंतमग्गलग्गाणं ।
साहूण साहुणीणं, सावय सुस्सावियाणं च ॥ २८६ ॥

ते धण्णा ताण णमो, जिणमय-सरपवर-रायहंसाणं ।
जे सद्दहंति सुद्धं, धम्मं सिद्धं परूवंति ॥ २८७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ.श्री जिनदत्तसूरिविरचितानि

॥ आरात्रिक-वृत्तानि ॥

लोणेण पिच्छिय सुनाण सलोणयत्तं,
मत्तो परोवि किमिहत्थि जणेसलोणो ।
अप्पा जलंत जलणस्स सुहम्मिखित्तो,
खारा नियोनय तहाविहु तेण चित्तो ॥ १ ॥

लोणं न होइ इह तेसि कयाइ जेसि,
गीयत्थ सत्थ गुरुणो वयणेण सम्मं ।
सण्णाण-पूयण-निमित्त-मिहत्थि वित्तं,
उत्तारिउण लवणं जलणे खिवंति ॥ २ ॥

लोणं जियं व वरनाण सलोणयाए,
जीवामि नाहमिह जेणु दयाउ जायं ।
चित्तेघवत्थुमयि नत्थि गुणो जियंते,
तासं पयम्मि सरणं मम होउ वण्हिं ॥ ३ ॥

नाणं तु जत्थ न जडं तमि हत्थि तत्थ,
तत्थण्णओ जडमिमं निसुणंतु लोया ।
पासेसु तेण भमिऊण भएण तस्स,
वण्हिं पि साहइ जडं जडभाववत्ति ॥ ४ ॥

ठाणम्मि ठाइ न कयाई समुण्णयम्मि,
निए ठिइं कुणइ जेण सया गयंतु ।
नाणे समुण्णय तमे भमिऊण तेण,
सव्वं जडं जडमिमं जलणे गयं जं ॥ ५ ॥

कुग्गाह-ठाण मिह जं न हु तस्स दाणं,
चित्ते गयाइ सुह हेउ ठविज्ज जेण ।

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एवं तु तेण भमिऊण विनाणपासे,
तातं गयं जल महोजलिए सिहिम्मि ॥ ६ ॥

नाणं जिणेइ न हु तेण विणावरोवि,
आरत्तियं तियजुउ सकिलेसहाणी ।
काऊण सोवि पुण पावइ केवलित्तं,
हुज्जा निरंजणपए परमेसरोवि ॥ ७ ॥

नाणं तु दंसणमओ चरणं पसिद्धं,
सारत्तियं जिणमयम्मि सदुत्तरम्मि ।
तं जेसि नत्थि अरइत्ति नत्थि तं पि,
उत्तारिउं तदणुदिंति जलस्सधारं ॥ ८ ॥

आएविणं मिय मिणं पण दीवियाहिं,
चारत्तियं भमई सावय भामियंतु ।
नाणं पणासयमिमं चिय पंच भेयं,
दीविउ पंच पुण तत्थ हवंति तेण ॥ ९ ॥

दीवोवि नाणपुरओ सथओ सुवट्ठि,
नासेइ जो वितिमिरं बहिरंतरंगं ।
तित्थस्स मंगलकए विहिओ हियाय,
हुज्जासया दुहहरो सुहकारओ य ॥ १० ॥

जं मंगलत्थ महकीरइता कहं सो,
उत्तारिउण, पुरओवि ठविज्जइत्ति ।
जं मंगलंपि न भवे लवणं जडं व,
तस्सोवियं सुहमुहं जलधारदाणं ॥ ११ ॥

भोयावि मंगलमिमं पुरओ धरंति,
सेयो निमित्तमियरं न तहा ठवंति ।

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उत्तारिउण जलणम्मि खिवंति तुट्ठा,
जो नत्थ हेउ तस्स जलं पि दिंति ॥ १२ ॥

कविचक्रचक्रवर्त्ति पू.आ. श्रीजयशेखरसूरिविरचितम्

॥ नवतत्त्वप्रकरणम् ॥

जीवाऽजीवा पुण्णं, पावासवसंवरो य निज्जरणा ।
बंधो मुक्खो य तहा, नवतत्ता हुंति नायव्वा ॥ १ ॥

चउदस चउदस बाया-लीसा बासीय हुंति बायाला ।
सत्तावण्णं बारस, चउ नव भेया कमेणेसिं ॥ २ ॥

सुहुमा बायर बेइं - दिया य तेइंदिया य चउरिंदी ।
असण्णी सण्णी खलु, चोद्दस पज्जत्तपज्जत्ता ॥ ३ ॥

धम्माधम्मागासा, दव्वा देसप्पएस तितिभेया ।
गइठिइअवगाहगुणा, कालो परिवत्तणारूवो ॥ ४ ॥

पूरणगलणसहावो, खंधा देसप्पएसपरमाणू ।
पुग्गलकाओ चउहा, चउदस भेओ इय अजीवो ॥ ५ ॥

सायं सुरनरतिरियाऊ, सुरनराणं गई य अणुपुव्वी
ओरालविउव्वाहार-तेअकम्मइग पण देहा ॥ ६ ॥

आइतितणूणुवंगा, पणिंदि सुहवण्णगंधरसफासा ।
संघयणवज्जरिसहं, समचउरंसं च संठाणं ॥ ७ ॥

तस बायर थिर पत्तेय, पज्जआइज्जसुभगसुभसुसरं ।
जस तित्थंकर निम्माण, अगुरुलहु-आयवुज्जोयं ॥ ८ ॥

परघा ऊसास सुभखगइ, उच्चं इय पुण्णतत्त बायाला ।
पावम्मि मइसुओही-मणपज्जव केवलावरणं ॥ ९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चक्खू अचक्खू ओही-केवल आवरण निद्दपयलाओ ।
निद्दानिद्दा पयला-पयला थीणद्धी अस्सायं ॥ १० ॥

मिच्छं कोहो माणो, माया लोभो चउव्विहा चउरो ।
अण अपच्चक्खाणा, पच्चक्खाणा य संजलणा ॥ ११ ॥

पुंइत्थीकीववेया, हासरइअरइसोगभयगरिहा ।
नरयाउ नरयतिरियगइ-णुपुव्वी इगबितिचउजाई ॥ १२ ॥

तसदसगं विवरीयं कुखगइ उवघाय असुहवण्णचऊ ।
रिसहनराय नराय, द्ध कीलि छेवट्ठ संघयणा ॥ १३ ॥

नग्गोह साइ वामण, खुज्जं हुंडं च नीचगुत्तं च ।
बलदाणलाभभोगो-वभोग विग्घाइ बासीइ ॥ १४

सुइनयणघाणजीहा-देहा पंचिंदिया कसायचऊ ।
वहअलियचोरियाबंभ-परिग्गहा अव्वया पंच ॥ १५ ॥

मणवयणकायजोगा, तिण्णि किरिया इमाउ पणवीसं ।
काइय अहिगरणीया, पाओसिय पारितावणिया ॥ १६ ॥

पाणाइवायारंभिय, अपच्चक्खाणमायपरिग्गहिया ।
मिच्छत्तदिट्ठिपुट्ठिय, पडुच्चसामंतवणिया य ॥ १७ ॥

आणवणिवियारणिया, नेसत्थिसहत्थिसमुदयपओगा ।
अणभोगअणवकंखा, पिज्जदोसेरियावहिया ॥ १८ ॥

इय आसव बायाल, सामाइयमाइ पंच चारित्ता ।
सीउण्हतण्हछुहदंस-चेलरइइत्थीचरियाओ ॥ १९ ॥

सेज्जनिसीहियजायण-मलवहअक्कोसरोगसक्कारा ।
तणफासा य अलाभा, पण्णाअण्णाणसम्मत्तं ॥ २० ॥

इय बावीस परीसह, जइधम्मो दसह संजमो सच्चं ।
खमविणयज्जवमुत्ति, तव सोय अकिंचणं बंभं ॥ २१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अधुवासरणेगत्ता-वरत्त भव असुइ आसवा लोगो ।
संवरनिज्जरधम्मा, बोही इइ भावणा बार ॥ २२ ॥

पण समिई इरियभासा, एसणआयाणपारिठावणिया ।
मणमाई तिण्णि गुत्ती, इय संवरभेय सगवण्णा ॥ २३ ॥

अणसणमूणोयरिया, तणुकिलेसरसचायवित्तिसंखेवा ।
संलीणया इय छहा, बज्झ तवो अंतरो उ इमो ॥ २४ ॥

पायच्छित्तं विणओ, वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।
झाणं उस्सग्गो विय, निज्जर एवं दुवालसहा ॥ २५ ॥

कम्माणं पगइठिई, अणुभागपएस चउव्विहो बंधो ।
अत्थो एसि सहावो, कालप्पमाणं रसो दलियं ॥ २६ ॥

मोक्खम्मि उ संतपयं, दव्वपमाणं च खित्त फुसणा य ।
कालो अंतर भागो, भाव अप्पबहुयं च नवभेया ॥ २७ ॥

सिद्धा पंचमगईये, खइये नाणम्मि दंसणे सम्मे ।
दुविहुवओगे गइयाइसु सेसपएसु ते नत्थि ॥ २८ ॥

सिद्धा दव्व अणंता, लोगासंखिज्जभागि तेसि ठिइ ।
फुसणा अहिया कालो, साइअणंतो पडुच्चेणं ॥ २९ ॥

नो अंतरं जियाणं, अणंतभागम्मि खइय परिणामे ।
भावेणंतरा थोवा, परंपरासिद्धणंतगुणा ॥ ३०॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ. श्रीदेवेन्द्रसूरिविरचितम्

॥ नवतत्त्वप्रकरणम् ॥

जियअजियपुण्णपावा-सवसंवरनिज्जरा उ बंधम्मि ।
मुक्खत्ति तत्तवग्गे-सया रुई होइ कायव्वा ॥ १ ॥

तत्थ जिया एगविहा, दुहा तिहा चउह पंचहा छद्धा ।
चेयण तस इयरेहिं, वेयगईकरण काएहिं ॥ २ ॥

भूमीजलजलणाणिल-वणस्सई थावरा इमे पंच ।
बियतियचउपंचिंदिय-तस चउहा नवविहा सव्वे ॥ ३ ॥

एगिंदिय सुहुमियरा-सण्णियर पणिंदिया सबितिचऊ ।
अपज्जत्ता पज्जत्ता, चउदसहा अहव हुंति जिया ॥ ४ ॥

सुहुमियरभूजलाणल-पवणाणंतवण इयरवण विगला ।
सण्णि असण्णि पणिंदी-अपजत्तपजत्तबत्तीसं ॥ ५ ॥

ते सुक्क किण्हपक्खिय-भेएहिं अहव भव्वभव्वेहिं ।
चउसट्ठिविहा कम्म-प्पगईभेएहिं बहुहा वा ॥ ६ ॥

पंच अजीवा, धम्मा-धम्मागासद्धपुग्गला तत्थ ।
पढमा चउरो अकिरिय-अरूविणो रूविणो चरिमा ॥ ७ ॥

तेसिं भेया लक्खण - संठाण पमाण अप्पबहुभावा ।
नेया भेया तिय तिय - तिय इगचउ इय अजीवचउदसगं ॥ ८ ॥

धम्मत्थिकायदव्वं, तस्स य भागो विवक्खिओ देसो ।
अविभागो उ पएसो, एवमधम्मे नभे वि तियं ॥ ९ ॥

कालो एगविहो चिय, भावपरावत्तिहेउ निच्छइओ ।
ववहारिओ उ रविगइ - गम्मो समयाइ णेगविहो ॥ १० ॥

समयावलिय मुहुत्ता, दिवस अहोरत्त पक्खमासा य ।
संवच्छरजुगपलिया, सागरओसप्पिपरियट्टा ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पुग्गलनिचओ खंधो, देसपएसा तहेव परमाणू ।
केवलअणुओ सुहुमो, दुफासइगवण्णगंधरसो ॥ १२ ॥

गइलक्खणो य धम्मो, पुग्गलजीवाण गइपरियाण ।
गमणोवग्गहहेऊ, जलयरजीवाण सलिलं व ॥ १३ ॥

ठिइलक्खणो अहम्मो, पुग्गलजीवाण ठिइपरिणयाण ।
ठाणोवग्गहहेऊ, पहियाण व बहलतरुच्छाया ॥ १४ ॥

सपइट्ठं सव्वगयं, अवगासपयं च होइ आगासं ।
भावपराविवित्तिलक्खण-मद्धादव्वं तु नेयव्वं ॥ १५ ॥

उवचयअवचयआयाण-मोक्खरसगंधवण्णामाईयं ।
छायायवतममाईण, लक्खणं पुग्गलाणं तु ॥ १६ ॥

धम्मा धम्मा लोगा-गिई उ कालो उ वत्तणारूवो ।
नियसंठाणविमुक्को, उवयारा दव्वपज्जाओ ॥ १७ ॥

सज्झुसिरवट्टगोलग-सरिसागारो अलोगआगासो ।
लोगो वेसाहट्ठिय-कडित्थकरजुगनरसरिच्छो ॥ १८ ॥

अचित्तमहाखंधो, लोगसमाणो य अट्ठसामइओ ।
पोग्गल णेगागारो, संखासंखट्ठिई सेसा ॥ १९ ॥

एगजियपएससमो, धम्माऽधम्मो य लोगआगासो ।
कालदव्वं एगं, अणंतया पोग्गलअलोगा ॥ २० ॥

थोवो कालो लोगो, धम्मोऽधम्मो असंख तिण्णि समा ।
दुण्णि आणंता पुग्गलअलोगखपएसया कमसो ॥ २१ ॥

धम्माधम्मागासा, कालो परिणामिए इहं भावे ।
उदयपरिणामिए पुग्गला उ, सव्वेसु पुण जीवा ॥ २२ ॥

भावा छ च्चोवसमिय-खइयखओवसम-उदय परिणामा ।
दुनवट्ठारिगवीसा-तिगभेया संनिवाओ य ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सम्मचरणाणि पढमे-बीए वरनाणदंसणचरित्ता ।
तह दाणलाभभोगो-वभोगविरियाणि सम्मं च ॥ २४ ॥

चउनाणण्णाणतिगं, दंसणतिग पंचदाणलद्धीओ ।
संमत्तं चारित्तं च, संजमासंजमो तइए ॥ २५ ॥

चउगइ चउक्कसाया, लिंगतिगं लेसछक्कमण्णाणं ।
मिच्छत्तमसिद्धत्तं, असंजओ तुरियभावम्मि ॥ २६ ॥

पंचमगम्मि य भावे-जीवाऽभव्वत्तभव्वयाईणि ।
पंचण्हवि भावाणं, भेया एमेव तेवण्णा ॥ २७ ॥

सुहहेऊ कम्मपगई, पुण्णं दुहहेउ वुच्चई पावं ।
बायालीसं बासीइ, तेसि भेया इमे कमसो ॥ २८ ॥

तिरियाउ सायमुच्चं, तित्थयर पणिंदिजाइ तसदसगं ।
सुखगइ सुवण्णचउगं, आइमसंघयणसंठाणं ॥ २९ ॥

निमिणायवनरसुरतिग--परघा उस्सासगुरुलहुज्जोयं ।
पणतणु उवंगतियमिय, बायालं पुण्णपगिईओ ॥ ३० ॥

थावरदस निरयतिगं, सेसा संघयणजाइसंठाणा ।
तिरिदुगुवघायकुखगइ, वण्णचउक्कं च अपसत्थं ॥ ३१ ॥

नाणंतरायदसगं, नव बीए नीयगोय मस्सायं ।
मिच्छं कसायपणवीस, पावपगिईउ बासीई ॥ ३२ ॥
भवभमणहेउ कम्मं, जीवो अणुसमयमासवइ जत्तो ।
सो आसवो ति तस्स उ, बायालीसं भवे भेया ॥ ३३ ॥

इंदिय अव्वय जोगा, कसाय किरियाउ तेसिमे भेया ।
कमसो पंचय पंच य, तिण्णि य चउरो य पणवीसं ॥ ३४ ॥

सोयं चक्खुं घाणं, रसणा फरिसणमिंदिया पंच ।
तह अव्वय जियवहमो-सदिण्णमेहुणपरिग्गहिया ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मणवयतणुजोगतियं, अपसत्थं तह कसाय चत्तारि ।
कोहो माणो माया-लोभो, किरियाउ अह एया ॥ ३६ ॥

काइय अहिगरणीया पाउसिया पारितावणी किरिया ।
पाणाइवायारंभिय परिगहिया मायवत्ती य ॥ ३७ ॥

मिच्छादंसणवत्ती, अप्पच्चक्खाण दिट्ठि पुट्ठी य ।
पाडुच्चिय सामंतोवणीय नेसत्थि साहत्थी ॥ ३८ ॥

आणवण वियारणिया, अणभोगा अणवकंखपच्चइया ।
अण्णपओग समुदाण, पिज्जदोसेरियावहिया ॥ ३९ ॥

विहियदुवारे गेहे, सरे य पविसइ जहा न रेणुजलं ।
तह पिहियासवदारे, न विसइ जीवेवि पावमलं ॥ ४० ॥

तो असुहासवनिग्गह-हेऊ इह संवरो विणिद्दिट्ठो ।
सो पुण णेगविहोवि हु, इह भणिओ सत्तवण्णविहो ॥ ४१ ॥

तत्थ परीसह समिई, गुत्ती भावण चरित्तधम्मेहिं ।
बावीसपणतिबारस-पण दसभेएहि जहसंखं ॥ ४२ ॥

खुहा पिवासा सीउण्हं, दंसाचेलारइत्थिओ ।
चरिया निसीहिया सिज्जा, अक्कोसवहजायणा ॥ ४३ ॥

अलाभरोगतणफासा, मलसक्कारपरीसहा ।
पण्णा अण्णाण संमत्तं, इइ बावीसं परीसहा ॥ ४४ ॥

इरियाभासाएसण-आयाणुस्सग्ग पंच समिईओ ।
मणगुत्ती वयगुत्ती, तणुगुत्ती गुत्तितियमेयं ॥ ४५ ॥

भाविज्ज भावणाओ, बारस ताओ अणिच्च असरणया ।
चउगइभवस्सरूवं, एगत्तण्णत्त असुइत्तं ॥ ४६ ॥

आसवसंवरनिज्जर-लोगसरूवाणि सुट्ठुदेसित्तं ।
धम्मे जिणाण अइदुल्लहं च सम्मत्तवररयणं ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सामाइयं च छेओ-वट्ठावणियं च सुद्धु परिहारं।
तह सुहुमसंपरायं, अहखायं पंचम चरित्तं ॥ ४८ ॥

सावज्जजोगविरइत्ति, तत्थ समाइयं दुहा तं च।
इत्तरमावकहंति य, पढमं पढमंतिमजिणाणं ॥ ४९ ॥

तित्थेसु अणारोविय-वयस्स सेहस्स थोवकालीयं।
सेसाणमावकहियं, तित्थेसु विदेहयाणं च ॥ ५० ॥

परियायस्स उ छेओ, जत्थोवट्ठावणं वएसुं च।
छेओवट्ठावणमिह, तमणइयारेयरं दुविहं ॥ ५१ ॥

सेहस्स निरइयारं, तित्थंतरसंकमे व तं होज्ज।
मूलगुणघाइणो सा-इयारमुभयं च ठियकप्पे ॥ ५२ ॥

आचेलुक्कुद्देसिय, सिज्जायर रायपिंड किइकम्मे।
वय जिट्ठ पडिक्कमणे, मासं पज्जोसवणकप्पो ॥ ५३ ॥

आचेलुक्कुद्देसिय, पडिकमणे रायपिंड मासेसु।
पज्जुसणाकप्पम्मि य, अट्ठियकप्पो मुणेयव्वो ॥ ५४ ॥

आचेलुक्को धम्मो, पुरिमस्स पच्छिमस्स य जिणस्स।
मज्झिमयाण जिणाणं, होइ अचेलो सचेलो वा ॥ ५५ ॥

इह पुरिमपच्छिमाणं, जिणाण एगं मुणिं जमुद्दिस्स।
आहारमाइ विहियं, तं सव्वेसिं न कप्पेइ ॥ ५६ ॥

मज्झिमयाणं तु इमं, जं कयमुद्दिस्स तस्स चेवत्ति।
नो कप्पइ सेसाण उ; तं कप्पइ एस मेरत्ति ॥ ५७ ॥

सपडिक्कमणो धम्मो; पुरिमस्स य पच्छिमस्स य जिणस्स।
मज्झिमयाण जिणाणं-कारणजाए पडिक्कमणं ॥ ५८ ॥

असणाइचउक्कं वत्थपत्तकंबलगपायपुंछणयं।
निवपिंडम्मि न कप्पइ, पुरिमंतिमजिणजईणं तु ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पुरिमेयराण ठियओ, मासकप्पो य मज्झिमाणं तु ।
अट्ठियओ एमेव य, नेओ पज्जोसवणकप्पो ॥ ६० ॥

चाउम्मासुक्कोसो, जहण्णओ सयरि दिवस थेराणं ।
पज्जोसवणाकप्पो, जिणाण उक्कोसओ चेव ॥ ६१ ॥

सिज्जायरपिंडम्मि य, चाउज्जामे य पुरिसजिट्ठे य ।
किइकम्मस्स य करणे, ठियकप्पो मज्झिमाणं पि ॥ ६२ ॥

सिज्जायरो पहू वा, तयसंदिट्ठो य होइ कायव्वो ।
एगो णेगेवि पहू, पहुसंदिट्ठेवि एमेव ॥ ६३ ॥

सागारियसंदिट्ठे, एगमणेगे चउक्क भयणाओ ।
एगमणेगा वज्जा, णेगेसु य ठावए एगं ॥ ६४ ॥

अण्णत्थ वसेऊणं, आवस्सगचरिमगण्णहिं कुणइ ।
हुंति तया दोवि तरा, सत्थाइसु अण्णहा भयणा ॥ ६५ ॥

जइ जग्गंति सुविहिया, करंति आवस्सयं तु अण्णत्थ ।
सिज्जायरो न होइ, सुत्ते व कए व सो होइ ॥ ६६ ॥

दाऊण गेहं तु सपुत्तदारो, वणिज्जमाईहि उ कारणेहिं ।
तं चेव अण्णं व वइज्ज देसं, सिज्जायरो तत्थ स एव होइ ॥ ६७ ॥

लिंगत्थस्सवि वज्जो, तं परिहरओ व भुंजओ वा वि ।
जुत्तस्स अजुत्तस्स व, रसायणो तत्थ दिट्ठंतो ॥ ६८ ॥

तित्थयरप्पडिकुट्ठो, अण्णायं उग्गमो वि य न सुज्झे ।
अविमुत्तिय लाघवया, दुल्लहसिज्जाइ वुच्छेओ ॥ ६९ ॥

पुरपच्छिमवज्जेहिं, आहाकम्मं, जिणवरेहि लेसेण ।
भुत्तं विदेहएहि य, नय सागरियस्स पिंडो उ ॥ ७० ॥

बाहुल्ला गच्छस्स उ, पढमालियपाणगाइकज्जेसु ।
सज्झायकरणआउ-ट्टियाकये उग्गमेगयरं ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दुविहे गेलण्णम्मी, निमंतणे दव्वदुल्लहे असिवे ।
ओमोयरिय पओसे, भए य गहणं अणुण्णायं ॥ ७२ ॥

असणाईया चउरो, पाउंछण वत्थ पत्त कंबलयं ।
सूहइ खुर कण्णसोहण, नहरणिया सागरियपिंडो ॥ ७३ ॥

तणडगलछारमल्लग-सिज्जासंथारपीढलेवाई ।
सिज्जायरपिंडो सो, न होइ सेहो य सोवहिओ ॥ ७४ ॥

धिइसंघयणजुयाणं, विसिट्ठतवसुत्तसत्तजुत्ताणं ।
होइ नवण्ह मुणीणं, परिहारविसुद्धिओ कप्पो ॥ ७५ ॥

लोभाणु वेयंतो, जो खलु उवसामओ व खवओ वा ।
सो सुहुमसंपराओ, अहक्खाया ऊणओ किंचि ॥ ७६ ॥

अकसायमहक्खायं, चरणं छउमत्थकेवलीणं तु ।
उवसंतखीणमोहे, सजोगजोगिम्मि तं कमसो ॥ ७७ ॥

खंती य मद्दवज्जव, मुत्ती तवसंजमे य बोधव्वे ।
सच्चं सोयं आकिंचणं च बंभं च जइधम्मो ॥ ७८ ॥

पुव्वनिबद्धं कम्मं, महातवेणं सरम्मि सलिलं व ।
निज्जिज्जइ जेण जिए, बारसहा निज्जरा सा उ ॥ ७९ ॥

अणसणमूणोयरिया, वित्तीसंखेवणं रसच्चाओ ।
कायकिलेसो संलीणया उ बज्झो तवो होइ ॥ ८० ॥

पायच्छित्तं विणओ, वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।
झाणं उस्सग्गो वि य, अब्भिंतरओ तवो होइ ॥ ८१ ॥

जह तुप्पियस्स बंधो, रएण पहसंठियस्स होइ दढं ।
तह रागदोसजुत्तस्स, कम्मुणा होइ तं चउहा ॥ ८२ ॥

पुट्ठं बद्ध निधत्तं, निकाइयं च त्ति चउविहो बंधो ।
पयइट्ठिइअणुभाग-प्पएसभेएहि वा चउहा ॥ ८३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जह कंचणोवलाणं, अणाइसंजोगसंजुयाणं पि ।
पबलबहलप्पओगा, अच्चंतं होइ हु विओगो ॥ ८४ ॥

तह जियकम्माणं पि हु, वरसुक्कज्झाणहुयवहवसेण ।
जो अच्चंतविओगो, सो मुक्खो नवविहो सो उ ॥ ८५ ॥

संतपयपरूवणया, दव्वपमाणं च खित्त फुसणा य ।
कालो य अंतरं भाग, भाव अप्पाबहुं चेव ॥ ८६ ॥

संतं सुद्धपयत्ता, विज्जंतं खकुसुमं व न असंतं ।
मुक्खत्ति पयं तस्स उ, परूवणा मग्गणाईहिं ॥ ८७ ॥

नरगइपणिंदितसभव्व-सण्णिअहक्खायखइयसंमत्ते ।
मुक्खोणहारकेवल-दंसणनाणे न सेसेसु ॥ ८८ ॥

दव्वपमाणे सिद्धाण, जीवदव्वाणि हुंतणंताणि ।
लोगस्स असंखंसे, एगो सव्वे वि खित्तम्मी ॥ ८९ ॥

फुसणा अहिया कालो, इगसिद्धमविक्ख साइओणंतो ।
पडिवायाभावाओ, सिद्धाणं अंतरं नत्थि ॥ ९० ॥

सव्वजियाणमणंते, भागे ते तेसि दंसणं नाणं ।
खइए भावे परिणा-मिये च पुण होइ जीवत्तं ॥ ९१ ॥

थोवा नपुंससिद्धा, थीनरसिद्धा कमेण संखगुणा ।
इय मुक्खतत्तमेयं-संखेवेणं समक्खायं ॥ ९२ ॥

आहारे आधेओ-वयारओ इत्थ मुक्खसद्देण ।
वच्चंति फुडं सिद्धा, ते पुण पण्णरसविहा एवं ॥ ९३ ॥

जिणसिद्ध अजिणसिद्धा, तित्थसिद्धा अतित्थसिद्धा य ।
तित्थम्मी वट्टमाणे, जे सिद्धा तित्थसिद्धा ते ॥ ९४ ॥

तित्थे अणवट्ठाणे, जाइसरणाइणा मुणियतत्ता ।
जे सिद्धपयं पत्ता, अतित्थसिद्धा उ ते नेया ॥ ९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सयमेव बुद्धसिद्धा, तहेव पत्तेयबुद्धसिद्धा य ।
पढमा दुविहा एगे, तित्थयरा तदियरा अवरे ॥ ९६ ॥

तित्थयरवज्जियाणं, बोही उवही सुयं च लिंगं च ।
नेयाइं तेसि बोही, जाईसरणाइणा होइ ॥ ९७ ॥

मुहपत्ती रयहरणं, कप्पतिगं सत्तपायनिज्जोगो ।
इय बारसहा उवही, होइ सयंबुद्धसाहूणं ॥ ९८ ॥

हवइ इमेसि मुणीणं, पुव्वाहीयं सुयं अहव नेयं ।
जइ होइ देवया से, लिंगं अप्पइ अह न गुरुणो ॥ ९९ ॥

जइ एगागी वि हु विहरणक्खमो तारिसी व से इच्छा ।
ता कुणइ तहमण्णह, गच्छवासमणुसरइ नियमेण ॥ १०० ॥

पत्तेयबुद्धसाहूण, होइ वसहाइदंसणा बोही ।
पुत्तियरयहरणेहिं, तेसि जहण्णो दुहा उवही ॥ १०१ ॥

मुहपत्ती रयहरणं, तह सत्त य पत्तयाइनिज्जोगो ।
उक्कोसोवि नवविहो, सुयं पुणो पुव्वभवपढियं ॥ १०२ ॥

इक्कारस अंगाइं, जहण्णओ होइ तं तहुक्कोसं ।
देसेण असंपुण्णाइं, हुंति पुव्वाइं दस तस्स ॥ १०३ ॥

लिंगं तु देवया देइ, होइ कइयावि लिंगरहिओ वि ।
एगागि च्चिय विहरइ, नो गच्छइ गच्छवासे सो ॥ १०४ ॥

तह बुद्धबोहियसिद्धा, नपुंसलिंगम्मि इत्थिलिंगम्मि ।
नरलिंगे तह सिद्धा, गिहअण्णसलिंगसिद्धा य ॥ १०५ ॥

ते इह एगगसिद्धा, इक्किक्का इक्कसमयसिद्धा जे ।
इक्कसमए अणेगे जे सिद्धा णेगसिद्धा ते ॥ १०६ ॥

एमाइ सुयवियारो, जयंति ! उल्लसिरजुत्तिपब्भारो ।
निच्चंपि जस्स रुच्चइ, सो मुच्चइ झत्ति कम्मेहिं ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

कुमारपाल–प्रबोधप्रबन्ध–मध्ये पूरातनाचार्यविरचित

॥ जीवव्यवस्थापनाषट्त्रिंशतिका ॥

जीवो अणाइनिहणो अविणासी अक्खओ धुवो निच्चो ।
दव्वट्ठयाइ निच्चो परियायगुणेहि अ अणिच्चो ॥ १ ॥

कालो जहा अणाई अविणासी होइ तिसु वि समएसु ।
तह जीवो वि अणाई अविणासी तिसु वि कालेसु ॥ २ ॥

अक्खयमणंतमउलं जह गयणं होइ तिसु वि कालेसु ।
तह जीवो अविणासी अवट्ठिओ तिसु वि कालेसु ॥ ३ ॥

गयणं जहा अरूवी अवगाहगुणेहिं घिप्पए तं तु ।
जीवो तहा अरूवी नाणाइगुणेहिं घित्तव्वो ॥ ४ ॥

अविणासी खलु जीवो विगारणुवलंभओ जहागासं ।
उवलब्भंति वियारा कुंभाइविणासिदव्वाणं ॥ ५ ॥

देहिंदियाइरित्तो आया खलु गब्भगाहपओगे य ।
संडासा अयपिंडा अइगाराइ व्व विण्णेओ ॥ ६ ॥

देहिंदियाइरित्ते आया खलु तदुवलद्धअत्थाणं ।
तव्विगमे विसरणओ गेहगवक्खेहिं पुरिसु व्व ॥ ७ ॥

नणु इंदियाइ उवलद्धिमंतिविगएसु विसयसंभरणा ।
जह गेहगवक्खेहिं जो अणुसरिया स उवलद्धा ॥ ८ ॥

अणिंदियगुणं जीवं दुण्णेयं मंसचक्खुणा ।
सिद्धा पासंति सव्वण्णू नाणसिद्धा ण साहूणो ॥ ९ ॥

जो चिंतेइ सरीरे नत्थि अहं स एव होइ जीवु त्ति ।
नहु जीवम्मि असंते संसयमुप्पायओ अण्णो ॥ १० ॥

जीवस्स एस धम्मो जा ईहा अत्थि नत्थि वा जीवो ।
थाणुमणुस्साणुगया जह ईहा देवदत्तस्स ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सिद्धं जीवस्स अत्थित्तं सद्दादेवाणुमीयए ।
नासओं भुवि भावस्स सद्दो हवइ केवलो ॥ १२ ॥

अत्थि त्ति निव्वियप्पो जीवो नियमाओ सद्दओं सिद्धी ।
कम्हा सुद्धा पयत्ता घड-खरसिंगाणुमाणाओं ॥ १३ ॥

मिच्छा भवेउ सव्वत्था जे केई पारलोइया ।
कत्ता चेवोवभुत्ता य जइ जीवो न विज्जई ॥ १४ ॥

पाणिदया तव नियमा बंभं दिक्खा य इंदियनिरोहो ।
सव्वं निरत्थयं एयं जइ जीवो न विज्जई ॥ १५ ॥

छउमत्थअणुवलंभा तहेव सव्वण्णुवयणओ चेव ।
लोगाइपसिद्धीओं मुत्तो जीवु त्ति नायव्वो ॥ १६ ॥

मुत्तो अणिंदियत्तो खणिओ नवि होइ जाइसंभरणा ।
थलअहिलासा य तहा अमओ नउ मिम्मउ व्व घडो ॥ १७ ॥

अमओ अ होइ जीवो कारणविरहा जहेवमागासं ।
समयं च होइ अणिच्चं मिम्मयघडतंतुमाईयं ॥ १८ ॥

संकोअ-विकोएहि य जह कम्मं देहलोअमित्तु व्व ।
हत्थिस्स व कुंथुस्स व पएससंखा समा चेव ॥ १९ ॥

आयाणे परिभोगे जोगुवओगे कसायलेसा य ।
आणापाणू इंदियबंधोदयनिज्जरा चेव ॥ २० ॥

चित्तं वेयण सण्णा विण्णाणं धारणा य बुद्धी य ।
ईहा मई वियक्का जीवस्स उ लक्खणा एए ॥ २१ ॥

चित्तं तिकालविसयं वेअण पच्चक्ख सण्ण अणुसरणं ।
विण्णाणऽणेगभेयं कालमसंखेयरं धरणा ॥ २२ ॥

अत्थस्स ऊह बुद्धी ईहा चिट्ठत्थअवगमो उ मई ।
संभावणत्थ तक्का गुणपच्चक्खा घडु व्व त्थि ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जम्हा चित्ताईया जीवस्स गुणा हवंति पच्चक्खा ।
गुणपच्चक्खत्तणओ घडु व्व जीवा अओ अत्थि ॥ २४ ॥

लोइआ वेइआ चेव तहा सामाइआ विऊ ।
निच्चो जीवो पिहो देहा इति सव्वे ववट्ठिआ ॥ २५ ॥

लोए अच्छिज्ज अभिज्जो वेए स पुरीसदड्ढ य सियालो ।
समए अहमासिगओ तिविहो दिव्वाइसंसारो ॥ २६ ॥

लोए वेए समए निच्चो जीवो विभासया अम्हं ।
इहरा संसाराई सव्वं पि न जुज्जए तस्स ॥ २७ ॥

जह आहारो भुत्तो जिआण परिणमइ सत्तभेएहिं ।
वससोणिअमंसट्ठियमज्जा तह मेयसुक्के य ॥ २८ ॥

एवं अट्ठविहं पि य जीवेण अणाइसहयं कम्मं ।
जह कणगं पाहाणे अणाइसंजोगनिप्फण्णं ॥ २९ ॥

जीवस्स य कम्मस्स य अणाइमं चेव होइ संजोगो ।
सो वि उवाएण पुढो कीरइ उवलाओ जह कणयं ॥ ३० ॥

किं पुव्वयरं कम्मं जीवो वा इत्थ कोइ पुच्छिज्जा ।
सो वत्तव्वो कुक्कुडि-अंडाणं भणसु को पढमो ॥ ३१ ॥

जह अंडसंभवा कुक्कुडि त्ति अंडं पि कुक्कुडीइ भवं ।
न य पुव्वावरभावो जहेह तह कम्म-जीवाणं ॥ ३२ ॥

जह कणगस्स उ कीरंति पज्जवा मउडकुंडलाईआ ।
दव्वं कणगं तं चिय नामविसेसो अ सो अण्णो ॥ ३३ ॥

एवं चउग्गईए परिब्भमंतस्स जीवकणगस्स ।
नामाइं बहुविहाइं जीवं दव्वं तयं चेव ॥ ३४ ॥

पच्चक्खं गहगहिओ दीसइ पुरिसो न दीसइ पिसाओ ।
आगारेहिं मुणिज्जइ एवं जीवो वि देहट्ठिओ ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अणुमाणुहेउसिद्धं छउमत्थाणं जिणाण पच्चक्खं ।
गिण्हसु नरवर जीवं अणाईअं अक्खयसरूवं ॥ ३६ ॥

पू. आ. श्री. जयसिंहसू.म. विरचित धर्मोपदेशमाला टीका उद्धृत

॥ जीवाऽजीव कर्माष्टकप्रकरणम् ॥

तित्थ-पणामं काउं कहेइ साहारणेण सद्देण ।
सव्वेसिं सत्ताणं तेलोक्क-दिव्वा(वा)यरो वीरो ॥ १ ॥

जीवा य अजीवा वि य दुविहो लोगो समासओ भणिओ ।
तत्थाजीवा तिविहा-धम्माधम्मा तहा गयणं ॥ २ ॥

जीवा वि य दु-वियप्पा सिद्धा संसारिणो य नाइ(य)व्वा ।
सिद्धा पण्णरस-विहा तित्थातित्थाइ-भेएणं ॥ ३ ॥

संसारत्था दुविहा थावरनामा तसा य पंचविहा ।
पुढवि-जल-जलण-मारुय-वण थावरजंतुणो भणिया ॥ ४ ॥

पज्जत्तापज्जत्ता इक्किक्का ते भवे पुणो दुविहा ।
पत्तेयाणंत-गया तरुणो च्चिय न उण सेसा वि ॥ ५ ॥

नेरइ-माणुय-तिरिया देवा य चउव्विहा तसा होंति ।
नेरइया सत्तविहा रयणाणि(इ)-महातमंताओ ॥ ६ ॥

जल-थल-नहयल-तिविहा(रिया) कम्माकम्माइं अंतरदीवा ।
मणुया वि होंति तिविहा देवा वि चउव्विहा सव्वे ॥ ७ ॥

असुरा नाग-सुवण्णा उदही-विज्जू-घणेंद-जलणेंदा ।
वाऊ-दीव-दिसेंदा कमसो भवणाहिवा दसहा ॥ ८ ॥

किंनर-किंपुरिस-महोरगा य गंधव्व-जक्ख-रक्खा य ।
भूय-गणा य पिसाया अट्ठविहा वंतरा भणिया ॥ ९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चंदाइच्चा य गहा नक्खत्ता तारया य पंचविहा ।
जोइसिया कप्पयगा कप्पातीता य उवरिल्ला ॥ १० ॥

सोहंमीसाण-सणंकुमार-माहिंद-बंभलोगा य ।
लंत-महासुक्कम्मि य सहस्सारे आणए णवमे ॥ ११ ॥

पाणय-आरण-अच्चुय-बारसमे कप्पवासिणो देव्वा(वा) ।
कप्पाईया दुविहा गेविज्जाणुत्तरा भणिया ॥ १२ ॥

हिट्ठिम-पढमा हिट्ठिल्ल-मज्झिमा हिट्ठिमोवरिल्ला य ।
मज्झिम-पढमा नवरं मज्झिम-मज्झिमा मज्झिमोवरिमा ॥ १३ ॥

उवरिम-पढमा उवरिम मज्झिमा उवरिमोवरिल्ला य ।
एए नव गेविज्जा पंचविहाणुत्तरा देवा ॥ १४ ॥

जय-विजय-जयंत-अपराजिएसु सव्वट्ठसिद्धि-पंचमए ।
एतेसु (अ)णुत्तर-सुरा गय-कामा वीयराग व्व ॥ १५ ॥

एते सव्वे संसारिणो त्ति अट्ठविह-कम्म-मल-मय(इ)ला ।
अट्ठविहं पुण कम्मं समासओ संपवक्खामि ॥ १६ ॥

नाणावरणिज्जं दंसणावरणेज्जं वेयणियं मोहणेज्जं आउयं नामं गोयं अंतरायं च । तत्थ नाणावरणिज्जं पंचविहं पण्णत्तं तं जहा- मइनाणावरणिज्जं, सुयनाणावरणिज्जं, ओहिनाणावरणिज्जं,

मणपज्जवनाणावरणिज्जं, केवलनाणावरणिज्जं । जम्मि ओदिण्णे जंतू हेयाहेयं न जाणए वुच्छं तं खलु नाणावरणं । दंसणावरणयं नवहा- चक्खु-दंसणावरणं, अचक्खु-दंसणावरणं, ओहिदंसणावरणं, केवलदंसणावरणं, निद्दा-पणगं च त्ति ।

सुह-पडिबोहा निद्दा दुह-पडिबोहा य णिद्द-णिद्दा य ।
पयला होइ ठियस्स उ पयला-पयला य चंकमओ ॥ १७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अइसंकिलिट्ठ-कम्माण वेयणे होइ थीणद्धी ।
महणिद्दा दिण-चेंतिय-वावारय-साहणी पायं ॥ १८ ॥

जंम्मि उदेण्णे जंतू हेयाहेयं न पेच्छए तमिह
दंसणावरणकम्मं । वेयणियं सायमियरं च ।
अट्ठावीसं-वियप्पं मोहणीयं कोह-माण-मय-लोभा
चत्तारि चउवियप्पा अणाइ-भेएण सोलसओ ॥ १९ ॥

इत्थी-पुरिस-नपुंसग-वेयतिगं सम्म-मिच्छं मीसं च ।
हासो रई अरई भय-सोगा तह दुगंछा य ॥ २० ॥

नारय-तिरिय-नरामर-आऊकम्मं च चउव्विहं जेण ।
वेडस-ष(ख)इल्लो व्व दढं अणवरयं भमइ संसारे ॥ २१ ॥

नामं दुचत्त-भेयं गइ-जाइ-सरीर-अंगुवंगाइं ।
बंधण-संघायण-संघयण-संठाण-नामं च ॥ २२ ॥

तह वण्ण-गंध-रस-फास-नाम अगरु-लहुयं च बोद्धव्वं ।
उवघाय-पराघायाणुपुव्वि-ऊसास-नामं च ॥ २३ ॥

आयावुज्जोय-विहायगई य तस-थावराभिहाणं च ।
बायर-सुहुमं च पुणो पज्जत्तं तह य अपज्जत्तं ॥ २४ ॥

पत्तेयं साहारणं थिरमथिर-सुभासुभं च नायव्वं ।
सुभग-दूभगणामं सूसर तह दूसरं चेव ॥ २५ ॥

आइज्जमणाइज्जं जस-कित्तीणाममयस-किर्त्ति च ।
णिम्माणनाममउलं चरिमं तित्थयरनामं च ॥ २६ ॥

गोयं च दुविहभेयं उच्चागोयं तहेव णीयं च ।
चरिमं पंच-पयारं समासओ तं पवक्खामि ॥ २७ ॥

अह दाण-लाभ-भोगोपभोग-विरियंतराइयं जाण ।
चित्तं पोग्गलरूवं विण्णेयं सव्वमेवेयं ॥ २८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एगपरिणाम-परिसंठियस्स उक्कोसिया जहण्णायं ।
सव्वस्स वि होइ ठिई भणिमो कम्मस्स तं सुणसु ॥ २९ ॥

आइल्लाणं तिण्हं चरिमस्स य तीस कोडिकोडीओ ।
इअराण मोहणिज्जस्स सत्तरी होइ विण्णेया ॥ ३० ॥

णामस्स य गोयस्स य वीसं उक्कोसिया ठिई भणिया ।
तित्तीस-सागराई परमा आउस्स बोधव्वा ॥ ३१ ॥

वेयणियस्स जहण्णा बारस नामस्स अट्ठ उ मुहुत्ता ।
सेसाण जहण्ण-ठिई भिण्ण-मुहुत्तं विणिद्दिट्ठा ॥ ३२ ॥

अट्ठविहं पि य कम्मं संसार-निबंधणं तु एयम्मि ।
खीणे लहंति मोक्खं खमणोवाओ इमो तस्स ॥ ३३ ॥

दंसण-नाण-चरित्ताणि खवण-हेऊणि दंसणं तिविहं ।
खइयं खओ वसमियं उवसमियमिह समासेणं ॥ ३४ ॥

आभिणिबोहियनाणं सुयनाणं चेव ओहिनाणं च ।
तह मणपज्जवनाणं केवलनाणं च पंचमयं ॥ ३५ ॥

सामाइयं च पढमं छेओवट्ठावणं भवे बीयं ।
परिहार-विसुद्धी य सुहुमं तह संपरायं च ॥ ३६ ॥

तत्तो य अहक्खायं खायं सव्वम्मि जीवलोगम्मि ।
जं चरिऊण सुविहिया वच्चंति अयरामरं ठाणं ॥ ३७ ॥

॥ दिक्चतुष्कजीवाल्पबहुत्वं ॥

पपुदउकमसो जीवा, जलवणविगला पणिंदिया चेव ।
दउपूपासुं पुढवी, दउसम तेऊ पुपासुकमा ॥ १ ॥

पूपउदासुं वाऊ सत्तण्ह, जमुत्तरेण माणसरं ।
पच्छिम गोयमदीवो, अहगामा दाहिणे झुसिरं ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ.श्रीजिनवल्लभसूरिविरचित

।। सर्वजीवशरीरावगाहनास्तवः ।।

इय सुहुमबायरअपज्ज-पज्ज-हस्सियरदेहभेएणं ।
पंच वि निगोय पवणग्गिजलभुवो अ दुआ कमसो ॥ १ ॥

चउह परित्ता बायर-अपज्जपज्जा जहण्णियरतणुणो ।
सुहुमनिगोय-अपज्जत्तजहण्णोगाहणा थोवा ॥ २ ॥

समत्तपवणजलणंबुभूयं सुहुमाण बायराणं च ।
कमसो असंखगुणिया जहणूणमोगाहणा(च)उण्हं ॥ ३ ॥

तह संखगुणा बायरऽणंतपरित्तु असमत्तहस्सतणू ।
तुल्ला वि दोण्ह बिइओ सुहुमनिगोयावगाहणया ॥ ४ ॥

पज्जतजहण्णअपज्जतग-उक्कोसपज्ज जिट्ठा य ।
जहसंखमसंखगुणा विसेसअहिया विसेसहिया ॥ ५ ॥

इय सुहुमवाउतेऊजलपुढवीसु तह बायरेसु कमा ।
बायरनिगोयपत्तेयगेसु नियजातिगाण दस ॥ ६ ॥

जइ वि अपत्तेयवणेगिंदितणू माममंगुलमसंखं ।
असइमसंखगुणतं, तह वि विचित्ततओ तस्स ॥ ७ ॥

जिणवल्लहगणिणेगिंदिदेहअप्पाबहुत्तमुद्धरियं ।
भगवइपणवीससयस्स तइयउद्देसगाउ इमं ॥ ८ ॥

।। चैत्यवन्दनभाष्यम् ।।

तिण्णि निसीही इच्चाइ तीसं ३०, संपय हवंति सगनवई ९७ ।
सोलस १६ पुण आगारा , दोसा इगवीस २१ उस्सग्गे ॥ १ ॥

अहिगारा वि य बारस १२, दंडा पंचेव हुंति नायव्वा ।
तिण्णेव वंदणिज्जा ३, थोयव्वा हुंति चत्तारि ४ ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

छ ६च्चिय निमित्त हुंती, पंचेव ५ य हेयवो तहा भणिया।
चिइवंदणम्मि नेयं नवणउय सयं १९९ च ठाणाणं ॥ ३ ॥

तिण्णि नीसीही तिण्णि य पयाहिणा, तिण्णि चेव य पणामा।
तिविहा पूया य तहा, अवत्थतियभावणं चेव ॥ ४ ॥

तिदिसिनिरक्खणविरई, तिविहं भूमीपमज्जणं चेव।
वण्णाइतियं, मुद्दाइतियं, तिविहं च पणिहाणं ॥ ५ ॥

इय दहतियसंजुत्तं वंदणयं जो जिणाण तिक्कालं।
कुणइ नरो उवउत्तो सो पावइ निज्जरं विउलं ॥ ६ ॥

घर-जिणहर-जिणपूयावावारच्चायओ निसीहितिगं।
पुप्फ-ऽखय - थुईएहिं तिविहा पूया मुणेयव्वा ॥ ७ ॥

होइ छउमत्थ-केवलि-सिद्धत्थेहिं जिणाणऽवत्थतिगं।
वण्ण -ऽत्थाऽऽलंबणओ वण्णाइतियं वियाणिज्जा ॥ ८ ॥

जिणमुद्द जोगमुद्दा मुत्तासुत्ती य तिण्णि मुद्दाओ।
काय-मणो-वयणनिरोहणं च पणिहाणतियमेयं ॥ ९ ॥

पंचंगो पणिवाओ, थुइपाढो होइ जोगमुद्दाए।
वंदण जिणमुद्दाए, पणिहाणं मुत्तसुत्तीए ॥ १० ॥

दो जाणू दुण्णि करा पंचमगं होइ उत्तमंगं तु।
सम्मं संपणिवाओ नेओ पंचंगपणिवाओ ॥ ११ ॥

अण्णुण्णंतरअंगुलिकोसागारेहिं दोहिं हत्थेहिं।
पिट्टोवरि कुप्परसंठिएहिं तह जोगमुद्द त्ति ॥ १२ ॥

चत्तारि अंगुलाइं पुरओ ऊणाइं जत्थ पच्छिमओ।
पायाणं उस्सग्गो एसा पुण होइ जिणमुद्दा ॥ १३ ॥

मुत्तासुत्तीमुद्दा समा जहिं दो वि गब्भिया हत्था।
ते पुण निलाडदेसे लग्गा, अण्णे अलग्ग त्ति ॥ १४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दाहिण-वामंगठिओ नर-नारिगणोऽभिवंदए देवे ।
उक्किट्ठ सट्ठिहत्थुग्गहेण जहण्णेण करनवगं ॥ १५ ॥

साहूण सत्त वारा होइ अहोरत्तमज्झयारम्मि ।
गिहिणो पुण चिइवंदण तिय पंच व सत्त वा वारा ॥ १६ ॥

पडिक्कमणे(ण ?)चेईयहरे भोयणसमयम्मि तह य संवरणे ।
पडिक्कमण सुयण पडिबोहकालियं सत्तहा जइणो ॥ १७ ॥

अट्ठ -ऽट्ठ-नव-ऽट्ठ य अट्ठवीस सोलस य वीस वीसामा ।
मंगल-इरियावहिया-सक्कत्थयपमुहदंडेसु ॥ १८ ॥

अट्ठेव संपयाओ, नव य पयाइं, च पंच अहिगारा ।
छ दुगुण सेस लहूआ नवकारे वण्ण अडसट्ठी ॥ १९ ॥

दुग दुग चउरो सत्त य एगं पंचेव दस य एगं च ।
इरियावहियापयसंपयाओ बत्तीससंखाओ ॥ २० ॥

इच्छ, गम, पाण, ओसा, जे मे, एगिंदि, अभिहया, तस्स ।
इरियाविस्सामेसुं पढमपया हुंति नायव्वा ॥ २१ ॥

तिण्णि सया तेयाला ३४३ इरियावहियाइ वण्णपरिसंखा ।
सव्वे वि मेलिया पुण काउस्सगेण सहियाओ ॥ २२ ॥

दो तिण्णि चउर पंच य पंच य पंचेव दुण्णि चउ तिण्णि ।
संपयनवगम्मि कमा तित्तीस पयाइं सक्कथए ॥ २३ ॥

अरिहं आइग पुरिसो लोगो-ऽभय धम्म अप्प जिण सव्वं ।
सकत्थयसंपयाणं पढमं उ लिंगणाइपयं ॥ २४ ॥

दुग छग सत्तग नवगं तिग छग चउरो छगं च वीसामा ।
अरिहंतचेईयाण य आलावा हुंति तेयाला ॥ २५ ॥

अरिहं, वंदण, सद्धा ,अण्णत्थ, सुहुम, एव, जा, ताव, ।
अरिहंतचेइयथए वीसामाणं पया पढमा ॥ २६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पायपमाणा विरई, तिसु वि पएसुं सुयम्मि निद्दिट्ठा ।
एवं विरइपहाणा विहिणा चिइवंदणाऽभिहिया ॥ २७ ॥

पढमसिलोगो उज्जोयगम्मि गाहाओ हुंति छ च्चेव ।
सुयत्थए दो गाहा अंते दो चेव वित्ताइं ॥ २८ ॥

सिद्धाईसंथवणे गाहाओ तिण्णि सुत्तनिद्दिट्ठा ।
गाहदुगं आयरणा एवं पंचेव गाहाओ ॥ २९ ॥

नवगं, बत्तीसा वि य, तित्तीस, तियाल, अट्ठवीसा य ।
सोलस, वीस कमेण य आलावा मंगलाईसु ॥ ३० ॥

दो दो चउ चउ तिसया सगनउई तीस नवइ अब्भहिया ।
अडतीसा छायाला दंडेसु जहक्कमं वण्णा ॥ ३१ ॥

अण्णं, नीस, खास, च्छीए, जंभा, उड्डूइ, वाय, भम, पित्ते ।
सुहुमंग, खेल, दिट्ठी, अगि, छिंद, - ऽहि, बोहि, आगारा ॥ ३२ ॥

घोडग, लया, य खंभे, कुड्डे माले, य सबरि, वहु, नियले ।
लंबुत्तर, थण, उद्धी, संजइ, खलणे, य वायस, कविट्ठे ॥ ३३ ॥

सीसोकंपिय, मूई, अंगुलिभमुहाइ, वारुणी, पेहा ।
नाहीकरयल, कुप्पर, उस्सारिय पारियम्मि थुई ॥ ३४ ॥

नमु जे अरिहं लोगो स पुक्ख तम सिद्ध जो उ चत्ता वे ।
बारस अहिगाराणं णेया पढमक्खरा एए ॥ ३५ ॥

दुण्णेगं दुण्णि दुगं पंचेव कमेण हुंति अहिगारा ।
सक्कत्थयाईसु इहं थोयव्वा सेसदंडाओ ॥ ३६ ॥

अरिहंत, सिद्ध, आगम तिण्णेव य इत्थ वंदणिज्जा उ ।
नामं ठवणा दविए भावे य जिणा चउब्भेया ॥ ३७ ॥

इह नामजिण चउत्थे, ठवणा तिय पंच, दव्वजिण बीए ।
पढमे छट्ठे नवमे दसमे इक्कारसे य भावजिणा ॥ ३८ ॥

For Private And Personal Use Only

इय नव अहिगारेहिं, एए गे वण्णिया जिणा सव्वे ।
सुय सत्तम, सिद्धऽट्ठम, वेयावच्चाण बारसमो ॥ ३९ ॥

वंदण, पूयण, सक्का, सम्मा, बो, निरु निमित्तछक्कं तु ।
सद्धा, मे, धिइ, धारण, अणुपेहा पंच हेऊ य ॥ ४० ॥

नवकारेण जहण्णा, दंडगथुइजुगल मज्झिमा णेया ।
संपुण्णा उक्कोसा विहिणा खलु वंदणा तिविहा ॥ ४१ ॥

इय पडिपुण्णा विहिया विहिणा चिइवंदणा सउण्णेहिं ।
बहुभवलक्खसमज्जियकम्माण वि निज्जरं कुणइ ॥ ४२ ॥

॥ गुरुवन्दनभाष्यम् ॥

गुहगंतय २५-देहा २५ -ऽऽवस्सएसु पणवीस हुंति पत्तेयं ।
छट्ठाणा ६ छ च्च गुणा ६ छ च्चेव य हुंति गुरुवयणा ६ ॥ १ ॥

अहिगारिणो उ पंच ५ य, इयरे पंचेव ५ पंच पडिसेहा ५ ।
एगोऽवग्गह १ पंचाभिहाण ५ पंचेव आहारणा ५ ॥ २ ॥

आसायण तित्तीसं ३३, दोसा बत्तीस ३२, कारणा अट्ठ ८ ।
बाणउय सयं ठाणं १९२ वंदणयं होइ नायव्वं ॥ ३ ॥

दिट्ठिपडिलेह एगा १, नव अक्खोडा ९, नवेव पक्खोडा ९ ।
पुरिमल्ला ६ छ च्च भवे मुहपत्ती होइ पणवीसा ॥ ४ ॥

छ बाहूसु तिण्णि सिरे तिण्णि मुहे तिण्णि उरसि चउ पिट्ठे ।
चलणेसु छ च्च एए पणवीस पमज्जणा देहे ॥ ५ ॥

दो (व?)णयं, अहाजायं, किइकम्मं बारसावयं ।
चउ सिरं, तिगुत्तं च, दुपवेसं, एगनिक्खमणं ॥ ६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

किइकम्मं पि कुणंतो न होइ किइकम्मनिज्जराभागी ।
पणवीसामण्णयरं साहू ठाणं विराहंतो ॥ ७ ॥

पणवीसदोसपरिसुद्धं किइकम्मं जो युंजइ गुरूणं ।
सो पावइ निव्वाणं अचिरेण विमाणवासं वा ॥ ८ ॥

इच्छा य अणुण्णवणा, अव्वाबाहं, च जत्त, जवणा य ।
अहराहखामणा, वि य छट्ठाणा हुंति वंदणए ॥ ९ ॥

विणओवयार, माणस्स भंजणा, पूयणा गुरुजणस्स ।
तित्थयराण य आणा, सुयधम्माराहणा, ऽकिरिया ॥ १० ॥

छंदेण , अ(ऽ)णुजाणामि, तहत्ति, तुब्भं वि वट्टए एवं ।
अवमवि खामेमि तुब्भे(मं ?), वयणाइं वंदणरिहस्स ॥ ११ ॥

आयारिय, उवज्झाए, पवत्ति, थेरे, तहेव रायणिए ।
एएसिं किइकम्मं कायव्वं निज्जरट्ठाए ॥ १२ ॥

पासत्थो, ओसण्णो, होइ कुसीलो, तहेव संसत्तो ।
अहछंदो वि य एए अवंदणिज्जा जिणमयम्मि ॥ १३ ॥

पासत्थाईवंदमाणस्स नेव कित्ती न निज्जरा होई ।
कायकिलेसं एमेव कुणइ तह कम्मबंधं च ॥ १४ ॥

किइकम्मं पि पसंसा सुहसीलजणम्मि कम्मबंधाय ।
जे जे पमायठाणा, ते ते उववूहया होंति ॥ १५ ॥

विक्खित्त पराहुत्ते, पमत्ते , मा कयावि वंदिज्जा ।
आहारं च करिंतो, नीहारं वा जइ करेइ ॥ १६ ॥

आयप्पमाणमित्तो चउद्दिसिं होइ ऽवग्गहो गुरूणो ।
अणणुण्णायस्स सया न कप्पए तत्थ पविसेउं ॥ १७ ॥

वंदण, चिइ, किइकम्मं, पूयाकम्मं च, विणयकम्मं च ।
वंदणयस्स इमाइं हवंति पंचेव नामाइं ॥ १८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सीयले, खुड्डुए, किण्हे, सेवए, पालए तहा ।
पंच एए य दिट्ठंता किइकम्मे हुंति नायव्वा ॥ १९ ॥

परओ पक्खा-ऽसण्णे गंता, चिट्ठण, निसीयणा,-ऽऽयमणे ।
आलोयण, ऽपडिसुणणे, पुव्वालवणे, य आलोए ॥ २० ॥

तह उवदंस, निमंतण, खद्धाययणे, तहा अपडिसुणणे ।
खद्ध, त्ति य तत्थगए, किं, तुम, तज्जाए, नो समणे ॥ २१ ॥

नो सरसि, कहं छित्ता, परिसंभित्ता, अणुट्ठियाइ कहे ।
संथारपायघट्टण, चिट्ठुच्च, समासणे यावि ॥ २२ ॥

अणाढियं च, थड्ढं च, पविद्धं, परिपिंडियं ।
टोलगइ, अंकुसं, चेव,तहा कच्छभरिंगियं ॥ २३ ॥

मच्छुव्वत्तं, मणसा य पउट्ठं, तह य वेई (इ ?)याबद्धं ।
भयसा, चेव भयंतं, मित्ती, गारव कारणा ॥ २४ ॥

तेणीयं, पडिणीयं, चेव रुट्ठं, तज्जियमेव य ।
सढं, च हीलियं चेव तहा विपरिकुंचियं ॥ २५ ॥

दिट्ठमदिट्ठं, च तहा सिंगं, च कर, मोयणं ।
आलिद्धमणालिद्धं, ऊणं, उत्तरचूलियं ॥ २६ ॥

मूयं च ढड्ढरं चेव चुडलियं अपच्छिमं ।
बत्तीसदोसपरिसुद्धं किइकम्मं जो पउंजई ॥ २७ ॥

किइकम्मं पि कुणंतो न होइ किइकम्मनिज्जराभागी ।
बत्तीसामण्णयरं साहू ठाणं विराहिंतो ॥ २८ ॥

बत्तीसदोसपरिसुद्धं किइकम्मं जो पउंजइ गुरूणं ।
सो पावइ निव्वाणं अचिरेण विमाणवासं वा ॥ २९ ॥

पडिकमणे, सज्झाए, काउसग्गे,ऽवराह,पाहुणए ।
आलोयण, संवरणे, उत्तमट्ठे य वंदणयं ॥ ३० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विणयाओ नाणं, नाणाओ, दंसणं, दंसणाओ चरणं तु ।
चरणाहिंतो मुक्खो, मुक्खे सुक्खं अणाबाहं ॥ ३१ ॥

॥ प्रत्याख्यानभाष्यम् ॥

अणागय १ मइक्कंतं २ कोडी सहियं ३ नियट्टियं ४ चेव ।
सागार ५ मणागारं ६ परिमाणकडं ७ निरवसेसं ८ ॥ १ ॥

संकेय ९ चेव अद्धाए १० पच्चक्खाणं तु दसविहं ।
सयमेवऽणुपालणीयं दाणुवएसे जह समाही ॥ २ ॥

होही पज्जोसवणा मम य तया अंतराइयं हुज्जा ।
गुरुवेयावच्चेणं तवस्सि-गेलण्णयाए वा ॥ ३ ॥

सो दाय तवोकम्मं पडिवज्जइ तं अणागए काले ।
एयं पच्चक्खाणं अणागयं होइ नायव्वं ॥ ४ ॥

पज्जोसवणाइ तवं जे खलु न करिन्ति कारणे जाए ।
गुरुवेयावच्चेणं तवस्सि-गेलण्णयाए वा ॥ ५ ॥

सो दाय तवोकम्मं पडिवज्जइ तं अणिच्छिए काले ।
एयं पच्चक्खाणं अइक्कंतं होइ नायव्वं ॥ ६ ॥

पट्ठवणओ य दिवसो पच्चक्खाणस्स निट्ठवणओ य ।
जहियं समिंति दोण्णि वि तं भण्णइ कोडिसहियं तु ॥ ७ ॥

मासे मासे य तवो अमुगो अमुगदिवसम्मि हवई उ ।
हट्ठेण गिलाणेण व कायव्वो जाव उस्सासो ॥ ८ ॥

एयं पच्चक्खाणं नियंटियं धीरपुरिसपण्णत्तं ।
जो गिण्हइ अणगारो अणिस्सियप्पा अपडिबद्धो ॥ ९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चउदसपुव्वी जिणकप्पिएसु पढमम्मि चेव संघयणे ।
एयं वोच्छिण्णं खलु थेरा वि तया करेसी य ॥ १० ॥

महयरगागारेहिं अण्णत्थं वि कारणम्मि जायम्मि ।
जे भत्तपरिच्चायं करिंति सागारकडमेयं ॥ ११ ॥

वि (नि?)ज्जायकारणम्मि य महयरया नो करिंति आगारा ।
कंतारवित्ति-दुब्भिक्खयाइं एयं निरागारं ॥ १२ ॥

दत्तीहिं कवलेहि व घरेहिं भिक्खाहिं अहव दव्वेहिं ।
जे भत्तपरिच्चायं करिंति परिमाणकडमेयं ॥ १३ ॥

सव्वं असणं, सव्वं च पाणगं, सव्वखज्ज-भुज्जविही ।
वोसिरइ सव्वभावेण भणियमेयं निरवसेसं ॥ १४ ॥

अंगुट्ठ-गंठि-मुट्ठी-घर-सेउस्सास -थिबुग जोइक्खे ।
भणियं संकेयमिणं धीरेहिं अणंतनाणीहिं ॥ १५ ॥

अद्धापच्चक्खाणं जं तं कालप्पमाणभेएहिं ।
पुरिमड्ढ-पोरिसीहिं मुहुत्त-मासऽद्ध-मासेहिं ॥ १६ ॥

नवकार पोरिसीए पुरिमड्ढेक्कासणे-गठाणे य ।
आंबिल अब्भत्तट्ठे चरिमे अभिग्गहे विगई ॥ १७ ॥

दो चेव नमोक्कारे, आगारा छ च्च पोरिसीए य ।
सत्तेव य पुरिमड्ढे, एगासणगम्मि अट्ठेव ॥ १८ ॥

सत्तेगट्ठाणस्स उ, अट्ठेव य अंबिलम्मि आगारा ।
पंचेव अभत्तट्ठे, छप्पाणे, चरिम चत्तारि ॥ १९ ॥

पंच चउरो अभिग्गहे, निव्विए अट्ठ नव य आगारा ।
अप्पाउरणे पंच उ, हवंति सेसेसु चत्तारि ॥ २० ॥

नवणीओगाहिमगे अद्दव-दहि-पिसिय-घय-गुले चेव ।
नव आगारा तेसिं, सेसदव्वाणं तु अट्ठेव ॥ २१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

असणं ओयण-सत्तुग-मुग्ग-जगाराइ खज्जगविहीए ।
खीराइ सूरणाई मंडगपभिई य विण्णेयं ॥ २२ ॥

पाणं सोवीर-जवोदगाइ चित्तं सुराइयं चेव ।
आउक्काओ सव्वो कक्कडगजलाइयं च तहा ॥ २३ ॥

भत्तोसं दंताई खज्जूरं नालिकेर-दक्खाई ।
कक्कड-अंबग-फणसाइ बहुविहं खाइमं होइ ॥ २४ ॥

दंतवणं तंबोल चित्तं तुलसी कुहेडगाईयं ।
महु-पिंपलि-सुंठाई अणेगहा साइमं होइ ॥ २५ ॥

फासियं पालियं चेव सोहियं तीरियं तहा ।
कित्तियमाराहियं चेव एरिसम्मि पईयव्वं ॥ २६ ॥

आगारेहि विसुद्धं जं गहियं फासियं तयं नेयं ।
तह पालियं तु भण्णइ सम्मं उवओगपडियरियं ॥ २७ ॥

गुरुदत्तसेसभोयणसेवणयाए य सोहियं जाण ।
पुण्णे वि थेवकालावत्थाणे तीरियं जाण ॥ २८ ॥

भोयणकाले अमुगं पच्चक्खायं ति भुञ्ज कित्तियं ।
एएहिं आगारेहिं सम्मं आराहियं होइ ॥ २९ ॥

वयभंगे गुरुदोसो, थेवस्स वि पालणा गुणकरी उ ।
गुरु लाघवं च नेयं धम्मम्मि अओ उ आगारा ॥ ३० ॥

दुद्धं, दहि, नवणीयं, घयं, तहा तिल्लमेव, गुड, मज्जं ।
महु, मंसं, चेव तहा ओगाहिमगं च दसमाओ ॥ ३१ ॥

गो-महिसु -ट्टिपसूणं एलगखीराणि पंच, चत्तारि ।
दहिमाइयाणि जम्हा उट्टीणं ताणि नो हुंति ॥ ३२ ॥

चत्तारी हुंति तिल्ला तिल -अयसि -कुसुंभ-सरिसवाणं च ।
विगईओ सेसाणं डोलाईणं न विगईओ ॥ ३३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दवगुड-पिंडगुडा दो, मज्जं पुण कट्ठ-पिट्ठनिप्फण्णं ।
मच्छिय -कुत्तियं -भामरभेयं च महुं तिहा होइ ॥ ३४ ॥

जल- थल-खहयरमंसं, चम्मं वस सोणियं तिभेयं च ।
आइल्लतिण्णि चलचल-ओगाहिमगं च विगईओ ॥ ३५ ॥

विगई विगयगयाणि य अणंतकाईणि वज्जवत्थूणि ।
दस तीसं बत्तीसं बावीसं सुणह वण्णेमि ॥ ३६ ॥

दुद्धं,दहि,तिल, नवणीयं,घय, गुड,महु,मंस, मज्ज,पक्कं च ।
पण-चउ-चउ-चउ-चउ-दुग-तिग-तिग-दुग एगपडिभिण्णं ३७ ॥

दव्वहया विगइगयं, विगई पुण तेण तं हयं दव्वं ।
उद्धरिए तत्तम्मि य उक्किट्ठदव्वं इमं अण्णे ॥ ३८ ॥

अह पेया दुद्धट्टी दुद्धवलेही य दुद्धसाडी य ।
पंच य विगइगयाइं दुद्धम्मि य खीरसहियाइं ॥ ३९ ॥

अंबिलजुयम्मि दुद्धे दुद्धट्टी दक्खमीसरद्धम्मि ।
पयसाडी तह तंडुलचुण्णयसिद्धम्मि अवलेही ॥ ४० ॥

दहिए विगइगयाइं घोलवडां घोल सिहरिणि करंबो ।
लवणकणदहियमहियं संगरिगायम्मि अप्पडिए ॥ ४१ ॥

पक्कघयं घयकिट्टी पक्कोसहि उवरि तिरियसप्पिं च ।
निब्भंजण वीसंदणमाइ घयविगइं विगइगया ॥ ४२ ॥

तिल्लमली, तिलकुट्टी, दिद्धं तिल्लं, तहोसहोवरियं ।
लक्खाइदव्वपक्कं तिल्लं तिल्लम्मि पंचेव ॥ ४३ ॥

अद्धकढिय इक्खुरसो गुलवाणीयं च सक्काराखंडं ।
पायगुलं गुलविगई विगइगयाइं तु पंचेव ॥ ४४ ॥

एगं एगस्सुवरिं तिण्णोवरि बीयगं च जं पक्कं ।
तुप्पेणं तेणं चिय तईयं गुलहाणियापभिई ॥ ४५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चउत्थं जलेण सिद्धा लप्पसिया पंचमं तु पूयलिया ।
चोप्पडिया तावियाए परिपक्का तिसु मिलिएसु ॥ ४६ ॥

आवस्सयचुण्णीए परिभणियं इत्थ वण्णियं कहियं ।
कहियव्वं कुसलाणं पउंजियव्वं तु कारणए ॥ ४७ ॥

पू.आ.श्री महेश्वरसूरिविरचितम्

॥ संयममंजरी ॥

नमिऊण नमिरतिदसिंदविंदसिरिमउडलीढपयवीढं ।
पासजिणे [सं] संय[ज] मसुरूवसंकित्तणं काहं ॥ १ ॥

संजमु सुरसत्थिहि पुअउ संजमु मोक्खदुवारु ।
जेहिं न संजमु मणि धरिउ तह दुत्तर संसारु ॥ २ ॥

संजमभारधुरंधरह सद्दुच्छलिउ न जाह ।
निअजणणीजुव्वणहरणु जम्मु निरत्थउ ताहं ॥ ३ ॥

विरमणु पंचह आसवह इंदियनिग्गह जत्थ ।
सकसायहं दंडह दमणु सतरस संजमु तत्थ ॥ ४ ॥

निग्घिण निट्ठुर दुट्ठमण जे पाणि बहु करंति ।
ते आवज्जिअपावभर निच्छय नरय पडंति ॥ ५ ॥

अलिउ म जंपहु दुव्वयणु पर दूमिज्जइ जेण ।
वमु नरवइ नरइहिं गयउ अलिउब्भवदोसेण ॥ ६ ॥

जइ पाणइं संसइ पडइ जइ निव्वाहु न अत्थि ।
तह वि अदिण्णु म संगहसि जं दूसिउ जिणसत्थि ॥ ७ ॥

जइ निव्विण्णउ दुहपचुरि निवसंतु संसारि ।
मेहुणसुहि सुमिणंतरिण मण पसरंतु निवारि ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

गाढपरिग्गहगहगहिउ नरु हारइ अपवग्गु ।
मिल्हि परिग्गहदुव्वसणु सिवसुहकारणि लग्गु ॥ ९ ॥

पंचासवविरमणु करहि करहि म निग्घण पाउ ।
सिद्धिपुरंधिहि उवरि जइ तुज्झ पइट्टइ भाउ ॥ १० ॥

कक्कसि फरसि म उव्विअसि निरु कोमलइ म रज्जु ।
मज्झत्थिउ [इ] वित्थरहिं जिअ जइ मणि निव्वुइकज्जु ॥ ११ ॥

रसणिंदिउ दुद्दम दमिउ रसि रसि गिद्धउ जेण ।
अवर य इंदिय विसयगय लीलइं निज्जिय तेण ॥ १२ ॥

गंधसुगंधिइं रइ करइं दुग्गंधिइं संताउ ।
घाणिंदियकयउक्करसि जीव म बंधइ पाउ ॥ १३ ॥

जे जिणनाहह मुहकमलअवलोअणकयतोस ।
धण्ण तिलोअहं लोअणइं मुहमंडणपर सेस ॥ १४ ॥

पररमणी जे रूवभरि पिक्खिवि जे विहि [ह] संति ।
रागनिबंधण ते नयण जिण जम्म वि नहु हुन्ति ॥ १५ ॥

जीव म रंजहि मणरयण सुणवि मणोहर गेउ ।
खरनिट्ठुरसद्दावसरि मा करि मणि उव्वेउ ॥ १६ ॥

गय मय महुअर झस सलह नियनियविसयपसत्त ।
इक्किक्केण इ इन्दियण दुःख निरंतर पत्त ॥ १७ ॥

इक्किणि इंदिय मुक्कलिण लब्भइ दुक्ख सहस्स ।
जसु पुण पंचइ मुक्कला कह कुसलत्तणु तस्स ॥ १८ ॥

इंदियसुक्खि मे रइं करहु संभावहिं अपवग्गु ।
जिअ खणभंगुरविसयसुहमग्गि अलग्गि म लग्गु ॥ १९ ॥

वयरपरंपर संघडइ बहु उव्वेय करेइ ।
कोउ वियंभिउ भंति नहु जीवहं दुग्गइ नेइ ॥ २० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वरिससहस्सिहिं जं कियउ तवु संजमु उवयारु ।
कोहमहानलसंगमिण सो दहि किज्जइ च्छारु ॥ २१ ॥

माण मडप्फर विप्फुरइ विणइ न वट्टइ कोइ ।
विणयविहूणह निट्ठुरह नाणविढत्ति न होइ ॥ २२ ॥

विणु नाणेण चरित्तु नहु विण चरणेण न मुक्खु ।
मुक्खुविहीणा[णहं] कहवि नहु होइ निरंतर सुक्खु ॥ २३ ॥

ता मिल्हेविणु माणभडु विणय निवेसहिं चित्तु ।
अहव सहेसहि दुक्खडां भवपंजरि निक्खित्तु ॥ २४ ॥

माया [मा मा?] परवंचणु करहिं परवंचंतहं पाउ ।
जीवहं पावपरव्वसह नरय तिरिक्खउ ठाउ ॥ २५ ॥

उट्ठंती लोहह लहरि झंपिय जेण झडत्ति ।
तसु भवजलहिसमुत्तरणि फुरइ समग्गलसत्ति ॥ २६ ॥

जीव कसाय न निज्ज [ज्जि] णइ अनु[णु] विप्फुरइ सरोसु ।
काइं निहत्थउ नीससिहिं करइ सरीरइ सोसु ॥ २७ ॥

जेणि न रुद्धउ विसयसुहि धावंतउ मणुमीणु ।
तेणि भमेवउ भवगहणि जंपंतइ जण दीणु ॥ २८ ॥

संजमबंधणि बंधि धरि धावन्तउ मणहत्थि ।
जइ काहिसि अहु सुक्कलु ता पाडिहइ अणत्थि ॥ २९ ॥

जीह जि वण्णइ जिणह गण दंसण नाण चरित्त ।
सा सलहिज्जइ सज्जणिहिं पयडियपवयणतत्त ॥ ३० ॥

जा परदोस समुल्लवइ मिच्छपवत्तणसज्ज ।
सा जीहा मह मुहकुहरि जिण जम्मवि म करिज्ज ॥ ३१ ॥

जिणचंदगुरुजणविणउ तवु संजमु उवयारु ।
जं किज्जइ खणभंगुरिण देहह इत्तिउ सारु ॥ ३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जो संतावइ अणुदियहं छव्विहजीवनिकाउ ।
नरयनिबंधणकम्मरउ बलि किज्जउ सो काउ ॥ ३३ ॥

[दण्ड दमवि म] णु वसि करहु धरि संजमि अप्पाणु ।
मोह महाबलु निज्जिणिहिं जिम पावहि निरवाणु ॥ ३४ ॥

समणह भूसण गयवसण संजममंजरि एह ।
[सिरि] महेसरसूरि गुरु कण्णि कुणंत सुणेह ॥ ३५ ॥

पू.आ.श्री मानतुंगसूरिविरचितम्

॥ जयन्तीप्रकरणम् ॥

नमिय नमिरामरेसरसिरसेहरमणिमऊहविच्छुरियं ।
वीरचरणारविन्दं जयन्तियापगरणं वोच्छं ॥ १ ॥

पुच्छइ कहावसाणे गुरुयत्तं कह कुणन्ति जिण जीवा ? ।
वीरो भणइ जयन्ती अट्ठारस पावट्ठाणेहिं ॥ २ ॥

पाणिवह मुसावाए अदत्त मेहुण परिग्गहे ।
कोहे माणे माया लोभे पिज्जे दोसे य कलहे य ॥ ३ ॥

अब्भक्खाण अरइ पेसुण्णे तह परपरिवाए ।
मायामोसे मिच्छादंसणसल्ले य अट्ठारे ॥ ४ ॥
भंते भव्वत्तं किं सभावओ ? वावि होइ परिणामा ?
साहावियं जयन्ति ! भवत्तं नेय परिणामा ॥ ५ ॥

भवसिद्धिया भंते ! जइ सिज्झिस्संति तो भवे लोओ ।
भवसिद्धिएहि रहिओ, न भवइ स जयंति ! नायाओ ॥ ६ ॥

सयलागासपएसा सेढिपरमाणुमित्तखंडेहिं ।
समए समए हीरइ अणंतउस्सप्पिणीकालं ॥ ७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नो चेव अवहिया जह एवं भव्वावि नेव निट्ठन्ति।
नवि सिज्झिहिंति तो भण किण्णु भव्वत्तणं ? ॥ ८ ॥

जइ होऊणं भव्वा वि केइ सिद्धिं न चेव गच्छन्ति।
एवं तेऽवि अभव्वा को व विसेसो भवे तेसिं ? ॥ ९ ॥

भण्णइ भव्वो जोग्गो दारुदलियत्ति वावि पज्जाया।
जोग्गो वि पुण न सिज्जइ कोइ रूक्खाइदिट्ठन्ता ॥ १० ॥

पडिमाईणं जोग्गा बहवो गोसीसचन्दणदुमाई।
संति अजोग्गा वि इहं अण्णे एरण्डभिण्डाइ ॥ ११ ॥

न य पुण पडिमुप्पायणसंपत्ती होइ सव्वजोगाणं।
तेसिं पि असम्पत्ती न य तेसिमजोग्गया होइ ॥ १२ ॥

किं पुण जा संपत्ती सा नियमा होइ जोग्गरूक्खाणं।
न य होइ अजोग्गाणं एमेव य भव्वसिज्झणया ॥ १३ ॥

अहवा पडुच्चकालं न सव्वभव्वाण होइ वोच्छित्ती।
जं तीयणागयाओ अद्धाओ दो वि तुल्लाओ ॥ १४ ॥

तत्थाऽइइअद्धाए सिद्धो एगो अणंतभागो सिं।
कामं तावइउ च्चिय सिज्झिही अणागयद्धाए ॥ १५ ॥

ते दो अणन्त भागा होउं समुच्चियअणन्तभागो सिं।
एवं पि सव्वभव्वाण सिद्धिगमणं न निद्दिट्ठं ॥ १६ ॥

जागरिया सुत्तत्तं किं साहु ? जिण जयन्ति ! जागरिया।
धम्मीणमहम्मीणं सुत्तत्तं साहु निद्दिट्ठं ॥ १७ ॥

पाणाणं भूयाणं सत्ताणं तह जयंति ! जीवाणं।
दुक्खणसोयणपरियावणाईसुं जेण वट्टंति ॥ १८ ॥

निच्चं अहम्मकम्मा अहम्मवित्ती अहम्मआयारा।
अहमम्मि रज्जमाणा सत्ता सुत्ता उ ते सेया ॥ १९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ २० ॥

एयव्विवरीया पुण सज्झायपरा जियंदिया धीरा ।
धम्मम्मि रज्जमाणा ते साहू जागरा पवरा ॥ २१ ॥

दुब्बलियत्तं ? साहु बलियत्तं ? जिण जयंति ! पावाणं ।
दुब्बलियत्तं सेओ सद्धम्माणं तु बलियत्तं ॥ २२ ॥

दक्खत्तं आलसियत्तमुत्तमं जिण जयंति ! आलस्सं ।
पाविट्ठदुट्ठचिट्ठे सिट्ठं सड्ढे लोए दक्खत्तं ॥ २३ ॥

पुण पुच्छेइ जयन्ती भंते सोइन्दियस्स वसगो किं ? ।
बंधइ चिणइ उवचिणइ जयंति ! सिय सत्त सिय अट्ठ ॥ २४ ॥

कम्मपगडीओ दढं बन्धइ पकरेइ चिणइ उवचिणइ ।
लोयणघोणारसणाफरिसणवसगावि एमेव ॥ २५ ॥

एवं विणिच्छियट्ठा पहट्ठतुट्ठाऽभिवन्दिउं वीरं ।
सामण्णमऽसामण्णं देवाणन्द व्व काऊणं ॥ २६ ॥

निद्दलियघाइकम्मा केवलमुप्पाडिऊण य जयन्ती ।
भवघाइकम्महरणा सिवमयलमणुत्तरे पत्ता ॥ २७ ॥

भगवइबारसमसया बियउद्देसाउ पगरणं एयं ।
सपरोभयसरणत्थं उद्धरियं माणसूरिहिं ॥ २८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ.श्रीजिनभद्रसूरिविरचिता

॥ पञ्चवर्गपरिहारनाममाला ॥

नत्वा पञ्चेषु-पञ्चास्य-शरभं रभसाज्जिनम् ।
अपञ्चवर्गवर्णात्मशब्दान् कतिपयान् ब्रुवे ॥ १ ॥

यो वर्गव्यञ्जनान्तः स्यात् स श्लोकार्द्धान्तगो ध्वनिः ।
अवर्गकाव्ये कर्त्तव्यो वर्णमध्ये न तद् यतः ॥ २ ॥

अर्हण्णविषयोऽरोषोऽरिहा संवरवैरिहा ।
सुरासुरेशसंसेव्यः शिवावासो जिनेश्वरे ॥ ३ ॥

स्वर्गेऽव्ययं स्वरावासाऽऽश्रयाऽऽलयाः सुरात् परः ।
देवेऽसुरारिः स्वाहाशी बर्हिरास्योऽव्ययालयः ॥ ४ ॥

अविस्रसः सुरश्चार्के सहस्रांशुर्हरी रविः ।
सूरः सूर्यो हेलिर्हंसोऽहरीशो वासरेश्वरः ॥ ५ ॥

अंशुः सरोरुहसुहृद् रश्मावंशुर्वसुश्च रुक् ।
उस्रश्चन्द्रे शर्वरीशः शिशिरांशुः शशी हरिः ॥ ६ ॥

सरोरुहारिरङ्गारे रसासूरार इत्यपि ।
बुधे च शार्वरीशिः स्यात् शशिसूश्च बृहस्पतौ ॥ ७ ॥
सुरसूरिस्तथा सूरिः शुक्रे चासुरपूर्वकः
शनौ च रविसूः सौरिः सैंहिकेये च शश्यरिः ॥ ८ ॥

रविवैरी च राहुः स्यात् केतावहि विलेशयौ ।
अश्लेषासूरगस्त्ये चौर्वशेयश्चाश्रयाशसूः ॥ ९ ॥

दिनेऽहर्वासरौ प्रातर्वासरास्य-मुषस्तथा ।
सन्ध्यायां सबलिः सायं रजन्यां शर्वरी उषा ॥ १० ॥

शशिशरीरेश्वरी च मार्गशीर्षे सहः सहाः ।
पौषे सहस्यं शंसन्ति शीते च शिशिरं मतम् ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सुरभाविष्य आषाढे वाहा(र्दा)वसर-वर्षिकौ ।
.... ॥ १२ ॥

क्षये विलय-संहारौ खे विहायो वियत् तथा ।
वायु-स्वर्वासि-वार्वाहाश्रयो मेघे तु संवरात् ॥ १३ ॥

वार्वारिसलिलेभ्यश्च वाहः स्याद् वेगवर्षिणि ।
आसारो वर्षणे वर्षं दिश्याशा-हरितौ स्मृते । ॥ १४ ॥

इन्द्रे सुरेश्वरः स्वाराड् हर्यश्वो वासवो वृषा ।
वार्वाहवाहः शैलारिर्बलहा हरिरिष्यते ॥ १५ ॥

देववृक्षे साल-रसारुहौ स्वःसुरपूर्वकौ ।
कुलिशे च स्वरुर्देव्यां सुर-स्वरबलादयः ॥ १६ ॥

गीर्वाणगायनो हाहा हूहूः पण्याङ्गनासु च ।
स्वः-सुरादिपरा वेश्या उर्वश्याद्या यमे हरिः ॥ १७ ॥

लुलायवाहः सूरसूः वरुणे सलिलेश्वरः ।
वारीश्वराऽऽ-श्रयश्चापि कुबेरे स्वेश्वरो विलः ॥ १८ ॥

ऐल ईशवयस्यश्चे हावसुर्द्रविणे वसु ।
स्वं राः सारं विरूपाक्षे शैलवासी-श-शायिनः ॥ १९ ॥

शर्वो वार्वाहवाहश्चाऽऽशावासा ईश ईश्वरः ।
शूली लुलायवाहारिः स्याद् विहायःशिरोरुहः ॥ २० ॥

असुरारिः शिवेशश्च संवरारिहरो हरः ।
शिवो हीर उमायां च सिंहावासा शिवेश्वरा ॥ २१ ॥

आर्या सौरिस्वसा स्कन्दे शिवा-शरा-ऽऽश्रयाशसूः ।
बर्हिवाहो विधौ हंसवाहो विश्वात् सृडीश्वरौ ॥ २२ ॥

वसुश्रवाः सारससूर्विष्णौ वारिशयो हरिः ।
वारीशशायी श्रीशोऽहिवैरिवाहः सुरारिहा । ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शौरिर्विश्वेश्वरो राहु-वलिवैरी हलायुधे ।
हली वलः सीरशयो लक्ष्म्यां वारीशसूर्वला ॥ २४ ॥

या सा सरोरुहावासा श्रीः शरीरेश्वरी हरेः ।
कामे श्रेयोऽसुहृत् श्रीसूः संवरारिश्च तत्सुते ॥ २५ ॥

उषेशो गरुडे शौरिवाहो वि-वयईश्वरः ।
अहिवैरी दानवे स्यात् सुरारि-रसुरो गिरि ॥ २६ ॥

वाग् वचने च व्याहारो नामन्याऽऽह्वाऽऽह्वयौ स्मृतौ ।
आकारणे हवो ग्राम्येऽश्लीलं मङ्गलशंसने ॥ २७ ॥

आशीः प्रशंसने शंसा विवादे व्यवहारवाक् ।
कीर्तौ यशोऽथ स्वीकारे चाऽऽश्रवो नर्त्तने भवेत् ॥ २८ ॥

लास्यं वंशादिके ज्ञेयं शुषिरं हसने हसः ।
हासो हास्यं च कोपे रुट् रुषा रोषोऽक्षिवारिणि ॥ २९ ॥

अस्रमस्रु च लज्जायां ह्रीर्निद्रायां च संलयः ।
संवेशो हृत्प्रसत्तौ च हर्षोऽन्यगुणदूषणे ॥ ३० ॥

असूया तर्क ऊहः स्यात् शक्तौ वीर्यं क्लमे भवेत् ।
आयासोऽपि च तन्द्रायामालस्यं मानवे तु विट् ॥ ३१ ॥

डिम्भे बालः शिशुः शावः शिशुत्वे बाल्य-शैशवे ।
नटे शैलालि-शैलूषौ जरायां विस्रसा मृते ॥ ३२ ॥

यशः शेषो वधे हिंसा जडे बालश्च बालिशः ।
आशंसितरि चाशंसुर्दरिद्रोऽस्वोऽवसुः क्रुधि(अक्षान्तौ) ॥ ३३ ॥

ईर्ष्या रोषण इर्ष्यालुः स्यादसौम्यस्वरेऽस्वरम् ।
मन्दे अलस आलस्य इभ्ये च श्लील ईश्वरः ॥ ३४ ॥

प्रभावीश्वर ईशः स्यादर्यो मूके तु लोहलः ।
हिंस्रे शरारुः सुभटे शूरो वीरोऽथ दक्षिणे ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सरलः कर्मशीले स्यादायः (?) सत्यार्य उच्यते ।
शिखरिण्यां रसालाऽऽज्ये हविष्यं हविरिष्यते ॥ ३६ ॥

ह्योगोदोहोद्भवे हैयं शुण्ठ्यां विश्वाऽथ काञ्जिके ।
सौवीरं राजिकायामसुरी मनोरथे वशः ॥ ३७ ॥

आशंसे हाऽदने लेहाऽऽहारावुपचितेंऽसलः ।
वली च त्र्यूषणे व्योषं विक्लवे विह्वलो मतः ॥ ३८ ॥

सभायां तु सदः संसद् वचनस्थित आश्रवः ।
वश्यः प्रणेये चाऽर्चायामर्हा च स्यादहंकृतौ ॥ ३९ ॥

अहंयुः संशयितरि संशयालुरुपस्करे ।
वेषवारोऽथ निद्रालौ शयालुरनुगामिनि ॥ ४० ॥

सहायोऽथ जवे रंहो रयश्च पथिकव्रजे ।
हारिः पथ्यदने प्रोक्तं शम्बलं हि क्षमे सहः ॥ ४१ ॥

खेलिन्यां शारि-शारौ च कुले वंशः स्त्रियां विशा ।
वरारोहाऽबला बाला योषा योषिद् निषेवणे ॥ ४२ ॥

शुश्रूषा वरिवस्या च सेवा प्रियतमे वरः ।
प्रियायां च शरीरेशी सख्यामालिर्वयस्यया ॥ ४३ ॥

स्त्रीगुणे हावो हेला च विलासो लीलया सह ।
पाणिग्रहे विवाहः स्याद् गणिकायां तु वेश्यया ॥ ४४ ॥

वारयोषाऽथ सुरते संवेशो रहसा सह ।
व्यवायश्च भागिनेये स्वस्रीयः पतिभार्ययोः ॥ ४५ ॥

पित्रोः श्वश्रूश्वशुरौ चात्मीये स्वीयः स्व इत्यपि ।
भग्न्यां स्वसा बान्धवे स्वो दयितायाः सहोदरे ॥ ४६ ॥

श्यालो भार्याभगिन्यां च श्याला हाली मृते शवः ।
काये वेरं शरीरं चाङ्गेऽवयवोऽथ मूर्द्धनि ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शिरः शीर्षं कचे बालः शीर्षसूक्ष्म शिरोरुहः ।
शुद्धकेशे शिरस्यः स्याद् मुखे चाऽऽस्यं श्रुतौ श्रवः ॥ ४८ ॥

स्कन्धे बाहुशिरोंऽसश्च भुजे बाहुश्च बाहया ।
हस्ते शयो रसज्ञायां लोला वक्षसि चाप्युरः ॥ ४९ ॥

स्तनयोरुरोरुहौ च शुक्रे वीर्यं बलं पदे ।
अंह्रिर्मूत्रे स्रवो योनौ स्याद् वरावयवो वलिः ॥ ५० ॥

सृणीकायां तु लाला स्यादास्यासवश्च सक्थनि ।
ऊरुर्नितम्बे आरोहो रक्ते विस्रमसृक् नृपे ॥ ५१ ॥

रसावासव उर्वीशो राट् च सर्वसहेश्वरः ।
युधिष्ठिरे च शल्यारि-रर्जुने वासविः स्मृतः ॥ ५२ ॥

कर्णे सौरिः शातवाहे हालः सशयनासने ।
औशीरं शयने शय्याऽलक्ते यावोऽवतंसके ॥ ५३ ॥

शिरःस्रगंशुके वासः कटके वलयो भवेत् ।
मुक्तालतायां हारः स्याद् मञ्जीरे हंस इष्यते ॥ ५४ ॥

स्थूलशाटे वराशिः स्यात् सूपकारे तु वल्लवः ।
षण्ढे वर्षवरः शत्रावरिर्वैर्यपि चासुहृत् ॥ ५५ ॥

विरोधे वैरं मित्रे च वयस्यः सवयाः सुहृत् ।
पौरुषे शौर्यं नेपथ्ये वेषो दण्डे तु साहसम् ॥ ५६ ॥

सर्जरसे रालः स्यात् सर्वरसः सुरभिचूर्णके वासः ।
वरधूपे श्रीवासः पार्थिवभागे बलिः सैन्ये ॥ ५७ ॥

शिविरं बलं विविक्ते रहश्च वंशोद्भवे वंश्यः ।
गुह्ये रहस्य-मश्वारोहेऽश्वारोऽश्ववारोऽपि ॥ ५८ ॥

सहस्रेण समं योद्धा स साहस्र सहस्र्यपि ।
चापे शरास इष्वासो बाहुत्राणे तु बाहुलम् ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चक्रेऽरिः करवालेऽसि शिलीमुखे त्विषुः शरः ।
शरीररुहवाहश्च तूणीरे तु शराश्रयः ॥ ६० ॥

तोमरे सर्वला ज्ञेया शङ्कौ शल्यं त्रिशीर्षके ।
शूलं लक्ष्ये शरव्यं च स्थाम्नि शौर्यं बलं सहः ॥ ६१ ॥

सुहृत्कटक आसारो रणे संयद्-युदाहवाः ।
विप्रे रसासुरो यज्ञे सवो वर्हि-र्द्विजाधमे ॥ ६२ ॥

वीरहा देवदेये च हव्यं नैवेद्यके बलिः ।
वृत्ते शीलं क्षत्रिये तु बाहुसू-र्वाहवोऽपि च ॥ ६३ ॥

वैश्येषु विश उरव्या आर्याः शुद्रेंऽह्रिसूस्तथा ।
वृषभः कर्षके सीरी हली लाङ्गलके हलम् ॥ ६४ ॥

सीरो मद्ये सुरा हाला हारहूर मिराऽऽसवः ।
गोपाले वल्लवो रज्जौ शुंवं शुल्वं च पामरे ॥ ६५ ॥

वर्वरः कल्यपाले च वारिवासः पुलिन्दके ।
शवरो युग्ये वाह्यं स्याद् वह्यं वाहोऽपि कथ्यते ॥ ६६ ॥

भुवि सर्वंसहो-र्वी-ला सलिलेशाम्बरा रसा ।
विश्वाऽथ सर्वसस्यायां धरायामुर्वरा मता ॥ ६७ ॥

इरिणे तूषरं देशे विषयो जिनमन्दिरे ।
विहारो भवने शाला वास आलय आश्रयः ॥ ६८ ॥

पुरे वेश्याश्रयो वेशः पक्वणे शबरालयः ।
खरकुट्यां तु शिल्पा (?) स्याद्-मण्डपे तु विशाश्रयः ॥ ६९ ॥

देहल्यामुम्बरः स्तम्भाद्यधःकाष्ठे शिलाऽभिधा ।
कोणेऽश्रिः कपाटेऽररमररिश्च धराधरे ॥ ७० ॥

अहार्य-शैलौ तद्भेदे सुवेलः कनकाचले ।
स्व-शैलो हि सुराहार्यः पाषाणे तु शिला स्मृता ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

....।
उज्जयिन्यां विशाला स्यात् सरोबन्धे तु संवरः ॥ ७२ ॥

आलि-रुञ्छे शिलः क्षेत्रभेदे व्रैहेयमुच्यते ।
यव्यं हल्यं च शालेयं प्राकारे साल इष्यते ॥ ७३ ॥

स्थाल्यामुषाऽथ वार्द्धान्यां चाऽऽलूर्भ्राष्ट्रेऽम्बरीषवाक् ।
वर्द्धमाने शरावश्च तीक्ष्णे लोहमयस्तथा ॥ ७४ ॥

शैलसारं शिलासरं ताम्रे शुल्वं भुजङ्गमे ।
सीसं रूप्ये शशी हंसः त्रपुणि स्याच्च सिंहलम् ॥ ७५ ॥

सुवर्णे रा वसुः कांस्ये सुरवैर्याह्वमभ्रके ।
वारिवाहाम्बराह्वाः स्युः पारदे च रसोऽञ्जने ॥ ७६ ॥

सौवीरं पित्तलायां चाऽऽरो रीरी रीरिरित्यपि ।
शुल्वारिर्गन्धके ज्ञेय-स्ताले चाऽऽलं मणौ वसु ॥ ७७ ॥

वज्रे हीरः स्वरुः शंवः सूर्यकान्ते रवेः शिला ।
आश्रयाशशिला चन्द्रकान्ते शशिशिला जले ॥ ७८ ॥

सलिलं संवरं वारि वारिवाहरसो रसः ।
वारम्बु हिमेऽवश्यायोऽनच्छे त्वाविलमम्बुधौ ॥ ७९ ॥

वारीशो वारिराशिश्च सरस्वान् सलिलालयः ।
महातरङ्गे तूल्लोलो लहरी तोयवर्द्धने ॥ ८० ॥

वेला तडागे सरसी सरो नद्यां वहा सरित् ।
गङ्गायां स्वर्वहा श्रीशांह्रिसूः सुरसरिद् मता ॥ ८१ ॥

कालिन्द्यां सूर्यसू-स्श्चवैरिवाहस्वसाऽपि च ।
नर्मदायां तु रेवा स्यात् शशिसूश्च नदे वहः ॥ ८२ ॥

स्थानके त्वालवालः स्या-दावालो निर्झरे सरिः ।
उपकूपजलाधारे-त्वाहावः प्रस्रवे स्रवः ॥ ८३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रवाहे वाहो वह्नौ च हव्यवाड् हव्यवाहवाक् ।
हव्याशो हविराशश्च हव्याशी हविराश्यपि ॥ ८४ ॥

वायुसुहृदाऽऽश्रयाशो बर्हिः स्वाहावरो वसुर्बहुलः ।
वाडववह्नौ चौर्वः स्फुलिङ्गके हव्यवाहलवः ॥ ८५ ॥

धूमे च वायुवाहः स्याद् वाते श्वासश्च वायुना ।
वृक्षे रसारुहः साल इलासू-र्वसु-रङ्कुरे ॥ ८६ ॥

रोहोऽथ स्कन्धशाखायां साला शाला च पल्लवे ।
वर्हं परागे तु रसः फले सस्यमुदाहृतम् ॥ ८७ ॥

बीजकोश्यां शिंबि-शिंबे पिप्पले श्रीरसारुहः ।
हर्यावासो वटे स्वेशाश्रयो बह्वंह्रिराम्रके ॥ ८८ ॥

रसालः श्रीफले बिल्वः सर्जके साल उच्यते ।
वीरणीमूले तूशीरं वेणौ वंशः प्रकीर्तितः ॥ ८९ ॥

कृतमाले वृष (?) स्तुम्ब्यामलाबू-राटरूषके ।
वासा श्लेष्मातके शेलुरामलक्यां शिवाध्वनिः ॥ ९० ॥

द्राक्षायां हारहूरा स्याद् वाले ह्रीवेरमम्बुजे ।
सरोऽम्बु सरसी-वारि-वारादिभ्यश्च रुड्-रुहौ ॥ ९१ ॥

सहस्रबर्हं नील्यां तु शैवालं शैवलं तथा ।
शेवालं शेवलं धान्ये सस्य-मश्वप्रिये यवः ॥ ९२ ॥

कलमप्रमुखे शालिर्मुद्गे तु हरितो हरिः ।
माषे वृष्यो वली सीत्ये व्रीहिस्तस्मिंश्च पाटले ॥ ९३ ॥

आशुः स्यात् कणिशे सस्यशीर्षं गोधूमके पुनः ।
........................वलश्च शितशिम्बिके ॥ ९४ ॥

वल्लं रक्तफलायां तु बिम्बी स्यात् चिर्भिटीषु च ।
एर्वारुः काकमाच्यां तु वायसी क्ष्वेडके विषः ॥ ९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रसस्तस्य विशेषे स्तो हालाहल-हलाहलौ ।
इक्षौ रसालो दर्भे च बर्हि-मुञ्जे शरःस्मृतः ॥ ९६ ॥

दूर्वायां च रुहा घासे यवसं च जलौकसि ।
शिली मर्कटके लालास्रावो वै वृश्चिके त्वलिः ॥ ९७ ॥

भृङ्गे रसांह्री रोलम्बोऽलिरली वृषभे वृषः ।
गव्युस्रो-षा कुर्कुरे श्वा महिषे वाहवैरिणा ॥ ९८ ॥

हरिवाहो लुलायोऽपि करभे शिशुनामभृत् ।
शलः खरे च वालेयं इडिक्के शिशुवाहवाक् ॥ ९९ ॥

कोले वराहः सिंहे च हरिर्दुष्टमतङ्गजे ।
व्यालो हिंस्रे पशौ व्यालो हस्तिन्यां कथ्यते वशा ॥ १०० ॥

गजबन्धक्षितौ वारि घोटकेऽश्वो हयो हरिः ।
वाहोऽर्वा वाडवायां चाऽश्वाऽश्वे पीयूषवर्णके ॥ १०१ ॥

सेराहः पीतदेहे च हरियश्चित्रिताङ्गके ।
हलाहः कृष्णजङ्घेषत्पाण्डुकायिन्युराहवाक् ॥ १०२ ॥

कृष्णजानौ मनाग्पीते चोलाहः शुभ्रकेसरे ।
पाण्डुपुच्छे वोल्लाहो वेगसरे च वेसरः ॥ १०३ ॥

सृगाले हूरवः क्रोष्ट्यां शिवा स्याद् वानरे हरिः ।
मृगभेदे भवेदृश्यो रोहिषः संवरोऽपि च ॥ १०४ ॥

शल्यके शललः शल्य-स्तच्छलाकाभिधा शलम् ।
शललं मूषिकारातौ विलालो मृदुलोमके ॥ १०५ ॥

शश आखौ वृषः सर्पे विषवाहो विलेशयः ।
अहृस्वलोलो व्यालोऽहिर्वाय्वाश्याऽऽशीविषोऽपि च ॥ १०६ ॥

शालूराररिहीशे चाशीविषाश्यलगर्दके ।
वार्व्यालोऽजगरे च स्याद् वाहसः शयुरित्यपि ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अनन्तेऽहीश शेषौ स्तः सहस्रशिरसा सह ।
भुजङ्गमस्य दंष्ट्राया-माशीः स्याद् नकुलेऽहिहा ॥ १०८ ॥

व्यालवैरी विहङ्गे च स्युर्वयो वि विहायसः ।
पक्षे शरीररुहकं मयूरे व्यालवैरिणा ॥ १०९ ॥

वारिवाहसुहृद् बर्ही पिच्छे बर्हं तदीयके ।
काके च वायसो वल्याहारो वल्याशिना सह ॥ ११० ॥

हंसस्य दयिता हंसी वरला वारलाऽपि च ।
सारसस्य तु सारस्याऽऽट्यां शरारिः शुके भवेत् ॥ १११ ॥

सस्याशी दर्दुरे शालु-शालूर हरयास्तिमौ ।
विशारः संवरो नक्रे चाऽऽलास्यो वार्वराहवाक् ॥ ११२ ॥

उद्रे वारिविलालः स्याद् वसी ग्राहेऽवहारकः ।
पाताले च वलि-व्यालपरा विश्वाश्रयालयाः ॥ ११३ ॥

रन्ध्रे विवरं शुषिरं शुषिर्विलं जगत्यपि ।
विश्वं प्राणे शिवो ज्ञेयः श्वसिते श्वास आहरः ॥ ११४ ॥

सन्देहे संशयो दोषे त्वास्रवो मानसे च हृत् ।
पापेंऽहः सहजे शीलं धर्मे श्रेयो वृषः शुभे ॥ ११५ ॥

विधावयस्तुषारे च शिशिरस्त्विन्द्रियार्थके ।
विषयोऽक्षे च विषयि शब्दे च स्वर आरवः ॥ ११६ ॥

रवः संराव आरावो विरावस्तुरगध्वनौ ।
हेषा ह्रेषाऽथाभिप्राये चाशयो लवणे सरः ॥ ११७ ॥

कषाये तुवर (?) श्वामगन्धे विस्रं च पिङ्गले ।
श्यावो हरिर्नीलपीते हरितो हरिरित्यपि ॥ ११८ ॥

कर्बुरे शबलो व्राते विसर-व्यूह-राशयः
वारोऽपि तुरगस्तोमेऽश्वीय-माश्वं च पुष्कले ॥ ११९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

बहुलं बहु पङ्क्तौ त्वावलिरालिः कणे लवः ।
लेशः पृथौ विशालं स्यादुरु बृहत् समुच्छ्रये ॥ १२० ॥

आरोहो वामने ह्रस्वो विस्तारो व्यास उत्तमे ।
वरं वर्यं समीपे स्यात् सवेशोऽथ मनोहरे ॥ १२१ ॥

हारि सान्द्रे वहलं श्रेष्ठे श्रेयान् परिक्रमे ।
विहार ईर्या शयने विशायोऽथावमानने ॥ १२२ ॥

अवहेलं समस्ते स्तो विश्वाऽशेषौ स्वनिर्गमे ।
व्ययो विघ्ने व्यवायः स्यात् प्रस्तावेऽवसरः क्षणे ॥ १२३ ॥

वेला वारौ वि'भूषायां श्रीर्भागेंऽशो वृतौ वरः ।
कुटिलेऽराल माटोपे चावेशो लवने लवः ॥ १२४ ॥

व्यक्तौ विशेषः स्पर्द्धायां संहर्षः शिखरे शिरः ।
शीर्षं मूलेंऽह्रिरुदरेरेखायां वलिरस्थिरे ॥ १२५ ॥

लोलो वामाङ्के सव्य-मृजौ सरल उच्यते ।
अवष्टम्भेऽवलम्बः स्यादालम्बः कालविस्तरे ॥ १२६ ॥

विलम्बः परिरम्भे च संश्लेषः स्याद् निरन्तरे ।
अविरलं भवेद् मोक्षे शिवं श्रेयोऽव्ययं तथा ॥ १२७ ॥

विश्वशीर्षं विश्वहर्ष रसा स्यादव्ययालयः ।
भव्ये स्वश्रेयसं श्रेयः शिवं च श्वोवसीयसम् ॥ १२८ ॥

अथाऽव्ययानि भण्यन्ते स्वर्गे स्व-र्निकटे हिरुक् ।
रजन्यां रजनीप्रान्ते चोषा सम्बोधने तु रे ॥ १२९ ॥

अरे अयि च हे है च हंहो देवहविर्हुतौ ।
श्रौषट् वौषट् वषट् स्वाहा प्रकाशे त्वावि-रल्पके ॥ १३० ॥

ईषद् वितर्कणे त्वाहो निश्चयेऽवश्यमिष्यते ।
सत्वरे चाशु सहसा स्राग् बाह्ये बहिरेष्यति ॥ १३१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दिने श्वोऽतीतेऽह्नि ह्यः स्याद्वरेऽर्वाग् दिनात्यये ।
सायं नित्यं भवेत् शश्वदनुमतौ निगद्यते ॥ १३२ ॥

ओ मां च विषादे हाऽहह चित्रे तु ही अहो ।
उपमानार्थमिव वा पूर्णेह्रेश्च वै ह हि ॥ १३३ ॥

सूरि श्रीजिनवल्लभान्वयवियद्राजीविनीजीविता-
धीश श्रीजिनदत्तसूरिचरणद्वन्द्वारविन्दालिनः ।
शिष्यः पूज्यजिनप्रियस्य सुगुरोर्वर्गाक्षरैरुज्झिता-
मेनां श्रीजिनभद्रसूरिकविराट् चक्रेऽभिधानावलीम् ॥ १३४ ॥

वाचनाचार्यश्रीसाधुसुन्दरगणिविरचितः

॥ शब्दरत्नाकरः ॥

। प्रथमः काण्डः ।

ध्यात्वाऽर्हतो गुरून् प्राज्ञान् वाग्देवीमपि भक्तितः ।
शब्दरत्नाकरं कुर्वे शब्दभेदार्थसंग्रहम् ॥ १ ॥

अर्हद्देवनृतिर्यञ्चो नैरयाः साङ्ककाः समाः ।
अव्ययाश्च क्रमोऽत्रायं लक्ष्यतां सुखलब्धये ॥ २ ॥

भवेज्जिनेऽर्हन्नर्हन्तः सार्वः सर्वीय इत्यपि ।
तीर्थङ्करस्तीर्थकरः परमेष्ठी ठकारयुक् ॥ ३ ॥

वृषभर्षभौ नाभेये, शंभवे संभवोऽपि च ।
एकादशजिने श्रेयान्, श्रेयांसो, द्वादशार्हति ॥ ४ ॥

वसुपूज्य-वासुपूज्यावनन्तोऽनन्तजिद् मतः ।
विंशे जिने मुनिस्तद्वद् मुनिसुव्रत-सुव्रतौ ॥ ५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अरिष्टनेमौ नेमिश्च नेमी नन्तोऽपि कथ्यते ।
श्रीपार्श्वः पार्श्वनाथश्च, वामेये, चरमेऽर्हति ॥ ६ ॥

महावीरः स वीरश्च, तुर्याहन्तस्य वप्तरि ।
दन्त्यादिः संवरः, कुन्थुबप्पे शूरश्च सुरयुक् ॥ ७ ॥

मरुदेवा मरुदेव्यप्याद्यार्हन्मातरि स्मृता ।
तालव्यमध्या त्रिशला, पञ्चमार्हदुपासके ॥ ८ ॥

त्र्युकारस्तुम्बुरुश्चक्रेश्वर्यामप्रतिचक्रिका ।
अजिताऽजितबलायां, सुतारा तु सुतारका ॥ ९ ॥

निमीश्वरोऽर्हद्विशेषे द्वीकारोऽथ कृतार्घके ।
तुर्यहल्, शूरदेवस्तु दन्त्यतालव्यसादिमः ॥ १० ॥

संवरो दन्त्यसादिः स्यात्, भद्रकृद् भद्र उच्यते ।
मोक्षे श्रेयः शिवं तालव्यादी, निःश्रेयसं पुनः ॥ ११ ॥

मध्यतालव्ययुक्, साधौ साधन्तः साधयन्तकः ।
रिष्यृषी यति-यतिनौ श्रमण-श्रवणौ तथा ॥ १२ ॥

मुनिस्वे तप-तपसी अदन्त-सान्तके स्मृते ।
प्रायश्चित्तं प्रायश्चित्तिः पापसंशोधके तपे ॥ १३ ॥

शिष्यः शिक्षु-शैक्षो तालव्याद्याश्छात्रे च तद्विदि ।
व्रतादाने परिव्रज्या प्रव्रज्याऽप्यभिधीयते ॥ १४ ॥

क्षपणे नग्न-नग्नाटौ श्रमणः श्रवणोऽपि च ।
क्षेमे मद्रं भद्र-भन्द्रे प्रशस्तं शस्तमित्यपि ॥ १५ ॥

भावुकं भविकं भव्यं शिवं च श्वोवसीयसम् ।
श्रेयः स्वःश्रेयसं तालव्यादयः, कुशलं पुनः ॥ १६ ॥

मध्यतालव्यकं प्रोक्तं, सुभं तालव्य-दन्त्ययुक् ।
मङ्गल्यमपि माङ्गल्यं मङ्गलं च तथा स्मृतम् ॥ १७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

। द्वितीय: काण्ड: ।

स्वर्गे स्वस्त्रिदिवोऽस्त्री द्युर्दीदिवर्दिदिवर्दिविः ।
द्यो-दिवौ दिवमित्युक्तं त्रिविष्टप-त्रिपिष्टपे ॥ १ ॥

तात्तातो विषस्तविशं विहेलिम-विशेलिमौ ।
सुरे दिवोका दिवौकास्तौ विहङ्गेऽपि, दैवतः ॥ २ ॥

देवताऽऽदित्याऽऽदितेयौ, सुधाऽभिनवदुग्धयोः ।
पीयूषमपि पेयूषं, व्यन्तरा वानमन्तराः ॥ ३ ॥

असंयुक्ततकारः स्याद् वेतालो व्यन्तरान्तरे ।
मार्तण्डि-मार्ताण्डौ मार्तण्डोऽर्क एतश ऐतशः ॥ ४ ॥

तुविर्भुविश्च द्वौ सान्तौ तपनस्तापनो भगः ।
भर्गो हरिर्हरिद्भानु-भानू पेरुश्च पारुवत् ॥ ५ ॥

भासन्तो भासयन्तोऽगो नगवत् तरु-शैलयोः ।
भुजगेऽप्यंशुराशुश्च महिरो मिहिरस्तथा ॥ ६ ॥

मुहिरो मुदिरस्तद्वद् मुचिरः सहुरिस्तथा ।
मुहुरिः सृणि-सरणी अव्यवी स्योन-स्यूनकौ ॥ ७ ॥

प्रद्योतनो द्योतनश्च वृषाकपि-कपी अरुः ।
अरूषो रुषज-रूषौ दिवि-द्युभ्यां परो मणिः ॥ ८ ॥

सूरस्तालव्यदन्त्यादिस्तालव्यादिः शुचिर्वृकः ।
कोद्रिरिन्द्रोऽप्यरुः सान्तः किरणे द्युद्-द्युती रुचिः ॥ ९ ॥

रोची रुक् शुचियुक् शोचिर्भा-भासौ भाः प्रभा विभा ।
त्विट्-त्विषी प्रश्नि-पृष्णी च धृष्णिरभीश्वभीषुकौ ॥ १० ॥

रोचिः शोचिरिसन्तौ द्वौ, मयूखो ह्याद्यवर्ग्यखः ।
प्रकाशे द्योत उद्द्योतः, सान्तोऽदन्तो महो महः ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धाम नान्तमदन्तं च, ताविषं तविषं तथा ।
बलेऽप्यथो विधौ राजा राजराजश्च चन्दिरः ॥ १२ ॥

चन्द्र-चन्दौ चन्द्रमसाऽमा विकुस्र-विकस्रकौ ।
विक्रस्रः सोम-सोमानौ यज्ञपेयरसेऽपि च ॥ १३ ॥

लाञ्छने लक्ष्मणं लक्ष्म, लक्षणं, चन्दिरातपे ।
चन्द्रिका चन्द्रिमाऽपि स्यात्, मण्डले मण्डली मता ॥ १४ ॥

नक्षत्रे तारका तारा निरिकाराऽत्र तारका ।
अश्वयुज्याश्वकिनी चाश्विनी स्युः कृत्यका बहौ ॥ १५ ॥

बहुलाश्च मृगशीर्षे मृगमार्गौ मृगाच्छिरः ।
मृगशिराऽपि शीर्षस्थास्तारकास्तस्य त्विल्वलाः ॥ १६ ॥

इन्वका मित्रदेवायामनुराधाऽनुराधिका ।
तृतीयवर्गद्वितीययुग् ज्येष्ठा मूल आश्रयः ॥ १७ ॥

तालव्यदन्त्ययोराप्यामषाढा ह्रस्वपूर्विका ।
श्रविष्ठा च धनिष्ठापि त्रिकवर्गद्वितीययुक् ॥ १८ ॥

तद्वत्प्रोष्ठपदा लग्नत्रिभागे तु दृकाणवत् ।
द्रिक-द्रेक्काण-दृक्काणाः, बुधे चान्द्रमसायनिः ॥ १९ ॥

चान्द्रमसायनश्चापि गुरौ गीर्पति-गीःपती ।
गी≍पति-गीष्पती रेफ-विसर्गगजकुम्भषाः ॥ २० ॥

चतुर्ष्वेषु च वाग् वाग्मी प्रख्या आख्याः प्रचक्षसा ।
सकारान्तास्त्रयोऽमी स्युः, शुक्रे काव्य-कवी भृगुः ॥ २१ ॥

भार्गवेऽप्यर्कपुत्रे तु शनैश्चर-शनी-शनैः ।
अव्ययं, सौरि-सौरौ द्वौ, दन्त्य-तालव्यपूर्वकौ ॥ २२ ॥

राहौ स्वर्भाणु-स्वर्भानू तमास्तमस्तमोऽपि च ।
द्वौ सान्तौ तृतीयोऽदन्तो, ध्रुव उत्तानपादकः ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

औत्तानपादिः, कौम्भौ तु, मैत्रावरुणि-वारुणी ।
मैत्रावरुण आग्नेय अग्निमारुत इत्यपि ॥ २४ ॥

अगस्त्येऽगस्तिरेकोक्त्या शशि-भास्करयोः पुनः ।
पुष्पदन्तौ पुष्पवन्तावुपलिङ्गमुपद्रवे ॥ २५ ॥

उपालिङ्गं रिष्य-ऽरिष्टे माङ्गल्ये चाप्यनेहसि ।
कालेऽतिथोऽतिथः कालविशेषे सुषमा तथा ॥ २६ ॥

दुःषमा षोऽत्र मूर्धन्यः, काष्ठा त्वष्टादश स्मृताः ।
निमेषाष्ठाग्रगो वर्णोऽत्र घट्यां नाडि-नाडिके ॥ २७ ॥

नाडी-नाली-नालिकाश्च, दिने तु दिवसो दिवम् ।
दिवा प्रतिदिवा नान्तौ द्युरस्त्र्यव्ययमप्यहः ॥ २८ ॥

अह्नयहे ङ्यन्त-टाबन्तावहः सन्तोऽथ वासरः ।
वाश्रश्च दन्त्य-तालव्यमध्यौ घस्रश्च हस्रयुक् ॥ २९ ॥

दिवाव्ययं सप्तम्यर्थे, व्युष्टे कल्यं सकाल्यकम् ।
उषः प्रत्युषसी सान्तौ प्रत्यूषोऽपि प्रगेऽव्ययम् ॥ ३० ॥

प्राह्णे पूर्वेद्युरेतौ च गोस-गोसर्गकौ समौ ।
मध्याह्ने तु दिवामध्यं मध्यं मध्यंदिनं तथा ॥ ३१ ॥

दिनावसाने सायोऽस्त्री सायं स्याद् मान्तमव्ययम् ।
पितृप्रस्वां सन्धा सन्ध्या सन्धिश्चापि विभावरौ ॥ ३२ ॥

विभावरी निशा निट् च निशीथश्च निशीथिनी ।
निशीथ्या वासुरा मध्यदन्त्य-तालव्ययुक्, तमिः ॥ ३३ ॥

तमी तमा तामसी च वसतिर्वासतेय्यपि ।
शार्वरी सर्वरी दन्त्यतालव्यादिरुषा उषः ॥ ३४ ॥

उसास्त्रयोऽमी सान्ता स्युरुषा दोषाऽप्यनव्यये ।
अव्यये च तथाऽऽदन्तौ, रजनी रजनिः स्मृता ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

त्रियामा यामिनी यामा याम्या रात्री च रात्रियुक् ।
नक्ता नक्तं तथा नक्तं मान्तमव्ययमप्यथो ॥ ३६ ॥

ज्योत्स्नायुक्तक्षपायां तु, ज्योत्स्नी ज्योत्स्नापि, दर्शनिट् ।
तमिस्रा दन्तसंयोगा द्युः पक्षी निड्द्वयावृतः ॥ ३७ ॥

ध्वान्ते तमं तमोऽदन्तौ, तमसं तमसस्तमः ।
सान्तं, तमिस्रा तमिस्रं, सदन्त्यौ, तिमिरं तथा ॥ ३८ ॥

सन्तमसा-ऽवतमसे अन्धातमसमन्धतः ।
तमसं चाऽन्धकारान्धे भूच्छायमनृलिङ्गकम् ॥ ३९ ॥

तुल्याहर्निशि विषुशो विषुवद् विशुवं तथा ।
विषुवं, बहुलः कृष्णपक्षे मध्य उकारवान् ॥ ४० ॥

पूर्णिमायां पौर्णमासी, दर्शेऽमावास्यमावसी ।
अमावस्याऽमाऽमावास्या, नष्टेन्दौ तु कुहुः कुहूः ॥ ४१ ॥

चतुर्दशी विध्वदर्शे शिनीवाली सयुग्मभाक् ।
मासे माः स्याद् वर्षकोशो वर्षांशकयुतस्तथा ॥ ४२ ॥

मार्गशीर्षे मार्ग-सहौ सहाः सान्तोऽथ माघके ।
तपाः सान्तो ह्यस्त्रियां स्यात्, फल्गुनाले तु फाल्गुनः ॥ ४३ ॥

फल्गुनश्च फाल्गुनिको, मधौ चैत्रः सचैत्रिकः ।
शुक्रे तु ज्येष्ठा-मूलयोर्ज्येष्ठ-ज्यैष्ठौ त्रयोप्यऽमी ॥ ४४ ॥

त्रिकवर्गद्वितीयाप्तषसंयोगाः, शुचौ पुनः ।
अषाढ आषाढोऽपि स्यात्, नभसि श्रावणः स्मृतः ॥ ४५ ॥

श्रावणिकोऽथ नभस्ये भाद्र-भाद्रपदौ समौ ।
प्रौष्ठपदस्त्रिकवर्गद्वितीयाप्तो ह्यथाश्विने ॥ ४६ ॥

अश्वयुज आश्वयुजो, बाहुले कार्तिकस्तथा ।
कार्तिकिकः प्रशलर्तौ हेमन्तो नान्तहेमयुक् ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शैष-शिशिरौ तालव्योपेतौ ग्रीष्मर्तुरूष्मकः ।
ऊष्मायण ऊष्मा नान्त उष्ण उष्णागमोष्णकौ ॥ ४८ ॥

प्रावृषि प्रावृषा वर्षा बहुत्वे वरिषास्तथा ।
घनात्यये तु शरदा शरच्चाब्दे तु वत्सरः ॥ ४९ ॥

उद्वत्सर-संवत्सर-परिवत्सर-वत्सराः ।
अनुसंवत्सरो विवत्सरो वत्सोऽपि वर्षवत् ॥ ५० ॥

वरिषः शारदोपेता शरत् संवदनव्ययम् ।
अव्ययं च, समा स्त्रीत्वे वा बहुत्वे च तद्विदि ॥ ५१ ॥

इड्वत्सरेडावत्सरौ क्षये कल्पान्तकल्पकौ ।
संवर्तः परिवर्तश्च सांदृष्टिक-सांमृष्टिके ॥ ५२ ॥

तात्कालिकफले प्रोक्ते, आकाशे द्यो-दिवौ द्यु च ।
क्लीबं सन्तं नभश्चापि नभसो नभसं तथा ॥ ५३ ॥

अन्तरिक्षमन्तरीक्षं मेघे घन-घनाघनौ ।
ऋज्ञसानो रिज्ञसान उभ्रोऽभ्रमब्धमित्यपि ॥ ५४ ॥

गडयित्नुर्गदयित्नुर्वारितो वाह-वाहनौ ।
पर्जन्योऽष्टमवर्ग्याप्तोऽब्दमालायां तु कालिका ॥ ५५ ॥

काली वृष्ट्यां वर्षणं स्याद्वर्षं तद्विघ्नके त्ववात् ।
ग्रह-ग्राहौ, घनोपले तु करः करकस्त्रिषु ॥ ५६ ॥

आशायां दिग्-दिशे काष्ठा त्रिकवर्गद्वितीयभाक् ।
ककुभा ककुब् याम्याशाऽपाच्यवाची दिगन्तरे ॥ ५७ ॥

विदिक् प्रदिक् चापदिशं प्राक्-प्राचीने समे मते ।
अपाचीनमपाक् प्रत्यक् प्रतीचीनमुदक् तथा ॥ ५८ ॥

उदीचीनमपाक् प्रत्यक् प्रागुदगव्ययान्यपि ।
इन्द्रे मघवा मघवान् मघवन् दल्मि-वल्मिकौ ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नान्तौ सुत्रामा सूत्रामा हर्यश्वो हरिमान् हरिः ।
बिडोजाः स्याद् बिडौजाश्च सन्तौ, वृत्रश्च वृत्रहा ॥ ६० ॥

पर्जन्यः पूर्ववन्नान्तो वृषा दन्त्यद्वयान्वितः ।
तालव्यद्वयवानाद्यतालव्यश्च तृतीयकः ॥ ६१ ॥

शुनाशीरः स्मृतेन्द्राण्यां महेन्द्राणी सची शची ।
शचिर्वासवौ जयन्तः जयदत्तो जयस्तथा ॥ ६२ ॥

इन्द्रपुत्र्यां ताविषी स्याद् वात्यायां च तविष्यपि ।
इन्द्रहस्तिन्यैरावण, ऐरावतः, ऋजौ धनौ ॥ ६३ ॥

इन्द्रस्यर्जुरोहितं स्याद् रोहितं पारिभद्रके ।
मन्दार-मन्दरौ तद्वद्, मन्दारुश्च, पवौ शृणिः ॥ ६४ ॥

सृणिश्च वह्लावप्येतौ, भिदिरं भिदुरं भिदुः ।
भिदि-भेदी दिभिः शम्ब-सम्बौ शाम्बः शतारकः ॥ ६५ ॥

धारः शित-शतात्, वज्रोऽस्त्रियां वज्राशनिर्द्वयोः ।
अशनिर्द्वयोराशनः, स्वार्थे प्रज्ञाद्यणा, शरुः ॥ ६६ ॥

स्वरु-श्वरू उदन्तौ द्वौ स्वरुः सान्तोऽथ षण्ढके ।
व्याधाम नान्तं, व्याधामोऽदन्तः पुंसि च, दस्रयोः ॥ ६७ ॥

अश्विनावाऽश्विनेयौ च, देवत्वष्टरि विश्वकृत् ।
विश्वकर्मापि, स्वर्वध्वां, वा स्त्री भूम्यप्सरा मता ॥ ६८ ॥

ऊर्वसी दीर्घ-ह्रस्वादिर्दन्त्य-तालव्यभाक् क्रमात् ।
गन्धर्वो गायने दैवे गान्धर्वोऽपि च तद्विदि ॥ ६९ ॥

अव्ययाऽनव्ययौ हाहा हाहाः सान्तोऽप्यथो हहाः ।
हुहुर्द्विह्रस्वो हूहूश्च द्विदीर्घोऽव्ययमप्यथो ॥ ७० ॥

हाहाहूहूरित्यखण्डं, नामैके, शमने यमः ।
यमराजो यमराट् च, संयमनी त्र्यकारयुक् ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शङ्खावश्रपोऽन्तर्दन्त्योपि, हनुषो हनूषवत् ।
रात्रिचरो रात्रिचरो, नृचक्षाः ख्याश्च चक्षसा ॥ ७२ ॥

त्रयः सान्ता अन्त्यषण्ढाः, क्रव्यात् क्रव्यादसंयुतः ।
जातुधानो यातुधानो जातु यातु च षण्ढकौ ॥ ७३ ॥

कर्बुरः कर्बरो रक्षः राक्षसोऽप्याशराऽऽशिरौ ।
तज्जनन्यां तु निकसा निकषा खषया सह ॥ ७४ ॥

वरुणे यादःपतियुक् यादसांपतिरप्पतिः ।
अपांपतिर्धनदे त्वैडविडैलविलौ समौ ॥ ७५ ॥

कैलासौका मध्यदन्त्यो नराद् वाहण-वाहनौ ।
तद्विमानं पुष्पकं स्याद् मूर्द्धन्यौष्ठ्यकयोगयुक् ॥ ७६ ॥

वस्वोकसारा तत्पुर्यामोकःशब्दे सलोपभाक् ।
वित्ते ऋक्थं रिक्थमृक्तं रिक्तः सान्तं नपुंसके ॥ ७७ ॥

सारेऽस्त्रियां निधाने तु शेवधिर्नर-षण्ढभाक् ।
शङ्करे जोटी जोटीङ्गो गिरीशो गिरिशो हरः ॥ ७८ ॥

हीर ईशान ईशश्च वामदेवश्च वामयुक् ।
अहिर्बुध्नो बुध्नकाही महाकालः सकालकः ॥ ७९ ॥

भर्गो भार्गो भर्ग्यः शर्व-सर्वौ महेश्वरेश्वरौ ।
भीम-भीष्मौ च, तच्चापे, त्वजकावमजीजकम् ॥ ८० ॥

अजगावमाजगवं भवेदजकवं तथा ।
अजगवं, गणेष्वस्य, पार्षद्याः पार्षदा अपि ॥ ८१ ॥

पारिषद्याः पारिषदा, मृडान्यामीश्वरेश्वरी ।
कैटभी कैटभा दुर्गा दुर्गमा वरदा वरा ॥ ८२ ॥

अपर्णा चैकपर्णायुग् गौरी गौरा शिवी शिवा ।
भद्रकाली महाकाली काली काला च कालिका ॥ ८३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

हिमा हैमवतीयुक्ता विकराला करालिका ।
महारौद्री सरौद्रीका जयन्ती विजया जया ॥ ८४ ॥

महाजया नन्दयन्ती नन्दिनी नन्दयाऽन्विता ।
सुनन्दा कुला नकुली, भैरव्यां चर्ममुण्डिका ॥ ८५ ॥

चामुण्डा चण्डमुण्डा च चर्च्चा चर्च्चिः सचर्चिका ।
स्कन्दे गाङ्गायनिर्गाङ्गो गाङ्गेयो भीष्मकेऽप्यमी ॥ ८६ ॥

भृङ्गिगणे भृङ्गिरिटिर्भृङ्गिरीटिश्च, तण्डुके ।
नन्दीश-नन्दिनौ नन्दिः, कमने क-कवी विधिः ॥ ८७ ॥

विधा वेधाश्च द्वौ सान्तौ सर्वविद्-विदुषोरपि ।
विरिञ्चन-विरिञ्ची च विरिञ्चः परमेष्ठियुक् ॥ ८८ ॥

परमेष्ठस्त्रिकवर्गद्वितीयकलितावमू ।
नाभिभूर्नाभिजन्मा च विश्वसृट् विश्वसृक् तथा ॥ ८९ ॥

द्रुहिणो द्रुघणस्तद्वद् द्रुघनोऽपि च शम्भुयुक् ।
स्वयंभूरथ गोविन्दे नारायण-नरायणौ ॥ ९० ॥

विष्वक्सेनो विश्वक्सेनो वृषाकपि-कपी विधुः ।
वेधा मुकुन्द-कुन्दौ च वासुदेवश्च वासुयुक् ॥ ९१ ॥

जलेशयो जलशयोऽधोक्षजोऽक्षज एकपात् ।
त्रिपाद् द्विपद् एतद्वद् वृषाक्षः सुवृषोऽपि च ॥ ९२ ॥

कपिलो भद्रकपिलः सुभद्रो वासुभद्रकः ।
धन्वी सुधन्वा शतकः शतादाऽऽनन्द-वीरकौ ॥ ९३ ॥

श्रीवत्साङ्कश्च श्रीवत्सस्तदरौ मेन्द-मैन्दकौ ।
कालीयः कालियश्चास्य गदा कौमोदकी स्मृता ॥ ९४ ॥

कौपोदकी कौवोदकी, कृष्णमातरि देवकी ।
दैवकी, बलभद्रे तु, भद्राङ्गो बलिना बलः ॥ ९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पद्मायामीरी आ या च कमला कमलीन्दिरा ।
इन्दिः श्री-लक्ष्म्यौ क्विब्यन्तौ, यरौ शम्बर-संबरौ ॥ ९६ ॥

शूर्पकश्चादितालव्यः, ऋष्याङ्कः कामनन्दने ।
मूर्द्धन्याद्यान्तः स्थिकभागूषोषा बाणपुत्रिका ॥ ९७ ॥

शम्ब-शाम्बौ जम्बुवत्याः, पुत्रे, ताक्ष्र्ये सुपर्णकः ।
सौपर्णेयो गरुडश्च गरुलो गरुटस्तथा ॥ ९८ ॥

सुगते तु महाबोधि-बोधी बुद्ध-बुधौ मुनिः ।
मुनीन्द्रः, सप्तमे बुद्धे, शाक्यसिंहः सशाक्यकः ॥ ९९ ॥

दैत्येऽसुर आसुरश्च सरस्वत्यां गिरा-गिरौ ।
वाग्-वाचे वाणि-वाण्यौ च तालव्याद्या च शारदा ॥ १०० ॥

व्याहारो वचो वचनं, कारके कर्न-कार्मणे ।
ज्ञाताधर्मकथायां स्यात् तकारो दीर्घसंयुतः ॥ १०१ ॥

द्वादशाङ्गे दृष्टिवादो दृष्टिपातोऽपि कथ्यते ।
प्रत्याख्यानप्रवादे तु, प्रत्याख्यातं च, ज्योतिषि ॥ १०२ ॥

ज्योतिषं ज्यौतिषं, भाष्ये, चूर्णि-चूर्ण्यौ समे मते ।
यङ्लुगन्ते चर्करीतं, चर्करितं, कलिन्दिका ॥ १०३ ॥

कडिन्दिका सर्वविद्या, निघण्टुर्नामसंग्रहे ।
निर्घुण्टुश्च, जनश्रुतौ, वदन्ती किंवदन्त्यपि ॥ १०४ ॥

किंवदन्तिर्वदन्तिश्चोदन्ते वृत्तान्त-वार्त्तिके ।
अभिधायां नामधेयं नामाख्याऽभिख्ययाऽऽह्वयः ॥ १०५ ॥

आह्वा, हूतौ तु हक्कार-कङ्कारौ, शपथे शपः ।
शपनं, प्रियबाहुल्ये, चटु चाटु, यथास्थिते ॥ १०६ ॥

तथ्यं यथातथं सम्यक्, समीचीनं च, रूक्षके ।
निष्ठुरं तृतीयवर्गद्वितीययुगवर्णने ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निष्पर्यपात्परो वादो, जुगुप्सा च जुगुप्सनम् ।
गर्हणा गर्हणं गर्हो, रतशापे तु क्षारणा ॥ १०८ ॥

आक्षारणा क्षारणं च, क्षरणा, मङ्गलार्थने ।
आशीराशषया चोभे उशत्यशुभवाचि तु ॥ १०९ ॥

रुशती रुषती सर्वे त्रिलिङ्गा वाच्यलिङ्गतः ।
आज्ञायां स्याद् निराङ् निभ्यो देशोऽथाङ्गीकृतौ पुनः ॥ ११० ॥

संध्या स्यात् सन्धया साकं संप्रत्याङ्भ्यः परः श्रवः ।
वर्जे वर्जनं वृजनं, नृत्ये नृत्तं च नर्त्तनम् ॥ १११ ॥

नाट्यं नटनमङ्गविक्षेपेऽङ्गाद् हारि-हारकौ ।
आतोद्ये वाद्यं वादित्रं, तूरं तूर्यं च, वल्लकी ॥ ११२ ॥

तन्त्रीस्तन्त्रिश्च गन्धर्वे त्र्युकारस्तुम्बुरुः स्मृतः ।
मृदङ्गे मार्दलीकश्च, मार्दलो, दुन्दुभौ पुनः ॥ ११३ ॥

भेरिर्भेरी च भेरापि, कुहालायां तु काहला ।
चण्डकोलाहला पत्रकाहला, सुप्तबोधके ॥ ११४ ॥

द्रगडो द्रकटश्चापि, झल्लर्यां झर्झरी स्मृता ।
झलरी, बीभत्सरसे, विकृतं वैकृतं तथा ॥ ११५ ॥

घर्घरे हासिका हास्यं हासश्च हसनं हसः ।
त्रिकवर्गद्वितीयाप्ता स्मिते वक्रोष्ठिका मता ॥ ११६ ॥

शोचने शुक् शुकः शोकः, कोपे क्रोध-क्रुधा-क्रुधः ।
रुषा-रोष-रुषश्चाप्युत्साहे तूद्याम उद्यमः ॥ ११७ ॥

उद्योगोऽप्यभियोगश्च वीर्यं त्वतिशयान्विते ।
वीर्यापि, साध्वसे भीतिर्भीर्भिया भयमप्यथो ॥ ११८ ॥

भयङ्करे भीम-भीष्मे डमरं डामरं तथा ।
उड्डामरमुड्डमरं, शान्तावुपशमः शमः ॥ ११९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शमथोऽप्यथ रोमाञ्चे पुलकः पुलसंयुतः ।
बाष्पेऽश्वस्रू अस्रमश्रं, चित् तान्ता चेतना, मतौ ॥ १२० ॥

धीर्धीदा प्रतिपत्तिश्च प्रतिपच्छेमुषी पुनः ।
तालव्यादिर्मूर्धन्यान्ता, लज्जायां स्यादपत्रपा ॥ १२१ ॥

त्रपा ह्री ह्रीकया ह्लीका, व्रीडा व्रीडो, मनःखिदि ।
सादाऽवसादौ, निद्रायां, तन्द्रिस्तन्द्रीच तन्द्रया ॥ १२२ ॥

तन्द्रयमी चत्वारः शब्दाः स्युर्मोहाऽऽलस्ययोरपि ।
औत्सुक्य उत्कण्ठौत्कण्ठ्ये, आकारस्य तु गूहने ॥ १२३ ॥

कुटारिका कटिकाऽवाद्, ह्लादे मोदः प्रमोदयुक् ।
मुदाऽऽमोदौ प्रमदश्च संमदोऽपि मदो मुदा ॥ १२४ ॥

हर्ष-प्रहर्ष-हरिषा आनन्दानन्दथू समौ ।
गर्वेऽभिमान-मानौ च विस्मयः स्मय इत्युभौ ॥ १२५ ॥

तद्विशेषेऽहंपूर्वा-पूर्विका-प्रथमिकाऽग्रिकाः ।
व्यायामे तु क्लम-क्लमी परिश्रम-श्रमावपि ॥ १२६ ॥

चिन्तायां चिन्तिया ध्यानं ध्याम नान्तं नपुंसके ।
प्रतिचिकीर्षारूपे तु ध्याने मर्ष आमर्षकः ॥ १२७ ॥

चित्तस्थैर्ये मनस्कारो भवेद् मनसिकारयुक् ।
संभ्रमे त्वरया तूर्णिस्त्वरिस्तर्के वितर्ककः ॥ १२८ ॥

संवेगावेगावूहेहे परामर्शो विमर्शनम् ।
मृत्यौ मृतिः सर्वगे मरि-मारी मरकोऽपि च ॥ १२९ ॥

नटे भारत-भरतौ तथा भरतपुत्रकः ।
स्त्रीवेषधारकनटे भ्रकुंसः सभ्रुकुंसकः ॥ १३० ॥

भ्रूकुंसश्च भृकुंसोऽपि, केलीकिलो विदूषके ।
केलिकिलो वासन्तिक-वसन्तकौ च, हासिनि ॥ १३१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

केलिकिलः कैलिकिलो, विलासिनि जने पुनः ।
हेलिहिलो हैलिहिलः, आर्ये मारिष-मार्षकौ ॥ १३२ ॥

चेटी-नीचा-सखीह्वाने हण्डे हञ्जे हलाव्ययाः ।
अत्तिकाऽप्यन्तिका ज्येष्ठभगिन्यां, मातरि स्मृता ॥ १३३ ॥

अम्बिकाऽप्यंविका, भट्टारक-भट्टौ तु पूज्यगात् ।
नाम्नः प्रयोज्यौ प्रायेण नाट्योक्तौ नाट्यवाचकाः ॥ १३४ ॥

। तृतीयः काण्डः ।

पुंसि पूरुष-पुरुषौ पुलषो ना नरोऽपि च ।
मनुष्यो मानुषो मर्त्यो मर्तोऽपि, बालिशः शिशौ ॥ १ ॥

बालः क्षीरात् कण्ठः पश्च स्तनयः सस्तनन्धयः ।
कुमार-कुमरौ दहृ-दहरावथ शैशवे ॥ २ ॥

बाल्यवद् बालिमा पाकं पाकिमा ना, वयस्यके ।
युवा युवानस्तरुणस्तलुनश्चाथ यौवनम् ॥ ३ ॥

यौवनिकापि तारुण्ये, स्थविरे तु जरन् जरी ।
जरन्तश्च जीन-जीर्णावतिवृद्धे दशाम्ययम् ॥ ४ ॥

दशमीस्थोऽथ संस्तान्तः प्राज्ञो ज्ञः प्रज्ञकः कविः ।
कवी स्त्री कविता काव्यो वैदुषो विदुषस्तथा ॥ ५ ॥

विद्वांश्च शूरि-सूरी तु, सूर्येऽपि, बुद्धयुग् बुधः ।
प्रवीणे निष्ण-निष्णातौ नदीष्णः कृतकृत्यकः ॥ ६ ॥

कृती कृतार्थश्च विज्ञोऽभिज्ञो वैज्ञानिकोऽपि च ।
विदग्धे छेक-च्छेकालौ छेकिलश्च कलाविदि ॥ ७ ॥

कलाज्ञश्च कलज्ञोऽपि, क्षुण्णः संस्कृतवाचकः ।
तृतीयवर्गप्रान्त्याप्तो, वक्नुर्वग्नु-वचक्नुकौ ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वाग्मिनि स्यात्, वक्तरि तु, वदावद-वदौ समौ ।
अवाक्श्रुतावेडमूकानेडमूकावनेडकः ॥ ९ ॥

कलमूकश्चान्ध-शठ-मूर्खवाच्यपि सम्मतः ।
सतामनेडमूकश्चाऽस्फुटवाचि तु काहलः ॥ १० ॥

लोहलोऽपि जड-कडौ, ज्ञायके विदुरस्तथा ।
विन्दुस्त्रिक-तुर्यवर्गमध्यौ कटुर-कट्वरौ ॥ ११ ॥

अत्यन्तकुत्सिते, क्षिष्णुर्णान्तो निराकरिष्णुके ।
प्रियंवदे शक्नु-शक्लौ वदान्यश्च वदन्ययुक् ॥ १२ ॥

दानशीलेऽप्यमू, मूर्खे, बालिशो बाडिशो जडः ।
जलो मुहेर-मुहिरावायोऽयःपूर्वशूलिकः ॥ १३ ॥

भवेद् राभसिके, लोकप्रीणके तु पृण-प्रिणौ ।
प्रीणश्च लोकंपूर्वाः स्युः परायत्ते परात्परौ ॥ १४ ॥

वश-वन्तौ गृह्यकश्च गृह्या-ऽऽगृह्यकसंयुतः ।
नायके नेत्र-नेतारावीडीश ईश्वरस्तथा ॥ १५ ॥

पति-पाती ऋज-रिजाविडीडौ डान्तिमावुभौ ।
ह्रस्व-दीर्घादी प्रभुयुग् विभुश्चाप्यथ वेतने ॥ १६ ॥

भृति-भृत्ये भर्म भर्मण्या कर्मण्याऽथ भारिके ।
भारवाड् भारवाहश्चाप्यथो वार्तावहे जने ॥ १७ ॥

वैवधिको विवधिको वीवधिकोऽथ भारके ।
भरो विवधो वीवधः स्यादथो भारयष्टिका ॥ १८ ॥

विहङ्गिका विहङ्गिमा, विक्रान्ते शूर-सूरकौ ।
कातरे भीरुको भीरुर्भीलुकस्त्रस्नु-त्रस्तकौ ॥ १९ ॥

भृशाकुले समुत्पिञ्ज उत्पिञ्जल-कपिञ्जलौ ।
अथो महेच्छेऽनुदार उदारोदात्तकावपि ॥ २० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दयालौ तु कृपालुः स्यात् कृपारुरनुकम्पने ।
कारुण्यं करुणा हिंस्रे हिंसीरोऽपि, निबर्हणे ॥ २१ ॥

विशारणं विशरणं निर्वासन-प्रवासने ।
उद्वासनं, वधार्हे तु शैर्षच्छेदिकसंयुतः ॥ २२ ॥

शीर्षच्छेद्यो, मृते प्रेत-परेतौ, तदहेऽर्पणे ।
तदर्थं चोर्ध्वदेहिकमौर्ध्वदेहिकमित्यपि ॥ २३ ॥

ऊर्ध्वदैहिकमप्यग्न्याधाने तु मृतदाहगे ।
चिति-चित्या-चिताः प्रोक्ताः, ऋजौ तु प्राञ्जलोऽञ्जसः ॥ २४ ॥

अनृजौ तु शठः शण्ठो, धूर्ते व्यंशक-व्यंसकौ ।
शठ-शण्ठौ च षण्ढेऽपि, जालिके मायि-मायिकौ ॥ २५ ॥

मायावी, दाण्डाजनिको, दण्डाजनिक इत्यपि ।
मायायां शठता-शाठ्ये, व्याजे लक्ष्यं तु लक्षयुक् ॥ २६ ॥

संख्यायामपि, पिशुने, मत्सरो मत्सरी खलः ।
प्रखलः खुल्लकः क्षुल्लः क्षुद्रकः क्षुद्रसंयुतः ॥ २७ ॥

कौलीने वादिको जाते जातो जातात्परो मतः ।
तस्करे चोरश्चोर-चौरौ पाटच्चरान्वितः ॥ २८ ॥

पटच्चरश्चौरकर्म चौर्यं चोरिका स्तेनवत् ।
स्तेयं स्तैन्यं, हृतधने, लोप्त्रं लोत्रं च लोद्रकम् ॥ २९ ॥

मन्दे त्वलस आलस्यश्चतुरे दक्ष-दक्षिणौ ।
उष्णकोष्णौ, दातरि, तु स्यादुदारोऽनुदारयुक् ॥ ३० ॥

बहुप्रदे स्थूललक्षः स्थूललक्ष्योऽपि यान्तिमः ।
दानेंहतिरंहितिश्च प्रादेशन-प्रदेशने ॥ ३१ ॥

निर्वापणं निर्वपणं, याचके तु वनीपकः ।
वनीयक-वनबकौ, प्रार्थनायां तु याचना ॥ ३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

याञ्चैषणाऽध्येषणापि भवितरि भविष्णुयुक् ।
भूष्णुर्भविष्यति भवी भाव्यथो स्यात् प्रसारिणि ॥ ३३ ॥

विसारी च विसृमरो विसृत्वरयुतो मतः ।
लज्जाशीले तु लज्जालुर्लज्जूः स्यात्, क्षमिता क्षमी ॥ ३४ ॥

क्षन्ता सहिष्णुः सहने, ईर्ष्यालुः कुहने स्मृतः ।
ईर्ष्युश्च, क्रोधने क्रोधी, बुभुक्षायां तु रोचकः ॥ ३५ ॥

रुचिः क्षुधा-क्षुधौ, तृष्णक् तृषिते तृष्णकोऽपि च ।
क्षुदसहे क्षुधारुः स्यात् क्षुधालुः, शीतकाऽसहे ॥ ३६ ॥

शीतारुश्च सशीतालुः, पिपासायां तृषा-तृषौ ।
तृष्णा-तर्षौ च, लिप्सायां त्रयोऽन्त्या अपि, भक्षके ॥ ३७ ॥

आशितश्चाशिरो, भक्ते कुरुः कूरं च दग्धिका ।
भिस्साटा भिस्सटा भिस्सा, दधिसर्वरसाग्रके ॥ ३८ ॥

दधिमण्डं मण्डमपि, भक्तमण्डे तु प्राङ्स्रवः ।
निप्रात् स्रावश्च, श्राणायां विलेपी च विलेपिका ॥ ३९ ॥

विलेपनी विलेप्याऽपि क्वाथिका क्वथिकाऽपि च ।
तरलं तरला, सूपे सूदोऽप्यथ तिलान्नके ॥ ४० ॥

कृसर-त्रिसरौ पुंस्त्री, पिष्टके पूप-पूपकौ ।
पूपिकायां पौलि-पौल्यौ पूलिका पोलिकापि च ॥ ४१ ॥

पूपली चेषत्पक्वे त्वभ्यूषाऽभ्योषाऽभ्युषास्त्रयः ।
निष्ठानोऽस्त्री तेमने स्यात्, सठः पत्रफलादिके ॥ ४२ ॥

शाकं साकं हरितके, करम्भो दधिसक्तुषु ।
करम्बोऽपि घार्तिके तु पूरः स्याद् घृत-पिष्टतः ॥ ४३ ॥

घृतवरोऽवसेकिमे वटको वटसंयुतः ।
स्नेहभृष्टतण्डुलेषु भरुजी भरुजापि च ॥ ४४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मर्मराले पर्पटश्चपटः, पृथुके चेः पुटः ।
चिपिटश्चिपिटिका शर्करायामुपला सिता ॥ ४५ ॥

सितोपला मधुधूलौ खण्डो वर्गद्वितीयखः ।
फाणिते स्यात्तु मत्स्याण्डी मत्स्यण्डिश्च मत्स्यण्ड्यपि ॥ ४६ ॥

मत्सण्डी खण्डतो योज्या शर्करा सर्करापि च ।
शिखरण्यां रसाला स्याद् रसिता मार्जितायुता ॥ ४७ ॥

मर्जिता, मुद्गादिरसे यूर्यूषस्त्रिषु जुषयुक् ।
दुग्धे गव्यं गोरसश्च रसोत्तमरसे समे ॥ ४८ ॥

क्षीरस्य विकृतौ कूर्चिः कूचीका कूचिकान्विता ।
कूर्चिकापि किलाटी स्यात् किलाटा च किलाट्युक् ॥ ४९ ॥

द्रप्स-द्रप्स्ये दध्न्यघने, हविष्य-हविषी घृते ।
रसायन-गोरसौ द्वौ घोले, तक्रे त्वरिष्ट्युक् ॥ ५० ॥

रिष्टमौदश्वितौदश्वित्के संस्कृत उदश्विति ।
पिच्छिले विजलं प्रोक्तं विजिलं विज्जलं विजम् ॥ ५१ ॥

विजेविलं विजिपिलमारनाले तु काञ्चिकम् ।
काञ्जिकं च सुवीराऽम्लं सौवीरं चाभितः षुतम् ॥ ५२ ॥

कुल्माषाभिषुतं चैव कुल्माषं चार्धराद्धके ।
माषादौ तु कुल्माषः स्यात् कुल्मासश्चाप्युपस्करे ॥ ५३ ॥

दन्त्य-तालव्य-मूर्द्धन्यमध्यः स्याद् द्वेषवारकः ।
तिन्तिडीक-तन्तिडीके चुक्रे पक्षण्यपि स्मृते ॥ ५४ ॥

राजिकायामासुरी स्यादसुरी च क्षुधा-क्षतात् ।
परोऽभिजननः शब्दो योज्यते शब्दवेदिभिः ॥ ५५ ॥

कुस्तुम्पुरुर्वाध्युकारस्तस्मिन् धान्यं च धान्यकम् ।
धन्या धन्याकं धान्याकं धानेयक-धनीयके ॥ ५६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धनकोऽथ कोलके स्याद् मरीचं मरिचं तथा ।
ऊषणं ह्युषणं विश्वा शुण्ठी शुण्ठिश्च, पिप्पली ॥ ५७ ॥

उषणा स्यादूषणापि, कृष्णा च कृष्णतण्डुला ।
गजपिप्पल्यां वशिरो वसिरः, सर्वग्रन्थके ॥ ५८ ॥

ग्रन्थकं शिरोऽनादन्तः क्ली सान्तं चटकाशिरः ।
व्योषे त्रेः कटु-कटुके, अजाजी जीर-जीरकौ ॥ ५९ ॥

जीरणो जरणः कणः जीरकः कृष्णजीरके ।
सुषवी दन्त्य-मूर्धन्य-तालव्यान्तर्गता पृथुः ॥ ६० ॥

पृथ्वी उत्कुञ्चिका चोपकुञ्चिकाप्यथ हिङ्गुनि ।
वाल्हीकं वाल्हिकं, जग्धौ खादनं खदनं घसिः ॥ ६१ ॥

निघसोऽपि विष्वाणाऽवष्वाणौ जमन-जेमने ।
ग्रासे गुडेरक-गुडौ गुडेरोऽपि गडोलयुक् ॥ ६२ ॥

गण्डोलः कवलोपेतः कवकः, सुहिते पुनः ।
आघ्राता-ऽऽघ्राणकौ, भुक्तत्यक्ते फेला च फेलियुक् ॥ ६३ ॥

मांसाशिनि शाष्वलः स्याच्छौष्कलः शाष्कलिस्तथा ।
मौष्कुलिर्मौष्कुलो, लिप्सौ लोलुपो लोलुभोऽपि च ॥ ६४ ॥

लोलोऽपि गर्धनो गृध्नु-गृध्नौ चेहेह ईहने ।
कामश्च कामना, धृष्टौ धृष्णुः स्याद् धृष्णजा सह ॥ ६५ ॥

शुभंयुः शुभसंयुक्ते शुभंयश्चाप्यहंकृति ।
अहंयोऽहंयुसंयुक्तः, कामुके कामि-कामिनौ ॥ ६६ ॥

कामनः कमनः कम्रः कमरः कमितापि च ।
कामयिताऽभिक-भीकावन्तर्दुर्विपरो मनाः ॥ ६७ ॥

विचेतस्यभिशस्ते तु स्यादक्षारित-क्षारितौ ।
तिरस्कारे परीभावः परापर्यभितो भवः ॥ ६८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

न्यक्कारः सनिकारः स्यात्, जागरूके तु जागरी ।
जागरिका, जागरणे जागर्या जागरस्तथा ॥ ६९ ॥

जागरा जाग्रिया, शङ्की संशयालुर्भवेदयम् ।
सांशयिको दक्षिणार्हे दक्षिण्यो दक्षिणीयकः ॥ ७० ॥

दण्डिते दाप्यतः प्रोक्तो दायितोऽपि तथोच्यते ।
अर्च्ये प्रतीक्ष्यो निर्योपि, पूजिते त्वपचायितः ॥ ७१ ॥

अपचितोऽथार्हणायां पूजा पूज्याऽथ पीनके ।
बहुलो बहलः स्थूर-स्थूलौ पीवा सपीवरः ॥ ७२ ॥

मांसलांसलौ निर्दिग्धे, कृशे शात-शितौ स्मृतौ ।
तीक्ष्णेऽप्येतौ, बृहत्कुक्षौ तुन्दी तुन्दिक-तुन्दिलौ ॥ ७३ ॥

तुन्दिभौऽप्युदरिकश्चोदरिलोदरिणौ समौ ।
अनासिके विख्र-विखू विग्रोऽपि, नतनासिके ॥ ७४ ॥

अवाद् भ्रट-टीट-नाटा नाशायां तन्नतावपि ।
खरनासे खरणसः खरणाः, खुरसदृग्नसि ॥ ७५ ॥

खुरणाः स्यात् खुरणसः, श्रोणे पङ्गुः सपङ्गुलः ।
स्यात् खल्वाटे तु खलति-खलतावल्पकायके ॥ ७६ ॥

पृश्नि-पृष्णी गडुले तु न्युब्ज-कुब्जौ, कुहस्तके ।
कुणि-कूणी, ह्रस्वकरपादे खर्वो निखर्वयुक् ॥ ७७ ॥

ह्रस्वशाखे वामनश्च वामा नान्तो, द्विनग्नके ।
वण्डो दन्त्यौष्ठ्यवादिः स्यादल्पमेढ्रेऽपि, खञ्जके ॥ ७८ ॥

खोड-खोरौ च खोटेऽपि, पोगण्डो विकलाङ्गके ।
अपोगण्डोऽप्यूर्ध्वजानावूर्ध्वज्ञोर्ध्वज्ञकौ समौ ॥ ७९ ॥

विलजानौ प्रज्ञुः स्यात् प्रज्ञोऽपि, युतजानुके ।
संज्ञु-संज्ञौ च सर्वत्र जञसंयोग उच्यते ॥ ८० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वलियुक्ते वलिनः स्याद् वलिभः, शस्तकेशके ।
केशवः केशिकः केशी, तुण्डिलो वृद्धनाभिके ॥ ८१ ॥

तुण्डिभस्तुन्दिलोऽभ्यान्ताऽभ्यमितौ ग्लान-ग्लास्नुकौ ।
व्याधिते, कच्छुरे तु स्यात्पामनः पामरस्तथा ॥ ८२ ॥

सातिसारेऽतिसारक्यतीसारकी, कफान्विते ।
श्लेष्मणः श्लेष्मलः, क्लिन्ननेत्रे तद्वति पिल्लयुक् ॥ ८३ ॥

चिल्लश्चुल्लोऽपि, मूर्ते तु मूर्च्छालो मूर्च्छितोऽपि च ।
पित्ते पलाग्निः पललज्वरोऽथ खेटयुक् खटः ॥ ८४ ॥

वलासो दन्त्य-तालव्यप्रान्तकः कथितो बुधैः ।
कफे, व्याधौ रोग-रुजौ रुजाऽप्यामय आमकः ॥ ८५ ॥

अमः, क्षये राजयक्ष्मा यक्ष्मा जक्ष्मापि नान्तकः ।
जक्ष्म-यक्ष्मावदन्तौ द्वौ, क्षवे क्षुत् क्षुतमप्यथ ॥ ८६ ॥

क्षवथौ काशः कासोऽपि, खसे पामा तु पामया ।
कच्छूः कच्छुः स्त्रियां सर्वे, खर्ज्वां कण्डूयनं मतम् ॥ ८७ ॥

कण्डूः कण्डूति-कण्डूये, व्रणे रुषो रुषा सह ।
ईर्मोऽस्त्रियामीर्म नान्तं, गण्डे विस्फोट-स्फोटकौ ॥ ८८ ॥

पिटकः पिटका तद्वत्पिटकं च, किलासके ।
सिध्म-सिध्मे, कुष्ठभेदे दर्द्रुर्दद्रूश्च दद्रुयुक् ॥ ८९ ॥

दद्रूर्दर्दूश्च, कोठके मण्डलकं च मण्डलम् ।
हृल्लासे हिक्का हेक्कापि, पीनसे स्यादपीनसः ॥ ९० ॥

आपीनसः प्रतिश्यायः प्रतिश्या, श्वयथौ पुनः ।
शोफ-शोथौ, छर्दने तु च्छर्दिश्छर्दी प्रच्छर्दिका ॥ ९१ ॥

वमनं वमि-वमथू, कुरण्डस्त्वण्डवर्धने ।
कूरण्डोऽपि, प्रमेहे तु मेहोऽपि च, चिकित्सके ॥ ९२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

आयुर्वेद्यायुर्वेदिको भिषग्-भिषज-भिष्णजाः ।
जायौ भेषज-भैषज्ये उपचारश्चिकित्सने ॥ ९३ ॥

उपचर्यापि, सत्कृत्यालङ्कृतस्वकनीदये ।
कूकुदः कूपदश्चाऽऽपदापदे विपदा विपद् ॥ ९४ ॥

विपत्तौ, कृच्छ्रवञ्च्ये तु समौ दूडाभ-दूडभौ ।
समर्धुकस्तु वरदे स्यात् समर्धक इत्यपि ॥ ९५ ॥

सदस्ये तु पारिषद्य-पार्षद्यावथ संसदि ।
परिषत्-पर्षदौ तुल्ये समज्या च समाजयुक् ॥ ९६ ॥

आस्थानमास्था, दैवज्ञे नैमित्तिको निमित्तवित् ।
नैमित्तोऽपि च, मौहूर्तो मौहूर्तिकेऽथ लेखके ॥ ९७ ॥

लिपिकरो लिविकरोऽक्षरन्यासे लिपिर्लिविः ।
मषी-मस्यौ मलिनाऽप्सु, कितवे त्रितयं स्मृतम् ॥ ९८ ॥

धार्तो धूर्तोऽक्षधूर्तश्च, दुरोदर-दरोदरे ।
द्यूतेऽथाऽक्षे पाशकः स्यात् प्रासकः शारितः फलम् ॥ ९९ ॥

फलकोऽप्यपदे शारिः शारः खेलनिकोच्यते ।
व्यालग्राह्यहितुण्डिक आहितुण्डिक इत्यपि ॥ १०० ॥

मनोजवस्ताततुल्ये मनोजवसकोऽपि च ।
क्षेमङ्करो रिष्टतात्यरिष्टताती तथाऽऽस्तिके ॥ १०१ ॥

श्राद्ध-श्रद्धालू च, सहे प्रभविष्णुः प्रभूष्णुयुक् ।
शक्त-शक्लावसामर्थ्यजीवके चानवस्थिते ॥ १०२ ॥

चत्वारोऽमी पराः कर्णात् टिरिटिरि-ष्टिरेष्टिरा ।
चुरुचुरु-श्चुरुचुरा, शिथिलः शिथिरः श्लथे ॥ १०३ ॥

स्थित ऊर्ध्वंदमश्चोर्ध्वो निर्वकारो वकारवान् ।
ऊर्ध्वदमस्तद्भवे तु ऊद्धर्वाद् दमिक दामिकौ ॥ १०४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ऊर्ध्वंदमिकोऽप्यध्वगे तु स्यादध्वन्योऽध्वनीनवत् ।
गन्तु-गान्तू पथिकश्च पान्थ:, शम्बल-सम्बले ॥ १०५ ॥

पाथेये, जङ्घाकरे तु जङ्घाकरिक जाङ्घिकौ ।
त्वरिते जवी च जवनः सहायेऽभ्यनुतश्चरः ॥ १०६ ॥

अनुगाम्यनुगश्चापि सेवायां स्यादुपासना ।
उपास्त्युपेता चोपास्या परेष्टैषणमेषणा ॥ १०७ ॥

पत्तौ पदाति-पादातौ पादातिक-पदातिकौ ।
पदकः पदगः पद्गः पादाविक-पदाजिकौ ॥ १०८ ॥

प्रष्ठे सरोऽग्रेऽग्र-पुरः-परतो गम-गामि-गाः ।
पुरस्तः, आवेशिके तु स्तः प्राघूर्णक-प्राघुणौ ॥ १०९ ॥

अतिथ्योऽतिथिरातिथ्य आङ्परौ गान्तु-गन्तुकौ ।
आवेशिक आतिथेय्यातिथेयातिथ्यनिःस्वनाः ॥ ११० ॥

ग्रामे भवे तु ग्रामीण-ग्रामीणौ ग्राम्य इत्यपि ।
ग्रामेयकश्च लोके तु जनो जनपदस्तथा ॥ १११ ॥

देवलोके देवविशा देवविद् वाऽभिजातके ।
जात्याभिजौ कुलीनश्च कुल्य-कौलेयकौ समौ ॥ ११२ ॥

महाकुलीनसहितौ माहाकुल-महाकुलौ ।
गोत्रोऽन्वयोऽन्ववायश्च संतानः संततिस्तथा ॥ ११३ ॥

स्त्रियां महेला महिला मेहला च महेलिका ।
वामिर्वामा जोषा योषा स्याद् योषिदपि योषिता ॥ ११४ ॥

स्याद् मत्तकासिनी मत्तगामिन्यां मत्तकाशिनी ।
स्त्र्यलङ्कारे कुट्टुमितं द्व्युकारं, कन्यका कनी ॥ ११५ ॥

कुमार्यां, मध्यमवयःस्त्रियां स्यात् तरुणी तथा ।
तलुनी, युवतिश्चोक्ता युवत्याद्यवयःस्त्रियाम् ॥ ११६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सुवासिनी स्ववासिनी वधूटी वध्वटीति च ।
चिरिण्टी स्याच्चिरण्टी च चरिण्टी सचरण्टिका ॥ ११७ ॥

पत्न्यां सधर्मिणी सहधर्मिणीगृहिणीगृहाः ।
कलत्रं कडत्रं दारः पुंसि वा भूम्नि दारया ॥ ११८ ॥

जनिर्जनी कुटुम्बिन्यां स्यात् पुरन्ध्रिः पुरन्ध्र्यपि ।
स्नुषायां तु वधूयुक्ता वधूटी च जनिर्जनी ॥ ११९ ॥

कुलस्त्रियां तु कुलतो वालिका पालिकाऽपि च ।
कान्तायां प्रेयसी प्रेष्ठा षटकार-ठकारभाक् ॥ १२० ॥

प्रिया, कान्ते प्रियः प्रेयान् प्रेष्ठष्ट-ठद्वयान्वितः ।
वरो वरयितोद्वाहे विवाहे यम-यामकौ ॥ १२१ ॥

उपात्, जायापत्योस्तु जम्पती दम्पती स्मृतौ ।
द्वित्वे, जस्यती दस्यती प्रायो वेदे प्रयोजितौ ॥ १२२ ॥

जित्वरीवाचकौ पूर्वाविकत्वादावुदाहृतौ ।
हरणे तु सुदायः स्याद् दायो युतक-यौतकौ ॥ १२३ ॥

यौतुकः, परगेहस्था त्वायत्ता शिल्पजीविनी ।
सैरन्ध्री चापि सेरन्ध्र्यथावरोधनप्रेष्यिका ॥ १२४ ॥

असिक्निका स्यादसिक्नी, दूत्यां दूतिरपि स्मृता ।
प्राज्ञी प्रज्ञा प्रजानत्यामाचार्यानी नृयोगके ॥ १२५ ॥

आचार्या, मातुलानी च मातुल्यपि तथा मता ।
उपाध्यायान्युपाध्यायी, क्षत्रियाणी स्वतो भवेत् ॥ १२६ ॥

क्षत्रिया स्यादुपाध्याय्युपाध्यायाऽऽर्याणिका पुनः ।
आर्या पुनर्भ्वां दिधिषूर्दिधीषुरपि तद्भवे ॥ १२७ ॥

दिधिषुर्दिधिषूर्विप्रे त्वग्रतो दिधिषुर्मतः ।
दिधिषूरप्यसत्यां तु वर्षणी धर्षणीति च ॥ १२८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पांशुला पांसुलाऽथ स्यात् पतिः पत्नी च जीवतः ।
पतिवत्न्यां, निर्वीरा च वीरा पति-सुतोज्झिता ॥ १२९ ॥

भिक्षुकी भिक्षुणी मुण्डा श्रमणा श्रवणाऽपि च ।
गणिकायां वेश्या वेष्या पण्याङ्गना पणाङ्गना ॥ १३० ॥

कुट्टन्यां शम्भली दन्त्य-तालव्यादिर्मता बुधैः ।
कुम्भदास्यां पोटा वोटाऽवस्त्रनार्यां तु नग्निका ॥ १३१ ॥

नग्ना कोटवी कोट्टवी, ऋतुमत्यां तु पुष्पिता ।
पुष्पवती चाविरवी निष्पुष्पायां तु निष्कला ॥ १३२ ॥

निष्कल्यपि च स्त्रीधर्मे आर्तवं ऋतुसंयुतम् ।
रजः सान्तं रजोऽदन्तो ना गुणेऽप्यथ मैथुने ॥ १३३ ॥

सुरतं स्याद् रति-रते पशोर्धर्म-क्रिये स्मृते ।
जभनं यभनं, गर्भवत्यां गुर्वी च गुर्विणी ॥ १३४ ॥

प्रसूतायां विजाताख्या प्रजाताप्यथ भ्रूणके ।
वृधसानो वर्धसानो गरभो गर्भ इत्यपि ॥ १३५ ॥

दोहदं दौहृदं श्रद्धा, पुत्र्यां तु स्यात् स्तनन्धयी ।
स्तनन्धया सूनुः सुतापत्ये, पुत्रेऽपि तोककम् ॥ १३६ ॥

तुगपत्ये, भ्रातृपुत्रे भ्रातृव्यो भ्रात्रीयोऽपि च ।
पुत्रपुत्रे पौत्रस्तस्य युवापत्ये पुनः स्मृतः ॥ १३७ ॥

पौत्रायण एवं पुनर्भूर्नानान्द्रो दुहितृवत् ।
पौनर्भव-पौनर्भवायणौ, नानान्द्र इत्यपि ॥ १३८ ॥

नानान्द्रायणो, दौहित्रो दोहित्रायणकस्तथा ।
पैत्र्यां नप्ता भवेद् नप्त्री स्यात् पितृष्वसुरात्मजे ॥ १३९ ॥

पितृष्वसेयवत्पैतृष्वस्रीयो, जननीस्वसुः ।
पुत्रे तु मातृष्वस्रीयस्तद्वन्मातृष्वसेयकः ॥ १४० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दास्याः सुते तु दासेय-दासेरौ च, नटीसुते ।
नाटेय-नाटेरौ, पुत्रे बन्धक्या बान्धकेयवत् ॥ १४१ ॥

बान्धकिनेयश्च, कौलटेरः स्यात् कौलटेयवत् ।
भिक्षुसत्याः सुते कौलटेय-कौलटिनेयकौ ॥ १४२ ॥

स्वजाते त्वौरसौरस्यौ, भवेद् गोलश्च गोलकः ।
मृते पत्यौ जारजोऽथ भ्रातरि स्यात्सहोदरः ॥ १४३ ॥

समानोदर्य-सोदर्य-सोदराः, ज्येष्ठभ्रातरि ।
अग्रजोऽग्रियाऽग्रिमकौ स्यात् कनीयांश्च कन्यसः ॥ १४४ ॥

यविष्ठोऽपि यवीयांश्च कनिष्ठे सोदरे समाः ।
ज्येष्ठ-कनिष्ठ-यविष्ठास्त्रिकवर्गद्वितीयकाः ॥ १४५ ॥

स्यालस्तालव्य-दन्त्यादिः पत्न्या भ्रातरि कथ्यते ।
देवृ-देवर-देवानः स्युः पत्युरनुजे, स्वसा ॥ १४६ ॥

जानिर्यानिः कुलस्त्री च भग्नी स्याद् भगिन्यन्विता ।
पत्युः स्वसरि ननन्दा ननान्दा नन्दनीत्यपि ॥ १४७ ॥

पत्नीकनिष्ठभगिन्यां श्याली शाली च, खेलने ।
परिहासः परीहासः कुर्दनं कूर्दनं समौ ॥ १४८ ॥

किलः केलिश्च जनके बप्पो वप्रश्च तातयुक् ।
ततो जनयिता तद्वज्जनित्रोऽपि च, मातरि ॥ १४९ ॥

अम्बाऽप्यब्बा जनयित्री जनित्री जननीयुता ।
जानी, पित्रोः स्मृतौ माता-पितरौ, मातरात्परौ ॥ १५० ॥

पितरः पितृशब्दश्च, ज्ञातौ स्वः स्वजनस्तथा ।
बान्धवो बन्धुरात्मीये स्व-स्वकीये, नपुंसके ॥ १५१ ॥

पण्डु-पाण्डौ शण्ठ-शण्ढौ तृतीयाप्रकृतिस्तथा ।
तृतीयप्रकृतिर्देहे कलेवरं कडेवरम् ॥ १५२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तनूः स्यात्तनु-तनुषी घनस्तद्वच्च भूघनः ।
गात्रं गान्त्रं मूर्तिमच्च मूर्तिः स्यात्, कुणपे शवः ॥ १५३ ॥

शवः सान्तं भवेत् षण्ढे, मूर्ध्नि मस्तक-मस्तिके ।
शिरः सान्तं स्मृतं क्लीबे शिरोऽदन्तो मतो नरि ॥ १५४ ॥

चिकुरश्चिहुरः केशे ललाटस्याऽलके पुनः ।
भ्रमरकः स्याद् भ्रमरालको वेणिः प्रवेणियुक् ॥ १५५ ॥

केशन्यासे काकपक्षे शिखण्डक-शिखाण्डिकौ ।
वक्रस्त्रिषु च्छन्दस्यपि, दान्ते षण्ढे भषद् भसद् ॥ १५६ ॥

आमाशयस्थाने च, जघनेऽपि तुण्डि-तुण्डकौ ।
घनं घनोत्तमं भाले त्वलीकमलिकं तथा ॥ १५७ ॥

कर्णे श्रवणं श्रुतिवत् श्रवः श्रोत्रं च श्रौत्रकम् ।
नेत्रेऽक्ष्यऽक्ष्णं दृशि-दृशे दृग् लोचन-विलोचने ॥ १५८ ॥

कनीनिकायां तारा स्यात् तारकाऽप्यर्धवीक्षणे ।
काक्षः कटाक्षो नेत्रस्य मीले मेष-मिषौ नितः ॥ १५९ ॥

कालभेदेऽपि भ्रूविकारे भ्र-भ्रु-भ्रू-भृतः कुटिः ।
भ्रूमध्ये कूर्च-कूपे कूर्पं नक्रे नस्नया नसा ॥ १६० ॥

नासा नस्या नासिका च नाशिका घ्राणमाघ्रया ।
घ्रा, दन्तवस्त्रे ओष्ठः स्यात् त्रिकवर्गद्वितीयवान् ॥ १६१ ॥

ओष्ठप्रान्ते सृक्क नान्तं क्लीबं सृक्कमदन्तकम् ।
सृक्कणी सृक्कणिडर्यन्तेदन्ते सृक्कि नपुंसके ॥ १६२ ॥

इदन्तमेकैर्वदद्वन्द्वं कयुग्ममपरैः स्मृतम् ।
सृक्कशब्देऽथ हन्वग्रसन्धौ स्याच्चिबुकं चिबुः ॥ १६३ ॥

दंष्ट्रिकायां दाढिका स्याद् द्राढिका खादने पुनः ।
रदनो रदयुग्दंश-दशनौ मल्ल-मल्लकौ ॥ १६४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जिह्वायां रसना दन्त्य-तालव्यान्तर्गता रसा ।
रसमातृका रस्ना च रसिका रसनं तथा ॥ १६५ ॥

गले कण्ठः कण्ठी कण्ठं शब्द-समीपयोरपि ।
अंसे तु स्कन्धः स्कधश्च सान्तं क्लीबमुरोंसयोः ॥ १६६ ॥

सन्धौ तु जत्रु षण्ढे स्यात् तकार-रेफयोगवत् ।
प्रवेष्टो दोर्दोषा बाहुर्बाहा बाहो भुजो भुजा ॥ १६७ ॥

भुजामध्ये कपोणिः स्यात् कफोणी च कफोणियुक् ।
कफणिः कफणी तद्वत्कुर्परः कूर्परोऽपि च ॥ १६८ ॥

प्रकोष्ठे वर्गद्वितीयः स्यात् कलाचिः कलाचिका ।
हस्ते करः करिर्हस्तमूले तु मणिबन्धवत् ॥ १६९ ॥

मणिः स्यात्करशाखायामङ्गुरी चाङ्गुरिस्तथा ।
अङ्गुलोऽङ्गुलिरङ्गुल्यां तर्जन्यां तु प्रदेशिनी ॥ १७० ॥

प्रदेशिनी प्रदेशिका, ज्येष्ठाङ्गुल्यां तु मध्यमा ।
मध्या, ज्येष्ठा-कनिष्ठे द्वे टवर्गद्वितीयान्विते ॥ १७१ ॥

पुनर्नव-पुनर्भवौ करजे नखरस्त्रिषु ।
नखोऽस्त्री तर्जन्यायत्तेऽङ्गुष्ठे त्वथ प्रदेशवत् ॥ १७२ ॥

प्रादेशोऽप्यायताङ्गुलौ हस्ते स्यात् प्रतलस्तलः ।
तालिका-तालौ चपेटश्चर्पटश्चपटोऽपि च ॥ १७३ ॥

तद्द्वये योजिते सिंहतलः संहतलस्तथा ।
तताङ्गुष्ठमध्याङ्गुलिमाने तालस्तलोऽपि च ॥ १७४ ॥

वितस्ति-खड्गमुष्ट्योश्च, कुब्जिताङ्गुलिके करे ।
प्रसृतः प्रसृतिश्चापि गण्डूषे चलुकश्चलुः ॥ १७५ ॥

चुलुको, निष्कनिष्ठे स्याद् हस्त आर्तिररत्नयुक् ।
तिर्यक्प्रसारितबाह्वोर्व्यायामो व्याम-व्यामनी ॥ १७६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वियामः, पृष्ठवंशे तु रीढको रीढयुग् मतः ।
पृष्ठं वर्गद्वितीयाप्तमुत्सङ्गेऽङ्को नपुंसके ॥ १७७ ॥

सान्तमङ्कोऽप्यदन्तो नाऽथोरोजोरसिजौ स्तने ।
कुच-कूचौ, जठरे तु स्यात् पिचण्डः पिचिण्डयुक् ॥ १७८ ॥

तुन्दं तुन्दिः कुक्ष-कुक्षी, यक्नि कालेय-कालके ।
कालखण्डं कालखञ्जं, गुल्मे प्लीहा प्लिहा तथा ॥ १७९ ॥

नान्तौ, प्लीहा चाबन्तोऽपि, मध्ये मध्यम इत्यपि ।
विलग्नावलग्नौ सर्वे पुंक्लीबाः, रसनापदे ॥ १८० ॥

कटीरं च कटि-कटी-कटाः श्रोणी च श्रोणियुक् ।
वलित्रयसमाहारे त्रिवलिस्त्रिवली तथा ॥ १८१ ॥

त्रिकपार्श्वगर्तयोस्तु कुकुन्दरे कुकुन्दुरे ।
युतौ स्फिचौ स्फिजौ चान्तौ जान्तौ, स्यात्स्मरमन्दिरे ॥ १८२ ॥

योनिर्योनी च, पुंश्चिह्ने शेपः शेफश्च सान्तगे ।
शेप-शेफौ च शेवश्च त्रयोऽदन्ता बुधैः स्मृताः ॥ १८३ ॥

लाङ्गूलं शङ्कु लङ्गूलं मुष्क आण्डाण्डकौ नरि ।
अण्डं पेलं पेलकोऽप्यथोरुरूरूश्च सक्थनि ॥ १८४ ॥

जङ्घायां तु टङ्क-टङ्गौ खनित्रेऽपि च तौ मतौ ।
पादग्रन्थौ कुल्फ-गुल्फौ घुटिको घुण्ट-घुण्टकौ ॥ १८५ ॥

घुटः सर्वेऽपि पुंस्त्रीगाः, चरणे चलनः क्रमः ।
क्रमणः पाद-पदौ पात् पत्-पदे अंह्रिरङ्घ्रियुक् ॥ १८६ ॥

तिलके कालकस्तद्वत् तिलकालक इत्यपि ।
जडुलो जटुलो, मांसे पलं पललपामिषम् ॥ १८७ ॥

अमिषं चार्द्रमांसे तु भवेदर्पशमर्पिशम् ।
मुख्यमांसे बुक्का नान्तं त्रिषु वुक्कस्त्रिषु स्मृतः ॥ १८८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वृक्काग्रमांसाग्रमांसे वृक्कः स्यात्पुंस्त्रियोर्वसा ।
मेदः सान्तं मेदोऽदन्तो मस्तिष्को मस्तुलुङ्गकः ॥ १८९ ॥

मस्तकस्नेहे गोदोऽस्त्री करोटं शिरसोऽस्थनि ।
करोटीवत् करोट्यिश्च भकालं च भगालयुक् ॥ १९० ॥

पृष्ठहड्डे कशेरुका कशारुकाऽस्थिसंभवे ।
मज्जा नन्तो द्वयोर्मज्जाऽऽबन्तः स्त्री रेत्र-रेतसी ॥ १९१ ॥

बल-बल्ये च वीर्ये द्वे लोम रोम तनूरुहे ।
तनुरुहं, चर्म चर्मं त्वक् त्वचं चोचमित्यपि ॥ १९२ ॥

असृग्धरा सृग्धरा च कषिते लेख्यचर्मणि ।
कडित्रं सकटित्रं च, स्नायौ वसस्नया स्नसा ॥ १९३ ॥

स्नावा नान्तो, धमन्यां तु धमनिर्नाडि-नाडकौ ।
नाडी शिरा सिरा नेत्रमले दूषी सदूषिका ॥ १९४ ॥

दूषीका काणुकं काणूकमाणूकवदाणुकम् ।
घ्राणमले शिङ्घाणक-सिङ्घाणौ, लालिका पुनः ॥ १९५ ॥

सृणीका सृणिका गूथो विड्-विषौ शान्त-षान्तगौ ।
वर्चस्क-वर्चसी तुल्ये विष्ठा वर्गद्वितीयभाक् ॥ १९६ ॥

नेपथ्ये वेष-वेशौ द्वावुत्सादनमुद्वर्तने ।
उच्छादनं चापि समालभने चर्चिक्यं मतम् ॥ १९७ ॥

चर्चाऽपि, मण्डने प्रति-परितः कर्म कथ्यते ।
मार्ष्टी मार्जो मृजा मार्जा मार्जना, स्नान आप्लवः ॥ १९८ ॥

आप्लावोऽपि च, गात्रानुलेपन्यां वर्तिरुच्यते ।
वर्ती तथा जोङ्गके स्यादगर्वगुरु वंशकम् ॥ १९९ ॥

वंशिका वंशिकं कृमिजग्धं कृमिजमित्यपि ।
प्रवरं प्रकरं तुल्ये गोशीर्षे हरिचन्दनम् ॥ २०० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

हरिश्च, रक्तचन्दने पत्रगं च पतङ्गकम् ।
पत्राङ्गं, सौमनसे तु जातिर्जाती फलं तथा ॥ २०१ ॥

जातीफलं जातिफलं तद्वत्कोशफलं मतम् ।
जातीकोशं जातीकोषं, कपूरे स्यात् सिताभ्रकः ॥ २०२ ॥

सिताभश्चापि, कस्तूर्यां नाभिवद् मृगनाभिजा ।
मृगनाभिर्मृगमदो मृगः स्याद् मद इत्यपि ॥ २०३ ॥

कुङ्कुमे वरवाह्लीकं वरं वाह्लीक-वाह्लिके ।
कश्मीरजन्म काश्मीरं कश्मीरजमपि स्मृतम् ॥ २०४ ॥

संकोचपिशुनं तद्वत्संकोचं पिशुनं समे ।
वर्णं वर्ण्यं, देवसुमे लवङ्गं लवसंयुतम् ॥ २०५ ॥

कोशफले कक्कोलकं कक्कोलं कोलकं तथा ।
कोलं कोरं च, कालानुसार्ये यापक-जापके ॥ २०६ ॥

कालीयकं कालेयकं कालियं चाऽग्निवल्लभे ।
रालोऽक्ष्यरालः, श्रीवासे धूपः स्याद् वृक-वृक्षतः ॥ २०७ ॥

श्रीवेष्टः श्रीपिष्टकश्च, कोटीरे मुकुटोऽस्त्रियाम् ।
मकुटोऽपि किरीटं स्यात् तिरीटं पुष्पदाम तु ॥ २०८ ॥

नान्तः क्लीबेऽराबन्तोऽस्मिन् मुण्डमालाभिधे स्मृतम् ।
ललामवल्ललामाऽश्व-प्रधान-ध्वज-लक्ष्मसु ॥ २०९ ॥

पुण्ड्र-वालधि-शृङ्गेषु भूषा-प्रभावयोरपि ।
माल्यं माला, तिलके तमालपत्रं तमालवत् ॥ २१० ॥

शीर्षस्रज्यवतंसः स्याद् वसन्तोत्तंसकौ समौ ।
त्रयोऽमी कर्णपूरेऽपि पत्रावल्यां तु पत्रतः ॥ २११ ॥

भङ्गि-लेखा-लताङ्गुल्यो वल्लरी मञ्जरीति च ।
वल्लिश्चोत्क्षिप्तकायां तु कर्णान्दूश्च कर्णान्दुयुक् ॥ २१२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कण्ठभूषायां ग्रैवेयं ग्रैवं ग्रैवेयकं तथा।
मुक्तास्रज्याहारो हार: स्त्रीन्नोर्यष्ट्यां सरि: सर: ॥ २१३ ॥

सारिकाऽप्येकावल्यां तु कण्ठी कण्ठिकया सह।
कटिके तु पारिहार्य:परिहार्यश्च कङ्कणम् ॥ २१४ ॥

कङ्कणिश्चोर्मिकायां त्वङ्गुलीयकाङ्गुरीयके।
मेखलायां सारसनं दन्त्य-तालव्यमध्यगा ॥ २१५ ॥

रसना, काञ्चि: काञ्ची च किङ्किणि: क्षुद्रघण्टिका।
किङ्कणी कङ्कणीका च कङ्कणी किङ्किणीत्यपि ॥ २१६ ॥

समे मञ्जीर-मन्दारे नूपुरे पादत: परे।
शीली च नालिका पादाङ्गुलीये पादत: परे ॥ २१७ ॥

पालिका कीलिका, वस्त्रे वसनं वस्न-वाससी।
सिनो निवसनं सन्नं कर्पटं पटमित्यपि ॥ २१८ ॥

पट: पट्याच्छादनं च छाद: सिक्-सिचयौ तथा।
वस्त्राञ्चले वर्ति-वस्ती दुकूलमतसीपटे ॥ २१९ ॥

दुगूलं, कम्बले रल्लो रल्लकोऽथ निवीतके।
प्रावृतं निवृतं, स्थूलशाटे तालव्य-दन्त्यवान् ॥ २२० ॥

वरासि:, परिधानस्य ग्रन्थौ नीवी च नीवियुक्।
चण्डातके चलनकश्चलनश्चलनिका पुन: ॥ २२१ ॥

चोलश्चोली कञ्चुलिका कञ्चूल: कञ्चुकोऽपि च।
कूर्पासकश्च कूर्पास: कुर्पास: सकुर्पासक: ॥ २२२ ॥

शाटके तु शाट: शाटी, परिधानापराञ्चले।
कच्छा कच्छाटी च कच्छाटिका, कौपीनके पुन: ॥ २२३ ॥

कक्षापट: कक्षापुट:, कर्पटे नक्तको मत:।
लक्तक:, प्रच्छदपटे उत्तरच्छद उच्यते ॥ २२४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निचोलको निचुलको निचोलं च निचोल्यपि ।
निचुलोऽवसत्थिकायां स्मृता पर्यस्तिकायुता ॥ २२५ ॥

पर्यस्तिश्चापि पर्यङ्कः पल्यङ्कोऽपि, कुथे पुनः ।
वर्णपरिस्तोम-वर्णौ परिस्तोमवदास्तरः ॥ २२६ ॥

आस्तरणं प्रवेणीयुक् प्रवेणिः प्रतिसीरिका ।
जवनी जवनिकापि यवनी यमनीति च ॥ २२७ ॥

दूष्ये स्थूलं स्थुडमपि, पटकुट्यां तु केणिका ।
केणिः, पल्लवादिकृता शय्या संस्तर-प्रस्तरौ ॥ २२८ ॥

स्रस्तरोऽपि च, तल्पे तु शयनं शयनीयवत् ।
शय्यापि च खट्वायां तु मञ्चवद् मञ्चकः स्मृतः ॥ २२९ ॥

पर्यङ्कोऽपि च पल्यङ्कः, पतद्ग्राह-पतद्ग्रहौ ।
प्रतिग्रह-प्रतिग्राहौ पालेऽथो दर्पणे मतः ॥ २३० ॥

मकुरो मुकुरस्तद्वद् मङ्कुरोऽप्यात्मदर्शवत् ।
आदर्शो, वस्त्रासने त्वासन्दा-सन्द्यौ च सन्दवत् ॥ २३१ ॥

सन्दी भोजन आच्छादे एकोक्त्या चोभयोरपि ।
कशिपुर्दन्त्य-तालव्यमध्यः स्याच्छयनासने ॥ २३२ ॥

एकोक्त्योशीरमौशीरं पलङ्कशा पलङ्कषा ।
राक्षा रक्षा च लाक्षापि तद्रसे याववद्यतः ॥ २३३ ॥

यावको लक्तकालक्तौ, दीपस्तु कज्जलध्वजे ।
प्रदीपो दीपवृक्षश्च तालवृन्ते तु वीजनम् ॥ २३४ ॥

व्यजनं मृगचर्मेति धवित्रं च धुवित्रवत् ।
केशमार्जे कङ्कतिका कङ्कतः काक-कङ्कते ॥ २३५ ॥

कङ्कती, बालक्रीडने गिरिको गिरिवद्गुडः ।
गिरिगुडो गिरियको गिरीयकोऽथ गिन्दुकः ॥ २३६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

गेन्दुकोऽपि कन्दुके द्वौ, पार्थिवे नृपतिर्नृपः ।
भूप-भूपति-भूपालास्तथा मूर्ध्नाभिषिक्तयुक् ॥ २३७ ॥

मूर्द्धावसिक्तो राजा राट् राज्ये महिन-माहिने ।
वसुदेवा वासुदेवा अर्द्धचक्रिषु संमताः ॥ २३८ ॥

तज्ज्येष्ठभ्रातृषु बला बलदेवाः, पृथौ नृपे ।
वेनिर्वैन्यो, भरते तु स्यात् सर्वदमनस्तथा ॥ २३९ ॥

सर्वंदमः, सीतापतौ रामः स्याद् रामचन्द्रवत् ।
रामभद्रोऽपि, सौमित्रौ लक्ष्मणो लक्षणान्वितः ॥ २४० ॥

कैकेयी कैकयी चास्याः पुत्रे तु भरतो मतः ।
भरथोऽप्यथ जानक्यां शीता तालव्य-दन्त्ययुक् ॥ २४१ ॥

इन्द्रसुते वालिर्वाली, मारुतो हनुमानिति ।
हनूमान्, भीमशत्रौ किर्मीरः कर्मीर-किर्मिरौ ॥ २४२ ॥

हिडिम्बो डीकारयुक्तोऽर्जुने फल्गुन-फाल्गुनौ ।
बीभत्सो बीभत्सुरपि, पाण्डुसूनुषु पाण्डवाः ॥ २४३ ॥

पाण्डवायनाश्चाऽर्जुनधनौ गाण्डीव-गाण्डिवौ ।
धनुर्मात्रेऽप्यमू, हाले वाहनः सात-सालतः ॥ २४४ ॥

सालोऽपि, परिवारे तु परेर्बर्हश्च बर्हणम् ।
आतपत्रे प्रतपत्रं छत्रं छत्रश्च छत्र्यपि ॥ २४५ ॥

रोमगुच्छे चामरं स्याच्चमरश्चामरस्तथा ।
चामरापि, भृङ्गारे त्वालूराण्डूः, सचिवे पुनः ॥ २४६ ॥

अमात्य आमात्यो मन्त्री मन्त्रिश्च, द्वारपालके ।
प्रतीहारः प्रतिहारो द्वाःस्थो द्वाःस्थितदर्शकः ॥ २४७ ॥

द्वाःस्थितो दर्शकस्तद्वत् द्वाःस्थितादर्श्यऽपि स्मृतः ।
सूदाध्यक्षे पुरोगुः स्यात् तथा पौरोगवोऽपि च ॥ २४८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सूपकारे सूप-सूदौ स्यादन्तःपुरके पुनः ।
आन्तर्वेश्मिकयुगान्तर्वंशिकोऽन्तःपुरे समौ ॥ २४९ ॥

अवरोधनावरोधौ भवेत्कञ्चुकिके पुनः ।
कञ्चुकी सौविदिल्लश्च सौविदः, स्थपतिस्तथा ॥ २५० ॥

स्थापत्यः स्थापतीकश्च, रिपौ शत्रुः सशात्रवः ।
अभिमातिरभियातिरारातिश्चाऽप्यरातियुक् ॥ २५१ ॥

ऋष्व-ऋष्वौ घातुकेऽपि द्विषन् द्वेषी च द्विड्युतः ।
परेः पन्थक-पन्थिनौ, सख्यौ सूर्येऽपि चोच्यते ॥ २५२ ॥

मित्रशब्दो द्वितकारः, सख्ये सौहार्द-सौहृदे ।
मैत्र्यं मैत्री, हेरिके तु चरश्चारोऽवसर्प्यवत् ॥ २५३ ॥

अपसर्पः, सान्त्वजे तु शाम तालव्य-दन्त्ययुक् ।
प्रावृते लञ्चया लञ्च उपदोपप्रदानवत् ॥ २५४ ॥

शौर्ये शौण्डीर्य-शौण्डीरे नय-न्यायौ समञ्जसे ।
भागधेयो भागधेयी भागोऽपि कारवत् करः ॥ २५५ ॥

राजदेयेऽनीकिन्यां तु सेना सैन्यं चमूश्चमुः ।
सैन्यपृष्ठे प्रति-परेर्ग्रहः, केतौ तु केतनम् ॥ २५६ ॥

वैजयन्ती वैजयन्तो जयन्ती च ध्वजो ध्वजिः ।
ध्वाजिश्च ध्वजपस्तद्वत्पताकाऽपि पटाकया ॥ २५७ ॥

ध्वजः कूर्चक उच्चूडोच्चूलौ द्वौ चूड-चूलकौ ।
अवात्परौ क्रीडार्थे तु रथे पुष्परथो मतः ॥ २५८ ॥

मूर्द्धन्यान्तस्थायोगाप्तो, भवेत् कर्णीरथे पुनः ।
डयनं हयनं चाप्यनसि स्याच्छकटस्तथा ॥ २५९ ॥

शकटी शकटं तद्वच्छकटिर्वहसाऽन्वितः ।
वाहसो वृषभेऽप्येतौ, प्रधौ नेमी च नेमिवत् ॥ २६० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अक्षाग्रकीले त्वण्यानी अस्नि-सीम्नोरपि स्मृतौ ।
पिण्डिकायां नाभिर्नाभी, कूबरं स्याद् युगन्धरे ॥ २६१ ॥

कुबरं चाधःस्थदारावनुकर्षा नरि नान्तगः ।
अनुकर्षोऽस्त्यदन्तोऽपि धूर्वीवद् धूर्धुराऽपि च ॥ २६२ ॥

यानमुखेऽथ दोलायां प्रेङ्खः प्रेङ्खा, विनीतकम् ।
वैनीतकं, परम्परावाहने शिबिकादिके ॥ २६३ ॥

याने तु वह्यं वाह्यं च वहनं वाहनं तथा ।
सारथौ वर्ग्यद्वादश ऋकाराकारयुक् त्विह ॥ २६४ ॥

सव्येतः ष्टृष्ठ-ष्ठातारौ दक्षिणात् स्थश्च संस्थवत् ।
रथवति त्रयोऽप्येते रथिको रथिरो रथी ॥ २६५ ॥

अश्ववारे सादिः सादी रथिकेऽप्यमू यन्तरि ।
निषादी सनिषादिश्च, भटे योद्धा सयोधकः ॥ २६६ ॥

तथा भण्डीर-भाण्डीरौ वनेऽपि कथितावमू ।
सेनासमवेते सैन्यः सैनिकोऽपि च, योद्धृषु ॥ २६७ ॥

सहस्रेण साहस्रिणः साहस्रः, प्रतिमुक्तवत् ।
स्यादामुक्तो पिनद्धश्च पिनद्धे, कवचे पुनः ॥ २६८ ॥

माढिर्माढा दशनं च दंशस्त्वक्त्रं तनुत्रवत् ।
कञ्चुके वारबाणः स्याद् बाणवारो धियाङ्गवत् ॥ २६९ ॥

अधियाङ्गमधिकाङ्गं सारसने त्रयं स्मृतम् ।
शिरस्त्राणे तु शीर्षण्यं शीर्षकं, शस्त्रजीवनि ॥ २७० ॥

आयुधीयश्चायुधिको भवेत् परश्वधायुधे ।
पारश्वधिकवत् पारश्वधः, प्रहरणेऽस्त्रवत् ॥ २७१ ॥

शस्त्रं, चापे धन्व धन्वं पुंक्लीबो धनुवद्धनुः ।
धनूः स्त्रियां त्रिणतावत् तृणता धनुषोऽग्रके ॥ २७२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अटन्यटनिरत्यार्त्ती पीडायामपि स्यात्तलम् ।
तला चाऽपि गोधायां स्याद् वेध्ये लक्ष्यं सलक्षकम् ॥ २७३ ॥

बाणे पृषत्कस्तात्कान्तः सायकः सायवत्सरः ।
शरः शरुः स्वरुर्भल्लो भल्लिश्चापि कडम्बयुक् ॥ २७४ ॥

कलम्ब इव कादम्बो भेर-भेलावमू तथा ।
भेकेऽपि, कर्तरिः पुङ्खे कर्तरी, शरधौ पुनः ॥ २७५ ॥

तूणी तूणा तूणं तूणस्तूणीरश्च निषङ्गवत् ।
उपासङ्गोऽपि खड्गे तु ऋष्टि-रिष्टी नरस्त्रियोः ॥ २७६ ॥

करवालः करपालः करालिकस्तथोदितः ।
चन्द्रहासश्चन्द्रभासो धारान्तोगो धरोऽपि च ॥ २७७ ॥

प्रत्याकारे कोश-कोषावावरणे फरं स्फरम् ।
स्फरः स्फरकः फरकः फलकं फलमित्यपि ॥ २७८ ॥

खेटकः खेटकं खेटं, कृपाणिका छुरी क्षुरी ।
क्षुरिका साऽऽयता पत्रात्पालः स्यात्पालिकाऽपि च ॥ २७९ ॥

एकधारासौ स्यादीली इली च करवालिका ।
करपालिकाऽपि तरवालिकाऽपि च, कुन्तके ॥ २८० ॥

प्रासस्तालव्य-दन्त्यान्तो, मुद्गरे द्रुघणो घनः ।
द्रुघनः, कुठारे पर्शुः परशुश्च परस्वधः ॥ २८१ ॥

पर्श्वधः परश्वधश्च स्वधितिः, परितो घके ।
पलिघो दन्त्य-तालव्यौ शर्वली शर्वला युधि ॥ २८२ ॥

लोहदण्डे पट्टिशः स्याद् दन्त्य-तालव्यप्रान्तगः ।
अभ्यासभुवि खडूरः खलूरश्च खलूरिका ॥ २८३ ॥

प्रस्थाने त्वभिनिर्याणं प्रयाणं खलु हेतवे ।
तृणकाष्ठादेः, प्रसृतौ प्रसरणा प्रसारणी ॥ २८४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रसारश्च प्रसरणं, वैरिणः प्रति गच्छति ।
अभ्यमित्र्योऽभिमित्रीयोऽभ्यमित्रीणो, बलान्विते ॥ २८५ ॥

उरस्वान् स्यादुरसिलोऽप्यतिबले ऊर्जस्वलः ।
ऊर्जस्वप्यूर्जस्वांश्च जिष्णौ जेता च जैत्रवत् ॥ २८६ ॥

जित्वरो, वैतालिके तु सौखशायनिको मतः ।
सौख्यशय्यिकश्चाक्रिके घाण्टिको घाटिकोऽपि च ॥ २८७ ॥

मागधो मगधो मङ्खे वैश्यात् क्षत्र्यां भवेऽपि च ।
छन्दोजातावुष्णिहोष्णिग् बले शुष्मं तु शुष्मणा ॥ २८८ ॥

ऊर्ज ऊर्जो गूर्जः सान्तं क्लीबं च सहसा सहः ।
सङ्ग्रामे युद्धं युत् संयत् पुंस्त्रियोश्च संयद्वरः ॥ २८९ ॥

संयतं राटी रालिर्ना समितिः समितः समित् ।
समः स्फोट-स्फेट-फेटाः प्रध्मश्च प्रधनं तथा ॥ २९० ॥

समुदायः समुदयः सांपरायकमित्यपि ।
सांपरायः संपरायकमग्रगमने मतम् ॥ २९१ ॥

नासीरस्त्रिषु, धाटौ तु धाट्यवस्कन्द इत्यपि ।
अभ्यवस्कन्दः, सौप्तिके त्ववापात् स्कन्द उच्यते ॥ २९२ ॥

पलायने तु संदावः समुत्प्रेभ्यश्च द्राववत् ।
द्रववद् विद्रवो, भग्ने पराजित-जितौ समौ ॥ २९३ ॥

भूतः परापर्यभितो, गुप्तौ तु चार-चारकौ ।
बन्द्यां ग्रहश्च ग्रहकः प्रोपतो ग्रह इष्यते ॥ २९४ ॥

संन्यासिके तापसः स्यात् तपस्व्यपि च सूरतः ।
सूरथोऽपि च दाने द्वौ शान्त-श्रान्तौ जितेन्द्रिये ॥ २९५ ॥

शुद्धकर्माऽवापाद् दानं महादाने प्रवारणम् ।
वरणं, विप्रे ब्रह्मा स्याद् ब्रह्माणो जाति-जन्म-जाः ॥ २९६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

द्व्यग्राभ्यां, बटौ माणवो माणवकस्तथैव च ।
मौञ्जीबन्धे तूपापाद् नाय-नयावानय इत्यपि ॥ २९७ ॥

अग्नीन्धने स्यादाग्नीध्राग्नीध्र्यौ स्यातां जटाजटिः ।
सटायां, तपस्वि पीठे वृषी वृसी, कमण्डलौ ॥ २९८ ॥

कुण्डं कुण्डी कुण्डिका च, यजमाने तु याजकः ।
यष्ट्याऽथ सोमपे सोमा सोमात्पीती पीथी च नान्तगौ ॥ २९९ ॥

सर्ववेदः सर्ववेदौ सान्ताऽदन्तौ तु याजके ।
सर्वस्वदक्षणेष्टेश्च, हुतौ होम नपुंसकम् ॥ ३०० ॥

नान्तं, होमो नरेऽदन्तो होत्रं, भूमिः परिष्कृता ।
वेदिर्वेदी च, निर्मन्थदारुणि त्वरणिर्द्वयोः ॥ ३०१ ॥

अरणी समिधि त्वेध एधः सान्तं तथेन्धनम् ।
नान्तादन्ते तु इध्मेध्मे रक्षाभस्मनि क्षारवत् ॥ ३०२ ॥

स्रुवे स्रुग्, मखवधे तु शसनं शमनं समे ।
शृतोष्णक्षीरगे दध्नि आमीक्षाऽमिक्षया सह ॥ ३०३ ॥

दधिषाज्य-दीधीषाज्यौ दधियुक्तघृते मतौ ।
मृषावादिन्यपि चाग्निहोत्रिण्यग्न्याहितो भवेत् ॥ ३०४ ॥

आहिताग्निर्दर्विर्दर्वी घृतलेखनिकोच्यते ।
आचमने तूपस्पर्श उपसंस्पर्शनं तथा ॥ ३०५ ॥

उपसंस्पर्शः, पाठे तु निपाठ-निपठौ समौ ।
स्वाध्याये जपो जाप उपवास उपोषितम् ॥ ३०६ ॥

अपवस्त्रमुपवस्त्रमौपवस्त्रोपवस्त्रके ।
वृत्ते चरित्रं चारित्रमाचार-चरणे अपि ॥ ३०७ ॥

चरितं, प्राचेतसे तु वाल्मीकिर्वल्मीकयुक् ।
वाल्मीक-वाल्मिकौ तद्वत् कविरादिकविस्तथा ॥ ३०८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मैत्रावरूणिः समैत्रावरूणो, बादरायणे ।
वेदव्यासश्च व्यासः, स्याद् रामः परशुरामवत् ॥ ३०९ ॥

जामदग्न्यो, याज्ञवल्क्यो योगेशः सयोगीशकः ।
वशिष्ठो दन्त-तालव्यमध्यो, वर्गद्वितीययुक् ॥ ३१० ॥

गोनर्दीयमुनौ तुल्यौ पतञ्जलि-पतञ्जलौ ।
वररुचौ कात्यायन-कात्यौ, कक्षीवति स्मृतः ॥ ३११ ॥

स्फोटायनः स्फौटायनः पालकाव्ये करेणुभूः ।
कारेणवो मुनिभेदे स्यादत्रिरत्रिणा समम् ॥ ३१२ ॥

अपिशलिरापिशलिः कशात् कृत्स्नः सकृत्सकः ।
मृकण्डुवद् मृकण्डश्च, हारीतो हारितोऽपि च ॥ ३१३ ॥

पक्षिभेदेऽपि, कुमारः कुमारिलसमन्वितः ।
नास्तिके लौकायतिको लोकायतिक इत्यपि ॥ ३१४ ॥

बाहुसंभवे राजन्यो राजा च क्षत्र-क्षत्रियौ ।
आर्ये विड्-वैश्यौ वेतने वृत्तिर्वार्तापि जीविका ॥ ३१५ ॥

ऋते तूञ्छं शिलञ्छोञ्छं शिलोञ्छं शिलवत्तथा ।
कृषौ प्रमृतमनृतं वाणिज्यं वणिक्कर्मणि ॥ ३१६ ॥

वणिज्या वणिज्यं क्रयविक्रयिके तु वाणिजः ।
वणिक् प्रापणिकः प्रोक्त आङ्परः पणिकस्तथा ॥ ३१७ ॥

पनिकः पतिकश्चैव पदिकः, क्रायके पुनः ।
क्रायिको विक्रायके च क्रयिको विक्रयी तथा ॥ ३१८ ॥

मूल्ये वक्रयाऽवक्रयौ मूलद्रव्ये तु नीविवत् ।
नीवी स्यात्तु विनिमयो नैमेयो निमयोऽपि च ॥ ३१९ ॥

वैमेयोऽपि परदाने व्यवहारे पणं पणः ।
न्यासार्पणे प्रतिदानं परिदानं, सत्यापने ॥ ३२० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सत्यङ्कारः सत्याकृतिः संख्येये तु गणेयवत् ।
गण्यं, पोते प्रवहणं वहनं वहितं तथा ॥ ३२१ ॥

वहित्रं वाहित्थमपि, पोतवाहे नियामकः ।
निर्यामोऽपि च बेडायां स्तरणिस्तरणी तरिः ॥ ३२२ ॥

तरी स्तरी च काष्ठाम्बुवाहिन्यां द्रुणिवद् द्रुणीः ।
द्रोणिर्द्रोणी च नौदण्डे क्षेपणिः क्षेपणीयुता ॥ ३२३ ॥

काष्ठकुद्दालेऽभ्रिरभ्री, प्लवे स्यादुडुवो डुवः ।
उडूप उडुपस्तरपण्ये तु तर आतरः ॥ ३२४ ॥

आतार आतारुरपि, वृद्ध्याजीवे तु वार्धुषिः ।
वार्धुषिक ऋणे धारोऽस्त्र्युद्धारे प्रतिभूः पुनः ॥ ३२५ ॥

लग्नको लग्नः, षोडशमात्रैः करिष-कार्षकौ ।
तुला विंशत्या तु भारो भरश्च शकटीनवत् ॥ ३२६ ॥

शाकटोऽपि शलाटश्च शगरोऽपि तुरीयके ।
प्रस्थभागे कुटपः स्यात् कुडवः कुलवोऽपि च ॥ ३२७ ॥

द्रोणैः षोडशभिः खारी खारी मानभिदि स्मृता ।
काकनी काकिणी, क्रोशद्वये गव्यूतिरुच्यते ॥ ३२८ ॥

गव्यागव्यूते, गोमति, गवीश्वर-गवेश्वरौ ।
गोम्याभीरे तु गोपाल-गोपौ स्यातां, कुटुम्बिनि ॥ ३२९ ॥

कार्षकः कर्षकस्तद्वत् कृषकः कृषिकोऽपि, च ।
क्षेत्राजीवो भवेत् क्षेत्री सीरे हालो हलं हलः ॥ ३३० ॥

लाङ्गलदण्डे ईषेशे, प्रोक्ता लाङ्गलपद्धतौ ।
शीता तालव्य-दन्त्यादिर्नदीभेदेऽपि लाङ्गले ॥ ३३१ ॥

निरीषे तु कुट-कूटौ कुटकं, कुशिके पुनः ।
कृशिकश्च फलं फालः कुद्दालश्च कुदालवत् ॥ ३३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

गोदारणे प्रवयणे तोत्रं प्रतोद-तोदने ।
आबन्धे तु योत्र-योक्त्रे कोटीशो लोष्ठभेदने ॥ ३३३ ॥

कोटिशः खलवाल्यां तु मेधिर्मेथिश्च शूद्रके ।
पद्य-पज्जौ क्षत्र-वैश्याजातौ माहेष्यवद् मतः ॥ ३३४ ॥

महिष्योऽपि शिल्पिनि तु स्युः कारु-कारि-कारयः ।
ध्वजो ध्वजी कल्पपाले मद्ये कपिश-कापिशे ॥ ३३५ ॥

कापिशायनं माध्वीकं मार्द्वीकं च परिश्रुता ।
परिस्रुद् दन्त्य-तालव्यमध्यातालव्य-दन्त्यभृत् ॥ ३३६ ॥

सुरा-मदिरा मद्वरी मदना मद्य-बीजके ।
नग्नहूर्नग्नहुर्मद्यसन्धाने, भिष-वासवौ ॥ ३३७ ॥

पानपात्रे तु, तर्षणा ऽनुतर्षौ मद्यपाशने ।
उपदंशश्चावदंशः स्यात् तेजसावर्तनीमुखा ॥ ३३८ ॥

मूषा मूषी शाणे शाणा शार्णिर्निकषवत्कषः ।
कृपाण्यां कर्तरिः प्रोक्ता कर्तरी चापि, सेवनी ॥ ३३९ ॥

सूत्रिः सूत्री सूचि-सूत्रे द्वे पिप्पलक-पिप्पले ।
कर्तनसाधने तर्कुस्तर्कुट्यपि च सीवनम् ॥ ३४० ॥

सेवनं च स्यूतौ, स्यूते तु प्रसेवश्च प्रसेवकः ।
स्योनं स्यात्तन्तुवाये तु तन्त्रवायः कुविन्दवत् ॥ ३४१ ॥

कुपिन्दोऽपि सूत्रवेष्टे त्रसरस्तसरोऽपि च ।
वानदण्डे वेम वेमा तन्तौ स्यात् सूत्रतन्तुवत् ॥ ३४२ ॥

सूत्रःसूत्रं सूत्र्यपि स्यादुपानहि तु पादुका ।
पादूः पन्नद्धापि पादाज्जङ्गुर्वीथी रथी तथा ॥ ३४३ ॥

पीठी त्राणं रक्षणं च पदात् त्वरायतापि च ।
वरत्रायां नध्री वध्री वार्द्धी वद्धापि वर्द्धवत् ॥ ३४४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पिण्याके खलिः खलोऽस्त्री स्यात्तक्षिण्यां तु वासिवत् ।
वासी तूलिका त्वीषी केषिका कान्दविके पुनः ॥ ३४५ ॥

भक्ष्यकारो भक्ष्यकार आदितालव्य-दन्त्यभृत् ।
श्वेदनिका श्वेदनश्च कन्दौ स्याद् नापिते क्षुरी ॥ ३४६ ॥

क्षौरिको भण्डिवाही च भाण्डिकस्तस्य भाण्डके ।
क्षुरः खुरो, मायाकारे प्रातिहारिक उच्यते ॥ ३४७ ॥

प्रतिहारो, मायायां तु शाम्बरी साम्बरी तथा ।
इन्द्रजाले तु कुहुकं कुहकं तद्वदाहतम् ॥ ३४८ ॥

विनोदे स्यात् कुतुकं कौतुकं च कुतूहलम् ।
कौतूहलं, पापर्द्धौ तु मृगव्यं मृगया मृगः ॥ ३४९ ॥

आच्छोदनं च द्वितीयथद्वितीयकसंयुतम् ।
आखेटक आखेटश्च, रज्जौ तन्त्री च तन्त्रिवत् ॥ ३५० ॥

वटारक-वटारौ द्वौ वटस्त्रिषु तु दोरवत् ।
दवरश्च तन्तुगुणे, दाशो दासश्च धीवरे ॥ ३५१ ॥

दाशी दासी धीवरी स्याच्छिलाजतु च चेट्यपि ।
मत्स्यबन्धने बडिशं बलिशं च, वधास्पदे ॥ ३५२ ॥

शूना तालव्य-दन्त्यादिः, पामरः प्रामरोऽपि च ।
क्षुल्लकः खुल्लकस्तद्वद्, निषादे तु श्वपाकवत् ॥ ३५३ ॥

पाकश्चण्डाल-चाण्डालौ बुक्कसः पुक्कसस्तथा ।
पुल्कसोऽन्तावसायी चान्तेवास्यपि पुलिन्दवत् ॥ ३५४ ॥

पौलिन्द्रोऽपि, शबरे तु पत्रशबर उच्यते ।
वरटो वारट्येऽप्युक्त इडीडौ म्लेच्छजातिके ॥ ३५५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

। चतुर्थः काण्डः ।

धात्र्यां भू-भूमि-भूम्यः स्युः पृथवी पृथिवी पृथा ।
धरित्री धरयित्री वसुधा सुधा वसुन्धरा ॥ १ ॥

विश्वा विश्वम्भरा क्षोणिः क्षोणी तद्वद् महिर्मही ।
जगतिर्जगत्युर्वरोर्विरूर्वी ग्मा क्ष्मा क्षमा ॥ २ ॥

अवन्यवनिर्धरणी धरणिर्धारया धरा ।
केलिश्च केलिनी ख्याता महास्थल्यम्बरस्थली ॥ ३ ॥

दीर्घादय ईडेलेराश्च त्विडीडौ डान्तगौ मतौ ।
अन्दताविड ईडश्च देवभिद्यपि तौ स्मृतौ ॥ ४ ॥

इडेले सर्ग-नाडी-गो-बुध-स्त्री-वाक्ष्वपीरिते ।
द्यावाभूम्योस्तु रोदस्यौ रोदसी रोदसी तथा ॥ ५ ॥

आद्यो ऽध्यन्त इदन्तोऽन्यस्तृतीयः सान्तषण्ढगः ।
द्यावापृथिव्यौ च दिवस्पृथिव्यौ च तथोदिते ॥ ६ ॥

दिवःपृथिव्यौ च, क्षारभूम्यामुषरमूषरम् ।
इरिणवदीरिणं, भूः कृत्रिमोच्चा स्थला स्थलम् ॥ ७ ॥

मृद् मृत्तिकाऽपि, सा शस्ता मृत्सा मृत्स्नाऽपि, खानिका ।
लवणस्य रुमा नान्ता रुमाऽऽबन्तापि कथ्यते ॥ ८ ॥

वशिरो वसिरश्चाऽपि सामुद्रलवणे मतौ ।
सैन्धवे दन्त-तालव्यादिमं सीतशिवं स्मृतम् ॥ ९ ॥

माणिमन्थं माणिबन्धं रौमके, वसुकं वसु ।
वस्तकं स्याद्, विड-विटौ पाक्ये, टङ्कस्तु टङ्कणे ॥ १० ॥

टङ्कनः पाचनकश्च पाचनस्तुग्घिका पुनः ।
खर्ज्जिः स्यात् खर्ज्जिका देशे, विशयी विषयी तथा ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विषयः पुंस्त्रियोर्नीवृदुपोपातस्तु वर्तनम् ।
जाङ्गलो निर्जले देशे जाङ्गलो जडभूयसि ॥ १२ ॥

नडकीयो नड्वलश्च नडांश्च, बहुशर्करे ।
शर्करा शर्करिलोऽपि शर्करावांश्च शार्करः ॥ १३ ॥

सिकता-वालुकाप्राये स्याद् सिकतिल-सैकतौ ।
सिकतावान्, साखायः शाखिनेडाहाल-डाहलाः ॥ १४ ॥

डहालाश्चेदयश्चैद्याः, साल्वाः सल्वा अपि स्मृताः
वाह्लिका-वाह्लि-वाह्लीकाः, पाञ्चालाः स्युः पञ्चालवत् ॥ १५ ॥

कुङ्कणः कौङ्कणोऽप्युक्तो, द्रविडो द्रमिडोऽपि च ।
ग्रामे तु वसथः सं-न्यु-प-प्रति-परितः परः ॥ १६ ॥

पल्लि-पल्ल्यौ गृह-गृहसमूह-स्थानकेष्वपि ।
सीम-सिमौ क्षेत्र-सीम-गोचर-भू-हयेष्वपि ॥ १७ ॥

मर्यादा घट आघाटः स्थविः स्थिविश्च सीमया ।
सीमः सीमा त्रिषु नान्तो मालं ग्रामान्तराटविः ॥ १८ ॥

मालकोऽपि भवेत्क्षेत्रे वप्रो वप्यश्च सम्मतः ।
शाकक्षेत्रे स्तृतं शाकं शाकटं शाकशाकिनम् ॥ १९ ॥

अणुक्षेत्रे चाणवीनमणव्यमपि, भङ्गवत् ।
भाङ्गीनं च भङ्गाक्षेत्रे, उमाक्षेत्रे तथोम्यवत् ॥ २० ॥

औमीनं च यवक्षेत्रे यव्यं यवक्यं यावकम् ।
माषाक्षेत्रे तु माषीणं माष्यं च, तृतीयाकृते ॥ २१ ॥

शम्बाकृतं सम्बाकृतं, वापादौ द्रौण-द्रौणिके ।
द्रोणस्य, खलधाने तु खलस्त्रिषु च, रेणुके ॥ २२ ॥

धूलि-धूल्यौ पांशु-पांसू रजो ना सान्तषण् रजः ।
दलौ लोष्ठो लेष्टुर्लोष्टुर्नाकौ कुलक-कूलकौ ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नगरे नगरी द्रङ्ग-द्राङ्गौ पत्तन-पट्टने ।
पुरस्त्रिषु पूः पुरिश्च, कन्याकुब्जं तु गाधिपूः ॥ २४ ॥

कन्यकुब्जं, शिवपुर्यां कासिस्तालव्य-दन्त्यभृत् ।
वराणसी वाराणसी वाणारसी वराणसिः ॥ २५ ॥

कासी काश्यथाऽयोध्यायां कोसलोत्तरकोशला ।
कर्णपुर्यां चम्पा चण्या, मथुरा मघुरान्विता ॥ २६ ॥

मधूपघ्ने, गजाह्वये हस्तिनी हस्तिनायुतात् ।
हास्तिनात् पुरं स्तम्बपूः लिप्तं स्यात्ताम-दामतः ॥ २७ ॥

तामलिप्ती, विदर्भायां कुडिनी कुण्डिनात् पुरम् ।
द्वारकाऽनिकाररेफा, सालस्तालव्य-दन्त्यभृत् ॥ २८ ॥

वरणे प्राकारः पारक् जान्तः क्षौमे तु अट्टवत् ।
अट्टालकयुतोट्टालो, वृत्तौ वाटी च वाटिका ॥ २९ ॥

वाटो वाटं वाटिरिव प्राचीनं च प्रचीरवत् ।
मार्गे तालव्य-दन्त्यादिः सरणिः सरणी पथः ॥ ३० ॥

पन्थाः पन्थान-पथी वर्त्मनिर्वर्त्म वर्तनिः ।
वर्तनी पदवी तद्वत् पदविः, सत्पथे पुनः ॥ ३१ ॥

स्वतितः पन्थाः, अपथमपन्था गूढवर्त्मनि ।
भूमध्ये तु द्व्युकाराप्ता दन्त-तालव्यपूर्वगा ॥ ३२ ॥

शुरुङ्गा सन्धिला सन्धिः, स्थाने तु पदमास्पदम् ।
पितृ-प्रेताद्वन-गृहे, धिष्ण्ये सदन-सादने ॥ ३३ ॥

गृहं गेहं धाम धामं मन्दिरं मन्दिरा कुटिः ।
कुटः कुट्योकः सान्तं षण् पुंस्योकोऽदन्त उच्यते ॥ ३४ ॥

सत्रं सात्रं वस्त्यं पस्त्यं निवासा-ऽऽवास-वासकाः ।
आवसथो वसितश्चोदवसितं न्याड्युग् लयः ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निकाय्य-निकायौ स्यातां स्यादागारमगारवत् ।
चतुःशाले चातुःसाली जवनं यवनं समः ॥ ३६ ॥

यमनं चोपकार्य्यावदुपकार्योपकारिका ।
प्रसादनः प्रसादोऽपि देव-भूपगृहे समौ ॥ ३७ ॥

मठस्त्रिष्वावसथ्यश्चावसथः स्तूप-तूपकौ ।
आयतनविशेषेऽथो मृतचैत्ये तु चैत्रवत् ॥ ३८ ॥

चित्यं च, हविर्गेहे तु होत्रं होत्रीयवत्स्मृता ।
आथर्वणे शान्तिगृहं शान्तीगृहं, तृणालये ॥ ३९ ॥

कुटी कुटि-कुडी तुल्ये, सूतका सूतिका परम् ।
गृहं त्वरिष्टे, कारूणां कर्मशालाऽनुवासनम् ॥ ४० ॥

अन्वासनमावेशनं, भिल्लसद्मनि पक्वणः ।
द्विककारोऽस्त्रियां, हट्टेऽट्टोऽस्त्रियां विपणिः स्त्रियाम् ॥ ४१ ॥

विपणी चाऽऽपणो, वेश्याश्रये वेशः सवेषकः ।
भित्तौ स्याद्भित्तिका कुड्य-कुट्ये अत्र तृतीयकौ ॥ ४२ ॥

तृतीयतुर्यवर्गस्थो, कुड्येऽन्तर्निहितास्थनि ।
एडुकैडूके औडूपं, वितर्दौ वेदि-वेदिके ॥ ४३ ॥

प्राङ्गणा-ऽङ्गणे त्वजिरेऽङ्गनं स्याद्वलजे पुनः ।
द्वाःस्त्री द्वारं च बारोपि, परिघेऽर्गलमर्गला ॥ ४४ ॥

अर्गलो तथा वर्गल्यर्गलिका, द्वारयन्त्रके ।
ताडकं तालकं चास्योद्घाटयन्त्रे तु तालिका ॥ ४५ ॥

प्रतिताल्यपि, कपाट्यां कपाटं च कपाटकः ।
कवाटः कवाटी तुल्यौ कुवाटोऽररऽररी ॥ ४६ ॥

अररी, स्तम्भाद्यधःस्थदारौ प्रोक्ते शिली-शिले ।
गोपानसिर्गोपानसी वक्रे वलभिच्छादने ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दारौ, देहल्यामुम्बरोदुम्बरोऽम्बुरकास्त्रयः ।
बहिर्द्वारप्रकोष्ठे तु प्रघाण-प्रघणौ समौ ॥ ४८ ॥

प्रघानः प्रघनोऽलिन्दे आलिन्दः, पटलस्त्रिषु ।
पटं छदिः छादिः सान्ते ल्कीत्वालेऽथेन्द्रकोशके ॥ ४९ ॥

तमङ्गस्तवङ्गश्छदिराधारे वलभीभवे ।
वलभिवर्डभी तद्वद्वडभिश्च्यूडया समम् ॥ ५० ॥

चूला मूलापि, गवाक्षे जालं जालकमित्यपि ।
कुसूलस्तालव्यदन्त्यमध्यः स्यादन्नकोष्ठके ॥ ५१ ॥

अधिरोहिण्यां निःश्रेणिः निर्विसर्गाऽविसर्गयुक् ।
निःश्रेणी, कोणोऽश्रिरस्त्रः पालिः पाली च पुत्रितः ॥ ५२ ॥

का-ल्यौ पञ्चाली पाञ्चाली विच्छन्दका-विछर्दकाः ।
नन्द्यावर्तप्रभृतिषु, समुद्गे संपुटः पुटः ॥ ५३ ॥

मञ्जूषायां तु मञ्जूषा पेटा-पटिक-पेटकाः ।
पेडा, व्यवहारिकायां तु वर्धनीवदवर्धनी ॥ ५४ ॥

बहुकरी ब[illegible]रा बहुकरा तयेरिते ।
धूल्यादौ तु समः कार-करावकरः स्मृतम् ॥ ५५ ॥

खण्डनभाण्डे तु भवेदुदूखलमुलूखलम् ।
उरूखलं, किलिञ्जे तु कटः कटी कटं तथा ॥ ५६ ॥

मुसले मुषलोऽयोग्रमयोनिर्वंशनिर्मिते ।
भाण्डे तु कण्डोलकः स्यात्कण्डोलः पिटकः पिटम् ॥ ५७ ॥

तितउः चालनी स्त्रीषण्, सूर्पं तालव्यदन्त्ययुक् ।
प्रस्फोटनेऽन्तिकायां त्वश्मन्तमश्मन्तकान्वितम् ॥ ५८ ॥

अखन्तकमखन्तं च चुल्लि-चुल्ल्यावुदः परे ।
हानं धानं ध्मानं च, पिठरस्त्रिषुचोखया ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उखः स्थालं स्थालिः स्थाली कुण्डकुण्डी च कुण्डिवत् ।
कुण्डी कुम्भिः कुम्भी घटे घटी कुटोऽस्त्रियां कुडः ॥ ६० ॥

कलसः कलशः कुम्भस्त्रिष्वङ्गारकपात्रिका ।
हसन्तिका हसन्ती च हसनी चाम्बरीषवत् ॥ ६१ ॥

अम्बारीषं, पिष्टपाकभृत्पृचीषमृजीषवत् ।
दर्व्यां खजा खजाका च खजका खजिकापि च ॥ ६२ ॥

दारुहस्तके तु-तर्द्रूस्तर्दूरपि गलन्तिका ।
आडूरालूर्भवेदालुः कर्करीका च कर्करी ॥ ६३ ॥

करकोऽस्त्री लोहकर्णवत्पात्रे कटहः स्मृतः ।
कटाहः कर्परस्तद्वत् खर्परस्त्रितयं त्रिषु ॥ ६४ ॥

अलिञ्जरे तु मणिको मणिर्गर्गर्या मन्थनिः ।
मन्थनी कलशी तद्वत् कलशिः, क्षुब्धके मथः ॥ ६५ ॥

मथिर्मन्थान-मन्थकौ मथापो मन्थ एव च ।
मन्था विशाख-वैशाखौ खजकी खजका खजा ॥ ६६ ॥

खजश्च खजको, मन्थविष्कम्भे कुटरस्तथा ।
कुटकः शालाजिरे तु दन्त्यतालव्यपूर्वगः ॥ ६७ ॥

सरावो ना दृतिस्तत्र खल्लं खल्लश्च भाण्डिभित् ।
ध्रुवका ध्रूवकाऽमत्रे पात्रं पात्री च पात्रकाः ॥ ६८ ॥

तद्विशालं स्थालं स्थाली, शैले तु धर-भूधरौ ।
भूध्रोऽद्रिश्च शद्रि-सद्री शिखी स्याच्छैखरोपि च ॥ ६९ ॥

क्रौञ्चे कुङ् तथा कौञ्चोऽपि, विन्ध्ये मेकल-मेखलौ ।
उज्जयन्ते रैवतको रैवतश्चक्रवालवत् ॥ ७० ॥

चक्रवाडो लोकालोकाचले, मेरुः सुमेरूवत् ।
स्वर्णाद्रावथ कन्दर्यां कन्दरा कन्दरं दरिः ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कन्दरोऽपि दरो, दर्याः प्रस्थे प्रष्ठोऽपि सानुयुक् ।
स्नुर्ना तालव्यमूर्धन्यमध्यौ पाषाणयुग् दृषत् ॥ ७२ ॥

शिलाशिल्यौ ग्रावाकरे खनी खानी खनिस्तथा ।
निधितडागयोरप्येतौ द्वौ, धातौ तु गैरिकम् ॥ ७३ ॥

गवेरुकं च कस्सटी खटिनी च खटीयुता ।
कठिन्यां ताम्र ऊदम्बमुदुम्बरमुडुम्बरम् ॥ ७४ ॥

औदुम्बरं वरिष्ठं स्यात् त्रिकवर्गद्वितीययुक् ।
वङ्गे त्रपु त्रपुस्तपुर्द्वे सान्ते त्रीणि षण्ढके ॥ ७५ ॥

तारे श्वेतं सितं रूप्यं रूप्रं भीरु सुभीरुकम् ।
कनके स्वर्णं सुवर्णं स्याद् महारजतान्वितम् ॥ ७६ ॥

रजतं हेम हेमोऽस्त्री रुक्मं रुग्मं च रुक्मलम् ।
शातकुम्भं शातकौम्भं हिरण्यं हिरणं तथा ॥ ७७ ॥

वराटशुक्रयोरप्येतौ स्यातां भर्म-भर्मणी ।
शृङ्गी शृङ्गिरलङ्कारसुवर्णेऽथाऽऽरकूटके ॥ ७८ ॥

आरोऽस्त्री रिरी रीरी च कांस्यं स्याद् वङ्ग-शुल्वजे ।
कंसं च पञ्चलोहे तु सौराष्ट्रं च सौराष्ट्रकम् ॥ ७९ ॥

पारतः पारदः सूते चलश्च चपलोऽभ्रके ।
अभ्रं गिरिजामलं स्याद् गिरिजं चामलं तथा ॥ ८० ॥

शिखिग्रीवे तुच्छाञ्जनतुच्छे पुष्पाञ्जने पुनः ।
पौष्पकं पुष्पकं पुष्पं पुष्पकेतुवदाढकी ॥ ८१ ॥

तूबरी तुबरी प्रोक्ता मृत्तालकं मृतालकम् ।
मृत्तिका मृत्स्नया मृत्सा, गन्धाश्मनि सुगन्धकः ॥ ८२ ॥

सौगन्धिकः सुगन्धश्च गन्धिको गन्धकोऽपि च ।
गोदन्ते हरितालं स्यात् तालमालमलं तथा ॥ ८३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मनोगुप्तायां नेपाली नैपाली च मनःशिला ।
शिला सिन्दूरे शृङ्गारे भवेच्छृङ्गारभूषणम् ॥ ८४ ॥

हंसपादे हिङ्गुलोऽस्त्री हिङ्गुलुः स्यादथाश्मजे ।
गिरिजं गैरेयं शैलं शैलेयं च शिलाजतु ॥ ८५ ॥

बोले गोपरसो गोपो रसो गन्धरसान्वितः ।
रत्ने मणिश्च माणिक्यं वैडूर्यं वालवायजे ॥ ८६ ॥

वैडूर्यमपीन्द्रनीले महानीलं तथाऽपरौ ।
पनिकः पदिकश्चापीन्द्रकीलेऽपि वज्रके ॥ ८७ ॥

हीरश्च हीरको, राजपट्टे प्रोक्तो विराटजः ।
वैराटोऽपि चन्द्रकान्ते चान्द्रोऽपि, स्फटिके मतम् ॥ ८८ ॥

स्फाटिकं च, शुक्तिजे तु मुक्ता मुक्ताफलान्विता ।
मौक्तिकं च मकुतिकं भवेद् मुकुतिकं तथा ॥ ८९ ॥

वणिग्द्रव्येऽपि, पानीये जीवनीयं च जीवनम् ।
नीरं नारं मीरं वा स्त्री-क्लीबयोर्वारि वार्दरे ॥ ९० ॥

उदकोदे दक-दगे कबन्धं बन्ध-मन्धके ।
कमन्धमापः स्त्री भूम्नि आपः सन्त स्त्र्युत्सूत्सकौ ॥ ९१ ॥

शम्बरं दन्त-तालव्यादिमं स्याच्छवरः शिवम् ।
कृपीटं कृषीटमलं कमलं च शरं सरः ॥ ९२ ॥

सन्तं सारं दुमलं च द्रुमलं भुवनं वनम् ।
जलं जडं च सलिरं सरिलं सलिरं तथा ॥ ९३ ॥

सरिरं, त्रिपकारं च पिप्पलं, स्यादगाधके ।
अस्थाघमस्ताघा-ऽस्तागे गम्भीरं च गभीरवत् ॥ ९४ ॥

निम्ने चलागाधयोश्च, धूमिका धूमरी हिमे ।
धूममहिष्यथाऽवश्याऽवश्यायौ, वारिधौ पुनः ॥ ९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वार्द्धिर्वारिनिधिरुत्सोत्सू अपांपतिरप्पतिः ।
यादसांपतिश्च यादःपतिश्चाप्यकूपारवत् ॥ ९६ ॥

अकूवारः पारापारः पारावारोऽपि कथ्यते ।
अवारपारस्तरङ्गे भङ्गो भङ्गं महत्पथम् ॥ ९७ ॥

लहरी लहरिः, फेने डिण्डीरः सहिण्डीरकः ।
पिण्डीर-दिण्डीरौ तट्यां तटं तटः प्रतीरवत् ॥ ९८ ॥

तीरं रोधोऽदन्तः पुंसि रोधः सान्तं नपुंसके ।
जलोज्झितेऽस्मिन् पुलिनं पुरिनं सैकतं तथा ॥ ९९ ॥

सिकता, नद्यां ह्रदिनी ह्रादिनी च धुनी धुनिः ।
आपगाऽथाप्यपगा श्रोतो दन्त्य-तालव्यगादिमम् ॥ १०० ॥

स्रोतस्विनी स्रोतस्वती स्रोतोवहा स्रवन्तिका ।
द्रवन्त्योषधिभेदेऽप्यमू भवेतां च, गोदया ॥ १०१ ॥

गोदावरी, सूर्यात्मजा तापिस्तापी शतद्रुयुक् ।
शुतुद्रिः शुतुद्रुरपि शितद्रुः सरयूयुता ॥ १०२ ॥

सरयुः कोसलानद्यां, नदीभेदे तु चन्द्रिका ।
चन्द्रभागा चन्द्रभागी भागी चान्द्राच्च भागया ॥ १०३ ॥

वासिष्ठ्यां गोमती तद्वत् गोतमी स्याद् विपाड्युता ।
विपाशोक्ता, वैतरणी वैतरणिरवन्तिगा ॥ १०४ ॥

सिप्रा सृप्रापि, स्वतोऽम्भःसरणे श्रोत उच्यते ।
दन्त्य-तालव्ययुग् देहसिरास्वपि प्रवाहके ॥ १०५ ॥

वेणिर्वेणीवक्त्रं वक्त्रं पुटभेदेऽम्बुनिर्गमे ।
परिवाह-परीवाहौ नाल-नादौ प्रनालिका ॥ १०६ ॥

प्रणालः प्रणालं तोयमार्गे सरणिः सारणी ।
कुल्यायां, सिकतायां तु वालुका वालिकापि च ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

बिन्दौ पृषतिः पृषतः पृषत्, पङ्के तु कर्दमः ।
दमोऽपि, दीर्घिकायां तु वापिर्वापी च कूपके ॥ १०८ ॥

क्षुद्रे चुरिश्चुरी चुण्ढिश्चुण्ढी च घटीयन्त्रके ।
उद्घाटकमुद्घाटनमुद्घातनमपि स्मृतम् ॥ १०९ ॥

कासारे तु तडागः स्यात् तडाकश्च तटाकवत् ।
सरः-सरस्यौ स्थानकेऽलवालं चालवालयुक् ॥ ११० ॥

आवालोऽस्त्री, उत्स उत्सुः स्रवः प्रस्रवणं झरः ।
झरी झरा निर्झरश्च, वह्नावग्निस्तु पुं-स्त्रियोः ॥ १११ ॥

दमुना दमूना सन्ता वञ्चतिश्चाङ्कतिस्तथा ।
शुष्मा बहिर्बर्हिः शुष्मा नान्तः शुष्मोऽस्त्यदन्तकः ॥ ११२ ॥

आश्रयाश आशयाश विश्वप्सा नान्तगो मतः ।
विश्वप्सोऽपि, नान्तो दान्तः शन्त्रतोऽपि तनूनपात् ॥ ११३ ॥

घासिर्घसुरिर्हवनो हविश्च द्वौ वनात्परौ ।
दवो दावो, हेतौ कीला कीलो ज्वालो पि ज्वालया ॥ ११४ ॥

अर्चिरर्ची सन्तेदन्तावूष्मा नान्तः सहोष्मया ।
बाष्पे, तडिति शम्पा स्यात् सम्पा शम्बा च विद्युता ॥ ११५ ॥

विद्युत् सौदामिनी सौदामनी सौदाम्निकान्विता ।
सौदाम्नी च सुदाम्नी वा चपला चवला चला ॥ ११६ ॥

आकालिकी चाकालिका, वायौ मरुत-मारुतौ ।
मरुत् समीर-समरौ सृमरौऽप्यनलाऽनिलौ ॥ ११७ ॥

जगत्प्राणो-जगत्प्राणौ गन्धाद् वाहि-वाह-वहाः ।
वातिर्वातो भवेत् सारो दन्त्य-तालव्यपूर्वगः ॥ ११८ ॥

शबलवर्णेऽपि सरट्-सरडौ टान्त-डान्तगौ ।
लघट् च लघिटिः पविः पवनः पवमानवत् ॥ ११९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वातूलो वातुलो वातसमूहेऽथासहेऽपि च ।
वातविकारस्याऽरण्ये षण्डं शण्डं वनं वनी ॥ १२० ॥

सत्रं तालव्य-दन्त्यादि दवो दावोऽटव्यटविः ।
चुरुम्बः सतुरुम्बश्चारामेऽपोपात्परं वनम् ॥ १२१ ॥

राज्ञामन्तःपुरोद्याने प्रमदा-प्रमदाद् वनम् ।
वृक्षे द्रुमो विद्रुमो द्रुःकुठिः कुण्ठोऽंह्रिपोऽङ्घ्रिपः ॥ १२२ ॥

शालस्तालव्य-दन्त्यादिः शिखी शाख्यगमोऽगवत् ।
पारिन्दश्चापि पालिन्दो गाथकेऽपि दलान्विते ॥ १२३ ॥

पर्णलः पर्णिलो वृक्षे स्थाने वृक्षैर्वृतान्तरे ।
निकुञ्ज-कुञ्जौ जरुट-जरुडौ च, वनस्पतौ ॥ १२४ ॥

फलाप्तवृक्षे फलवान् फलिनश्च फली तथा ।
फलपाकावसानायामौषध्यौषधिरोषधी ॥ १२५ ॥

क्षुपो ह्रस्वशिफाशाखे क्षुपको, व्रततिर्लता ।
प्रततिर्व्रतती तद्वद् वल्लि-वल्ल्यौ च वेल्लिवत् ॥ १२६ ॥

प्ररोहे रोहेऽप्यङ्कूराङ्कुरौ शाखा शिखा लता ।
स्कन्धशाखा शाला साला जटा जटिः शिफा शिफः ॥ १२७ ॥

मूले वृक्षस्य बुध्नः स्याद् ब्रध्नोऽह्रिरङ्घ्रिसंयुतः ।
मज्जा नान्तो ना मज्जाबन्ता सारेऽथ वल्लिका ॥ १२८ ॥

त्वचस्त्वचा त्वक् च चोचं शल्कं वल्कं च वल्कलम् ।
शकलं वल्के शल्के त्वर्धेऽपि शल्कं शकलेऽपि ॥ १२९ ॥

कोटरे निष्कुटः प्रोक्तो निष्कहो, वल्लरौ पुनः ।
वल्लरी मञ्जरी मञ्जा मञ्जरिश्चापि, पर्णके ॥ १३० ॥

पत्रं पात्रं पतत्रं च छादनं छदनं छदः ।
सन्तं छदोऽस्त्री चादन्तः, नवेऽस्मिन् किसलं स्मृतम् ॥ १३१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

किसलयं द्वयं दन्त्यं, पुष्पे सुमनसः स्त्रियाम् ।
भूम्नि सुमना ऐक्येऽपि प्रसूनं सून-सूनके ॥ १३२ ॥

प्रसूतकं प्रसूतं च प्रफुल्लं फुल्लवत् सुमम् ।
कुसुमं, कलिकायां तु कलिः स्यात्कोर-कोरकौ ॥ १३३ ॥

कुड्मले कुद्मलं तद्वत् कुष्मलं कुमलं तथा ।
मुकुलं मकुरं प्रोक्तं मुकुरं, बकुलद्रुमे ॥ १३४ ॥

कुलालदण्डे कोरको दर्पणेऽपि च कोशवत् ।
कोषो द्वौ च कक्षे दिव्ये रैवये योनिशिम्बयोः ॥ १३५ ॥

जातीकोशे सिपिधानेऽण्डकोऽपि स्तबके पुनः ।
गुत्सो गुच्छो गुलुम्बुश्च गुलुच्छुः सगुलुच्छकः ॥ १३६ ॥

गुच्छको गुञ्छको गुञ्छो गुलुञ्छोऽस्त्री, रसे पुनः ।
पौष्पे मकरन्दः ख्यातो मकलन्दो मकरन्दवत् ॥ १३७ ॥

प्रबुद्धे प्रफुल्ल-फुल्ले संफुल्लोत्फुल्लके स्फुटम् ।
स्फटितं सव्याकोशं च व्याकोषं स्यात् फले पुनः ॥ १३८ ॥

शस्यं तालव्य-दन्त्यादि वानावाने तु शुष्कके ।
ग्रन्थौ पकः षण्ढं सन्तं पसश्च बीजकोशिका ॥ १३९ ॥

शिम्बा सिम्बायुता शिम्बिः शमी शिमिश्च पिप्पली ।
पिप्पलः पिप्परी बोधिः स्याद् बोधिद्रुम इत्यपि ॥ १४० ॥

स्यादश्वत्थे च, प्लक्षे तु पर्कटी नन्त-ड्यन्तगः ।
जटी नन्तो जटी ड्यन्तो भवेज्जटिरिदन्तकः ॥ १४१ ॥

न्यग्रोधे तु वटो वट्या वटं जन्तुफले पुनः ।
उदुम्बरोडुम्बरौ द्वौ मलयूर्जघनेफला ॥ १४२ ॥

मलयुः, सहकारेऽम्र आम्रोऽपि शिग्रुके स्मृतः ।
दन्त्य-तालव्यादिः शालाञ्जनोऽक्षीव आक्षीववत् ॥ १४३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पुन्नागे केशरो दन्त्य-तालव्यमध्यः केशवः ।
बकुले केशरस्तद्वत् केसरः सिंहकेसरः ॥ १४४ ॥

मालूरे बिल्वो बिल्वी च, पर्णगुच्छे कुरण्टकः ।
कुरुण्टक-कुरण्डकौ किङ्करातवदीरितः ॥ १४५ ॥

किङ्किराटः, पलाशे तु दन्त्य-तालव्यमध्यगः ।
किंसुकस्तृणराजे तु तलस्तालश्च तद्विदि ॥ १४६ ॥

तालि-ताडी, देवताडे देवताडी खरागरी ।
खरागर्यौ समे प्रोक्ते अगरीवद् गिरागरी ॥ १४७ ॥

मोचायां तु रम्भा रम्भः कदलिः कदलोऽपि च ।
कन्दलस्त्रिषु वारणवुषा बुषा बुसान्विता ॥ १४८ ॥

हयमारे करवीरः कणवीरस्तथा मतः ।
प्रतिहासः प्रतीहासः स्याद् गिरिमल्लिका कुटः ॥ १४९ ॥

कौटजः कुटजः कोटी, तत्फले त्विन्द्र-भद्रतः ।
यवं कलिङ्गं कलिङ्गा, वेतसे वेतसी रथः ॥ १५० ॥

रथाभ्रपुष्पोऽभ्रपुष्पः, कौलौ तु बदरी भवेत् ।
बदरिस्तथा कर्कन्धुः कर्कन्धूः कर्कुन्धुवत् ॥ १५१ ॥

कर्कुन्धूर्घुट्टा घोण्टा च गोपघोण्टातने भवा ।
नीपे कदम्ब-कलम्बौ शालस्तालव्य-दन्त्यवान् ॥ १५२ ॥

सर्जे फेनिले त्वरिष्ठो रिष्ठोऽपि पिचुमन्दवत् ।
पिचुमर्दोऽपि निम्बेऽथ कर्पासे पिचुतूलयुक् ॥ १५३ ॥

पिचुस्तूलः पिचव्यश्च, कृतमाले त्वारग्वधः ।
आर्ग्वधारगवधौ च शम्पाकश्च सम्पाकवत् ॥ १५४ ॥

वृषे वृषक-वृषभावाटरूषोऽटरूषकः ।
अटरुषोऽटरुषक आटरूषो अटाद् रुषः ॥ १५५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वाशको वाशिका वासा वाशा स्त्रीन्रोः करञ्जवत् ।
करजोऽपि नक्तमाले रक्तमालस्तथेमकौ ॥ १५६ ॥

काकाचिकः काकचिकस्तद्विशेषे तु पूतिकः ।
पूतीकोऽपि महावृक्षे स्नुक् स्नुट् स्नुहिः स्नुही स्नुहा ॥ १५७ ॥

गुडो गुडा गुडी वज्रो वज्रा वज्री सिहुण्डवत् ।
सीहुण्डो पराजितायामास्फोटा स्फोतया समम् ॥ १५८ ॥

पारिभद्रे तु मन्दारुर्मन्दारो मन्दरोऽपि च ।
मधुद्रुमे मधूकः स्याद् मधुकश्च मधूलकः ॥ १५९ ॥

मध्वष्ठीलो मधुष्ठीलो मधुश्चापि, पलङ्कषे ।
गुग्गुलो गुग्गुलुः कुम्भं कुम्भोलूश्च कुभोलुवत् ॥ १६० ॥

उलूखलं च खलकं कुम्भोलूखलकं तथा ।
चारे प्रियालः पियालो राजादन-राजातनौ ॥ १६१ ॥

सन्नकद्रुः सन्नकोद्रुर्धनुष्पटो धनुष्पटौ ।
धनुरुदन्तः क्षीरिण्यां क्षीरिका च राजादनः ॥ १६२ ॥

राजातनो राजन्यां च फलाध्यक्षोऽप्यध्यक्षवत् ।
रथद्रुमे स्यात्तिनिशं तिलिशो नेमि-नेमिनौ ॥ १६३ ॥

नेमी इ्यतोऽपि नारङ्गे नार्यङ्गस्तापसद्रुमे ।
इङ्गुदी गुदमिङ्गुदः स्याच्छ्रीपर्ण्यां तु काश्मरी ॥ १६४ ॥

कश्मरीवत् काश्मर्या च काश्मीर्यपि च संमता ।
कम्भारी गम्भारी तुल्ये अम्लीकायां मताम्लिका ॥ १६५ ॥

अम्बिलका चाम्बिलकाऽम्ब्लीका तिन्तिडी तिन्तिली तथा ।
तिन्तिडीका तिन्तिडिका, दाडिमः शुकवल्लभे ॥ १६६ ॥

दाडिम्बो दालिमोऽपि स्याच्छेलुः श्लेष्मान्तके शलुः ।
लकुचे लिकुचोऽप्युक्तो डहुश्चाडहुरित्यपि ॥ १६७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

बीजके त्वासनः प्रोक्ताऽसनोऽशनवदाशनः ।
पाटला पाटलिः स्त्रीन्नोर्बहुत्वके भवेद् भुजः ॥ १६८ ॥

भूर्जो भुर्जः कर्णिकारे परिव्याधश्च व्याधवत् ।
जलवेतसभेदे स्यादिज्जलो हिज्जलोऽपि च ॥ १६९ ॥

निचुलो निचुरो धात्र्यामामलकी त्रिलिङ्गिका ।
कायस्थावद् वयःस्था च स्याद् भूम्यामलकी पुनः ॥ १७० ॥

ताली तामलक्यमली झाट्य चाज्झटयान्विता ।
विनुन्नको नद्वयाप्तो बिभीतक-बिभेदकौ ॥ १७१ ॥

अक्षभया हरीतकी त्रिलिङ्गा स्याद् वयःस्थया ।
कायस्थैतत्फलत्रय्यां त्रिफली त्रिफला फलम् ॥ १७२ ॥

तृफला, गन्धवृक्षे तु वरणो वरुणस्तथा ।
भवेत् तमाले तापिच्छस्तापिञ्च्छो बिन्दुसंयुतः ॥ १७३ ॥

सिन्दुवारे तु निर्गुण्डी निर्गुण्डा च निगुण्ठ्यपि ।
सुरस इन्द्रसुरिसोऽप्यथातिक्तके लता ॥ १७४ ॥

माधवीलता माधव्यथोड्रपुष्पे जपा जवा ।
मालत्यां तु जातिर्जाती सुमनाऽऽबन्त-सन्तगा ॥ १७५ ॥

विचकिले मल्लिका च मल्लिः स्याच्छतभीरुका ।
शीतभीरुर्वनजेऽस्मिन्नास्फोता स्फोटया समम् ॥ १७६ ॥

शिवमल्ल्यां बक-बुकौ वसूको वसुको वसुः ।
वृक्षरुहायां तु वन्दा वन्दाका च जयन्त्यपि ॥ १७७ ॥

जीवन्ती सुषिणे करमर्दः स्यात् करमन्दवत् ।
कृष्णपाकफलः कृष्णपाकः कृष्णफलात् परः ॥ १७८ ॥

पाकः पाककृष्णफलः पाकाढिफलकृष्णवत् ।
प्रियङ्गौ फलिनीयुक्ता फला जम्बीरपादपे ॥ १७९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जाम्बीरोऽपि च जम्भीरो जम्भीलो जम्भ-जम्भलौ ।
बीजपूरे पूरकः स्यात् सुपूरकश्च केसरी ॥ १८० ॥

केसराम्लोऽम्लकेसरो मातुलिङ्गश्च लिङ्गवत् ।
मातुलुङ्गोऽपि, ग्रन्थिले करीर-क्रकरौ समौ ॥ १८१ ॥

करर एरण्डे मण्ड आरण्डः स्यादमण्डवत् ।
उरुबूकश्चोरुबुको व्यडम्बक-व्यडम्बनौ ॥ १८२ ॥

कपिकच्छ्वां तु कण्डूरा कण्डुराण्डाध्यवेः परा ।
शूकशिम्बा शूकशिम्बी विजयायां तु मातुली ॥ १८३ ॥

मातुलानी भृङ्गी भङ्गा धूर्ते धुस्तूर-धूस्तुरौ ।
धूस्तूर-धुस्तुरौ धुस्तुर्धर्तूरो धुत्तुरो रवौ ॥ १८४ ॥

अर्कोऽर्कपर्णो वसुको वसुरा स्फोटयान्विता ।
आस्फोताऽथ दधिफले कपिच्छः स्यात्कपिच्छवत् ॥ १८५ ॥

लाङ्गली नन्तो ड्यन्तो नालिकेरी नालिकेरवत् ।
नालिकेलो नालीकेरो नालिकेरश्च पर्णकः ॥ १८६ ॥

चीर्णात्कर्जूर-खर्जूरौ वर्षपाकी कपीतनः ।
पीतनकोऽम्नातकश्चाम्रातकः क्रकचच्छदे ॥ १८७ ॥

केतकः केतकी कोविदारे कुद्दालवत् स्मृतः ।
कुदारो, गजप्रियायां शल्लकी सल्लकीति च ॥ १८८ ॥

सिल्लकी ह्लादिनी ह्लादा तन्त्रिर्यासे तु कुन्दुरुः ।
त्र्युकारः, कुन्दः पालक्यां पालङ्कीति च वंशके ॥ १८९ ॥

त्वचिसारः त्वक्सारोऽपि शिंशपाऽगरुशिंशपा ।
अगरुवंशलोचना भवेद् वांशीव वंशजा ॥ १९० ॥

तुकाक्षीरी त्वक्क्षीरी च त्वक्क्षीरं रोचना च गोः ।
गोपित्तरोचना, पूगे गूवाकः स्याद् गुवाकवत् ॥ १९१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तद्भेदे चिक्कणं चिक्कं ताम्बूली कथिता बुधैः ।
ताम्बूलवल्ल्यां क्रमुकपर्णचूर्णकसंयुजि ॥ १९२ ॥

तम्बुलं च सताम्बूलं तुम्ब्यां तुम्बः सतुम्बकः ।
तुम्बी तुम्बिरलाबूवदालाबूरप्यलाबु च ॥ १९३ ॥

लाबुका गुञ्जायां काकचिञ्चिका काकणिन्दिका ।
काकनन्तिका, गोस्तन्यां मृद्वीका स्याद् मृदीकषा ॥ १९४ ॥

रसा द्राक्षा ध्राक्षा कण्ठ्यां त्रिकण्ट-त्रिककण्टकौ ।
गोक्षुरो गोक्षुरु-क्षुरौ गोखुरो गिरिकर्णिका ॥ १९५ ॥

आस्फोता स्यादास्फोटा च वीरणीमूल आदृतम् ।
उशीरमुषिरमुशिग् जान्तो लघुलयं लघु ॥ १९६ ॥

लयमृणाला-मृणाले अवदाहेष्टकापथम् ।
इष्टकापथावदाहौ बालके वाल इष्यते ॥ १९७ ॥

ह्रीवेरं हिरिवैरं च दद्रुघ्ने तु प्रपुन्नटः ।
प्रपुन्नाटश्च प्रातुन्नाटकः पद्माट इत्यपि ॥ १९८ ॥

प्रपुन्नाडः प्रपुनाड उरणा-क्षोरणाख्यकौ ।
शिरीषे भण्डी भण्डीरो भण्डिरो भण्डिलोऽपि च ॥ १९९ ॥

जम्बूवृक्षे जम्बुरपि तत्फले जम्बु-जाम्बवे ।
जम्बूः स्त्री स्यादरलौ त्वरेटुः श्योनावशोणकौ ॥ २०० ॥

स्योनाकः कुटन्नटवद् नटोऽथ चिरजीवकः ।
जीवको मधुरकश्च मधुरः कूर्चशीर्षके ॥ २०१ ॥

कपीतनो गर्दभाण्डे कपीतः पीतनस्तथा ।
नागकेसरे केसरो नागः स्याद् मदनद्रुमे ॥ २०२ ॥

पिण्डी पिण्डीतकः कटह्लद्रौ पनसः स्मृतः ।
फनसः पणसो भल्लातके रुष्वोऽप्यरुष्करः ॥ २०३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पिच्छिलायां शाल्मलिः स्याच्छल्मलिः शाल्मलोऽपि च ।
प्लीहशत्रौ रोहितको सरोहितक-रोहितौ ॥ २०४ ॥

रोही खदिरे गायत्री नन्तो ड्यतश्च कथ्यते ।
पुण्डरीके तु पुण्डर्यं प्रपुण्डरीकमित्यपि ॥ २०५ ॥

कतके कतोऽपि केशहन्त्र्या शमिः शमीति च ।
ह्रस्वा शमीरुः शमीरस्तूते तूदं तुदं तथा ॥ २०६ ॥

मधुयष्ट्यां यष्टिमधु यष्टीमधुकमादृतम् ।
यष्टिर्मधुकं त्वक्पत्रे गुडत्वक् त्वक् त्वचं तथा ॥ २०७ ॥

वराङ्गकं वराङ्गं च स्यादेलायां तु निष्कुटिः ।
निष्कुटा स्थूलैलायां तु कथिता त्रिपुटा पुटा ॥ २०८ ॥

कर्कटशृङ्ग्यां शृङ्गी च कृष्णाभेद्यां कटंवरा ।
कटुकी कटुकश्चापि अशोका रोहिणीयुता ॥ २०९ ॥

अशोकरोहिणी दारुहरिद्रायां कालेयकः ।
कालीयको गालवे तु रोध्र-लोध्रौ च सावरः ॥ २१० ॥

तालव्य-दन्त्यपूर्वः स्यात्, तद्भेदे ङ्यन्त-नान्तगः ।
पट्टी फणिज्जके तु स्याद् मरुबक-मरूबकौ ॥ २११ ॥

रक्ताम्राते कुरुबकः सोकारानुकारकः ।
महासहायामम्लातो म्लातको म्लान इत्यपि ॥ २१२ ॥

अमिलातकेऽपि दुरालभायां तु यवासकः ।
यवास-यवाषौ यासो धन्वयासोऽपि सम्मतः ॥ २१३ ॥

धन्वयवासको धन्वयासो रोदनी बोधनी ।
मोरटायां मूर्वा मूर्वी स्रवा स्रुवाऽपामार्गके ॥ २१४ ॥

खराद् मञ्जरि-मञ्जर्यौ भार्म्यां हिञ्जी च फञ्जिका ।
ब्राह्मणी नाह्मणाद्या स्याद् यष्टिकाथ किरातकः ॥ २१५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

किरातो हैमे कुष्ठे तु वर्ग्यद्वादशसंयुते ।
वानीरं वानीरजं च व्याप्यमाप्यं च तद्विदि ॥ २१६ ॥

शतरुषा शतारुश्च सन्तोऽथो कत्पले पुनः ।
काफलं कट्फलस्तद्वत् केटरः कैटर्यं तथा ॥ २१७ ॥

अजमोदायां तु मयूरो भवेद् हस्तमयूरकः ।
यवानिका यवानी च यमानिका यमान्यपि ॥ २१८ ॥

झिण्ट्यां सैरेयश्च सैरीयकः सहचरान्वितः ।
सहाचरो नीलझीण्ट्यां वाणो वाणाथ पीतिका ॥ २१९ ॥

कुरुबकः कुरुण्टकः सहाचरः सहाच्चरः ।
सहचरी शतपुष्पा सितच्छत्राऽतिच्छत्रका ॥ २२० ॥

मिशिर्मिशी मिसि-मिस्यौ मधुरा तु मधूरिका ।
सालेयो दन्त्यतालव्यो मिशी मिशिर्मिसी मिसिः ॥ २२१ ॥

मिश्रेया कोकिलाक्षे तु क्षुर इक्षुर इत्यपि ।
शङ्खिन्यां तु चोरपुष्पी चौर्यथो खरकाष्ठिका ॥ २२२ ॥

काष्ठिकापि बलायां स्याद् नागबलायां तु द्वे पुनः ।
गङ्गेष्ठिका गङ्गेरुका महाबलायां संगता ॥ २२३ ॥

सहदेवी देवसहा हिङ्गुपत्र्यां तु कारवी ।
करवी कबरी तद्वत् कवरी बाष्पिकायुता ॥ २२४ ॥

बाष्पीका पृथु-पृथ्व्यौ च स्याद् मयूरशिखोऽप्यसौ ।
मयूरो लोचतः ख्यातो मस्तको मर्कटोऽपि च ॥ २२५ ॥

श्यामलतायां गोपे च गोपी गोपालिका तथा ।
गोपवल्ली शारिवावद् भवेदुत्पलशारिवा ॥ २२६ ॥

चोराख्यगन्धद्रव्ये तु गणवद् गणहासकः ।
शुषिरायां नटी-नल्यौ ग्रन्थिपर्णेऽशुकं मतम् ॥ २२७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शुकबर्हं बर्हिः पुष्पं पुष्पं स्पृकौषधौ पुनः ।
कोटीवर्षा कोटिवर्षा कोटिर्माला मरुद्युता ॥ २२८ ॥

मरुन्मालाऽप्यथ वृद्धदारके इक्षगन्धया ।
इक्षुगन्धा छागलात्री छगली तद्वदात्र्यपि ॥ २२९ ॥

दन्त्यां मकूलक-मुकूलौ रक्ताङ्गके पुनः ।
स्यात्कम्पिल्लश्च काम्पिल्लः काम्पिल्योऽपि कम्पीलवत् ॥ २३० ॥

रोचना रेचनी बलभद्रिका त्रायमाणिका ।
त्रायन्ता, रास्नायां रस्या रसना रसनं रसा ॥ २३१ ॥

मांसिगन्धद्रव्ये मिषी मिसिश्च जटिला जटा ।
जनातिगन्धद्रव्येषु स्याज्जनी जननी जनिः ॥ २३२ ॥

जतूका जतोः का-कार्यौ जतुकृच्चातिविषा पुनः ।
विषी विषा प्रत्युपाभ्यां त्रिवृति त्रिवृता स्मृता ॥ २३३ ॥

त्रिपुटी त्रिपुटा प्रोक्ता रोचनी रेचनीयुता ।
शतवीर्यायां तु शतावरी चेन्दीवरी वरी ॥ २३४ ॥

सहदेव्यां सहदेवः सहदेविश्च कथ्यते ।
मञ्जिष्ठा वर्गद्वितीययुग् भण्डीरी च भण्डिरी ॥ २३५ ॥

भाण्डीरी भण्डी विकसा विकषा कालमेश्यपि ।
कालमेषी चविकायां चविकं चवनं तथा ॥ २३६ ॥

चव्यं चव्याऽप्यथ तण्डुलायां तु तण्डुलः ।
तन्तुलोऽपि विडङ्गं च विलङ्गं गन्धमूलिका ॥ २३७ ॥

शटी षटी च कर्चूरः कर्चूरोऽप्यथ क्षीरिणी ।
हिमावती हिमवती स्थिरायां शालपर्णिका ॥ २३८ ॥

दन्त्य-तालव्याद्याथाखुपर्ण्यां चित्रोपचित्रया ।
ऐलवालुके वेलेयं वालुकं हरिवालुकम् ॥ २३९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नवमालिका सप्तला सातला कैवर्त्तीपरे ।
मुस्तके वानेयं वन्यं प्लवं च परिपेलवम् ॥ २४० ॥

दशपूरं दशपुरं, कटम्भरौषधौ मता ।
भद्रबला राजबला महाबला प्रसारणी ॥ २४१ ॥

सरणी सरणा वापि सारणी कटली पुनः ।
ज्योतिष्का ज्योतिष्मती च तर्कार्या वैजयन्तिका ॥ २४२ ॥

जया जयन्ती पानीयकण्टके तु शृगाटकम् ।
सङ्घाटिका त्रिकोणश्च त्रिकोने प्रोपमे पुनः ॥ २४३ ॥

बातामममपि बादामं पद्मेब्जोऽदन्त-सन्तषण् ।
जलात् पङ्कात् सरसोऽपि परे जन्म-ज-रुट्-रुहाः ॥ २४४ ॥

सरसीरुहं सरसिरुहं विसप्रसूतवत् ।
विसप्रसूनमपि स्यात्कैरविण्यां कुमुद्वती ॥ २४५ ॥

कुमुदिन्यथोत्पले तु कुवेलं कुवलं कुवम् ।
कुवलयं कैरवे तु कुमुदं कुमुदुत्पले ॥ २४६ ॥

नीले त्विन्दीवरं चन्दीवारमिन्दीकरं तथा ।
सौगन्धिके तु कल्हारं हकाराक्रान्तलान्वितम् ॥ २४७ ॥

पद्मनाले तु मृणालं मृणाली च विशं विसम् ।
विसण्डकं च पद्मादिवृन्ते नाली तु नालया ॥ २४८ ॥

नालं किञ्जल्के तालव्य-दन्त्यमध्यं तु केसरम् ।
नवपत्रे संवर्तिका संवर्तिर्जलनीलिका ॥ २४९ ॥

शेवालं शैवलं शैवालं शेपालं च शीवलम् ।
शेवलं पाटलसाला वाशुराशु च व्रीहिवत् ॥ २५० ॥

आशुव्रीहिः कलमस्तु कडमश्च कलामकः ।
मङ्गल्यके मङ्गल्याऽपि मसूरो मसुरस्तथा ॥ २५१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मसूरा मसुराऽप्येते वेश्यायामपि वार्द्धयः ।
कलाये सतीनकः स्यात् सातीनश्च सतीनवत् ॥ २५२ ॥

सतीलक-सातीलकौ त्रिकटोऽङ्कट इत्यपि ।
चणके हरिमन्थः स्याद् हरिमन्थज इत्यपि ॥ २५३ ॥

मुद्गे हरिः सहरितस्तुम्बरस्तु वनोद्भवे ।
राजमुद्गे मकुष्टः स्याद् मयुष्ठोऽपि स-ठान्तिमौ ॥ २५४ ॥

मुकुष्ठक-मयष्ठकौ वर्गाद्याप्तौ स-ठान्तिमः ।
मुकुष्ठः स्याद्, धान्यभेदे कुल्माषश्च कुल्मासवत् ॥ २५५ ॥

जघन्यव्रीहौ श्यामाकः श्यामकः पीततण्डुला ।
कङ्गु-क्वङ्गू कङ्गुनी च कङ्कुश्च, कोरदूषके ॥ २५६ ॥

कोद्रवः कुद्रवोऽप्युक्तः, युगन्धर्या तु योनलः ।
जोन्नाला यवनालश्च, जूर्णा जूर्णिः शणः सणः ॥ २५७ ॥

भङ्गायाम्, गवेधुकायां गवीधुका गवेधुवत् ।
गवेडुश्च, तिलात्पिञ्जपेजौ षण्ढतिले ह्युभौ ॥ २५८ ॥

कदम्बके सरिषपः सर्षपः, सस्यशीर्षके ।
कविशं कणिशोऽफलकाण्डे पल-पलालकौ ॥ २५९ ॥

कडङ्गरे वुसवुषौ, मेघनादे स्मृतावुभौ ।
तण्डुलीयस्तण्डुलेरस्तण्डुलीशाकभिद्यहो ॥ २६० ॥

मारिषं मारुषम्, बिम्ब्यां स्यात्तुण्डी तुण्डिकेरिका ।
तुण्डिका तुण्डिकेरी च, मधुस्रवायां तु जीवनी ॥ २६१ ॥

जीवन्ती जीवनीया च जीवा स्यात्, क्षारपत्रके ।
शाकवीरो वीरशाको वास्थूकमपि वास्तुकम् ॥ २६२ ॥

चङ्गेर्यां स्यादम्ललोना लोणिका चाऽम्ललोणिका ।
अम्बोष्ठिकायुताऽम्बष्ठा टोलावदम्लटोलकः ॥ २६३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

खरपुष्पायां कबरी बर्बरा बर्बरी तथा ।
वृन्ताके वार्ता वार्ताकी वार्ताकं च वार्ताकुवत् ॥ २६४ ॥

वार्ताङ्गो वातिङ्गणश्च तथैव दुष्प्रधर्षिणी ।
दुष्प्रधर्षणी च, शतपर्णायां तु कलम्बिका ॥ २६५ ॥

कलम्बूश्च, पालघ्ने तु छत्रा-छत्रा-ऽतिछत्रवत्
अतिछत्रस्तिक्तके तु पटोलः पटुवत् स्मृतः ॥ २६६ ॥

पुष्करमूले पौष्करं पुष्करं मूलमित्यपि ।
भृङ्गराजे भृङ्गरोऽपि भृङ्गरजो नादन्तगः ॥ २६७ ॥

भृङ्गरजश्च सान्तोऽपि षर्बूजे चाऽपि मूर्धजे ।
दशाङ्गुलमितिख्यातं कारवेल्ले सुशव्यपि ॥ २६८ ॥

सुषवी सुशवी कर्कारौ कुष्माण्डो विदां मतः ।
कुष्माण्डोऽपि च कूष्माण्डी, पटोल्यां तु कोशातकी ॥ २६९ ॥

कोषातकी च, कर्कट्यां स्यादीर्वारुरिर्वारुवत् ।
ऊर्वारुरुर्वारुरपि एर्वारुश्चिर्भिटी तथा ॥ २७० ॥

चिर्भिटं चिर्भिटस्तद्वत् वालुङ्कः स्याद् वालुक्यपि ।
त्रपुषी त्रपुसी त्रपुषं त्रिपुषं च, घ्नेऽर्शसः ॥ २७१ ॥

शूरणो दन्त्यतालव्यादिमः, बालतृणे पुनः ।
शस्यं स्याद्दन्त्यमूर्धन्यमध्यम्, बर्हिषि दभ्रवत् ॥ २७२ ॥

दर्भः कुशः कुसो मुञ्जे शरस्तालव्यदन्त्यभाक् ।
दूर्वायां हरितालीवद्धरिता, धमने नडः ॥ २७३ ॥

नलो नटः, कुरुविन्दे मुस्ता त्रिषु च मुस्तकः ।
इक्षौ गण्डीरी गण्डकी, पुण्ड्रेक्षौ पुण्ड्र-पौण्ड्रकौ ॥ २७४ ॥

कासस्तालव्यदन्त्यान्त ईषीका स्यादिषीकया ।
यवासं यवसंघातेऽर्जुने तु द्वे तृण-त्रिणे ॥ २७५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मालातृणं भूस्तुणं च, विषे तु गर-सङ्गरौ ।
गरलोऽथ हालाहले हालहलो हलाहलः ॥ २७६ ॥

पर्यन्तवने त्वोकण्युकणी, कीटे कृमिः क्रिमिः ।
लाक्षायामपि तद्भेदे नीलाङ्गुश्च नीलङ्गुवत् ॥ २७७ ॥

गण्डूपदे किञ्चुलकः किञ्चुलुकोऽपि सम्मतः ।
जलसर्पिण्यां जलूका जलौका च जलौकसः ॥ २७८ ॥

स्त्रियां वा भूम्नि च जलालोका प्रोक्ता जलौकसः ।
पुंस्यदन्तो जलायुकाऽस्त्रपाऽऽबन्ता विजन्तकः ॥ २७९ ॥

अम्बुमात्रजशङ्खे तु शम्बुः शम्बूश्च शम्बुकः ।
शम्बूकश्च सशाम्बूकः, कपर्दे तु हिरण्यवत् ॥ २८० ॥

हिरणः कथितः प्राज्ञैर्दीर्घकोशा पुनः स्मृता ।
दीर्घकोषा च दुर्नामाऽऽबन्तो नान्तो दुर्नाम्न्यपि ॥ २८१ ॥

पिपीलके पीलकोऽपि, क्षुद्रजन्तौ तु धान्यजे ।
कणाटीनः कटटीनः स्याद् युकाण्डे तु लिक्षया ॥ २८२ ॥

रिक्षोद्दंशे कोलकणो मत्कुणोत्कुणकावपि ।
इन्द्रगोपे त्विन्द्ररजोऽग्निकोऽथ तन्तुवायके ॥ २८३ ॥

तन्त्रवाय ऊर्णनाभ उर्णनाभिश्च मर्कटः ।
मर्कटको जालिकश्च जालकारकवत् कृमिः ॥ २८४ ॥

क्रिमिर्वृश्चिकेऽलि-राल्य-लालिर्द्रोणो द्रुणो द्रुतः ।
भ्रमरेऽलि-रली मधुकृत् मधुकरः शिलीमुखः ॥ २८५ ॥

शिलामुखः, मक्षिकायां भिम्भरा भिम्भराल्यऽपि ।
मधुरस्त्री मधूलं च, माक्षिके वरूटी पुनः ॥ २८६ ॥

वरट्यऽपि च, गन्धोल्यां वर्षकर्यां तु चीरिका ।
चीरी चरुका चिरुका झीरुका झिल्लीकायुता ॥ २८७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

झिल्लो झिल्लिका झिलिका विलेपनमले तथा ।
आतपस्य रुच्यपि च, श्वापदे व्याड-व्यालकौ ॥ २८८ ॥

द्विपे मतङ्ग-मातङ्गौ गजो गर्जो मतङ्गजः ।
करी करिर्दन्तावलो दन्ती पेचकिपेचिलौ ॥ २८९ ॥

हस्तिन्यां धेनुका धेनुर्वाशिता वासिता द्वयम् ।
नार्यामपि कणेरुश्च गणेरुरपि तद् द्वयम् ॥ २९० ॥

वेश्यायां कर्णिकारेऽपि करेणुः स्त्रीन्त्रिभीभयोः ।
विंशतिवर्षेभे विक्कः, पिक्कोऽपि त्रिंशदब्दके ॥ २९१ ॥

कलभः कडभश्च द्वौ उद्वान्तोपात्तकौ समौ ।
निर्मदे राजबाह्ये त्वौपवाह्यश्चोपवाह्यवत् ॥ २९२ ॥

हस्तिदन्ते विषाणं स्याद्विषाण्यपि विषाणकः ।
तन्मूले तु करीरीवत्करीरिर्नेत्रगोलके ॥ २९३ ॥

ईषिका स्यादिषीकेवेभगण्डे करटः कटः ।
गजपश्चिमभागे त्वपरावदऽवरेदिता ॥ २९४ ॥

शृङ्खलस्त्रिषु हिञ्जीरे निगडो निगलोऽन्दुकः ।
अन्दूर्गजबन्धभूमौ वारिर्वारी च तोत्रके ॥ २९५ ॥

वेणुकं वैणुकम्, दन्त्यतालव्यादिः शृणिर्मतः ।
अङ्कुशे, तदग्रेऽपष्ठं काद् द्वादशाऽक्षरान्तिमम् ॥ २९६ ॥

वीते वातं यतं चोक्ते, वरत्रायां सया पया ।
कक्ष्या गृहप्रकोष्ठे च काञ्चीसादृश्ययोरपि ॥ २९७ ॥

अश्वे तुरगस्तुरङ्गस्तुरङ्गमश्च वाज्यपि ।
वाजिर्वीतिः पीतिः पीती नान्तोऽश्वायां तु वामिवत् ॥ २९८ ॥

वामी-वनायुजा-वानायुजा-वाल्हीका-वाल्हिकाः ।
पुच्छे लङ्गुलं लाङ्गुलं गतिभेदे तु धौरितम् ॥ २९९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धौरितकं धोरणं च धौर्यं स्यान्मुखयन्त्रणे ।
खलीनं खलिन-कवी कविका कवियं कविः ॥ ३०० ॥

सन्नाहऽस्य प्रक्षरं प्रखरोऽस्त्री रश्मि-रस्मिके ।
रुक् च वल्गा वल्गो वागाऽश्वतरे वेगतः सरः ॥ ३०१ ॥

वेसरो वेसरादश्वायां जाते, मुकयस्तथा ।
मुकुयो द्वौ मृगभेदे, गर्दभ्यश्वतरात्मजे ॥ ३०२ ॥

अप्युष्ट्रे तु मय-मयू क्रमेलश्च क्रमेलकः ।
दाशेरकः सदाशेरः, उक्ष्णि शक्वर-शाक्वरौ ॥ ३०३ ॥

शाङ्करश्च वृषा नान्तो वृषोऽपि वृषभर्षभौ ।
शण्डे षण्डोऽपीड्वरः स्यादित्वरः, विद्धनासिके ॥ ३०४ ॥

नस्योतो नस्तितो नस्तोतः स-ठौ प्रष्ठ-पष्ठतः ।
वाड, दमयो जितहलवोढ्रेकधुरावहे ॥ ३०५ ॥

एकधुरीणैकधुरौ, धूर्वहे तु धुरन्धरः ।
धूरीणधुर्यधौरेया धौरेयकोऽथ पृष्ठ्यके ॥ ३०६ ॥

स्थौरी स्थूरी स्थूली, षोडः षोडन् षोडत इत्यपि ।
पड्दन्ते, सकूटे तु कुकुदे ककुदं ककुत् ॥ ३०७ ॥

स्त्रीराट्चिह्ने शैलाग्रे श्रेष्ठेऽपि द्वयमन्तिमम् ।
नैचिकं नैचिकी शीर्षे कूणिकायां तु कूणिवत् ॥ ३०८ ॥

शृङ्गं शृङ्गः शृङ्गिः शृङ्गी विषाणोक्ता विषाण्यपि ।
विषाणं विपाणो गव्यां गौर्द्वयोरनुडुह्यहो ॥ ३०९ ॥

अनुड्वाही तम्पा तम्बा माहेयी सह माहया ।
स्रवद्गर्भा त्ववतोका एतोका चोत्तमा च गौः ॥ ३१० ॥

नैचिकी निचिकी नीचिकी नीचीक्यऽप्यकोपना ।
सूरता सुरता रूरथा सुरथाऽथ गोकुले ॥ ३११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

गोधनं धनं कीलस्तु पुंस्त्रियोः पुष्पलान्वितः ।
पुष्पलकः शिवकश्च शिवोऽपि ध्रुवको ध्रुवः ॥ ३१२ ॥

बन्धने संदानोद्दाने दामा-दाम-दामो-द्दितम् ।
संदितं संदानितेऽजे छगलः छागवत् छगः ॥ ३१३ ॥

स्तभ-स्तुभौ, युवाजे तु बर्करो बर्करी तथा ।
बर्करम्, मेषे तु हुडुर्हुडोऽप्युरण ऊरणः ॥ ३१४ ॥

वडूटो वरुटस्तद्वद् वरूडो वरुडोऽपि च ।
भरूडो भरुडोऽप्युक्तो भरूटोऽस्थ्याशे कुक्करः ॥ ३१५ ॥

कुर्क्करः श्वानः स्वानश्च शुनकः श्वा शुनः शुनिः ।
शुनखो भषणो भषकोऽपीन्द्रमहकान्वितः ॥ ३१६ ॥

इन्द्रमहकामुकश्च श्वाने, द्वौ मृगयापटौ ।
विश्वकद्रुर्विश्वकद्रूः, शुनकी शुनका शुनी ॥ ३१७ ॥

श्वानकर्णे शुनस्कर्णः श्वकर्णोऽपि निगद्यते ।
सैरिभे मह-महिषौ लुलायश्च लुलायुयुक् ॥ ३१८ ॥

सिंहे पारिन्द्र-पारीन्द्रौ कण्ठीरव-कण्ठेरवौ ।
केशरी दन्त्यतालव्यः, व्याघ्रे द्वीपीव द्वीपिनः ॥ ३१९ ॥

चित्रकश्चित्रकायोऽपि, शरभेऽष्टापदोष्टपात् ।
गण्डके खड्गी खड्गीरः खड्गो वाध्रीणसोऽपि च ॥ ३२० ॥

दन्त्यतालव्यान्तः कोले शूकरः सूकरः किरिः ।
किरः ऋक्षे तु भल्लूको भाल्लूको भल्लुकस्तथा ॥ ३२१ ॥

भाल्लुकोऽपि च भालूकश्छोभल्लोऽप्यच्छभल्लवत् ।
गोमायौ फेरु-फेरण्डौ फेरवो भूरिमायवत् ॥ ३२२ ॥

भूरिमायुर्जम्बुकश्च जम्बूकोऽपि शृगालवत् ।
सृगालोऽपि शिवाऽऽबन्तः खिङ्गिरः खिङ्गीरा स्त्रियाम् ॥ ३२३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भूम्युभौ तु शिवाभेदे खट्वाङ्गे वारि-वालुके ।
भिक्षुभङ्गेऽपि, कीशे तु प्लवगः सप्लवङ्गमः ॥ ३२४ ॥

प्लवङ्गः प्रवगोपेतः प्रवङ्गोऽथ मृगे भवेत् ।
मर्कटः कर्मटस्तद्वत् कुरङ्गश्च कुरङ्गमः ॥ ३२५ ॥

वातायुश्च सवातायुर्दन्त्यतालव्यपूर्वगः ।
शारङ्गः शबलवर्णे चातकेऽपि ससार्गकः ॥ ३२६ ॥

मृगभेदे कृष्णसारकालसारौ सदन्त्यकौ ।
सतालव्यौ च, पृषत् पृषतो बिलशायिनि ॥ ३२७ ॥

कन्दली नन्तो ङ्यन्तश्च कदली त्रिषु कन्दला ।
हस्तायामऽश्याममृगे ऋश्य-रिश्यौ च सम्मतौ ॥ ३२८ ॥

ऋष्य-रिष्यौ मृगभेदे, वाताभिमुखगामिनि ।
मृगे वातप्रमीः पुंस्त्रीदन्तो ङीबन्तकोऽप्ययम् ॥ ३२९ ॥

अमि पुंसि वातप्रमीं शशि वातप्रमीनिति ।
ङौ वातप्रमीति रूपं ग्रामणीवच्च शोषकम् ॥ ३३० ॥

स्त्रियामीदन्तं लक्ष्मीवद् ङीबन्तं तु नदीसमम् ।
श्वाविधि शललः शल्यः शल्यकः पुंस्त्रियोर्मतः ॥ २३१ ॥

तच्छलाकायां तु शलं शललस्त्रिषु गोधिका ।
अवलत्तिका लत्तिका गोधा, सर्पसुते पुनः ॥ ३३२ ॥

गोधेर-गोधारौ, पल्यां गृहोली गृहगोलिका ।
गृहोलिका मुसली मूर्द्धन्यतालव्यदन्त्यभाक् ॥ ३३३ ॥

अञ्जन्यामञ्जनाधिका हालिनी च हलाहलः ।
कृकलासे कृकुलासः सरटः सरडस्तथा ॥ ३३४ ॥

सरण्डश्च प्रतिसूर्यः प्रतिसूर्यशयानकः ।
शयानकः, आखौ तु स्याद् मूषिका मूषिकोऽपि च ॥ ३३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उन्दरो-न्दुरो-न्दुरवः कुन्दुर्मूषी तु मूषिका ।
मूषा च, गन्धमूष्यां तु छुछुन्दरी छुछुन्दुरी ॥ ३३६ ॥

ओतौ बिडालो बिलालो दरुटो दरुडान्वितः ।
ह्वीको ह्लीको ह्वीकुर्ह्लीकुर्लज्जालौ नकुलोऽपि च ॥ ३३७ ॥

मार्जालीयश्च मार्जारोऽहौ भुजङ्गो भुजङ्गमः ।
भुजगः सर्प-सूर्पौ च सरीसृपश्च गूढपाद् ॥ ३३८ ॥

गूढपदो व्याल-व्याडावुरङ्गश्चोरगस्तथा ।
अजगरे शयथुश्च शयालुः स्यात् शयातु षण् ॥ ३३९ ॥

शयुर्जलसर्पे तु स्यादलीगर्दोऽलगर्दयुक् ।
अलगद्धोऽलीगद्धोऽपि राजिलाऽहौ तु डुण्डुभः ॥ ३४० ॥

दण्डुभो दन्दुभो दोडो दोलोऽपि च, तिलित्सिके ।
गोनासो गोनसोऽप्युक्तो घोणसः, मातुलोरगे ॥ ३४१ ॥

मालुधानोऽहिदंष्ट्रायामाश्यां-शीर्भोगके फटः ।
स्फटौ द्वौ पुंस्त्रियोः प्रोक्तौ फणस्त्रिषु च दर्वीवत् ॥ ३४२ ॥

दर्वी च कञ्चुके निर्ल्वयनी निर्लयनीयुता ।
पक्षिणी पत्त्री पतत्त्री नकारान्ताविदन्तकौ ॥ ३४३ ॥

पतन् पित्सन् पतङ्गश्च पतगो विहगो मतः ।
विहङ्गमो विहङ्गोऽपि नगौकाश्च नगौकवत् ॥ ३४४ ॥

सशकुन्तः शकुन्तिश्च शकुनिः शकुनः स्मृतः ।
वकीरो विकिरश्चापि विष्कीरश्च सृपाटिका ॥ ३४५ ॥

स्मृपाटी चञ्चुश्चञ्चूवत् त्रोटिस्त्रोटी, तनूरुहे ।
पिच्छं पिञ्छं पतत्रं च पत्रं पक्षो नरि स्मृतः ॥ ३४६ ॥

पक्ष नान्तं पक्षः सान्तं द्वे षण्ढे च, नभोगतौ ।
प्रडीनो-ड्डीन-संडीन-डयनान्यथ चाण्डके ॥ ३४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पीशीकोशः पेशी–कोशौ, नीडं त्रिषु कुलायके ।
केकिनि मोर–मयूरौ मयूको मरुकस्तथा ॥ ३४८ ॥

बर्ही च बर्हिणः शिखावलः शिखी, पिके पुनः ।
घोषयित्नुः पोषयित्नुः कोकिलः कौकिलान्वितः ॥ ३४९ ॥

मौकुलिर्मोकुलः काके, वनकाके तु द्रोणवत् ।
द्रोणकाकः निशाटे तु कौशिकः कुशिकेऽपि च ॥ ३५० ॥

कुक्कटः कुर्कुटस्ताम्रचूडेऽङ्को वक्र–चक्रतः ।
हंसे, कृष्णचञ्चुपादे धार्तराष्ट्र इति स्मृतः ॥ ३५१ ॥

धृतराष्ट्रो भवेद्, हंस्यां वारला वरला तथा ।
वारटा वरटा तद्वत् वरटी, खञ्जनः पुनः ॥ ३५२ ॥

खञ्जरीटः, सारसे तु लक्ष्मणो लक्षणोऽपि च ।
सारस्यां लक्ष्मणा लक्ष्मणी च लक्षणया सह ॥ ३५३ ॥

क्रौञ्चे कुङ् शत्रि-शक्री च क्रौञ्च्यां कुङ् कुचया समम् ।
चाषे चासः किकिदीविः किकीदीवि–किकीदिवौ ॥ ३५४ ॥

किकिः किकीः किकिदिविः दैविः, शकुनिभिद्यथ ।
वर्तको वर्तवत् प्रोक्तो वर्तका वर्तिका स्त्रियाम् ॥ ३५५ ॥

कटुक्वाणे टिट्टिभः स्यात् टीटिभश्चटके पुनः ।
कुलिङ्ककः कलम्बिकः चटका क्षिपकादिषु ॥ ३५६ ॥

स्त्रियां तयोः स्त्र्यपत्येऽपि चाटकेरो नरे तुकि ।
जलरङ्कौ जलरञ्जः कालात्कण्टक–कण्ठगौ ॥ ३५७ ॥

दात्यूहश्च सदात्योहः, कह्वे बक–बुकौ समौ ।
बकोटोऽपि, बलाकायां कण्टिका–कण्ठिके बिसात् ॥ ३५८ ॥

चिल्ले आतापिरातापी आतायी नान्तकावुभौ ।
कामायौ तु गृध्र–गृत्सौ दाक्षाय्यश्च दक्षाय्यवत् ॥ ३५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रामाश्रिते जटायुर्नोदन्तकः सान्तिमोऽपि च ।
कीरे तालव्यदन्त्यादिः सुकोऽथ शारिका मता ॥ ३६० ॥

गोकिराटिका गोराटी स्यात् चर्मचटका पुनः ।
जतुका च जतूका च, परोष्ठ्यां वल्गुली स्मृता ॥ ३६१ ॥

वल्गुलिका, कर्करटौ करेटुः कर्कराटुकः ।
करटुः कर्करेटोऽथाटिराड्श्च शरातिवत् ॥ ३६२ ॥

आतिः शरारिः शलालिः कृकण-क्रकरावुभौ ।
कपिञ्जले, भास-भाषौ शकुम्भे, रक्तलोचने ॥ ३६३ ॥

पारापतः पारावतः पारपतः कपोतवत् ।
कपोटः, गुन्द्राले जीवञ्जीवः स्याद् जीवजीववत् ॥ ३६४ ॥

व्याघ्राटे तु भरद्वाजो भारद्वाजश्च, तित्तिरः ।
तित्तिरिः खरकोणे द्वौ, गरुले कारण्ड इष्यते ॥ ३६५ ॥

कारण्डवः, मीने मच्छो मत्सो मत्स्यो विसारिणा ।
वेसारिणो विसारश्च शक्लीव शकली मता ॥ ३६६ ॥

शम्बरो दन्त्यतालव्यो वादालश्च वदालवत् ।
सहस्रदंष्ट्रे शिशुके चुलूपीव दुलूप्यपि ॥ ३६७ ॥

शफरे शफरी प्रोष्ठः प्रोष्ठी ठान्तौ चिलीचिमिः ।
चिलिचीमश्चिलिचिमः, नलमीनेऽथ मत्स्यभित् ॥ ३६८ ॥

शालः सालश्च, नक्रे तु कुम्भी कुम्भीर इत्यपि ।
शङ्खमुखः शङ्कुमुखः, ग्राहे तु तन्तु-तन्तुणौ ॥ ३६९ ॥

तन्तुनागश्च नागोऽपि, कर्कटे तु कुलीरवत् ।
कुटीरश्च चन्द्राश्रयराशावऽपि च, कच्छपी ॥ ३७० ॥

दुलिर्दुली दुडिर्भेके प्लवगः सप्लवङ्गमः ।
प्लवः सालूश्च सालूरो दन्त्यतालव्यपूर्वकः ॥ ३७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शालस्तथैव भेक्यां तु वर्षाभूरिति कथ्यते ।
वर्षाभ्व्युद्भिदि चोद्भिज्जमुद्भिदं चोद्भिजं तथा ॥ ३७२ ॥

। पञ्चमः काण्डः ।

नैरयिके नारकको नारकीयश्च नारकः ।
प्रेतः परेतः आजूः स्त्र्यूदन्ता रेफान्तिमाऽपि च ॥ १ ॥

आजूराजूरवाजूर इत्येवं रूपसङ्गतिः ।
निर्वेतनकर्मकृतौ भद्राख्ये करणे तथा ॥ २ ॥

निरये दुर्गतिः स्त्रीत्रोर्नरको नारकान्वितः ।
पातालेऽधोऽव्ययं चाधः, भुवनं विवरे सुषिः ॥ ३ ॥

तालव्यदन्त्यः शुषिरम्, गर्ते गर्ता दरस्त्रिषु ।
स्वभ्रं तालव्यदन्त्याद्यमवटोऽवटिरित्युभौ ॥ ४ ॥

। षष्ठः काण्डः ।

लोके विष्टपं पिष्टपं जगती, जगत्प्राणिनि ।
जन्यु-जन्तू, उद्भवे षण् जन्म जन्मोऽस्त्रियां जनिः ॥ १ ॥

जनुः सान्तं षण् जननम्, जीविते जीवस्त्रिष्वचि ।
जीवातुरस्त्रियां प्राणाः पुंभूम्नि जीविताध्वनि ॥ २ ॥

आयुः सान्तं च षण् आयुरुदन्तः पुंसि चोच्यते ।
हृद् हृदयं चित्तं चेतो मनो मानसमित्यपि ॥ ३ ॥

स्वान्तमास्वनिताऽऽस्वान्ते, निर्वृतौ सुख-सौख्यके ।
सर्म-सर्मे नान्ताऽदन्ते दन्ततालव्याद्ये मते ॥ ४ ॥

शान्तं तालव्यदन्त्याद्यं भद्रं भन्द्रमसौख्यके ।
तृप्रं दृप्रं बाधा बाध आबाधा चाऽमनस्यवत् ॥ ५ ॥

अमानस्यमामनस्यम्, चर्चा चर्चो विचारणा ।
स्वभावे निसर्ग-सर्गौ, पश्चात्तापोऽनुतापवत् ॥ ६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विप्रतिसारो विप्रतीसारोऽथ सुकृते वृषः ।
वृषभो धर्मधरीमा नान्तो धर्मोऽथ दिष्टके ॥ ७ ॥

भागो भाग्यं भागधेयं, शुभकर्मण्यपोऽप्तसा ।
सान्ते षण्ढे, पापं पाप्मा किल्बिषं कलुषं समे ॥ ८ ॥

कल्मषमभिप्राये तु छन्दो ना छन्दसा षणा ।
चतुरश्चातुरको द्वौ नेत्रगोचर ईरितौ ॥ ९ ॥

चाटुकारे चक्र-गण्डावपि, स्परिशः स्पर्शवत् ।
शिशिरे शीतलः शीतः सुसीमश्च सुषीमवत् ॥ १० ॥

ईषदुष्णे कवोष्णः स्यात् कदुष्णः कोष्ण इत्यपि ।
खरे जरठो जठरः करटः कर्कटोऽपि च ॥ ११ ॥

कक्खडः खक्खटस्तद्वत्, कोमले मृदुलो मृदुः ।
सोमालः सुकुमारश्च, मधुलो मधुराऽन्वितः ॥ १२ ॥

गुल्ये, दन्तशठेऽम्लोऽम्ल्वः, कखाये तुबरस्तथा ।
तूबरः कुबरोऽपि स्यादाद्यौ द्वौ तौबरोऽपि च ॥ १३ ॥

त्रयोऽश्मश्रुनरे शृङ्गहीनपशावपि स्मृतः ।
आमोदिनि मुखशुभाद् वासनः, धवले सितः ॥ १४ ॥

शितिः श्वेतः श्येतः श्येनः शुभ्रिः शुभ्रश्च पाण्डरः ।
पाण्डुर-पाण्डू गोराप्तो गौरः पीतेऽरुणेऽप्यऽमू ॥ १५ ॥

शुक्रः शुक्लः, कपोताभे कापोतः स्यात्कपोतवत् ।
कपोटेऽप्यथ हारिद्रे कथितौ पीत-पीतकौ ॥ १६ ॥

पीतनीले तु पालाशः पलाशो हरितो हरिः ।
लोहितो रोहितो रक्ते, पीतरक्ते तु पिङ्गलः ॥ १७ ॥

पिङ्गः कपिलः कविलः, कृष्णे तु स्याम-श्यामलौ ।
श्यामालश्च शिति-शिनी, रक्तश्यामे तु धूमलः ॥ १८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धूम्रोऽथ कर्बुरश्चित्रः चित्रलोऽपि कल्माषवत् ।
कल्मासश्च, भवेत् शब्दो निस्वानो निःस्वनः स्वनः ॥ १९ ॥

स्वनिः स्वानो ध्वनिर्ध्वानो निक्वाणो निक्वणः क्वणः ।
क्वाणश्च घोष-निर्घोषौ निर्ह्रादो ह्राद इत्यपि ॥ २० ॥

निनादो निनदो नाद आरावो राव आरवः ।
रवो विरावः संरावः, क्ष्वेडा क्ष्वेडित-क्ष्वेलिते ॥ २१ ॥

भटानां सिंहनादेऽथ शिञ्जितं भूषणध्वनौ ।
सिञ्जाश्वशब्दे हेषा स्याद् ह्रेषा, गर्जस्तु गर्ज्जया ॥ २२ ॥

हस्तिशब्दे, विस्फारश्च विस्फोरोऽपि धनूरवो ।
मेघशब्दे गर्जितं स्यात् गर्जिवद् ना, खरारवे ॥ २३ ॥

रेषण-रेषे, तन्त्र्यास्तु प्रक्वाणः- प्रक्वणो रवे ।
गम्भीरध्वनिते मन्द्र-मद्रौ, सूक्ष्मकलध्वनौ ॥ २४ ॥

काकली काकलिर्वृन्दे कदम्बं च कदम्बकम् ।
समुदायः समुदयः पेटं स्यात् पेटकं त्रिषु ॥ २५ ॥

चक्रवालं चक्रवाडं चक्रं च चय-संचयौ ।
शण्ड-षण्डौ केदाराणां गणे कैदारकं मतम् ॥ २६ ॥

कैदारिकं कैदार्यं च, केशानां कैश्य-कैशिके ।
अश्वीयमाश्वमश्वानाम्, वातूलो वात्यया सह ॥ २७ ॥

वातानां, खलानां खल्या खलिनी, रथकट्यया ।
रथ्या रथानां, यौवतं यौवनं युवतीगणे ॥ २८ ॥

वंशादिदलनिर्मितभाण्डराशाविदं द्वयम् ।
स्यात् पिटक्या पिटाक्या च हल्या हालं हलोत्करौ ॥ २९ ॥

पङ्क्तौ वीथी वीथिरालिरावलिरावली मता ।
राजि-राज्यौ रेखा लेखा समाने पुंस्त्रियोः स्मृता ॥ ३० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्रेणिः श्रेणी च युग्मे तु युगवद्युगलं यमम् ।
यमलं यामलं द्वन्द्वं दन्द्वं द्वैतं द्विती द्वयम् ॥ ३१ ॥

द्वितयं, प्रचुरे भूयो भूयिष्ठं पुरुहं पुरु ।
बहुलं बहु बहूलम्, लेशे त्रुटि-तुटी समौ ॥ ३२ ॥

अत्यल्पे त्वल्पीयोऽल्पिष्ठमुच्चे तूत्तुङ्ग-तुङ्गकौ ।
उदग्रमनुदग्रं च, खर्वे न्यग् नीचवद्, गुरौ ॥ ३३ ॥

पृथुलं पृथु विपुलं पुलं वड्रं च वड्रवत् ।
वरिष्ठं वर्गद्वितीयाप्तमारोहे समुच्छ्रयः ॥ ३४ ॥

उच्छ्रायश्च, प्रपञ्चे तु विस्तारो विस्तरोऽपि च ।
शब्दे विस्तर एवैकः, समस्ते निखिला-ऽखिले ॥ ३५ ॥

समं सिमं च निःशेषाऽ-शेषे सकल-शल्कके ।
अन्यूनाऽनूने, अपूर्णे उनमूनम्, समार्द्धके ॥ ३६ ॥

शकलं शक्लं खण्डं च खण्डलं चाऽपि, भागके ।
अंसस्तालव्यदन्त्यान्तः, भागेऽर्थेऽष्टम आष्टमः ॥ ३७ ॥

षष्ठः षाष्ठः, मानभागे षष्ठः षाष्ठश्च षष्ठकः ।
म्लानं मलीमसे प्रोक्तं मलिनं कश्मलं तथा ॥ ३८ ॥

कष्मलं, मेध्ये पावनं पवित्रं च पविस्तथा ।
पूतं च, प्रकृष्टे मुख्यं प्रमुखं मुखमित्यपि ॥ ३९ ॥

प्रधानमजहल्लिङ्गं वाच्यलिङ्गमपि स्मृतम् ।
वरं वरेण्यं प्रवरमग्र्यमग्रीयमग्रियम् ॥ ४० ॥

अग्रिममनुत्तमं चोत्तमं चाऽनवरा-ऽर्ध्यवत् ।
परं परार्ध्यं ग्रामण्य-ऽग्रण्यग्रे प्रष्ठमन्तठम् ॥ ४१ ॥

सत्तमे श्रेयसा श्रेष्ठं स्याद् टवर्गद्वितीययुक् ।
उपसर्जनमाविष्टलिङ्गं स्यादप्रधानके ॥ ४२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निकृष्टे त्वपकृष्टं स्यादधमं चाऽवमं समे ।
याप्यं याव्यं रेप-रेफौ रेपो रेफश्च सान्तिमे ॥ ४३ ॥

अर्वाऽर्वाणोऽसेचनकमासेचनकमित्यपि ।
दर्शनाद् दृगतर्पेऽर्थे, शोभने मञ्जु-मञ्जुलौ ॥ ४४ ॥

रम्यं रमणीयं सौम्यं सोमं बन्धूर-बन्धुरे ।
नम्रेऽपि कमनीयं स्यात् काम्यं कम्रं मनोरमम् ॥ ४५ ॥

रामाऽभिरामे चाऽसारे शक्यं शिक्यं च, रिक्तके ।
शून्यं शुन्यं च, प्रत्यग्रे नवीना-ऽभिनवे नवम् ॥ ४६ ॥

नव्यवद् नूतनं नूत्नं, जीर्णं जरति जर्णवत् ।
प्रणं प्रीणं पुराणं च प्रतनं च पुरातनम् ॥ ४७ ॥

प्रत्नं चिरत्नं च चिरन्तनम्, परुद्भवे मतम् ।
परुत्तनं परुन्तमं परुत्नं च, परारिजे ॥ ४८ ॥

परात्नं परारिन्तनं परारितनमित्यपि ।
पार्श्वे तालव्यदन्त्यान्तमभ्यासं सन्निधानवत् ॥ ४९ ॥

सन्निधिरन्तिकतमे नेदीयो नेदिष्ठं स-ठम् ।
अतिदूरे दवीयः स-ठं दविष्ठमनश्वरे ॥ ५० ॥

सनातनं सदातनं शाश्वतिकं च शाश्वतम् ।
अतिस्थिरे स्थेयं स्थास्नु स-ठं स्थेष्ठं च, जङ्गमे ॥ ५१ ॥

चरं चराचरं तद्वच्चरिष्णुवदिहाऽस्थिरे ।
परिप्लवं पारिप्लवं चञ्चलं च चलाचलम् ॥ ५२ ॥

चलं चपलं चटुलं कमनं कम्प्रमप्यथ ।
अधोमुखेऽवनतं स्यादानतं, कुटिले पुनः ॥ ५३ ॥

वक्रं वङ्कं च वङ्क्रिश्चानुगे चान्वगन्वक्षवत् ।
असहाये चैकाक्येक एककोऽनन्यवृत्तिके ॥ ५४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एकात्सर्गा–ऽयन–ताना–ऽग्राण्ययनगतं तथा ।
एकाग्रं, पूर्वे त्वाद्या–ऽऽदी आदिमं प्रग्रमग्रवत् ॥ ५५ ॥

चरमेऽन्त्यमन्तिमा–ऽन्तावन्तमं पश्चिमान्वितम् ।
अपश्चिमं स्वरूपे नञ् पाश्चात्यं पश्च–पश्चिमात् ॥ ५६ ॥

अर्द्धा–नुपूर्व्य–भिमुखाः शब्दा योज्याः, दिवोऽचि च ।
पृषोदरादित्वाद् दिवो द्युश्चाऽऽदेशः, यदुच्यते ॥ ५७ ॥

दिवः स्थाने दिवोऽचि स्याद् दिव् च दीर्घे पुनः परे ।
उकारेकारयोरुच्च पश्चातोऽर्धादिके तलुक् ॥ ५८ ॥

मध्यजाते मध्यमीयं मध्यमं माध्यमं तथा ।
मध्यन्दिनं माध्यन्दिनं मध्येऽभ्यन्तरमन्तरम् ॥ ५९ ॥

अन्तरालं, समं तुल्ये समानं सदृशं सदृक् ।
सदृक्षमनुहारे तूपान्मान–मिति–मा–मताः ॥ ६० ॥

औपम्यमुपमामुक्तेऽनुपमं स्यादनोपमम् ।
कथ्यते त्वर्चा प्रतिमा प्रतिमानमयोमयी ॥ ६१ ॥

शूर्मिः शूर्मी च तालव्यदन्त्यादी शूर्म इत्यपि ।
वामे वि–प्रतितो लोममपष्ठूरमपष्ठुरम् ॥ ६२ ॥

प्रसव्यमपसव्यं चोच्छृङ्खले तु निरर्गलम् ।
अनर्गले भिन्ने त्वन्यदन्यतरदपीतरत् ॥ ६३ ॥

मिश्रे करम्बः कबरग्, तूर्णे त्वरित–सत्त्वरे ।
संपातपाटवे झम्पा झम्पोऽजस्रे तु संततम् ॥ ६४ ॥

सततं चानवरता–ऽविरते स्यादनारतम् ।
सङ्कुले त्वाकुलं कीर्णं समाङ्भ्यां कीर्णमित्यपि ॥ ६५ ॥

भरिते प्राणं पूर्णं च पूर्तं पूरितं छादितम् ।
छन्नं, त्यक्ते विधुतवद्धूतं, विन्नं विचारिते ॥ ६६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वित्तं च, पिहिते छन्नं छादितं संवृताऽऽवृते ।
अपवारित-संवीते पिधाने व्यवधानवत् ॥ ६७ ॥

व्यवधाऽन्तर्द्धिरन्तर्द्धा, नाऽऽदृते मत-मानिते ।
अवादवज्ञायां हेलाऽवहेलमवहेलया ॥ ६८ ॥

असुक्षणमसुर्क्षणमसूर्क्षणमसूक्षणम् ।
कम्पिते तु धुतं धूतं प्रेङ्खोलितं च प्रेङ्खितम् ॥ ६९ ॥

अन्दोलने भवेद् दोला प्रेङ्खा प्रेङ्खोलनं समे ।
दोलके मता दोलेरिते निष्ठ्यूतमात्तठम् ॥ ७० ॥

नुन्न-नुत्ते, मुषिते तु मूषितं, गुणिते पुनः ।
आहताऽऽनाहते मृषार्थके ताडितकेऽपि च ॥ ७१ ॥

तेजिते निशातं शातं निशितं शितमित्यपि ।
वृते तु वृत्त-वावृत्ते, ह्रीतं ह्रीणं च लज्जिते ॥ ७२ ॥

दग्धे तु प्रुष्टं प्लुष्टं च, तष्टं त्वष्टं तनूकृते ।
छिद्रिते वेधितं विद्धं, विलीने विद्रुतं द्रुतम् ॥ ७३ ॥

तन्तुसन्तते स्यूतो-ते ऊतं स्यूनं च स्योनवत् ।
स्फोटने स्फुटनं तद्वद् भिदा, गीर्णो गिरिर्भवेत् ॥ ७४ ॥

उद्यमे तु गूरणं स्याद् गुरणं च संगीर्णके ।
श्रुतं संप्रत्याङ्भ्यः परमुर्यू-र्यु-रीतः कृतम् ॥ ७५ ॥

खण्डिते छेदितं छिन्नं छितं छातं दिताऽन्वितम् ।
प्राप्ते तु भावितं भूतम्, भ्रष्टे पतित-पत्रके ॥ ७६ ॥

अतिक्रान्ते तीताऽतीते, गवेषिते तु मार्गितम् ।
मृगितवदन्विष्टं स्याद्, अन्वेषितमीप्सिते ॥ ७७ ॥

क्लिन्ने कृन्नं सार्द्रमार्द्रं तिमितं स्तिमितं तथा ।
दूते सन्तापितं तप्तं धूपायितं च धूपितम् ॥ ७८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शीने स्त्यानमन्तर्गते विस्मृतं प्रस्मृतं समे ।
विदिते बुधितं बुद्धं, स्यन्ने स्नुतं स्रुतं स्मृतम् ॥ ७९ ॥

रक्षिते तु त्राणं त्रातं गुप्तं गोपायितं तथा ।
वशक्रिया संवननं संवदनं, स्थितौ पुनः ॥ ८० ॥

आस्याऽऽसना, पर्यटनेऽटाट्याऽटायऽप्यटाट्यया ।
वैपरीत्ये विपर्यासो विपर्यायोऽप्यनुक्रमे ॥ ८१ ॥

क्रमः परिपाटि-परीपाटी स्यादानुपूर्व्यवत् ।
आनुपूर्वी, भवेदिष्टे निकामं च प्रकामवत् ॥ ८२ ॥

कामाप्त्यर्थे तु गाढमुद्गाढं भर-निर्भरौ ।
जृम्भणं त्रिषु जृम्भा स्यात्, परिष्वङ्गेऽङ्कपालिवत् ॥ ८३ ॥

अङ्कपाली परिरम्भः परीरम्भोऽप्यथोत्सवे ।
महो महश्च सान्तं षण्, मेलके सङ्ग-सङ्गमौ ॥ ८४ ॥

साङ्गमोऽथो अनौद्धत्ये प्रश्रयः प्रशरोऽपि च ।
आरम्भे क्रमः प्रोपाभ्यामुपोद्घात उद्घातवत् ॥ ८५ ॥

उत्क्रमे व्युत्क्रमः प्रोक्तोऽक्रमोऽथ विप्रलम्भने ।
विप्रलम्भः, विप्रयोगो वियोगो विरहे स्मृतः ॥ ८६ ॥

सामान्ये तु जातिर्जातम्, स्पर्धायां तु समः परौ ।
हर्ष-घर्षौ च संक्राम-संक्रमौ दुर्गसञ्चरे ॥ ८७ ॥

जलतरणेऽपि, परिणामे विकृति-विक्रिये ।
विकारः, घूर्णने घूर्णिर्भ्रान्तिर्भ्रमि-भ्रमावपि ॥ ८८ ॥

लवने लवा-भिलावौ, निष्पावे पवनं पवः ।
थूत्कृते ष्ठीवनं ष्ठ्यूत-निष्ठेव-ष्ठेवनानि च ॥ ८९ ॥

स्याद् निवृत्तावुपरमो व्युपाव्याङ्भ्यो रतिः परा ।
विधूनने विधुवनं, ग्रहणे ग्राहवद् ग्रहः ॥ ९० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वेधे व्यधः, क्षये क्षिया, स्फरण-स्फुरणे समे ।
देवतार्थ्ये वर-वृती अथाऽव्ययगणस्मृतिः ॥ ९१ ॥

स्वः स्वर्गे सुखमार्तण्डपरलोकेष्वपि, शनैः ।
शनैश्चरेऽप्यथोर्ध्वे तु उपरिष्ठादुपर्यपि ॥ ९२ ॥

अधरदेशेऽधोऽधस्ताद्, वर्जने त्वन्तरेणवत् ।
अन्तराऽन्तद्र्धा मध्येऽपि हिरुक् कान्तं पृथक् पुनः ॥ ९३ ॥

कान्तं जान्तं च मौने तु तूष्णीकं तूष्णीमित्यपि ।
जोषं जोष्यं च सौख्येऽपि आनन्दे द्वयमिष्यते ॥ ९४ ॥

उपजोषं च समुपजोषं, सर्वासु दिक्ष्विह ।
समन्ततः समन्ताच्च, पुरस्तात् पुरतः पुरः ॥ ९५ ॥

पूर्वदेशेऽस्मिन् तु काले साम्प्रतं सम्प्रति स्मृतम् ।
शीघ्रे झटिति झगिति द्राक् प्राक् कान्ते समे मते ॥ ९६ ॥

सर्वकाले शश्वत् सश्वत् पुनरर्थेपि, सर्वदा ।
सदा सदं सनत् सनात् सना नित्यं च नित्यदा ॥ ९७ ॥

वारवारेण च वारंवारमसकृदर्थके ।
पुनःपुनः पुनर्मुहुमुहुर्मुहुरपि स्मृतम् ॥ ९८ ॥

सायं मान्तं दिनान्ते स्याद्दिने सान्तमुदन्तकम् ।
द्युराकाशेऽपि च दिवा, तत्क्षणे सपदीति च ॥ ९९ ॥

पदन्तं स्यादेकपदे, दीर्घकाले चिराच्चिरम् ।
चिरेण चिररात्राय चिरायाऽपि चिरस्य च ॥ १०० ॥

रात्रौ मान्तं नक्तमुषा दोषा स्यात् पक्षणी निशि ।
उभयेद्युरुभयद्युर्निशान्ते तु उषा उषः ॥ १०१ ॥

अभ्यर्णेऽपि हिरुक् कान्तमल्पे किञ्चिच्च किञ्चन ।
मनाक् कान्तं, वितर्के किं किमूत किमुताऽपि च ॥ १०२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नुवै नु नुकं किंस्वित् स्विदाऽऽहोस्विदुताहो च ।
आ हौ, हेतौ यद् यतो येन यदि तेन च तत् ततः ॥ १०३ ॥

चैव, संबोधने पाट् प्याट् हंहो आहो अहो अपि ।
है हौ व्यस्तौ समस्तौ च स्मरणाऽऽह्वानयोरपि ॥ १०४ ॥

हो हौ व्यस्तौ समस्तौ च ह्वानेऽपि, अरेरे अरै ।
भोभो भो भो अयि हये ए ऐ च द्वौ स्मृतौ ॥ १०५ ॥

आह्वानेऽपि, ऊ ओ हूतावपि देवहविर्हुतौ ।
श्रौषट् वोषट् वषट् वट् वाट् वड्, मध्ये त्वन्तराऽन्तरे ॥ १०६ ॥

अन्तरेणाऽन्तरभावे, अ ना नो नहिकं नहि ।
नोहि नवा नवै नोचेत् नचेत् मा मास्म वारणे ॥ १०७ ॥

आशङ्केऽथाऽभ्युपगमे ओं अमाऽऽमां द्वे अन्तिमे ।
अवधारणेऽप्युपमाने इव एव च वा इव ॥ १०८ ॥

वत्, पक्षान्तरे चेत्, चाऽवधृतौ वा वैव मेव च ।
द्वौ द्वावित्यर्थे मिथुनं मिथो मिथुश्च सान्तिमे ॥ १०९ ॥

आनुपूर्व्ये अनुषगाऽनुषद्, संशयप्रश्नयोः ।
किम् कीम्, विनियोगाचारातिक्रमयोस्तु हा हवत् ॥ ११० ॥

प्रैषानुमानप्रतीक्षासमाप्तिषु वावदिति ।
त्वावन् वावद् वियोगे च पादपूर्तौ वेद् वाद्-वदौ ॥ १११ ॥

दान्ताः प्रश्ने वितर्के च प्रशंसायामिमौ मतौ ।
कूपत् सूपत्, विशेषे स्यात् न्वै तुवै तु च कुत्सने ॥ ११२ ॥

विनाशे चान्तकादऽऽङ्क, स्यातामद्भुतखेदयोः ।
अहहा अहह उभौ, वर्जने च निषेधने ॥ ११३ ॥

नकिर् नकिस् माकिर् माकिस्, सत्ये हिंसाप्रशंसयोः ।
प्याट् पाट्, कोपे च पीडायां मत् आस् च रहसि त्विमौ ॥ ११४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मिथो मिथस् कुत्सायां, पुक् पुत् द्वौ पादपूरणे ।
हहि प्रश्ने रोषे, उम् ऊम् द्वौ विस्मयविषादयोः ॥ ११५ ॥

हा है विस्मये ही हे है स्मरणे आ च आस् तथा ।
तुमर्थे क्रन्तुं क्रान्तुं च क्षन्तुं क्षान्तुं सेमे मते ॥ ११६ ॥

गन्तुं गान्तुं दीर्घादीनि गतौ कौ पन्थिके क्रमात् ।
अभिनय-व्याहरणे ईम् कीम् शीम् सीम् निरूपितम् ॥ ११७ ॥

अव्यक्ते ईम् शीम्, मर्षे पादपूर्तौ च, सीमिति ।
भार्यायां क्षम् गम् ऊम्, त्रीण्यूर्यादावङ्गीकृतौ भृशे ॥ ११८ ॥

विस्तारेऽनुकरणे च प्रशंसायामुरर्युरी ।
उररी उरी चत्वारि, हिंसायां कथिता अमी ॥ ११९ ॥

भ्रंशकला ध्वंसकला स्रंसकला समःकला ।
ससकला समकलाऽपि मसमसा च मस्मसा ॥ १२० ॥

गुलुगुधा गुलुगुला पार्दाली च वार्दाल्यपि ।
विचारे आक्ली च विक्ली च तद्विड्वराऽऽकुलीकृतौ ॥ १२१ ॥

ताली विताली आताली क्रियासंपादने फली ।
फल्यू च साक्षादादौ स्यात् सामर्थ्योत्साहयोरमी ॥ १२२ ॥

असहने प्रसहने विसहने त्रयी त्वियम् ।
एदन्ताऽथ च वैरूप्येऽन्ये संतापे वधे क्रमात् ॥ १२३ ॥

प्रकम्पने विकम्पने एदन्तौ रोहशोभयोः ।
प्राजरुहा बीजरुहा जरणे कथिताविमौ ॥ १२४ ॥

प्राजर्या वीजर्या तुल्यौ चिता चित्ता च चेतने ।
इत्यूर्यादौ कतिचिदव्ययाः कुञ्संबुजः स्मृताः ॥ १२५ ॥

अदस् स्पर्शे स्थाने युक्तौ विभक्तिप्रतिरुपकम् ।
षष्ठीतृतीयार्थे तव ते मम मे च क्रमाद् मतौ ॥ १२६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अधोऽर्थे त्वध अदन्तं हैमादर्शेषु दृश्यते ।
अथ सान्तमथ अथो एष्वर्थेषु त्रयोऽप्यमी ॥ १२७ ॥

कथिताः संशया-ऽऽरम्भ-साकल्येषु समुच्चये ।
अनन्तरार्थे च तथा प्रतिज्ञाप्रश्नयोरपि ॥ १२८ ॥

अन्वादेशेऽधिकारार्थे मङ्गले शं च सं सुखे ॥ १२९ ॥

श्रीमज्जिनदेवमुनीश्वरविरचितः

॥ अभिधानचिन्तामणिशिलोञ्छः ॥

प्रथमकाण्डः

अर्हं बीजं नमस्कृत्य गुरूणामुपदेशतः ।
श्रीहैमनाममालायाः शिलोञ्छः क्रियते मया ॥ १ ॥

सवीर्य इत्यपि जिने संभवः शंभवेऽपि च ।
श्रीसुव्रते मुनिरपि नेमौ नेमीत्यपीक्ष्यते ॥ २ ॥

षष्ठे गणेशे मण्डितपुत्रोऽपि कथितो बुधैः ।
मरुदेव्यपि विज्ञेया युगादिजिनमातरि ॥ ३ ॥

चक्रेश्वर्यामप्रतिचक्राप्यजितापि कविभिरजितबला ।
श्यामा त्वच्युतदेव्यपि सुतारिकोक्ता सुताराऽपि ॥ ४ ॥

भद्रकृद्भद्रकरोऽपि श्रवणः श्रवणोऽपि च ।
भद्रं भन्द्रमपि प्राहुः प्रशस्तमपि कोविदाः ॥ ५ ॥

प्रव्रज्याऽपि परिव्रज्या शिष्योऽन्तेषदपि स्मृतः ।
इति प्रथमकाण्डस्य शिलोञ्छोऽयं समर्पितः ॥ ६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

द्वितीय काण्डः

व्योमयानमपि प्रोक्तं विमानं बुधपुङ्गवैः ।
स्यात्समुद्रनवनीतं पेयूषमपि चामृतम् ॥ १ ॥

कथ्यन्ते व्यन्तरा वानमन्तरा अपि सूरिभिः ।
द्योतस्तथा पृष्णिवृष्णी प्रोक्ता रश्म्यभिधायकाः ॥ २ ॥

समुद्रनवनीतं च विदुश्चन्द्रमसं बुधाः ।
चन्द्रिका चन्द्रिमाऽपि स्यादिल्वला इन्वका अपि ॥ ३ ॥

अनुराधाऽप्यनूराधा गुरुः सप्तर्षिजोऽपि च ।
सौरिः सौरोऽपि राहुस्तु ग्रहकल्लोल इत्यपि ॥ ४ ॥

अभ्रपिशाचोऽपि तथा नाडिका नालिकाऽपि च ।
रात्रौ यामवतीतुङ्ग्यौ निःसंपातो निशीथवत् ॥ ५ ॥

तमः स्यादन्धातमसं वर्षाः स्युर्वरिषा अपि ।
खेऽन्तरीक्षं सांसृष्टिकमपि तत्कालजे फले ॥ ६ ॥

मेघमाला कालिकाऽपि वार्दलं चापि दुर्दिने ।
सूत्रामाऽपीन्द्रे शतारः शतधारोऽपि चाशनौ ॥ ७ ॥

आश्विनेयौ स्वर्गवैद्यो हर्यक्षोऽपि धनाधिपे ।
अजगवमजगावमपि शङ्करधन्वनि ॥ ८ ॥

गौर्यां दाक्षायणीश्चर्यौ नारायणे जलेशयः ।
कौमोदकी कौपोदकी आ ईः शब्दौ श्रियां मतौ ॥ ९ ॥

कन्तुः कन्दर्पे सिद्धार्थः सुगते परिकीर्तितः ।
अङ्गे व्याख्याविवाहा(दा) भ्यां प्रज्ञप्तिरपि पञ्चमे ॥ १० ॥

दृष्टिपातो द्वादशाङ्ग्यां कल्याणेऽवन्ध्यमप्यथ ।
निन्दा गर्हा जुगुप्साऽथाक्षारणा रतिगालिषु ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

समाख्यापि समाज्ञावद्दुशतीवदुशत्यपि ।
काल्यापि कल्या संधायां समाधिरपि कथ्यते ॥ १२ ॥

व्रीडः शूका मन्दाक्षं च ह्रियामूहापि चोहवत् ।
तन्द्रिस्तन्द्री च निद्रायामहं प्रथमिकापि च ॥ १३ ॥

अहंपूर्विकायां केलीकिलोऽपि स्याद्विदूषके ।
मार्षवन्मारिषोऽपीति शिलोञ्छो देवकाण्डगः ॥ १४ ॥

तृतीयः काण्डः

स्तनंधये स्तनपश्च क्षीरपश्चाभिधीयते ।
तारुण्यं स्याद्यौवनिका दशमीस्थो जरत्तरः ॥ १ ॥

कवितापि कविः स्यात्कृतकर्मणि कृतकृत्यकृतिकृतार्थाश्च ।
कुटिलाशयोऽपि कुचरोऽन्धजडशठेष्वप्यनेडमूकस्तु ॥ २ ॥

वदान्यौ पृथगित्यन्ये दानशीलप्रियंवदौ ।
मूर्खे यथोद्गतोऽपीभ्ये श्रीमानपि बुधैः स्मृतः ॥ ३ ॥

विवधिकवीवधिकावपि वैवधिके प्रतिचरोऽपि भृत्ये स्यात् ।
संमार्जको बहुकरे बहुधान्यार्जक इतीष्यते च परैः ॥ ४ ॥

विहङ्गिकायां च विहङ्गमाप्यथोर्ध्वदेहिके ।
और्ध्वदैहिकमप्याहुरनृजौ शण्ठ इत्यपि ॥ ५ ॥

मायाविमायिकौ धूर्ते कपटे तूपधा मता ।
चोरश्चौरोऽपि विज्ञेयः स्तेयं स्तैन्यमपीष्यते ॥ ६ ॥

दाने प्रादेशनमपि क्षमा स्यात् क्षान्तिरित्यपि ।
क्रोधनः कोपनस्तृष्णक् पिपासितोऽपि कथ्यते ॥ ७ ॥

भक्षकः स्यादाशिरोऽपि मर्जितापि च मार्जिता ।
पेयूषमपि पीयूषं कूचिकापि च कूर्चिका ॥ ८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

द्रप्से द्रप्स्यमपि प्रोक्तं विजिपिलं च पिच्छिले ।
व्योषे त्रिकटुकं जग्धौ जमनं जवनं तथा ॥ ९ ॥

आघ्राणोऽपि भवेत्तृप्तौ शौष्कलः पिशिताशिनि ।
मनोराज्यमनोगव्यावपि स्यातां मनोरथे ॥ १० ॥

कामुके कमनोऽपि स्यादाक्षारितोऽपि दूषिते ।
संशयालुः सांशयिके जागरितापि जागरी ॥ ११ ॥

पूजितेऽपचायितोऽपि तुन्दिभोदरिकावपि ।
तुन्दिले न्युब्जोऽपि कुब्जे खलतोऽप्यैन्द्रलुप्तके ॥ १२ ॥

पामरोऽपि कच्छुरेऽतीसारक्यप्यतिसारकी ।
कण्डूतिरपि खर्जूतिर्विस्फोटः पिटके स्मृतः ॥ १३ ॥

कोठे मण्डलकमपि गुदकीलोऽपि वार्शसि ।
मेहः प्रमेहवदायुर्वेदिकोऽपि चिकित्सके ॥ १४ ॥

आयुष्मानपि दीर्घायुः कथ्यतेऽथ परीक्षकः ।
स्यादाक्षपाटलिकोऽपि पारिषद्योऽपि सभ्यवत् ॥ १५ ॥

स्युर्नैमित्तिकनैमित्तमौहूर्ता गणके लिपौ ।
लिखितापि मषी मेला कुलिके कुलकोऽपि च ॥ १६ ॥

अष्टापदे बुधैः शारिफलकोऽपि निगद्यते ।
मनोजवस्ताततुल्ये प्रभविष्णुरपि क्षमे ॥ १७ ॥

जाङ्घिके जङ्घाकरोऽपि चानुगोऽप्यनुगामिनि ।
पर्येषणोपासनापि शुश्रूषायामधीयते ॥ १८ ॥

आतिथ्योऽप्यतिथौ कुल्येऽभिजो गोत्रे तु संततिः ।
महेला योषिता च स्त्री तरुणी युवतीत्यपि ॥ १९ ॥

स्ववासिनी चरिण्टी च चिरण्टी च चरण्ट्यपि ।
वधूट्यां पत्न्यां करात्ती गेहिनी सहधर्मिणी ॥ २० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सधर्मचारिणी चापि स्नुषायां तु वधूट्यपि ।
प्रेमवत्यपि कान्तायां पाणिग्राहो विवोढरि ॥ २१ ॥

परिणेतोपयन्ता च यौतके दाय इत्यपि ।
दिधीषूर्दिधिषूर्जीवत्पत्नी जीवत्पतिः समे ॥ २२ ॥

तुल्ये अवीरानिर्वीरे श्रवणाश्रमणे तथा ।
रण्डापि विधवा पुष्पवती स्यात्पुष्पितापि च ॥ २३ ॥

पुष्पे कुसुममप्युक्तं पशुधर्मोऽपि मोहने ।
सहोदरे सगर्भोऽपि स्यादग्रजवदग्रिमः ॥ २४ ॥

शण्ठः शण्ढः पण्डुरपि क्लीबो माता जनित्र्यपि ।
चिहुरा अपि केशाः स्युः कर्णः शब्दग्रहोऽपि च ॥ २५ ॥

नेत्रं विलोचनमपि सृक्विणी सृक्कणी अपि ।
दाढिका द्राढिकापि स्यात्कपोणिस्तु कफोणिवत् ॥ २६ ॥

कूर्परे कुर्परः सिंहतले संहतलोऽपि च ।
चलुकोऽपि चलौ मुष्के स्यादाण्डः पेलकोऽपि च ॥ २७ ॥

पत्पादङ्घ्रिश्च चरणे कीकसं हड्डमित्यपि ।
कपालं शकलमपि पृष्ठास्थनि कशारुका ॥ २८ ॥

मज्जायामस्थितेजोऽपि नाडीषु नाडिनाटिके ।
शिङ्घाणकोऽपि शिङ्घाणः स्तृणीका स्तुणिकापि च ॥ २९ ॥

शान्तः षान्तश्च विड्गूथेऽशुचि वेशोऽपि वेषवत् ।
उत्सादनोच्छादने च प्लवप्लावौ तथा समौ ॥ ३० ॥

वंशकं कृमिजग्धं चागरौ स्यादथ वाल्हिकम् ।
संकोचं पिशुनं वर्ण्यमसृक्संज्ञं च कुङ्कुमे ॥ ३१ ॥

जापके कालानुसार्यं यावनोऽपि च सिल्हके ।
मकुटोऽपि च कोटीरे चित्रकं च विशेषके ॥ ३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वतंसोऽप्यवतंसे स्यात्पत्रभङ्ग्यां तु वल्लरी ।
मञ्जरी च पत्रात्पारितथ्या पर्यवतथ्यया ॥ ३३ ॥

कर्णान्दूरपि कर्णान्दुः परिहार्योऽपि कङ्कणम् ।
किङ्किणी किङ्कणी तुल्ये आच्छादाच्छादने समे ॥ ३४ ॥

कुर्पासेऽप्यङ्गिका कक्षापटे कक्षापुटेऽपि च ।
कुथे वर्णपरिस्तोम इत्युखण्डं जगुः परे ॥ ३५ ॥

तत्रास्तरणमिति च पल्यङ्कोऽप्यवसक्थिका ।
यमन्यपि प्रतिसीरा संस्तरः प्रस्तरोऽपि च ॥ ३६ ॥

पतद्ग्राहप्रतिग्रहावपि स्यातां पतद्ग्रहे ।
मकुरोऽप्यात्मदर्शोऽथ कशिपुः कसिपुः समे ॥ ३७ ॥

यावकालक्तकौ यावे तुल्ये व्यजनवीजने ।
गीरीयको गिरिकोऽपि बालक्रीडनके मतौ ॥ ३८ ॥

गेण्डुकोऽपि गन्दुको राट् मूर्धावसिक्त इत्यपि ।
भरतः सर्वदमनोऽप्यथ दाशरथावुभौ ॥ ३९ ॥

रामचन्द्ररामभद्रौ हनूमानपि मारुतौ ।
वालौ सुग्रीवाग्रजोऽपि पार्थे बीभत्सुरित्यपि ॥ ४० ॥

सातवाहनवत् सालवाहनोऽपि प्रकीर्तितः ।
परिच्छदे परिजनः परिवर्हणमित्यपि ॥ ४१ ॥

मन्त्री बुद्धिसहायोऽपि वेत्री वेत्रधरोऽपि च ।
हेमाध्यक्षे हैरिकोऽपि टङ्कपतिस्तु नैष्किके ॥ ४२ ॥

शुद्धान्ताध्यक्ष आन्तर्वेश्मिकान्तःपुरिकावपि ।
सहायसाप्तपदीनौ सख्यावसुहृदप्यरौ ॥ ४३ ॥

नये नीतिरपि स्कन्धावारेऽपि शिबिरो मतः ।
जयन्त्यपि वैजयन्त्यां पटाकापि प्रकीर्त्यते ॥ ४४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ध्वजः पताकादण्डोऽपि झम्फानं याप्ययानवत् ।
सादी सव्येष्ठोऽपि सूते कवचितोऽपि वर्मिते ॥ ४५ ॥

कवचे दंशनं त्वक्त्रं तनुत्राणमपि स्मृतम् ।
अधियाङ्गं धियाङ्गं चाधिकाङ्गवदुदाहृतम् ॥ ४६ ॥

शिरस्कं खोलमप्याहुः स्यान्निषङ्ग्यपि तूणिनि ।
चापे धनूधनुशरासनान्यपि विदुर्बुधाः ॥ ४७ ॥

फरकस्फुरकौ खेटे क्षुरिका छुरिका छुरी ।
ईल्यां तरवालिकापि परिघः पलिघः समौ ॥ ४८ ॥

ऊर्जस्व्यूर्जस्वान्मगधो मङ्खो बोधकरोऽर्थिकः ।
सौखशायनिकः सौखशाय्यकः सौखसुप्तिके ॥ ४९ ॥

रणे संस्फेटसंफेटौ बले द्रविणमूर्क्तथा ।
अवस्कन्दोऽपि धाट्यां स्यान्नशनं च पलायने ॥ ५० ॥

चारकोऽपि भवेद् गुप्तौ तापसे तु तपस्व्यपि ।
विप्रे ब्रह्मापि चाग्नीध्राऽऽग्नीध्र्यऽप्यथ वृषी वृसी ॥ ५१ ॥

शसने शमनं चाथ दधिप्राज्यं-पृषातके ।
अग्निहोत्र्यग्न्याहितोऽप्यथोऽपवासे समाविमौ ॥ ५२ ॥

उपवस्त्रमौपवस्त्रमुपवीते प्रवक्ष्यते ।
ब्रह्मसूत्रं पवित्रं च वाल्मीकौ द्वाविमावपि ॥ ५३ ॥

मैत्रावरुण्यादिकवी पर्शुरामोऽपि भार्गवे ।
योगीशो याज्ञवल्क्योऽपि दाक्षीपुत्रोऽपि पाणिनौ ॥ ५४ ॥

स्फोटायनः स्फौटायनः कात्यो वररुचौ तथा ।
कारेणवः पालकाप्ये चाणक्यश्चणकात्मजे ॥ ५५ ॥

वैशेषिके कणादोऽपि जैनोऽनेकान्तवाद्यपि ।
चार्वाके लौकायतिकः कृषिः प्रसृतमित्यपि ॥ ५६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

न्यासार्पणे परिदानं वणिक् प्रापणिकः स्मृतः ।
अयुते नियुतं पोते स्मृतं प्रवहणं बुधैः ॥ ५७ ॥

कर्णो ऽप्यरित्रे दुर्गस्य गवेश्वरोऽपि गोमति ।
कर्षके क्षेत्राजीवोऽपि कोटीशो लोष्टभेदनः ॥ ५८ ॥

मार्द्वीकमपि मद्येऽनुतर्षोऽपि चषके स्मृतः ।
कुविन्दे तन्त्रवायोऽपि वेमा वेमोपि कीर्त्यते ॥ ५९ ॥

रजको धावकोऽप्युक्तः पादत्राणं च पादुका ।
तैलिकस्तिलंतुदोऽपि रथकारोऽपि वर्धकिः ॥ ६० ॥

चित्रकारो लिखकश्च लेपकृल्लेपकोऽपि च ।
कुतूहले विनोदोऽपि सौनिकः खट्टिकोऽपि च ॥ ६१ ॥

कूटयन्त्रे पाशयन्त्रं समौ चाण्डालपुक्कसौ ।
इत्थं तृतीयकाण्डस्य शिलोञ्छोऽयं समर्थितः ॥ ६२ ॥

चतुर्थः काण्डः

रत्नवती भुवि दिवस्पृथिव्यावपि रोदसी ।
माणिबन्धं माणिमन्तं सैन्धवे वसुके वसु ॥ १ ॥

टङ्कनष्टङ्कण उपावर्तनं चापि नीवृति ।
जङ्गलः स्याज्जाङ्गलोऽपि मालवन्मालको मतः ॥ २ ॥

पत्तने पट्टनमपि कुण्डिने कुण्डिनापुरम् ।
स्यात् कुण्डिनपुरमपि विपणौ पण्यवीथिका ॥ ३ ॥

सुरङ्गायां संधिरपि गृहे धाममपि स्मृतम् ।
उपकार्योपकर्यापि प्रासादे च प्रसादनः ॥ ४ ॥

शान्तीगृहं शान्तिगृहे प्राङ्गणं त्वङ्गणं मतम् ।
कपाटवत् कवाटोऽपि पक्षद्वारे खडक्किका ॥ ५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कुसूलवत् कुशूलोऽपि संपुटे पुट इत्यपि ।
पेटायां स्यात्पेटकोऽपि पेडापि कृतिनां मते ॥ ६ ॥

पवन्यपि समूहन्यामयोनिं मुसलं विदुः ।
कण्डोलके पिटकोऽपि चुल्ल्यामन्तीति कथ्यते ॥ ७ ॥

खजः खजकोऽपि मथि विष्कम्भः कटकोऽस्य तु ।
अगोऽपि पर्वते क्रौञ्चः क्रोञ्चवन्मन्यते बुधैः ॥ ८ ॥

कखट्यपि खटिन्यां स्यात्ताम्रमौदुम्बरं विदुः ।
शातकौम्भमपि स्वर्णे पारदश्चपलोऽपि च ॥ ९ ॥

रसजातं रसाग्र्यं च तुत्थे दार्वीरसोद्भवे ।
माक्षिके वैष्णवोऽपि स्याद्गोपित्तं हरितालके ॥ १० ॥

मनःशिलायां नैपाली शिला च सुधियां मता ।
शृङ्गारमपि सिन्दूरे कुरुविन्दे तु हिङ्गुलुः ॥ ११ ॥

बोलो गोपरसोऽप्युक्तो रत्नं माणिक्यमित्यपि ।
पद्मरागे शोणरत्नं वैराटो राजपट्टवत् ॥ १२ ॥

नीलमणौ महानीलं कमन्धमपि वारिणि ।
धूमिका धूममहिषी धूमर्यो महिकाः समाः ॥ १३ ॥

अकूवारोऽपि जलधौ मकरालय इत्यपि ।
निम्नगायां ह्रादिनी स्याज्जह्नुकन्यापि जाह्नवी ॥ १४ ॥

कलिन्दपुत्री कालिन्दी रेवा मेकलकन्यका ।
चान्द्रभागा चन्द्रभागा गौमती गौतमीत्यपि ॥ १५ ॥

चक्राण्यपि पुटभेदाः पङ्के चिक्खल्ल इत्यपि ।
उद्घातनोद्घाटने च घटीयन्त्रे प्रकीर्तिते ॥ १६ ॥

सरस्तडाकस्तटाकोऽप्यथ तल्लश्च पल्वले ।
आशयाशशुष्मबर्हिर्बहिरुत्थदमूनसः ॥ १७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अग्नौ क्षणप्रभा विद्युद् गन्धवाहसदागती ।
वायौ चरणपेऽपि द्रुस्त्वक्त्वचा स्तबके पुनः ॥ १८ ॥

गुलुञ्छुलुम्बयौ माकन्दरसालावपि चूतवत् ।
किङ्किराते कुरुण्टककुरुण्डकावपि स्मृतौ ॥ १९ ॥

कर्कन्धूरपि कर्कन्धौ ह्रस्वादिश्चाटरूषकः ।
वाशा च स्नुहिः स्नुहापि प्रियालोपि पियालवत् ॥ २० ॥

नार्यङ्गोऽपि च नारङ्गोऽक्षे बिभेदक इत्यपि ।
भवेत्तमालस्तापिच्छो निर्गुण्टी सिन्दुवारवत् ॥ २१ ॥

जपा जवा मातुलुङ्गो मातुलिङ्गोऽपि कीर्तितः ।
धत्तूर इव धुत्तूरो वंशस्त्वक्सार इत्यपि ॥ २२ ॥

ह्रीबेरं केशसलिलपर्यायैः स्मर्यते बुधैः ।
पङ्कजिन्यां कमलिनी कुमुदिनी कुमुद्वती ॥ २३ ॥

विसप्रसूनं कमले कुमुत्कुमुदवन्मतम् ।
शेपालं च जलनीली सातीनोपि सतीनवत् ॥ २४ ॥

कुम्लासवत्कुल्माषोऽपि गवेधुका गवीधुका ।
कणिशं कनिशं रिद्धे धान्ये त्वावासितं मतम् ॥ २५ ॥

हालाहलं हालहलं मुस्तायां मुस्तकोऽपि च ।
कृमिः क्रिमिरपि गण्डूपदः किंचुलुकोऽपि च ॥ २६ ॥

शम्बुका अपि शम्बूका वृश्चिको द्रुत इत्यपि ।
भसलो मधुकरोऽलिः पिक्को विक्कः करिः करी ॥ २७ ॥

व्यालो व्याडोऽप्यौपवाह्योऽप्युपवाह्योऽप रावरा ।
शृङ्खले निगलोऽन्दूश्च कक्षा कक्ष्यापि वाल्हिके ॥ २८ ॥

वाल्हीकोऽपि वल्गवागे खलिनं च खलीनवत् ।
मऽप्युष्ट्रे गोपतौ तु शण्ड इत्वर इत्यपि ॥ २९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

स्थौरी स्थूर्यपि ककुदे ककुत्कुकुदमित्यपि ।
नैचिकं नैचिकी च स्यान्मलिनी बालगर्भिणी ॥ ३० ॥

पवित्रं गोमये छागे शुभोऽथ भषकः शुनि ।
सरमा देवशुन्यां च यमरथोऽपि सैरिभे ॥ ३१ ॥

पारिन्द्र इव पारीन्द्रः शरभेऽष्टापदोऽपि च ।
सृगालवच्छृगालोऽपि प्लवगः प्रवगोऽपि च ॥ ३२ ॥

वानायुरपि वातायुरुन्दरोऽपि च मूषके ।
ह्रीकुर्वन्बिडालोऽपि गोकर्णोऽपि भुजङ्गमे ॥ ३३ ॥

जलव्यालेऽलीगर्दोऽपि शेषः स्यादेककुण्डलः ।
आशीराशी च दंष्ट्रायां निर्मोके निर्लयन्यपि ॥ ३४ ॥

पतत्री पतत्रिरपि पिच्छं पिञ्छमपि स्मृतम् ।
परपुष्टान्यभृतौ च पिके बर्हिणि बर्हिणः ॥ ३५ ॥

वायसे बलिपुष्टोऽपि द्रोणोऽपि द्रोणकाकवत् ।
सारस्यां लक्ष्मणी क्रौञ्च्यां कुञ्चा चाषे दिविः किकिः ॥ ३६ ॥

किकिदीविरपि प्रोक्तष्टिट्टिभे टीटिभोऽपि च ।
कलविङ्के कुलिङ्गोऽपि दात्यूहे कालकण्ठकः ॥ ३७ ॥

दात्योहोऽपि बलाका च बकेरुर्विसकण्ठिका ।
मेधाव्यपि शुके तैलपायिकायां निशाटनी ॥ ३८ ॥

कपोते पारावतोऽपि मत्स्ये मच्छोऽथ तन्तुणे ।
स्मृतो वरुणपाशोऽपि नक्रे शङ्कुमुखोऽपि च ॥ ३९ ॥

उहारः कूर्म इत्येष तिर्यक्काण्डः शिलोञ्छितः

पञ्चम काण्डः

नारकास्तु नैरयिकाः पाताले तु तलं रसा ॥ १ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इति पञ्चमकाण्डस्य शिलोञ्छोऽयं समर्थितः

षष्ठः काण्डः

जीवोऽपि चेतने जन्तौ प्राणी जन्मोऽपि जन्मनि । ॥ १ ॥

जीवातुर्जिविते ऽथायुः पुंस्युदन्तोऽपि चायुषि
संकल्पे स्याद्विकल्पोऽपि मनोऽनिन्द्रियमप्यथ । ॥ २ ॥

शर्मं सौख्यं पीडा बाधः चर्चा चर्चोऽपि कथ्यते
विप्रतीसारोऽनुशयेऽथार्था अपीन्द्रियार्थवत् । ॥ ३ ॥

सुशीमस्तु सुषीमोऽपि कक्खटे खक्खटोऽपि च
जरटे जरठोऽम्लेऽम्ब्लो रावो रव इव स्मृतः । ॥ ४ ॥

निषाद्गो निषदो गर्जो गर्जा भद्रोऽपि मन्द्रवत्
आकरो निकरे युग्मे जकुटोऽथ कनीयसि । ॥ ५ ॥

कनिष्ठं विग्रहः शब्दप्रपञ्चे निखिले पुनः
स्यान्निःशेषमनूनं च खण्डलं चापि खण्डवत् । ॥ ६ ॥

मलीमसे कल्मषं च निकृष्टे याव्यरेपसी
लडहं रमणीयं च रम्ये नित्ये सदातनम् । ॥ ७ ॥

शाश्वतिकं च नेदीय इत्यन्तिकतमे स्मृतम्
एकाकिन्यवगणोऽपि प्रागप्यादौ प्रकीर्तितम् । ॥ ८ ॥

मध्यमे मध्यंदिनं च निर्गलमनर्गले
बहुरूपपृथग्रूपनानाविधाः पृथग्विधे । ॥ ९ ॥

झम्पा झम्पो व्यवच्छिन्ने छादितं पिहितेऽपि च
प्रकाशिते प्रादुष्कृतमवज्ञायामसूक्षणम् । ॥ १० ॥

बुधैरवमननावगणने अपि कीर्तिते
अन्दोलनमपि प्रेङ्खाथोदस्तमप्युदञ्चितम् । ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भिदा भिच्चोदितमपीरितेऽथाङ्गीकृते पुनः
कक्षीकृतं स्वीकृतं च च्छिन्ने छातमपि स्मृतम् । ॥ १२ ॥

प्राप्ते विन्नं विस्मृते च भवेत्प्रस्मृतमित्यपि
अटाटात्या पर्यटनमानुपूर्व्यमनुक्रमे । ॥ १३ ॥

परीरम्भोऽपि संश्लेषे स्यादुद्घातोऽप्युपक्रमे
जातौ जातमपि स्पर्धा संघर्षोऽप्यथ विक्रिया । ॥ १४ ॥

विकारो विकृतिश्चापि विलम्भस्तु समर्पणम्
दिष्ट्या समुपजोषं सर्वदा सदा सनत् सनात् । ॥ १५ ॥

निर्भरे च स्वती हेतौ येन तेन च कीर्तितौ
अहो सम्बोधनेऽपीति षष्ठः काण्डः शिलोञ्छितः ॥ १६ ॥

वैक्रमेऽब्दे त्रिविस्विन्दुमिते(?) राधाद्यपक्षतौ ।
ग्रन्थोऽयं ददृभे श्रीमज्जिनदेवमुनीश्वरैः ॥ १ ॥

पू.श्री सुधाकलशमुनिविरचिता

॥ एकाक्षरनाममाला ॥

श्रीवर्धमानमानम्य सर्वातिशयशालिनम् ।
एकाक्षरनाममालां कीर्तयामि यथाश्रुतम् ॥ १ ॥

अः पुंल्लिङ्गः शार्ङ्गधारिण्यः स्वल्पार्थेऽव्ययः पुनः ।
विरञ्चावाश्च पुंल्लिङ्ग आ वाक्ये स्मरणेऽव्ययः ॥ २ ॥

आः सन्तापेऽव्ययः क्रुध्यामव्ययोऽवधृतौ स्मृतौ ।
इः कामे पुंल्लिङ्ग इ चाव्ययः कोपोक्ति-खेदयोः ॥ ३ ॥

ईः पद्मायामव्ययस्त्वी प्रत्यक्षे दुःखभावने ।
प्रकोपे सन्निधौ चैव पुंल्लिङ्ग उर्वृषध्वजे ॥ ४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रोषोक्तौ मन्त्रणेऽप्यर्थेऽव्यय उं त्वव्ययस्तथा ।
प्रश्ने चाङ्गीकृतौ रोषे पुंल्लिङ्ग ऊस्तु रक्षणे ॥ ५ ॥

ऊमव्ययः प्रकोपोक्तौ प्रश्ने ऋर्देवमातरि ।
अव्यय ऋ तु कुत्सायां वचनेऽपि तथैव च ॥ ६ ॥

ऋस्त्वजे दानवाञ्छायां ऋश्च स्याद् देवमातरि ।
ऋर्वाराह्यां भवेदेस्तु विष्णावैस्तु वृषध्वजे ॥ ७ ॥

ओरूर्ध्वलिङ्ग आहूतावव्ययः स्यादनन्त ओ ।
संबोधने चाव्यय औ परब्रह्मण्यमः शिवे ॥ ८ ॥

कः सूर्य-मित्र-वाय्वग्नि-ब्रह्मा-ऽऽत्म-यम-केकिषु ।
प्रकाश-वक्त्रयोश्चापि कं नीर-सुख-मूर्धसु ॥ ९ ॥

कुर्भू-कुत्सितशब्देषु पापीयसि निवारणे ।
ईषदर्थे च किंशब्दः कुत्सने क्षेप-प्रश्नयोः ॥ १० ॥

वितर्का-ऽऽश्चर्य-निन्दासु किंशब्दः स्यात् कियानपि ।
खमिन्द्रिय-स्वर्ग-शून्य-भूपा-ऽऽकाश-सुखेषु च ॥ ११ ॥

संविदि शून्यखण्डे च वर्त्तते खश्च भास्करे ।
गो गन्धर्वे गणेशे च गीते गं गश्च गातरि ॥ १२ ॥

गौर्वाणी-बाण-भू-रश्मि-वज्र-स्वर्गा-ऽक्षि-वारिषु ।
दिशि धेनौ श्रुतेश्चर्यां गणेशे चापि गौः स्मृतः ॥ १३ ॥

घः कुम्भे हनने घोषा-ऽन्तर्भाव-किङ्किणीष्वपि ।
ङो विषये भैरवे च चस्तरौ चन्द्र-चौरयोः ॥ १४ ॥

चुश्चकोरे समाख्यातश्चकारः पुनरव्ययः ।
अन्योन्यार्थे विकल्पार्थे समासे पादपूरणे ॥ १५ ॥

पक्षान्तरे समूहार्थे हेताववधृतावपि ।
अन्वाचये तथा तुल्ययोगितायां च कीर्तितः ॥ १६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

छः सूर्ये छेदके ख्यातस्तथा संवरणे भवेत् ।
छं च छन्दसि तडिति निर्मले च तथा स्मृतः ॥ १७ ॥

जश्च जेतरि जनने विगते जिस्तु जेतरि ।
जूर्विहायसि जवने पिशाच्यां विगतेऽपि च ॥ १८ ॥

झो नक्तं गायने नष्टे घर्घरध्वनिनामनि ।
चारुवाक्-चारयोर्झस्तु व्यूहने गूढरूपके ॥ १९ ॥

टः पृथिव्यां ध्वनौ वायौ करङ्के टं पुनर्भुवि ।
चकोरेऽब्दे तथा ठस्तु घटे शून्ये बृहद्धनौ ॥ २०॥

चन्द्रस्य मण्डले रुद्रे डो वृषाङ्के ध्वनावपि ।
बन्दिवृन्दे तथा डः स्याद् यामिनीपतिमण्डले ॥ २१ ॥

ढो ढक्कायां समाख्यातस्तथा ढा निर्गुणे ध्वनौ ।
णः प्रकटे निष्फले च प्रस्तुते ज्ञान-बन्धयोः ॥ २२ ॥

तकारस्तस्करे युद्धे क्रोडे पुच्छे च ता श्रियाम् ।
तु स्यात् पूर्वनिवृत्तौ च पूर्वस्मादवधारणे ॥ २३ ॥

विलक्षणे विकल्पार्थे थो भवेद् भयरक्षणे ।
भूधरे च तथा भारे दो दाने दायकेऽपि च ॥ २४ ॥

दाने दातरि दा केचिद् विदुर्दा छेद-बन्धयोः ।
दं कलत्रं तथा धं च धीरे च धनदे धने ॥ २५ ॥

धश्च चित्रेऽश्ववारे च धीर्बुद्धाविषुधावपि ।
गुह्यकेशे विरिञ्चौ धा तथा धूर्भार-कम्पयोः ॥ २६ ॥

धूते धुराकम्पने च नो बुद्धौ ज्ञान-बन्धयोः ।
अस्मानस्मभ्यमस्माकमेषां स्थाने भवेच्च नः ॥ २७ ॥

निषेधार्थेऽव्ययौ नो च नकारश्च नरस्तु ना ।
निः श्रुते नेतरि ख्यातो नुः स्तुतौ च प्रकीर्त्तितः ॥ २८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निः स्यात् क्षेपे च नित्यार्थे भृशार्था-ऽऽश्रय-राशिषु।
कौशले बन्धने मोक्षे संशये दारुकर्मणि ॥ २९ ॥

अधोभावोपरमयोः सन्निधानेऽव्ययो मतः।
नुः प्रश्ने च वितर्के च विकल्पेऽनुशयेऽव्ययः ॥ ३० ॥

तरण्यां नौस्तथा ख्यातः पः पाने पवने पथि।
प्रौढे च वर्णके पश्च पा पातरि तथा श्रुते ॥ ३१ ॥

फकारो निष्फले जल्पे पुष्करे भयरक्षणे।
फं फा वाते फले फेने फूत्कारे फूस्तथोदितः ॥ ३२ ॥

बः कुम्भे वरुणे पद्मे कलहे विगतौ तथा।
भश्चालि-शुक्रयोर्भावे भा च दीप्तौ भये तु भीः ॥ ३३ ॥

भं धिष्ण्ये भूर्भुवि स्थाने मश्चन्द्रे च विधौ शिवे।
मौलौ च बन्धने मूः स्यान्मा माने वारणेऽव्ययः ॥ ३४ ॥

अस्मच्छब्दे द्वितीयायां मा च षष्ठ्यां च मे पुनः।
मा मातरि तथा लक्ष्म्यां यस्तु वाते यमेऽपि च ॥ ३५ ॥

धातर्यपि पशौ यः स्याद् या याने यातरि श्रियाम्।
खट्वाङ्गेऽपि च रः कामे तीक्ष्णे वैश्वानरे नरे ॥ ३६ ॥

रामे वज्रे च शब्दे स्याद् रा द्रव्ये कनके पुनः।
आश्रये नीरदे च स्याद् रुः सूर्ये रक्षणेऽपि च ॥ ३७ ॥

भये शब्दे च री भ्रान्तौ लकारश्चलने पुनः।
लाऽऽदाने लूश्च लवने लश्च लौश्च बिडौजसि ॥ ३८ ॥

लश्चामृते दिशायां च लीः श्लेषे वलये तथा।
वो वाते वरुणे रुद्रे सान्त्वने चाव्ययः पुनः ॥ ३९ ॥

एवार्थे उपमाने च विकल्पे च समुच्चये।
विः श्रेष्ठेऽतीते नानार्थे वै हेतौ पादपूरणे ॥ ४० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

द्वितीयायाश्चतुर्थ्याश्च षष्ठ्या युष्मद्बहुत्वके ।
वश्चाऽऽसां च विभक्तीनां द्वित्वे वां कथितो बुधैः ॥ ४१ ॥

आकाशे विहगे विश्व शं श्रेयसि सुखेऽव्ययः ।
शा तु शान्ते च सास्नायां शीः शये हिंसनेऽपि च ॥ ४२ ॥

शुश्चन्द्रे षः सदारः स्यात्तथेष्टे प्रसवे तु षूः ।
सः सूर्ये च परोक्षे च सं शङ्कावव्ययस्तु सम् ॥ ४३ ॥

सङ्गार्थे शोभनार्थे च प्रकृष्टार्थ-समर्थयोः ।
प्रथमान्तस्तदः स्थाने स्मृतौ लक्ष्म्यां च सोच्यते ॥ ४४ ॥

हः शूलिनि करे नीरे क्रोधे गर्भप्रभाषणे ।
निवासेऽथाव्ययो हः स्यात् सम्बुद्धौ पादपूरणे ॥ ४५ ॥

अव्ययो हा स्मृतः शोके तथा दुःख-विषादयोः ।
हि हेतौ पादपूर्त्तौ च विशेषे चावधारणे ॥ ४६ ॥

स्फुटे दानेऽथाव्ययो ही दुःखे हेतौ च विस्मये ।
विषादे चाव्ययो हं त्वनुनये कोपभाषणे ॥ ४७ ॥

हुमव्ययः परिप्रश्ने वितर्के वचने तु हौ ।
हे कुत्सायां तथा हे तु हूतौ सम्बोधने तु हौ ॥ ४८ ॥

राक्षसे क्षस्तथा क्षेत्रे शब्दा ये द्व्यक्षरादयः ।
स्वरान्ता व्यञ्जनान्ताश्च ज्ञेया ग्रन्थान्तरात्तु ते ॥ ४९ ॥

मलधारिगच्छभर्तुः सूरेः श्रीराजशेखरस्य गुरोः ।
शिष्यः सुधाकलश इत्येकाक्षरनाममालिकामतनोत् ॥ ५० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अमरचन्द्रकविविरचिता

।। एकाक्षरनाममालिका ।।

विश्वाभिधानकोशानि प्रविलोक्य प्रभाष्यते ।
अमरेण कवीन्द्रेणैकाक्षरनाममालिका ॥ १ ॥

अः कृष्णः आः स्वयम्भूरिः काम ईः श्रीरुरीश्वरः ।
ऊ रक्षणमृ ऋ ज्ञेये देव-दानवमातरौ ॥ २ ॥

लृर्देवसूर्लृर्वाराही भवेदेर्विष्णुरैः शिवः ।
ओर्वेधा औरनन्तः स्यादं ब्रह्म परमः शिवः ॥ ३ ॥

को ब्रह्मा-ऽऽत्म-प्रकाशा-ऽर्क-केकि-वायु-यमा-ऽग्निषु ।
कं शीर्षेऽप्सु सुखे कुस्तु भूमौ शब्दे च किं पुनः ॥ ४ ॥

स्यात् क्षेप-निन्दयोः प्रश्ने वितर्के च खमिन्द्रिये ।
स्वर्गे व्योम्नि नृपे शून्ये सुखे संविदि खो रवौ ॥ ५ ॥

गस्तु गातरि गन्धर्वे गं गीते गौर्विनायके ।
स्वर्गे दिशि पशौ रश्मौ वज्रे भूमाविषौ गिरि ॥ ६ ॥

जलेऽक्ष्णि घस्तु घण्टीशे घा किङ्किण्यां वधे ध्वनौ ।
ङस्तु भैरव-विषयेच्छयोश्चश्चन्द्र-चौरयोः ॥ ७ ॥

छः सूर्ये छेदके छं तु निर्मले जस्तु जेतरि ।
विगते जूर्नभोवाचि पिशाच्यां जवनेऽपि च ॥ ८ ॥

झो नष्टे चारुवायौ ञो गायने घर्घरध्वनौ ।
टं पृथिव्यां करङ्के च टो ध्वनौ ठो महेश्वरे ॥ ९ ॥

शून्ये बृहद्धनौ चन्द्रमण्डले डः शिवे ध्वनौ ।
जापे ढो निर्गुणे शब्दे ढक्कायां णस्तु निष्फले ॥ १० ॥

ज्ञाने तस्तस्कर-क्रोडपुच्छयोस्ता पुनः श्रियाम् ।
थो भीत्राणे महीध्रे दं पन्त्यां दा दातृ-दानयोः ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

छेदे बन्धे च धा गुह्यकेशे धातरि धीर्मतौ ।
धूर्भार-कम्प-चिन्तासु नः पुनर्बन्ध-बुद्धयोः ॥ १२ ॥

निस्तु नेतरि नुः स्तुत्यां नौस्तर्यां पस्तु पातरि ।
पवने जलपाने च फो झञ्झानिल-फेनयोः ॥ १३ ॥

फूस्तु फूत्कारे निष्फलभाषणे बः प्रचेतसि ।
कलशे बिः खा-ऽण्डजयोर्भमुडौ भोऽलि-शुक्रयोः ॥ १४ ॥

भा कान्तौ भूर्भुवि स्थाने भीर्भये मः शिवे विधौ ।
चन्द्रे शिरसि मा माने श्री-मात्रोर्वारणेऽव्ययम् ॥ १५ ॥

मूः पुनर्बन्धने यस्तु मातरिश्वनि यं पशौ ।
या तु यातरि खट्वाङ्गे याने लक्ष्म्यां च रो ध्वनौ ॥ १६ ॥

तीक्ष्णे वैश्वानरे कामे राः स्वर्णे जलदे धने ।
री भ्रमे रुर्भये सूर्ये ल इन्द्रे चलनेऽपि च ॥ १७ ॥

लूर्लावे लीः पुनः श्लेषे वलये वो महेश्वरे ।
वरुणे मारुते च स्यादौपम्ये पुनरव्ययम् ॥ १८ ॥

शं शुभे शा च सास्नायां शी शयने शुर्निशाकरे ।
षः श्रेष्ठे षूः पुनर्गर्भविमोक्षे सः परोक्षके ॥ १९ ॥

सा लक्ष्म्यां हो निपाते च हस्ते दारुणि शूलिनि ।
क्षः क्षेत्रे रक्षसीत्युक्ता माला प्राक्सूरिसम्मता ॥ २० ॥

पूर्वाचार्यैस्तु ग्रथिता शोध्या सद्गुणशालिभिः ।
नाम्नामेकार्थ-नानार्थैकाक्षराणामियं मया ॥ २१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कविश्रीधनञ्जयविरचितम्

॥ धनञ्जयनाममाला ॥

तन्नमामि परं ज्योति-रवाङ्मनसगोचरम् ।
उन्मूलयत्यविद्यां यद्, विद्यामुन्मीलयत्यपि ॥ १ ॥

द्वयं द्वितय-मुभयं, यमलं युगलं युगम् ।
युग्मं द्वन्द्वं यमं द्वैतं, पादयोः पातु जैनयोः ॥ २ ॥

ऋषिर्यतिर्मुनिर्भिक्षु-स्तापसः संयतो व्रती ।
तपस्वी संयमी योगी, वर्णी साधुश्च पातु वः ॥ ३ ॥

दीक्षितं शैक्षं शिष्यं च, तमन्तेवासिनं विदुः ।
कृतान्ताऽऽगमसिद्धान्तग्रन्थाः शास्त्रमतः परम् ॥ ४ ॥

भूमिर्भूः पृथिवी पृथ्वी, गह्वरी मेदिनी मही ।
धरा वसुमती धात्री, क्षमा विश्वंभराऽवनिः ॥ ५ ॥

वसुधा धरणी क्षोणी, क्ष्मा धरित्री क्षितिश्च कुः ।
कुम्भिनीलोर्वरा चोर्वी, जगती गौर्वसुन्धरा ॥ ६ ॥

तत्पर्याय-धरः शैलस्तत्पर्याय-पतिर्नृपः ।
तत्पर्याय-रुहो वृक्षः, शब्दमन्यं च योजयेत् ॥ ७ ॥

दरीभृदचलः शृङ्गी, पर्वतः सानुमान् गिरिः ।
नगः शिलोच्चयोऽद्रिश्च, शिखरी त्रिककुन् मरुत् ॥ ८ ॥

प्रस्थं पार्श्वं तटं सानु-र्मेखलोपत्यका तटी ।
नितम्बमन्तो दन्तश्च, तद्वानपि गिरिः स्मृतः ॥ ९ ॥

राजाऽधिपः पतिः स्वामी, नाथः परिवृढः प्रभुः ।
ईश्वरो विभुरीशानो, भर्तेन्द्र इन ईशिता ॥ १० ॥

अनोकहस्तरुः शाखी, विटपी फलिनो नगः ।
द्रुमोऽङ्घ्रिपः फलेग्राही, पादपोऽगो वनस्पतिः ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तत्पर्याय-चरो ज्ञेयो, हरिर्बलिमुखः कपिः ।
वानरः प्लवगश्चैव, गोलाङ्गूलोऽथ मर्कटः ॥ १२ ॥

विपिनं गहनं कक्ष-मरण्यं काननं वनम् ।
कान्तारमटवी दुर्गं, तच्चरः स्याद् वनेचरः ॥ १३ ॥

पुलिन्दः शबरो दस्यु-र्निषादो व्याधलुब्धकौ ।
धानुष्कोऽथ किरातश्च, सोऽरण्यानीचरः स्मृतः ॥ १४ ॥

वार्वारि कं पयोऽम्भोऽम्बु, पाथोऽर्णः सलिलं जलम् ।
शरं वनं कुशं नीरं, तोयं जीवनमब्विषम् ॥ १५ ॥

तत्पर्याय-चरो मत्स्य-स्तत्पर्याय-प्रदो घनः ।
तत्पर्यायोद्भवं पद्मं, तत्पर्याय-धिरम्बुधिः ॥ १६ ॥

पृथुरोमा षडक्षीणो, यादो वैसारिणो झषः ।
विसारी शफरो मीनः, पाठीनोऽनिमिषस्तिमिः ॥ १७ ॥

घनाघनो घनो मेघो, जीमूतोऽभ्रं बलाहकः ।
पर्जन्यो मुदिरो नभ्राट् शम्पा सौदामनी तडित् ॥ १८ ॥

आकालिकी क्षणरुचि-र्विद्युत् तत्-पतिरम्बुदः।
निर्घातमशनिर्वज्र-मुल्काशब्दं च योजयेत् ॥ १९ ॥

जम्बालः कर्दमः पङ्क-स्तज्जं तामरसं विदुः ।
कमलं नलिनं पद्मं, सरोजं सरसीरुहम् ॥ २० ॥

खरदण्डं कोकनदं, पुण्डरीकं महोत्पलम् ।
इन्दीवरमरविन्दं, शतपत्रं च पुष्करम् ॥ २१ ॥

स्यादुत्पलं कुवलय-मथ नीलाम्बुजन्म च ।
इन्दीवरं च नीलेऽस्मिन्, सिते कुमुदकैरवे ॥ २२ ॥

तद्-वती बिसिनी ज्ञेया, व्रततिर्वल्लरी लता ।
वल्लीनामानि योज्यानि, वारिधिर्वर्ण्यतेऽधुना ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

स्रोतस्विनी धुनी सिन्धुः, स्रवन्ती निम्नगाऽऽपगा ।
नदी नदो द्विरेफश्च, सरिन्नाम्नी तरङ्गिणी ॥ २४ ॥

तत्-पतिश्च भवत्यब्धिः, पारावारोऽमृतोद्भवः ।
अवारपारोऽकूपारो, रत्नमीनाऽभिधाऽऽकरः ॥ २५ ॥

समुद्रो वारिराशिश्च, सरस्वान् सागरोऽर्णवः ।
सीमोपकण्ठं तीरं च, पारं रोधोऽवधिस्तटम् ॥ २६ ॥

भङ्गस्तरङ्गकल्लोलौ, वीचिरुत्कलिकाऽऽवलिः ।
पाली वेला तटोच्छ्वासो, विभ्रमोऽयमुदन्वतः ॥ २७ ॥

मनुष्यो मानुषो मर्त्यो, मनुजो मानवो नरः ।
ना पुमान् पुरुषो गोधो, धवः स्यात् तत्-पतिर्नृपः ॥ २८ ॥

भृत्योऽथ भृतकः पत्तिः पदातिः पदगोऽनुगः ।
भटोऽनुजीव्यनुचरः, शस्त्रजीवी च किङ्करः ॥ २९ ॥

स्त्री नारी वनिता मुग्धा, भामिनी भीरुरङ्गना ।
ललना कामिनी योषिद्, योषा सीमन्तिनी वधूः ॥ ३० ॥

नितम्बिन्यबला बाला कामुकी वामलोचना ।
भामा तनूदरी रामा, सुन्दरी युवतिश्चला ॥ ३१ ॥

भार्या जाया जनिः कुल्या, कलत्रं गेहिनी गृहम् ।
महिला मानिनी पत्नी, तथा दाराः पुरन्ध्रयः ॥ ३२ ॥

वल्लभा प्रेयसी प्रेष्ठा, रमणी दयिता प्रिया ।
इष्टा च प्रमदा कान्ता, चण्डी प्रणयिनी तथा ॥ ३३ ॥

सती पतिव्रता साध्वी, पतिवत्न्येकपत्न्यपि ।
मनस्विनी भवत्यार्या, विपरीता निरूप्यते ॥ ३४ ॥

बन्धकी कुलटा मुक्ता, पुनर्भूः पुंश्चली खला ।
स्पर्शाऽभिसारिका दूती, स्वैरिणी शम्भली तथा ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

गणिका लञ्जिका वेश्या, रूपाजीवा विलासिनी ।
पण्यस्त्री दारिका दासी, कामुकी सर्ववल्लभा ॥ ३६ ॥

कान्तेष्टौ दयितः प्रीतः, प्रियः कामी च कामुकः ।
वल्लभोऽसुपतिः प्रेयान्, विट्श्च रमणो वरः ॥ ३७ ॥

सवित्री जननी माता जनकः सविता पिता ।
देहोऽपघनकायाङ्गं, वपुः संहननं तनुः ॥ ३८ ॥

कलेवरं शरीरं च, मूर्तिरस्माद्-भवः सुतः ।
पुत्रः सूनुरपत्यं च, तुक् तोकं चात्मजः प्रजा ॥ ३९ ॥

उद्वहस्तनयः पोतो, दारको नन्दनोऽर्भकः ।
स्तनन्धयोत्तानशयौ, स्त्रीत्वे दुहितरं विदुः ॥ ४० ॥

वयस्याऽऽली सहचरी, सध्रीची सवयाः सखी ।
आलीविवर्जितं मित्रं, सम्बन्धो मित्रयुः सुहृत् ॥ ४१ ॥

सहकृत्वा सहकारी, सहायः सामवायिकः ।
सनाभिः सगोत्रो बन्धुः सोदर्योऽवरजोऽनुजः ॥ ४२ ॥

कनीयानग्रजो ज्येष्ठो, भ्राता जामी स्वसाऽनुजा ।
भर्तुः स्वसा ननान्दा स्याद्, मातुलानी प्रियाम्बिका ॥ ४३ ॥

वैर्यरातिरमित्रोऽरि-र्द्विट् सपत्नो द्विषद् रिपुः ।
असेव्यो दुर्जनः शत्रु-र्दुष्टो द्वेषी खलोऽहितः ॥ ४४ ॥

दीधितिर्भानुरुस्रोंऽशु-र्गभस्तिः किरणः करः ।
पादो रुचिर्मरीचिर्भास्, तेजोऽर्चिर्गौर्द्युतिः प्रभा ॥ ४५ ॥

दीप्तिर्ज्योतिर्महो धाम, रश्मिरूर्जो विभा वसुः ।
शीतोष्णप्रायपूर्वत्वे, तद्-वन्ताविन्दुभास्करौ ॥ ४६ ॥

शशी विधुः सुधासूतिः, कौमुदीकुमुदप्रियः ।
कलाभृच्चन्द्रमाश्चन्द्रः, कान्तिमानोषधीश्वरः ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उडूनि भानि तारर्क्षं, नक्षत्रं तत्-पतिर्निशा ।
क्षणदा रजनी नक्तं, दोषा श्यामा क्षपा-करः ॥ ४८ ॥

तरणिस्तपनो भानु-र्ब्रध्नः पूषाऽर्यमा रविः ।
तिग्मः पतङ्गो द्युमणि-र्मार्तण्डोऽर्को ग्रहाधिपः ॥ ४९ ॥

इनः सूर्यस्तमोध्वान्त-तिमिराऽरिर्विरोचनः ।
दिनं दिवाऽहर्दिवसो, वासरस्तत्-करश्च सः ॥ ५० ॥

चक्रवाकाऽब्जपर्याय-बन्धुः कुमुदविप्रियः ।
यमुनायमकानीन-जनकः सविता मतः ॥ ५१ ॥

वाहोऽश्वस्तुरगो वाजी, हयो धुर्यस्तुरङ्गमः ।
सप्तिर्वा हरी रथ्यः, सप्ताद्यश्वो मयूखवान् ॥ ५२ ॥

खं विहायो वियद् व्योम, गगनाऽऽकाशमम्बरम् ।
द्यौर्नभोऽभ्रान्तरिक्षं च, मेघवायु-पथोऽप्यथ ॥ ५३ ॥

तच्-चरः खेचरस्तद्-गः पक्षी पत्री पतत्र्यपि ।
शकुन्तिः शकुनिर्विश्च, पतङ्गो विष्किरो वयः ॥ ५४ ॥

जाङ्गलं पिशितं मांसं, पलं पेशी च तत्-प्रियः ।
यातुधानस्तथा रक्षो, रात्र्यादि-चर इष्यते ॥ ५५ ॥

सुतोऽदितेस्तडिद्धन्वा, सेन्द्रो देवः सुरोऽमरः ।
स्वद्यौः स्वर्गोऽथ नाकश्च, तद्-वासस्त्रिदशो मतः ॥ ५६ ॥

तत्-पतिः शक्र इन्द्रश्च, सूनासीरः शतक्रतुः ।
प्राचीनबर्हिः सूत्रामा, वज्री चाऽऽखण्डलो हरिः ॥ ५७ ॥

शत्रुर्बलस्य गोत्रस्य, पाकस्य नमुचेरपि ।
वृत्रहा च सहस्राक्षो, गीर्वाणेशः पुरन्दरः ॥ ५८ ॥

बिडौजाश्चाऽप्सरोनाथो, वासवो हरिवाहनः
मरुतश्च मरुत्वांश्च, वृषा चैरावणाधिपः ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शतमन्युस्तुराषाट् च, पुरुहूतश्च कौशिकः ।
सङ्क्रन्दनोऽथ मघवा, पुलोमारिर्मरुत्सखः ॥ ६० ॥

काष्ठा ककुब् दिगाशा च दक्षकन्या तथा हरित् ।
तत्पर्यायपरं योज्यं, प्राज्ञैः पालगजाऽम्बरम् ॥ ६१ ॥

पवनः पवमानश्च, वायुर्वातोऽनिलो मरुत् ।
समीरणो गन्धवाहः, श्वसनश्च सदागतिः ॥ ६२ ॥

नभस्वान् मातरिश्वा च, चरण्युर्जवनश्चलः ।
प्रभञ्जनोऽस्य पर्याय-पुत्रौ भीमाऽञ्जनात्मजौ ॥ ६३ ॥

तत्सखोऽग्निः शिखी वह्निः, पावकश्चाऽऽशुशुक्षणिः ।
हिरण्यरेताः सप्तार्चि-र्जातवेदास्तनूनपात् ॥ ६४ ॥

स्वाहापतिर्हुताशश्च, ज्वलनो दहनोऽनलः ।
वैश्वानरः कृशानुश्च, रोहिताश्वो विभावसुः ॥ ६५ ॥

वृषाकपिः शमीगर्भो, हव्यवाहो हुताशनः ।
तदादि-सूनुः सेनानीः, स्कन्दश्च शिखिवाहनः ॥ ६६ ॥

कार्त्तिकेयो विशाखश्च, कुमारः षण्मुखो गुहः ।
शक्तिमान् क्रौञ्चभेदी च, स्वामी शरवणोद्भवः ॥ ६७ ॥

तत्पिता शङ्करः शम्भुः शिवः स्थाणुर्महेश्वरः ।
त्र्यम्बको धूर्जटिः शर्वः, पिनाकी प्रमथाधिपः ॥ ६८ ॥

त्रिपुरारिर्विशालाक्षो, गिरीशो नीललोहितः ।
रुद्रेन्दुमौलियज्ञारि-त्रिनेत्रा वृषभध्वजः ॥ ६९ ॥

उग्रः शूली कपाली च, शिपिविष्टो भवो हरः ।
उमापतिर्विरूपाक्षो, विश्वरूपः कपर्द्यपि ॥ ७० ॥

भागीरथी त्रिपथगा, जाह्नवी हिमवत्सुता ।
मन्दाकिनी द्युपर्याय-धुनी गङ्गा नदीश्वरः ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विधिर्वेधा विधाता च, द्रुहिणोऽजश्चतुर्मुखः ।
पद्मपर्याययोनिश्च, पितामहविरञ्चिनौ ॥ ७२ ॥

हिरण्यगर्भः स्रष्टा च, प्रजापतिः सहस्रपात् ।
ब्रह्मात्मभूरनन्तात्मा, कस्तत्पुत्रो हि नारदः ॥ ७३ ॥

कृष्णो दामोदरो विष्णु-रुपेन्द्रः पुरुषोत्तमः ।
केशवश्च हृषीकेशः, शाङ्‌र्गी नारायणो हरिः ॥ ७४ ॥

केशी मधुर्बलिर्बाणो, हिरण्यकशिपुर्मुरः ।
तदादि-सूदनः शौरिः, पद्मनाभोऽप्यधोक्षजः ॥ ७५ ॥

गोविन्दो वासुदेवश्च, लक्ष्मीः श्रीर्गोमिनीन्दिरा ।
तत्पतिः शैलभूम्यादि-धरश्चक्रधरस्तथा ॥ ७६ ॥

तत्पुत्रो मन्मथः कामः, शूर्पकारिरनन्यजः ।
कायपर्याय-रहितो, मदनो मकरध्वजः ॥ ७७ ॥

शिलीमुखः शरो बाणो, मार्गणो रोपणः कणः ।
इषुः काण्डं क्षुरप्रं च, नाराचं तोमरं खगः ॥ ७८ ॥

कार्मुकं धन्व चापं च, धर्मं कोदण्डकं धनुः ।
शिलीमुखादेरासनं, तत्कोटिमटनीं विदुः ॥ ७९ ॥

पुष्पं सुमनसः फुल्लं, लतान्तं प्रसवोद्‌गमौ ।
प्रसूनं कुसुमं ज्ञेयं तदाद्यस्त्रशरः स्मरः ॥ ८० ॥

स्वान्तमास्वनितं चित्तं, चेतोऽन्तःकरणं मनः ।
हृदयं विशिखाऽऽकूतं, मारस्तत्रोद्‌भवो मतः ॥ ८१ ॥

मौर्वी जीवा गुणो गव्या, ज्याऽलिर्भृङ्गः शिलीमुखः
भ्रमरः षट्पदो ज्ञेयो, द्विरेफश्च मधुव्रतः ॥ ८२ ॥

मौर्व्यादिप्रान्तमल्यादि, कन्दर्पस्यैक्षवं धनुः ।
हेतिरस्त्राऽऽयुधं शस्त्रं, पुष्पाद्यस्त्रः स्मरो मतः ॥ ८३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ध्वजं पताका केतुश्च, चिह्नं तद्वैजयन्त्यपि ।
तत्तदन्तो झषाद्यादिः, शम्भोर्विघ्नकरः स्मरः ॥ ८४ ॥

कौक्षेयकोऽसिर्निस्त्रिंशः, कृपाणः करवालकः ।
तरवारिर्मण्डलाग्रं, खड्गनामावलिं विदुः ॥ ८५ ॥

अक्षौहिणी बलाऽनीकं, वाहिनी साधनं चमूः ।
ध्वजिनी पृतना सेना, सैन्यं दण्डो वरूथिनी ॥ ८६ ॥

कदनं समरं युद्धं, संयुगं कलहं रणम् ।
संग्रामं संपरायाऽऽजी, संयदाहुर्महाहवम् ॥ ८७ ॥

गजो मतङ्गजो हस्ती, वारणोऽनेकपः करी ।
दन्ती स्तम्बेरमः कुम्भी, द्विरदेभ-मतङ्गमाः ॥ ८८ ॥

शुण्डालः सामजो नागो, मातङ्गः पुष्करी द्विपः ।
करेणुः सिन्धुरस्तेषु, यन्ता याता निषाद्यपि ॥ ८९ ॥

नागाद्यरिः कण्ठीरवो, मृगेन्द्रः केसरी हरिः ।
व्याघ्रश्चमूरुः शार्दूलः, शरभोऽष्टापदोऽष्टपात् ॥ ९० ॥

क्रोडो वराहो दंष्ट्री च, घृष्टिः पोत्री च शूकरः ।
उष्ट्रो मयः शृङ्खलकः, करभः शीघ्रगामुकः ॥ ९१ ॥

कौलेयकः सारमेयो, मण्डलः श्वा पुरोगतिः ।
जिह्वापो ग्रामशार्दूलः, कुक्कुरो रात्रिजागरः ॥ ९२ ॥

हेम चाऽष्टापदं स्वर्णं, कनकाऽर्जुनकाञ्चनम् ।
सुवर्णं हिरण्यं भर्मं, जातरूपं च हाटकम् ॥ ९३ ॥

तपनीयं कलधौतं, कार्तस्वरं शिलोद्भवम् ।
रूप्यं रजतं गुलिका, शुक्तिजं मौक्तिकं तथा ॥ ९४ ॥

वित्तं वस्तु वसु द्रव्यं, स्वार्थं रा द्रविणं धनम् ।
कस्वरं तत्पतिं प्राहुः कुबेरं चैकपिङ्गलम् ॥ ९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वैश्रवणं राजराज – मुत्तराशापतिं तथा ।
अलकानिलयं श्रीदं, धनपर्यायदायकम् ॥ ९६ ॥

राष्ट्रं जनपदो निर्गो, जनान्तो विषयः स्मृतः ।
पूः पुरं पुरी नगरी, पत्तनं पुटभेदनम् ॥ ९७ ॥

वक्त्रं लपनमास्यं च, वदनं मुखमाननम् ।
श्रवणं श्रोत्रं श्रवश्चापि, कर्णं चैव श्रुतिं विदुः ॥ ९८ ॥

दृगक्षि चक्षुर्नयनं, दृष्टिर्नेत्रं विलोचनम् ।
कटाक्षं केकराऽपाङ्गं, विभ्रमस्तस्य वैकृतम् ॥ ९९ ॥

दोर्दोषा च भुजो बाहुः, पाणिर्हस्तः करस्तथा ।
प्राहुर्बाहुशिरोंऽसं च, हस्तशाखा कराङ्गुलिः ॥ १०० ॥

दन्तवासोऽधरोऽप्योष्ठो, वर्णितो दशनच्छदः ।
शिरोधरा गलो ग्रीवा, कण्ठश्च धमनी धमः ॥ १०१ ॥

नासा घ्राणपुरो वक्षः कुक्षिः स्याज्जठरोदरम् ।
स्तनः पयोधरः कुचो, वक्षोज इति वर्णितः ॥ १०२ ॥

कटिर्नितम्बः श्रोणिश्च, जघनं जानु जह्नु च ।
चलनं चरणं पादं, क्रमोऽङ्घ्रिश्च पदं विदुः ॥ १०३ ॥

शिरो मूर्धोत्तमाङ्गं कं, प्रारभ्यं प्रेरितेरितम् ।
वाग् वचो वचनं वाणी, भारती गीः सरस्वती ॥ १०४ ॥

सिंहद्विपघने गर्जो, हेषाऽश्वे बृंहितं गजे ।
स्फीत्कृतं धेनुकलभे, स्तनितं जलदे तथा ॥ १०५ ॥

स्यन्दने चीत्कृतं मन्त्रे, भटे च हुङ्कृतम् तथा ।
सीत्कृतं मणितं कामे, खन्कृतं शृङ्खलाऽऽयुधे ॥ १०६ ॥

मञ्जीरकं तुलाकोटि-र्नूपुरं तत्र झङ्कृतम् ।
झाङ्कृतं चाथ मरुति, क्रेङ्कृतं क्रौञ्चहंसयोः ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रतीतं संस्तुतं लब्धं, दृष्टं परिचितं स्मृतम् ।
संस्थितं दशमीस्थं च, परासुं च मृतं विदुः ॥ १०८ ॥

खेदो द्वेषोऽप्यमर्षश्च, रुट् कोपक्रोधमन्यवः ।
हर्षः प्रमोदः प्रमदो, मुत्तोषाऽऽनन्द उत्सवः ॥ १०९ ॥

कृपाऽनुकम्पाऽनुक्रोशोऽहन्तोक्तिः करुणा दया ।
शेमुषी धिषणा प्रज्ञा, मनीषा धीस्तथाऽऽशयः ॥ ११० ॥

प्राज्ञो मेधादिमान् विद्वा-नभिरूपो विचक्षणः ।
पण्डितः सुरिराचार्यो, वाग्मी नैयायिकः स्मृतः ॥ १११ ॥

पारिषद्यो बुधः सभ्यः, सदस्यः सन् सभोचितः ।
आस्थानाधिपती राजा, राजसूयो नृपक्रतुः ॥ ११२ ॥

विष्टरं मल्लिकां पीठ-मासन्दीमासनं विदुः ।
विष्टपं भुवनं लोको, जगत्तस्य पतिर्जिनः ॥ ११३ ॥

सर्वज्ञो वीतरागोऽर्हन् केवली धर्मचक्रभृत् ।
तीर्थङ्करस्तीर्थकर-स्तीर्थकृद् दिव्यवाक्पतिः ॥ ११४ ॥

वर्षीयान् वृषभो ज्यायान्, पुरुषाद्यः प्रजापतिः ।
ऐक्ष्वाकः काश्यपो ब्रह्मा, गौतमो नाभिजोऽग्रजः ॥ ११५ ॥

सन्मतिर्महतिर्वीरो, महावीरोऽन्त्यकाश्यपः ।
ज्ञातान्वयो वर्धमानो, यत्तीर्थमिह साम्प्रतम् ॥ ११६ ॥

चेलं निवसनं वास-श्चीरमम्बरमंशुकम् ।
वस्त्राद्यन्तदिगाद्यादि-संज्ञितो वृषभेश्वरः ॥ ११७ ॥

कुङ्कुमं रुधिरं रक्तं कस्तूरी मृगनाभिजा ।
कर्पूरं घनसारं च, हिमं सेवेत पुण्यवान् ॥ ११८ ॥

समालम्भोऽङ्गरागश्च, प्रसाधनविलेपनम् ।
भूषणाऽऽभरणं रुच्यं, माल्यं मालागुणस्रजः ॥ ११९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मेखला रसना काञ्ची, हेमपर्यायसूत्रकम् ।
श्रोणीबिम्बं कटिसूत्रं, मानसूत्रमिवाहितम् ॥ १२० ॥

मदिरां मद्यमैरेयं, सीधुं कादम्बरीमिराम् ।
प्रसन्नां वारुणीं हालां, मधुवारां सुरां विदुः ॥ १२१ ॥

शुण्डाऽऽसवस्तद्विधायी, शौण्डो गद्येत मद्यपः ।
शक्तोऽक्षद्यूतपानेषु, विचित्रा शब्दपद्धतिः ॥ १२२ ॥

सर्पिर्हैयङ्गवीनाज्यं, दुग्धं क्षीराऽमृतं पयः ।
उदश्विन्मथितं तक्रं, कालशेयं पिबेद् गुरुः ॥ १२३ ॥

प्रायो वयो दशाऽनेहा, पूर्णं यौवनिकं विदुः ।
तारुण्यं यौवनं चान्त्यो, वार्द्धीनः स्थविरो मतः ॥ १२४ ॥

वंशोऽन्वयोऽन्ववायः स्या-दाम्नायः सन्ततिः कुलम् ।
ओघो वर्गश्च सन्तानः, काव्यमेव कवेः स्थितिः ॥ १२५ ॥

हंसो मरालश्चक्राङ्गो हंसवाहः सनातनः ।
वरटा वारला हंसी, कोक ईहामृगो वृकः ॥ १२६ ॥

मयूरो बर्हिणः केकी, शिखी प्रावृषिकस्तथा ।
नीलकण्ठः कलापी च, शिखण्डी तत्पतिर्गुहः ॥ १२७ ॥

हरिणो मृगः पृषत-स्तदङ्कः शर्वरीकरः ।
खमिन्द्रियं हृषीकं च, स्त्रोतोऽक्षं करणं विदुः ॥ १२८ ॥

पन्नगोऽहिर्विषधरो, लेलिहानो भुजङ्गमः ।
नागोरगौ फणी सर्प-स्तद्वैरी विनतात्मजः ॥ १२९ ॥

सुपर्णो गरुडस्तार्क्ष्यो, गरुत्मान् शकुनीश्वरः ।
इन्द्रजिन्मन्त्रपूतात्मा, वैनतेयो विषक्षयः ॥ १३० ॥

पुण्यं भाग्यं च सुकृतं, भागधेयं च सत्कृतम् ।
अघमंहश्च दुरितं, पाप्मा पापं च किल्बिषम् ॥ १३१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वृजिनं कलिलमेनो, दुष्कृतं तज्जयी जिनः ।
सदनं सद्म भवनं, धिष्ण्यं वेश्माथ मन्दिरम् ॥ १३२ ॥

गेहं निकेतनाऽगारं, निशान्तं निर्वृत्तं गृहम् ।
वसत्याऽऽवसथाऽऽवासं, स्थानं धामाऽऽस्पदं पदम् ॥ १३३ ॥

निकाय्यं निलयं पस्त्यं, शरणं विदुरालयम् ।
खेयं खातं च परिखा, वप्रः स्याद् धूलिकुट्टिमम् ॥ १३४ ॥

प्राकारः परिधिः सालः, प्रतोली गोपुराकृतिः ।
प्रासादसौधहर्म्याणि, निर्व्यूहो मत्तवारणम् ॥ १३५ ॥

वातायनं मत्तालम्ब-मालम्ब्यं सुखमासताम् ।
तमोऽन्धकारं तिमिरं, ध्वान्तं संतमसं तमम् ॥ १३६ ॥

समः सवर्णः सजातिः, सदृक्षः सदृशः सदृक् ।
तुल्यः सधर्मा सरूप-स्तुला कक्षोपमा विधा ॥ १३७ ॥

विन्मन्यो विद्यमानश्च, गुरुस्थानोऽम्बुजाननः ।
सिंहनादीति च पर्याय-मुपमानेषु योजयेत् ॥ १३८ ॥

व्यपदेशो निभं व्याजः, पदं व्यतिकरश्छलम् ।
छद्म वृत्तान्तमुत्प्रेक्षा, शब्दमन्यं च निर्णयेत् ॥ १३९ ॥

व्रातः पूगः समाजश्च, समूहः सन्ततिर्व्रजः ।
व्यूहो निकायो निकरो, निकुरम्बं कदम्बकम् ॥ १४० ॥

ओघः समुदयः संघः, संघातः समितिस्ततिः ।
निचयः प्रकरः पङ्क्तिः पशूनां समजो व्रजः ॥ १४१ ॥

अविदूरं च निकट-मविलम्बमनन्तरम् ।
समीपाऽभ्याशमासन्न-मभ्यर्णं सन्निधिं विदुः ॥ १४२ ॥

जित्या हलिर्हलः सीरं, लाङ्गलं तत्करो बलः ।
रेवतीदयितो नील-वसनः केशवाग्रजः ॥ १४३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अर्जुनः फाल्गुनो जिष्णुः, श्वेतवाजी कपिध्वजः ।
गाण्डिवी कार्मुकी सव्य-साची मध्यमपाण्डवः ॥ १४४ ॥

वृषसेनः सुनिर्मोको, दैत्यारिः शक्रनन्दनः ।
कर्णशूली किरीटी च, शब्दभेदी धनञ्जयः ॥ १४५ ॥

कुरुकीचकयोः शत्रु-र्वायुपुत्रो वृकोदरः ।
समवर्ती यमः कालः, कृतान्तो मृत्युरन्तकः ॥ १४६ ॥

धर्मराजः पितृपतिः, सूरसूनुः परेतराट् ।
शमनो यमुनाभ्राता, श्राद्धदेवश्च दण्डभृत् ॥ १४७ ॥

तदात्मजोऽजातरिपुः, कौन्तेयो भरतान्वयः ।
कौरव्यो राजलक्ष्मा च, सोमवंश्यो युधिष्ठिरः ॥ १४८ ॥

श्वेतार्जुनौ शुचिः श्येतो, वलक्षं सितपाण्डुरम् ।
शुक्लावदातं धवलं, पाण्डुः शुभ्रं शशिप्रभम् ॥ १४९ ॥

कृष्णं नीलाऽसितं कालं, धूमं धूम्रमलिप्रभम् ।
लोहितं रक्तमाताम्रं, पाटलं विशदारुणम् ॥ १५० ॥

गौरं पीतं हरिद्राभं, पालाशं हरितं हरित् ।
हरिणी लोहिनी शोणी, गौरी श्येनी पिशङ्ग्यपि ॥ १५१ ॥

सारङ्गी शबली काली, कल्माषी नीलपिङ्गली ।
परागं मधु किञ्जल्कं, मकरन्दं च कौसुमम् ॥ १५२ ॥

उपचाराद् रजः पांसुं, रेणुं धूलीं च योजयेत् ।
कलङ्काऽवद्यमलिनं किञ्जल्कं लक्ष्म लाञ्छनम् ॥ १५३ ॥

निर्वादमधमं पङ्कं, मलीमसमपि त्यजेत् ।
जनोदाहरणं कीर्तिं, साधुवादं यशो विदुः ॥ १५४ ॥

वर्णं गुणावलिं ख्याति-मवदानं तु साहसम् ।
प्रेष्याऽऽदेशनिदेशाऽऽज्ञा-नियोगाः शासनं तथा ॥ १५५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

संदेशः प्रिययोर्वार्ता, प्रवृत्तिः किंवदन्त्यपि ।
कठोरं कठिनं स्तब्धं, कर्कशं परुषं दृढम् ॥ १५६ ॥

अश्लीलं काहलं फल्गु, कोमलं मृदु पेशलम् ।
प्रत्यग्रं साम्प्रतं नव्यं, नवं नूतनमग्रिमम् ॥ १५७ ॥

पुराणं जरठं जीर्णं, प्राक्तनं सुचिरन्तनम् ।
भो रे हंहो हे चामन्त्रे, कच्चित् किञ्चन संशये ॥ १५८ ॥

द्राक् क्षणेऽह्नाय सपदि, निषेधे मा न खल्वलम् ।
उच्चैरुच्चावचं तुङ्ग-मुच्चमुन्नतमुच्छ्रितम् ॥ १५९ ॥

नीचं न्यग् आनतं कुब्जं, नीचैर्ह्रस्वं नयेत् परम् ।
अमा सह समं साकं, सार्धं सत्रा सजूः समाः ॥ १६० ॥

सर्वदा सततं नित्यं, शश्वद् आत्यन्तिकं सदा ।
शृङ्गी दृतिहरिर्नाथ-हरिस्तिर्यक् च शृङ्गिणः ॥ १६१ ॥

गौश्चतुष्पात् पशुस्तत्र, महिषी नाम देहिका ।
वियोगं मदनावस्थां, विरहं फुल्लकं विदुः ॥ १६२ ॥

संहितं सहितं युक्तं, संपृक्तं संभृतं युतम् ।
संस्कृतं समवेतं च, प्राहुरन्वीतमन्वितम् ॥ १६३ ॥

प्रेमाभिलाषमालम्बं, रागं स्नेहमतः परम् ।
वर्त्माऽध्वा सरणिः पन्थाः, मार्गः प्रचरसञ्चरौ ॥ १६४ ॥

त्रिमार्गनामगा गङ्गा, घोषो गोमण्डलं व्रजः ।
वत्सः शकृत्करिर्जातः षोडन् षड्दशनः स्मृतः ॥ १६५ ॥

कृती नदीष्णो निष्णातः, कुशली निपुणः पटुः ।
क्षुण्णः प्रवीणः प्रगल्भः, कोविदश्च विशारदः ॥ १६६ ॥

विदग्धश्चतुरो धूर्त-श्चाटुकृत् कितवः शठः ।
क्वापि नागरिको ज्ञेयो, गोत्रं संज्ञाङ्कनाम तत् ॥ १६७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मुग्धो मूढो जडोऽनेडो, मूको मूर्खश्च कद्वदः ।
स देवानांप्रियोऽप्राज्ञो, मन्दो धीनामवर्जितः ॥ १६८ ॥

शौण्डीरो गर्वितः स्तब्धो, मानी चाहंयुरुद्धतः ।
उद्ग्रीव उद्धरो दृप्तो, नीचश्च पिशुनोऽधमः ॥ १६९ ॥

चौरैकागारिकस्तेना–स्तस्करः प्रतिरोधकः ।
निशाचरो गूढचरो, हारकः पारिपन्थिकः ॥ १७० ॥

षष्टिकः कलमः शालि–र्व्रीहिः स्तम्बकरिस्तथा ।
प्रस्तरोपलपाषाण–दृषद्धातुशिलाघनाः ॥ १७१ ॥

तत्र जातमयो लोहं, शातकुम्भं नयेत् परम् ।
साधीयोऽत्यर्थमत्यन्तं, नितान्तं सुष्ठु वै भृशम् ॥ १७२ ॥

स्फुटं साधु खलु स्पष्टं, विशदं पुष्कलामलम् ।
चित्राश्चर्याद्भुतं नोद्यं, विस्मयः कौतुकोऽप्यहो ॥ १७३ ॥

क्षामं क्षान्तं कृशं क्षीणं, हीनं जीर्णं पुरातनम् ।
शीर्णावसानं न्यूनं च, धैर्यं शौर्यं च पौरुषम् ॥ १७४ ॥

क्षिप्राऽऽशु मङ्क्ष्वरं शीघ्रं, सहसा झटिति द्रुतम् ।
तूर्णं जवः स्यदो रंहो, रयो वेगस्तरो लघु ॥ १७५ ॥

पाशनीतः सितो बद्धः, संधानीतो नियन्त्रितः ।
नियमितः शृङ्खलितः पिनद्धः पाशितो रिपुः ॥ १७६ ॥

कान्तं कमनं कम्रं च, कमनीयं मनोहरम् ।
अभिरामं रमणीयं, रम्यं सौम्यं च सुन्दरम् ॥ १७७ ॥

चारु श्लक्ष्णं च रुचिरं, प्रशस्तं हृद्यबन्धुरम् ।
दर्शनीयं मनोज्ञं च, चित्तपर्यायहारि च ॥ १७८ ॥

अवश्यायं तुषारं च, प्रालेयं तुहिनं हिमम् ।
नीहारं तत्करं विद्धि, मृगाङ्कं रोहिणीपतिम् ॥ १७९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चारोऽवसर्पः प्रणिधि-र्निगूढपुरुषश्चरः ।
तद्वानुक्तः सहस्राक्षः, सत्यार्थे सूनृतं ऋतम् ॥ १८० ॥

अत्यन्ताय चिरायेति, प्राह्वेऽकस्माद् बलादिति ।
प्रायेणेति कृतिश्चेति, विभक्तिप्रतिरूपकम् ॥ १८१ ॥

अभियोगोद्यमोद्योगा, उत्साहो विक्रमो मतः ।
रम्भा स्त्री कदली चिह्नं, मोचा सारतरुश्च सा ॥ १८२ ॥

कीनाशः कृपणो लुब्धो, गृध्नुर्दीनोऽभिलाषुकः ।
रहोऽनुरहसोपांशु, रहस्यं च भिनत्ति कः ? ॥ १८३ ॥

कीचको ध्वनिमद्वेणु-स्तालो गेयक्रमोद्भवः ।
पुष्करं मुरजं पद्मं, हस्तिहस्ताग्रनामकम् ॥ १८४ ॥

निस्तलं वर्तुलं वृत्तं, स्थपुटं विषमोन्नतम् ।
दीर्घं प्रांशु विशालं च, बहुलं पृथुलं पृथु ॥ १८५ ॥

उल्बणं दारुणं तिग्मं, घोरं तीव्रोग्रमुत्कटम् ।
शीतकं तिमिरं याप्यं, मन्दं विद्धि विलम्बितम् ॥ १८६ ॥

सौहार्दं सौहृदं हार्दं, सौहृद्यं सख्यसौरभम् ।
मैत्री मैत्रेयिकाऽजर्यं, साहाय्यं सङ्गतं मतम् ॥ १८७ ॥

स्वभावः प्रकृतिः शीलं, निसर्गो विस्रसा निजः ।
योग्या गुणनिकाऽभ्यासः, स्यादभीक्ष्णं मुहुर्मुहुः ॥ १८८ ॥

मृषाऽलीकं मुधा मोघं, वितथं विफलं वृथा ।
विधुरं व्यसनं कष्टं, कृच्छ्रं गहनमुद्धरेत् ॥ १८९ ॥

समस्तं सकलं सर्वं, कृत्स्नं विश्वं तथाऽखिलम् ।
शकलं विकलं खण्डं, शल्कं लेशं लवं विदुः ॥ १९० ॥

मर्म कोषं च कलहं, परिवादं छलं नयेत् ।
शोणितं लोहितं रक्तं, रुधिरं क्षतजाऽसृजम् ॥ १९१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सतताऽनारताऽजस्राऽ-न्वहं कन्यापतिर्वरः ।
उद्वाहः परिणयनं, विवाहश्च निवेशनम् ॥ १९२ ॥

शुषिरं विवरं रन्ध्रं छिद्रं गर्ता च गह्वरम् ।
श्वभ्रं रस्यं च पातालं, नरकं यान्त्यमेधसः ॥ १९३ ॥

अदभ्रं भूरि भूयिष्ठं, बंहिष्ठं बहुलं बहु ।
प्रचुरं नैकमानन्त्यं, प्रभूतं प्राज्यपुष्कले ॥ १९४ ॥

भवो भावश्च संसारः, संसरणं च संसृतिः ।
तत्त्वज्ञश्चतुरो धीर-स्त्यजेज्जन्मजवं जवम् ॥ १९५ ॥

ओजस्व्यूर्जस्वी तेजस्वी, तरस्वी च मनस्व्यपि ।
भास्वरो भासुरः शूरः प्रवीरः सुभटो मतः ॥ १९६ ॥

उरीकृतमप्यूरी-कृतमङ्गीकृतं तथा ।
अस्तुङ्कारोऽभ्युपगमे, सत्यङ्कारः पणार्पणे ॥ १९७ ॥

तनुत्रं वर्म कवच-मावृतिर्बाणवारणम् ।
कूर्पासं कञ्चुकं छत्र-मातपत्रोष्णवारणम् ॥ १९८ ॥

केशं शिरोरुहं वालं, कचं चिकुरमीहयेत् ।
चूडापाशं च धम्मिल्लं, कबरी केशबन्धनम् ॥ १९९ ॥

क्षेमं कल्याणमभयं, श्रेयो भद्रं च मङ्गलम् ।
भावुकं भविकं भव्यं, कुशलं च शिवं तथा ॥ २०० ॥

कवेर्धनञ्जयस्येयं, सत्कवीनां शिरोमणेः ।
प्रमाणं नाममालेति, श्लोकानां हि शतद्वयम् ॥ २०१ ॥

वक्ता वाचस्पतिर्यत्र, श्रोता शक्रस्तथापि तौ ।
शब्दपारायणस्यान्तं, न गतौ तत्र के वयम् ? ॥ २०२ ॥

तथापि किञ्चित् कस्मैचित्, प्रतिबोधाय सूचितम् ।
बोधयेत् कियदुक्तिज्ञं, मार्गज्ञः सह याति किम् ? ॥ २०३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रमाणमकलङ्कस्य, पूज्यपादस्य लक्षणम् ।
द्विसंधान-कवेः काव्यं, रत्नत्रयमपश्चिमम् ॥ २०४ ॥

ब्रह्माणं समुपेत्य वेदनिनदव्याजात्तुषाराचल-
स्थानस्थावरमीश्वरं सुरनदीव्याजात्तथा केशवम् ।
अप्यम्भोनिधिशायिनं जलनिधिध्वानापदेशादहो !,
पूत्कुर्वन्ति धनञ्जयस्य च भिया शब्दाः समुत्पीडिताः ॥ २०५ ॥

कविश्रीधनञ्जयविरचिता

॥ अनेकार्थनाममाला ॥

गम्भीरं रुचिरं चित्रं, विस्तीर्णार्थप्रकाशकम् ।
शाब्दं मनाक् प्रवक्ष्यामि, कवीनां हितकाम्यया ॥ १ ॥

अर्हत् पिनाकिनौ शम्भू, जिनावर्हत्तथागतौ ।
वेदसूर्यौ विवस्वन्तौ, विष्णुरुद्रौ वृषाकपी ॥ २ ॥

वैकुण्ठाविन्द्र गोविन्दा, – वनन्तौ शेषशार्ङ्गिणौ ।
जीमूतौ करिकुत्कीलौ, पर्जन्यौ शक्रवारिदौ ॥ ३ ॥

वनमम्भसि कान्तारे, भुवनं विष्टपेऽर्णसि ।
घृतं सर्पिषि पानीये, विषं हालाहले जले ॥ ४ ॥

तल्पं दारेषु शय्यायां, ज्योतिश्चक्षुषि तारके ।
धवले सुन्दरे रामो, वामो वक्रे मनोहरे ॥ ५ ॥

नक्षत्रे मन्दिरे धिष्ण्यं वसने गगनेऽम्बरम् ।
परिधौ पादपे सालः, सिन्धुः स्रोतसि योषिति ॥ ६ ॥

सारसः शकुनौ धूर्ते, केतनं दीधितौ ध्वजे ।
मयूखः कीलके दीप्तौ पतङ्गः शलभे रवौ ॥ ७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अञ्जनः कज्जले नागे, सारङ्गः पृषते गजे ।
सरलः प्रगुणे वृक्षे, पुन्नागः सन्नरे तरौ ॥ ८ ॥

पाञ्चजन्योऽनले शङ्खे, कम्बुः शङ्खे मतङ्गजे ।
कस्वरो द्युभवे द्युम्ने, स्यन्दनं शकटेऽम्बुनि ॥ ९ ॥

अद्रिर्गिरिवनस्पत्योः, शिखरी तरुभूध्रयोः ।
राजा चन्द्रमहीपत्योः द्विजो दशनविप्रयोः ॥ १० ॥

मोचामरस्त्रियोः रम्भा, कदली ध्वजमोचयोः ।
अशोकः सुमनस्तर्वोः सुमनाः सुरपुष्पयोः ॥ ११ ॥

मुक्तारजतयोस्तारो, भूरि भूयः सुवर्णयोः ।
पानीयदुग्धयोः क्षीरं, पयः सलिलदुग्धयोः ॥ १२ ॥

कालप्रकर्षयोः काष्ठा, कोटिः संख्याप्रकर्षयोः ।
रन्ध्रसंश्लेषयोः सन्धिः, सिन्धुर्नदसमुद्रयोः ॥ १३ ॥

निषेधदुःखयोर्बाधा, व्यामोहो मूर्खमौढ्ययोः ।
कौपीनाकार्ययोर्गुह्यं, कीलालं रुधिराम्भसोः ॥ १४ ॥

मौल्यसत्कारयोरर्घो, जात्यः श्रेष्ठकुलीनयोः ।
मेघवत्सरयोरब्दस्ताक्ष्यों हयगरुन्मतोः ॥ १५ ॥

स्तब्धतास्थूणयोः स्तम्भश्चर्चा चिन्तावितर्कयोः ।
हरकीलकयोः स्थाणुः स्वैरः स्वच्छन्दमन्दयोः ॥ १६ ॥

शङ्कुस्संकीर्णविवरे, पलालाग्नौ च कीलके ।
संख्यायां काननोद्भूते, वह्नौ दावो दवोऽपि च ॥ १७ ॥

कीनाशः कृपणे भृत्ये, कृतान्ते पिशिताशिनि ।
तथा पुण्यजनान् प्राहुः सज्जनान् राक्षसानपि ॥ १८ ॥

विरोचनो रवौ चन्द्रे, दनुसूनौ हुताशने ।
हंसो नारायणे ब्रघ्ने, यतावश्वे सितच्छदे ॥ १९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सोमश्चन्द्रोऽमृतं सोमः, सोमो राजा युगादिभूः ।
सोमः प्रताननीभेदः सोमः पौलस्त्यदिक्पतिः ॥ २० ॥

अजो विधिरजो विष्णुरजः शम्भुरजस्तमः ।
अजस्त्रैवार्षिको व्रीहिरजो रामपितामहः ॥ २१ ॥

शुद्धेऽनुपहते वह्नौ, ब्राह्मणे सचिवोत्तमे ।
आषाढेऽध्यात्मसंवित्तौ, ब्रह्मचर्य्ये शुचिर्मता ॥ २२ ॥

अर्थोऽभिधेयरैवस्तु, -प्रयोजननिवृत्तिषु ।
भावः पदार्थचेष्टात्म, -सत्ताभिप्रायजन्मसु ॥ २३ ॥

प्रायोभूमोपमार्तक्य, -प्रभृत्यन्ननिवृत्तिषु ।
अन्तः पदार्थसामीप्यधर्मसत्त्वव्यतीतिषु ॥ २४ ॥

अक्षो द्यूते विरूथाङ्गे, नयनादौ बिभीतके ।
सारः श्रेष्ठे बले वित्ते, केशे जलचरे स्थिरे ॥ २५ ॥

वाचि वारि पशौ भूमौ दिशि लोम्नि पवौ दिवि ।
विशिखे दीधितौ दृष्टावेकादशसु गौर्मतः ॥ २६ ॥

चन्द्रे सूर्ये यमे विष्णौ, वासवे दर्दुरे हये ।
मृगेन्द्रे वानरे वायौ दशस्वपि हरिः स्मृतः ॥ २७ ॥

पद्मे करिकरप्रान्ते, व्योम्नि खड्गफले गदे ।
वाद्यभाण्डमुखे तीर्थे, जले पुष्करमष्टसु ॥ २८ ॥

शृङ्गारादौ कषायादौ घृतादौ च विषे जले ।
निर्यासे पारदे रागे वीर्येऽपि रस इष्यते ॥ २९ ॥

तीर्थं प्रवचने पात्रे, लब्धाम्नाये विदाम्बरे ।
पुण्यारण्ये जलोत्तारे, महासत्ये महामुनौ ॥ ३० ॥

धातुः पञ्चसु लोहेषु, शरीरस्य रसादिषु ।
पृथिव्यादिचतुष्के च, स्वभावे प्रकृतावपि ॥ ३१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रधानशृङ्गलाङ्गूलभूषापुण्ड्रप्रभावना ।
ध्वजलक्ष्मतुरङ्गेषु, ललामो नवसु स्मृतः ॥ ३२ ॥

आकृतावक्षरे रूपे, ब्राह्मणादिषु जातिषु ।
माल्यानुलेपने चैव, वर्णः षट्सु निगद्यते ॥ ३३ ॥

आकारादावुदात्तादौ, षड्जादौ निस्वने स्वरः ।
समयाचारसिद्धान्त-कालेषु समयः स्मृतः ॥ ३४ ॥

तन्त्रं प्रधाने सिद्धान्ते सैन्यं तन्तौ परिच्छिदे ।
सत्त्वमोजसि सत्तायामुत्साहे स्थेम्नि जन्तुषु ॥ ३५ ॥

रूपादौ तन्तुषु ज्याया अप्रधाने नये गुणः ।
ज्ञानचारित्रमोक्षात्मश्रुतिषु ब्रह्मवाग्वरा ॥ ३६ ॥

अवकाशे क्षणे वस्त्रे, बहिर्योगे व्यतिक्रमे ।
मध्येऽन्तःकरणे रन्ध्रे, विशेषे विरहेऽन्तरम् ॥ ३७ ॥

हेतौ निदर्शनं प्रश्ने स्तुतौ कण्ठसमीकृतौ ।
आनन्तर्येऽधिकारार्थे, माङ्गल्ये चाथ इष्यते ॥ ३८ ॥

हेतावेवं प्रकारादौ व्यवच्छेदे विपर्यये ।
प्रादुर्भावे समाप्तौ च इति शब्दः प्रकीर्तितः ॥ ३९ ॥

धर्मो धनुष्यहिंसादावुत्पादादावये नये ।
द्रव्यं क्रियाश्रये वित्ते, जीवादौ दारुवैकृते ॥ ४० ॥

मूर्तिमत्सु पदार्थेषु, संसारिण्यपि पुद्गलः ।
अकर्मकर्मनोकर्मजातिभेदेषु वर्गणा ॥ ४१ ॥

ऐश्वर्यस्य समग्रस्य वीर्यस्य यशसः श्रियः ।
वैराग्यस्यावबोधस्य षण्णां भग इति स्मृतः ॥ ४२ ॥

प्राहुः कैवल्यमार्हन्त्ये विविक्ते निर्वृत्तावपि ।
लब्धिः केवलबोधादाविष्याप्तौ नियतौ श्रियाम् ॥ ४३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अनेकान्ते च विद्यादौ, स्यान्निपातः शुभे क्वचित् ।
दर्शनादौ मणौ रत्नं भव्यः शस्ते, प्रसेत्स्यति ॥ ४४ ॥

परमात्मा जिने सिद्धे परमेष्ठ्यर्हदादिषु ।
सिद्धः सिद्धनिषद्यायामर्हत्सिद्धश्रियामपि ॥ ४५ ॥

अर्हत्सिद्धमितिद्वावप्यर्हत्सिद्धाभिधायिनौ ।
अर्हदादीनपि प्राहुः शरणोत्तममङ्गलान् ॥ ४६ ॥

महाकविश्रीधनपालविरचिता

॥ पाइअलच्छीनाममाला ॥

नमिऊण परमपुरिसं पुरिसुत्तमनाभिसंभवं देवं ।
वुच्छं पाइअलच्छि त्ति नाममालं निसामेह ॥ १ ॥

कमलासणो सयंभू पिआमहो चउमुहो य परमिट्ठी ।
थेरो विही विरिंचो पयावई कमलजोणी य ॥ २ ॥

दक्खायणी भवाणी सेलसुआ पव्वई उमा गोरी ।
अज्जा दुग्गा काली सिवा य कच्चायणी चंडी ॥ ३ ॥

अक्को तरणी मित्तो मत्तंडो दिणमणी पयंगो य ।
अहिमयरो पच्चूहो दिअसयरो अंसुमाली य ॥ ४ ॥

इंदू निसायरो ससहरो विहू गहवई रयणिनाहो ।
मयलंछणो हिमयरो रोहिणिरमणो ससी चंदो ॥ ५ ॥

धूमद्धओ हुअवहो विहावसू पावओ सिही वण्ही ।
अणलो जलणो डहणो हुआसणो हव्ववाहो य ॥ ६ ॥

मयरद्धओ अणंगो रइणाहो वम्महो कुसुमबाणो ।
कंदप्पो पंचसरो मयणो संकप्पजोणी य ॥ ७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मयरहरो सिंधुवई सिंधू रयणायरो सलिलरासी ।
पारावारो जलही तरंगमाली समुद्दो य ॥ ८ ॥

पीलू गओ मयगलो मायंगो सिंधुरो करेणू य ।
दोघट्टो दंती वारणो करी कुंजरो हत्थी ॥ ९ ॥

अंबुरुहं सयवत्तं सरोरुहं पुंडरीअं अरविंदं ।
राईवं तामरसं महुप्पलं पंकयं नलिणं ॥ १० ॥

फुल्लंधुआ रसाऊ भिंगा भसला य महुअरा अलिणो ।
इंदिंदिरा दुरेहा धुअगाया छप्पया भमरा ॥ ११ ॥

रामा रमणी सीमंतिणी वहू वामलोअणा विलया ।
महिला जुवई अबला निअंबिणी अंगणा नारी ॥ १२ ॥

सच्छंदा उद्दामा निरग्गला मुक्कला विसंखलया ।
निरवग्गहा य सइरा निरंकुसा हुंति अप्पवसा ॥ १३ ॥

रुइरं राहं रम्मं अहिरामं बंधुरं मणुज्जं च ।
लट्ठं कंतं सुहयं मणोरमं चारु रमणिज्जं ॥ १४ ॥

मसिणं सणिअं मट्ठं मंदं अलसं जडं मरालं च ।
खेलं निहुअं सइरं वीसत्थं मंथरं थिमिअं ॥ १५ ॥

संधुक्किअं उद्दीविअं उज्जालिअं पलीविअं जाण ।
संदुमिअं ऊसिक्किअं उब्भुत्तिअयं च तेअविअं ॥ १६ ॥

सयराहं नवरि य दुत्ति झत्ति सहसत्ति इक्कसरिअं च ।
अविहाविअं इक्कवए अतक्किअं तक्खणं सहसा ॥ १७ ॥

उप्पंको ओप्पीलो उक्केरो पहयरो गणो पयरो ।
ओहो निवहो संघो संघाओ संहरो निअरो ॥ १८ ॥

संदोहो निउरंबो भरो निहओ समूह-नामाइं ।
इत्ताहे गाहद्धेहिं वण्णिमो वत्थुपज्जाए ॥ १९ ॥

For Private And Personal Use Only

लोअग्गं परमपयं मुत्ती सिद्धी सिवं च निव्वाणं ।
सुद्धोअणी दसबलो सक्को सुगओ जिणो बुद्धो ॥ २० ॥

सउरी दसारनाहो वइकुंठो महुमहो उविंदो य ।
सूली सिवो पिणाई थाणू गिरिसो भवो संभू ॥ २१ ॥

कुंचारी खंदो छंमुहो विसाहो गुहो कुमारो य ।
अमरा तियसा वंदारया य विबुहा सुरा देवा ॥ २२ ॥

अक्खंडलो सुरवई पुरंदरो वासवो सुणासीरो ।
रामो सीरी मुसलाउहो बलो कामपालो य ॥ २३ ॥

पेआहिवो कयंतो कीणासो अंतओ जमो कालो ।
वेसमणो निहिनाहो जक्खाहिवई कुबेरो य ॥ २४ ॥

अणिलो गंधवहो मारुओ समीरो पहंजणो पवणो ।
विणयसुओ खयराओ तक्खो पण्णयरिऊ गरुलो ॥ २५ ॥

उरओ अही भुअंगो भुअंगमो पण्णओ फणी भुअयो ।
हुंति दइच्चा दणुआ सुररिउणो दाणवा असुरा ॥ २६ ॥

अब्भाइं धूमजोणी बलाहया जलहरा य जीमूआ ।
खं अब्भं अंतरिक्खं वोमं नहं अंबरं गयणं ॥ २७ ॥

अंबु सलिलं वणं वारि नीरं उदयं दयं पयं तोयं ।
सरिआ तरंगिणी निण्णया नई आवया सिंधू ॥ २८ ॥

वसुहा वसुंधरा वसुमई मही मेइणी धरा धरिणी ।
अब्भपिसाओ राहू गहकल्लोलो विडप्पो य ॥ २९ ॥

ढयरा पुयाइणो पिप्पया परेया पिसल्लया भूआ ।
रयणियर-जाउहाणा कव्वाया कोणवा रक्खा ॥ ३० ॥

मंदाइणी सुरणई गंगा भागीरही य जण्हुसुआ ।
मेहा मई मणीसा विण्णाणं धी चिई बुद्धी ॥ ३१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जइणो तवस्सिणो तावसा रिसी भिक्खुणो मुणी समणा ।
मंगलपाढय-मागह-चारण-वेआलिआ बंदी ॥ ३२ ॥

आसो सत्ती वाहो हओ तुरंगो तुरंगमो तुरओ ।
संगामो संजुअं आहवं रणं संगरं समरं ॥ ३३ ॥

रोलो रावो वयलो हलबोलो कलयलो वमालो य ।
सेणा वरूहिणी वाहिणी अणीअं चमू सिण्णं ॥ ३४ ॥

रोरे अकिंचणो दुव्विहो दरिद्दो य दुग्गओ निस्सो ।
सत्तू अरी अमित्तो रिऊ अराई य पडिवक्खो ॥ ३५ ॥

कणओ सिलीमुहो मग्गणो इसू सायओ सरो विसिहो ।
पक्का सहा समत्था य पक्कला पच्चला पोढा ॥ ३६ ॥

कोयंडं गंडीवं धम्मं धणुहं सरासणं चावं ।
खग्गं असी किवाणं करवालं मंडलग्गं च ॥ ३७ ॥

सिण्हा नीहारो धूमिआ य महिआ य धूममहिसी य ।
कल्लोलो उल्लोलो उम्मी वीई तरंगो य ॥ ३८ ॥

निलुप्पलं वियाणह कुवलयं इंदीवरं च कंदुट्टं ।
चंदुज्जयं तु कुमुअं गद्दहयं केरवं सप्फं ॥ ३९ ॥

धयरट्ठा कायंबा हंसा धवलसउणा मराला य ।
सउला सहरा मीणा तिमी झसा अणिमिसा मच्छा ॥ ४० ॥

सउणा खगा सउंता पत्तरहा अंडया विहंगा य ।
साणा भसणा इंदमहकामुआ मंडला कविला ॥ ४१ ॥

पियमाहवी परहुआ कलयंठी कोइला वणसवाई ।
मोरा सिही बरहिणो सिहंडिणो नीलकंठा य ॥ ४२ ॥

साहामओ बलिमुहो पवंगमो वाणरो कई पवओ ।
पंचाणणो मयारी मयाहिवो केसरी सीहो ॥ ४३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

बलिउट्ठा रिट्ठा बुक्कणा य ढंका य कायला काया ।
इल्ली पुल्ली वग्घो सद्दूलो पुंडरीओ य ॥ ४४ ॥

नंदी तंबा बहुला गिट्ठी गोला य रोहिणी सुरही ।
एणी हरिणी कमला मयी कुरंगी य सारंगी ॥ ४५ ॥

गोसो रयणिविरामो गोसग्गो दिणमुहं च पच्चूसो ।
घम्मो तावो डाहो उम्हा उण्हं निरोहो य ॥ ४६ ॥

अंसू रस्सी पाया करा मऊहा गहत्थिणो किरणा ।
रयणी विहावरी सव्वरी निसा जामिणी राई ॥ ४७ ॥

आलोओ उज्जोओ दित्ती भासा पहा पयासो य ।
संतमसं अंधयारं धंतं तिमिरं तमिस्सं च ॥ ४८ ॥

भवणं घरं आवासो निलयो वसही निहेलणं अगारं ।
रित्थं दविणं दव्वं सारो वित्तं वसुं अत्थो ॥ ४९ ॥

सेलो अयलो अद्दी सिलोच्चयो महिहरो धरो सिहरी ।
हेमं कणयं चामीअरं पसिंडि च तवणिज्जं ॥ ५० ॥

वाणी वाया भणिई सरस्सई भारई गिरा भासा ।
आयंको आयल्लो वाही तह आमयो रोओ ॥ ५१ ॥

मग्गो पंथो सरणी अद्धाणं वत्तिणी पहो पयवी ।
उत्तंसो अवयंसो कण्णेली कण्णऊरो य ॥ ५२ ॥

दुरिअं कलुसं दुक्कयं अहं अहम्मो य कम्मसं पावं ।
मिच्छा मोहं विहलं अलिअं असच्चं असब्भूअं ॥ ५३ ॥

साही विडवी वच्छो महीरुहो पायवो दुमो य तरु ।
कुंचल कुंपल कोरय छारय कलिआउ मउलं ति ॥ ५४ ॥

अवलेओऽहंकारो मओ मरट्टो मडप्फरो दप्पो ।
उप्पेहडं उड्डामरं उब्भडं आडंबरिल्लं च ॥ ५५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अहिसारिआ अडयणा य पंसुली छिंछई य दुस्सीला ।
जाया पत्ती दारा घरिणी भज्जा पुरंधी य ॥ ५६ ॥

कबरी कुंतलहारो धम्मिल्लो केसहत्थओ मउडो ।
चूला सिहा सिहंडो सिहलिआ छिंडओ चडओ ॥ ५७ ॥

डहरो डिंभो चुल्लो सिसू सिलंबो य अब्भओ पोओ ।
चेडी दिल्लिदिलिआ य दुद्धगंधिअमुही बाला ॥ ५८ ॥

मुत्ती गत्तं बुंदी संघयणं विग्गहो तणू काओ ।
दुइओ बिइज्जओ अणुअरो सहाओ सहयरो य ॥ ५९ ॥

चउरा निउणा कुसला छेआ विउसा बुहा य पत्तट्ठा ।
मणुआ नरा मणुस्सा मच्चा तह माणवा पुरिसा ॥ ६० ॥

वच्छीउत्तं जाणह य चंडिलं ण्हाविअं च रत्तीअं ।
रमणो कंतो पणई पाणसमो पिययमो दइओ ॥ ६१ ॥

विच्छड्डो समिद्धी रिद्धी विहवो सिरी य संपत्ती ।
जुअलो जुआ जुआणो पुअंडओ वोद्रहो तरुणो ॥ ६२ ॥

विवरं कुहरं रंधं कुच्छिल्लं अंतरं कुडिल्लं च ।
ओली माला राई रिंछोली आवली पंती ॥ ६३ ॥

मइरेअं महुवारो सीहू सरओ महुं अवक्करसो ।
कायंबरी पसण्णा हाला तह वारुणी मइरा ॥ ६४ ॥

घोरा दारुण-भासुर-भइरव-लल्लक्क-भीम-भीसणया ।
दुस्सिक्खिअ-दुच्चंडिअ दुल्ललिआ दुव्विअड्ढा य ॥ ६५ ॥

वाउल्लो जंबुल्लो मुहुलो बहुजंपिरो य वायालो ।
वुत्तंतो य उअंतो वत्ता य पउत्ति-नामाइं ॥ ६६ ॥

कालो वेला समओ पत्थाओ अंतरं अवसरो य ।
इहइं संपइ इण्हिं इत्ताहे संपयं दाणिं ॥ ६७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चिंधाइं वेजयंतीओ पडाया केउणो धया हुड्डुमा ।
कुप्पासो कंचुअयो गिंधुल्लो वारवाणो य ॥ ६८ ॥

जाण सिचयं कडिल्लं निअंसणं साहुली य परिहणयं ।
चेलं वासं वसणं च अंसुअं अंबरं वत्थं ॥ ६९ ॥

हेला ललिअं लीला बिब्बोओ विब्भमो विलासो य ।
ईहा इच्छा वंछा सद्धा कामो य आसंसा ॥ ७० ॥

बाला मूढा मंदा अयाणया बालिसा जडा मुक्खा ।
पामर गहवइ सेआल कासया दोणया हलिआ ॥ ७१ ॥

पोरच्छो पिसुणो मच्छरी खलो मुहुमुहो य उप्फालो ।
कलमो कुसुमालो तक्करो य पाडच्चरो थेणो ॥ ७२ ॥

निद्धंधसा निसंसा निच्चुड्डा निक्किवा अकरुणा य ।
रुंदा पीणा थूला य मंसला पीवरा थोरा ॥ ७३ ॥

सरिसो समो सरिच्छो संकासो सच्छहो समाणो य ।
कढिणा य कक्कसा निट्ठुरा खरा खप्पुरा फरुसा ॥ ७४ ॥

उत्ताणा उत्तणुआ थिण्णा थड्ढा य गव्विआ दरिआ ।
लोला लालस लोलुअ-उल्लेहड-लंपडा लुद्धा ॥ ७५ ॥

सण्णं किण्णं सुठिअं उव्वायं नीसहं किलंतं च ।
आइग्गं उव्विग्गं उच्चेयं वुण्णं उत्तत्थं ॥ ७६ ॥

घडिअं विणिम्मिअं विहिअं आहिअं विरइअं कयं जणिअं ।
घत्थं कवलिअं असिअं विलुंपिअं वंफिअं खइअं ॥ ७७ ॥

सच्चविअ-दिट्ठ-पुलइअ-निअच्छिआइं निहालिअ-ऽत्थम्मि ।
पव्वालिअं आउंबालिअं च सलिलुच्छयं जाण ॥ ७८ ॥

रोमंचिअं आरेइअं ऊसलिअं पुलइअं च कंटइअं ।
पामुक्कं विच्छड्डिअं अवहत्थिअं उज्झिअं चत्तं ॥ ७९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निट्टुइअं खिरिअं छिप्पिअं च नीसंदिअं च पज्झरिअं ।
वेअडिअं पज्झुत्तं खचिअं विच्छुरिअयं जडिअं ॥ ८० ॥

वोलीणं वुक्कंतं अइच्छिअं वोलिअं अइक्कंतं ।
पडिहत्थं उद्धुमायं अहिरेमइअं च अप्फुण्णं ॥ ८१ ॥

हक्खुत्तं उच्छूढं उक्खित्त-उप्पाडिआइं उद्धरिअं ।
कोवासिअं विअसिअं विणिद्दं उम्मिल्लं उप्फुल्लं ॥ ८२ ॥

वज्जरिअ-सिद्ध-सूइअ-उप्फालिअ-पिसुणिआइं साहिअयं ।
पव्वायं वसुआयं सुसिअं वायं मिलाण-ऽत्थे ॥ ८३ ॥

विच्छूढं उच्छित्तं पणुल्लिअं पिल्लिअं गलत्थिअयं ।
पेढाल-निअक्कल वट्टुलाइं परिमंडल-ऽत्थम्मि ॥ ८४ ॥

टिविडिक्किअ-चिंचिल्लिअ-चिंचइअ-पसाहिआइं मंडिअयं ।
आलुंखिअं आलिद्धं छिक्कं छित्तं परामुसिअं ॥ ८५ ॥

सामग्गिअं अवयासिअं आलिंगिअयं उवऊढं ओसत्तं ।
अग्घइ छज्जइ रेहइ विरायए सोहए सहइ ॥ ८६ ॥

सइ अविरयं अविरामं अणुवलं संतयं सया निच्चं ।
छायं छउअं लयणं तणुअं तलिणं किसं खामं ॥ ८७ ॥

ललिअं वग्गुं मंजुं मंजुलयं पेसलं कलं महुरं ।
कोमलयं सुहफंसं सोमालं पेलवं मउ य ॥ ८८ ॥

वियडं विउलं पिहुलं वित्थिण्णं वित्थयं उरु विसालं ।
खउरिअं उच्चिंवलयं पट्टुहिअं जाण कलुसजलं ॥ ८९ ॥

गाढं बाढं बलियं धणियं दढं अइसएण अच्चत्थं ।
सइदंसणं सइसुहं चिंतादिट्ठम्मि सइलंभं ॥ ९० ॥

अब्भासं अब्भणणं आसण्णं सविहं अंतिअं निअडं ।
कलिअं विइअं विण्णायं अहिगयं बुज्झिअं मुणिअं ॥ ९१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सामलं असिअं सामं कालं कसिणं सिएअरं कण्हं ।
सेअं सिअं वलक्खं अवदायं पंडु धवलं च ॥ ९२ ॥

कविलं कविसं पिंगं पिसंगयं पिंगयं कडारं च ।
अरुणं सोणं रत्तं पाडलं आयंबिरं तंबं ॥ ९३ ॥

फसलं सबलं सारं किम्मीरं चित्तलं च बोगिल्लं ।
इतो नामग्गामं गाहाचलणेसु चिंतेमि ॥ ९४ ॥

अमरावई सुरपुरी, तिविट्ठयं तह सुरालओ नाओ ।
अलया कुबेरनयरी, तित्थाहिवई जिणो अरहा ॥ ९५ ॥

कमला सिरी य लच्छी, हेरंबो गयमुहो गणाहिवई ।
रिक्खं उडु नक्खत्तं, पुण्णयणा गुज्झया जक्खा ॥ ९६ ॥

नंदणं अमरुज्जाणं, कणयगिरी सुरगिरी सुमेरू य ।
फलिहगिरी कइलासो, बिहस्सई सुरगुरू धिसणो ॥ ९७ ॥

वासवसुओ जयंतो, पुलोमतणया सई य इंदाणी ।
अइरावणो सुरगओ, विज्जू सोआमणी य तडी ॥ ९८ ॥

असणी वज्जं कुलिसं, सुराउहं तिअसचावं इंदधणुं ।
अंगारओ य भोमो, उसणो सुक्को दइच्चगुरू ॥ ९९ ॥

भुअणं जयं च लोओ, नरणाहो पत्थिवो निवो राया ।
मित्तो सही वयंसो, मंती सइवो अमच्चो य ॥ १०० ॥

अंतेवासी सीसो, छलओ छप्पण्णओ छइल्लो य ।
अड्ढा इब्भा धणिणो, बंधू सयणो सणाही य ॥ १०१ ॥

विप्पो दिओ दिआई य, अंगया नंदणा सुआ तणया ।
अहिआओ कुलजाओ, अणुजीवी सेवओ भिच्चो ॥ १०२ ॥

नीसामण्णा गरुआ, अहमा इयरा य पायया नीआ ।
रहयारा वट्ढइणो, वच्छीवा वच्छवाला य ॥ १०३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सासाइं छत्तधण्णाइं, गामणी भोइओ य गामवई ।
कुंभारो य कुलालो, गोवाला वल्लवा गोवा ॥ १०४ ॥

आवणिआ वाणिअया, मायंगा तह जणंगमा पाणा ।
पाउग्गिओ य सहिओ, केवट्टो धीवरो दासो ॥ १०५ ॥

बंदीओ करमरिओ, पुप्फच्चिणिआओ पुप्फलाईओ ।
थंभो थेवो बिंदू, खव्वो हस्सो य वामणओ ॥ १०६ ॥

रोअणिआ लामाओ य, मूओ मूअल्लिओ य तुण्हिक्को ।
वयपरिणामो य जरा, थेरी जरई गयवया य ॥ १०७ ॥

सोवणयं रइमंदिरं, आली तह माउआ सही अत्ता ।
परयत्तो परछंदो, विक्खाओ विस्सुओ पयडो ॥ १०८ ॥

नक्खा नहा कररुहा, केसा चिहुरा सिरोरुहा वाला ।
चलणा कमा य पाया, पयोहरा तह थणा सिहिणा ॥ १०९ ॥

पाणी हत्था य करा, कत्ती चम्मं अइणं छवी खल्ला ।
दसणा रयणा दंता, सिरोहरा कंधरा गीवा ॥ ११० ॥

वयणं मुहं च आणणं, अच्छी नयणं च लोअणं नित्तं ।
नासा घाणं घोणा, सीसं सिरं उत्तमंगं च ॥ १११ ॥

भालं अलिअं निडालं, मंलू खड्डु च मासुरी कुच्चं ।
उअरं जठरं तुंदं, बप्फं बाहो य नयणजलं ॥ ११२ ॥

इंदियं अक्खं करणं, छाया कंती छवी य लायण्णं ।
पिसिअं सुल्लं मंसं, कीलालं सोणिअं रुहिरं ॥ ११३ ॥

खुंखुणओ नक्कसिरा, वच्चं विट्ठा पुरीसं उच्चारो ।
लंछणं अंको चिंधं, घम्मजलं समजलं सेओ ॥ ११४ ॥

रमणं तियं निअंबो, कच्छा कंची य मेहला रसणा ।
मुत्तावली य हारो, मउली मउडो किरीडो य ॥ ११५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नीरंगी अंगुट्ठी, आहरणं-भूसणं अलंकारो ।
विण्णासो विच्छित्ती, कण्णायंसो य तलवत्तं ॥ ११६ ॥

तलिमं तप्पं सयणं, च अंगराओ विलेवणं चच्चा ।
बाउल्ली पुत्तलिआ, विवणी तह आवणो हट्टो ॥ ११७ ॥

छत्ताइं आवत्ताइं, हंसयं नेउरं च मंजीरं ।
भद्दासणाइं सीहासणाइं, उवहाणं ऊसीसं ॥ ११८ ॥

वायायणो गवक्खो, अद्दाओ दप्पणो य आयरिसो ।
वेरुलिओ वेडुज्जो, कलहोअं रुप्पयं रययं ॥ ११९ ॥

सोवीरं आरनालं, नेहो पिम्मं रसो य अणुराओ ।
पीढं विट्ठरं आसणं, अहिरोहणिआ य निस्सेणी ॥ १२० ॥

सीरं हलं च नंगलं, आउहं अत्थं च पहरणं होइ ।
माढी कवयं उरत्थयं, असिमुट्ठी पालिआ य छरू ॥ १२१ ॥

चक्काइं रहंगाइं, सित्थं जीवा गुणो पडंचा य ।
तलिमं पट्टं च तलं, विवंचिआ वल्लई वीणा ॥ १२२ ॥

छीरं पयं च दुद्धं, सिसिरं दहिअं चिरट्ठिहिल्लं च
अज्जं सप्पिं च घयं, अमयं च सुहा य पीऊसं ॥ १२३ ॥

पारावओ कवोओ, चडओ घरघंटओ य कलविंको ।
चिल्ला घारी सउणी, भिंगारी झिल्लिआ चीरी ॥ १२४ ॥

चक्कायओ रहंगो, कयवाओ कुक्कुडो य तंबसिहो ।
वरलाओ हंसीओ, कणइल्लो पूसओ कीरो ॥ १२५ ॥

गहरो वओ अ गिद्धो, सारंगी चायओ च बप्पीहो ।
पिच्छाइं पेहुणाइं, नीडं निड्डं कुलायं च ॥ १२६ ॥

कोलो किडी वराहो, भुल्लुंकि य भसुआ महासद्दा ।
कलहो बालो हत्थी, करेणुआ गयवहू करिणी ॥ १२७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

करिमयरो जलहत्थी, कडुयाला कुंबरा य लहुमच्छा ।
रिच्छो य अच्छहल्लो, लंगूलं वालही छिप्पं ॥ १२८ ॥

तालूरो आवत्तो, कुलीर-कुरुविल्लया य कक्कडया ।
उग्गालो छिंछोली, जंबालो खंजणो पंको ॥ १२९ ॥

अयडो अडो य कूवो, मेअलकण्णा य नम्मया रेवा ।
पल्ललं अखायतल्लं, पुक्खरिणी दीहिआ सरसी ॥ १३० ॥

रोहो वप्पो य तडो, सालूरा दद्दुरा य मंडुक्का ।
अरहट्टो घडिजंतं, केआरो वप्पिणं वप्पो ॥ १३१ ॥

नारुट्टो कूसारो, ओहारा कमढ-कच्छहा कुम्मा ।
गोआवरी य गोला, डिंडीरो पुप्फओ फेणो ॥ १३२ ॥

उवलो गावो य सिला, तूहं तित्थं नईए उत्तारो ।
तण्हा तिसा पिवासा, गुहिरं अगाहं च गंभीरम् ॥ १३३ ॥

विरया तणुसरिआओ, सेवालो सेवलं च जंबालो ।
दोणीयो कुट्टिंबा, कोटुंभो जलकरप्फालो ॥ १३४ ॥

जाला अच्चीओ सिंहाउ, अद्धरा सत्ततंतुणो जण्णा ।
पाया कडया साणू, कंतारं काणणं रण्णं ॥ १३५ ॥

सिंगं सिहरं कूडं, साला साहा य साहुली डाला ।
कणई लयणी य लया, कुसुमं पसवं पसूअं च ॥ १३६ ॥

कुसुमरओ मयरंदो, रेणू पंसू रओ पराओ य ।
कोसी समी य सिंबा, दलं पलासं छयं पत्तं । ॥ १३७ ॥

छल्ली तया चुडुप्पं, किसलयाइं पल्लवा पवाला य ।
तिंगिच्छी कमलरओ, मलओ उज्जाणं आरामो । ॥ १३८ ॥

जलहरणं आलवालं, तोमरिगुंडी य मंजरीगुंडी ।
वल्लीउ वल्लरीओ, थवया गुच्छा गुलुच्छा य ॥ १३९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पत्तसमिद्धं पत्तलं, आमेला चुब्भला य सेहरया।
मल्लं माला दाम, सद्दालं सिंजिरं कणिरं ॥ १४० ॥

उम्मालो निम्मल्लं, गुविलं कलिलं च वल्लरं गहणं।
दावो दवो वणग्गी, खंधग्गी खोडपज्जाली ॥ १४१ ॥

वल्लरं अरण्णछित्तं, गुट्ठं तह गोउलं वओ घोसो।
छिप्पीरं च पलालं, छलं अवएसो निहं च मिसं ॥ १४२ ॥

थूणा दिअली वेली, टंकछिण्णं झसं च छिण्णयडं।
पक्कं पिक्कं परिणयं, इक्खू उच्छू य उच्छुवणं ॥ १४३ ॥

वंसो वेणू वेलू य, वंजुलो वेडसो य वाणीरो।
तह जासुअणो य जवा, फलिणी पियमा पियंगू य ॥ १४४ ॥

सिंदोलं खज्जूरं, अंबा मायंद - चूअ-सहयारा।
तरवट्टो पामाडो, अंबिलिआ चिंचिणी चिंचा ॥ १४५ ॥

कोहलिआ कोहंडी, बरुओ सामुंडुओ भमासो य।
हयमारो कणवीरो, सुलसा तह मंजुआ तुलसी ॥ १४६ ॥

मयणाही कत्थूरी, मलयरुहं चंदणं च इक्कंगं।
घणसारो कप्पूरो, आमोओ परिमलो गंधो ॥ १४७ ॥

बिंबवयं भल्लायं, पोअइआ य वयली मयाली य।
कंटुल्लं कंकोडं, मालूरं सिरिहलं बिल्लं ॥ १४८ ॥

अमिलाणो कोरंटो, नलयं लामंजयं उसीरं च।
पुण्णाओ सुरवण्णी, भिसिणी नलिणी कमलिणी य ॥ १४९ ॥

सुरगोवो इंदोवो, कोलिअया उण्णनाह-मक्कडया।
मज्जारीओ बिरालीओ, रासहो गद्दहो य खरो ॥ १५० ॥

भीओ फडा फण ऽत्थे, कुंदुल्लुआ कोसिआ उलूआ य।
रोमंथो उग्गालो, उक्खा वसहा य वच्छाणा ॥ १५१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जंतू सत्ता भूआ य, कोल्हुआ जंबुआ य गोमाऊ ।
उडवो तावसगेहं, गामहणं खेडयं पद्दं ॥ १५२ ॥

दुद्दोली दुव्वाली य, फुंफमा कोउआ करीसग्गी ।
पत्थारी सत्थरओ, लेद्दुक्को लेड्डुओ लेड्डू ॥ १५३ ॥

वारिज्जयं विवाहो, तग्गयमण-तप्परा य तल्लिच्छा ।
तुप्पाइं कोउआइं, पईव-पच्चत्थिणो वामा ॥ १५४ ॥

दलिअं दारुं कट्ठं, पत्थयणं संबलं च पाहिज्जं ।
भावो वत्थु पयत्थो, खुज्जं कुडिया कुडिल्लं च ॥ १५५ ॥

इंदमहो कोमारो, कोउअ-कुड्डाइं कोउहल्लम्मि ।
सुरही महु वसंतो, वासारत्तो य घणसमओ ॥ १५६ ॥

माया कवडं कइअवं, अहा दिणा वासरा दिआ दिअहा ।
तुहिणं हिमं तुसारं, घणनिवहो कालिआ महिआ ॥ १५७ ॥

कुणवं सवं च मडयं, पेअवणं पिउवणं मसाणं च ।
इंगालो अंगारो, खायं तह खाइआ परिहा ॥ १५८ ॥

ओवाइअं नवसिअं, विग्घा पच्चूहं अंतराया य ।
वेयल्लं असामत्थं, सुहं आणंदो सुहेल्ली य ॥ १५९ ॥

उग्घाओ आरंभो, संखेवो संगहो समासो य ।
निच्चं निअयं सासयं, अव्वाहारो अणालवओ ॥ १६० ॥

वावडया अक्खणिआ, सण्णा गुत्तं च नामं अहिहाणं ।
अत्ती विअणा पीडा, संरंभो अमरिसो मण्णू ॥ १६१ ॥

मुल्लाइं वेअणाइं, पच्चग्गं अहिणवं च सज्जुक्कं ।
आवायो पमुहं उरो, हेला य अणायरो रीढा ॥ १६२ ॥

जाण करंबं तोत्तडिं, अवरत्तयं अणुसयं च अणुतावं ।
कूरं चंडं ओअणं, ओणयं ओयत्तं ओमत्थं ॥ १६३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

थामं सारं च बलं, थेवं लेसो लवो कला मत्ता।
सारिच्छं समसीसी, अदिही अरई य रणरणओ ॥ १६४ ॥

इत्तोप्पं एअप्पभिइ, संभमो आयरो पयत्तो य।
मंतुं विलियं विप्पियं, अच्छरियं अब्भुअं चुज्जं ॥ १६५ ॥

दीहत्तणं आयामो, चवलं चडुलं च चंचलं तरलं।
एमेय मुहा मुहिआ, केलो नम्मं च परिहासो ॥ १६६ ॥

पलयो निहणं नासो, पुण्णं सुकयं च भागहेयं च।
हित्थं विलियं लज्जिअं, अत्थाणी तह सहा परिसा ॥ १६७ ॥

उण्णाहो उस्सेहो, विक्खंभो वित्थरो य परिणाहो।
परिरंभणं अवरुंडणं, आमोओ पहरिसो तोसो ॥ १६८ ॥

नट्टं लासं तंडवं, अणुपुव्वि-परंपराउ परिवाडी।
आरक्खो पुरक्खो, अब्भाओ गुणणिआ जुग्गो ॥ १६९ ॥

अवहिअं इक्कग्गमणं, तद्दिअसिअ-दिअसिआइं अणुदिअहं।
ओलुग्गो नित्थामो, दुज्जायं आवया वसणं ॥ १७० ॥

छुट्टं मडहं लहुअं, रप्फा वम्मीअ-वामलूरा य।
पायालं च रसायलं, आउलं आहित्थं उप्पित्थं ॥ १७१ ॥

वेसाहो मंथाणो, सीलुट्टं चिब्भिडं च वालुंकं।
कुंभो कुडो य कलसो, पिढरो ढमरो य कोलंबो ॥ १७२ ॥

कुडिलं वंकं भंगुरं, आएसो सासणं च निद्देसो।
खिप्पं तुरिअं सिग्घं, छेआ पेरंत-अद्धंता ॥ १७३ ॥

दीहं दीहरं आययं, अहिउत्तो उज्जओ य उज्जुत्तो।
कल्लो सत्थो य पड्डू, हढो य मड्डा बलामोडी ॥ १७४ ॥

पउणं निरायं उज्जुयं, ओलइअं परिहिअं पिणद्धं च।
अवरिल्लं उत्तरिज्जं, उअट्टी उच्चओ नीवी ॥ १७५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दुद्धिअं अलाबु तुंबं, निबंधणं कारणं निआणं च ।
विलओ सूरत्थमणं, संखोहो संभमो तासो ॥ १७६ ॥

उल्लूरिअं उक्कडिअं, जिंघिअं ओसिंघिअं च अग्घायं ।
निव्विट्ठं उवहुत्तं, तिरोहिअं पिहिअं अंतरिअं ॥ १७७ ॥

उद्दालिअं अच्छिण्णं, अक्खित्तं अंछिअं च कट्ढिअयं ।
पण्णाडिअयं परिहट्टिअं, च ओसरिअं ओसक्कं ॥ १७८ ॥

उत्थल्लिअं उच्छलिअं, पच्छाइअ-नूमिआइं वइआइं ।
निद्धाडिअयं नीणिअं, ओहीरंतं च सीअंतं ॥ १७९ ॥

उण्णालिअं उण्णामिअं, उवगयं उवसप्पिअं च अल्लीणं ।
चुण्णइअं चुण्णाहयं, उच्चिडिमं मुक्कमज्जायं ॥ १८० ॥

उद्धंकयं ऊसविअं, फुडिअं फुलिअं च दलिअं उद्धरिअं ।
संवेल्लिअं मउलिअं, परिहायं दुब्बलं झीणं ॥ १८१ ॥

मुसुमूरिअयं चुण्णिअं, उड्डिहिअ-उक्खोडिआइं उक्खित्तं ।
मुरुमुरिअं रूरुइअं, उण्णुइअं भुक्किअं जाण ॥ १८२ ॥

अवचिअं उच्चिणिअ-ऽत्थे, तडिअं तड्डविअयं विरल्लिअयं ।
उव्वमिअं उग्गिलिअं, छुहाइअं भुक्खिअं छायं ॥ १८३ ॥

ताडिअं आओडिअयं, निसुअं आयण्णिअं निसामिअयं ।
पज्जत्तं च पहुत्तं, पणामिअं दिण्णं उवणीअं ॥ १८४ ॥

संदिद्धं संसइअं, घोलिअ-ढुंढुल्लिआइं भमिअ-ऽत्थे ।
संदिट्ठं अप्पाहिअं, उल्लं तित्तं च तण्णायं ॥ १८५ ॥

रंखोलिरं पहोलिरं, उव्वेल्लं पसरिअं पयल्लं च ।
संकोडिअं निउंचिअं, उत्तेजिअयं च तोरविअं ॥ १८६ ॥

ऊसित्तं ओलित्तं, पयारिअं वंचिअं च वेलविअं ।
उब्भालिअं उप्पुणिअं, लहुइअं ओहामिअं तुलिअं ॥ १८७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पडिवण्णं अब्भुवगयं, चिद्दविअं विउडिअं विणासिअयं ।
अइसइअं च विसेसिअं, उम्मुट्टं पुंछिअं फुसिअं ॥ १८८ ॥

विक्खित्तयं पइण्णं, खित्तं निग्घत्तिअं च आइद्धं ।
उग्गाहिअं उच्चालिअं, अंकुसइअं अंकुसायारं ॥ १८९ ॥

आवडिअं अब्भिडिअं, अहिड्डुयं पीडिअं परद्धं च ।
पम्हुट्टं विम्हरिअं, चुलुचुलिअं फंदिअं फुरिअं ॥ १९० ॥

भट्टं फिडिअं चुक्कं, परिहूअं अहिलिअं पराहूअं ।
परिदेविअं विलविअं, विरोलिअं मंथिअं महिअं ॥ १९१ ॥

धंसाडिअं विमुक्कं, गुंडिअं उद्धूलिअं च धूसरिअं ।
अक्कोसिअं च सविअं, भरिउल्लट्टं च वोसट्टं ॥ १९२ ॥

ओइण्णं ओअरिअं, गविट्टं अण्णेसिअं विमग्गिअयं ।
रेअविअं सुण्णइअं, निमिअं निहिअं च निक्खित्तं ॥ १९३ ॥

भरिअं लढिअं सुमरिअं, ओसद्धं पाडिअं निसुद्धं च ।
निसुढिअं अक्कंतभरोणयं, उब्भडवेसं च उव्विव्वं ॥ १९४ ॥

समुहागयं ओसरिअं, बिंदुइअं कणइअं कणायण्णं ।
विरमालिअं विहीरिअं, ओरालिअयं च मालिअयं ॥ १९५ ॥

तणुईकयं उल्लिहिअं, कप्परिअं दारिअं च निब्भिण्णं ।
उड्डीणं उप्पइअं, जुरिअं उत्तम्मिअं नडिअं ॥ १९६ ॥

नीहरिअं निग्गिण्णं, बद्धं संदाणिअं निअलिअं च ।
ऊअट्टं वासहयं, महमहिअं निग्गयामोअं ॥ १९७ ॥

गुम्मइअं संमूढं, फालिअं ओरंपिअं च ओरत्तं ।
कज्जलइअं कसणिअं, कयपरिवेसं परिक्खित्तं ॥ १९८ ॥

वेढिअयं परिआलिअं, उत्थरिअ- ओवग्गिआइं अक्कंतं
परिलीणं च निलीणं, गंधुग्गिरणम्मि निम्महिअं ॥ १९९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निव्वडिअं निम्मायं, दाविअयं दंसिअं च दक्खविअं ।
तिक्खालिअं निसाअं, पुल्लुट्ठयं पउलिअं दड्ढं ॥ २०० ॥

पल्हत्थिअं उल्लंडिअं, उच्छुण्णं मद्दिअं च निद्दलिअं ।
पेसविअं पट्ठविअं, घडिअं लग्गं च संसत्तं ॥ २०१ ॥

पयलाइ ओहीरइ, सक्कइ चयइ य तरेइ पारेइ ।
अव्वोछिण्णं वुच्छं संपइ इक्किक्कं अहिहाणं ॥ २०२ ॥

करडा कुंजरगंडा, आलाणो हत्थिबंधणक्खंभो ।
करिबंधणं अक्खायं उवओ, वारणमओ दाणं ॥ २०३ ॥

रवं अलसं कलमंजुलं, ओरल्लिं महुरदीहरं जाण ।
सुइविरसं गद्दब्भं च गग्गरं कंठदरखलिअं ॥ २०४ ॥

ओऊलं पालंबं, हरिअंदणं अमरचंदणं जाण ।
जच्चतुरंगं भायलं, आयावलयं अरुणतावं ॥ २०५ ॥

सीमंतिअं दुहाविअं, अपच्छिमं चरमं, उद्धुरं उच्चं ।
वायणयं च पहेणयं, इंगाली उच्छुगंडीरी ॥ २०६ ॥

विसढं विसमं, विअलिअं उच्चत्तं, कत्तिया–आसिणा सरओ ।
सिसिरो फग्गुण–माहो, हेमंतो पोस–मग्गसिरो ॥ २०७ ॥

दुप्परियल्लं असक्कं, पुक्काओ अलिअपोरुसालावा ।
पुंजायं पिंडलइअं उऊ रिऊ, चोत्तओ तोत्तो ॥ २०८ ॥

उवयारो पुप्फबली कुसुमं कालिंजणीए ताविच्छं ।
जवसं गवित्तं उलवी वीरणं ओलावओ सेणो ॥ २०९ ॥

अग्गक्खंधो अणिअं पाडुच्ची तुरयदेहपिंजरणं ।
गरलं विसं विसाणं सिंगं रज्जू वरत्ता य ॥ २१० ॥

जगलं पिंगलसरओ बिंटसुरा पिट्ठखउरिआ मइरा ।
हिज्जो कल्लं निव्वं पडलं काहिल्लिआ तवओ ॥ २११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अणुरोहो दक्खिण्णं लग्गणओ पडिहुओ दरं अद्धं ।
हीरइ जं आणंदे वत्थं तं पुण्णवत्तं त्ति ॥ २१२ ॥

संजविअं संगोविअं अणुहूअं माणिअं सुई वेओ ।
पासायस्सोवरि जा साला सा चंदसाल त्ति ॥ २१३ ॥

निब्भरं अइसयभरिअं पत्थरिअं अत्थुअं छडा छंटा ।
रोसेणं उण्हिक्कं वयणं जं तं थुडंकिअयं ॥ २१४ ॥

साहिज्जं अत्थारो हिरिबेरो वालओ भिसी सारी ।
जं पिच्छइ तं वंछइ जो सो जंपिच्छओ भणिओ ॥ २१५ ॥

पच्चाएसं दिट्ठंतं ओज्झरं निज्झरं दुहं दुक्खं ।
कयगंठि थणोवरि विरइअंसुअं गिंधुअं जाण ॥ २१६ ॥

पडिमा पडिबिंबं कज्जवो कयवरो विआणं उल्लोओ ।
उभओ वासुत्थल्लणं उच्चत्तवरत्तयं भणिअं ॥ २१७ ॥

रिक्कं रित्तं पत्ताइं भायणाइं सिरिद्दहो पविआ ।
मुहविक्कोणो छिच्चोल्लउ त्ति जो निंदणत्थम्मि ॥ २१८ ॥

दिट्ठि विहाविअं मिंढिआओ अविलाओ सेरिही महिसी ।
परिपासउ त्ति छेत्ते जो पुरिसो सुअइ राईए ॥ २१९ ॥

घुसिणं कुंकुमं उक्का चुडुली खाणी खणी कुढं कूवं ।
उच्छंटउ त्ति तुरिअयरचोरिआहत्थवावारो ॥ २२० ॥

बद्धं संगिल्लं तणुरुहाइं रोमाइं चित्तओ दीवी ।
हुत्तवयं जस्संते सुव्वइ तं तस्स सुमुह त्ति ॥ २२१ ॥

कूलं तीरं असोओ कंकेल्ली रंजणो अलिंजरओ ।
खुण्णं च मढिअं ऊढा परिणीआ मिहुणयं जुअलं ॥ २२२ ॥

उअ पिच्छ धरइ जीवइ-दुच्चं दूअत्तणं दिसा आसा ।
संखायं थीणं संदणो रहो-सारही सूओ ॥ २२३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रोसाणिअं मसिणिअं वणं पहारो पयामं अणुपुव्वं ।
लंचा उक्कोडा सारहं महुं बाहिरं बाहिं ॥ २२४ ॥

वुत्थो वसिओ वत्थी अवाणं आहोरणो गयारोहो ।
खत्तं खण्णं साहू सुअणो खेआलुओ असहो ॥ २२५ ॥

लहुदारु किलिंचं मंथरा कुसुंभी तुरंगिआ वडवा ।
संखो कंबू गेयं गंधव्वं बंधणं बिंटं ॥ २२६ ॥

सीमा मेरा वासं वुट्ठी हालाहलो य बंभणिआ ।
कारू सिप्पी करहो कमेलओ रोहिओ रोज्झो ॥ २२७ ॥

केऊरं अंगयं विद्दुमं पवालं कणेड्डिआ गुंजा ।
झाडं कुडंगओ कलुसं आविलं सित्थयं मयणं ॥ २२८ ॥

बुक्का मुट्ठी सग्गहं उवरत्तं लोट्टयं सुवंतं च ।
परतीरं पारं अट्टयकल्लि जाण कडिखंभं ॥ २२९ ॥

लोहं कालायसं उम्मुअं अलायं विसेसओ तिलओ ।
कोणो लउडो जउणा कालिंदी गज्जिअं थणिअं ॥ २३० ॥

दुव्वा हरिआली कोट्ठओ कुसूलो कडुच्छुओ दव्वी ।
भे तुब्भे कुल्लडयं कोडयं अप्पुल्लयं निअयं ॥ २३१ ॥

डोला पिंखा मायण्हिआ झला पाउसागमो झंझा ।
दुट्ठो कली पयंगो सलहो कलहाइअं रडिअं ॥ २३२ ॥

साहरिअं साहट्टिअं अंसो भाओ पिहाणिआ मंडी ।
तारं दित्तं वेसो नेवत्थं मक्खिअं तुप्पं ॥ २३३ ॥

जाण कडक्खं अवंगं कलहं परिवारं उब्भयं उद्धं ।
सायं पओसं उत्तप्पं उद्धयं दूसहं तिव्वं ॥ २३४ ॥

दाराइं दुवाराइं नेलच्छो पंडओ जडं सिसिरं ।
कोडी अग्गं पंगू पंगुलओ तण्णओ वच्छो ॥ २३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

छाया छाही पाहुडं उवायणं सारिया सालहिआ य ।
भद्दं सिवं सयज्झो समोसिओ छिंपओ उंछो ॥ २३६ ॥

सालो पायारो मज्जिआ रसालाउ सोज्झओ रयओ ।
हरिअं सद्दलं अंको उच्छंगो अक्खयं अणहं ॥ २३७ ॥

मणयं ईसि कुविंदो य तंतुवाओ दुरोअरं जूअं ।
पज्जा अहिआरो अइरं अंगणं मज्जिअं ण्हायं ॥ २३८ ॥

आसत्थो वीसंतो वज्जो बद्धो पयट्टयं चलिअं ।
करणी रूवं चलिअं वइकलिअं परिसरो पासा ॥ २३९ ॥

आरद्धं आढत्तं निहयं निक्खयं अवेसिणो फलिहा ।
फरिसो-फंसो तुमुलं मुहलरवो पायसो खीरी ॥ २४० ॥

उम्मलणं उच्चलणं इहरा अण्णह सहासओ सब्भो ।
चित्तं माणसं अक्खो बहेडओ संगमो मेलो ॥ २४१ ॥

समओ मयं विरायं विलीणं उप्पाहलं च उक्कंठा ।
संचारी दूई सालिरक्खिआ कलमगोवि त्ति ॥ २४२ ॥

रुग्गं भग्गं मंगुलं असुंदरं वेविअं च थरहरिअं ।
पप्फोडिअं च पक्खोडिअं विसट्टं विहडिअ-अत्थे ॥ २४३ ॥

परिहत्थो दच्छो कोवणो असहणो पईवओ दीवो ।
इअ एवं रेसणिआ करोडिआ चंदिमा जुण्हा ॥ २४४ ॥

पाडिक्कं पत्तेअं उंबरओ देहली विही दिव्वं ।
तंतू गुणो दुगंछा गरिहा खलिअं पडिप्फलिअं ॥ २४५ ॥

आसारो रयवुट्ठी पम्हलयं रोमसं जओ वेओ ।
कीस किणो हलहलओ तरा विअट्टं विसंवइअं ॥ २४६ ॥

संबाहं संकिण्णं वलग्गं आरूढं अहिअं अइरित्तं ।
आहूओ वाहित्तो विअत्थणं निअगुणसलाहा ॥ २४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जाण सवायं डोंबं सोंडं मज्जवं अयंडं अणवसरं ।
सरडं च कंकलासं छणं महं लोद्धयं वाहं ॥ २४८ ॥

लक्खं विजायं इंगिअं आयारो अह इमो इमा अज्जा ।
थाहो थग्घा तोणो तोणीरो, कंदुओ गुलिओ ॥ २४९ ॥

कंठो गलओ अवडू किआडिआ झंपणीउ पम्हाइं ।
गुप्फा खुलुहा जंघा टंका गंडा कवोला य ॥ २५० ॥

रसणा जीहा सवणा कण्णा वच्छं उरं भुआ बाहू ।
भुमआ भमुहा कक्खा भुअमूलं जण्हुआ जाणू ॥ २५१ ॥

कण्णा कुमरी धूआ दुहिआ बहिणी ससा पिआ जणओ ।
माया जणणी सुण्हा पुत्तवहू देअरो दिअरो ॥ २५२ ॥

माउच्छा माउसिआ अत्ता सासू सहोअरो भाया ।
मल्लाणी मामी पुप्फिआ पिउच्छा पई भत्ता ॥ २५३ ॥

रंभा कयली सिंदी खज्जूरी सत्तला य नोमाली ।
गुम्मो जाली बोरी कक्कंधू केसरो बउलो ॥ २५४ ॥

पलही ववणं तूलो रूवो दब्भो कुसो जवो गज्जो ।
थंबा सढा कलंबो नीवो गोल्हाफलं बिंबं ॥ २५५ ॥

अइमुत्तो माहविआ लवओ गुंदो पियंगुणो कंगू ।
कलमो साली य बिसं मुणालं उल्लूढं अंकुरिअं ॥ २५६ ॥

नग्गोहं वडरुक्खं सिग्गु सोहंजणं तलं तालं ।
चारं पियालं अजुअलवण्णं सत्तच्छयं जाण ॥ २५७ ॥

बीअयं असणं पिप्पलं आसत्थं तिंदुअं च टिंबरुअं ।
रायंछुअं च वेडिसं अलंबुसं बोडघेरं च ॥ २५८ ॥

खलिणं कविअं मइलं मलीमसं सीहरा जलतुसारा ।
थाणू खण्णुअं अलया कुरला दंतच्छओ उट्ठो ॥ २५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सीलं पयई तत्तं परमत्थं गोउरं पओली य ।
रयणी हत्थो भीओ हित्थो साहीणं अप्पवसं ॥ २६० ॥

दीणो वरओ विड्डिरं आडोवो रग्गयं च नवरंगं ।
लण्हं मसिणं ठाणं ओवासो गोअरो विसओ ॥ २६१ ॥

आरोविअं वलइअं धोअं विच्छोलिअं दसाऽवत्था ।
संकू कीलो रुंटिअं अलिविरुअं सीरिओ भिण्णो ॥ २६२ ॥

असमंजसं अणिबद्धं पडिसिद्धो वारिओ चरो पणिही ।
निहसो कसो समंता सव्वत्तो चारओ कारा ॥ २६३ ॥

विहुलं विसंठुलं जाण सामरिं सिंबलिं थलिं भूमिं ।
घरवाडयं परोहडं आयइं अज्जंतकालं च ॥ २६४ ॥

वालिअयं परिअत्तिअं ऊढिअयं पाउअयं मिअं तुच्छं ।
हुंडी घडा पउट्ठो कलाइआ गंडओ खग्गो ॥ २६५ ॥

खंडं वणं मुइंगो मुरओ य विवज्जओ विवज्जासो ।
पमहा गणा कलावो तिउडो वत्थं दुगुल्लं च ॥ २६६ ॥

महुरं साउं वारी करिधरणट्ठाणं अग्गला फलिहो ।
विसयं फुडं तरंतं परिप्पवंतं हिअं निअं ॥ २६७ ॥

लक्खारुणिअं पल्लविअं आविअं पोइअं घढं थूहं ।
रूढं पउणं जामो पहरो बहुलो कसणपक्खो ॥ २६८ ॥

पडिभेओ पच्चारणं आसंदी पीढिआ रणो सद्दो ।
सयडो गंती तंसं तिरिच्छं असिधेणुआ छुरिआ ॥ २६९ ॥

छोहो विक्खेवो हिअयं आसओ, कंदरो य कप्फाडो ।
कूणिअं अद्धनिमीलिअं अच्छायंतं निसायंतं ॥ २७० ॥

संमद्दो संघट्टो रासो हल्लीसओ खमं उचिअं ।
गुज्झं रहस्सं आसा मणोरहो कोसयं चसयं ॥ २७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

रंगो पिच्छाभूमी दरी गुहा चूडओ वलयबाहू ।
खंजो खोडो य नडो कुसीलवो, नालिआ घडिआ ॥ २७२ ॥

पासाओ हम्मिअं अणुअघंटिआ किंकिणी कणी फुरणं ।
पोओ वहणं सबरा य किराया मालई जाई ॥ २७३ ॥

जे त्ति य पयपूरणे विम्हयम्मि हो विलविअम्मि अवि हाहा ।
अंतो मज्झे पुरओ य अग्गओ मग्गओ पच्छा ॥ २७४ ॥

खेआइसु अव्वो हंदि उ त्ति, आमंतणम्मि दे-सद्दो ।
इर तच्छीले, इल्लो इत्तो आलो य मउअत्थे ॥ २७५ ॥

विक्कमकालस्स गए अउणत्तीसुत्तरे सहस्सम्मि ।
मालवनरिंदधाडीए लूडिए मण्णखेडम्मि ॥ प्र. १. ॥

धारानयरीए परिट्ठिएण मग्गे ठिआए अणवज्जे ।
कज्जे कणिट्ठबहिणीए सुंदरी नामधिज्जाए ॥ प्र. २. ॥

कइणो अंध जण किवा कुसल त्ति पयाणमंतिमा वण्णा ।
नामम्मि जस्स कमसो तेणेसा विरइया देसी ॥ प्र. ३ ॥

कव्वेसु जे रसड्ढा सद्दा बहुसा कईहि बज्झन्ति ।
ते इत्थ मए रइसा रमंतु हिअए सहिअयाणं ॥ प्र. ४ ॥

महाकविधनञ्जयकृतः

॥ अनेकार्थ-निघण्टुः ॥

गम्भीरान् रुचिरांश्चित्रान् विस्तीर्णार्थप्रसाधनान् ।
कष्टशब्दान् प्रवक्ष्यामि कवीनां हितकाम्यया ॥ १ ॥

वाग्दिग्भूरश्मिवज्रेषु पश्वक्षिस्वर्गवारिषु ।
नवस्वर्थेषु मेधावी गोशब्दमुपलक्षयेत् ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कः प्रजापतिरुद्दिष्टो को वायुरभिधीयते ।
कः शब्दः स्वर्गमाख्याति क इत्यात्मा मतः क्वचित् ॥ ३ ॥

सलिलं कमिति ज्ञेयं शिरः कमिति चोच्यते ।
देवाननिमिषानाहुर्मत्स्याननिमिषांस्तथा ॥ ४ ॥

अग्निश्च वर्हिणः चैव वृक्षः कुक्कुट एव च ।
शिखिनोऽभिहिताः शस्त्रः पृथुकश्च मतः शिखी ॥ ५ ॥

हंसो नारायणः प्रोक्तः क्वचिद्धंसो दिवाकरः ।
अश्वश्चापि स्मृतो हंसो हंसश्चापि विहंगमः ॥ ६ ॥

सारसस्सरसिजेन्द्वोः पतत्र्यपि च सारसः ।
राजाऽपि नृपतिर्ज्ञेयो राजा चोक्तो निशाकरः ॥ ७ ॥

विभावसुर्हुताशः स्याच्छ्वेतच्छत्रं क्वचिद्भवेत् ।
हिमारातिः स्मृतो वह्निः हिमारातिश्च भास्करः ॥ ८ ॥

धनञ्जयोऽग्निर्व्याख्यातो पार्थश्चापि धनञ्जयः ।
बीभत्सश्च मतः पार्थो बीभत्सो विकृतः स्मृतः ॥ ९ ॥

अग्निर्विरोचनः प्रोक्तो भास्करस्तु विरोचनः ।
विरोचनश्च चन्द्रः स्यात्क्वचिद्दैत्यो विरोचनः ॥ १० ॥

पाञ्चजन्यः क्वचिद्वह्निः क्वचिच्छङ्खो निगद्यते ।
कम्बुश्च गदितः शङ्खः कम्बुरिष्टश्च कुञ्जरः ॥ ११ ॥

भास्करोऽग्निः समुद्दिष्टः सहस्रांशुरपि क्वचित् ।
पतङ्गो दिनकृद् ज्ञेयः पतङ्गः शलभः स्मृतः ॥ १२ ॥

कौशिको देवराजः स्यादुलूकश्चापि कौशिकः ।
शम्भुर्ब्रह्मा च विष्णुश्च शम्भुश्चैव महेश्वरः ॥ १३ ॥

वृषकेतुर्मतः शङ्कुः शङ्कुः कील इहोच्यते ।
जम्बुको वरुणो ज्ञेयः शृगालश्चापि जम्बुकः ॥ १४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अर्क इष्टस्तु मघवान् घर्मांशुरर्क उच्यते ।
मन्थी राहुश्च चन्द्रश्च ग्रहो मन्थी निरुच्यते ॥ १५ ॥

केतवो रश्मयो ज्ञेयाः केतवश्च महाध्वजाः ।
तमोनुदः सहस्रांशुरग्निश्चापि प्रकीर्त्यते ॥ १६ ॥

मयूखाः किरणा ज्ञेया मयूखाश्चापि कीलकाः ।
सप्तर्षिरुत्सवः प्रोक्तः सप्तान्ये ऋषयः क्वचित् ॥ १७ ॥

वसवः शंवरा उक्ता देवाश्च वसवो मताः ।
नक्षत्रं धिष्ण्यमित्युक्तं गेहं धिष्ण्यं मतं क्वचित् ॥ १८ ॥

वासोऽम्बरमिति ख्यातमम्बरं च नभःस्थलम् ।
पयः सलिलमुद्दिष्टं पयः क्षीरं मतं क्वचित् ॥ १९ ॥

शिवं पानीयमुद्दिष्टं शिवं श्रेयः शिवं सुखम् ।
शिवं व्योमपतिं प्राहुः शिवं श्रेष्ठं प्रचक्षते ॥ २० ॥

क्षरं जलं विजानीयात्क्वचिन्मेघं विदुः क्षरम् ।
स्यन्दनं चाम्बु निर्दिष्टं स्यन्दनश्च महारथः ॥ २१ ॥

कृष्णं तमः समाख्यातं कृष्णश्चाधोक्षजस्तथा ।
अमृतं क्षीरमित्युक्तं क्वचिच्चेष्टं समुद्रजम् ॥ २२ ॥

शवं च सलिलं प्रोक्तं मृतमाहुः शवं तथा ।
तोयं घृतमिति प्रोक्तं घृतं सर्पिः क्वचिद्भवेत् ॥ २३ ॥

पानीयं च विषं प्रोक्तं क्वचिद्धालाहलं विषम् ।
हस्तिहस्तः करः प्रोक्तः करो हस्तः प्रचक्ष्यते ॥ २४ ॥

कीलालं रुधिरं प्रोक्तं नीरं चैव प्रशस्यते ।
भुवनं सलिलं प्रोक्तं आकाशं भुवनं स्मृतम् ॥ २५ ॥

प्रवालं कोमलं ज्ञेयं कोमलं स्पष्टवाचकम् ।
सदनं च स्मृतं तोयं सदनं वेश्म उच्यते ॥ २६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तोयं सद्मेति गदितं निलयं सद्म निगद्यते ।
संवरं च जलं प्रोक्तं संवरः पर्वतो भवेत् ॥ २७ ॥

संवरश्चाऽसुरः ख्यातो यो बिभर्ति रसां प्रियाम् ।
स्वरवाक्क्ष्मास्विडां प्राहुरिडा चाम्बरदेवताम् ॥ २८ ॥

पत्नीं चन्द्रेरिडां प्राहुरिला तत्समतां गता ।
अदितिः पृथिवी ज्ञेया देवमाताऽदितिः क्वचित् ॥ २९ ॥

अध्यूढा भार्या परित्यक्ता त्वद्भिदिश्च निगद्यते ।
वृषो धर्म्मः क्वचिज्ज्ञेयो गवामपि पतिर्वृषः ॥ ३० ॥

वृषा कर्णश्च गदितो वृषा चोक्तः शतक्रतुः ।
रौहिणेयो बलः प्रोक्तो रौहिणेयो बुधः क्वचित् ॥ ३१ ॥

बलदेवो मतः शेषो नागो वा शेष उच्यते ।
रामस्तु लाङ्गली ज्ञेयो रामो दाशरथिः क्वचित् ॥ ३२ ॥

रामश्च शुक्लो वर्णो रामश्च क्षत्रनाशनः ।
वराहः केशवः ख्यातो वराहो जलदः क्वचित् ॥ ३३ ॥

वराहः शकरो ज्ञेयो विष्णुर्मेघो हरिस्तथा ।
अजाराट्स्मरेन्दवो ज्ञेयास्त्रिनेत्रश्चाप्यजो मतः ॥ ३४ ॥

अजः पशुश्च विख्यातो तथाजौ ब्रह्मकेशवौ ।
शरीरजः स्मृतो रोगः पुत्रश्चापि शरीरजः ॥ ३५ ॥

ज्ञेयं पुष्करमब्जं च नागनासाग्रमेव च ।
कूलं नभः समाख्यातं कूलं रोधः प्रचक्षते ॥ ३६ ॥

खं चानन्तमिति प्रोक्तमनन्तं च बलं क्वचित् ।
विष्णुः क्वचिदनन्तः स्यान्नागश्चानन्त उच्यते ॥ ३७ ॥

प्रजापतिः स्मृतो राजा ब्रह्मा चापि प्रजापतिः ।
प्रजापतिः स्मृतः क्षत्ता क्षत्ता च चर उच्यते ॥ ३८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वामः पयोधरः प्रोक्तो वामः स्याद्द्रविणं हरः ।
वामश्च मदनः प्रोक्तो वामश्च प्रतिकूलके ॥ ३९ ॥

आगोपो गोपको ज्ञेयः क्वचिदागोपको ध्वजः ।
उरश्चाङ्कः समाख्यातः स्थानमङ्कः स्मृतस्तथा ॥ ४० ॥

वासरस्तु स्मृतो नागो वासरो दिवसो मतः ।
विभावसुर्निशा ज्ञेया गन्धर्वश्च क्वचिन्मतः ॥ ४१ ॥

शर्वर्यो रात्रयः प्रोक्ताः शर्वर्यश्च स्त्रियो मताः ।
सान्द्रं घनमिति प्रोक्तं स्निग्धं सान्द्रं निगद्यते ॥ ४२ ॥

स्वः स्वर्गस्य मतं नाम स्वः सुखं क्वचिदुच्यते ।
स्व आत्मा चैव निर्दिष्टः स्वः प्रोक्तो गृहमूषिकः ॥ ४३ ॥

ककुश्छन्दोविशेषज्ञो मतः शास्त्रेपि ना ककुप् ।
ककुग्महीरुहः प्रोक्तो ज्ञेयास्तु ककुभो दिशः ॥ ४४ ॥

क्षयं वेश्म समुद्दिष्टं क्षयं रोगं प्रचक्षते ।
जलदस्तु प्लवो ज्ञेयः प्लवो ज्ञेयस्तथोडुपः ॥ ४५ ॥

प्रासादो मण्डपः प्रोक्तो विहारश्चापि कथ्यते ।
घनं घनं विजानीयाद् घनं विपुलमुच्यते ॥ ४६ ॥

प्रयुज्यते च कस्मिंश्चिद् घनं सङ्घातवाद्ययोः ।
वरूथं स्यन्दनाग्रं स्याद्वरूथं वेश्म उच्यते ॥ ४७ ॥

चमूश्च वर्म सहसा प्रवदन्ति मनीषिणः ।
असुराश्च सुरा ज्ञेयाः क्वचिद्देवारयोऽसुराः ॥ ४८ ॥

नागाश्च द्विरदा ज्ञेयाः पन्नगाश्च क्वचिन्मताः ।
गन्धर्वश्च तथा वायुः क्वचित्स्याद् देवगायनः ॥ ४९ ॥

तार्क्ष्यो हयः समुद्दिष्टस्तार्क्ष्यश्चापि पतत्रिराट् ।
बालेयानसुरानाहुर्बालेयांश्च क्वचित् खरान् ॥ ५० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तृणी वनस्पतिः प्रोक्ता क्वचिदार्द्राश्च कथ्यते ।
शिखरी वृक्ष उद्दिष्टः शिखरी पर्व्वतः स्मृतः ॥ ५१ ॥

द्विजो विप्रश्च दन्तश्च द्विजः पक्षी निगद्यते ।
चौरो मलिम्लुचो ज्ञेयोः वातश्चापि मलिम्लुचः ॥ ५२ ॥

आत्मजं रक्तमुद्दिष्टं सुतः कामस्तथैव च ।
कीनाशो मृतको ज्ञेयः कीनाशश्चापि राक्षसः ॥ ५३ ॥

कीनाशोऽग्निः कृतघ्नश्च कृपणो यम एव च ।
कीनाशः कर्षको ज्ञेयः कीनाशश्च वृकोदरः ॥ ५४ ॥

अवदातं प्रधानं स्यादवदातं च पाण्डुरम् ।
ज्योतिर्ल्लोचनमुद्दिष्टं ज्योतिर्नक्षत्रमुच्यते ॥ ५५ ॥

ज्योतिश्च गदितो वह्निः काव्येषु मुनिपुङ्गवैः ।
प्रधानं सज्जनं ज्ञेयं प्रधानं श्वेतमुच्यते ॥ ५६ ॥

अब्दः संवत्सरो ज्ञेयो मेघश्चापि क्वचिन्मतः ।
बलाहका महामेघाः शिखरी च बलाहकः ॥ ५७ ॥

तोयदं जलदं प्राहुस्तोयदं कथ्यते घृतम् ।
जीमूतश्च मतो नागो जीमूतः क्वचिदम्बुदः ॥ ५८ ॥

पौलस्त्यं तु मतं युद्धं पौलस्त्यं पौरुषं विदुः ।
शुचिकृद्रजकश्चैव प्रोक्तो नित्यं बुधै रसः ॥ ५९ ॥

पर्जन्यं जलदं प्राहुः पर्जन्यं तु शतक्रतुः ।
शिलीमुखाः स्मृता बाणा भ्रमराश्च शिलीमुखाः ॥ ६० ॥

लेखा सीमेति विज्ञेया लेखा चित्रकृतौ मता ।
अम्बरीषं क्वचिद्भ्राष्ट्रं क्वचिद्युद्धं निगद्यते ॥ ६१ ॥

पुंस्त्वं चापि मतं युद्धं पुंस्त्वं पौरुषमुच्यते ।
विद्वांसोऽरिपवो ज्ञेया विद्वांसस्त्वसवो मताः ॥ ६२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मायाऽविद्येति विज्ञेया क्वचिन्माया तु सांवरी ।
मधु द्राक्षीति विज्ञेया क्वचित्स्यान्मधु माक्षिकम् ॥ ६३ ॥

मधु चाम्बु समाख्यातं सुरा च मधुसंज्ञका ।
खं रन्ध्रमिति विज्ञेयं खं गृहं नभ एव च ॥ ६४ ॥

खमिन्द्रियमिति ख्यातं खं च नक्षत्रमुच्यते ।
धार्तराष्ट्रा महाहंसा धृतराष्ट्रसुताः क्वचित् ॥ ६५ ॥

प्रभाकरो मतः सूर्यो वह्निश्चापि प्रभाकरः ।
सितं शुक्लमिति ज्ञेयं सितं बद्धं प्रचक्षते ॥ ६६ ॥

असितं कृष्णमित्युक्तं अशितं भक्षितं स्मृतम् ।
बभ्रुस्तु नकुलो ज्ञेयः पाण्डवो नकुलस्तथा ॥ ६७ ॥

त्रिशङ्कुमाहुर्मार्जारमृषिश्चापि तथेष्यते ।
यमस्तु वायसो ज्ञेयो यमः प्रेताधिपस्तथा ॥ ६८ ॥

लक्ष्मणं सारसं विद्यात्तथा दशरथात्मजम् ।
लक्ष्म चन्द्रस्य कार्ष्ण्यं स्याल्लक्ष्म्यः केतुः प्रकीर्तितः ॥ ६९ ॥

केतुश्चापि मतः काव्ये लक्ष्मेति मुनिपुङ्गवैः ।
आरुणेयः स्मृतो दक्षो दक्षश्चाचेतसः क्वचित् ॥ ७० ॥

आशुकारी भवेद्दक्षः स्यादली तोमरः स्मृतः ।
आदित्यं च रविं विद्याद् दैत्यश्चाप्यदितेः सुतः ॥ ७१ ॥

रोगो रजस्तथा रेणू रजो लोहितमुच्यते ।
स्कन्धो नितम्बसंज्ञः स्यान्नितम्बं जघनं तटम् ॥ ७२ ॥

हेम वस्विति विज्ञेयं वसु तेजो निगद्यते ।
सारङ्गं चातकं प्राहुः स्वर्णे चापि सितासिती ॥ ७३ ॥

रम्भाश्च कदलीः प्राहू रम्भा स्वर्गाङ्गना मता ।
ग्रावाणो गिरिजाः प्रोक्ता मेघाश्चापि मनीषिभिः ॥ ७४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

.... निगद्यते ।
औषणं रसमुद्दिष्टमृतं सत्यमपि क्वचित् ॥ ७५ ॥

अक्ष आत्मेति विज्ञेयः केचिदाहुर्बिभीतकम् ।
ज्ञेयमिन्द्रियमक्षं च शाकटं कर्ष एव च ॥ ७६ ॥

अक्षं च पाशकं विद्याद्व्यावहारिकमेव च ।
पद्ममिन्द्रियमित्युक्तं पद्मं तामरसं विदुः ॥ ७७ ॥

चैत्यमायतनं प्रोक्तं नीडमायतनं तथा ।
पुष्पं लोहितमुद्दिष्टं पुष्पं च कुसुमं तथा ॥ ७८ ॥

वाजी तुरङ्गमो ज्ञेयो वाजी श्येनो विहङ्गमः ।
विष्णिवन्द्रसिंहमण्डूकचन्द्रादित्याँस्तु वानरान् ॥ ७९ ॥

बभ्रुशिवानिलहयान् हरीनिच्छन्ति कोविदाः ।
पुरुषध्वजलिङ्गेषु हयभूषणलक्ष्मषु ॥ ८० ॥

रामशेषावनीन्द्रेषु ललामं नवसु स्मृतम् ।
शुक्रा स्मृताऽक्षिदोषोना लवली मञ्जरी तथा ॥ ८१ ॥

वक्रवक्त्रः शुको ज्ञेयः कोकिला वचनप्रिया ।
पुलिनं जलविच्छेदः पङ्कजं स्यात्कुशेशयम् ॥ ८२ ॥

रतं पापमिति ज्ञेयं सत्वरं शीघ्रमुच्यते ।
पिशङ्गं रोचनाभं स्यान्मेचकस्तिलको मतः ॥ ८३ ॥

ललाटेऽवस्थितं चिह्नं विद्वद्भिस्तलकं मतम् ।
परिचर्यं च कटकं निकषस्तु कषो मतः ॥ ८४ ॥

नानारत्नैरुपचिता मञ्जूषा रागिणी स्मृता ।
दिनकृद्वाजिसिंहेषु केसरित्वं विधीयते ॥ ८५ ॥

अव्यक्तो मधुरः शब्दः कल इत्यभिधीयते ।
अलातमुल्मुकं ज्ञेयं छेदो नाम भयङ्करः ॥ ८६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भावः शृङ्गारमाधुर्यं भावोऽवस्थाप्ररूपणम् ।
विलासः कामजो दोषस्तदेव ललितं मतम् ॥ ८७ ॥

उत्तमाङ्गं विना देहं कबन्धं चेति शस्यते ।
शिरसो वेष्टनं यद्वै तदुष्णीषं निगद्यते ॥ ८८ ॥

आहतं समदीर्घं स्यान्निबिडं पीडितोन्नतम् ।
मण्डूको भेकसंज्ञः स्याद्वर्षाभूश्चातको मतः ॥ ८९ ॥

शिवा पिङ्गवती ज्ञेया विशालं सबलं मतम् ।
दुश्चर्मा शिपिविष्टः स्यात्कर्षकस्तु कृषीबलः ॥ ९० ॥

कन्याजातश्च कानीनो पण्डः क्लीब इति स्मृतः ।
उत्कृष्टः श्वसुरः स्यातां म्लिष्टमव्यक्तवाचकम् ॥ ९१ ॥

रदनो हस्तिदन्तः स्याद्दानं कटकसंज्ञितम् ।
तोदनं चाङ्कुशं विद्यादालानं हस्तिबन्धनम् ॥ ९२ ॥

घनाघन इति ख्यातः शास्त्रेष्वधिकपौरुषः ।
अपाचीनं मनोज्ञं च बुद्धिर्ज्ञेया तु शेमुषी ॥ ९३ ॥

अर्कस्तु पादपे ज्ञेयो नदी स्यात्फेनवाहिनी ।
अश्वारोहो मरुद्यानोऽश्वानां हृदये ध्वनिः ॥ ९४ ॥

आक्रन्द इति विज्ञेयः खुराश्च शफसंज्ञिताः ।
आममासं भवेत्क्रव्यं पक्वं पिशितमुच्यते ॥ ९५ ॥

शुष्कं तुं विरसं ज्ञेयं मृष्टं सरसमुच्यते ।
शङ्खजं शुक्तिजं चैव वाराहं तिमिमौक्तिकम् ॥ ९६ ॥

वंशादाशीविषान्नागाज्जीमूताच्च तथाष्टमम् ।
लोकज्ञो दक्षिणो ज्ञेयो दक्षिणश्च तुरः स्मृतः ॥ ९७ ॥

आकूतं तु मतं विद्यात्कण्टकं गहनं मतम् ।
आननं चाकुले नेत्रे चिकुरं चापि शस्यते ॥ ९८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पापः श्याम इति प्रोक्तो वभ्रूस्तु कपिलो मतः ।
स्थविष्टं स्थावरे चैव दविष्टं दूरमुच्यते ॥ ९९ ॥

परमेष्ठी मतः श्रेष्ठः प्रेम प्रियमुदाहृतम् ।
प्रकाशः स्त्रीगृहेरक्तः शैलूष इति संज्ञितः ॥ १०० ॥

पदकृच्चर्मकारः स्यान्नापितस्त्वजयः स्मृतः ।
लावण्यमाहुर्माधुर्यं चित्रं च शुभकर्म्मजम् ॥ १०१ ॥

व्याधयश्चामयाः प्रोक्ताः पानीयं तु समुच्चयः ।
आधयस्तु स्मृताः प्राज्ञैश्चित्तोत्पन्ना उपद्रवाः ॥ १०२ ॥

रंहो वेगः समाख्यातः सत्रं सच्चरितं स्मृतम् ।
आलवालं स्मृतं सद्भिरपां वेगनिवारणम् ॥ १०३ ॥

चटकः कलविङ्कः स्यात्तुल्यं सदृशमुच्यते ।
किलासं पाण्डुरं ज्ञेयं दोला प्रेङ्खेति शस्यते ॥ १०४ ॥

मन्दिरं नगरं ज्ञेयं निलयं चापि मन्दिरम् ।
सहस्रनयनोऽगारिः प्रधनं युद्धमुच्यते ॥ १०५ ॥

पलाशो हरितो वर्णो मेचको नीलपिञ्जरः ।
उक्षाणं वृषभं विद्याल्लुलायो महिषो मतः ॥ १०६ ॥

उस्रा वन्ध्या वसा वेहत् पृष्ठोही गर्भिणी हि या ।
व्याख्यातो मस्करो वेणुस्त्वचिसारः परिकीर्तितः ॥ १०७ ॥

हिलं कामं शपं चैव रोषमाहुर्मनीषिणः ।
कलभोऽल्पवयो नागः कलुषं चाविलं मतम् ॥ १०८ ॥

वृजिनं कुटिलं विद्यात्सम्राट् राजा च भूभुजौ ।
रत्नं वज्रं विजानीयात्त्रियामा क्षणदा मता ॥ १०९ ॥

दीर्घं प्राशुं विजानीयात् ह्रस्वं नीचकमुच्यते ।
भूरि प्रभूतमुद्दिष्टमभितः सर्ववाचकम् ॥ ११० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पवनश्चानिलो ज्ञेय: पवनश्चाधमो जन: ।
प्रियवाक्यो भवेदार्य: स्नातश्च परिकीर्तित: ॥ १११ ॥

आडम्बरश्च पटहो व्यञ्जनं बोधनं मतम् ।
विपञ्ची वल्लकी ख्याता वीणा चैव निगद्यते ॥ ११२ ॥

मालती सुमना ज्ञेया सुमना मुदितो जनः ।
वल्लरी मञ्जरी ख्याता प्रपाऽप्शाला प्रकीर्तिता ॥ ११३ ॥

आयुर्निरुच्यते तोयं तेन जीवति पद्मकम् ।
तस्य पत्राक्षिमानेन रामो राजीवलोचन: ॥ ११४ ॥

उत्कृत्य कवचं देहादसृग्दग्धं च यत्पुरा ।
इन्द्राय दत्तवान्कर्णस्तेन वैकर्त्तन: स्मृत: ॥ ११५ ॥

तीक्ष्णश्चैव प्रचण्डश्च वृको नामानलो मत: ।
स पाण्डवस्य उदरे तेन भीमो वृकोदरः ॥ ११६ ॥

यस्य श्रुतिमुखा वाणी पुण्य-श्लोक: स उच्यते ।
य: खेदी चानिवर्त्ती च युद्धशौण्ड: स उच्यते ॥ ११७ ॥

महासंसर्गसङ्घातं महेष्वासं प्रचक्षते ।
स्वविक्रमैस्तापयेच्च परं... यूथं तापयेत् ॥ ११८ ॥

यूथं तापयेद्यस्तं विज्ञेयश्च स यूथप: ।
तस्मादपि च यो वर्य: स तु यूथपयूथप: ॥ ११९ ॥

सिंहान्वितान्तसौवीरः स नृसिंह इति स्मृत: ।
ये हि स्पष्टप्रवक्तारो मतास्ते व्यक्तवादिन: ॥ १२० ॥

यो यमित्थं च नाम्नाति स कीनाश इति स्मृत: ।
योऽप्रबुद्धोऽल्पबुद्धिश्च स तु मन्द इति स्मृत: ॥ १२१ ॥

उपकारं तु यो हन्ति स कृतघ्न इति स्मृत: ।
हर्षे गर्वे सुखे खेदे वृद्धौ च प्रतिभासते ॥ १२२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

स्नेहभाग्यक्षये चैव मन्दशब्दो निगद्यते ।
नातीत्य वर्तते यत्र तदध्यात्मं प्रचक्षते ॥ १२३ ॥

चेतसश्च समाधानं समाधिरिति गद्यते ।
सर्वक्लेशविनिर्मुक्तो स हि दान्त इति स्मृतः ॥ १२४ ॥

निर्ममो निरहङ्कारो विज्ञेयः छिन्नसंशयः ।
प्रदाता देशकालज्ञः समाधिस्थः स उच्यते ॥ १२५ ॥

मुखरोऽल्पमतिर्यस्तु सक्रोधश्चैव कीटकः ।
वृत्तिर्यत्र तु गृह्यानां परोक्षे बहिः तत्क्रिया ॥ १२६ ॥

आहारव्यवहारेषु सा प्रीतिर्निरुपस्करा ।
परस्परं स्वदारेषु सतां येषां प्रवर्तते ॥ १२७ ॥

विश्रम्भात्प्रणयाद्वापि सा प्रीतिर्निरुपद्रवा ।
यशः ख्यातिरिति प्रोक्तं तद्योगात्प्राहुरुच्यते ॥ १२८ ॥

कीर्तिख्यातियशोयोगाद् भगवन्निति चोच्यते ।
प्रियदानेषु यः शुद्धः स उदार इति स्मृतः ॥ १२९ ॥

रजस्वला तु या नारी सा चोदक्या प्रकीर्तिता ।
प्रीतिर्भावक्रिये स्वच्छरक्षालिङ्गितनुं विपुम् ? ॥ १३० ॥

तेजो रेतसि दीप्तौ तपो हि स्याद् वृषार्थकः ।
योऽन्यजातो हनो जीवः स शरारू इति स्मृतः ॥ १३१ ॥

मिथ्यादृष्टिरहंमानी नास्तिकः सः प्रकीर्त्तितः ।
कामः क्रोधश्च वै पूर्वे लोभोऽसत्यं च मध्यमे ॥ १३२ ॥

अन्ते मोहो विषादश्च यस्य ज्ञेयः स षड्वदः ।
अमृते जारजः कुण्डो मृते भर्त्तरि गोलकः ॥ १३३ ॥

अनयोर्योऽन्नमश्नाति स कुण्डाशी निगद्यते ।
भ्रूणस्त्री गर्भिणी बाला ब्राह्मणी बह्मजीविनी ॥ १३४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

परचित्ते यवीयान् योः ज्येष्ठपत्नीं परामृशन् ।
यः पश्चिमश्च ज्येष्ठोऽपि परचित्तः स उच्यते ॥ १३५ ॥

पुष्पजं क्षोमजं चर्म्मकोशजं भर्म्मजं तथा ।
गुणजं च समुद्दिष्टं तद्भेदा वस्त्रजातिषु ॥ १३६ ॥

बिम्बारक्तधरा या स्त्री बिम्बोष्ठीं तां विनिर्दिशेत् ।
या स्यात् संक्रीडनपरा ललना तां विनिर्दिशेत् ॥ १३७ ॥

दूर्व्वाकाण्डप्रतीकाशा कुम्भौ यस्यास्तनू कुचौ ।
सर्वरूपविविक्ताङ्गी सा भवेद्वरवर्ण्णिनी ॥ १३८ ॥

लावण्ययुक्ता या नारी ललितां तां विनिर्दिशेत् ।
या मत्ता मत्तवज्ज्योतिः सा ज्ञेया मत्तकाशिनी ॥ १३९ ॥

भूरिश्च भूरिमुद्दिष्टम् अन्नं श्रव इति स्मृतम् ।
भूरि श्रवो ददातीह तस्माद् भूरिश्रवो हि सः ॥ १४० ॥

चतुष्पाद्विंशतिभुजो लोहितग्रीव एव च ।
निसर्गाद्दारुणात्क्रूराद्रवणाद् रावणः स्मृतः ॥ १४१ ॥

रोषणा या भवेन्नारी भामिनीं तां विनिर्दिशेत् ।
न्यग्रोधलक्षणं विद्याद्धाना परिमण्डलम् ॥ १४२ ॥

ताभ्यामुपेता वनिता न्यग्रोधपरिमण्डला ।
तत्तुल्ये चाक्षिणी यस्याः सा स्त्री राजीवलोचना ॥ १४३ ॥

वर्णप्रमाणनिर्घोषोऽछिन्नसंपद्भिरन्वितः ।
राजीवमन्ये शंसन्ति स्निग्धवर्णं सितासितम् ॥ १४४ ॥

किंचिदुत्तरतद्योगात्सीता राजीवलोचना ।
बलिभिर्यास्त्रिभिर्युक्ता शङ्खकण्ठी उदाहृता ॥ १४५ ॥

.....जराकराकारं स्पन्दनाग्रमिवाग्रतः ।
वस्त्वे...ति तज्ज्ञेयं तस्यैवाग्रं ..... ॥ १४६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

.....त्तं मर्मसंयुक्तं तत्तथालिनमुच्यते ।
ग्रहणे धारणे सामे वाहने धर्मसंयुता ॥ १४७ ॥

रमणे क्रीडने सङ्गे भार्या नाम प्रवर्त्तते ।
मूढतायां सविद्यायां सप्ताश्वस्त्वंशुमालिनि ॥ १४८ ॥

विषमाक्षदरा एते ज्ञेयाग्रं तैः विसंस्थिताः ।
कोटरस्था इति ज्ञेयाः सर्प्पकीटखगादयः ॥ १४९ ॥

आताम्रपल्लवो यस्तु वृक्षाणामचिरोद्गमः ।
.... ॥ १५० ॥

सौकुमार्यं किसलयं कोमलत्वं च तत्स्मृतम् ।
शतानां च चतुर्हस्तं नल्वं तदिहसंज्ञितम् ॥ १५१ ॥

कुम्भो वाहः प्रस्थः समं नल्व इति विधीयते ।
विपिनं शून्यमित्युक्तं विपिनं गृहमेव च ॥ १५२ ॥

रुक्म वर्ण्णं च वामं च दर्शनीयार्थवाचकः ।
सर्वार्थश्चाप्युवर्णश्च पानीयं शीतमुच्यते ॥ १५३ ॥

नीहारं शीतमित्युक्तं प्रदोषान्तो निशीयकः ।
.... ॥ १५४ ॥

इति महाकविश्रीधनञ्जयकृते निघण्टुसमये शब्दसंकीर्णे
अनेकार्थप्ररूपणो द्वितीयपरिच्छेदः ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पू.आ. श्री हर्षकीर्तिसूरिविरचिता

।। शारदीया नाममाला ।।

प्रणम्य परमात्मानं, सच्चिदानन्दमीश्वरम् ।
ग्रथ्नाम्यहं नामामालां, मालामिव मनोरमाम् ॥ १ ॥

परमात्मा परम्ब्रह्म, परञ्ज्योतिरगोचरः ।
निरञ्जनश्चिदानन्दः, परमः परमेश्वरः ॥ २ ॥

देवाधिदेवः सर्वज्ञो, वीतरागो जिनेश्वरः ।
तीर्थङ्करो जगन्नाथो, जिनोऽर्हन् भगवान् प्रभुः ॥ ३ ॥

वाग्देवी शारदा ब्राह्मी, भारती गीः सरस्वती ।
हंसयाना ब्रह्मपुत्री, सा सदा वरदायिनी ॥ ४ ॥

विनायकः पर्शुपाणि-र्विघ्नराजो गजाननः ।
द्वैमातुर एकदन्तो, लम्बोदरगणाधिपौ ॥ ५ ॥

गौरीसुतश्च हेरम्ब-स्तथा मूषकवाहनः ।
कार्यारम्भेषु सर्वेषु सिद्धिबुद्धिप्रदोऽस्तु सः ॥ ६ ॥

सुगतः श्रीधनो बुद्धो, बोधिसत्त्वस्तथागतः ।
द्वयवादी दशबलो, जिनः शौद्धोदनिर्मुनिः ॥ ७ ॥

ब्रह्मा प्रजापतिः स्रष्टा, विधिर्वेधाः पितामहः ।
हिरण्यगर्भो द्रुहिणः, परमेष्ठी चतुर्मुखः ॥ ८ ॥

धाता विधाता लोकेशो, विरञ्चिर्विश्वसृड् ध्रुवः ।
सुरज्येष्ठः कमलभूः, स्वयम्भूर्नाभिभूरजः ॥ ९ ॥

पद्मनाभोऽग्रयोनिः स्या-दात्मभूः कमलासनः ।
तत्पुत्रो नारदो वीणा संयुतो हंसवाहनः ॥ १० ॥

श्रीपतिः केशवः कृष्णो, गोविन्दो माधवोऽच्युतः ।
दामोदरो दैत्यरिपु-र्विष्णुनारायणौ हरिः ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जनार्दनश्चक्रपाणि-र्वासुदेवश्चतुर्भुजः ।
उपेन्द्रः पुण्डरीकाक्षो, मुरारिः पुरुषोत्तमः ॥ १२ ॥

पीताम्बरः पद्मनाभो, मुकुन्दो मधुसूदनः ।
विश्वम्भरो विश्वरूपो, विश्वक्सेनो वृषाकपिः ॥ १३ ॥

यदुनाथो हृषीकेशः, शौरिः श्रीवत्सलाञ्छनः ।
वैकुण्ठ इन्द्रावरजो, वनमाली त्रिविक्रमः ॥ १४ ॥

अब्धिशायी शेषशायी, श्रीधरो गरुडध्वजः ।
जलशायी यज्ञमर्त्यः, पुराणपुरुषः स्वभूः ॥ १५ ॥

अधोक्षजः कैटभजित्, बलिभिद्विष्टरश्रवाः ।
देवकीनन्दनः शार्ङ्गी, कंसारिर्नरकान्तकृत् ॥ १६ ॥

गदाधरश्चक्रधारो, गोवर्धनधरो विधुः ।
गोपीप्रियो गिरिधरः, श्यामो गरुडवाहनः ॥ १७ ॥

यशोदातनयो राधा-वल्लभो नन्दनन्दनः ।
विठलो मोहनः कुञ्ज-विहारी द्वारिकेश्वरः ॥ १८ ॥

महेश्वरो महादेवः, श्रीकण्ठः शंकरः शिवः ।
ऊग्रः शूली मृडः शंभुस्त्र्यम्बकश्चन्द्रशेखरः ॥ १९ ॥

रुद्रस्त्रिलोचनः शर्वः, स्थाणुर्गङ्गाधरो हरः ।
ईशान ईशो गिरिशो, गिरीशः प्रथमाधिपः ॥ २० ॥

मृत्युञ्जयः पशुपतिः, कृत्तिवासाः कपालभृत् ।
वामदेवो भवो भर्गः, पिनाकी वृषभध्वजः ॥ २१ ॥

व्योमकेशः क्रतुध्वंसी, भूतनाथ उमापतिः ।
अष्टमूर्तिनीलकण्ठः, पुरभिन्नीललोहितः ॥ २२ ॥

खञ्जः कपर्दी सर्वज्ञो, धूर्जटिस्त्रिपुरान्तकः ।
कृशानुरेता दिग्वासा, अन्धकारिर्विषान्तकृत् ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

खण्डपर्शुर्विरूपाक्षो, वरदो भाललोचनः ।
इन्दुमौलिः स्मरारिश्च, भीमो वृषभवाहनः ॥ २४ ॥

लक्ष्मीः श्रीः कमला पद्मा, मा रमा कमलालया ।
इन्दिरा हरिपत्नी सा लोकमाताब्धिनन्दिनी ॥ २५ ॥

ईश्वरी पार्वती गौरी, भवानी हिमवत्सुता ।
उमा शिवाम्बिका दुर्गा, काली कात्यायनीश्वरी ॥ २६ ॥

रुद्राणी चण्डिका चण्डी, मृडानी मेनकात्मजा ।
अपर्णार्या सती देवी, गिरिजा सर्वमङ्गला ॥ २७ ॥

दाक्षायणी च शर्वाणी, महामाया महेश्वरी ।
भैरवी भूतनाथा च, शांकरी शिववाहना ॥ २८ ॥

अनङ्गो मदनः कामो, मारः पञ्चशरः स्मरः ।
मनोभवो रतिपतिर्मन्मथो मकरध्वजः ॥ २९ ॥

पुष्पधन्वा मनसिजः, कन्दर्पो विषमायुधः ।
शम्बरारिः सूर्पकारि-र्दर्पको मीनकेतनः ॥ ३० ॥

अनन्यजो मधुसखः, प्रद्युम्नः कुसुमायुधः ।
शृङ्गारयोनिः पुष्पेषुः, संकल्पात्मा रमासुतः ॥ ३१ ॥

हृच्छयः कमनः कन्तु-र्जराभीरुश्च तच्छराः ।
मोहनोन्मादनौ शोष-णश्च ताडनमारणौ ॥ ३२ ॥

कार्तिकेयो गुहः स्कन्दः, सेनानीः पार्वतीसुतः ।
षाण्मातुरो महासेनः षण्मुखः शिखिवाहनः ॥ ३३ ॥

शरजन्माग्निभूः स्वामी, विशाखः क्रौञ्चभेदनः ।
तारकारिः शक्तिधरः, कुमारो बहुलात्मजः ॥ ३४ ॥

विबुधा देवता देवा-स्त्रिदशा निर्जराः सुराः ।
आदित्या मरुतो लेखा, निलिम्पा नाकिनोऽमराः ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वृन्दारकाः सुमनसः, सुपर्वाणः सुधाभुजः ।
त्रिदिवेशा आदितेया, अमर्त्या दानवारयः ॥ ३६ ॥

दिवौकसो दिविषदो, गीर्वाणा अमृतान्धसः ।
अस्वप्ना ऋभवो वह्नि-मुखाः क्रतुभुजोऽरुजः ॥ ३७ ॥

स्वः स्वर्गस्त्रिदिवं नाकः, सुरलोकस्त्रिविष्टपम् ।
सुरालयश्चोर्ध्वलोको, द्यौर्गौस्तु विषताविषौ ॥ ३८ ॥

इन्द्रः पुरन्दरः शक्रो, वासवः पाकशासनः ।
संक्रन्दनः सहस्राक्षः, सुत्रामा मघवा वृषा ॥ ३९ ॥

आखण्डलः सुनासीरः, पुरुहूतः शतक्रतुः ।
दिवस्पतिर्दुश्च्यवनो, जम्भारातिः शचीपतिः ॥ ४० ॥

जिष्णुर्वृद्धश्रवा वज्री, बिडौजा नाकिनायकः ।
बलारातिः सुरपति-र्मरुत्वान् मेघवाहनः ॥ ४१ ॥

प्राचीनबर्हिर्मघवा, शतमन्युः सुरर्षभः ।
ऋभुक्षा नमुचिद्विट् च, वृत्रहा कौशिको हरिः ॥ ४२ ॥

वास्तोष्पतिस्तुराषाट् तु, पुलोमारिर्मरुत्सखः ।
गोत्रभेदी हरिहयो, देवराजोऽस्य तु प्रिया ॥ ४३ ॥

पुलोमजा शचीन्द्राणी, पीयूषममृतं सुधा ।
हाहा हूहूश्च गन्धर्वौ, विश्वकर्मा तु शिल्पकृत् ॥ ४४ ॥

सुतो जयन्तः प्रासादो, वैजयन्तोऽमरावती ।
पुरी सभा सुधर्मा च, मातलिः सारथिर्हरेः ॥ ४५ ॥

ऐरावतो गजो वज्र-मायुधं नन्दनं वनम् ।
ऊच्चैःश्रवा हयो यानं, विमानं व्योमगामिनी ॥ ४६ ॥

द्वारपालो देवनन्दी, बृहस्पतिः पुरोहितः ।
स्वर्वैद्यावश्विनीपुत्रौ, नारदाद्याः सुरर्षयः ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

घृताची मेनका रम्भा, मञ्जुघोषा तिलोत्तमा ।
उर्वशी च सुकेशी चेत्याद्या अप्सरसः स्मृता ॥ ४८ ॥

संतानः पारिजातश्च, कल्पश्च हरिचन्दनः ।
मन्दारश्चेति देवानां, वृक्षाः पञ्च बुधैः स्मृताः ॥ ४९ ॥

विद्याधरा अप्सरो यक्षा, रक्षोगन्धर्वकिन्नराः ।
पिशाचो गुह्यकः सिद्धो, भूतोऽमी देवयोनयः ॥ ५० ॥

कुबेरो धनदः श्रीदो, यक्षराजो धनाधिपः ।
किन्नरेशो राजराजः, पौलस्त्यो गुह्यकेश्वरः ॥ ५१ ॥

ऐलविलः शम्भुसखः, कुहः पुण्यजनेश्वरः ।
एकपिङ्गो वैश्रवणो, निधीशो नरवाहनः ॥ ५२ ॥

मनुष्यधर्मा कैलास-नाथः किंपुरुषाधिपः ।
उत्तराशापतिः शक्र-कोशाध्यक्षोऽलकापतिः ॥ ५३ ॥

वरुणः पाशभृच्चैव, प्रचेता अब्धिमन्दिरः ।
यादःपतिर्जलपतिः, पाशी पश्चिमदिग्पतिः ॥ ५४ ॥

यमः कृतान्तः शमनो, धर्मराजः परेतराट् ।
समवर्ती श्राद्धदेवः, कालः सूर्यसुतोन्तकः ॥ ५५ ॥

यमराजः पितृपतिर्मृत्युर्दक्षिणदिक्पतिः ।
कीनाशो यमुनाभ्राता, दण्डभृन्महिषध्वजः ॥ ५६ ॥

असुरा दानवा दैत्याः, शुक्रशिष्याः सुरद्विषः ।
पूर्वदेवा दितिसुता, दैत्येन्द्रा दनुजा अपि ॥ ५७ ॥

असुरा राक्षसा यातु-धाना रक्षांसि नैऋताः ।
रात्रिचराः पुण्यजनाः, पलादासृक्परक्तपाः ॥ ५८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ इति देववर्गः ॥

आकाशमभ्रं गगनं, व्योम विष्णुपदं नभः ।
अम्बरं पुष्करं खं द्यौरन्तरिक्षं मरुत्पथः ॥ ५९ ॥

वियद्विहायोऽनन्तं च, सुरवर्त्म घनाश्रयः ।
.... ॥ ६० ॥

आदित्यः सविता सूर्यो, रविर्भानुर्दिनेश्वरः ।
अर्कः सूरः खगः पुषा, पतङ्गो भास्करो भगः ॥ ६१ ॥

तपनस्तरणिर्मित्र-श्चित्रभानुस्त्रयीतनुः ।
सप्ताश्वोऽहस्करो भास्वान्, द्वादशात्मा विरोचनः ॥ ६२ ॥

प्रभाकरः सहस्रांशु-र्मार्तण्डो मिहिरोऽर्यमा ।
प्रद्योतनो जगच्चक्षुः, कर्मसाक्षी दिवाकरः ॥ ६३ ॥

हरिदश्वो हरिर्हेलि-र्ब्रध्नो हंसो विकर्तनः ।
उष्णरश्मिर्ग्रहपति-र्गभस्तिश्चक्रबान्धवः ॥ ६४ ॥

ईनोंशुमाली तीक्ष्णांशुः, सप्तसप्तिर्विभाकरः ।
नभोमणिर्धामपति-र्द्युमणिः पद्मिनीपतिः । ॥ ६५ ॥

पद्मबन्धुर्विवस्वांश्च, ध्वान्तारातिरहर्पतिः ।
तिमिरारिर्दिनकरो, यमुनाजनकोऽरुणः ॥ ६६ ॥

चन्द्रः सोमो मृगाङ्को ग्लौ-र्हिमांशुश्चन्द्रमाः शशी ।
विधुः शशाङ्कः शीतांशुर्द्विजराजः सुधाकरः ॥ ६७ ॥

जैवातृकः शशधरो, नक्षत्रेशो निशाकरः ।
औषधीशो निशानाथ, इन्दुः कुमुदिनीप्रियः ॥ ६८ ॥

अब्जो राजा चोडुपतिः, कलानाथो हिमद्युतिः ।
रोहिणीरमणो सिन्धु-सुतः कुमुदबान्धवः ॥ ६९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चन्द्रोद्योतः स्मृता ज्योत्स्ना, चन्द्रिका कौमुदीन्दुरुक् ।
नक्षत्रमृक्षं भं धिष्ण्यं, तारा ज्योतिरुडुर्ग्रहः ॥ ७० ॥

मयूखकिरणौ भानु-र्मरीचिदीधितिकराः ।
पादो गभस्तिरुस्रो गौर्ज्योतिर्धामांशुरश्मयः ॥ ७१ ॥

अर्चिर्धिष्णिर्घृणिस्तेजो, भाः प्रभा त्विट् छविर्द्युतिः ।
शोचिर्दीप्तिर्महो वर्च्चो, रोचिर्भा रुग्रुचिर्वसुः ॥ ७२ ॥

शिशिरः शीतलः शीतस्तुषारश्च हिमो जडः ।
उष्णं तिग्मं खरं तीक्ष्णं, चण्डं तीव्रं तथा पटुः ॥ ७३ ॥

मङ्गलोङ्गारको भौम, आरोवक्रः कुजः स्मृतः ।
बुधस्तु सौम्यो ज्ञश्चान्द्रिः, गुरुर्जीवो बृहस्पतिः ॥ ७४ ॥

वाचस्पतिः सुराचार्यो, गीःपतिर्धिषणोङ्गिराः ।
शुक्रो दैत्यगुरुः काव्य, उषना भार्गवः कविः ॥ ७५ ॥

शनिः शनैश्चरः शौरि-र्मन्दश्छायासुतोऽसितः ।
राहुस्तमः सैंहिकेयः, स्वर्भाणुस्तु विधुन्तुदः ॥ ७६ ॥

केतुः शिखी वाहिकः स्यात्, ध्रुवस्तूत्तानपादजः ।
सप्तर्षयोऽत्रि प्रमुखाः, अगस्तिः कुम्भजोऽब्धिपः ॥ ७७ ॥

अश्विन्यादीनि नक्षत्राण्यष्टाविंशतिसङ्ख्यका ।
लग्नानि राशयश्चैव, मेषाद्या द्वादशः स्मृताः ॥ ७८ ॥

अहर्दिनं दिवं घस्रं, दिवसो वासरो दिवा ।
प्रातः प्रभातः प्रत्यूषोमुखं कलयं महर्मुखम् ॥ ७९ ॥

रजनी यामिनी रात्रि-स्त्रियामा शर्वरी निशा ।
निशीथिनी क्षपा दोषा, क्षणदा च विभावरी ॥ ८० ॥

अन्धकारं च तिमिरं, ध्वान्तं संतमसं तमः ।
तमिस्रमन्धतमसं, भूच्छाया तामसं रजः ॥ ८१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

क्षणं पलं घटी यामः, दिनमासर्तवोऽयनम् ।
संवत्सरो युगं कल्पः, कालस्येत्यादयोऽभिधाः ॥ ८२ ॥

वसन्तग्रीष्मवर्षाश्च, शरद्धेमन्त एव च ।
शिशिरश्चेति विज्ञेया, ऋतवः षड्द्विमासिकाः ॥ ८३ ॥

अब्दः संवत्सरो वर्षं, वत्सरो हायनं शरत् ।
कल्पो युगान्तः संहारः, कल्पान्तः प्रलयः क्षयः ॥ ८४ ॥

दिशा आशा दिशः काष्ठा, हरितः ककुभश्च ताः ।
चतस्रोऽष्टौ दशधा वा, स्युरिन्द्राद्यास्तदीश्वराः ॥ ८५ ॥

पूर्वाग्नेयी दक्षिणा च, नैऋती पश्चिमा तथा ।
वायवी चोत्तरेशानी, ब्राह्मी नागीति ता दश ॥ ८६ ॥

वारिवाहो घनो मेघः, स्तनयित्नुर्घनाघनः ।
अभ्रं तडिद्वान् मुदिरो, जलमुक् जलदोम्बुभृत् ॥ ८७ ॥

धाराधरो जलधरो, धूमयोनिर्बलाहकः ।
जीमूतो वारिदो नभ्राट्, पर्जन्याम्भोधरोम्बुदः ॥ ८८ ॥

विद्युत्सौदामिनी शम्पा, चञ्चला चपला तडित् ।
ऐरावती क्षणरुचि-र्ह्रादिनी च शतह्रदा ॥ ८९ ॥

गर्जितं स्तनितं गर्जी-रसितं मेघनिस्वनम् ।
बप्पीहश्चातकः सारं- गः स्तोकको नभोम्बुपः ॥ ९० ॥

नीलकण्ठः शिखी केकी, मयूरो जलमुक्सुहृत् ।
शिखण्डी बर्हिणो बर्ही, कलापी च भुजङ्गभुक् ॥ ९१ ॥

परपुष्टा परभृता, ताम्राक्षी कोकिला पिका ।
मधुरालापिनी श्यामा, कलकण्ठी वनप्रिया ॥ ९२ ॥

रथाङ्गाह्वश्चक्रवाकः, कोको द्वन्द्वचरश्च सः ।
यामिनीविरहश्चक्रो, रामशापो निशावियुक् ॥ ९३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जीवंजीवश्चलचञ्चु-श्चकोरो विषसूचकः ।
ज्योत्स्नाप्रियोऽङ्गारभोजी, गुन्दालो विषभीरुकः ॥ ९४ ॥

ताम्रचूडः कुक्कुटश्च, कृकवाकुः शिखण्डिकः ।
प्रभातज्ञो निशावेदी, वृत्ताक्षश्चरणायुधः ॥ ९५ ॥

अनुवादी रक्ततुण्डः, शुकः कीरः फलादनः ।
खञ्जनः खञ्जरीटश्च, निलश्चाषः किकीदिविः ॥ ९६ ॥

हंसो मरालश्चक्राङ्गो, मानसौकाः सितच्छदः ।
हंसभेदा राजहंसा, कदम्बा धार्तराष्ट्रकाः ॥ ९७ ॥

तार्क्ष्यः सुपर्णो गरुडो, वैनतेयोऽरुणाम्बुजः ।
गरुत्मान् पक्षिराजश्च, सर्पारिः काश्यपात्मजः ॥ ९८ ॥

खगो विहङ्गमः पक्षी, विहङ्गो विहगो द्विजः ।
पत्री पतत्री शकुनिः, शकुन्तः शकुनः पतन् ॥ ९९ ॥

विहायो विः पत्ररथो, विकिरः पतगोण्डजः ।
नगौका नीडनिलयः, खचरो विष्किरो वयः ॥ १०० ॥

पक्षश्छब्दो गरुत्पत्रं, पतत्रं च तनूरुहम् ।
वाजोऽस्य पक्षतिर्मूलं, चञ्चुस्त्रोटिः सृपाटिका ॥ १०१ ॥

वायुः समीरणो वातः, समीरो मारुतो मरुत् ।
गन्धवाहो गन्धवहो, मातरिश्वा प्रभञ्जनः ॥ १०२ ॥

सदागतिर्जगत्प्राणो, नभस्वान् पवनोऽनिलः ।
श्वसनः पवमानश्च, पृषदश्वः प्रकम्पनः ॥ १०३ ॥

अहिप्रियो दैत्यदेव, आशुगः स्पर्शनोऽस्य तु ।
पुत्रौ भीमहनूमन्तौ झञ्झा वृष्टियुतो मरुत् ॥ १०४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ इति श्रीव्योमवर्गः ॥

विष्टपं भुवनं विश्वं, जगल्लोकश्चराचरः ।
मनुष्यलोकः संसारो, नागलोको रसातलम् ॥ १०५ ॥

भूमिर्भूर्वसुधा पृथ्वी, धरित्री धरणी धरा ।
मही वसुंधरा धात्री, क्षोणी क्ष्मा मेदिनी क्षितिः ॥ १०६ ॥

विश्वम्भरा वसुमती, स्थिरानन्ताऽचलावनिः ।
सर्वंसहा क्षमा गोत्रा, काश्यपी सागराम्बरा ॥ १०७ ॥

ऊर्वी ज्याकुर्भूतधात्री, विपुला जगती रसा ।
इला गौ रत्नगर्भा च, पृथिवी सिन्धुमेखला ॥ १०८ ॥

पर्वतः शिखरी क्ष्माभृ-न्नगः शैलोऽचलो गिरिः ।
अद्रिः शिलोच्चयो गोत्रो, भूधरः सानुमान् धरः ॥ १०९ ॥

मेरुर्हिमालयो विन्ध्यः, कैलाशो मलयाचलः ।
उदयाद्री रोहणश्च, लोकालोकादयो नगाः ॥ ११० ॥

नीरं वारि जलं तोयं, पानीयं सलिलं कुशम् ।
अम्भोऽर्णोम्बु पयः पाथः, शम्बरं जीवनं वनम् ॥ १११ ॥

उदकं पुष्करं क्षीर-ममृतं सर्वतोमुखम् ।
कं कबन्धं घनरसं, आपो वाः कमलं विषम् ॥ ११२ ॥

समुद्रः सागरः सिन्धु-रुदधिः सरितांपतिः ।
वारिराशिरकूपारः, सरस्वान् मकरालयः ॥ ११३ ॥

यादःपतिर्जलनिधि-रुदन्वानब्धिरर्णवः ।
रत्नाकरोऽपारपारः, पारावारो नदीश्वरः ॥ ११४ ॥

वीचिमालिर्मितद्रुश्च, जलराशिरपाम्पतिः ।
.... ॥ ११५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नदी तरङ्गिणी सिन्धु-स्तटिनी निम्नगा धुनी।
स्रोतस्विनी शैवलिनी, स्रवन्ती ह्रदिनी सरित् ॥ ११६ ॥

कूलङ्कषा निर्झरिणी, कर्षूः स्रोतोवहापगा।
रोधोवका जलधिगा, द्वीपवत्यब्धिवल्लभा ॥ ११७ ॥

स्वर्नदी जाह्नवी गङ्गा, त्रिस्रोताः सुरदीर्घिका।
मन्दाकिनी त्रिपथगा, भीष्मसूर्वियदापगा ॥ ११८ ॥

भागीरथी विष्णुपदी, पवित्रा हरशेखरा।
कालिन्दी यमुना शौरी, सूर्यपुत्री यमस्वसा ॥ ११९ ॥

रेवेन्दुजा पूर्वगङ्गा, नर्मदा मेखलाद्रिजा।
.... ॥ १२० ॥

ऊर्मिस्तरङ्गः कल्लोलो, भङ्ग उत्कलिकावलिः।
उल्लोलो लहरी वीचि-रावर्तः पयसां भ्रमः ॥ १२१ ॥

ओघः स्रोतः प्रवाहश्च, वेला स्याद् वृद्धिरम्भसः।
कूलं तीरं तटं रोधः, पुलिनं सैकतं च तत् ॥ १२२ ॥

बोहित्थं वहनं पोतो, यानपात्रं वहित्रकम्।
द्रोणी तु मङ्गिनी बेडा, नौका नौस्तरणी तरी ॥ १२३ ॥

उडुपं तु प्लवः कोल-स्तरण्डो भेल इत्यपि।
निर्यामकः कर्णधारो, नाविकः पोतवाहकः ॥ १२४ ॥

पृथुरोमा सङ्चारी, मत्स्यो मीनो झषोण्डजः।
वैसारिणो विसारी च, शम्बरोऽनिमिषस्तिमिः ॥ १२५ ॥

पाठीनः शकली शल्की, रोहितश्च तिमिङ्गिलः।
भेकमण्डुकवर्षाभू-शालूरप्लवदर्दुराः ॥ १२६ ॥

कच्छपः कमठः कूर्मो, दौलेयः कमठी दुलिः।
यादांसि जलजीवाः स्युस्ते नक्रमकरादयः ॥ १२७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उदपानं प्रहिः कूप-श्चान्धुर्वापी तु दीर्घिका ।
पुष्करिणी खातकं च, निपानं तु जलाशयः ॥ १२८ ॥

सरस्तडागः कासारः सरसी च सरोवरम् ।
पद्माकरः स एव स्याद्-वेशन्तः पल्वलं लघु ॥ १२९ ॥

कमलं पुष्करं पद्म-मरविन्दं कुशेशयम् ।
अम्भोरुहं तामरसं, राजीवं च महोत्पलम् ॥ १३० ॥

बिशप्रसूनं नलिनं, शतपत्रं सरोरुहम् ।
सहस्रपत्रं जलजं, सरोजं सरसीरुहम् ॥ १३१ ॥

पङ्केरुहं सरसिज-मब्जं वारिजमम्बुजम ।
नालीकं पङ्कजाम्भोजे, कजं चाह्नि विकाशभाक् ॥ १३२ ॥

रक्तोत्पलं कोकनदं, पुण्डरीकं सिताम्बुजम् ।
पद्मिनी च कमलिनी, नलिनी बिशिनीत्यपि ॥ १३३ ॥

अम्भोजिनी नीरजिनी, पङ्कजिन्यब्जिनी स्मृता ।
.... ॥ १३४ ॥

अथोत्पलं कुवलयं, कुमुदं कैरवं सितम् ।
इन्दीवरं च तन्नीलो-त्पलं रात्रिविकाशभाक् ॥ १३५ ॥

कुमुद्वती कुमुदिनी, कैरविणी शशिप्रिया,
दण्डो नालं मृणालं च, बिशं तन्तुश्च तन्तुलम् ॥ १३६ ॥

द्विरेफो भ्रमरो भृङ्गो, रोलम्बोऽलिः शिलीमुखः ।
इन्दिन्दिरश्चञ्चरीकः, षट्पदश्च मधुव्रतः ॥ १३७ ॥

मधुपोऽलीर्मधुकरो, मधुलिट् पुष्पलिट् स्मृतः ।
वल्ली प्रतानिनी वीरुत्, व्रततिर्वल्लरी वला ॥ १३८ ॥

पुष्पं प्रसूनं कुसुमं, सूनं सुमनसः सुमम् ।
मकरन्दः पुष्परसः, परागः पुष्पजं रजः ॥ १३९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पत्रं पर्णं दलं बर्हं, पलाशं छदनं छदः ।
नवं तत्स्यात्किशलयं, प्रवालं पल्लवो नलः ॥ १४० ॥

फुल्लं विकसितं स्मेरं, प्रबुद्धं विकचं स्मितम् ।
उज्जृम्भितं चोन्मिषितं, हसितं च विजृम्भितम् ॥ १४१ ॥

स्फुटं प्रफुल्लमुत्फुल्लं, विनिद्रं दलितं तथा ।
संकुचितं मीलितं च, निद्राणं मुद्रितं स्मृतम् ॥ १४२ ॥

खण्डमाराम उद्यानं, विपिनं काननं वनम् ।
वाटिकोपवनं दावः, कक्षः कान्तारनिष्कुटौ ॥ १४३ ॥

अटव्यरण्यं गहनं, सान्द्रेकुञ्जो निकुञ्जवत् ।
वृक्षो द्रुमस्तरुः शाखी, पादपश्च महीरुहः ॥ १४४ ॥

अनोकहोंह्रिपः सालः, पलाशी विटपी कुठः ।
अगो नगो मगो द्रुश्च, फलवांश्च वनस्पतिः ॥ १४५ ॥

केतकः केतकी जाती, चम्पको मल्लिका जपा ।
बन्धूको यूथिका कुन्द, इत्याद्याः पुष्पजातयः ॥ १४६ ॥

आम्रो रसालो माकन्दः, सहकारश्चूतनूतवत् ।
रम्भा तु कदली मोचा, समौ करकदाडिमौ ॥ १४७ ॥

गन्धसारो मलयजः, श्रीखण्डश्चन्दनद्रुमः ।
तैलपर्णिकमेवेदं, गोशीर्षं हरिचन्दनः ॥ १४८ ॥

सर्पो भुञ्जगो भुजगः, पन्नगोऽहिर्भुजङ्गमः ।
उरगो जिह्मगो भोगी, दन्दशूकः सरीसृपः ॥ १४९ ॥

दर्वीकरो विषधरो, द्विजिह्वः पवनाशनः ।
काकोदरो दीर्घपृष्टः, वृदाकुः कुण्डली फणी ॥ १५० ॥

आशीविषो गुप्तपदो, व्यालो नागो बिलेशयः ।
चक्षुःश्रवाः काद्रवेयः, सर्पराजस्तु वासुकिः ॥ १५१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शेषो नागाधिपोऽनन्तः, सहस्रवदनश्च सः ।
विषस्तु गरलं क्ष्वेडो, रसस्तीक्ष्णश्च तद्भिदः ॥ १५२ ॥

हालाहलः कालकूटो, वत्सनागः प्रदीपनः ।
सौराष्ट्रिको ब्रह्मपुत्रः, काकोलो दारदोऽपि च ॥ १५३ ॥

मृगः कुरङ्गो हरिण, एणः सारङ्ग एव च ।
वातायुः कृष्णसारश्च, रुरुमुख्यास्तु तद्भिदः ॥ १५४ ॥

सिंहो मृगेन्द्रः पारीन्द्रो, हर्यक्षः केसरी हरिः ।
कण्ठीरवो महानादो, मृगारिर्नखरायुधः ॥ १५५ ॥

पञ्चाननो गजारातिः, पुण्डरीकस्तु चित्रकः ।
द्वीपी व्याघ्रश्चित्रकायः, शार्दूलः शरभोऽष्टपात् ॥ १५६ ॥

गजो मतङ्गजो हस्ती, मातङ्गः कुञ्जरः करी,
इभः स्तम्बेरमः कुम्भी, दन्ती दन्तवलो द्विपः ॥ १५७ ॥

द्विरदः सिन्धुरो नागः, सामयोनिर्महामृगः ।
अनेकपश्च करटी, करेणुः पीलुवारणौ ॥ १५८ ॥

घोटकस्तुरगो वाजी, तुरङ्गश्च तुरङ्गमः ।
अर्वा वाहो हयः सप्ति-र्गन्धर्वोऽर्वतिरेव च ॥ १५९ ।

काम्बोजाः सैन्धवा देश्या, आजानेया वनायुजाः ।
अश्वा वामी च वडवा, किशोरो बालघोटकः ॥ १६० ॥

अनश्च शकटो गन्त्री, शताङ्गः स्यन्दनो रथः ।
शिबिका याप्ययानं च, दोला प्रेङ्खा सुखासनम् ॥ १६१ ॥

वाहनं धोरणं यानं, पत्रं युग्यङ्गन्त्र्यध्वगम् ।
ध्वजश्च केतनं केतुः, पताका चिह्नमेव च ॥ १६२ ॥

मार्गोऽध्वा निगमः पन्थाः, पदवी वर्त्म पद्धतिः ।
अयनं सरणिः पद्याः, रथ्या वीथी च सञ्चरः ॥ १६३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उक्षा गौर्वृषभोऽनड्वान्, भद्रः शाक्करशाक्वरौ ।
बलीवर्दः सौरभेयः, ककुद्मान् शांकरो वृषः ॥ १६४ ॥

सुरभिर्गौरनड्वाही, सौरभेयी च रोहिणी ।
तम्पा तम्बार्जुनी धेनु-र्माहेयी च निलिम्पिका ॥ १६५ ॥

क्रमेलकोष्ट्रकरभा, दासेरः कण्टकाशनः ।
वराहः शूकरः कोलो, गर्दभो रासभो खरः ॥ १६६ ॥

कुर्कुरः सारमेयः श्वा, भषणः श्वानमण्डलौ ।
शाखामृगो मर्कटश्च, वनौका वानरः कपिः ॥ १६७ ॥

शृगालो जम्बूकः क्रोष्ट्र, फेरुगोमायुफेरवाः ।
उरभ्रो मेण्ढको मेष, एडको विहुडोरुणाः ॥ १६८ ॥

अजस्तुच्छगलश्छाग-श्छगो वस्तः स्तभः पशुः ।
अग्निर्वह्निर्बृहद्भानु-र्दहनो ज्वलनोऽनलः ॥ १६९ ॥

वैश्वानरः कृष्णवर्त्मा, चित्रभानुर्धनञ्जयः ।
आशुशुक्षणिरप्पित्तं, जातवेदा हुताशनः ॥ १७० ॥

हव्यवाहो हुतवहो, बर्हिः शुष्मा विभावसुः ।
आश्रयासो वायुसखः, पावको हुतभुक् शिखी ॥ १७१ ॥

वृषाकपिर्वीतिहोत्रः, कृशानुश्छागवाहनः ।
हिरण्यरेताः सप्तार्चिः, शोचिष्केशस्तनूनपात् ॥ १७२ ॥

कृपीटयोनिर्दमुना, रोहिताश्व उषर्बुधः ।
स्वाहापतिः शुचिः शुक्रः, बर्हिर्ज्योतिर्विरोचनः ॥ १७३ ॥

ज्वालाजिह्वः सप्तमन्त्रः, शुष्मा धूमध्वजोऽपि च ।
वडवानल ऊर्वश्च, वाडवो वडवामुखः ॥ १७४ ॥

संवर्तकः समुद्राग्निः दवो दावो वनानलः ।
सुवर्णं कनकं स्वर्णं, हिरण्यं हेम काञ्चनम् ॥ १७५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चामीकरं शातकौम्भं, गाङ्गेयं भर्म हाटकम् ।
कार्त्तस्वरं जातरूपं, कलधौतं च कर्बुरम् ॥ १७६ ॥

तपनीयं च कल्याणं, रुक्मं जाम्बूनदं वसु ।
अष्यपदं भूरिचन्द्रो, महारजतभूत्तमे ॥ १७७ ॥

दुर्वर्णं रजतं रूप्यं, तारं खर्जूरमित्यपि ।
रत्नं वसु मणिस्तस्य, भेदा मरकतादयः ॥ १७८ ॥

वैडूर्यवज्रमाणिक्य-नीलमौक्तिकविद्रुमाः ।
द्रव्यं स्वं द्रविणं वित्तं, द्युम्नं रा विभवो धनम् ॥ १७९ ॥

अर्थो लक्ष्मीः स्वापतेयं, रिक्थमृद्धं तथा वसु ।
भूतिर्विभूतिरैश्वर्य-मणिमादिकमष्टधा ॥ १८० ॥

अणिमा महिमा चैव, गरिमा लघिमा तथा ।
प्राप्तिः प्राकाम्यमीशित्वं, वशित्वं चाष्टसिद्धयः ॥ १८१ ॥

महापद्मस्तथा पद्मः, शङ्खो मकरकच्छपौ ।
मुकुन्दकुन्दनीलाश्च, चर्चाश्च निधयो नव ॥ १८२ ॥

॥ इति श्रीधरावर्गः ॥

अस्यां श्रीनामामालायां, हर्षकीर्तिकवेः कृतौ ।
देवव्योमधरावर्गैः, काण्डोऽयं प्रथमोऽजनि ॥ १ ॥

इति श्रीमन्नागपुरीयतपागच्छाधिराजश्रीहर्षकीर्तिसूरि विरचितायां
शारदीयाभिधायां लघुनाममालायां प्रथमः काण्डः समाप्तः ॥

मनुष्यो मानवो मर्त्यो, मनुजो मानुषो नरः ।
ना विट् पञ्चजनो भूस्पृक्, पुरुषः पूरुषः पुमान् ॥ १८३ ॥

स्त्री नारी वनिता योषा, ललना महिलाऽबला ।
कामिनी भामिनी रामा, रमणी च नितम्बिनी ॥ १८४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अङ्गना मानिनी योषि-द्वर्णिनी वामलोचना ।
कला सीमन्तिनी भीरूः, सुन्दरी युवतिवशा ॥ १८५ ॥

मुगाक्षी प्रमदा भामा, मुग्धा वामा विलासिनी ।
कृशोदरी पुरङ्ध्री च, तन्वी लीलावती वधूः ॥ १८६ ॥

इन्दीवराक्षी तरुणी, श्यामा मन्देक्षणापि च ।
वामाक्षी मदिराक्षी च, सुभगा तरलेक्षणा ॥ १८७ ॥

उपयामः परिणयो, विवाहः पाणिपीडनम् ।
पाणिग्रहणमुद्वाहो, दारकर्म विवाहनम् ॥ १८८ ॥

भर्ता विवोढा रमणो, भोक्ता नाथः पतिर्धवः ।
वरो वरयिता कान्तो, वल्लभो दयितः प्रियः ॥ १८९ ॥

प्राणेशः प्रणयी प्रेयान्, प्रेष्ठः प्राणसमोऽभिकः ।
प्रीतः प्रियतमः सेक्ता, आर्यपुत्रश्च नायकः ॥ १९० ॥

भार्या सहचरी पत्नी, वल्लभा प्रेयसी प्रिया ।
कान्ता जाया जनी जाती, गृहदारा परिग्रहः ॥ १९१ ॥

ऊढा पाणिगृहीती च, कलत्रं गृहिणी वधूः ।
दयिता च प्रियतमा, विनीता च सधर्मिणी ॥ १९२ ॥

हृदयेशा प्राणसमा, प्रेष्ठा प्रणयिनी च सा ।
कुटुम्बिनी गेहिनी च, नायिकाथ स्नुषा वधूः ॥ १९३ ॥

पिता तु जनकस्तातो, वप्ता जनयितापि च ।
अम्बा माता सवित्री च जनयित्री जनन्यपि ॥ १९४ ॥

नन्दनस्तनयः पुत्रो, दारकः सूनुरुद्वहः ।
सुतोङ्गज आत्मश्च, पुत्री तु दुहिता सुता ॥ १९५ ॥

बालः स्तनन्धयः पोतः, पाको डिम्भोऽर्भकः शिशुः ।
कुमारः पृथुकः शावः, क्षीरकण्ठः किशोरकः ॥ १९६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कुमारी कन्यका कन्या, बालिका दिक्करी कनी ।
तोकापत्ये प्रसूतिस्तुक्, संतानं संततिः प्रजा ॥ १९७ ॥

भ्राता सहोदरो बन्धुः, सहजो बान्धवोऽपि च ।
भगिनी तु स्वसा जामिः, दम्पती दयितापती ॥ १९८ ॥

वंशोऽन्वयः कुलं गोत्रं, जननाभिजने अपि ।
सती पतिव्रता साध्वी, दासी चेटी च चेटिका ॥ १९९ ॥

दूति सञ्चारिका चुन्दी, कुट्टिनी सम्भली समा ।
पण्यस्त्री गणिका वेश्या, रूपाजीवा पणाङ्गना ॥ २०० ॥

असती पांशुलाऽशीला, स्वैरिणी कुलटेत्वरी ।
पुंश्चली बन्धकी धृष्टा, चर्षणी व्यभिचारिणी ॥ २०१ ॥

मित्रं सखा सहचरो, वयस्यः सवयाः सुहृत् ।
आली सखी वयस्या च, सध्रीची सहचारिणी ॥ २०२ ॥

शरीरं विग्रहो देहो, गात्रं क्षेत्रं तनुस्तनूः ।
अङ्गः कायो वपुर्वर्ष्म, मूर्तिर्वेरं कलेवरम् ॥ २०३ ॥

संहननं घनो बन्धः, पुरं पिण्डं च पुद्गलम् ।
हृषीकमक्षं करणं, ग्रहणं च खमिन्द्रियम् ॥ २०४ ॥

आत्मा जीवोऽसुमान् जन्तुर्देही प्राणी च चेतनः ।
जन्तुः शरीरी पुरुषो, हंसः सत्त्वं पुनर्भवी ॥ २०५ ॥

स्वान्तं चित्तं मनश्चेतो, मानसं हृदयं च हृत् ।
अन्तःकरणमप्यस्य, संकल्पश्च मनोरथः ॥ २०६ ॥

शीर्षकं मस्तकं मुण्डं, मौलिर्मस्तं च मस्तकः ।
उत्तमाङ्गं शिरो मूर्धा, करणत्राणमेव च ॥ २०७ ॥

केशा बालाश्च चिकुरा, अलकाः कुन्तलाः कचाः ।
शिरोरुहास्तीर्थवाका, मूर्धजास्तत्समुच्चये ॥ २०८ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

केशात्कलापरचना, पाशभारोच्चया अपि ।
कबरी वेणिका वेणी, धम्मिला गुम्फिताः कचाः ॥ २०९ ॥

केशेषु वर्त्म सीमन्तः, कुरुलो भ्रमरालकः ।
शिखा शिखण्डिका चूडा, बालानं काकपक्षकम् ॥ २१० ॥

मुखकेशाः श्मश्रु कूर्चः, लोमा रोम तनूरुहम् ।
रोमावली रोमलता, रोमराजिर्हृदूदरे ॥ २११ ॥

मुखं तु वदनं वक्त्रं, तुण्डमास्यं तथाननम् ।
ललाटमलिकं भालं, गोध्यलीके ललाटिका ॥ २१२ ॥

कर्णः श्रोत्रं श्रवणं च, शब्दग्राहः श्रुतिः श्रवः ।
नक्रं तु नासिका नाशा, घ्राणं घोणा च शिङ्घिनी ॥ २१३ ॥

नयनं लोचनं नेत्र-मीक्षणं चक्षुरम्बुकम् ।
अक्षि दृग्दृष्टिरस्यान्त – स्तारका च कनीनिका ॥ २१४ ॥

अर्धदृक्वीक्षणं काक्षः, कटाक्षोऽपाङ्गदर्शनम् ।
क्रोधोद्भ्रुवो विकारो यो, भृकुटिर्भ्रुकुटीश्च सा ॥ २१५ ॥

पक्ष्म स्यान्नेत्ररोमाणि, भ्रूरू(धः?)र्ध्वं रोमपद्धतिः ।
गल्लो गण्डो कपोलश्च, चिबुकं त्वधरादयः ॥ २१६ ॥

ओष्ठोऽधरो दन्तवस्त्रं, तथा च रदनच्छदः ।
रदना दशना दन्ता, द्विजा दंशा रदा अपि ॥ २१७ ॥

जिह्वा रसज्ञा रसना, कण्ठो निगरणो गलः ।
अंशः स्कन्धो भुजशिरः, बाहुर्बाहा च दोर्भुजः ॥ २१८ ॥

हस्तः करः शयः पाणिः, पञ्चशाखश्च स स्मृतः ।
अङ्गुल्यः करशाखाः स्युः, तथाङ्गुष्ठाङ्गुलौ समौ ॥ २१० ॥

कामाङ्कुशो महाराजः,, करजो नखरो नखः ।
करशूकः कररुहो, भुजाकण्टः पुनर्भवः ॥ २२० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शिरोधिः कन्धरा ग्रीवा, धमनिश्च शिरोधरा ।
उरो हृद् हृदयं वक्षः, स्तनान्तरभुजान्तरे ॥ २२१ ॥

स्तनौ कुचावुरोजौ च, वक्षोजौ च पयोधरौ ।
उदरं जठरं तुण्डं, पिचण्डं कुक्षिरेव च ॥ २२२ ॥

त्रिवलिस्तूदरे रेखा, नाभिः स्यात् तुन्दकूपिका ।
अङ्कस्तु क्रोड उत्संगः, पृष्ठं वंशस्त्रिकं तथा ॥ २२३ ॥

मध्योऽवलग्नं विलग्नं, मध्यमो लङ्क एव च ।
काञ्चीपदं कटिः श्रोणिः, कटीरं च ककुद्मती ॥ २२४ ॥

अधो नितम्ब आरोहः, स्त्रीकट्या जघनं पुरः ।
उपस्थं च भगो योनिः, स्त्रीचिन्हं स्मरमन्दिरम् ॥ २२५ ॥

पुंश्चिन्हं मेहनं मेढ्रं, शिश्नं शेफ इति स्मृतम् ।
अपानं तु गुदं पायुः, ऊरुः सक्थि समे उभे ॥ २२६ ॥

जानूरुपर्वा ऽष्ठीवत्, प्रतिजङ्घा तु पिण्डिका ।
पादः पदोंह्रिश्चरणः, चलनः क्रमणः क्रमः ॥ २२७ ॥

मण्डनं स्यादलङ्कारो, भूषणाभरणे अपि ।
शीर्षाभरणं शीर्षण्यश्चूडामणिः शिरोमणिः ॥ २२८ ॥

मौलिः किरीटं कोटीर-मुष्णीषं मुकुटं तथा ।
आपीडशेखरोत्तंसा-वतंसाः शिरसः स्त्रजि ॥ २२९ ॥

ललामकं ललाटस्थं, कर्णपुरं तु कर्मगम् ।
तिलकं तमालपत्रं, चित्रं पुण्ड्रं विशेषकम् ॥ २३० ॥

पत्रलेखा पत्रलता, पत्रभङ्गी ललाटिका ।
ताडङ्कस्तु ताडपत्रं, कुण्डलं कर्णवेष्टनम् ॥ २३१ ॥

नासानामग्रतः पुष्पमाभरणं च मौक्तिकम् ।
अञ्जनं कज्जलं चैव, ताम्बूलं मुखरञ्जनम् ॥ २३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ग्रैवेयकण्ठाभरणे, कण्ठसूत्रं च कण्ठिका ।
हारो मुक्तावली मुक्ता-माला मुक्ताकलापकम् ॥ २३३ ॥

हारमध्यमणिः प्रोक्तो, नायकस्तरलोऽपि च ।
केयूरमङ्गदं बाहु-रक्षकं बाहुभूषणम् ॥ २३४ ॥

कटको वलयावापौ, कङ्कणं करभूषणम् ।
ऊर्मिका मुद्रिका मुद्रा, ऽभिज्ञानं चाङ्गुलीयकम् ॥ २३५ ॥

रशना मेखला काञ्ची, कलापश्चापि सप्तकी ।
कटीसूत्रं सारसनं, किङ्किणी क्षुद्रघण्टिका ॥ २३६ ॥

मञ्जीरं पादकटकं, तुलाकोटिश्च नूपुरम् ।
हंसकं शिञ्जिनी चेति, यावकोऽलक्तकः स्मृतः ॥ २३७ ॥

माला स्रग् दाम माल्यं च, स्नानं मज्जनमाप्लवः ।
चार्चिक्यं समालभनं, अङ्गरागो विलेपनम् ॥ २३८ ॥

अंशुकं वसनं वस्त्रं, वासश्चीवरमम्बरम् ।
पटश्च सिचयश्चेलं, वस्त्रस्यान्तोञ्चलः स्मृतः ॥ २३९ ॥

क्षौमं दुकूलं दुगूलं, पट्टकूलं पटोत्तमम् ।
वेषो नेपथ्यमाकल्पं, उष्णीषो मूर्धवेष्टनम् ॥ २४० ॥

प्रावार उत्तरासंगो, वैकक्षं वृतिकापि च ।
परिधानं वेष्टनकं, कच्छा तत्पश्चिमाञ्चलम् ॥ २४१ ॥

कक्षापटस्तु कौपीनं, नक्तकः कर्पटोऽपि च ।
प्रच्छादनं प्रावरणं, संव्यानं चोत्तरीयकम् ॥ २४२ ॥

कूर्पासः कञ्चुकश्चैव, चोलः कञ्चुलिकाङ्गिका ।
चण्डातकं चलनकं, शाटी चोटी च शाटिका ॥ २४३ ॥

अन्तरीयं निवसनं, परिधानमधोंशुकम् ।
नीवी तद्बन्धनं ग्रन्थिः, प्रालम्बं झूम्बणं समे ॥ २४४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चूर्णानि वासयोगाः स्युः , पिष्टान्तः पटवासकः ।
वस्त्रादेर्यः सुगन्धाद्यैः, संस्कारः सोऽधिवासनम् ॥ २४५ ॥

आमोदश्च परिमलो, गन्धो वासो विमर्दजः ।
इष्टगन्धिः सुगन्धिः स्यात्, सुरभिर्घ्राणतर्पणः ॥ २४६ ॥

कुङ्कुमं घुसृणं वर्णं, रक्तं काश्मीरजन्म च ।
श्रीखण्डो मलयजश्च, गोशीर्षं चन्दनं स्मृतम् ॥ २४७ ॥

कर्पूरो घनसारश्च, चन्द्राख्यो हिमवालुका ।
कस्तूरिका मृगमदो, मृगनाभिर्मृगाण्डकः ॥ २४८ ॥

कस्तूरी गन्धधूली च, मदनी मृगनाभिजा ।
.... ॥ २४९ ॥

कृष्णागुरुः काकतुण्डो, राजार्हं वंशिकागुरु ।
चोवाद्वयं तस्य सत्वं, तद्रूपो देववल्लभः ॥ २५० ॥

परिकर्माङ्गसंस्कारो, मण्डनं च प्रसाधनम् ।
दर्पणो मुकुरादर्शौ, व्यजनं तालवृन्तकम् ॥ २५१ ॥

शोभा कान्तिर्विभूषा श्रीर्लक्ष्मीश्छाया द्युतिश्छविः ।
राढाभिख्या च लावण्यं, सुषमा विभ्रमोऽपि च ॥ २५२ ॥

॥ इत्यङ्गवर्गः ॥

मन्दिरं सदनं सद्म, निलयो भवनं गृहम् ।
ओको निवास आवासो, धिष्ण्यं धाम निकेतनम् ॥ २५३ ॥

आगारं वेश्म वसतिर्निशान्तं शरणं क्षयः ।
प्रासाद आलयः सौधं, हर्म्यं गेहं कूटाश्रयौ ॥ २५४ ॥

गर्भागारोऽपवरकः, मण्डपो जनताश्रयः ।
भाण्डागारः कोशकौषौ, प्राङ्गणं चत्वराजिरे ॥ २५५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अट्टमट्टालकौ क्षौमं, गृहस्योपरिभूमिका ।
चित्रशाला चतुर्द्वारं, चन्द्रशाला शिरोगृहम् ॥ २५६ ॥

शय्यागृहं वासगृहं, क्रीडासद्म रतास्पदम् ।
वातायनं गवाक्षश्च, जालको लघुमण्डपः ॥ २५७ ॥

दीपो गृहमणिर्ज्योतिः, प्रदीपः कज्जलध्वजः ।
आसनं विष्टरं पीठं, भद्रासनं तदुत्तमम् ॥ २५८ ॥

खट्वापर्यङ्कपल्यङ्का-ष्टशल्यामञ्चमञ्चकाः ।
शय्या च शयनं तल्पं,, शयनीयं च तूलिका ॥ २५९ ॥

उच्छीर्षकमुपधान-मुपबर्हं च गिन्दुकः ।
चन्द्रोदयो वितानं चोल्लोचः कन्दक इत्यपि ॥ २६० ॥

आलिङ्गनं परिष्वङ्गः, संश्लेष उपगूहनम् ।
अङ्कपालिः परिरम्भो, मेलकः संगसंगमौ ॥ २६१ ॥

मैथुनं कामकेलिश्च, संभोगः सुरतं रतम् ।
रहोरतिर्निधुवनं, ग्राम्यधर्मश्च मोहनम् ॥ २६२ ॥

क्रीडा लीला विलासश्च, केलिर्नर्मरतिर्द्रवः ।
स्नेहः प्रीतिः प्रेमरागौ,, प्रणयः प्रश्रयोऽपि च ॥ २६३ ॥

अजर्यं सा सप्तपदी, मैत्री सख्यं च सौहृदम् ।
.... ॥ २६४ ॥

लज्जा त्रपा व्रीडा ह्रीश्च, मन्दाक्षं स्यादपत्रपा ।
हासस्तु हासिका हास्यं, हसनं हसितं स्मितम् ॥ २६५ ॥

हर्षः प्रमोद आनन्दा-ह्लादौ मुन्मोदसंमदाः ।
तुष्टः प्रीती रतिः स्वास्थ्यं, संतोषो निर्वृतिर्धृतिः ॥ २६६ ॥

शान्तं सौख्यं सुखं शर्म, शं शाता शुभवेदनम् ।
विधिश्च नियतिर्दिष्टं,, दैवं भाग्यं शुभोच्चयः ॥ २६७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दयानुकम्पा करुणा-नुक्रोशश्च कृपा घृणा ।
प्रसन्नता प्रसत्तिश्च, प्रसादोऽनुग्रहो हितम् ॥ २६८ ॥

भावो मतमभिप्राय-श्छन्द आकूत आशयः ।
शीलं स्वभावः सहजो, निसर्गः प्रकृती रुचिः ॥ २६९ ॥

आश्चर्यमद्भुतं चित्रं, विस्मयश्चोद्यमित्यपि ।
कौतूहलं च कुतुकं, कौतुकं च कुतूहलम् ॥ २७० ॥

लोभस्तृष्णा स्पृहा लिप्सा, काङ्क्षा स्नेहा च लालसा ।
कामस्तर्षोऽभिलाषस्तृ-डिच्छा वाञ्छा मनोरथः ॥ २७१ ॥

गर्वोऽभिमानोऽहङ्कारो, मानश्चित्तसमुन्नतिः ।
हठो मदः स्मयो दर्प, औद्धत्यमवलिप्तता ॥ २७२ ॥

कोपः क्रोधोऽमर्षरोषौ, प्रतिषो मन्युरुट् क्रुधः ।
ईर्ष्यासूयाभिषङ्गश्च, संरम्भोऽक्षान्तिरक्षमा ॥ २७३ ॥

कैतवं कपटं दम्भः, कूटं छद्मोपधिस्छलम् ।
व्यपदेशो मिषं व्याजं, निभं लक्ष्यं बलं च तत् ॥ २७४ ॥

माया तु शठता शाठ्यं, वञ्चनं विप्रतारणम् ।
शङ्कातङ्कौ दरस्त्रासो, भीतिर्भीः साध्वसं भयम् ॥ २७५ ॥

निद्रा तन्द्रा प्रमीला च, स्वापः संवेशसंलपौ ।
उपांशु छन्नमेकान्तं, विचित्कं विजनं रहः ॥ २७६ ॥

प्रस्तावोऽवसरो वेला, वारश्च समयः क्षणः ।
आगोऽपराधो मन्तुश्च, व्यलीकं विप्रियाहिते ॥ २७७ ॥

विप्रलम्भो विप्रयोगो, वियोगो विरहः स्मृतः ।
रोदनं रुदितं क्रन्दो, विलापः परिदेवनम् ॥ २७८ ॥

बाष्पोऽस्रमश्रु नेत्राम्बु, घर्मः स्वेदः श्रमाम्बु च ।
पुलकः कण्टको रोम, हर्षो रोमाञ्च इत्यपि ॥ २७९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उत्कण्ठोत्कलिकौत्सुक्यं, हृल्लेखा ऽऽयल्लकारती ।
मौनं वाऽजल्पनं तूष्णीं, चिन्तनं स्मरणं स्मृतिः ॥ २८० ॥

शोकः शुक् शोचनं खेदः, पश्चात्तापोऽप्यनिर्वृत्तिः ।
विषाद आधिरुद्वेगश्चिन्ता कम्पस्तु वेपथुः ॥ २८१ ॥

दुःखं कष्टं व्यथा पीडा, वेदना यातनाऽसुखम् ।
कृच्छ्रं बाधार्तिराभीलं, विधुरं व्यसनं विपत् ॥ २८२ ॥

प्रयासायासव्यायामाः, ग्लानिः खेदः क्लमः श्रमः ।
व्यर्थं वृथा मुधा मोघं,, निष्फलं च निरर्थकम् ॥ २८३ ॥

शाप आक्रोश आक्षेपः, भर्त्सनं तर्जनं च धिक् ।
परिभाषमुपालम्भः, शपथः शपनं शपः ॥ २८४ ॥

अवधिः पूर्णता सीमा मर्यादा धारणा स्थितिः ।
वार्ता प्रवृत्तिर्वृत्तान्त, उदन्तः किंवदन्त्यपि ॥ २८५ ॥

संदेशो वाचिकं वाच्यं, लेखः पत्रं च पत्रिका ।
प्रसादनमनुनयः, सान्त्वनं चटु चाटु च ॥ २८६ ॥

व्याहारो भाषितं चोक्तिर्वाग्वाक्यं वचनं वचः ।
प्रश्नः पृच्छानुयोगश्च, प्रतिवाच्यं तदुत्तरम् ॥ २८७ ॥

॥ इति संभोगादिवर्गः ॥

गीतं नृत्यं च वादित्रं, त्रयं संगीतमुच्यते ।
गीतं गानं गेयं गीति-र्नादो गान्धर्व एव च ॥ २८८ ॥

नर्तनं नाटकं नृत्यं, लास्यं नाट्यं च ताण्डवम् ।
अङ्गहारोऽङ्गविक्षेपो, व्यञ्जकोऽभिनयो लयः ॥ २८९ ॥

षड्जऋषभगान्धारा, मध्यमः पञ्चमस्तथा ।
धैवतो निषधः सप्त-स्वरास्तन्त्र्यादिषूद्भवाः ॥ २९० ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

द्रुतं विलम्बितं मध्य-मिति गीते त्रयो लयाः ।
ग्रामघोरा मन्दतारा, तालाश्च चपुटादयः ॥ २९१ ॥

सप्तस्वरास्त्रयो ग्रामा-मूर्छनाश्चैकविंशतिः ।
ताना एकोनपञ्चाशत्तालाः स्युर्हि चतुर्मिताः ॥ २९२ ॥

वाद्यं वादित्रमातोद्यं, तूर्यं तूरः स्मरध्वजः ।
ततं वीणाप्रभृतिकं, कांस्यतालादिकं घनम् ॥ २९३ ॥

वंश्यादिकं तु शुषिर-मानद्धं मुरजादिकम् ।
विपञ्ची वल्लकी वीणा, मुरली वंशवेणवः ॥ २९४ ॥

मृदङ्गो मुरजश्चैव, मर्दलः पुष्करस्त्रिधा ।
.... ॥ २९५ ॥

स्याद्यशःपटहो ढक्का, भेरी दुन्दुभिरानकः ।
वाद्यभेदाः शंखताल-झल्लरी-पटहादयः ॥ २९६ ॥

शृङ्गारहास्यकरुणा रौद्रवीर भयानकाः ।
बीभत्सश्चाद्भुतशान्ता-वेते नव रसाः स्मृताः ॥ २९७ ॥

मभजसानरयता, गणा अष्ट लघुर्गुरुः ।
एकद्विचतुःषट्स्वरै-र्द्रुतो लघुर्गुरुः प्लुतः ॥ २९८ ॥

आदिमध्यावसानेषु, भजसा यान्ति गौरवम् ।
यरता लाघवं यान्ति, मस्त्रिगुरुर्लघुस्त्रिकः ॥ २९९ ॥

न स्यात्पञ्चस्वरान्न्यूनं, पञ्चभिः षाण्डवं स्मृतम् ।
षट्स्वरैश्चौडवं प्रोक्तं, संपूर्णं चैव सप्तभिः ॥ ३०० ॥

पण्डितः कोविदः प्राज्ञो, धीमान् विद्वान् बुधः सुधीः ।
कृती मनीषी मेधावी, कविः शूरो विशारदः ॥ ३०१ ॥

कृष्टिर्विपश्चित्संख्यावान्, दोषज्ञो ज्ञो विचक्षणः ।
प्रवीणश्चतुरो विज्ञो, विदग्धः कुशलः पटुः ॥ ३०२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

निष्णातो निपुणो दक्षो, लब्धलक्षः सुशिक्षितः ।
छेको नागरिकः सुज्ञो, वाग्मी व्युत्पन्न एव च ॥ ३०३ ॥

मूर्खो मन्दो जडो मूढो, बालोऽज्ञो जाल्मबालिशौ ।
शठः कुण्ठश्च बठरो, निर्बुद्धिश्च निरक्षरः ॥ ३०४ ॥

उपाध्यायोऽध्यापकश्चो-पदेष्टा पाठको गुरुः ।
अचार्यः शिक्षकः शास्ताऽनूचानः साङ्गशास्त्रवित् ॥ ३०५ ॥

शिष्यश्छात्रो विनेयोन्तेवासी शैक्षश्च दीक्षितः ।
आस्तिकः श्रावकः श्राद्धः, स्यात् श्रद्धालुरुपासकः ॥ ३०६ ॥

यती यतिर्मुनिः साधु-स्तपस्वी संयतो व्रती ।
भिक्षुर्मुमुक्षुर्निर्ग्रन्थः, ऋषिर्योगी च संयमी ॥ ३०७ ॥

नतिः प्रणामः प्रणतिर्नमस्कारोऽभिवादनम् ।
वन्दनं प्रणिपातश्च, नमस्या च नमस्क्रिया ॥ ३०८ ॥

भक्तिः सेवा च शुश्रूषा, परिचर्या प्रसादना ।
वरिवस्याराधनोपास्तिर्विनयः समुपासनम् ॥ ३०९ ॥

पूजार्हणा सपर्यार्चोऽपहारोपचितिर्बलिः ।
सन्मानादरसत्कारा, अभ्युत्थानं च गौरवम् ॥ ३१० ॥

उपाग्राह्यं ढौकनिका, प्राभृतोपायनोपदाः ।
आज्ञा नियोग आदेशो, निर्देशः शासनं वचः ॥ ३११ ॥

वाचा सन्धा प्रतिज्ञाऽऽगूः, संगरः संविदाश्रयः ।
आम्नायः संप्रदायश्च, गुरुक्रमः परम्परा ॥ ३१२ ॥

प्रशंसा वर्णना श्लाघा, स्तवः स्तोत्रं स्तुतिर्नुतिः ।
कीर्तिः श्लोको यशो वर्णं, साधुवादः समज्ञका ॥ ३१३ ॥

अपक्रोशोऽवर्णवादः, कौलीनं वचनीयता ।
जुगुप्सा गर्हणा निन्दा, निर्वादश्चापवादवत् ॥ ३१४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अनादरः परिभवो, रीढावज्ञा तिरस्क्रिया ।
अवहेलावगणना, स्ताक्ष्णी चापमानता ॥ ३१५ ॥

अभिधानं नामधेयं, नामाख्याह्वाह्वयोभिधा ।
गोत्रं संज्ञाथ संबुद्धिर्हूतिराकारणं हवः ॥ ३१६ ॥

अर्थना प्रार्थना याच्ञा, दानं त्यागो विसर्जनम् ।
विश्राणनं वितरणं, स्पर्शनं प्रतिपादनम् ॥ ३१७ ॥

याचकस्तर्कको ग्राही, मार्गणोऽर्थी वनीपकः ।
धर्मः पुण्यं वृषः श्रेयः, सुकृतं शुभकर्म च ॥ ३१८ ॥

किल्विषं कल्मषं पाप-मेनः पाप्मा च पातकम् ।
दुरितं वृजिनं पङ्क-मघमंहश्च दुष्कृतम् ॥ ३१९ ॥

असत्यं वितथं कूटं, मिथ्यालीकं मृषानृतम् ।
सत्यं तथ्यमृतं सम्यक्, सूनृतं च यथास्थितम् ॥ ३२० ॥

विधिः कल्पाचारमार्गा, वृत्तं शीलं स्वभाववत् ।
क्षान्तिः क्षमा तितिक्षा च,, तपस्या नियमस्तपः ॥ ३२१ ॥

उपवासश्चौपवस्त्रं, व्रतं नियमपालनम् ।
समाधिर्धारणा ध्यानं, प्रणिधानं च चिन्तनम् ॥ ३२२ ॥

बुद्धिर्मेधा मतिः प्रज्ञा, धिषणा धीश्च शेमुषी ।
मनीषा प्रतिभा ज्ञप्तिः, प्रेक्षा पण्डा च चेतना ॥ ३२३ ॥

चित्संविद् ज्ञानसंवित्ती, भगं बोधोपलब्धयः ।
तत्त्वं रहस्यं सारश्च, परमार्थश्च निश्चयः ॥ ३२४ ॥

सिद्धान्तागमराद्धान्त-कृतान्ताप्तोक्तयः श्रुतम् ।
समयः प्रवचनं सूत्रं, ग्रन्थः शास्त्रं च पुस्तकम् ॥ ३२५ ॥

स्वाध्यायः पठनं पाठोऽधीतिरध्ययनं पठः ।
जाप्यं जापो जपो मन्त्रो, मानसे वचनेऽपि च ॥ ३२६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्दो नादः ध्वनिर्ध्वानं, निर्घोषो निस्वनः स्वनः ।
निह्राद आरवो रावो, निनादो निनदोऽपि च ॥ ३२७ ॥

प्रतिनादः प्रतिशब्दः, प्रतिध्वनिः प्रतिश्रुतिः ।
निदानं कारणं हेतुः, कृत्यमर्थः प्रयोजनम् ॥ ३२८ ॥

दैवज्ञो गणको ज्ञानी, मौहूर्तिको निमित्तवित् ।
सांवत्सरो ज्योतिषिको, ज्योतिर्वित् प्रश्नविच्च सः ॥ ३२९ ॥

चिकित्सको भिषग्वैद्योऽगदङ्कारश्च रोगहृत् ।
चिकित्सितज्ञो दोषज्ञ, आयुर्वेदस्तु वैद्यकम् ॥ ३३० ॥

ऋग्वेदश्च यजुर्वेदः, सामवेदोऽप्यथर्वणः ।
शिक्षा कल्पं व्याकरणं, छन्दो ज्योतिर्निरुक्तयः ॥ ३३१ ॥

षडङ्गी वेदाश्चत्वारो, मीमांसान्वीक्षिकी तथा ।
धर्मशास्त्रं पुराणं च, विद्या एताश्चतुर्दश ॥ ३३२ ॥

देवालयो देवगृहं, चैत्यमायतनं मठः ।
बिम्बं मूर्तिः प्रतिमा च, महः पर्व महोत्सवः ॥ ३३३ ॥

जैना मीमांसका बौद्धाः, शैवा वैशेषिका अपि ।
नैयायिकाश्च मुख्यानि, दर्शनानीह सन्ति षट् ॥ ३३४ ॥

मोक्षोऽपवर्गो निर्वाणं, मुक्तिर्निःश्रेयसं शिवः ।
महोदयोऽमृतं सिद्धिः, कैवल्यमपुनर्भवः ॥ ३३५ ॥

कुशलं मङ्गलं मद्रं, कल्याणं भावुकं शुभम् ।
क्षेमं भव्यं शिवं श्रेयः, शस्तं स्वः श्रेयसं स्मृतम् ॥ ३३६ ॥

स्वागतं स्वस्ति भद्रं च, स्वास्थ्यं वार्तमनामयम् ।
सदा ददातु सानन्दं, चिदानन्दो जगत्प्रभुः ॥ ३३७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अङ्गसम्भोगसङ्गीत-पण्डिताद्यैः सुसंस्कृतैः ।
वर्गैर्द्वितीयकाण्डोऽयं, विदधे हर्षकीर्त्तिना ॥ ३३८ ॥

॥ इति श्रीमन्नागपुरीयतपगच्छे श्रीहर्षकीर्तिसूरिविरचितायां शारदीयाभिधायां लघुनाममालायां द्वितीयः काण्डः समाप्तः ॥

ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः, शूद्रा वर्णचतुष्टयम् ।
ब्रह्मचारी गृही वान-प्रस्थो भिक्षुरिहाश्रमाः ॥ ३३९ ॥

ब्रह्मचारी तु वर्णी स्यात्, गृहस्थः स्नातको गृही ।
वैषानसो वानप्रस्थो, भिक्षुः सांन्यासिको यतिः ॥ ३४० ॥

परिव्राट् पारिरक्षी च, परिव्राजकतापसौ ।
पारासरी मस्करी च, पाखण्डी सर्वलिङ्गिनः ॥ ३४१ ॥

द्विजातिर्ब्राह्मणो विप्रो, भूदेवो वाडवो द्विजः ।
अग्रजन्मा द्विजन्मा च, षट्कर्मा मुखसंभवः ॥ ३४२ ॥

यज्ञो यागः क्रतुः सत्रं, सप्ततन्तुर्मखोऽध्वरः ।
होमो होत्रं वषट्कारो, हवनं देवतर्पणम् ॥ ३४३ ॥

अजिनं चर्म कृत्तिस्त्वक्, चीरं वल्कंवल्कलम् ।
वितर्दिर्वेदिका वेदी, गुहा स्यात्कन्दरा दरी ॥ ३४४ ॥

॥ इति ब्रह्मवर्गः ॥

क्षत्रियो बाहुजः क्षत्री, राजन्यो राजवंशजः ।
राजा राट् पार्थिवः क्ष्माभृन्महीभृन्नृपतिर्नृपः ॥ ३४५ ॥

प्रजापतिः क्षितिपतिर्नरदेवो नराधिपः ।
भूपः क्षितीशो भूपालः,, क्षोणीनाथो नरेश्वरः ॥ ३४६ ॥

नरेन्द्रो भूपति र्भूभुक्, सम्राट् तु शास्ति यो नृपान् ।
चक्रवर्ती सार्वभौमः, सर्वदेशाधिपो हि यः ॥ ३४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नाथः प्रभुः पतिः स्वामी, विभुः परिवृढोऽधिपः ।
ईश्वरो नायको नेता, भर्तेन्द्र ईन ईशिता ॥ ३४८ ॥

राजचिह्नं त्वातपत्रं, छत्रमातपवारणम् ।
चामरं वालव्यजनं, सिंहासननृपासने ॥ ३४९ ॥

सभा समज्या परिषत्, संसच्च समितिः सदः ।
गोष्ठ्यास्थानी समाजश्च, पर्षत् सभ्याः समाजिका ॥ ३५० ॥

अन्तःपुरं च शुद्धान्त-मवरोधो नृपस्त्रियः ।
महिषी पट्टराज्ञी स्यात्, सौविदल्लश्च कञ्चुकी ॥ ३५१ ॥

परिवारः परिकरः, परिबर्हः परिच्छदः ।
प्रतीहारो द्वारपालो, दौवारिकश्च वेत्रभृत् ॥ ३५२ ॥

अवसर्प्यः स्पशश्चारो, हेरिकः प्रणिधिश्चरः ।
संदेशहारको दूतः, पान्थस्तु पथिकोऽध्वगः ॥ ३५३ ॥

सेवकः किङ्करो भृत्योऽनुजीव्यनुचरोऽनुगः ।
दासः प्रेष्यो भृतकश्च, चेटः कर्मकरोऽपि च ॥ ३५४ ॥

पत्तिः पदातिः पदगः, पुरोगामी पदातिकः ।
भट्टा योधाश्चायोद्धारः, सैन्याश्च सैनिका अपि ॥ ३५५ ॥

शूरो वीरो चारभटो, विक्रान्तः सुभटो बली ।
कातरो भीरुको भीरुः, कान्दिशीको भयद्रुतः ॥ ३५६ ॥

पराक्रमः पौरुषं च, बलं शौर्यं च विक्रमः ।
ओजः प्राणः स्तरः स्थाम, शक्तिवीर्यं तथोर्जवत् ॥ ३५७ ॥

अरिर्वैरी रिपुः शत्रु-र्विपक्षो द्विट् द्विषत् परः ।
प्रत्यर्थी प्रत्यवस्थाता, संपत्नशात्रवोऽहितः ॥ ३५८ ॥

परिपन्थी प्रत्यनीको, दस्युदुर्हृदरातयः ।
अनीकं कटकं सैन्यं, चक्रं दण्डं बलं चमूः ॥ ३५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वाहिनी ध्वजिनी सेना, पृतना च वरूथिनी ।
अनीकिन्यक्षौहिणी च, स्कन्धावारः पताकिनी ॥ ३६० ॥

हस्त्यश्वरथपत्ताश्च, चतुरङ्गबलं स्मृतम् ।
स्यात्सेनाक्षौहिणी नाम, खागाष्टैकद्विकैर्गजैः ॥ ३६१ ॥

रथैश्चेभ्योहयैस्त्रिघ्नैः, पञ्चघ्नैश्च पदातिभिः ।
आधोरणो हस्तिपको, महामात्रो निषाद्यपि ॥ ३६२ ॥

यन्ता सादी त्वश्ववारो, नियन्ता सूतसारथी ।
सन्नाहः कवचं दंशस्तनुत्रं वर्मकण्टकः ॥ ३६३ ॥

सारसनं त्वधिकाङ्गं, वारबाणस्तु कञ्चुकः ।
शिरस्त्राणं तु शीर्षण्यं, जालिका त्वङ्गरक्षिका ॥ ३६४ ॥

शस्त्रमायुधमस्त्रं च, हेतिः प्रहरणं स्मृतम् ।
धनुः कोदण्डमिष्वासः श्चापो धन्वशरासनम् ॥ ३६५ ॥

कार्मुकं जीवा प्रत्यञ्चा, ज्या मौर्वी सिञ्जिनी गुणः ।
निषङ्गस्तूणस्तूणीर, उपासंगस्तथेषुधिः ॥ ३६६ ॥

इषुर्बाणः शरः पत्री, काण्डो विशिख आशुगः ।
पृषत्कः सायको रोपः, कङ्कपत्रः शिलीमुखः ॥ ३६७ ॥

कलम्बाजिह्मगखगा, नाराचश्च क्षुरप्रवत् ।
करवालासिनिस्त्रिंश-कृपाणतरवारयः ॥ ३६८ ॥

मण्डलाग्रश्चन्द्रहासः, खड्गकौक्षेयरिष्टयः ।
खेटकः फलकं चर्म, शस्त्रिका तु कृपाणिका ॥ ३६९ ॥

असिधेनुरसिपुत्री, छुरिका क्षुरिका च सा ।
कुन्तः प्रासस्तथा भल्लो, द्रुघणो मुद्गरो घनः ॥ ३७० ॥

कुठारः परशुः पर्शुः, स्वधितिश्च परश्वधः ।
संग्रामः समरं युद्धं, प्रधनं संयुगं रणः ॥ ३७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जन्यमायोधनं संख्यमाहवः सांपरायिकम् ।
संयत्समितिराजिर्युध्, द्वन्द्वमास्कन्दनं मृधम् ॥ ३७२ ॥

राटिः समीकं संस्फोटो, विग्रहः कलहं कलिः ।
वैतालिका बोधकरा, बन्दिनः स्तुतिपाठकाः ॥ ३७३ ॥

देशो जनपदो राष्ट्रं, निवृद्विषयमण्डले ।
पूः पुरं नगरं द्रङ्गो, निवेशो नगरी पुरी ॥ ३७४ ॥

स्थानीयं निगमो ग्रामः, पत्तनं पुटभेदनम् ।
वप्रः शालः कोट्टदुर्गौ, प्राकारो वरणश्च यः ॥ ३७५ ॥

प्रतोली विशिखा रथ्या, पुरद्वारं च गोपुरम् ।
तुरुष्कयवना म्लेच्छाः, पारसीकाः शकास्तथा ॥ ३७६ ॥

प्रष्थाना मुद्गलाश्चैव, स साहिस्तेषु योऽधिपः ।
सीतापतिर्दाशरथिः, काकुत्स्थो भरताग्रजः ॥ ३७७ ॥

रघुनाथो रामचन्द्रः, स्यात्सौमित्रिस्तु लक्ष्मणः ।
वैदेही मैथिली सीता, जानकी पृथिवीसुता ॥ ३७८ ॥

पौलस्त्यो रावणो रक्षो, लङ्केशो दशकन्धरः ।
धर्मात्मजोऽजातशत्रुः, शल्यारिश्च युधिष्ठिरः ॥ ३७९ ॥

भीमोऽरिबककीचको, वायुपुत्रो वृकोदरः ।
धनञ्जयोऽर्जुनः पार्थ, इन्द्रपुत्रः कपिध्वजः ॥ ३८० ॥

श्वेताश्वः फाल्गुनो जिष्णुः, सव्यसाची च कर्णजित् ।
पाञ्चाली द्रौपद्री कृष्णा, याज्ञसेनी च वेदिजा ॥ ३८१ ॥

हनुमानञ्जनापुत्रो, मारुतिर्वज्रकण्टकः ।
वैदेहिकश्चापणिको, नैगमो वाणिजो वणिक् ॥ ३८२ ॥

पण्याजीवः सार्थवाहः, क्रयविक्रयकः क्रयी ।
आपणो विपणिर्हट्टः, तन्मार्गः स्याच्चतुःपथम् ॥ ३८३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धान्यं शस्यं च तद्भेदा, मुद्गगोधूमतण्डुला ।
अमत्रं भाजनं पात्रं, पण्यं भाण्डक्रयाणके ॥ ३८४ ॥

वर्तनं जीवनं वृत्ति-र्वार्ता जीवश्च जीविका ।
मूलद्रव्यं परिपणो, नीवीलाभोऽधिकं फलम् ॥ ३८५ ॥

सत्यापनं सत्यंकारो, मूल्यं वस्नोऽप्यवक्रयः ।
संपत्तिः श्रीर्विभूतिश्च, लक्ष्मीसंपत्समृद्धयः ॥ ३८६ ॥

श्रीमान् समृद्धो लक्ष्मीवानिभ्य आढ्यो धनेश्वरः ।
आपद्विपद्विपत्तिश्च, दरिद्रो निःस्वनिर्धनौ ॥ ३८७ ॥

कदर्यः कृपणो लोभी, बद्धमुष्टिर्मितंपचः ।
गोकुलं तु व्रजो घोषो, गोष्टं गोपालवल्लभः ॥ ३८८ ॥

दुग्धं पयोऽमृतं क्षीरं, गोरसः क्षीरजं दधि ।
घृतमाज्यं हविः सर्पिः, नवनीतं तु म्रक्षणम् ॥ ३८९ ॥

उदश्विन्मथितं तक्रं, आरनालं तु काञ्जिकम् ।
हविष्यान्नं च क्षैरेयी, परमान्नं च पायसम् ॥ ३९० ॥

घृतपक्वं तु पक्वान्नं, घृतपूरादिभेदवत् ।
सूपः स्यात्प्रहितं सूदोन्धः कूरं भक्तमोदनम् ॥ ३९१ ॥

व्यञ्जनं तेमनं शाकः, पूपऽपूपौ च पोलिका ।
भोजनं जेमनाहारौ, भक्षणं खादनाशने ॥ ३९२ ॥

पिपासा तृट् तृषोदन्या, बुभुक्षा क्षुत् क्षुधा रुचिः ।
खण्डस्तु मधुधूलिः स्यात्, मत्स्यण्डी फाणितं वरा ॥ ३९३ ॥

सितोपला शर्करा च, सिताथेक्षुरसो गुडः ।
प्रजा लोकाः प्रकृतयो, जनाः पौराश्च नागराः ॥ ३९४ ॥

क्षेत्राजीवी कृषिकश्च, कर्षकश्च कृषीवलः ।
क्षेत्रं वप्रश्च केदारो, हलं सीरश्च लाङ्गलम् ॥ ३९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कुम्भकारः कुलालश्च, कुम्भस्तु कलसो घटः ।
स्वर्णकारः कलादश्च, मालाकारस्तु मालिकः ॥ ३९६ ॥

क्षुरमर्दी दिवाकीर्तिर्नापि-तान्तेऽवसाय्यपि ।
मुण्डनं भद्राकरणं, वपनं परिवापनम् ॥ ३९७ ॥

वार्धकिः स्थपतिस्तक्षा, रथकारश्च काष्टभित् ।
अयःकारो लोहकारः, शस्त्रमार्जोऽसिधावकः ॥ ३९८ ॥

रङ्गाजीवश्चित्रकारः, तन्तुवायस्तु सौचिकः ।
निर्णेजकस्तु रजकः, तन्तुवायः कुविन्दकः ॥ ३९९ ॥

चाक्रिकस्तैलिकस्तैली, शिल्पिकारुककारवः ।
कल्यपालः सुराजीवी, शौण्डिको मण्डहारकः ॥ ४०० ॥

मदिरा वारुणी मद्यं, सुरा कादम्बरी मधु ।
सुण्डा हालासवः सीधु-र्माध्वीकं कापिसायनम् ॥ ४०१ ॥

आमिषं पिशितं मांसं, पलं क्रव्यं च जाङ्गलम् ।
रुधिरं शोणितं रक्त-मस्रं क्षतजमप्यसृक् ॥ ४०२ ॥

द्यूतकारोऽक्षवेदी चा-क्षधूर्तः कितवश्च सः ।
द्यूतं दुरोदरं चाक्ष-वती पण्या च कैतवम् ॥ ४०३ ॥

पाशका देवना अक्षा, सारयोऽष्टापदं फलम् ।
स्तेनः पाटच्चरो दस्यु-श्चौरस्तस्करमोषकौ ॥ ४०४ ॥

कैवर्तो धीवरो दासो, वागुरिकस्तु जालिकः ।
लुब्धको मृगयुर्व्याध-मृगयाखेटकौ समौ ॥ ४०५ ॥

जीवान्तकः शाकुनिकः, वैतंसिकस्तु सौनिकः ।
पादुकाकृच् चर्मकार, उपानत् पादुपादुके ॥ ४०६ ॥

चाण्डालस्तु दिवाकीर्ति-र्निषादश्च जनङ्गमः ।
मातङ्गः श्वपचोऽस्पर्श्योन्तेवासी प्लवबुक्कसौ ॥ ४०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

इतरः प्राकृतो नीचः, पामरश्च पृथग्जनः ।
पुलिन्दः शबरो भिल्लः, किरातश्च वनेचरः ॥ ४०८ ॥

उत्पत्तिर्जन्म जनन-मुत्पातो जनिरुद्भवः ।
जीवितं चासवः प्राणाः, श्वासश्च श्वसितं मरुत् ॥ ४०९ ॥

युवा वयस्थस्तरुणः, तारुण्यं यौवनं वयः ।
जरीयान् स्थविरो वृद्धः, वार्धक्यं विश्रसा जरा ॥ ४१० ॥

गुणवानुत्तमः श्रेष्ठो, योग्यः पूज्यो महान् गुणी ।
श्रेयान् शिष्टः सदाचारः, साधुसभ्यार्यसज्जनाः ॥ ४११ ॥

विख्यातः प्रथितो ज्ञातः, प्रतीतो विश्रुतोऽपि च ।
दातोदारो वदान्यश्च, त्राता गोप्ता च रक्षकः ॥ ४१२ ॥

कर्णेजपश्च पिशुनो, द्विजिह्वो दुर्जनः खलः ।
पापो धूर्तः शठः क्रूरः, क्षुद्रो नीचोऽधमोऽनृजुः ॥ ४१३ ॥

दृप्तोऽभिमानी गर्विष्ठो, गर्वितः स्तब्ध उन्नतः ।
कलङ्को लाञ्छनं लक्ष्म, चिह्नमङ्कश्च लक्षणम् ॥ ४१४ ॥

वैरं विरोधो विद्वेषः, शृङ्खलो निगडोण्डुकः ।
विघ्नान्तरायप्रत्यूहाः, रोगातङ्कगदामयाः ॥ ४१५ ॥

पाषाणः प्रस्तरो ग्रावो, दृषदश्मोपलः शिला ।
रेणुः धूली रजः पांशुः, पङ्कश्चिखिल्लकर्दमौ ॥ ४१६ ॥

व्यवसायोद्यमोद्योगाऽभियोगोत्साहविक्रमाः ।
खुरली तु श्रमोऽभ्यासः, संवाहनं तु मर्दनम् ॥ ४१७ ॥

मिष्टः स्वादुश्च मधुरः, कषायस्तुवरो रसः ।
पाचनोऽम्लो दन्तशठः, कटुकः कटुरूषणौ ॥ ४१८ ॥

स्याल्लवणः सर्वरसः, क्षारस्तिक्तं तु तीक्ष्णवत् ।
रक्तः शोणोऽरुणस्ताम्रो लोहितः पाटलोऽपि च ॥ ४१९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्वेतः शुक्लः सितः शुभ्रो, वलक्षो धवलः शुचिः ।
गौरोऽवदातो विशदः पाण्डुः पाण्डुर उज्ज्वलः ॥ ४२० ॥

पीतो गौरो हरिद्राभः, पालाशो हरितो हरित् ।
कालः श्यामः शिति कृष्णं, श्यामलो मेचकोऽसितः ॥ ४२१ ॥

नीलो रागोऽञ्जनाभश्च, कर्बुराद्यास्तु मिश्रिताः ।
युग्मं द्वयं युगं द्वन्द्व-मुभयो युगलं द्वयी ॥ ४२२ ॥

यमलं मिथुनं द्वैतं, त्रयं च त्रितयं त्रयी ।
समूहो निवहो व्यूहो, वृन्दं चक्रं कदम्बकम् ॥ ४२३ ॥

ओघः संघो व्रजो व्रातो, निकरः प्रकरश्च सः ।
संदोहः संहतिः स्तोमो, वारः समुदयो गणः ॥ ४२४ ॥

समुदायः समवायो, निकुरम्बश्च सञ्चयः ।
जालः कलापः पटलः, संघातः पूगमण्डलौ ॥ ४२५ ॥

राशिः पुञ्जोत्करः कूटं, जातं यूथं भरः कुलम् ।
ग्रामो वर्गः समाहारो, निकायो निचयोऽपि च ॥ ४२६ ॥

राजिर्मालावलिः श्रेणिस्ततिः पङ्क्तिश्च धोरणी ।
सर्वं समस्तं सकलं, समग्रं निखिलाखिले ॥ ४२७ ॥

विश्वं कृत्स्नं तथाशेषं, खण्डोऽर्धं शकलं दलम् ।
बहिष्ठं प्रचुरं प्राज्यं, पुष्कलं बहुलं बहु ॥ ४२८ ॥

अदभ्रं भूरि भूयिष्ठं, भूयश्च प्रबलोऽधिकः ।
स्तोकं तुच्छं दभ्रमल्पं, मात्रं लेशो कणो लवः ॥ ४२९ ॥

अणु सूक्ष्मं लघु श्लक्ष्णं, क्षामः क्षीणः कृशस्तनुः ।
खर्वं ह्रस्वं वामनं च, प्रलम्बं दीर्घमायतम् ॥ ४३० ॥

उच्चं प्रांशून्नतं तुङ्गं, निम्नं नीचं न्यगानतम् ।
विवरं कुहरं छिद्रं, रन्ध्रगर्ताऽवटा बिलम् ॥ ४३१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विचालं त्वन्तरं मध्य-मन्तरालं च मध्यमम् ।
अरालं कुटिलं वक्रं, सरलप्रगुणर्जवः ॥ ४३२ ॥

बृहद्विशालं विस्तीर्णं, महच्च विपुलं पृथुः ।
स्फारं गरिष्ठं वितत-मुरु व्यूढं गुरु स्मृतम् ॥ ४३३ ॥

कठोरः कठिनो रुक्षो, निष्ठुरः कर्कशः खरः ।
तीव्रोग्रौ दारुणं घोरं, दृढमुद्दाममुत्कटम् ॥ ४३४ ॥

सुकुमारः सुखस्पर्शः, कोमलो मृदुलो मृदुः ।
सुन्दरं रुचिरं रुच्य-मभिरामं मनोहरम् ॥ ४३५ ॥

मनोज्ञं मञ्जुलं मञ्जु, पेशलं वल्गु बन्धुरम् ।
कान्तं रम्यं चारु हरि, कमनीयं मनोरमम् ॥ ४३६ ॥

हृद्यं काम्यं रमणीयं, प्रशस्तं साधु शोभनम् ।
मुख्यः प्रधानप्रवरौ, व्ययौऽग्र्योऽग्रेसरोऽग्रणीः ॥ ४३७ ॥

प्रकृष्टश्च परार्ध्यं च, पुङ्गवः सत्तमः परः ।
पौरस्त्यः प्रथमः पूर्व, आदिराद्यादिमोऽग्रिमः ॥ ४३८ ॥

जघन्यः पश्चिमोन्त्यश्च, पाश्चात्यश्चरमोन्तिमः ।
पूतं पवित्रं मेध्यं च, मलिनं च मलीमसम् ॥ ४३९ ॥

निर्णिक्तं क्षालितं धौतं, उज्ज्वलं निर्मलं शुचि ।
समानं सदृशस्तुल्यं, संकाशः सन्निभः समः ॥ ४४० ॥

अनुहारश्चोपमानं, साम्यकक्षा तुलोपमाः ।
समीपं निकटं पार्श्वं, समयाभ्यर्णमन्तिकम् ॥ ४४१ ॥

उपकण्ठं सन्निधानोपान्ते सविधः सन्निधिः ।
विप्रकृष्टं परं दूरं, ध्रुवं नित्यं च शाश्वतम् ॥ ४४२ ॥

चञ्चलं चपलं लोलं, तरलं चटुलं चलम् ।
वेल्लितं प्रेङ्खितं धूत-मान्दोलितं च वर्जितम् ॥ ४४३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

दोला प्रेङ्खोलनं प्रेङ्खा, हिन्दोलश्चापि हिञ्चितम् ।
सघनं मेदुरं सान्द्रं, नीरन्ध्रं निबिडं दृढम् ॥ ४४४ ॥

प्रकटं तु स्फुटं स्पष्टं, प्रकाश्यं व्यक्तमुल्बणम् ।
त्वरितं सत्वरं शीघ्रं, तूर्णं क्षिप्रं द्रुतं लघु ॥ ४४५ ॥

जवो वेगो रयो रंह-स्त्वरो मन्दे तु मन्थरः ।
अत्यन्तं निर्भरं तीव्रं, गाढं बाढं दृढं भृशम् ॥ ४४६ ॥

पूरितं भरितं पूर्णं, शून्यं रिक्तखिलोद्वसाः ।
संकुलाकुलसंकीर्णा-कीर्णसंबाधसंकटाः ॥ ४४७ ॥

परीतं निचितं व्याप्तं, दिग्धलिप्ताक्तगुण्डिताः ।
संपृक्तः खचितो मिश्रः, संवलितः करम्बितः ॥ ४४८ ॥

आश्रितः सहितो युक्तः, समवेतः समन्वितः ।
सिद्धो निर्वृत्तनिष्पन्नौ, निर्मितं विहितः कृतः ॥ ४४९ ॥

लब्धमासादितं प्राप्तं, त्यक्तमुत्सृष्टमुज्झितम् ।
उरीकृतं प्रतिज्ञात-मङ्गीकृतं प्रतिश्रुतम् ॥ ४५० ॥

प्रस्थापितं प्रतिष्ठितं, प्रहितं प्रेषितोऽपि च ।
रुद्धं तिरोहितं छन्नं, छादितं पिहितावृते ॥ ४५१ ॥

उत्पाटितमुन्मूलित-मुत्खातं भग्नमुद्धृतम् ।
उक्तं जल्पितमाख्यातं, भाषितं कथितोदिते ॥ ४५५ ॥

ज्ञातं बुद्धमवसितं, विदितावगते अपि ।
व्यत्यासस्तु विपर्यासो, वैपरीत्यं विपर्ययः ॥ ४५३ ॥

प्रतिकूलं विलोमं च, प्रतीपं वाडमेव च ।
प्रत्यादिष्टं प्रतिक्षिप्तं, निरस्तं नुन्नमीरितम् ॥ ४५४ ॥

स्रस्तं भ्रष्टं च प्रस्कन्नं, पतितं गलितं च्युतम् ।
अन्वेषितं गवेषित-मन्विष्टं मार्गितं तथा ॥ ४५५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

छेदितं खण्डितं कृत्तं, छिन्नं लूनं छितं दितम् ।
पाटितं दारितं भिन्नं, विद्धं छिद्रितवेधितौ ॥ ४५६ ॥

बद्धो निगडितो नद्धः, कीलितो यन्त्रितः सितः ।
दग्धः प्रज्वलितः प्लुष्टः, हेतिर्ज्वाला शिखार्चिषी ॥ ४५७ ॥

अङ्गारेङ्गालौ रक्षा तु, भस्मितं भस्मभृतिवत् ।
आर्द्रं तु स्तिमितं क्लिन्नं, शुष्कमाश्याननीरसे ॥ ४५८ ॥

निशितं तेजितं तीक्ष्णं, कुण्ठितं वेगवर्जितम् ।
वर्तुलं मण्डलं वृत्तं, निस्तलं वलयाकृति ॥ ४५९ ॥

अश्रिः कोटिरणिः कोणं, प्रान्तं पर्यन्तमन्तवत् ।
सन्देहः संशयो रेको, निश्चयो निर्णयोऽपि च ॥ ४६० ॥

तथा विश्रम्भविश्वास-प्रतीतिप्रत्ययाः समाः ।
आर्भट्याडम्बराटोपाः, व्यापप्रसरमूर्च्छनाः ॥ ४६१ ॥

आधारः स्यादवष्टम्भः, स्यादालम्बनमाश्रयः ।
स्वरूपं लक्षणं भावो, रूपधर्मत्वरीतयः ॥ ४६२ ॥

सृष्टिः सर्गश्च निर्माणं, करणं घटनं कृतिः ।
जम्बूः प्लक्षः शाल्मलिश्च, कुशः क्रौञ्चाभिधस्तथा ॥ ४६३ ॥

शाकद्वीपः पुष्कराख्यः, सप्त द्वीपा इमे स्मृताः ।
लवणक्षीरोदध्याज्य-सुरेक्षुस्वादुसागराः ॥ ४६४ ॥

भारताख्यं किंपुरुषं, हरिवर्षमिलावृतम् ।
रम्यकाख्यं पञ्चमकं, खण्डं षष्टं हिरण्मयम् ॥ ४६५ ॥

कुरुखण्डं च भद्राश्वः, केतुमालमिति स्मृतम् ।
एतानि नवखण्डानि, जम्बूद्वीपविभागतः ॥ ४६६ ॥

माहेन्द्रो मलयो सह्यो, हिमवान् पारियात्रिकः ।
गन्धमादनमुदयश्च, सप्तैते कुलपर्वताः ॥ ४६७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भृङ्गी धूर्तवधूः प्रोक्ता, मातुलानी च मातुली ।
मैत्र्या मैत्री सुमित्रा च, कृतरागानुरागिणी ॥ ४६८ ॥

हरीतक्यभया पथ्या, चम्पको हेमपुष्पकः ।
वीणावारणवाजिसिंहहरिणानङ्गप्रवाला-
चलाश्चन्द्रश्चातकचञ्चरीकजलमुक्चापासिवज्रादयः ।
हंसः कोकिलकेकिकीरगरुडस्वर्णाऽनिलार्कास्तमो,
गुञ्जा श्रीफलपद्मदीपघटिकाः सारङ्गशब्दा इमे ॥ ४६९ ॥

श्रीसिंहे च कपौ शुके हरिहरे चामीकरे भार्गवे,
चन्द्रे भेकविराजवाजिवहने वंशे यमे पारदे ।
नागे वर्णसमीरणेऽपि दहने स्कन्दे च संक्रन्दने,
मार्तण्डेऽशनिपत्रगेश्वरदिने खड्गे हरिः कीर्तितः ॥ ४७० ॥

अर्कमर्कटमण्डुक-विष्णुवासववायवः ।
तुरङ्गः सिंहशीतांशु-यमाश्च हरयो दश ॥ ४७१ ॥

दिग्दृष्टिदीधितिस्वर्ग-वर्जवाग्बाणवारिषु ।
भूमौ पशौ च गोशब्दो, विद्वद्भिर्दशधा मतः ॥ ४७२ ॥

ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्र-संकीर्णाख्यैर्मनोरमैः
वर्गैस्तृतीयकाण्डोऽयं, पूरितो हर्षकीर्तिना ॥ ४७३ ॥

॥ इति श्रीमन्नागपुरीयतपागच्छे
श्रीचन्द्रकीर्तिसूरिशिष्यश्रीहर्षकीर्तिसूरिविरचितायां शारदीयाभिधायां
लघुनाममालायां तृतीयः काण्डः समाप्तः ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

महोपाध्याय श्रीविनयसागरजी विरचितः

।। विद्वच्चिन्तामणिः ।।

श्रीमद्वागीश्वरीवक्त्रान्मूलसूत्रमवाप्य हि ।
कृतं सारस्वतं येन ततोऽनुभूतये नमः ॥ १ ॥

अ इ उ ऋ लृ समानाः सूत्रमष्टाक्षरं परम् ।
ह्रस्वदीर्घप्लुतभेदाः सवर्णा हि परस्परम् ॥ २ ॥

ए ऐ ओ औ सन्ध्यक्षरा - ण्यत्रोभये स्वरा अथ ।
अवर्जा नामिनो ह य वरादी सान्तमित्यथ ॥ ३ ॥

आद्यन्ताभ्यां च सूत्राणि संज्ञायाः सप्त सन्ति च ।
इ यं स्वर उ वमृ रम् लृ लमे अय् ततः परम् ॥ ४ ॥

ऐ आय् ओ अव् औ आव् य्वोर्लो - पश् वा पदान्त एव च ।
एदोतोऽतो ङस्य सव-र्णे दीर्घः सह चा इ ए ॥ ५ ॥

उ ओ ऋ अर् लृ अल् ए ऐ ऐ ओ औ औ ततोऽस्ति च ।
ओष्ठोत्वोर्वौ स्वरसन्धेः सूत्राण्येकोनविंशतिः ॥ ६ ॥

नामी अथ च य्वे द्वित्वे औ निपातः प्लुतः पुनः ।
प्रकृतिभावस्य चत्वारि स्युश्च चपा अबे जबाः ॥ ७ ॥

ततो ञमे ञमा वा च-पाच्छः शो हो झभास्तथा ।
स्तोःश्चुभिःश्चुर्नशाच्च ष्टु-भिः ष्टुश्च तोर्लि लो न षि ॥ ८ ॥

टोरन्त्यात् त्र्यक्षरं सूत्रं सस्वरं च न सक् छते ।
भवेत्तथैव शे चग्वा ङ्णनो ह्रस्वाद् द्विःस्वरे पुनः ॥ ९ ॥

छश्च हसेऽर्हहसो मोऽनुस्वारश्च चतुरक्षरम् ।
नश्चापदान्ते झसे स्यात् यमा यपेऽस्य वा त्वथ ॥ १० ॥

इति व्यञ्जनसन्धेश्च सूत्राण्यष्टाधिका दश ।
सप्ताक्षरं तु विसर्ज-नीयस्य सो भवेदथ ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कृप्वोः क पौ वा त्वतोऽत्यु-स्त्रिपदं द्व्यक्षरं हबे ।
आदबे लोपश् भोसश्च नामिनो रो र एककम् ॥ १२ ॥

भवेद् रिलोपो दीर्घश्च सैषाद्धसे दशैव हि ।
सन्धौ सूत्राणि पूर्णानि ह्यष्टपञ्चाशदेव हि ॥ १३ ॥

अथाऽविभक्ति नाम स्यात् तस्मात् सिऔजसादयः ।
समानाद्धेर्लोपोऽधातोरम्शसोरस्य पञ्च च ॥ १४ ॥

सो नः पुंसो नुडामः स्याद् रः सङ्ख्याया ष्ण एककम् ।
त्रेरयङ् ड्णो जस्शसोर्लुक् अष्टनो डौ च वाऽऽसु च ॥ १५ ॥

रैस्मि चाद्धि तथा ब्भ्यःस्याद् एस्भि बहुत्व ओसि च ।
ङसिरत् ङस्स्य एवं टे-न ङेअक् द्विपदं त्वदः ॥ १६ ॥

सर्वादेः स्मडतो ङिस्मिंश्च जसी स्यात् सुडाम आयश्च ।
तदनु यटेच्च हसेपः सेर्लोपश्चाप इत्यपरम् ॥ १७ ॥

टौसोरे धिरि रौ स्यान्ङितां यडाम्ङे यतः पृथक् ।
नियश्व स्त्रियां य्योर्धौ ह्रस्वो ङितामटु वेयुवः ॥ १८ ॥

इदुभ्यामौयु टा नाऽस्त्रि-यामथै ओ जसीति च ।
धौ ङित्यथ च डेरामित् त्रिपदं स्याद् ऋतो ङउः ॥ १९ ॥

सेरा धेरर् तथा डौ च पञ्च स्वरक्षरं स्तुरार् ।
पुंसोऽसुङ्च व्रितो नुम् च वादीपोः शतुरेव च ॥ २० ॥

भवेदप्ययोराण्णित्यम् इदं सूत्रं षडक्षरम् ।
त्रिपदं च न्सम्महतोऽधौ दीर्घः शौ च चान्तकम् ॥ २१ ॥

नोपधायास्तदन्वस्त्य-त्वसोः सौ शसि नामि च ।
एकाक्षरमिनां शौ सावस्मिन् सूत्रे पदत्रयी ॥ २२ ॥

अल्लोपः स्वरेऽम्वयुक्ता-च्छसादौ तु चतुःपदम् ।
वेड्योरञ्चेर्दीर्घश्च स्यात् तिरश्चादय एककम् ॥ २३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चतुःपदं ष्रुर्णोणोऽन्तेऽवकुप्वन्तरेऽपि च ।
क्विलात्षः सः कृतस्येतत् सप्ताक्षरं चतुःपदम् ॥ २४ ॥

स्यात् प्रादेश्च तथा तौ सुनमां नपुंसकात् स्यमोः ।
लुगधातोम् च श्त्वन्यादेरीमौ स्याद् द्विपदं त्विदम् ॥ २५ ॥

जस्शसोः शिर्नुमयमो द्विपदं नामिनः स्वरे ।
स्यादच्चास्थ्नां शसादौ च चतुःपदं वसोर्व उम ॥ २६ ॥

श्वादेरातो धातोर्लोपस्त्रिपदमेव च पथां टेः ।
हीतोत्पञ्चसु थो नुट् आ सौ दिव औ भवेदु रसे ॥ २७ ॥

चतुराम् शौ चौरो वाम्शसि पुनरै सख्युरेव सेर्डाऽधेः ।
चोशनसां तदनु य्वो र्धातोरियुवौ स्वरेऽष्टवर्णं च ॥ २८ ॥

स्यात् स्त्रीभ्रुवोरथ य्वौ वा नुधातोस्त्र्यधिकं शतम् ।
विभक्तिसत्कसूत्राणि स्वरूपं युष्मदस्मदोः ॥ २९ ॥

प्राक् युष्मदस्मदोः षष्ठीचतुर्थ्यादि न सत्तकम् ।
एकविशाक्षरं त्वा मा मा नादौ चादिभिश्च वै ॥ ३० ॥

त्वन्मदेकत्वे युवावौ द्विवचने पदं द्विकम् ।
तत आमौ च त्वमहं सिना यूयं वयं जसा ॥ ३१ ॥

तुभ्यंमह्यं ङया तव-मम ङसा ङसिभ्यसोः ।
श्तुर्भ्यस् श्भ्यमथ सामाकम् भवेदाम्स्भौ द्विकं पदम् ॥ ३२ ॥

ए टाङ्योः सखिपत्योरीक् ङे अक् ङे द्व्यक्षरं त्विदम् ।
त्रिचतुरोः स्त्रियां तिसृ-चतसृवच्च काप्यतः ॥ ३३ ॥

ह्रस्वो वाऽन्यार्थ एकपदं गोर्नपुंसकस्य च ।
त्यदादेष्टेरः स्यादौ च दस्य मःसौ स एव तः ॥ ३४ ॥

भवेदिदमोऽयं पुंसि चेयं स्त्रियां स्त एव हि ।
अन टैसोस्तथा भिस् भिस् अदसः पदमेककम् ॥ ३५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सेरौ मादू भवेदेरी बहुत्वे भि दपां ततः ।
वसां रसे पुनश्चोः कुर्दिशाम् षो डः पदं द्विकम् ॥ ३६ ॥

नाम्नो नो लोपशधौ सं-योगान्तस्यैककं पदम् ।
स्कोराद्योश्च स्रोर्विसर्गः सस्तावङ्णश्च द्व्यक्षरम् ॥ ३७ ॥

ओडीतिः हि पदान्ते च तु रो रात्रिषु दोषामथ च धातोश्च ।
झस एव च नशे हो ढो दादेर्घो नहो ध इत्यपि च ॥ ३८ ॥

भवेच्छशषराजादेः षः षढोः कस्स एव च ।
सस्तोनपि दिपि स्याच्च सिपि वा दः स इत्यपि ॥ ३९ ॥

खसे चपा झसानां स्यात् त्रिपदं च झबे जबाः ।
वावसाने इदं सूत्रं द्विपदं चतुरक्षरम् ॥ ४० ॥

आदिजबानां झभान्तस्य झभाः स्ध्वोश्च चतुःपदम् ।
तथोर्धोऽधोऽव्ययाद्विभ - क्तेर्लुग्वाऽस्मिन् पदत्रयम् ॥ ४१ ॥

एकपदं समासप्र - त्यययोः स्यादलुक्क्वचित् ।
भवेदयाऽव्ययीभावादतोमनत एव तत् ॥ ४२ ॥

पञ्चाक्षरं च वा टाङ्योर्द्विपदं स नपुंसकम् ।
एकत्वे द्विगुद्वन्द्वौ च सूत्राणि युष्मदस्मदी ॥ ४३ ॥

षट्सप्ततिश्च वर्तन्ते लिङ्गार्थे प्रथमा मता ।
आमन्त्रणे ततः सिर्धि-र्द्विपदं भो भगो अघोस् ॥ ४४ ॥

शेषाः कार्ये इतीदं यद् अष्टाविंशतिरक्षरम् ।
विना सहेति सूत्रं यत् तच्च सप्तदशाक्षरम् ॥ ४५ ॥

कर्तृकारणयोरक्ता-दौ कृति षष्ठी चतुःपदं सूत्रम् ।
अन्योक्ते प्रथमा स्युः कारकसूत्राणि चाऽष्टौ हि ॥ ४६ ॥

अपत्येऽण् अत इञनृ-षेण्यायनणित्यदः ।
अष्टादशाक्षरं सूत्रं लुग्बहुत्वे क्वचित्ततः ॥ ४७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

देवतेदमर्थे चाऽथ णितो वा द्विपदं ह्यदः ।
स्यात कारकात् क्रियायुक्ते ततः केनेयका अथ ॥ ४८ ॥

भवेत् स्वार्थेऽपि वत्तुल्ये भावे तत्त्वयणः परम् ।
अस्त्यर्थे मतुर्मान्तो-पधाद्वत्विनौ द्विकं पदम् ॥ ४९ ॥

तरतमेयस्विष्ठाः प्र-कर्षे वोव्यस्वरे ततः ।
यस्य लोपो भवेदीपि डिति टेर्द्विपदं त्विदम् ॥ ५० ॥

स्यान्नोवाऽन्त्यस्वरादिष्टिः कार्यायेच्च पदं द्विकम् ।
तथादिस्वरस्य ञ्णिति वृद्धिस्ततः क्वचिद् द्वयोः ॥ ५१ ॥

भवेन्नसन्धिर्य्वोर्युट् च धातोर्नामिन एव च ।
ततोऽत उपधाया आ-तो युक् हनो घदेव च ॥ ५२ ॥

त्रिपदं स्यात् हनो घ्ने च रातो ञौ पुक् तथा मिताम् ।
ह्रस्व आरै औ वृद्धिः स्याद् अरेदो नामिनो गुणः ॥ ५३ ॥

त्रयस्त्रिंशच्च सूत्राणि तद्धितस्याबतः स्त्रियाम् ।
न्रण ईप् च ष्ट्रिव्रतः स्यान्न-दादेर्जातेरयोपधात् ॥ ५४ ॥

स्वाङ्गाद्वा द्विपदं सूत्रं पुंशब्दात् पदमेककम् ।
त्रिपदं ह्यै च मन्वादेः पत्न्यादयश्व वोर्गुणात् ॥ ५५ ॥

ऊत ऊङ् च समाप्तानि सूत्राण्येकादश स्त्रियः ।
समासश्चान्वये नाम्नां समाहारेऽत ईप् द्विगुः ॥ ५६ ॥

पूर्वेऽव्ययेऽव्ययीभावोऽ-मादौ तत्पुरुषो नञि ।
चाऽर्थे द्वन्द्वो बहुव्रीहि-रन्यार्थे कर्मधारयः ॥ ५७ ॥

तुल्यार्थे टाडका पुंव-द्वाऽनेकस्वरमन्स्वरे ।
सहादेः सादिरेव प्रा-देरुपसर्ग इत्यपि ॥ ५८ ॥

प्राग्धातोः कृतासमासो नाम्नश्व पदमेककम् ।
चादिर्निपातस्तत्रादि-र्विभक्त्यर्थे द्विकं पदम् ॥ ५९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

स्यात् सद्य आदिःकाले त-दव्ययं चैकविंशतिः ।
स्युः समासस्य सूत्राणि प्रथमवृत्तिरित्यथ ॥ ६० ॥

धातोश्च वर्त्तमाने तिप् - तस् अन्त्यादिमहेपरम् ।
यावत् सस्वरवर्णाः स्युरष्टाविंशतिरेव च ॥ ६१ ॥

विधिसम्भावनयोर्यात्-यातामादीमहीति च ।
सस्वराण्यक्षराणि स्यु-स्त्रिचत्वारिंशदेव च ॥ ६२ ॥

आशीःप्रेरणयोस्तुप्ताम्-अन्वित्याधामहैस्त्विह ।
पञ्चत्रिंशदक्षराणि सस्वराणि ततोऽप्यथ ॥ ६३ ॥

अनद्यतनेऽतीते दिप्-तामन्-सिबिति चाऽऽमहि ।
एकत्रिंशदक्षराणि वर्तन्ते सस्वराणि च ॥ ६४ ॥

परोक्षे णबतुसादि-महेयावच्च सस्वराः ।
अष्टाविंशति वर्णाः स्यु-र्द्विश्व ह्याशिषि यादिति ॥ ६५ ॥

सीमह्येस्यैकचत्वारिं-शदक्षराणि सन्ति च ।
सस्वराणि श्वस्तने ता-तारावादि च तास्महे ॥ ६६ ॥

यावदस्मिंश्च वर्णाः स्यु-श्चत्वारिंशच्च सस्वराः ।
यक् चतुर्षु तथा कर्त-र्यदादेर्लुक् पदं द्विकम् ॥ ६७ ॥

अदो दिस्योर्ह्वादेद्विश्च दिवादेर्यो द्विकं पदम् ।
स्वादेर्नुश्च रुधादेर्नम् तनोदेरुप् पदद्वयम् ॥ ६८ ॥

तुदादेरोऽपि तदच्च ना क्र्यादेर्द्विपदं ह्यदः ।
स्याद्धसादान हौ त्यादौ भविष्यति स्यबेव च ॥ ६९ ॥

दिवादावट् स्वरादेश्च स्यप् क्रियातिक्रमे पुनः ।
स्याद् भूते सिस्ततो णित्पेऽ-निटे नामिवतोऽपि च ॥ ७० ॥

द्विपदं हशषान्तात् सक् त्रेरङ् द्विश्च चतुःपदम् ।
भवेल्लित्पुषादेर्ङ इरितो वेणतन्यकर्त्तरि ॥ ७१ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

लोपो दिस्योर्हसादस्ते-रीट् सेरदाद एव च।
लोपो ह्रस्वाज्झसे चेटि झसाद् दादेः प इत्यपि ॥ ७२ ॥

स्यान्मेटस्तत और्वा हे-तो द्व्यक्षरमदेऽपि च।
व्योरा द्विपदमादाथ ई यात्येकं च यामियम् ॥ ७३ ॥

पुंस इडोर्वमोर्वा लो-पः कृञो ये च ङित्यदुः।
नातःस्यादी हसे द्वेस्तौ नमसोऽस्य सि सः पुनः ॥ ७४ ॥

आतोऽन्तोदनतो द्वेश्चाऽ-न उस् स्याविद एव वै
आतो णप् डौ झसाद्धिर्हे-र्होरित्येकाक्षरं परम् ॥ ७५ ॥

नव परस्मैपदानि पराण्यात्मन इत्यथ।
नाम्नि च युष्मदि चास्म-दि च भागैस्तथाऽऽद्भुवि ॥ ७६ ॥

कर्मणि, कर्तरिपंचाऽऽ-दनुदात्तङितस्ततः
भवेच्च निविशादेर्ञित्-स्वरितेत उभे पुनः ॥ ७७ ॥

परतोऽन्यदपित्तादि-ङिण्णादिः कित पदं द्विकम्।
ऋसंयोगात्र क्त्वा सेड रुदां क्तो वा द्विकं पदम् ॥ ७८ ॥

अतिशये हसादेर्यङ् द्विश्च पञ्चपदं त्वदः।
इच्छायामात्मनः सश्च गुभ्य आयो द्विवर्णकम् ॥ ७९ ॥

भवेन्नाम्नो य ईच्चास्य सूत्रं पञ्चपदं त्विदम्।
आचार उपमानाच्च कर्तुर्यङ् च पदं द्विकम् ॥ ८० ॥

ञिर्डित्करण एतस्मिन् सूत्रे स्याच्च पदं त्रिकम्।
धातोः प्रेरण इत्यस्य सूत्रस्य च पदद्वयम् ॥ ८१ ॥

एकपदं चुरादेश्च स धातुर्भ्वादिरेव च।
से दीर्घो य्वोर्विहसे ये दादेरिश्च पदद्वयम् ॥ ८२ ॥

सस्वरआदिर्द्विरद्विः स्वरादेः पर इत्यपि।
पूर्वस्य हसादिः शेषः शसात् खपा द्विकं पदम् ॥ ८३ ॥

For Private And Personal Use Only

कुहोश्चुः स्याज्झपानां ज-वचपा एककं च रः ।
ह्रस्वो यः सेऽक्षरे द्वे च भृज्जां लुकि निजां गुणः ॥ ८४ ॥

यङिन्वाऽऽतो ञमजपां नुक् रीगृदुपधस्य च ।
अङिलघौ ह्रस्व उप धाया अस्य चतुःपदम् ॥ ८५ ॥

लघो दीर्घो न रितः स्याद् आभ्वोर्णादौ पदद्वयम् ।
नृगशां च लोपः पचां कित्ये चाऽस्य पदानि षट् ॥ ८६ ॥

दां हौ इस्से च जह्वेधि-शाधिः स्याद् द्व्यक्षरं गुणः ।
नूपः शीङ उपधाया लघोर्नानिटि से ततः ॥ ८७ ॥

सिस्योः क्ङित्यद्व्युसि नो लोपो नमो गमां स्वरे ।
आतोऽनपि यतो ञे-र्य्योरस्मिंश्च पदद्वयम् ॥ ८८ ॥

असादेर्भ्वादिः सन्ध्यक्ष-राणामिदं षडक्षरम् ।
आदेः ष्णः स्नः इदं सूत्रं त्रिपदं चतुरक्षरम् ॥ ८९ ॥

विदो नवानां त्यादीनां णादि चैकादशाक्षरम् ।
ब्रुव आहश्च पञ्चानां तथेस्मिंश्च पदद्वयम् ॥ ९० ॥

अवादावीप् पितितित्स्मि द्वा यङ्लुकि ह्युरौ गमाम्- ।
छश्च दृशादेः पश्यादि-र्ज्ञाजनोर्जा पदद्वयम् ॥ ९१ ॥

प्वादेर्ह्रस्वो मुचादेर्मुम् खितिपदस्य चेदितः ।
शमां दीर्घो ञमस्य क्त्वि-ति झसे त्रिपदं त्विदम् ॥ ९२ ॥

लोपस्त्वनुदात्ततनाम् ऋत इर् पोरुरेव च ।
सिसतासीस्यपामिट् चाऽ-स्मिंश्च सूत्रे पदद्वयम् ॥ ९३ ॥

रुदादेश्चतुर्णां ह्वसा-देः कृतो हनृतः स्यपः ।
उदितो वोदितश्चैकं पदं क्तिरेकवर्णकम् ॥ ९४ ॥

नैकस्वरादनुदात्ताद् वुः से पदं द्विकं कितः ।
आदीदितो हबत्योश्च क्रादेर्णादिः पदं द्विकम् ॥ ९५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कासादिप्रत्यययादाम् कस्-भूपरोऽस्य पदत्रयम् ।
पदं द्विकं भुवो वुक् स्याद् ईटो ग्रहां द्विकं पदम् ॥ ९६ ॥

नामिनोऽचतुर्णां धो ढ आख्यातस्य भवन्ति च ।
सम्पूर्णानि च सूत्राणि ह्यष्टसप्ततिसंहितम् ॥ ९७ ॥

कृत्कर्तरि तृवुणौच नाम्युपधात् क एव च ।
पचिनन्दिग्रहादेर-युणिन्येकादशाक्षरम् ॥ ९८ ॥

दृशादेः शो ज्वलादेर्णः कार्येऽणस्य पदद्वयम् ।
आतो डो नाम्नि चाय्व-थेखःख्येजां खशेव वै ॥ ९९ ॥

ख्युट् करणे भजां विण् च द्वे सूत्रे द्विपदे अमू ।
आतो मनिप्क्वनिप् वनि-पः क्विप् दृशस्तो दृशेः ॥ १०० ॥

टक्सकौ चोपमाने का-र्येऽस्मिन् पञ्च पदानि च ।
आ सर्वादेः किमिदमः कीश् सूत्रं द्विपदं ह्यदः ॥ १०१ ॥

अदसोऽमू णिनिश्वैक-पदमतीत एव च ।
क्विब्वनिब्डाः पदं चैकं तथा क्तक्तवतू भवेत् ॥ १०२ ॥

क्वसुक्वानौ णवेवच्च सप्ताक्षरं पदं द्विकम् ।
स्यात् शतृशानौ तिसेवत् क्रियायां च दशाक्षरम् ॥ १०३ ॥

स्याद् विदेर्वा वसुश्चाऽथ मुगानेतः पदं त्रिकम् ।
शीले तृन्निष्णुस्नुक्नुः षा-कोकणः पदमेककम् ॥ १०४ ॥

यङऊकस्तथाऽलुक्च वाऽन्यत्र पुनरादृतः ।
किर्द्विश्च भूते ञीतां तक् सदोणादय इत्यथ ॥ १०५ ॥

भवेच्च तुम् तदर्थायां भविष्यति पदं त्रिकम् ।
घञ् भावे आतः संज्ञाया-मकर्तरि च सप्तकम् ॥ १०६ ॥

स्वरादेर्मदां मूर्तौ घ-नो ट्वितोऽथुर्ड्वितस्त्रिमक् ।
तत्कृते सप्त नङ्की स्यात् क्तो नपुंसक इत्यपि ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

युडित्येकपदं सूत्रं साधनाधारयोः पुनः ।
गत्यर्थादकर्मकात्क-र्त्तरि क्तो भावकार्ययोः ॥ १०८ ॥

ईषद्दुःसुषु खल्यू च तव्यानीयौ ततः परम् ।
स्वराद्यः पुशकाच्चेच्चा-तस्त्र्यक्षरं पदं त्रिकम् ॥ १०९ ॥

ऋहसान्तात् घ्यणोरा-वश्यके फले ऋदुपधात् क्यबेव ।
भवेत्तदनु स्त्रियां भावे क्तिः स्या-षिद्भिदामडेव हि ॥ ११० ॥

गुरोर्हसात् प्रत्ययान्तात् चजोः कगौ घिति त्रिकम् ।
ह्रस्वस्य पिति तुक् स्याच्च शिति चतुर्वदित्यथ ॥ १११ ॥

दशवर्णमोदौतोर्य-प्रत्ययः स्वरवत् पुनः ।
ढि ढो लोपो दीर्घश्च हसां चेरेकवर्णकम् ॥ ११२ ॥

द्विपदं युवोरनाकौ ततो रारे झसे दृशाम् ।
वै यजां यवराणां य्वृ-तः सम्प्रसारणं किति ॥ ११३ ॥

ग्रहां क्ङिति च णवादौ पूर्वस्याऽस्य पदद्वयम् ।
दो दत्तिश्च स्वरात्तो वा स्यात् स्थामी द्विपदं ह्यदः ॥ ११४ ॥

स्याद् दस्तस्य नो दश्वाऽथ रस्त्राणाद्यास्ततः परम् ।
ल्वाद्योदितस्तथेच्छार्थे-षु कर्तृकेषु तुम् ततः ॥ ११५ ॥

द्विपदं पूर्वकाले क्त्वा समासे क्यप् पदं द्विकम् ।
पौनःपुन्ये णम् पदं द्वि-श्च तदव्ययमेव च ॥ ११६ ॥

स्यादव्ययाद्विभक्तेर्लुक् सूत्रं सप्ताक्षरात्मकम् ।
दूराह्वाने टेः प्लुतो विचार्या पदमेककम् ॥ ११७ ॥

लोकाच्छेषस्य सिद्धिः स्यात् कृत्सूत्राणि भवन्ति च ।
चतुर्णवतिसङ्ख्यानि बद्धानि पद्यमालया ॥ ११८ ॥

संज्ञाप्रकरणं स्याच्च स्वरसन्धिस्ततः परम् ।
प्रकृतिभावसन्धिश्च व्यञ्जनाच्च विसर्गतः ॥ ११९ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

नामप्रकरणं स्याच्च ततोऽपि युष्मदस्मदोः
कारकतद्धितस्त्रीश्च समासाख्यातकृत्ततः ॥ १२० ॥

अनेनाऽनुक्रमेणैवा-पठत् सूत्रं सरस्वती ।
ततःपरमृजुश्चक्रे श्रीमद्भिरनुभूतिभिः ॥ १२१ ॥

विद्वच्चिन्तामणिग्रन्थः कण्ठपाठे पठन्ति ये ।
तेषां वक्त्रे नरीनर्ति सर्वदा श्रीसरस्वती ॥ १२२ ॥

श्रीविधिपक्षगच्छेशाः सूरिकल्याणसागराः ।
तेषां शिष्यैर्वराचार्यैः सूरिविनयसागरैः ॥ १२३ ॥

सारस्वतस्य सूत्राणां पद्यबन्धो विनिर्मितः ।
विद्वच्चिंतामणिग्रन्थः कण्ठपाठस्य हेतवे ॥ १२४ ॥

पुष्पदन्तौ मही गङ्गा यावन्मेरुर्महार्णवः ।
तावन्नन्दत्वयं ग्रन्थो गीःसूत्रामृतमध्यराट् ॥ १२५ ॥

सारस्वतस्य वक्तव्या-न्युदाहरणसंयुतैः ।
विनयसागराचार्यै - रलेखिषत सत्वरम् ॥ १२६ ॥

वाचनाचार्यश्रीवल्लभगणिविरचितम्

॥ विद्वत्प्रबोधशास्त्रम् ॥

प्रथमः परिच्छेदः

सारदां शारदां देवीं श्रीगुरुं सुगुरुं पुनः ।
प्रणम्य क्रियते शास्त्रं विद्वत्प्रबोधनामकम् ॥ १ ॥

तत्र संयोगिवर्णौघैर्वर्ण्यते वस्तुवर्णना ।
सकर्णलब्धवर्णानां प्रबोधाय प्रबोधदा ॥ २ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तत्राऽस्मिन् प्राक्परिच्छेदे वर्णनं क्रियतेऽधुना ।
गजा-ऽश्व-वृषभादीनां चतुश्चरणधारिणाम् ॥ ३ ॥

क्णातले गजघटा प्रकट्टे, क्णाऽऽवलीकृदिव सज्जलदाली ।
क्णापतीन्द्र ! हृदयस्य मोददा, क्णाऽरिराजिरनिशं मददीप्ता ॥ ४ ॥

क्तिप्रभेन्द्र-हरि-काल-नैर्ऋत-क्ता-ऽनिलैलविलकेशदिग्धवाः ।
क्ताबलेन रचयन्ति यत्स्तुतिं, क्तस्फुटा द्विपघटा विभाति सा ॥ ५ ॥

क्थालिहृद् दशदिशो धृता यतः,
क्थं हरन्त्यविकलं तया हि च ।
क्थो नृणां कथयतीत्ययं जनः,
क्थेड् ! न किं भवति वै स्वकार्थिकः? ॥ ६ ॥

क्थावलीहरणतत्परोद्धुरा, क्थावली ह्यलति मञ्जुलोद्बला ।
क्थापते ! तव घनार्जितश्रियः, क्थेन चैव तदवापनं यतः ॥ ७ ॥

क्नप्रदस्तव गजः स सङ्गरे, क्नाधिनाथ ! हरति द्विषां बलम् ।
क्नद्वयस्य सुखकारि यद्यशः, क्नुप्रसद्मविहितस्थितीन्दति ॥ ८ ॥

क्मोज्झिता अपि यतीश्वरा यकं, क्मायुताः सततमर्कयन्त्यरम् ।
क्मूप्रभाप्रतिभदन्तसुन्दरः, क्मक्षम ! क्षितिप ! भाति स द्विपः ॥ ९ ॥

क्यप्रताप ! नृपतीन्द्र ! तावकः, क्यप्रतप्तघनगोलबिन्दुयुक् ।
क्यब्विलोप इव पञ्चमीं गजः, क्यऽद्भुतेभसम आपताज्जयम् ॥ १० ॥

क्रामति क्षितिपते ! तुरङ्गमः, क्रष्टुमाश्वरिभुवं जयावहः ।
क्रष्टृवच्चतुरताविराजित !, क्रान्तशक्रतुरगप्रभोदयः ॥ ११ ॥

क्लेशितातुलबलावलोकनक्लेशकारकविपक्षपक्षकः ।
क्लीबतारहितचेतसां विशां, क्लान्तिकृज्जयति भूपते ! हयः॥ १२ ॥

क्वाप्यवस्थितिमसावनाप्नुवन्, क्वाथहा हरिहयो हरिं श्रितः ।
क्वां हयोऽसति यदोजसा जितः, क्वाण एष जगतीति वर्तते १३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ख्यातकीर्तिरसकौ हयो वरः, ख्याति खल्वविकलं जयं तव ।
ख्यातिमन् नृप ! सुलालिकामिषैः, ख्यान्ति पण्डितजना इति स्फुटम् १४

ख्रक्षमापतिततिप्रणाशक !, ख्राधिनाथ ! विचरंस्तुरङ्गमः ।
ख्रं प्रयच्छति तवारिसन्ततेः, ख्रं विनैव कुतुकं त्विदं महत् ॥ १५ ॥

ख्लावली छलति तावदुद्बलं, ख्लावलीव सकलं प्रजाबलम् ।
ख्लाकुला खलु मिलत्यहो ! न भूख्लापते ! तव हयः पुमानिव १६

ग्याङ्गजावितवराः सुवागरा, ग्यं यदीयमनिशं स्तुवन्त्यरम् ।
ग्यद्भुतोदितजय ! प्रदीप्यते, ग्यद्विषन् ! स तुरगो महीपते ! ॥ १७ ॥

ग्रस्तसङ्गररुजां सुभूभुजां, ग्रावराजसमधैर्यसंयुजाम् ।
ग्रासवन्मदकरोऽरिसम्पदा, ग्राममाशु हरतीश ! ते हयः ॥ १८ ॥

ग्लानतारहितपीनभूघनो, ग्लौलसत्किरणकोटितुल्यरुक् ।
ग्लायति प्रबलमाश्वशं यतो, ग्लौगुणेश ! नृप ! भाति गौः स ते ॥ १९ ॥

ग्वः प्रदीप्यत इलापतेऽनिशं, ग्वावलीषु सबलोऽमलाङ्गरुक् ।
ग्वाधिनाथ ! वृषभप्रभोदयो, ग्वद्भुताङ्ग ! वसुधापते ! तव ॥ २० ॥

घ्नप्रदाभनिनदो नदन्नरं, घ्नातिदीप्तिततियुक् ककुद्युतः ।
घ्नोऽतिदुष्कृततते र्विराजते, घ्नामणिप्रतिभ ! भूप ! ते वृषः ॥ २१ ॥

घ्याशयान्तरसिताङ्गदीधितिर्घ्यद्भुतेद्धजनचित्तहर्षदः ।
घ्यादिदेवविसराः स्तुवन्त्यरं, घ्यर्क्यरुग् यमसते वृषः सकः ॥ २२ ॥

घ्रप्रभो ! गुणसुमङ्गलश्रिया, घ्रं वरं प्रविदधान इन्दति ।
घ्राणभूषणयुतो महातनुर्घ्रानन ! क्षितिप ! तावको वृषः ॥ २३ ॥

घ्लारोहसन्दोहफलीकृताज्ञ !, घ्लौजोविराजी नृप ! राजते ते ।
घ्लोर्जस्व्यनड्वान् वृषभो वृषेभो, घ्लालीलसल्लक्षणलुब्धचेतः॥ २४ ।

घ्वेतिनिस्वनमिषेण मेघजं, घ्वं जयंश्च विदधाति ते स्तुतिम् ।
घ्वीश्वर ! त्वदतनुस्फुरद्गुणघ्वादनेन सुमना वृषोऽसकौ ॥ २५ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ङ्गधिनाथ ! जनयत्ययं वृषोऽङ्ग्प्रधानमुदमुत्तमां नृणाम् ।
ङ्गावलीं शरणदायकाग्रणीर्ङ्गोद्धुरो रथधुरन्धरोत्तरः ॥ २६ ॥

च्यावयन् धवलपद्ममण्डलीं, च्योतिताऽपरसितार्थकान्तिभिः ।
च्यावयत्यतनुभारमुद्धुरं, च्यातिसुन्दरगते ! महीपते ! ॥ २७ ॥

च्चावलीस्तुतगुणौघ ! भूपते ! च्चातिचञ्चुरमहौजसो हरिः ।
च्चापवर्जित उदारसारयुक्, च्चोदितस्य विश एति सम्मदम् ॥ २८ ।

छ्यौघं यथा चित्रक आशु तुष्यच्छ्यामाङ्गरोचिर्हरति प्रकामम् ।
छ्यारञ्जकोर्वीश ! हरिस्तथाऽयं, छ्याढ्यस्त्वदीयो रिपुहस्तिवृन्दम्२९

छ्र इव हन्ति तिरश्च इमां ततिं, छ्रवियुतो नृपते ! नखरायुधः ।
छ्रततिनाशविधिप्रवणक्रमः, छ्ररहिताद्भुतवर्णमणीगण ! ॥ ३० ।

छ्लोत्कयन् प्रकटकान् सदोल्लसच्छ्लक्ष्णलक्ष्मिकलितानरिद्विपान् ।
छ्लायुतो हरिरयं हिनस्त्यलच्छिष्टकीर्तिकमलाऽचलापते ! ॥ ३१ ।

छ्वावन् ! महीपाल ! महाबलिष्ठ !, छ्वाद्यासुमत्पालनसावधान !
छ्वज्ञसि-मूर्ते ! तव भाति भास्वच्छ्वासो हरिः प्राज्ञजनाऽर्कणीयः ।

ज्यायानसौ भाति हरिस्त्वदीयो, ज्यायामतो नास्त्यपरो बलीयान् ।
ज्यानाथविख्यातयशः ! प्रधानेज्यः शोभमानौष्ठविशिष्टवक्त्रः॥ ३३ ।

ज्रज्वालिकातापितहेम-विद्यज्ज्रोद्भासिनेत्रो वरपीवरोरुः ।
ज्रं राजते त्वद्धरिरेष दिव्यो, ज्रश्रीतिरस्कृत्कमलाऽचलेश ! ॥ ३४ ।

ज्वालावलीदुस्सहसत्प्रताप !, ज्वाक्रान्तभूपालकलाऽचलेश !
ज्वालाऽऽभचक्षू रसनाऽतिरक्ता,
ज्वा दीप्यते यस्य हरिः सकस्ते ॥ ३५ ।

झ्यानाथतीरे तव यस्य कीर्तिं, झ्यौघाकुले गायति देववृन्दः ।
झ्यैश्वर्यमेकाकिनमाप्नुवन्तं,
झ्याढ्याऽवनीनाथ ! हरिं स पश्य ॥ ३६ ।

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

झ्रां करोत्यरिमृगावलेर्नृप !, झ्रोर्जधार्यऽविरतं मृगाधिपः ।
झ्र-स्थिर-प्रवर-वृत्तदंष्ट्रिको, झ्रातिमुक्तवरकेसरच्छटः ॥ ३७ ॥

झ्वाधवादिमुनिसङ्गसेवक !, झ्वोघचित्तमददायिकीर्तिसन् !
झ्वाद्मरो नर इवाऽलते बली, झ्वङ्कहृन्नरपते ! हरिस्तव ॥ ३८ ॥

ञ्युत्तमोच्छ्वसितपुच्छशोभितो, ञ्यग्रणीड्य ! नरनाथ ! तावकः ।
ञ्यारहाश्च रमणीयवीक्ष्यकृद्, ञ्याभताप ! रमतेतरां हरिः ॥ ३९ ॥

ञ्रावलीक्षितिविधानतत्पर ! ञ्राऽभिरञ्जितमहाप्रजाऽरजः !
ञ्राऽभिभूतगजराज ! राजते, ञ्राभियुक्त ! हरिरेष तावकः ॥ ४० ॥

ट्यानाथ ! दंष्ट्रातिविडम्बितास्यं,
ट्याघूर्मितं पश्य सुदृश्यशौर्यम् ।
ट्यालीबलं स्त्राक् खलु नाशयन्तं,
ट्योघारिमेनं मृगराजमग्रम् ॥ ४१ ॥

ट्रस्थित ! क्षितिपते ! गजावलीट्रारवोत्करविराजि राज्यकम् ।
ट्रेतिशब्दवरटोत्करोत्करट्राग्रहस्ति तयुदेति तस्य डोः ॥ ४२ ॥

ट्वाक्षिजन्मभुख ! मुख्यसम्पद !, ट्वेन्द्रियायतन ! भूप ! तावकी
ट्वेव सुप्तिसमये रणे सुखं, ट्वं करोति हरिराजिरेषका ॥ ४३ ॥

ठ्यप्रताप ! वसुधापते ! क्षितौ, ठ्यो मनो हरति ते स्वकौजसा ।
ठ्यं वदन्ति खलु कोविदा इति, ठ्यग्र ! दर्शनभयङ्करानन: ॥ ४४ ॥

ठ्रस्वादवच्चित्तमदप्रदः श्रीठ्राविह्वलद्वेषिमृगप्रणाशी ।
ठ्रालीद्धकुम्भस्थलदन्तिभेदी, ठ्रह्लादमीष्टे विदधत् सुसिंहः ॥ ४५ ॥

ठ्वार्कणीयगुणगौरव ! प्रभो !, ठ्वेज्यया विगतभूरिवैरिराट् !
ठ्वग्रगीष्पतिमतिक्षितिप्रद !, ठ्वग्र ! हर्षयति ते मनो हरिः ॥ ४६ ॥

ड्यप्रमुक्त ! वृषरक्त ! कोविदेड्यस्फुरद्गुणगण ! क्रमेलकः ।
ड्यं द्विषां गतिविलोकनात् क्षणात्, ड्यर्यभक्त ! तनुते महातनुः॥ ४७

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ड्रदायकाऽनीतिमतां जनानां, ड्रमानवव्राजमतल्लिकस्य ।
ड्रनेत्र ! भूपेन्द्र ! तवावनीं स्राग्, ड्रमुख्य आक्रामति केलिकीर्णः

ड्वामण्डलीमण्डितवक्र उष्ट्रो,ड्वो दीप्यते भूप ! तवैष वृद्धः ।
ड्वाभाननाऽतुल्यशरीरदीप्तिर्ड्वीशान-डिण्डीरविशुद्धकीर्ते ! ॥ ४९ ॥

ढ्याधीश ! धीश ! विदधातु तव प्रमोदं,
ढ्यायुक्त एष करभः शुभलक्षणाढ्यः ।
ढ्याभृद् गुहस्य इव दिव्यकलाकलापा-
ढ्यस्य प्रशस्यबहलश्रिय ईड्यमूर्तेः ॥ ५० ॥

द्वारिः पथं लङ्घयति क्षणेनाऽद्रो लम्भजङ्घश्च सुदुर्गलङ्घी ।
द्राधीश ! भूमीश ! तवैष उष्ट्रो, द्रापद्विनिर्मुक्त ! समस्तशत्रु :॥ ५१ ॥

द्विलस्तुत्यलक्ष्मीर्बलवान् क्रमेलो,
द्लानाथ ! ते चित्तमुदं दधाति ।
द्लः केशवस्येव विशालभाल !
द्लह्राद ! राजेन्द्र ! गिरीन्द्रधीर ! ॥ ५२ ॥

द्वाभसद्गुण ! गुडा-ऽऽज्यभोजनाद्, द्वोजहस्य बलमुष्ट्रकस्य ते ।
द्वाभपद् ! भवति भूपते ! महद्,
द्वादनाद् विश इव प्रतिप्रगम् ॥ ५३ ॥

ण्यानाथगम्भीर ! नराधिपाग्रण्यच्च्याँह्नियुग्मोष्ट्र उदाररावः ।
ण्यारञ्जितस्फारसभ ! प्रभाति, ण्यर्यार्क्यलक्ष्मी ! रिपुहृत्प्रभेदी॥ ५४ ॥

ण्रापन्महीपाऽऽरटनेन दस्यून्, णराढ्यांश्च संज्ञापयतीति उष्ट्रः ।
ण्रौघप्रदेन प्रमदेन राज्ञाऽण्रेनौजसा भोः ! विजिता भवन्तः ॥ ५५ ॥

ण्वाभिभूतरतिनाथ ! मानवण्व ! द्विषां बलमलं बलाद्धर ।
ण्वायुतेति रटति त्वदुष्ट्रको, ण्वर्य ! भास्वरचमूसमन्वितः ॥ ५६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ द्वितीयः परिच्छेदः ॥

परिच्छेदे द्वितीयेऽथो शुकप्रभृतिपक्षिणाम् ।
वर्णनं क्रियते सम्यक् चरणद्वयधारिणाम् ॥ ५७ ॥

त्यापते ! तव विजोततेतरां, त्यार्चकप्रवर ! कोर एषकः ।
त्यार्चनोदितविभूतिसन्ततेऽन्त्येतरेत्तरसुनीलदीधितिः ॥ ५८ ॥

त्रातवानशरणान् जनान् यकः, त्राणदस्य नृपतेश्च तस्य वै ।
त्रातनुः सुखयति प्रमोददः, त्रातरेष सवयः ! शुकोऽनकः ॥ ५९ ॥

त्वेषते तव महीपते ! शुकः, त्वेष्टुमद्भुतमनोकहं परः ।
त्विट्पटुः पटुकटप्रमोददः, त्वष्टृसत्करततप्रतापभाक् ॥ ६० ॥

थ्यर्य ! राजति शुकः सुखकारी, थ्यानिवेदनविशारदमुख्यः ।
थ्यो विशामिव वरो मददायी, थ्यर्कणीयकगभीरसुवर्णः ॥ ६१ ॥

थ्रात्मा शुको रञ्जयति प्रधानं, थ्रानाथ ! भूनाथ ! मनस्त्वदीयम् ।
थ्रार्चाविधानोदितपापशुद्धे !, थ्रा-ऽऽमोददाता विदुषां नराणाम् ॥ ६२

थ्विन्द्रधीर ! नरवीर ! पीवरः, थ्वाऽयुतो जयति तावकः शुकः ।
थ्वीश्वरः प्रवरनीलवर्णरुक्, थ्वाकथाकथनसावधानधीः ॥ ६३ ॥

द्योतमानकलकौशलशाली, द्योततेऽतिचतुरस्तव कोरः ।
द्यामते ! नरपते ! सुमुदोको !,द्योपतिस्तुतयशस्सुयशः पते ! ॥ ६४ ॥

द्राणशौर्य-जयमञ्जुलश्रियो, द्रान्ति भूप ! तव दस्यवो भुवः ।
द्रव्यवन्निति निवेदयत्ययं, द्रष्ट्रिनो वरगिरा शुकोऽपशुक् ॥ ६५ ॥

द्वारिकेव हरिणा त्वया पुरी, द्वेष-रोषरहिताऽसते सनत् ।
द्वन्द्वहीन ! सुमहीन ! निःस्पृहाऽद्विड् ! गिरेति निगृणाति कीरराट् ॥ ६६ ॥

ध्नेशजयोऽस्खलितांहतितोऽयं, ध्नाधिप ! भूपतिरापति कीर्त्तिम् ।
ध्नं विदधत् स्वकदेवचयस्य, ध्नाभयशा हि शुको वचतीति ६७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ध्यायतीत्ययकमर्क्यरुक् शुको, ध्यानधीर्जयतु भूपराडसौ ।
ध्याढ्य ! नीतिपरिरञ्जितप्रजो, ध्यातदेव-गुरुनामको यतः ॥ ६८ ॥

ध्रायत्यपायैर्विधुरस्त्वदीयो, ध्रातातिचित्तस्तव सौम्यदृष्ट्या ।
ध्राणातिचेतांसि महांसि कुर्वन्, ध्रानाथसार्थस्य महीप ! कीरः॥ ६९ ॥

ध्वस्त्वाऽरिसैन्यं विजयी जयत्ययं, ध्वस्ताऽप्रशस्तो नृपतिर्मदीयः ।
ध्वानं करोति प्रमना इतीमं, ध्वाङ्क्षः सुखानामसकौ शुकोऽग्रः॥ ७० ॥

न्यग्भावमाप्तं वदनं रिपूणां, न्युज्झत्प्रतापं सवितेव साये ।
न्यायैकमाणिक्यनिधे ! तवेश !, न्यस्यन्नशस्तं वदतीति कीरः ॥ ७१

न्रेश्वर ! स्फुरति सद्यशस्त्विति, न्रावलीति निगृणाति सुन्दरम् ।
न्राऽमुना जयिजिघांसवो हत्ता, न्रोत्तमा वदति तित्तिरिस्त्विदम् ७२ ॥

न्वाभाभिभूतस्मररूप ! भूपते !, न्वां चञ्चुरां वाचमसौ समुच्चरन् ।
न्वग्रो जयस्तित्तिरिराहवे तव, न्वालीवियुक्तो वचतीति भावी॥ ७३ ॥

प्याढ्यगभीर ! सुतित्तिरिरेष, प्याधिषणाऽतनुराज्यश्रीति ।
प्यात्मगुण ! क्षितिपैतु सुवृद्धि,
प्यग्र ! सुवाक् शुभभाग् महिमाढ्यः ॥ ७४ ॥

प्रष्ठतित्तिरिरयं पुनः पुनः, प्राक्कपिञ्जल इति स्वकाभिधाम् ।
प्रीतिदाय्यनुकरोति यो वदन्, प्राति सोऽभिमतमर्थमीश्वर ! ॥ ७५ ॥

प्लक्षो यथा नियतदुस्सहरक्तपित्तप्लोषाय मानवचयस्य रुजाजितस्य ।
प्लुष्टामयः खलु तथा खरकोणपक्षी,
प्लुष्णन् जनान् भवतु सन्ततसम्मदाय ॥ ७६ ॥

प्वो यथा झटिति हन्ति निस्तुषां, प्वां तथा दुरितसन्ततिं नृणाम् ।
प्वात्मभूप ! तव राजहंसकः, प्वाः प्रपालक ! शरीरलोकनात्॥ ७७ ॥

फ्यश्वेतशम्भुसमनिर्मलदेहदीप्तिः,
फ्याऽयुक्त एष विदधाति मुदं मरालः ।

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

फ्यालीद्धतुल्यरमणीयगभीरताग्रः,
फ्याऽतङ्कदोषरहित ! क्षितिप ! त्वदीयः ॥ ७८ ॥

फ्राकर्णनाद् यस्य भवन्ति सिद्धयः,
फ्राऽऽरिष्टकोटिः स्फुटवेकटेऽकटुः।
फ्रादातरुर्वीश्वर ! सत्सितच्छदः,
फ्राऽमुद् भृशं भाति सकः सनत् तव ॥ ७९ ॥

फ्लमिव हन्त्वरिवृन्दममङ्गलं, फ्लविशदद्युतिरेष मरालराट्।
फ्लकलहंसकुलस्य विभूषकः, फ्लकलभाजितचन्द्र ! महीपते !॥ ८०

फ्वुपम ! भूप ! विभात्यतिभासुरः, फ्ववनकृत् तव दिव्यसितच्छदः ।
फ्ववसितौ सुविचक्षण ! सक्षणः, फ्वितराडभिधानसुखप्रदः॥ ८१ ॥

ब्युक्त ! वक्ति क्षितिपाऽसकौ बको,
ब्यदीधिते ! वामपदास्थितः सन्।
ब्यलार्थपत्नीविषयासिमीप्सितां,
ब्यनुत्तमः पापविपाकनाशकृत् ! ॥ ८२ ॥

ब्र–षोडशार्चिःस्तवनीय ! सन्मते !, ब्रयुक् ! चतस्रः ककुभो विलोकयन्।
ब्रभा ! बकस्त्रस्त ऋधग् ब्रवीत्यरं, ब्रचोरभीतिं नृपते ! सुखच्छिदम्

ब्लतुल्यतेजो ! वसुधां च पान्थकं,
ब्लयुग् बकः पश्यति यः पुनः पुनः ।
ब्लकोपटोप ! क्षितिपाल ! विघ्नकान्,
ब्लरूप ! सर्वानुपहन्ति स क्षणात् ॥ ८४ ॥

ब्वबुद्धिजिद्धीः ! स्ववपुर्निरूपयन्, ब्वभक्त ! सम्यग् महिलाप्तये भवेत्।
ब्वमानकोर्वीश ! बको विसंशयो, ब्वया प्रदत्तेन्दिरवित्तसद्यशः ॥ ८५ ॥

भ्यक्षित् ! समृद्ध्यै वरकोकयुग्मं, भ्यस् शस्त्रधारिन् ! स्व–वीक्षणाभ्याम्।
भ्यानुज्ञ ! विज्ञेश ! सिमास्पदेषु, भ्युद्धं मुदर्द्धं वदतीति विद्वान् ॥ ८६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

भ्रष्टकष्टशकुनज्ञजना इति, भ्रान्तिहारिण ऋतं निगृणन्त्यरम् ।
भ्राःप्रताप ! सविषाददुरारवं, भ्राग् रथाङ्गयुगलं विपदे भवेत्॥ ८७ ॥

भ्लासते नरपतेऽतिमनोहरं, भ्लासथूद्धतरथाङ्गयुगं तव ।
भ्लासमानतनुकं हृदयावनं, भ्लागभस्तिकृतहृत्प्रमदोदयम् ॥ ८८ ॥

भ्वानाथसेवाविधिसावधान !, भ्वीशोल्लसत्सारसयुग्मदर्शः ।
भ्वानन्ददायी भवतीष्टसौख्य-भ्वैश्वर्यभोक्तः ! पथि गच्छतो नुः ॥ ८९ ॥

म्यावर्णिनीलाभविधायकं भवेन्म्यायुक्तवामं यदि सारसद्वयम् ।
म्याऽर्हारिराजीहर ! भूप ! सारवं,
म्या-ऽश्वेभमुख्याधिपते ! महौजः ॥ ९० ॥

म्रस्तुत्यकीर्ते ! नृप ! सारसद्वयं, म्रेणायुतैकं सुकृतारवं वरम् ।
म्रक्षेण हीनं किल पार्श्वयामले, म्रभ्रष्ट ! वक्त्युत्तमकन्यकापनम् ९१

म्लानाङ्गभासां मनुजाधिनाथ !, म्लानिं गता वक्ररमा रिपूणाम् ।
म्लेयादथाशेषविपच्चयश्चाऽम्लानेति ते वक्ति सरोजयुग्मम् ॥ ९२ ॥

म्वापतेऽध्वनि विशां हि गच्छतां, म्वस्थितस्य खलु वामनिस्वनः ।
म्वाय टिट्टिभपतत्रिणोऽगसे, म्वा-ऽऽमयादिरहितेश्वरश्रियः ॥ ९३ ॥

य्यालीकृतस्तोत्रपवित्रचेतोऽय्योर्वीपते ! वै टिटिटीति दीसम् ।
य्याक्षेट् टिटीति प्रवरं च शान्तं, य्योऽस्याऽऽरवद्वन्द्वमुदाहरन्ति॥ ९४ ॥

य्राधिनाथविधिपूजनकर्त्री, य्राऽयुतोत्तमतनुर्विबुधाली ।
य्रिव्रजप्रथितमुद् वदतीति, य्रूप्रभ ! क्षितिप ! टिट्टिभवर्णम् ॥ ९५ ॥

य्वस्थितिस्थिरमनः ! शृणु वर्णान्,
य्वाकृतप्रमद ! मोररवस्य ।
य्वप्रधान ! निनदे प्रथमेऽरिय्वप्रकृद् !
द्रविणलाभ ऋधक् स्यात् ॥ ९६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ल्योल्लसद्गुणगणप्रमणीनां, ल्यारिहार ! लभते सुकलत्रम् ।
ल्यालिबान्धवयशोऽपरावे, ल्यग्रबर्हिण इलाप्रतिपाल ! ॥ ९७ ॥

लूस्थिताम्बुदविलोकनहर्षाऽलूावरञ्जितजनस्य तृतीये ।
लूप्रमोदद ! शिखण्डिन ऋद्ध्यऽलूोचिरारव इलापतिभीतिः ॥ ९८ ॥

ल्लनाथतुग्वाहनकस्य रङ्गल्लष्टाचलानायक ! चोरभीत्यै ।
ल्लाऽऽह्लाददातुः शिखिनः क्षणात् स्याल्लक्ष्मप्रतिज्ञेद्धतुरीयरावः॥ ९९ ॥

ल्वतातनामस्मृतिकान्तचेता, ल्विनाहिभुक् पञ्चमनिस्वनः स्यात् ।
ल्वभीतये चान्यजनाज्जनानां, ल्वपूजकानेकजनप्रमोदिन् !॥ १०० ॥

व्यपोहतीलाप्रतिपाल ! दुष्टां, व्यथां च सत्कर्म करोति शीघ्रम् ।
व्ययेन हीनस्य रवश्च षष्ठो, व्युपाधिराट् सर्पभुजो व्रिराजः ॥ १०१ ॥

व्रती[illegible]ः शास्त्रविदो वदन्ति, व्रतावना मोररवस्य वर्णान् ।
व्रजद्रुजैतादृशकान् महीप !, व्रजोत्तमाङ्गप्रवरावतंस ! ॥ १०२ ॥

श्यत्याशु दुःखं मनसो जनानां, श्याख्यां प्रभाते कथयन् मयूरः ।
श्यामादिवर्णैः शुभपिच्छदीप्तिः, श्यग्रो महीपाल ! सुनीलकण्ठः ॥१०३ ॥

श्रानाथडिण्डीरहिमांशुवर्ण !, श्रश्रेष्ठ ! चाषः पथि गच्छतो नुः ।
श्रामङ्गलेभ्यः खलु दक्षिणः श्राश्रय्यग्र ! भूपाल ! कलानिधान ! ॥ १०४ ॥

श्लोकशौक्ल्यविजिताऽमृतप्रसूः, श्लाघनीयकिकिदीविमर्क्यभम् ।
श्लाघयन्ति विबुधाः प्रबोधयः, श्लाघ्यपक्षिनिकरेषु सुन्दरम्॥ १०५ ॥

श्वस्वस्तिकान्तर्गमनेन चाषकोऽश्वौपात्तभक्षः करति प्रदक्षिणाम् ।
श्वश्रीप्रदाऽभीष्टसुखार्थलब्धयेऽश्वोर्वीपते ! स्याद्धि यदा तदा मुदा ॥ १०६ ॥

ष्यौघार्घिताङ्घ्रे ! यदि दक्षिणेन,
ष्याऽऽभात्म यान्तं किकिदीविमग्रयम् ।
ष्यानन्द ! काकश्च जयेत्तदा स्यात्,
ष्यग्राग्रणीः पान्थपराजयाय ॥ १०७ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

षृ: स्तौति वाचेति मुदा प्रवक्ति, षेन्दत्प्रतापं नृपतिं विलोक्य।
षाऽस्पृग्! भवन्तं पथि चाष एष, षोद्दामगाम्भीर्ययुजं व्रजन्तम्॥ १०८ ॥

ष्ट्राऽरिष्ट! शिष्ट! प्रतिशिष्टदौष्ट्याऽष्ट्राऽर्च्याऽथ चाषो जयति प्रकाकम्।
ष्ट्राद्यैः सुधीभिर्विजयो विदेशे, ष्ट्राद्यासनानां कथितोऽध्वगानाम्॥ १०९ ॥

ष्टिदार्ढ्य! शस्त्राहतवैरिवार!, ष्टुदोषरोषेश्वर! चाषकस्य।
ष्टुदानबुद्धे! रुतमीक्षणं च, ष्टु चोपदिष्टं सकलास्पदेषु ॥ ११० ॥

ष्ठोऽरण्यमध्ये व्रजतः पुरश्चेत्, ष्ठं चाषको यो विदधाति दीप्तम्।
ष्ठाऽऽभाजिताब्जेट्! कलहावहः
स, ष्ठाः पण्डिता इत्थमुदाहरन्ति ॥ १११ ॥

स्कन्ताऽऽपदां क्र क्र इति प्रदीप्तः,
स्कन्नापदर्केऽर्क इति प्रशान्तः।
स्कन्धस्थिरोर्वीश! किकीदिवेश्च,
स्कन्दा इति ध्वानयुगं वदन्ति ॥ ११२ ॥

स्खलितदुष्कृत! खञ्जनकं बुधाः, स्खलदलीक! वदन्ति अमूदृशम्।
स्खलनहीनकयोगयुतं सदाऽस्खलितधीर्मुनिसूनुमिलापते!॥ ११३ ॥

स्तुत्योदितेऽगस्त्यमुनौ सुदेशेऽस्तिमंश्च दृष्ट्वा वरखञ्जरीटम्।
स्तब्धार! कुर्याद् वरमन्त्रपूजास्तत्सूचिताभीष्टफलस्य सिद्ध्यै ११४

स्थान! श्रियां यः कुवपुः कुचेष्टः, स्थास्नो कुदेशे हि निरीक्ष्यतेऽह्नि।
स्थायिन्! रणे खञ्जनकः कदाचित्,
स्थाण्वर्च! दृष्ट्वा परिशोषयेत्तम् ॥ ११५ ॥

स्थान! श्रीसुखपेटकस्य कुवपुः सत्खञ्जरीटः खगः,
स्थास्नो भूप! कुचेष्टितः खलु कुदेशे दृश्यते जातु यः।
स्थाण्वर्चाविधितत्परामलमते! दृष्ट्वा विशेषाद् ऋधक्,
स्थायिँस्तं परिशोषयेत् तदुदिताऽसौख्यव्रजध्वस्तये ॥ ११६ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

॥ तृतीयः परिच्छेदः ॥

परिच्छेदे तृतीयेऽथ यत्यादिजनवर्णनम् ।
क्रियते बुधलोकानां कुतुकानन्दहेतवे ॥ ११७ ॥

स्नेहो गेहे च गेहिन्यमितधनचये नास्ति येषां कदापि,
स्नेहिन्नुर्वीश ! शश्वद्रुचिरचरितसत्पालनप्रह्वचित्ताः
स्निह्यन्तस्ते तपस्सु प्रवरमुनिजनाः साधयन्तीष्टमार्गं,
स्नानश्वेताङ्गदीप्ते नृपजनजनितानन्दमन्दा अमन्दाः ॥ ११८ ॥

स्पन्दं कुर्वन्त्य उर्व्यां प्रचुरवरनरोदारसारप्रबोधं,
स्पष्टं यच्छन्त्य इष्टं रविरुचय इवाम्भोजवृन्दप्रबोधम् ।
स्पर्शेनाऽऽनन्ददायिच्छ्रमणजनघटा भान्ति दुर्भ्रान्तिमुक्ताः,
स्पष्टा दुष्टेष्टचित्तप्रमदविधिपरज्ञानलक्ष्मीशरीराः ॥ ११९ ॥

स्फूर्जत्तेजस्विभास्वन्नविरतमतनुश्रेयसां दायकास्ते,
स्फूर्त्तानन्दाः प्रमोदं विदधतु भवतां साधुलोकाः सुलोकाः ।
स्फूर्जन्ति प्राज्ञवर्ण्याः प्रगुणगुणगणा भूतले भूप ! येषां,
स्फूर्त्त्या चारित्रलक्ष्म्याः प्रविदितयशसः सेवनीया जनानाम्॥ १२० ॥

स्मरन्त इन्दन्त इमे मुनीन्द्राः, स्मार्यां शुभां पञ्चनमस्कृतिं ते ।
स्मयन्त ईशानसुतारमुख्यान्, स्मेराब्जचक्षुः स्वगुणैर्जयन्ति॥ १२१ ॥

स्यमीकदातार इव ध्वनन्तः, स्यदेन वादावसरे प्रबुद्धाः ।
स्यान्तार्थसार्थास्तव भान्त्यनेके, स्यमन्त उद्दामसुतर्कशास्त्रम्॥ १२२ ॥

स्त्यायन्तोऽस्ति च नास्तिवस्त्विदमिति प्रत्यक्षमानादिषट्
स्त्यानोद्दामलसत्प्रमाणकथनप्रह्वाः प्रबुद्धा अमी ।
स्त्यातारो विविधप्रधर्मसुविधेर्धात्रीधवौघाग्रणीः,
स्त्यायन्ति प्रमदोदयादतनुसत्तर्कप्रयुक्तीर्हठात् ॥ १२३ ॥

स्रष्टेव सृष्टिं विदधाति दिव्यां, स्राक् शास्त्रराजीं मतिमत्समूहः ।
स्रक्शोभमानाङ्गरुचिर्वचस्वी, स्रस्ताऽतनुस्वीयदुरन्तदुःखः॥ १२४ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

स्लश्लाघ्या अघसङ्घसंहतिकृतः शास्त्रेषु लीना भृशं,
स्लः पद्मेष्विव भूपते ! तव पुरे राजन्त्यरं पण्डिताः ।
स्लावल्यर्चितपत्प्रहर्षुलसुराचार्योशनोजिष्णवो
ऽस्लाऽमौढ्याढ्यविरूढविश्वमहिमाः संरूढराढावृढाः ॥ १२५ ॥

स्वीयस्वीयसुदर्शनेष्वविरतं चञ्चत्प्रतिज्ञाभृतः,
स्वच्छातुच्छगुणावसाननिपुणप्रज्ञा गुणिज्ञानिनः ।
स्वर्वास्याश्रयसण्णिभे तव महीनाथाग्रणीः ! पत्तने,
स्वाढ्यादूढ्यजनप्रियाः शुभचया बौद्धादयो भान्त्यरम् ॥ १२६ ॥

ह्लोतार आस्कन्दनशुष्मणा स्राक्, ह्लोतव्यदैत्यप्रततेः सुशूराः ।
ह्लव्यं वचो नैव निवेदयन्तो, ह्लुत्युन्मनस्त्वां नृप ! रञ्जयन्ति॥ १२७ ॥

ह्यङ्कप्रभास्पर्द्धियशोनिधाना, ह्योघार्थितेशार्चनसावधानाः ।
ह्याह्लाददातार उदारसाराऽह्यालीपते ! भूप ! विभान्ति वीराः॥ १२८ ॥

ह्रीणाः सन्तो वनान्तः सतत(-)वसतिं यत्सुशौर्याभिभूत्या,
ह्रीमन्तश्चक्रिरेऽरं प्रचुरतरतरःसंयुता एणराजाः।
ह्रौघस्तम्बेरमोक्षव्रजन ! जययुतास्ते त्वदीया महीश !,
ह्राऽब्रह्माऽनीतिकार्युद्धतमदमथना एत आभान्ति वीराः ॥ १२९ ॥

ह्लादन्ते नृपते ! भवन्तमनिशं दुर्दान्तवीरास्तव,
ह्लत्तिव्रातयुता अकान्तसमिति स्तोतव्यसत्कीर्त्तयः ।
ह्लत्राऽऽमित्रमनोजनस्तुतलसद्गाम्भीर्यशौर्यादिकान्,
ह्लादन्ते प्रगुणान् गुणान् गुणविदो येषां मुदा बन्दिनः ॥ १३० ॥

ह्वयन्ति वीरा इति यात कुत्र भो !, ह्वयन्त ऋद्धानहितान् मिथो युधि ।
ह्वयाऽन्यया सार्द्धमसङ्गकारिणो, ह्ववैरिवारप्रहृतौ महीपते ! ॥ १३१ ॥

क्ष्णुतोत्तमास्त्राभ्यसना बलान्यमी, क्ष्णुदुत्तमाः क्ष्माप ! तवोल्लसद्भटाः ।
क्ष्णवप्रकर्मप्रवणा नरा इव, क्ष्णुवन्ति शस्त्राणि हि दीपयन्त्यरम्॥ १३२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

क्ष्मापाल ! वीरास्तव चङ्गभोगान्, क्ष्मायां प्रभुञ्जन्ति गतापवादाः ।
क्ष्माधृत्समानाः सुकुले कुलीनाः, क्ष्मावर्णिनीभालसुवर्णकाभाः॥ १३३ ॥

क्ष्यानाथ ! युष्मत्पदपद्मसेवां, क्ष्यग्राङ्ग ! कुर्वन्ति भटाः पटिष्ठाः ।
क्ष्यश्वेतचितेन दृढप्रतिज्ञाः, क्ष्या-ऽऽदित्यदुःसह्यतपत्प्रतापाः॥ १३४ ॥

क्ष्ं विद्विषां द्वेषजुषां नृपाणां, क्ष्याज्ञाप्रतिज्ञेश्वर ! कुर्वतेऽमी ।
क्ष्याढ्या भटा नष्टनिघृष्टदुष्टाः, क्ष्ं पाथसां जीवनदा इवेभ्याः॥ १३५ ॥

क्ष्वेडन्त एते त्वयि भूप ! वीराः, क्ष्वेडोपमा वैरिकरिप्रणाशे ।
क्ष्विट्टोत्कटश्रेष्ठसुकृष्टिलोकाः, क्ष्विद्यत्सदोभन्दविधानदक्षाः॥ १३६ ॥

ईदृग् विभो ! प्राणिगणस्त्वदीयो, वर्ण्यो बुधानामिह वर्णितोऽयम् ।
संयुक्तवर्णैः कविकौतुकाय, स्वबोधवृद्ध्यै च विशुद्धबुद्ध्या १३७

॥ ग्रन्थप्रशस्तिः ॥

श्रीज्ञानविमलोपाध्यायानां शिष्यैर्विनिर्ममे ।
वाचनाचार्यधुर्यश्रीश्रीवल्लभगणीश्वरैः ॥ १३८ ॥

विद्वत्प्रबोधनामाऽयं ग्रन्थो विद्वत्प्रबोधकृत् ।
स्फूर्जच्छ्रीबलभद्रे श्रीबलभद्रपुरे वरे [युग्मम्] ॥ १३९ ॥

विद्वद्गोष्ठ्यां विशिष्टायां सञ्जातायां प्रयोजनम् ।
एतद्ग्रन्थस्य मेधाव्यभिमानोन्मथनाय वै ॥ १४० ॥

संयोगिवर्णं निगृणाति विद्वान्, यो यं तमादौ च विधाय विद्वान् ।
दिव्येषु पादेषु चतुर्ष्वशङ्कः, सद्यः सुपद्यं विदधातु हृद्यम् ॥ १४१ ॥

यस्यायमेति सुमुखे सुखेन लभतां स सत्वरं सभ्यः ।
विद्वज्जनेषु विद्वान् सौभाग्यौघं कवित्वं च ॥ १४२ ॥

यस्मिन् काव्येऽस्ति यन्नामव्यत्ययात्तस्य सत्वरम् ।
यथोक्तवर्ण्यसद्व्याख्या तदा जायेत भो बुधाः ! ॥ १४३ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्रीगुणचन्द्राचार्यविरचितः

।। हैमविभ्रमः ।।

कस्य धातोस्तिवादीनामेकस्मिन् प्रत्यये स्फुटम् ।
परस्परविरुद्धानि रूपाणि स्युस्त्रयोदश ? ॥ १ ॥

अग्निभ्यः पार्थिवेभ्यश्च प्रथमान्तं पदद्वयम् ।
एषेति नैतदाबन्तं श्वानस्येति च साधुता ॥ २ ॥

भवेतामिति शब्दोऽयं बहुत्वे वर्तते कथम् ? ।
यागः षष्ठीसमासः स्यात् पञ्चमी पर्वताद् न तु ॥ ३ ॥

पञ्चषड्ढलानि साधुत्वं कथं याति च लक्षणात् ।
मुनीनामिति नो षष्ठी त्याद्यन्तं चाऽश्व-यित्यपि ? ॥ ४ ॥

अष्टाविति कथं द्वित्वं राजेभ्य इति साधुता ।
तेनेत्येतत् त्याद्यन्तं स्यादत्याद्यन्तं भवेदिति ? ॥ ५ ॥

यूथानि गूथानि घृतानि रात्रीः क्षीराणि वृत्तानि दिवान्यजागाः ।
सुखानि शूराणि तृणान्यदानि स्थूलानि सूत्राणि दृढान्यराराः ॥ ६ ॥

हस्तौ द्विवचनं नेदं शोभनेष्वित्यसप्तमी ।
क्षीरस्येति न षष्ठीयं त्याद्यन्त्यं वायुरित्यपि ॥ ७ ॥

दधिस्येति कथं साधु मधुस्येति तथा परम् ।
केनेत्येतदटान्तं स्यादपापा इत्यसुप्तया ? ॥ ८ ॥

एतेषां कथमेकत्वं वनानि ब्राह्मणैरमी ।
वृक्षाः पचन्ति येषां यान् वायुभ्यः पार्थिवाः सुराः ? ॥ ९ ॥

शेषाणि पूर्वाणि समान्यजानां फलानि मूलानि हलान्यगूनाम् ।
अभ्राणि नीलानि दलान्यतस्यः शूलानि कूलानि तटान्यपापाः॥ १० ।

सुखानि शीलानि नखान्यसास्नाः खलानि पापानि बलान्यचर्चाः ।
पुराणि वर्षाणि मठान्यमीना घनानि सर्वाणि बिलान्यपां च ॥ ११ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अधीये नोपसृष्टस्य शक्यतीत्यस्य साधुता !
जागर्तीति न जागर्तेरुच्यतीत्यस्य साधुता ॥ १२ ॥

अस्यन्निति न शत्रन्तं व्याघ्रा इत्यस्य चैकता ।
बहुत्वं च तथैतेषामसुर्मेषारुरेव च ॥ १३ ॥

एतानि न स्याद्यन्तानि यस्य तस्याऽश्वमस्य च ।
शेलुर्बिभीतको वेणुः पञ्चेते स्म ऋणानि च ॥ १४ ॥

एकस्य कस्य धातोः स्यात्त्यादौ रूपचतुष्टयम् ।
पर्वाणि पर्वतं पर्व पर्वतोऽपूर्वमेव च ॥ १५ ॥

अशोकोऽनौस्तथा वातादश्रीणामरुणोऽवनम् ।
वनानि स्मोऽखिलं यानि शुभानि चरणानि च ॥ १६ ॥

सास्नायाऽकृशः, अताता अमर्मा अवद्योऽनृणाम् ।
वेष रेफ खेऽपेपेरदोधूर्तानिलः कुतः ॥ १७ ॥

अरये नभसे पयसे वयसे लोकेऽनसे गवे ।
वृक्षेऽहयोऽकवे वयसे लेखे रेखे रजसि रेजेऽलिट् ॥ १८ ॥

अद्यौर्नञ्समासोऽयं सर्वेषामिति चैकता ।
अन्येषामपरेषां च केषां कासां तथा दश ॥ १९ ॥

अगारं द्वे पदे स्यातां प्रथमान्तं शुनस्तथा ।
कर्तृरूपे कथं स्यातां दीयते धीयते तथा ? ॥ २० ॥

त्याद्यन्तमालयं प्रोक्तमसमस्तमजापयः ।
अन्यान्यश्वालयं चैव ह्यनालयमशालयः ॥ २१ ॥

अव्याधयोऽसमस्तं स्याद् येयेषांचक्रिरे पदम् ।
अक्षेपयस्तथा चान्यदक्षेवयममीवयम् ॥ २२ ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शास्त्रसन्देशमालाचतुर्विंशतिभागमध्ये ग्रथितानां ग्रन्थानामकारादिक्रमः

(अङ्कैर्भागा विज्ञेयाः)

अ

अट्ठारसहस्सशीलंगाइरहा (५)
अध्यात्मकल्पद्रुमः (९)
अध्यात्मबिन्दुः (१८)
अध्यात्ममतपरीक्षा (२१)
अध्यात्मसारः (४)
अध्यात्मोपनिषत् (४)
अनुमानमातृका (१६)
अनेकान्तव्यवस्थाप्रकरणस्य मङ्गलप्रशस्ती (५)
अनेकार्थ नाममाला (२२)
अनेकार्थ-निघण्टुः (२२)
अनेकार्थसंग्रहकोषः (२४)
अन्तिमाऽऽराधना (१४)
अन्नायउंछकुलयं (७)
अन्ययोगव्यवच्छेदद्वात्रिंशिका (१६)
अन्योक्तिशतकम् (६)
अप्पविसोहिकुलयं (७)
अभव्यकुलकम् (७)
अभिधानचिन्तामणिनाममाला (२४)
अभिधानचिन्तामणिशेषनाममाला (२४)
अभिधानचिन्तामणिशिलोञ्छः (२२)
अष्टकानि (३)
अष्टविधकर्मस्वरूपम् (२३)

आ

आउरपच्चक्खाणं-१ (१५)
आउरपच्चक्खाणं-२ (१५)
आख्यानकमणिकोशः (८)
आगम अष्टोत्तरी (२१)
आचारोपदेशः (११)
आत्मतत्त्वचिन्ताभावनाचूलिका (९)
आत्मनिन्दाष्टकम् (१४)
आत्मप्रबोधः (१७)
आत्मबोधकुलकम् (७)
आत्महितकुलकम् (७)
आत्मानुशासनकुलकम् (७)
आत्मानुशासनम् (१४)
आत्मानुशास्तिसंज्ञिका पञ्चविंशतिका (१४)
आत्मावबोधकुलकम् (७)
आध्यात्मिकमतपरीक्षा (५)
आप्तमीमांसा (२२)
आभाणशतकम् (६)
आरात्रिक-वृत्तानि (२२)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

आराधकविराधकचतुर्भङ्गी (४)
आराधना (१४)
आराधनाप्रकरणम् (२१)
आराहणा (१४)
आराहणाकुलयं (७)
आराहणापडागा-१ (१४)
आराहणापडागा-२ (१४)
आराहणापणगं (१४)
आराहणापयरणं (१४)
आर्षभीयचरितमहाकाव्यम् (५)
आलोचनाग्रहणविधिप्रकरणम् (२२)
आलोचनाविधान (२२)
आलोयणाकुलयं (७)

इ

इन्द्रियपराजयशतकम् (६)
इरियावहिकुलकम् (२१)
ईर्यापथिकीमिथ्यादुष्कृतकुलकम् (७)
ईर्यापथिकीषट्त्रिंशिका (१६)

उ

उत्पादादिसिद्धिः (१६)
उत्सूत्रपदोद्घाटनकुलकम् (७)
उपदेशकल्पवल्लिः (११)
उपदेशकुलकम्-१ (७)
उपदेशकुलकम्-२ (७)
उपदेशकुलकम्-३ (२१)
उपदेशचिन्तामणिः (१०)
उपदेशतरङ्गिणी (२१)
उपदेशपदग्रन्थः (१)
उपदेशप्रदीपः (१२)
उपदेशरत्नकोशः (८)
उपदेशरत्नाकरः (८)
उपदेश(धर्म)रसायनरासः (८)
उपदेशरहस्यम् (४)
उपदेशशतकम् (६)
उपदेशसप्ततिः (११)
उपदेशसप्ततिका (८)
उपदेशसारः (११)
उपदेशामृताकुलकम् (७)
उपधानवाहिप्रशंसा प्रकरणम् (२२)
उपधानविधिः-१ (१०)
उपधानविधिः-२ (१०)
उवएसचउक्ककुलयं-१ (७)
उवएसचउक्ककुलयं-२ (७)
उवएसमाला (८)
उवहाणपइट्ठापंचासग (२२)

ऋ

ऋषभशतकम् (६)
ऋषिमण्डलस्तवः (१२)

ए

एकविंशतिर्द्वात्रिंशिकाः (१६)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एकविंशतिस्थानप्रकरणम् (२३)
एकाक्षरनाममाला (२२)
एकाक्षरनाममालिका (२२)
ऐन्द्रस्तुतयः (५)

औ

औष्ट्रिकमतोत्सूत्रोद्घाटनकुलकम् (७)

अं

अंगुलसत्तरी (१३)

क

कथाकोषः (१२)
कथानककोशः (१२)
कर्पूरप्रकरः (१२)
कर्मप्रकृतिः (१३)
कर्मविपाककुलकम् (७)
कर्मविपाकाख्यः प्रथमः
प्राचीनकर्मग्रन्थः (१३)
कर्मसंवेधप्रकरण (२३)
कर्मस्तवभाष्यम् (२३)
कर्मस्तवाख्यः द्वितीयः
प्राचीनकर्मग्रन्थः (१३)
कम्मबत्तीसी (१३)
कविकल्पद्रुमः (१८)
कस्तूरीप्रकरः (१२)
कायस्थितिस्तोत्रम् (१३)
कालसप्ततिका (१३)
कालस्वरूपकुलकम् (७)
कुमारविहारशतकम् (६)
कुशलोपदेशकोश (२१)
कूपदृष्टान्तविशदीकरणम् (५)
कृष्णराजीविमानविचारः (१३)
केवलिभुक्तिप्रकरणम् (१६)

क्ष

क्षपकस्याऽऽलोयनाऽन्ते भावना (२२)
क्षमाकुलकम् (७)
क्षान्तिकुलकम् (७)
क्षुल्लकभवावलिः (१३)

ख

खामणाकुलयं (१) (७)
खामणाकुलयं (२) (७)

ग

गणधरसार्धशतकम् (६)
गणिगणिन्योर्लक्षणावली (२२)
गाङ्गेयभङ्गप्रकरणम्-१ (१५)
गाङ्गेयभङ्गप्रकरणम्-२ (१५)
गुणस्थानक्रमारोहः (१३)
गुणानुरागकुलकम् (७)
गुरुगुणषट्त्रिंशत्षट्त्रिंशिकाकुलकम् (७)
गुरुतत्त्वप्रदीपः (१६)
गुरुतत्त्वविनिश्चयः (५)
गुरुदर्शनहर्षकुलकम् (७)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

गुरुमहात्म्यं कुलकम् (२१)
गुरुवन्दनभाष्यम् (२२)
गुरुविरहविलापः (१४)
गुरुस्थापनाशतक (२१)
गोडीपार्श्वस्तवनम् (५)
गौतमकुलकम् (७)

घ

घनगणितसंग्रहगाथाः (१८)

च

चंदावेज्झयं पइण्णयं (१५)
चउसरणपइन्नयं (१५)
चतुर्गतिजीवक्षपणकानि (१४)
चतुर्दशजीवस्थानेषु
जघन्योत्कृष्टपदे (१३)
चरणकरणमूलोत्तरगुण (१८)
चर्चरी (२१)
चारित्रमनोरथमाला (८)
चित्तशुद्धिफलम् (१८)
चेइयवंदणमहाभासं (१०)
चैत्यवन्दनकुलकम् (२१)
चैत्यवन्दनभाष्यम् (२२)

ज

जंबूस्वामि कुलकम् (२१)
जघन्योत्कृष्टपद एककालं
गुणास्थानकेषु (१३)
जयन्ती प्रकरणम् (२२)
जल्पकल्पलता (१६)
जिनप्रतिमास्तोत्रम् (१)
जिनबिम्बप्रतिष्ठाविधिः (१०)
जिनशतकम्-१ (६)
जिनशतकम्-२ (६)
जीवजोणिभावणाकुलयं (७)
जीवदयाप्रकरणं (८)
जीवव्यवस्थापनाषट्त्रिंशतिका (२२)
जीवसमासः (१३)
जीवाऽजीव कर्माष्टकप्रकरणम् (२२)
जीवादिगणितसंग्रहगाथाः (१८)
जीवानुशासनम् (१४)
जीवानुशास्तिकुलकम् (७)
जीवाभिगमसंग्रहणी (१५)
जीवायुप्यमाणकुलयं (२१)
जैनतत्त्वसारः (१६)
जैनविहारशतकम् (२१)
जैनस्याद्वादमुक्तावली (१६)
जोइसकरंडगं पइण्णयं (१५)
जोगविहाणपयरणं (२२)

ज्ञ

ज्ञाताधर्मकथोपनयगाथाः (१५)
ज्ञानप्रकाशकुलकम् (७)
ज्ञानसारः (४)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ज्ञानार्णवः (५)

त

तत्त्वतरङ्गिणी (१६)
तत्त्वबोधतरङ्गिणी (१२)
तत्त्वामृतम् (९)
तपःकुलकम् (७)
तपकुलकम् (२१)
तित्थोगालिपइन्नयं (१५)
त्रिशतत्रिषष्टिपाखण्डस्वरूपस्तोत्रम् (१५)
त्रिषष्टिध्यानकथानककुलकम् (२१)
त्रिषष्टीयदेशनासंग्रहः (११)
त्रैलोक्यदीपिका (बृहत्संघयणी) (२३)

द

दंसणसुद्धिपयरणं (१०)
दर्शननियमाकुलकम् (७)
दशश्रावककुलकम् (७)
दानकुलकम् (७)
दानविधिः (१०)
दानषट्त्रिंशिका (९)
दानादिप्रकरणम् (१२)
दानोपदेशमाला (८)
दिक्चतुष्कजीवाल्पबहुत्वं (२२)
दीवसागरपन्नत्ति (१५)
दृष्टान्तशतकम् (२१)
दृष्टान्तशतकम्-१ (६)
दृष्टान्तशतकम्-२ (६)
देवेन्द्रनरकेन्द्रप्रकरणम् (१३)
देशनाशतकम् (६)
देशीनाममाला (२४)
देहकुलकम् (७)
देहस्थितिस्तवः (१३)
द्रव्यसप्ततिका (२२)
द्वात्रिंशद्द्वात्रिंशिकाः (४)
द्वादश-कुलकम् (७)
द्वादशभावना (२१)
द्वादशभावना (२१)
द्वादश भावनाः (२१)
द्वादशव्रतस्वरूपम् (१०)
द्वादशाङ्गीपदप्रमाणकुलकम् (७)
द्वाविंशतिपरिषहाः (२१)

ध

धनञ्जय नाममाला (२१)
धनुःपृष्ठबाहासंग्रहगाथाः (१८)
धम्मारिहगुणोवएसकुलयं (७)
धम्मोवएसकुलयं (७)
धर्मपरीक्षा (५)
धर्मबिन्दुः (३)
धर्मरत्नप्रकरणम् (१०)
धर्मरत्नकरण्डकः (११)
धर्मविधिः (८)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धर्मशिक्षा (९)
धर्मसंग्रहणिः (१)
धर्मसंग्रहः (११)
धर्माचार्यबहुमानकुलकम् (७)
धर्माराधनशिक्षा (२१)
धर्मोद्यमकुलकम् (७)
धर्मोपदेशः (९)
धर्मोपदेशमाला (८)
धर्मोपदेशश्लोकाः (२१)
धर्म्माधर्म्मविचारकुलकम् (२१)
धर्म्मोपदेशकुलकम् (७)
धूर्ताख्यानम् (३)
धूमावली (३)
ध्यानदीपिका (१८)
ध्यानशतकम् (६)

न

नंदणरायरिसिस्स
अन्तिमाऽऽराधना (१४)
नन्दीश्वरस्तवः (१३)
नमस्कार माहात्म्यम् (२१)
नमस्कारस्तवः (१८)
नयकर्णिका (१६)
नयोपदेशः (५)
नरभवदिट्ठंतोवणयमाला (१२)
नवकारफलकुलकम् (७)
नवतत्त्वप्रकरणम् (२२)
नवतत्त्वप्रकरणम् (२२)
नवतत्त्वभाष्यम् (१३)
नवतत्त्वम् (१३)
नवतत्त्वसंवेदनम् (१३)
नवपदप्रकरणम् (१०)
नवपदमाहात्म्य गर्भित प्रकरणम् (२१)
नवसूर्यपबृंहणाऽनुशास्ती (२२)
नव्यमहत्तराऽनुशास्तिः (२२)
नानाचित्तप्रकरणम् (३)
नाना वृत्तक प्रकरण (२१)
नारीशीलरक्षाकुलकम् (७)
निगोदषट्त्रिंशिका (१५)
निघण्टुशेषः (२४)
नीतिधनदशतकम् (२१)
नूतनगणिगच्छानुशास्तिः (२२)
नूतनाचार्याय हितशिक्षा (९)
न्यायखण्डखाद्याऽपरनामा
महावीरस्तवः (५)
न्यायावतारः (१६)
न्यायावतारसूत्रवार्तिकम् (१६)

प

पंचवत्थुगं (२)
पञ्चकपरिहाणिः (२२)
पञ्चनिर्ग्रन्थी (१५)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

पञ्चलिङ्गीप्रकरणम् (१५)
पञ्चवर्गपरिहारनाममाला (२२)
पञ्चसङ्ग्रहः (१३)
पञ्चसंयतप्रकरणम् (१५)
पञ्चाशकानि (१)
पज्जंताराहणा (१४)
पट्टावलीविसुद्धी (१६)
पडिलेहणाविचारकुलकम् (७)
पदार्थस्थापनासंग्रह (१७)
पद्मानन्दशतकम् (६)
परमज्योतिःपञ्चविंशतिका (५)
परमाणुखण्डषट्त्रिंशिका (१५)
परमात्मपञ्चविंशतिका (५)
परमानन्दपञ्चविंशतिः (९)
पर्यन्ताराधनाकुलकम् (७)
पर्युषणादशशतकम् (१६)
पव्वज्जाविहाणकुलयं (७)
पाइअलच्छीनाममाला (२२)
पाक्षिक गाथा विचार (२२)
पाक्षिकपर्वसारविचारः (२२)
पाक्षिकसप्ततिका (२२)
पिंडालोयणाविहाणाओ पयरणं (२२)
पिण्डविशुद्धिः (१०)
पुण्डरीकतीर्थपतीस्तोत्रम् (५)
पुण्यकुलकम् (७)
पुद्गलपरावर्तस्तवनम् (१३)
पुद्गलषट्त्रिंशिका (१५)
पुष्पमाला (८)
पूजाविधिः (११)
पोषधविधि संग्रहणीगाथाः (२२)
पोसहविही (१०)
पौषधषट्त्रिंशिका (१६)
प्रकृतिविच्छेदप्रकरणम् (२३)
प्रकृतिस्वरूपसंस्थपणं प्रकरणम् (२३)
प्रज्ञापनोपाङ्गतृतीयपदसंग्रहणी (१५)
प्रतरप्रमाणसंग्रहगाथाः (१८)
प्रतिक्रमणसमाचारी (२२)
प्रतिमार्थं काष्ठपाषाणपरीक्षा (२२)
प्रतिमाशतकम् (४)
प्रतिष्ठाविधिः (२२)
प्रतिष्ठाविधिः (२२)
प्रतिष्ठासंग्रहकाव्यम् (२२)
प्रतिसमयजागृतिकुलकम् (७)
प्रत्याख्यानकुलकम् (२१)
प्रत्याख्यान कुलकम् (२१)
प्रत्याख्यानभाष्यम् (२१)
प्रत्याख्यानस्वरूपम् (१०)
प्रबोधचिन्तामणिः (९)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रभाते जीवानुशासनम् (१४)
प्रमाणनयतत्त्वालोकालङ्कारः (१६)
प्रमाणप्रकाशः (१६)
प्रमाणमीमांसा (१६)
प्रमादपरिहारकुलकम् (७)
प्रमालक्षणम् (२१)
प्रवचनपरीक्षा (१६)
प्रवचनसारोद्धारः (१७)
प्रव्रज्याविधानकुलकम् (७)
प्रशमरतिः (९)
प्रश्नद्वात्रिंशिका (१६)
प्रश्नशतकम् (६)
प्रश्नोत्तररत्नमाला (१२)
प्राकृतसंवेगामृतपद्धतिः (१४)
प्रातःकालिकजिनस्तुतिः (९)

ब

बन्धस्वामित्वप्रकरणम् (२३)
बन्धस्वामित्वाख्यः तृतीयः प्राचीनकर्मग्रन्थः (१३)
बन्धषट्त्रिंशिका (१५)
बन्धहेतुप्रकरणम् (१३)
बन्धहेतूदयभङ्गप्रकरणसमाप्तिगते द्वे प्रकरणे (५)
बन्धोदयसत्ता (१३)
बालावबोध प्रकरण (२१)
बिम्बपरीक्षा (२२)
बिम्बपूजापरीक्षा (२२)
बृहत्क्षेत्रसमास (२३)
बृहत्संग्रहणी (२३)
बृहद्वन्दनकभाष्यम् (१०)

भ

भवभावना (८)
भावकुलकम् (७)
भावनाकुलकम् (२१)
भावनाशतकम् (६)
भावप्रकरणम् (१३)
भाषारहस्यम् (५)
भोजनपूर्वचिन्तागाथाः (८)

म

मंगलकुलयं (७)
मण्डलप्रकरणम् (१८)
मदादिविपाककुलकम् (७)
मनुष्यभवदुर्लभता (९)
मनोनिग्रहभावनाकुलकम् (७)
महावीरविज्ञप्ति द्वात्रिंशिका (२१)
महासतीकुलकम् (७)
मार्गपरिशुद्धिः (५)
मार्ग्गणासु बंधहेतूदयत्रिभङ्गी (१३)
मालोपबृंहणा (२२)
मिच्छादुक्कडवोसिरणविहिकुलयं (७)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मिथ्यात्वकुलकम् (७)
मिथ्यात्वमथनकुलकम् (७)
मिथ्यात्वविचारकुलकम् (७)
मिथ्यात्वस्थानविवरणकुलकम् (७)
मुखवस्त्रिकास्थापनकुलकम् (७)
मूर्खशतकम् (२१)
मूलशुद्धिः (१०)
मृत्युमहोत्सवः (१४)
मोक्षोपदेशपञ्चाशकम् (९)

य

यतिदिनकृत्यम् (११)
यतिदिनचर्या (१०)
यतिलक्षणसमुच्चयः (४)
यतिशिक्षापञ्चाशिका (८)
यात्रास्तवः (११)
युक्त्यनुशासनम् (१६)
युक्तिप्रकाशः (१६)
युक्तिप्रबोधः (१६)
युगपद्बन्धहेतुप्रकरणम् (१३)
योगदृष्टिसमुच्चयः (३)
योगप्रदीपः (१२)
योगबिन्दुः (३)
योगशतकम् (३)
योगशास्त्रम् (१८)
योगसार (२१)
योगानुष्ठानकुलकम् (७)
योगोद्वाहिलक्षणावली (२२)
योनिस्तवः (१३)

र

रत्नत्रयकुलकम् (७)
रत्नसञ्चयः (१७)
रोहिणीज्ञातोपनयः (२२)

ल

लघुक्षेत्रसमास (२३)
लघुप्रवचनसारोद्धारः (१७)
लध्वल्पबहुत्वप्रकरणम् (१३)
लिङ्गानुशासनम् (२४)
लोकतत्त्वनिर्णयः (३)
लोकनालिकाद्वात्रिंशिका (१३)

व

वाक्यप्रकाशः (१८)
वाणारस्यां कृतं
श्रीपार्श्वनाथजिनस्तोत्रम् (५)
विंशतिर्विंशिकाः (३)
विचारपञ्चाशिका (१३)
विचारसप्ततिका (१७)
विचारसारः (१७)
विजयप्रभसूरिक्षामणकविज्ञप्तिः (५)
विजयप्रभसूरिस्वाध्यायः (५)
विजयोल्लासमहाकाव्यम् (५)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विद्वच्चिन्तामणिः (२२)
विद्वत्प्रबोधशास्त्रम् (२२)
विद्वद्गोष्ठी (१२)
विभक्तिविचारः (१५)
विरतिफलकुलकम् (७)
विविधतपोदिनाङ्ककुलकम् (७)
विवेककुलकम् (७)
विवेकमञ्जरी (८)
विशेष-णवतिः (१५)
विषयविरक्तिकुलकम् (७)
विसयनिंदाकुलयं (२१)
वीरस्तवः (१५)
वैराग्यकल्पलता (१९+२०)
वैराग्यधनदशतकम् (२१)
वैराग्यरङ्गकुलकम् (२१)
वैराग्यरसायनम् (८)
वैराग्यशतकम् (६)
व्यवहारकुलकम् (७)
व्याख्यानविधिशतकम् (६)

श

शङ्खेश्वरपार्श्वजिनस्तोत्रम्-१ (५)
शङ्खेश्वरपार्श्वनाथस्तोत्रम्-२ (५)
शङ्खेश्वरपार्श्वनाथस्तोत्रम्-३ (५)
शतकप्रकरणभाष्यम् (२३)
शतकसंज्ञकः पञ्चमः कर्मग्रन्थः (२३)
शतपञ्चाशितिका संग्रहणी (२३)
शमीनपार्श्वस्तोत्रम् (५)
शब्दरत्नाकरः (२२)
शारदीया नाममाला (२२)
शास्त्रवार्तासमुच्चयः (३)
शीलकुलकम् (७)
शीलोपदेशमाला (८)
शृङ्गारमण्डनम् (२१)
शृङ्गारवैराग्यतरङ्गिणी (२१)
शोकनिवारणकुलकम् (७)

श्र

श्राद्धदिनकृत्यम् (१०)
श्राद्धविधिः (१०)
श्रावकधर्मकृत्यम् (११)
श्रावकधर्मविधिः (३)
श्रावकप्रज्ञप्तिः (१०)
श्रावकविधिः (२२)
श्रावकव्रतकुलकम् (२१)
श्रावकव्रतभङ्गप्रकरणम् (१८)
श्रीकातन्त्रविभ्रमसूत्रम् (१८)
श्रीमद्गीता-तत्त्वगीता (१८)
श्रुतस्तव (२१)
श्रुतास्वादः (८)
श्रुङ्गारधनदशतकम् (२१)
शृङ्गारशतकाव्यम् (२१)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शृङ्गारवैराग्यतरङ्गिणी (१२)

ष

षट्स्थानकम् (१३)
षडशीतिनामा चतुर्थः
प्राचीनकर्मग्रन्थः (१३)
षडशीतिभाष्यम् (२३)
षड्दर्शनपरिक्रमः (१६)
षड्दर्शनसमुच्चयः-१ (२)
षड्दर्शनसमुच्चयः-२ (१६)
षड्द्रव्यसङ्ग्रहः (१३)
षड्विधाऽन्तिमाऽऽराधना (१४)
षष्ठिशतकम् (६)
षोडशकप्रकरणम् (३)
षोडशश्लोकी (२१)

स

संग्रहशतकम् (६)
संज्ञाकुलकम् (७)
संज्ञाधिकारः (१८)
संबोधप्रकरणम् (२)
संबोधसत्तरि (२१)
संयम मंजरी (२२)
संविज्ञसाधुयोग्यनियमकुलकम् (७)
संवेगकुलयं (७)
संवेगद्रुमकन्दली (९)
संवेगमंजरीकुलयं (७)
संवेगरंगमाला (१४)
संवेगामृतम् (१८)
सङ्घपट्टकः (२१)
सङ्घस्वरूपकुलकम् (७)
सज्जनचित्तवल्लभः (९)
सन्देहदोलावली (१६)
सभापञ्चकप्रकरणम् (१८)
सप्ततिकाभाष्यम् (१३)
सप्ततिकाभिधः षष्ठः कर्मग्रन्थः (२३)
सप्ततिकासारम् (२३)
सप्ततिशतकस्थानप्रकरणम् (२३)
सप्तपदी शास्त्रम् (२२)
समताशतक (६)
समवसरणप्रकरणम् (१३)
समवसरणरचनाकल्पः (२३)
समवसरणस्तोत्रम् (१३)
समाधिशतक (६)
समाधिशतकम् (६)
समाधिसाम्यद्वात्रिंशिका (४)
सम्मतिसूत्रम् (१६)
सम्मत्तकुलयं-१ (७)
सम्मत्तुप्पायविही कुलकम् (७)
सम्यक्त्वकुलकम्-२ (७)
सम्यक्त्वकुलकम्-३ (७)
सम्यक्त्वपरीक्षा (१६)

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सम्यक्त्वसप्ततिः (१०)
सम्यक्त्व स्तव (२२)
सम्यक्त्वस्वरूपकुलकम् (७)
सर्वजीवशरीरावगाहनास्तवः (२२)
सर्वज्ञशतकम् (६)
सर्वज्ञसिद्धिः (२)
सर्वतीर्थमहर्षिकुलकम् (७)
सर्वश्रीजिनसाधारणस्तवनम् (२)
साधर्मिकवात्सल्यकुलकम् (७)
साधर्मिकवात्सल्यकुलकम् (२१)
साधु स्थापनाधिकार (२२)
सामाचारी (४)
सामान्यगुणोपदेशकुलकम् (७)
साम्यशतकम् (६)
सारावलीपइण्णयं (१५)
सार्द्धशतकभाष्यम् (२३)
सिद्धदण्डिकास्तवः (१३)
सिद्धपञ्चाशिका (१३)
सिद्धप्राभृतम् (१३)
सिद्धसहस्रनामकोशः (५)
सिद्धान्तसारोद्धारः (१८)
सुक्ष्मार्थविचारसारोद्धारः (१५)
सुगुरुगुणसंथवसत्तरिया (२१)
सुभाषिताष्टकानि (१२)
सुमिणसित्तरी (८)
सूक्तरत्नावली-१ (१२)
सूक्तरत्नावली-२ (१२)
सूक्तिमुक्तावली (१२)
सूक्ष्मार्थसंग्रहप्रकरणम् (२३)
सूक्ष्मार्थसप्तति प्रकरणम् (१८)
सूत्रकृताङ्गाद्यचतुरध्ययनाऽनुक्रमगाथाः (१५)
स्तवपरिज्ञा (१०)
स्त्रीनिर्वाणप्रकरणम् (१६)
स्त्रीवास्तविकताप्रकरणम् (८)
स्थापना पञ्चाशिका (२२)
स्याद्वादकलिका (१६)
स्याद्वादभाषा (१६)
स्याद्वादमुक्तावली (१६)

ह

हिंसाफलाष्टकम् (३)
हिओवएसमाला (८)
हिङ्गुलप्रकरणम् (१२)
हितशिक्षाकुलक (२१)
हैमविभ्रमः (२२)
हृदयप्रदीपषट्त्रिंशिका (९)

卐

टोटल ग्रन्थ - ५४२

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પરિશિષ્ટ - ૨

શાસ્ત્રસંદેશમાલાના ભાગ ૧ થી ૨૪માં પ્રકાશિત કરેલ ૫૪૨ ગ્રંથો અમોએ સંગ્રહની દૃષ્ટિએ કરેલા છે. તેમાં નીચે જણાવેલ કર્તા અન્ય સંપ્રદાય-ગચ્છના છે, તેની નોંધ લેવા ભલામણ.

(१) अंचलगच्छ

(१) पू.आ.श्री जयशेखरसूरीश्वरजी म.सा.

(२) पू.आ.श्री हर्षनिधानसूरीश्वरजी म.सा.

(२) आगमिकगच्छ

(१) पू.आ.श्री जयानंदसूरीश्वरजी म.सा.

(२) पू.आ.श्री जयतिलकसूरीश्वरजी म.सा.

(३) खरतरगच्छ

(१) पू.आ.श्री जिनदत्तसूरीश्वरजी म.सा.

(२) पू.आ.श्री जिनप्रभसूरीश्वरजी म.सा.

(३) पू.आ.श्री जिनवल्लभसूरीश्वरजी म.सा.

(४) पू.आ.श्री जिनलाभसूरीश्वरजी म.सा.

(५) पू.आ.श्री जिनपतिसूरीश्वरजी म.सा.

(६) पू. महो.श्री जयसोमगणी म.सा.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

(७) पू. पाठक श्री क्षमाकल्याणगणी म.सा.

(८) पू. मु.श्री क्षेमराजविजयजी म.सा.

(९) पू. मु.श्री जिनदेवविजयजी म.सा.

(१०) पू. मु.श्री गजसारविजयजी म.सा.

(११) भांडागारिक नेमिचन्द्र

(१२) धनदराजकवि

(४) दिगंबर

(१) कवि श्री धनंजय

(५) पायचलगच्छ

(१) पू.आ.श्री पार्श्वचन्द्रसूरीश्वरजी म.सा.

(६) पूनमीयागच्छ

(१) पू.आ.श्री तिलकसूरीश्वरजी म.सा.

(२) पू.आ.श्री चन्द्रप्रभसूरीश्वरजी म.सा.

(७) यापनीय

(१) पू.आ.श्री शाकटायनसूरीश्वरजी म.सा.

પૂ. મહો. શ્રી ધર્મસાગરજી મ.સા.ના સાહિત્ય માટે તેમના સમયમાં વિવાદ થયેલ હતો.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शास्त्रसंदेशमाला

१. पू.आ.श्री हरिभद्रसूरीश्वराणां कृतयः-१
२. पू.आ.श्री हरिभद्रसूरीश्वराणां कृतयः-२
३. पू.आ.श्री हरिभद्रसूरीश्वराणां कृतयः-३
४. पू.उपा.श्री यशोविजयगणिवराणां कृतयः-१
५. पू.उपा.श्री यशोविजयगणिवराणां कृतयः-२
६. शतकसंदोहः
७. कुलयसंग्गहो
८. भावणासत्थणिअरो
९. भावनाशास्त्रनिकरः
१०. आयारसत्थणिअरो
११. आचारशास्त्रनिकरः
१२. काव्योपदेश-ज्ञातोपदेशग्रन्थनिकरौ
१३. प्रारम्भिकाणि कार्मग्रन्थिकाणि लोकप्रकाशीयानि च प्रकरणानि
१४. अन्तिमाराधनाग्रन्थाः
१५. आगमिकानि प्रकरणानि तथा प्रकीर्णकानि
१६. दार्शनिक-चर्चा ग्रन्थनिकरौः
१७. विविधविषयसंकलनाग्रन्थाः
१८. ध्यानयोग-गणित-व्याकरणशास्त्रनिकराः
१९. वैराग्य कल्पलता-१
२०. वैराग्य कल्पलता-२
२१. शतक - कुलक - भावना-चर्चाग्रन्थनिकरः
२२. आचार - प्रारम्भिक-नाममाला-व्याकरणशास्त्रनिकरः
२३. कार्मग्रन्थिक-लोकप्रकाशीयग्रन्थनिकरः
२४. पू.आ.श्री हेमचन्द्रसूरीश्वरजी विरचित नाममाला
२५. आगमपद्यानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-१
२६. प्राकृतपद्यानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-२
२७. संस्कृतपद्यानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-३
२८. त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरित्र श्लोकानाम् अकारादिक्रमेण अनुक्रमणिका-४
२९. संवेगरंगशाला

For Private And Personal Use Only